

בעזה"י

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

עונג שבת

מבחר פנינים

על התורה ועל המועדים

•

מאת הרב הצדיק קדוש וטהור

עניו נפלא וכו' וכו'

ר' אפרים זצוק"ל

מפשעבארז

שנת תשכ"ו לפ"ק

נדפס בדפוס „בלשן“

480 סוטער עזעניו, ברוקלין, ג. י.

תמונת קדשו של המחבר הרב הצדיק קדוש וטהור עניו נפלא וכוי
ר' אפרימל זצוק"ל מפשעדיבארז

ספר עונג שבת

חידושים נפלאים

על התורה ועל המועדים

מאת הרב הצדיק קדוש וטהור עניו נפלא וכו' מאנ"ש הגדולים

כקש"ת הרב ר' אפרים צבי בהרב הג' וכו'

ר' אלתר בן ציון זצ"ל קראקאבסקי

הנקרא בפיו כל מרוב חכה ר' אפרימל מעיר פשעבארז

זהם מכתבים נוראים ונפלאים וכלולים מכל טוב ונחוצים
לכל אחד ואחד ובטח יתענג הקורא בהם ועל ידם נדע
ונבין קצת מעוצם גדולתו וקדושתו וענותותו ובעיקר
שנלמוד ממעשיו ונלך בעקבותיו ונדרוך בנתיבותיו

ורוב המכתבים בנויים על יסודות חזקים בעיקר על ספרי רבינו זצוק"ל

הלא הוא הנחל גובע מקור חכמה הגאון הקדוש האמתי

האדמו"ר רבי נחמן מברסלב זצוק"ל

נעתק ונסדר בשנת העשרים להסתלקותו שנסתלק
ט"ז בטבת תש"ו לפ"ק בעיה"ק ירושלים תובב"א

והובא לדפוס על ידי חד זעירא דמן חבריא
המשתוקק להתאבק בעפר רגלי הצדיק האמת
יעקב בא"א ר' אברהם יצחק ז"ל דב הלוי

נדפס בשנת וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד ה'תשכ"ו לפ"ק

פה ניוורק יצ"ו

הכתובת להשיג הספר וכל ספרי האדמו"ר מברסלב זצוק"ל

אצל המוציא לאור

J. DOV

1215 49th Street

Brooklyn, N. Y. 11219

Tel.: UL 4-5873

בארץ ישראל:

אצל חתנא דבי נשיאה המחבר הקדוש זצוק"ל
היקר והנעלה ר' יקיר יוד ג"י
רחוב סוקולוב 17, בני ברק, ישראל

אצל חותני ר' שמואל מרדכי קארינבלט ג"י
ירושלים, מאה שערים
ישיבת חסידי ברסלב ת"ד 5023

כל הזכויות שמורות להמוציא לאור יעקב דב ג"י

Copyright © 1966

New York

מודעה ובקשה

היות שכל אחד יכול לאסור את שלו לכן אני
אוסר להדפיס ספרי זה בלי רשותי. וגם באתי
לבקש אולי נמצאים אצל מישהו איזה מכתבים
שעוד לא נדפסו שישלחם אלי להעתיקה ויודפסו
בע"ה בהוצאה שניי.
המוציא לאור והמתעסק בעבודת הקודש

יעקב דב הלוי

הקדמה

ע'מ'י' ע'ש'ו' אמר המסדר לכבוד מורי הצדיק והקדוש מגדולי אנ"ש אדבר מובא בספרים פעם התפאר אחד לפני הרב הקדוש הרבי ר' אלימלך זצוק"ל זי"ע ועכי"א איך שהוא מכיר את הרב הגאון הקדוש רבי לוי יצחק זצוק"ל מברדיטשוב ענה לו הרבי ר' אלימלך זצוק"ל בלשון תימה אתה מכיר את הרב מברדיטשוב אפילו הגלימא דעל כתפיו אינך מכיר וכ"ש להכיר אותו יכול אתה רק לומר שראית אותו אבל זה לא נקרא הכרה. כמו כן אנחנו איננו יכולים להגיד שהכרנו את גדלו ותפארתו של אותו צדיק קדוש וטהור ר' אפרימל זצוק"ל רק ראינו אותו והלואי והיינו מכירים אותו בחייו לכל הפחות כמו שמשיגים אותו עכשיו שגם זה הוא רק מעט מועיר כל כך הסתיר עצמו מכל העולם.

מובא במהר"ם שיף זצ"ל בסוף מסכת חולין בליקוטים חבל על דאבדין ולא משתכחין שהפירוש הוא שהצדיקים אי אפשר לשכוח אותם. חסדי ה' אזכיר על כל החסדים שעשה עמדי מעודי ועד היום בפרט החסד הגדול שזכיתי לידע מאור הצדיק האמת הלא הוא הנחל נובע במקור חכמה אדמו"ר אור האורות רבי נחמן זצוק"ל מברסלב שבזכותו וכחו אנו מתחזקים לעלות מכל מיני ירידות שעוברים עלינו בגש' ורוח' ולהתחדש בכל עת ומגלגלין זכות ע"י זכאי הלא הוא חד מגדולי אנ"ש הרב הצדיק קדוש וטהור ר' אפרימל זצוק"ל מפשעדבארז שעל ידו זכיתי להוודע ולהתקרב לדעת ודרך אדמו"ר זצוק"ל מברסלב וזכיתי להמצא אתו בעיה"ק ירושלים ת"ו קרוב לעשר שנים וכל מי שנמצא בקרבתו נתחמם מאורו.

האמת אניד כי חשבתי הרבה פעמים הלא זה הצדיק היה בינינו וכל כך הרבה טוב אמתי זכינו על ידו ומדוע לא נזכה את העולם שידעו מגדולתו וללמוד ממדותיו הטובים כי כל דרכיו והנהגותיו בגש' ורוח' היו קודש לה' ואפשר ללמוד מהם הרבה לעבודת בוראינו ומדי עוסקי בכתיבת ההערכה עליו זצ"ל נודע לי שאצל חתנו היקר והנעלה כש"ת ר' יקיר נ"י נמצא תכריך כתבים על התורה ועל המועדים ומאת ה' היתה זאת היא נפלאה בעינינו שהכתב יד קודש

חניע לידי והם מכתבים שכתב לתלמידו מאנ"ש היקרים ר' הלל ז"ל ונמצאים בהם מכל טוב והם נצרכים לכל אחד ואחד וכל מי שיעיין בהם יבין כמה גדלה צדקתו וקדושתו וגם רואים בהם שהחידושים חידש בעת הכתיבה בהרבה מכתבים כי היה בעל השגה נפלאה. אולם כפי ששמענו חידש הרבה בתורה אבל מגודל ענוותנותו שחשב את עצמו להכי גרוע ח"ו ואיך יכולים העולם עוד ללמוד חידושי גלל כן דנם לשריפה חבל על דאבדין אולם תלמידו הנ"ל היה כל כך יקר כל מכתב שקבל ממנו שהצניעם ושמרם בכל משמר וישנם מכתבים שנכתבו מלפני ארבעים וכמה שנים. זכה ר' הלל ז"ל ע"י כיסופיו הטובים שזכינו לאוצר יקר כזה אשריך ר' הלל ז"ל ואשרי נשמתך שזכית לזה שעל ידך יהנו העולם מאורו זצ"ל וזכה עוד שמכל מה שעבר עליו כתב תיכף למורו ורבו שלמד אצלו בימי נעוריו ומכל הענינים זכה לקבל הרבה חידושי תורה והתחזקות שהנם נצרכים לכל אחד ואחד.

וגם באתי להודיע ולבקש אם המצא תמצא באיזה מקום טעות שידונו אותי לכף זכות כי היו מכתבים שהיו כתובים בעפרון והיו קשי הבנה וגם בהרבה מכתבים היה הצפורן של העט שבור והיה הכתב מטושטש כידוע העניות שהיתה מקודם בפרט אצל הצדיקים כמו שמציין בעצמו באיזה מכתבים כי הדיו מטושטש גלל כן ידעו שהמחבר הקדוש ותורתו אמת ובי האשמה אבל אני מקוה לה' כי ברוב המקומות עמדתי על דעתו הק' ובררתי את הדברים כמולת נקי' ועפ"י רוב הם דברים מובנים לכל אחד והרוצה לדעת כל דבר שורש יעיין בהליקוטי מוהר"ן ז"ל במקומות שמציין לעיין שם ויבין כל דבר לאשורו. וגם זאת למודעי שבכל עבודתי ויגיעתי לפענת כל מכתב ומכתב באופן הכי טוב ובההעתיקה ובההדפסה אינו עולה נגד נקודה אחת שקבלתי ממנו זצ"ל בפרט בעניני התקרבות לדעת ודרך אדמו"ר זצוק"ל והלואי והיו עוד מאתיים מכתבים הייתי מעתיקם ומדפיסם באהבה ובחיבה מגודל ההתקרבות שהראה אלי תמיד.

ואמרתי גם לרשום איזה פרקים בתחילת הספר בהפתיחה מגדולתו וקדושתו בעיקר מה ששמעתי מתלמידו ר' הלל ז"ל וגם לפעמים מעט מזעיר רשמתי איזה הוספה מה שחנני ה' ברוב חסדיו לחדש עפ"י דבריו הקדושים כי חידושי ממש פותחים דרך איך לחדש בתורה אפילו לאנשים כערכי והדפסתי אותם באותיות אחרות בכדי שיבין המעיין שזה לא מלשונו הק'. ובטחוני חזק בה' כי כמו בחיים חיותו תמיד היה עולה מדת טובו וענוותנותו על כל המעלות

והמדות טובות שנמצאו אצלו כמו כן גם עכשיו יכפר לי אם שגיתי באיזה ענין והערכה שהוא נגד רצונו כי כוונתי לשם שמים לגדל ולפרסם שם הצדיק באופן שיזכירו לנו מעשיו הטובים לילך בדרכיו ולדרוך בנתיבותיו.

כמו כן באתי לבקש בכל לשון של בקשה אם נמצא עוד אצל מישהו איזה מכתב או חידושי תורה ממנו זצ"ל שישלח אותם אלי ויזכה את הרבים ואדפיסם בע"ה בהוצאה שניה והכתב יד יהיו מוחזרים לשולחיהם אחרי ההעתקה.

וגם זאת רציתי להודיע כי סדרתי את המכתבים לפי סדר פרשיות התורה באופן שכל אחד ימצא מבוקשו בכל סדרה ובכל חג על מקומו וגם אם יעינו בהמפתח ימצאו את הענינים אשר אי אפשר להציגם במקומם כגון אם מדבר במכתב אחד משני סדרות אז ע"י המפתח בע"ה ימצאו מבוקשם בניקל.

וגם באתי לבקש מכל אחד שיעיין בהספר וימצא הרבה פעמים בלשון קדשו שמוזתיר שיצניע המכתבים ולא להראותם לאחרים כי זה הי' מגודל ענוותנותו שלא רצה שידעו ממנו זצ"ל אבל עכשיו בודאי ניחא לי שיתפרסמו דברי תורתו ויהיו שפתותיו דובכות בקבר אשר כל הצדיקים משתוקקים לזה.

וקראתי שם החיבור **עונג שבת** כי מבואר בליקוטי מוהר"ן תנינא סי' ס"ז כי הצדיק נקרא שבת כמ"ש בזוהר נשא ד' קמ"ד ע"ב וכל דבריו בנויים בעיקר על דברי רבינו זצ"ל הצדיק יסוד עולם ובטח יתענגו עונג רב הקוראים בו בפרט בשבתות וימים טובים כי הם חידושים חדשים נפלאים ונוראים מאד.

נקוה בע"ה כמו שבחיים חיותו היה כוספו תמיד לזכות את הרבים ולהמליץ רק טוב על כל אחד מישראל כמו כן גם עכשיו ימליץ טוב בעדינו ובעד כל ישראל שנזכה בקרוב לביאת משיח צדקנו ולבנין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן.

עד כה דברינו אלה המועטים המחזיקים הרבה מאת המעתיק והמביא לבית הדפוס המצפה ומשתוקק להתגלות דעת הצדיק האמת בעולם

יעקב ב"ר אברהם יצחק ז"ל הלוי

פתיחה

פרק א

תולדות חייו ודעת רבותיו עליו

(א) הרב הצדיק וכו' ר' אפרים צבי זצ"ל המכונה ר' אפרימל נולד בשנת תר"מ לאביו הרב הג' הצדיק וכו' ר' אלתיר בן ציון זצ"ל קראקובסקי שהי' מורה הוראה בעיר פשעבארז נכד להאי תנא אלקי חסידא ופרישא וכו' וכו' ר' דודל מלעלוב זצוק"ל אחרי פטירת אביו נבחר פה אחד לממלא מקומו וידוע מאנשי העיר איך שכל דין תורה בענינים מסובכים היו פונים אליו והיו תמיד מרוצים שני הצדדים מרוב חכמתו שיישב כל ההדורים והיו נהנים ממנו עצה ותושיה.

(ב) סיפר לי ר' הלל ז"ל כי בימי נעוריו היה מלווה את רבו ר' אפרימל זצ"ל בעת נסעו אל רבותיו הלא הם הרב הקדוש ר' אליעזר דוד זצ"ל מראדושיץ ואל הרב הקדוש מראדאמסק זצ"ל והיה חשוב מאד אצלם וחבבותו באהבה רבה שאין לשער כמו שמביא בעצמו בפנים (עמוד רצו) בעת שכתב פיתקא בעת חוליו לשים על ציון הק' של הרב מראדושיץ בתוך המכתב דיום ה' ויק"פ ה'תרצ"א לפ"ק וז"ל לזאת נא כאשר אהב אותי בחיים חיותו והתפלל בעדי ופעל ישועות בעדי בתוך שאר ישראל כן יעתיר ויתפלל בעדי ויפעול ישועות בעדי שאושע בכל הענינים הן בגשמיות והן ברוחניות בש"י ע"כ והיו הצדיקים הנ"ל רגילים לומר לאנשים שבאו אצלם מסביבות עיר פשעבארז מה אתם נוסעים אלינו הלא קרוב אצליכם שוכן הצדיק ר' אפרימל שאצלו תוכלו להושע הרבה יותר ממה שאצלנו.

כשנתוועדו פעם על שמחה האדמו"ר מגור שליט"א ור' אפרימל זצ"ל אמר לי האדמו"ר מגור אני מכירו עוד מפולניא לאדם גדול ואחרי הסתלקותו הצטער האדמו"ר מגור ואמר חבל שלא הודיעו לו כי בטח היה משתתף בהלווייתו כל כך היה אהוב ונחמד בין גדולי ישראל שהחשיבותו לקדוש וטהור ולבעל מופת.

(ג) סיפר לי ר' הלל ז"ל פעם נסע עם רבו ר' אפרימל זצ"ל להרב הק' ר' אליעזר דוד זצ"ל הנקרא הסגי גהור מראדושיץ ובביאתם היו עייפים מטורח הדרך בפרט איש חלוש כמוהו ודרכו של הרב הקדוש מראדושיץ בענין טבילת מקוה ידוע כי היה רגיל לטבול הרבה פעמים ביום וכל מי שנכנס אצלו לקבל

שלום היה מוכרח לטבול מקודם וגם אחרי הטבילה היה נותן שלום רק עם מגבת שהיתה כרוכה לו על היד מכל הנ"ל מובן כי בעת שבאו מהדרך לא רצו להכנס לקבל שלום לפני שילכו לטבול בינתיים הודיע מישהו להרב הקדוש מראדושיץ שר' אפרימל זצ"ל בא העירה ונמצא בבית המדרש כששמע זאת נכנס תיכף לבית המדרש לקבל פני אורחו הגדול ואהוב לבו אולם ר' אפרימל זצ"ל מגודל ענוותנותו התחיל לתרץ עצמו כי לא היה יכול להכנס אליו מקודם מחמת שלא היה עוד במקוה ואיך שזה לא מזמן שהוא בא והוא עייף מטורח הדרך גלל כן לא הספיק עוד לטבול וחושש הוא על הקפדת רבו אם יכנס לקחת שלום בלי טבילה כששמע הרב הקדוש מראדושיץ את דבריו ותירוציו ענה לו בהתלהבות עצומה ובלשון תימה אתה צריך למקוה הלא ידך קדושה וטהורה ובל"א אמר לו דיא דארפסט אַ מקוה דיין האַנט איז קדוש וטהור ותיכף חטף את ידו ונתן לו שלום באהבה ובחבה גדולה כמובן בלי מגבת כל זה שמעתי מפי ר' הלל ז"ל שהי' עד ראיי' ובאזניו שמע כל זה.

(ד) סח לי פעם ר' הלל ז"ל איך שבני ישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם הוא גלוה אל רבו ר' אפרימל זצ"ל בעת נסעו בפעם הראשונה לעיר לאדז כידוע היתה לאדז לפני מלחמת עולם השני' עיר ואם בישראל עם הרבה צדיקים וחסידיים הי"ד וכבואם העירה בהגיעם לרחובות יהודיים תיכף פנו אליו הרבה אנשים לתת שלום ותיכף הוסיפו רבי ברכני וככה זה חזר ונשנה בכל רחוב שאך דרכה רגלו תיכף הכירו בו שהוא איש מורם מעם ואפשר להוושע אצלו כל כך היתה יראת השם חופף על פניו תמיד.

(ה) בוצין בוצין מקטפי' ידיע כי עוד מראשית ימי נעוריו עלה ונתעלה בקדושה ובטהרה כחד מהגדולים סיפר לי ר' הלל ז"ל ענין אחד איך שהוא היה ג"כ עד ראיי' לזה, כידוע ומובא ג"כ בהרבה מכתבים גדל האהבה שהי' בין אביו של ר' הלל ז"ל ר' ישראלקי ז"ל ובין ר' אפרימל זצ"ל והיות שר' ישראלקי ז"ל היה מהגבירים השתדל בכל קיץ שר' אפרימל זצ"ל יסע ביחד עם משפחתו ובתוכם בנו ר' הלל ז"ל שלמד אצלו בימי נעוריו לשאוף אויר צח במעוני הקיץ כי ידוע שהיה מאז ומתמיד איש חלוש כח שחי תמיד בנס ורצה בזה שיבריא קצת כי מחוץ לעיר יהי' פנוי מטרדת העיר וכו' אעפ"י שמוחו הק' היה דבוק תמיד בתורה ועבודה במסירת נפש עצום ולא הי' שום חילוק אצלו בין בשבתו בביתו או בלכתו בדרך וכו' בכל זאת חשב ר' ישראלקי ז"ל שזה יעזור לבריאות גופו שימצא איזה זמן במעוני הקיץ הזדמן שבא ג"כ איש אחד מעיר אחרת לשאוף אויר צח באותו מקום שהם נמצאו ולפלא היה בעיני ר' הלל ז"ל שראה את רבו ר' אפרימל זצ"ל שהולך כל יום אחרי האיש הזר ומדבר אתו הרבה באריכות מה שתמיד היתה כל מלה שקולה אצלו בפלס גדול אם לדבר. ר' הלל לא הבין איזה סודות יש לרבו ר' אפרימל זצ"ל לדבר עם האיש הזה כמובן את

רבו לא רצה לשאול כי הבין שאם רצה שידע היה מספר לו קרה פעם שפגש ר' הלל בהאיש הזה ביער בהיותם לבד לבש עוז בנפשו ושאלו אולי תוכל לגלות לי מה שמורי מדבר אתך בכל פעם שפוגש אותך ומרבה לדבר אתך ומאיפה אתה מכיר אותו שלפלא גדול הוא בעיני כל הענין הזה ענה לו האיש בצער רב מה אומר לך אגיד לך האמת בימי נעוריו של ר' אפרימל זצ"ל הכירו בו הרבה אנשים כי לגדולות נוצר ברוב שקידתו בתורה ועבודה במסירת נפש עצום וכל אחד רצה לזכות בו להשתדך אתו ובעת שהתחילו לדבר לו שידוכים דברו לו גם את בתי ומאד נשא חן בעיני בראותי גדלו בתורה ועבודה ובחסידות ועשינו התקשרות בינינו והגבלנו זמן חתונה אחר כך התקימה החתונה אחרי החתונה התנהג בקדושה ופרישות יתירה שלא כל מוחא סביל דא התחילה בתי למאן בו ורצתה תיכף להתגרש ואני ג"כ רחמתי על בתי ומהרתי סידור הגירושין אחרי זה התחתן עם הרבנית הנוכחית שתחי' והיה להם בת שתחי' כשנדע לנו מזה הצטערנו צער רב על הצעד הנחפו שעשינו אבל כבר לא יכולנו לתקן ענה ואמר מה אומר לך היהלום היקר הזה היה בביתי ואנכי אבדתי אותו בידיים ובל"א אמר דער ברילאנט איז גיוועזין באַ מיר אין שטיב אין איך האָב עם אונגעוואָרין ולא די שאני הייתי אשם בזה שהתגרשו עוד רבך בא אלי כל יום ומבקש אותי בתחנונים שאמחול לו על הצער שגרם לי מה שהוא לא היה אשם בזה כלל ועיקר והצטער מאד על שנאבד מביתו אוצר יקר כזה. מהג"ל אפשר להבין קדושתו ופרישתו שהתנהג עוד בימי נעוריו ממש כחד מהגדולים מדורות הקודמים.

פרק ב

תמימות ופשיטות ואהבת ישראל

(א) סיפר לי פעם אחד מאנ"ש היקרים ר' דוד שכטר נ"י בעת שר' אפרימל זצ"ל הגיע לירושלים רצו אנ"ש להשתדל לטובתו להמציא לו איזה עזר בפרנסה באותו זמן ועד כיום ישנו מוסד של הרבנים פליטי רוסיא שנותנים תמיכה חדשית לרבנים מכל הארצות שאין להם מעמד פרנסה השפיעו עליו אנ"ש שגם הוא יגש להמוסד הנ"ל לקבל איזה תמיכה חדשית גלוזה אליו ר' דוד הנ"ל כשנכנסו להמשרד שאלו אותו הייתם רב בחוץ לארץ ענה תיכף שלא היה רב מובן ממילא שאמרו לו שהם נותנים רק לרבנים גלל כן לא יכולים לתת לו בדרכם חזרה הביתה שאל ר' דוד לר' אפרימל זצ"ל מדוע אמרתם שלא הייתם רב הלא הייתם הרבה שנים מורה הוראה בעיר פשעדיבארז וגם מורה הוראה בשם רב יכונה ענה לו ר' אפרימל זצ"ל בגדל ענותנותו וכי בשביל כסף מותר לשקר הם שאלו אם הייתי רב הכונה בעיקר לאב"ד ואני לא הייתי ראב"ד.

אולם עיני ה' אל צדיקים ובמשך זמן קצר נודע להמוסד הנ"ל מגדולתו ושלחו לו תמיכה חדשית בלי שיצטרך לשנות דעתו.

(ב) כבר הבאתי בפרק א' איך שר' אפרימל זצ"ל היה חוטר מגזע הצדיק הקדוש איש אלקי ר' דודל מלעלוב זצוק"ל שהיה מפורסם במדת אהבת ישראל כן מי שהכיר את ר' אפרימל זצ"ל תיכף ראה את זה בחוש מן הרגע הראשון שנכנס אצלו הן כשדבר אתו בעבודת השם והן בענינים פרטיים היה מקבל את כל אדם בשמחה והיה עומד ומשמש ומביא פירות ומזונות וכו' ואפילו כשהיו הרבה אנשים לא הסכים שמישהו יעזור לו בהגשת כיבוד למרות חולשתו הגדולה רצה לזכות בעצמו לשמש את כל אחד מגודל ענותנותו שהיה מחזיק עצמו להקטן שבקטנים כי מובא בספר חיי מוהר"ן שרבינו זצוק"ל אמר הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול היה ר' אפרימל זצ"ל רגיל לומר רק את הרישא הלא אני הפחות שבאנשי וזה לא היה מהשפה ולחוץ רק בכל נימי נפשו חשב כך באמת ובתמים ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שעיקר הגדולה היא שפלות כמובא בליקוטי מוהר"ן תגינא סימן ע"ב. והמעיקין בספר יראה איך שכותב לתלמידו ר' הלל ז"ל כששאלו איזו עצה עונה לו הלא קטנך עבה ממתני וכו' וד"ל.

(ג) מובא בספר הק' באר מים חיים בפר' בראשית על הפסוק ויצר שחושב שם כמה דברים ההפרש בין יהודי פשוט לירא שמים בכל דבר ומתחיל שם בענין אכילה כמה הכנות עושה הצדיק ואיך שנוהר מכעס אם אין הכל מוכן מיד עפ"י מוצא פיו והכל במתינות וכו' ע"ש דבריו הנוראים וכל זה ראינו אצלו וקרה אחרי כמה שעות שעסק בתפלה ועבודת השם והכנה רבה לפני האוכל שהיתה בצמצום רב מפני גדל חלישותו כשבא איזה ענין קבלו תיכף בשמחה וחדבר הראשון כבדו בסעודתו ובכל מה שמצא בבית דבר מאכל ועשה זה בהעלם ובחכמה שלא ירגישו ב"ב שלא אכל וזכה כבר לסעודת הערב אם אכילתו. כל כך גברה אצלו אהבת ישראל לכל אחד ואחד.

(ד) במשך הזמן שזכינו להכירו לא ראינו אף פעם שיבקש מתנת בשר ודם רק אם רצה משהו להנאות אותו קבל בסבר פנים יפות בלי חילוק כמה שהיתה הנתינה דרכו בקודש היה לסבב בבתי כנסיות בכל שבוע עבור צדקה והעולם חשבו שהולך לקבץ עבור פרנסתו ודרכו הי' שלא בקש משום בן אדם רק ואנשים התרגלו לתת לו כ"א כפי השגתו אבל האמת ידענו שמה שהלך לקבץ צדקה בעוצם חלישותו היה רק עבור אנ"ש ולא נהנה מזה אף פרוטה אחת.

(ה) סיפר לי בנו החורג ר' משה צחי נ"י בעת ההלויה איך כשבא לביתו היה עוד ילד קטן כידוע ילד עושה כל מיני שובבות ואף פעם במשך כל הזמן שהיה בביתו לא ראה אצלו אף פעם כעס ורוגז רק בדרך חבה ובסבר

פנים יפות שלא נראה דוגמתו. ובצדק אמרו עליו אנ"ש באם הי' בזמן רבינו זצוק"ל ותלמידיו היה ג"כ חידוש גדול.

פרק ג

עבודתו בקודש והתקרבותו לדרך האדמו"ר זצוק"ל מברסלב

(א) מימי נעוריו אחז צדיק דרכו להתפלל בהתלהבות ברתת וזיע וכו' וכל מי שראה תפלתו הבין כטפה מן הים מה זה תפלה במסירת נפש בפרט בעת שהגיע לאמונת היחוד בעת אמרו הפסוק שמע ישראל היה גופו הק' מרתת זמן רב מאימת הבורא וכל תפלה ארכה הרבה זמן למרות חולשתו הגדולה. בכל פעם שחשבנו שהוא נח מעבודתו הק' והשיח אתנו איזה שיחה בעבודת השם גם אז מחזו היה דבוק בתורה ולפעמים באמצע השיחה ענה ואמר לפי דעת רבינו ז"ל יתורץ רמב"ם ז"ל מוקשה חבל על דאבדין שלא רשמנו חידושינו שהיו בעמקות נפלא מחשבנו שעוד יאריך ימים אתנו ועי"ז אבדנו הרבה שיחות חידושים ששמענו מפעם לפעם כי היה בקי גדול בכל מקצועות התורה בפרט בספרי רבינו זצוק"ל היה בקי בעל פה אבל נודה לה' על הפליטה שנשארה לנו ע"י תלמידו ר' הלל ז"ל מכתבים מלאים מכל טוב.

(ב) סיפר לי ר' הלל ז"ל מענין התקרבותו לדרך האדמו"ר מברסלב זצוק"ל לפני מלחמת העולם הראשונה הזדמן לפשע דבארז אחד מאנ"ש היקרים ר' נחום שטראקס ז"ל אחיו הגדול של ר' נחמן שטראקס ז"ל סבו של יוסלי שומאכער הנקרא בפי כל ר' נחום הסנדלר ובתחילת בואו התחיל בבהמ"ד לספר שיחות וסיפורים מאנ"ש ורבים התלוצצו ממנו כידוע מאמר חכו"ל ע"פ וסר מרע משתולל כי היה עובד ה' בפשיטות ותמימות וידוע מאמר רבינו ז"ל בשיחות הר"ן שאמר פעם לאיש פשוט אחד שהוא יכול לקרב אנשים גדולים ובל"א אמר א' שפענדילע קען א' קלאץ אינטערצינדען ור' נחום ז"ל לא השגיח על כל המניעות רק הרבה לדבר עם כל אחד מעניני הדעת רבינו ז"ל חכה ר' נחום שע"י שיחותיו וסיפוריו נתקרבו ר' אפרימל זצ"ל וחבירו הרב התסיד ר' פנחסל זצ"ל הנקרא ר' פנחסל העילוי חכה ר' פנחס גם להיות על ציון רבינו הקדוש זצוק"ל והיו חבירים נאמנים כל ימי חייהם כמובא בהרבה מכתבים ועוד הרבה אנשים נתקרבו ע"י ר' נחום ז"ל לדעת דרך האדמו"ר זצוק"ל.

(ג) סיפר לי ר' אפרימל זצ"ל מגודל ענותנותו ואמונת צדיקים של חבירו ר' פנחסל זצ"ל באנ"ש. בימי נעוריו בתחילת התקרבותו רצו כמה אדמו"ריים לעזור לו בפרנסתו כי היה אדם גדול והסמיכותו לאדמו"ר ודרכו היה שמי שבא אליו היה מקרבו לעניני הדעת רבינו זצ"ל וחשב שזה לטובה לעניני הדעת רבינו מה שנעשה אדמו"ר ונהג כן איזה זמן בחשבו שדרכו נרצה כי טונתו

לשם שמים לקרב הרבה אנשים עי"ז. באיזה יום הגיע אליו מכתב מאנ"ש מעיר ווארשא והיה תוכן המכתב שאצל תיבת נח כתיב באו ז"א מי שהיה צריך לבוא אל התיבה בא מעצמו וזה רמזו לו שמי שצריך להתקרב לדעת הצדיק אמת הוא בא מעצמו בלי עזרה ופעולה שכזאת שהיא נגד דעת אנ"ש ותיכף אחרי קריאת המכתב הוריד את השטריימיל שלבש במשך השבוע והאיצטלא דרבנן ובטל דעתו נגד דעת אנ"ש והתנהג בדרכם כל ימי חייו בלי שום פירסום וכבוד.

(ד) בתחילת התקרבותי הייתי רגיל להכנס לר' אפרימל זצ"ל מפעם לפעם פעם בר"ה שעוד לא זכיתי להתפלל עם אנ"ש אחרי שגמרנו את התפלה הסעודה הלכתי עם עוד איש אורח מבני ברק שבא לירושלים להתפלל מנחה אצל כותל המערבי אחרי תפלת מנחה אמר לי האיש שנעלה לר' אפרימל זצ"ל לשוחח אתו כי ידוע שאנ"ש מאריכין בתפלת ר"ה ובטח עכשיו זמן הסעודה וכך היה שהגענו באמצע הסעודה. האיש שהיה עמי התחיל לשאול על ענין אמונת צדיקים וכו'. תוך כדי כך סיפר ר' אפרימל זצ"ל סיפור זה היה תירוץ מספיק. בתחילת התקרבותו הזדמן פעם שהוצרך להיות בעיר ווארשא וכרגיל בא להתפלל לבהכ"ג של אנ"ש וידוע שאנ"ש מפולני' היו מקורבים בלב ונפש בקיום כל דברי רבינו ז"ל בפשיטות ותמימות וכשראה את עוצם ההתלהבות של כל אנ"ש בעת התפלה חשב כי הם צדיקים גדולים שעוסקים רק בעבודת השם. אחרי התפלה כששאל על איזה אנשים מי הם ענו לו שאחד הוא סנדלר ואחד הוא חייט ואחד נושא חבילות סחורה למכור בחצרות התפלא מאד ואמר אם אלה הם האנשים פשוטים של אנ"ש עובדי השם וצדיקים כאלה ואיך עדי אנ"ש הגדולים מני אז והלאה נתקרב בכל נימי נפשו לדעת ודרך אדמו"ר זצוק"ל והשתוקק תמיד לזכות לעלות על ציונו הק' באומן והרבה אנשים נתקרבו על ידו לדרך ודעת הצדיק האמת.

(ה) מדי עוסקי לספר בשבת אנ"ש היקרים ארשום מה ששמעתי מפי ידידינו ותיק וחסיד הרב ר' אברהם אלחנן ג"י ספקטור נכד התנא האלקי החוזה מלובלין זצוק"ל כשרצה לנסוע לא"י היה בבהכ"ג של אנ"ש בווארשא להפרד מהם כששאל על ר' יצחק ברייטער זצ"ל הי"ד אמרו לו שיש לו עכשיו התבודדות חשב בדעתו בטח עוד מעט יכנס מחדר ההתבודדות אז גמר בדעתו לחכות כי איך אפשר לנסוע ולא להפרד מר' יצחק ברייטער זצ"ל לקח ספר והתחיל ללמוד. עברה שעה ושתיים ועדיין לא יצא חיכה עד שש שעות וכשיצא התפלא הרב ר' אלחנן על זה איך שבפעם אחת המשיך להתבודד במשך שש שעות כששאל לו על זה מה יום מיומים שהאריך כל כך ענה לו ר' יצחק בתמימות שכמעט ועוד לא התחיל להתבודד ונחץ לו עוד כמה שעות לפרש שיחתו לפני השי"ת מגודל שבירת לבו ושפלותו.

הבאתי את הסיפור הנ"ל כי המעיין בהרבה מכתבים ימצא הרבה פעמים שמרבה לדבר בענין התבודדות בפרט בפר' בלק וידוע שהיה מתבודד גדול והשאייר לנו ברכה הרבה ענינים נפלאים בענין הנ"ל.

פרק ד

אמונת צדיקים

אספרה לאחי סיפור נפלא איך שהיה נחשב בעיני בני העיר פשעבארז לבעל מופת ולבעל רוח הקודש חבל שלא זכינו לידע מגדולתו בחייו מפאת גדל ענותותו שלא רצה להתפרסם בירושלים עיה"ק ת"ו אעפ"י שבאו אליו עם פתקאות מכל המקומות והליקוטי מזהר"ן שלו היה מלא מפתקאות כי דרכו היה לשום כל הפתקאות בספר כמובא בפנים הספר ובכל זאת היה נסתר מאד כל ימי חייו שגר אתנו בירושלים.

סיפר לי ר' הלל ז"ל אחרי הסתלקות רבו זצ"ל איך שהוא היה עד ראיי ושאל אביו קרה הדבר אביו ר' ישראלקי ז"ל המובא בהרבה מכתבים היה מהמאמינים הגדולים בו זצ"ל לבעל מופת ולבעל רוח הקודש ובנו ר' הלל למד אצלו ובימי הקיץ היה לוקח את ר' אפרימל זצ"ל למקום מרגוע על חשבוננו מגודל אהבתו אליו מגודל הידידות ששרתה ביניהם היה רגיל ר' ישראלקי ז"ל לקראו בלשון נוכח והיה תמיד אומר אליו אפרימל מכל העולם אתה יכול להתחפש ולהתעלם אבל לא ממני.

בעת מלחמת העולם הראשונה וכל הדרכים היו בחזקת סכנה היו רגילים אנשי העיר פשעבארז לשאול אותו אם לנסוע באותו יום עם סחורה או לאו אם ענה שאפשר לנסוע הכל עבר בסדר ואנשים הרויחו ואם אמר לא לנסוע אז באותו יום עמדו על הדרכים אנשי חיל וחמסו הכל באותו זמן נכנסו הגרמנים הארורים לעיר ועוד לא רצחו בגלוי כמו במלחמת העולם השני' רק חמסו מכל מה שבא לידם קרה מקרה שנכנסו לחנותו של ר' ישראלקי ז"ל שהיה סוחר בדים ולקחו ממנו את כל רכושו בעד סכום 30 אלף רובל וכשטען אתם איך הם עושים רציחה כזאת בחנם ולוקחים את כל מה שיש לו ואחרי טענות מרובות ענו לו לבסוף היות שיש להם משרד ראשי בעיר לאדו ויכול לנסוע לשם ואם הם רוצים אז יחזירו לו מה שלקחו ממנו אבל העולם ידעו שקשה מאד להוציא משהו מהגרמנים הארורים ימ"ש. כשיצאו עם הסחורה השאירו לו פתק על הסחורה אחרי זה לא ידע לשית עצות בנפשו כי בפתאום ירד מאיגרא רמא לבירא עמיקתא כי נשאר בעירום ובחסר כל התישב להכנס לרבו ר' אפרימל זצ"ל וסיפר לפניו כל צרותיו וגם סיפר שיש לו פתק מהראש שלהם

שיכול לנסוע לעיר לאוז ולטעון עמהם אולי יחזירו לו אבל בדרך כלל הם לא נותנים בחזרה ובתוך כך שהוא עסוק בצערו ובצרותיו עונה לו ר' אפרימל זצ"ל בשפה רפה כדרכו תן לי שלש מאות רובל עכשיו ותיסע לעיר לאוז ואקוה בע"ה שתצליח. ר' ישראלקי ז"ל מגודל מרירות וצרת נפשו ענה לו בלשון נוכח כדרכו אפרימל איך אתה יכול לבקש עכשיו ממני כסף כשאני בעת צרה כזאת שעוד לא הייתי מעודי שנשארתי בעירום ובחוסר כל ואיך מלאך לבך לבקש אותי בעת כסף ועוד סכום גדול כזה על צדקה וחזר וטען כשאצליח בע"ה ואחזור עם הסחורה אתן לך במילואו אבל לא בעת ובשום אופן לא רצה לתת ועוד היה לו קצת תרעומת על ר' אפרימל זצ"ל איך הוא יכול לבקש ממנו עכשיו סכום כזה ור' אפרימל זצ"ל לא ענהו שום דבר והוא טוען וחוזר וטוען האם הוא לא בטוח אצלו שישלם אחר כך ונגד עיניו של ר' ישראלקי ז"ל הי' רק צרותיו ולא חשב אז שר' אפרימל זצ"ל מתכוון לטובתו ולבסוף התיישב ונתן לר' אפרימל זצ"ל סך מאה רובל ונסע ללאוז וחשב איך שהוא סוחר גדול ויודע לטעון עמהם שזה יעמוד לו בעת צרתו כשנכנס להמשרד והראה להם הפתקא איך שלקחו ממנו את כל הסחורה בלי שום סיבה ודורש שיחזירו לו נכנס הראש שלהם להתיישב עם הפקידים הגבוהים ואחרי איזה זמן יצא ואמר לו שהחליטו לתת לו בחזרה תיכף ומיד בעד סך 10 אלפים רובל והשאר ישאר חלוט אצלם ולא יועיל לו שום טענות וכן קיימו תיכף ונתנו לו שליש מהסחורה ונסע בחזרה לביתו. במשך זמן נסיעתו התיישב מה שעבר עליו וכשבא לביתו התמרמר מאד והבין שהכל בא עליו מחמת קטנות אמונתו בצדיקים ענה ואמר לב"ב ובתוכם בנו ר' הלל ז"ל אן שכלי ואן חכמתי אם אותו צדיק שאני מאמין בו כל כך וחשב רק לטובתי ובקש ממני במוקדם דוקא שלש מאות רובל בשביל איזה צדקה נחוצה כגון הכנסת כלה וכו' ורצה להמתיק הדינים ממני וחשב רק לטובתי רק לא היה יכול להגיד בפירוש שאם אתן כל הסכום אז יהי' המתקה שלימה כדמצינו בגמרא אצל ר' יוחנן ואני בעוצם קשיות ערפי עוד היה לי תרעומות עליו על שרוצה כסף בעת צרה כזאת ובקושי נתתי לו את המאה רובל והחזירו לי בדיוק רק שליש מהסחורה ורק בכח תפלתו של אותו צדיק ולא מכחי וכמוכן שלא שאלו כבר שום דבר והשי"ת עזרו אחר כך. וסיים ר' הלל ז"ל שלמד אז מה זה אמונת צדיקים.

ימיו האחרונים והפתלקותו

בימים נוראים בשנת ה'תש"ו לפ"ק עוד התפלל עם הקיבוץ של אנ"ש ועוד לא חשבנו שבמשך זמן קצר כזה לוקח ה' אותו צדיק מאתנו כמה שבועות לפני הסתלקותו הצטנן וחלה וכשראינו שגברה מחלתו היינו נעזרים אצלו כל לילה מישוהו מאנ"ש באותו שבוע שנסתלק זכיתי להיות גיעור לבדי אצלו כל

הלילה כי במקרה לא באו להחליף אותי באותו לילה דיבר עמי כמעט כצוואה והזהיר אותי שלא יספידו אותי ולא יאמרו עליו שום שבחים והכל בישוב הדעת וראינו כי כבר מוכן הוא להסתלק בלי שום פחד כדרך הצדיקים הגדולים. זמן קצר לפני הסתלקותו כשראה שנתקבצו הרבה אנשים להיות נוכח בעת הסתלקותו ענה ואמר הלא יש מנין נוכל להתפלל מעריב והתפלל כדרכו ברתת וזיע כמו אותן התפלות שהתפלל בבהכ"נ בפרט בעת אמרו שמע ישראל היה מרתת זמן רב מאימת הבורא וזה ראינו אצלו גם אז זמן קצר לפני הסתלקותו שהיה מקושר בבורא כל עולמים ממש עד רגע האחרונה לפני הסתלקותו ואתקטר בחד קיטורא ונסתלק בקדושה וטהרה בט"ז טבת תש"ו לפ"ק בעיה"ק ירושלים תובב"א.
זכותו יגן עלינו ועל כן ישראל אמן.

ת' נ' צ' ב' ה'

מכתב זכרון נצח

מה שקבלתי מחד מאנ"ש היקרים ר' מרדכי נתן דוד איגעלניק נ"י
מבני ברק

בעזה"ת. לזכר האי גברא רבא ויקרא המאור הגדול וכו' קדוש וטהור
מוהר"ר אפרים קראקובסקי זצוק"ל מעיר פשעדיבארז.

אעפ"י שאי אפשר לבאר ולתאר על הכתב את חיי האיש הגדול בענקים
הדגול בין חסידי ברסלב ולתת תמונה שלימה מעצמותותו ששם ראו את גדולתו
ושהי' מוכתר בכל המעלות ומדות טובות משל לאיש שהיו מקלסים אותו באלף
דינרי כסף ועשירותו עולה באלפי רבבות דינרי זהב נמצא שהשבח אינו אלא גנאי
כמו כן כשנשבח את הרהצה"ק ר' אפרים זצוק"ל בתורה במדות טובות בחסידות
ובענווה והוא עולה לאין שיעור למעלה מכל השגותינו ואם רוצים אנחנו לספר
ממעלותיו אין שום נברא בעולם שיודע לספר אפילו חלק קטן מאחת ממדותיו
ושבחיו כי הסתיר את עצמו מאד מכל בני אדם שלא ידעו את מעלותיו אלא
הקב"ה בעצמו יודע גדולתו.

אבל כדי שזכרו לא ימיש מפינו ושהדורות הבאים ידעו שבעולם השפל הזה
חי איש כזה שטיפס ועלה מדרגות כל כך גבוהות וגם להודיע את גדולת רבינו

הקדוש והנורא נחל גובע מקור חכמה רבי נחמן מברסלב וצוק"ל שאמר ברוח קדשו בזה"ל (וויא עפעס רעכטס איז מחויב ציא מיר מקורב צי ווערין) והוא היה האיש הצדיק שהי' מקורב בלב ונפש לרבינו הק' ע"כ אמרתי ויהי מה ארוצה לספר אפס קצה ממה שעניני ראו ולא זר ואזני שמעו הרבה פעמים את מוציא פי קדשו ומי שראה את האיש בגופו הקטן קומה בגשמיות והענק רוח ברוחניות איך שהלך עם ראש כפוף וקיבל כל אדם בסבר פנים יפות ונכנע אפילו לפני ילד ולא רצה להתפרסם אף פעם עם ידיעותיו בתורה והיה נראה כאילו לא יודע ובאמת זה אחת הפלאות שבן אדם עם כל כך הרבה ידיעות בתורה כמותו ומחזיק את עצמו כאינו יודע אבל מי ששאל אותו איזה ענין תיכף ומיד ענה בלי גמגום אך לפני שהשיב להשואל היה דרכו לומר כמדומני שהפירוש הוא כך הדין הוא כך ונראה מתשובתו עדינות שלא להחליש דעת השואל בין ששאלו אותו דבר קטן או דבר גדול ומי שהי' מקורב אליו ראה איך הוא בקי נפלא בכל מקצועות התורה ובדידי הוה עובדא ששאלתי אותו כמה קושיות חמורות ששמעתי אותן מגאון אחד ואמרתי את הקושיות לפניו ועוד לפני שגמרתי להרצותן לפניו אמר לי תיכף תירוך נפלא. כשאמרתי אח"כ לפני הגאון את התשובה התפלא מאד על עמקות של התירוך.

וכמו כן במדות הטוב והחסד כשהי' מכיר איזה ילד שנחלה היה מבקר אצלו כל יום ושואל בשלומו ובסוף ימיו כשהי' חולה הי' מזכיר את עצמו לפני כל אנ"ש ומרגלא בפומי' האמור באקדמות והניא בעותא. ומי שראה אותו איך שהתכונן לברך ברכת הנהנין כשהי' רוצה לטעום משהו איך היה מוציא את המטפחת וניקה את שפתיו ובאיזה יראה ואהבה והתלהבות יצא כל מילה ומילה מהברכה מפיו הקדוש זה א"א לתאר ורק אנשים שעמדו אז וראו את כל זה כמו עיניהם התרגשו מאד מעבודה שכזאת שהשפיע עליהם וכשהי' שומע שמשבחים אותו מזה ואמר שח"ו אין לו אותם השבחים שמשבחים אותו. ועובדה הי' בעת שנסע לא"י מעיר ווארשא ולוו אותו הרבה מאנ"ש, ולבש אז כובע ירושלמי ונראה כמו רבי ושמע שאומרים שרבי נוסע לא"י, הרים את קולו ואמר ח"ו אני לא רבי וכפל ושלש את זה כמה פעמים שלא יטעו ויסברו שהוא רבי. זה אפס קצה מעלותיו אשר נגעתי בקצה המטה לטעום צוף דבש אמרותיו ואורו עיני. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

איזה קוים לדמותו של תלמידו ר' הלל מיכאליון ז"ל

ראשית דברינו אעפ"י שאנחנו לא צריכים לשבח את תלמידו ר' הלל ז"ל כי כמעט בכל דף ודף רואים איך שרבו משבח אותו במעלות ומדות טובות בפרט בעניני זהירות במשא ומתן שיהי' הכל ע"פ דין ודת תורה נוכל לומר איך

זכה ר' הלל לזכות אותנו בספר נפלא כזה אפשר מצד הזכות הגדול שהיה מחזיק את רבו וזכה ר' הלל ז"ל שהביא את רבו לארצנו הק' וגם החזיקו במשך כל ימי חייו הקדושים ומובא בסדר בראשית איך שרבו כותב אליו כי בע"ה אני חי על מצות שלך וכפי עדות תבלח"ט אלמנתו של ר' הלל ז"ל איך שהתמרמר על הסתלקות רבו וישב עליו שבעה ואמר קדיש במשך כל השנה ואיך שעשה סעודה כל שנה ביומא דהילולא דיילי' וכל מה שעבר עליו כתב תיכף לרבו והכל עשה רק ע"פ עצתו וגם הוא הי' שפל ברך וענוותן ובעל צדקה וחסד כמו שמובא הרבה פעמים בפנים הספר ופעל הרבה בשביל שמירת שבת קודש בת"א כי כל ערב שבת הלך לזרוז את החניות שיסגרו אותם לפני כניסת ש"ק וכו'. ונסתלק בדמי ימיו בכ"ח ניסן תשי"ט לפ"ק.

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

בעזרת אל עליון אשר שמים וארץ קנה
ונתן לנו תורתו ממדבר מתנה
נתחיל להדפיס חידושים נפלאים ונוראים על התורה ועל המועדים
אשר לכל אחד ואחד מאד נצרכים
ויתענג כל הקורא בהם בנעימים
בזכות זה נזכה לראות בשובו ית"ש לציון ברחמים
ובשובת ישראל לנויהם כיונים אל ארובותיהם
בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו
אמן כן יהי רצון.

ב"ה יום ג' לסדר הלוח וגדל עד וכו' ה' תרצ"א לפ"ק

החווה"ש אל כבוד ידידי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח וכו'
מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ראשית אבקש מכם בל ירע בעיניכם על אשר לא כתבתי
לכם הלא ידעתם מאז כי קשה לי לערוך מכתב ובפרט עתה, וכו' ועתה
אתם ברוכי ה' ת"ל כי נתקבל וכו' ימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה א"ס.

בס"ד בענין אמונה הנה מצינו בכתוב והסרותי את לב האבן וכו'
ונתתי לכם לב בשר י"ל כי ב'ש'ר בגימטריא א'מ'ו'נ'ה פ'ש'ו'ט'ה והנה איתא
בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל ליקוטי תנינא סימן ה, כי העיקר הוא
האמונה וי"ל שזאת הרצון של לב בשר שיטע ויקבע השי"ת בלבנו אמונה
פשוטה והכל בכלל וי"ל שזאת הכוונה בכלל ג"כ במאמר חכז"ל בסוטה
דף ה אר' זירא בשר כתיב בי' ונרפא כדברי רבינו ז"ל שם כי כל הרפואות
באין ע"י אמונה כי העשבים גדלים ע"י הגשמים והגשמים יורדין ע"י
אמונה כדברי חז"ל יעיי"ש. בהתורה הנ"ל גם י"ל לרמוז על שנותם של
האבות אברהם יצחק יעקב ששנותיהם בכלל עולים לתק"ב שנים כידוע
כמנין א'מ'ו'נ'ה פ'ש'ו'ט'ה כי הם גילו האמונה בעולם כי אנחנו נקראין
מאמינים בני מאמינים. גם יש לרמוז הא דכתיב וירא יעקב כי יש שבר
במצרים ופירש"י ז"ל ראה וכו' שעדיין יש לו שבר במצרים וכו' יעיי"ש

א"כ מפרש רש"י ז"ל הק שבר כמו שברו על ה' וכו' לשון תקוה וי"ל כי האמונה פשוטה שהיא בגימטריא שבר הוא תחלת ותקוה להוושע ממיצר המרומז בתיבת מצרים.

והנה איתא במדרש בראשית א"ר חנינא בן סנטן ארבעה הן שפתחו באף וכו' נחש ושר האופים ועדת קרח והמן. נחש ויאמר אל האשה אף כי אמר וכו' שר האופים אף אני בחלומי עדת קרח אף לא אל ארץ המן אף לא הביאה אסתר וי"ל כי הנה שמעתי בשם חסיד מברסלב כי ט'ב'ע בגימטריא א"ף ולפי"ז י"ל כי ארבעה אלו פתחו באף הרצון שהיו רחוקים מאמונה והנה הנחש שבא לפתות לחוה שתאכל מעץ הדעת טוב ורע והנה ידוע כי מקודם החטא היו רק בתמימות כדכתיב שניהם ערומים וכו' ואח"כ כתיב ותפקחנה עיני שניהם וכו' וי"ל דזאת פיתה הנחש לחוה שבא להראות לה שהאדם צריך לילך מקודם בדרך הטבע ולא לסמוך על הנס רק לילך בשכל וערמומיות וזאת א"א רק ע"י אכילת עץ הדעת ומש"ה פתח באף שפיתה אותה בעצתו הרע באומרו כי צריך לילך בתחלה בדרך הטבע ולא לסמוך על הנס בלבד ובאמת לולי החטא של עץ הדעת בודאי לא היינו צריכין לשום סיבה רק לאחר החטא אז כתיב בזעת אפך תאכל לחם וג"כ אנו חייבים להאמין אף בעשותו איזה סיבות לצורך פרנסתו אעפ"כ הכל הוא בהשגחתו ית"ש לבד כי הוא יתברך מסבב כל הסיבות*.)

ושר האופים פתח באף כי סמך עצמו על דרך הטבע בשמעו כי יוסף פתר טוב לשר המשקים חשב בדעתו כי בדרך הטבע הוא בודאי יצא לחפשי וישוב על משמרתו כי בדרך הטבע יותר אשמה על שר המשקים שנותן הכוס על כף פרעה כדכתיב ונתת את הכוס על כף פרעה היתכן למצא זבוב בכוס אבל שר האופים אשר צרור נמצא בתוך הגלוסקין ובודאי אינו נותן את הגלוסקין ליד המלך ממש כמובן א"כ י"ל דנתערב בהם צרור שלא מדעתו אבל הכוס שניתן לכף המלך ממש א"כ צריך להיות מאד בדיקדוק ובמתון מאד קודם נתינתו כעומד לפני המלך א"כ ק"ו הדברים אם טוב פתר לשר המשקים א"כ הוא ינצל מכל רע בודאי בדרך הטבע כנ"ל ומש"ה פתח באף כנ"ל וגילה לו יוסף הצדיק כי אין הדבר תלוי בדרך הטבע ועדת קרח שאמרו אף לא אל ארץ זבת וכו' כי ידוע בדברי רבינו ז"ל כי ארץ ישראל הוא בחי' אמונה והוא בחי' השגחה לבד ועתה שלא נכנסו לארץ הם רחוקים מאמונה כדכתיב שכן ארץ ורעה אמונה והמן שאמר אף לא הביאה אסתר וכו' דמה בנפשו כי בדרך הטבע בודאי לא ימוט לעולם כי גם אסתר השלימה עמו ועי"ז שסמכו עצמם רק על הטבע נאבדו.

* אמר המעתיק וע"פ דבריו הקדושים אפ"ל שגם סיבה עם הדי' אותיות בגימט' אף אם עושין מהסיבה עיקר ח"ו רק צריכין להאמין שגם הסיבה והטבע היא השגחה כנ"ל.

חזאת י"ל הכוונה ארבעה שפתחו באף ונאבדו באף אף גימטריא טבע וצריכין
 אנו להאמין באמונה שלימה כי הכל הוא בהשגחת השי"ת לבד ולא בשום טבע
 כי כן רצונו ית"ש להנהיג כן ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשי בראשית
 עיין ברמב"ן ז"ל הובא בספר קדושת לוי ז"ל וז"ל אדם מודה בנסים
 נסתרים (חסר וכנראה שצ"ל ובאמת צריכים להאמין שכל המקרים שעובר
 על האדם הם בהשגחה פרטית) שהם יסוד כל התורה כולה שאין לאדם חלק
 בתורת מ'ר'ע'ה' עד שיאמין שכל דברים ומקרים כולם נסים אין בהם טבע
 וכו' יעיי"ש ברמב"ן ז"ל פר' בא השי"ת יטע בלבנו האמונה הק' כרצונו
 ית"ש נא חזקו ואמצו והשענו באמת על חסדו הגדול ובודאי יעשה עמכם
 חסדים טובים בתוך שאר ישראל ולא תבושו ולא תכלמו לנצח דברי ידידכם
 ואוהבכם החפץ טובתכם במהרה.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר כן ירבה וכן יפרץ תרצ"ב לפ"ק

החזו"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
 מו"ה ישראלקי ג"י, ולבנו האברך החסיד המופלג בתורה ויראה הנגיד
 יקר רוח מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט בס"ד י"ל עפ"י מה שפרש"י ז"ל על הכתוב הוא עשך
 ויכננך (האזינו פסוק ו) בכל מיני בסיס וכן מכם כהנים מכם נביאים מכם
 מלכים כרך שהכל תלוי בו יעיי"ש י"ל דהכוונה דכל ישראל הם בסיס
 וכן לכל אלו המעלות הנ"ל שכולם נקראים בשם כהנים כדכתיב ואתם
 תהיו לי ממלכת כהנים וכתיב ואתם כהני ה' תקראו וכולם ראויים לנביאה
 כדכתיב מי יתן והי' כל עם ה' נביאים וכולם ראויים לבחינת מלכות
 כדכתיב ממלכת וכו' ומצינו ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם ולפי
 הנ"ל י"ל לפרש כן ירבה וכן יפרץ הני שני כן הם אותיות כננך שלכל זה
 זכו ע"י העינוי שענו אותם עי"ז זכו שיהי' ראויים לכל אלו המעלות הנ"ל
 כדכתיב מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה וכו'.

הנה כתיב וכל מעשהו באמונה י"ל דהנה במעשי בראשית כתיב
 ששה פעמים טוב והם בגימטריא ק"ב' כמו א'מ'ו'נ'ה' להורות בא שכל הטוב
 של מעשה בראשית נמשך ע"י אמונה נא אחיי ורעיי חזקו ואמצו באמונה
 ובטחון שימו נא לבבכם על כל השנים שעברו עלינו כמה הרפתקאות
 דעו עלינו מאז שהתחילה המלחמה עד עתה ממש כמו שאנו אומרים
 העושה גדולות עד אין חקר נסים ונפלאות עד אין מספר השם נפשנו

בחיים ולא נתן למוט רגלנו עשה לא נאמר רק העושה לשון הויה זאת לבד שנשארנו בחיים הגם שהוא במצור ומצוק עכ"ז גם זאת שנשארנו בחיים הוא גדולות עד אין חקר וזאת שלא נתן למוט רגלנו י"ל דהכונה על האמונה שנשאר לנו כי רגל הוא בחי' אמונה כידוע בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל וזאת הוא נסים ונפלאות עד אין מספר וראוי לנו לשמוח בזה ובודאי יעזור השי"ת עוד ואל יעזבנו ואל יטשנו לנצח מחמת נחיצת הבי דואר כי הנני רוצה שיהיה לכם המכתב בכל המוקדם אקצר, נא לכתוב לי משלומכם הטוב כל דבר שורש יה"ר שנזכה לבשר אך בשורת טובת תמיד.

הנני דו"ש ידידינו החסיד ר' דוד יואל נ"י ידידכם החפץ טובתכם
אפרים

ב"ה אור ליום ב' לסדר הלוך וגדל וכו' ה' תרצ"ג לפ"ק

החווה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך היקר המופלג החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

הנה מכתבכם קבלתי ת"ל כי עלתה ארוכה ומרפא קצת לתחלואי החולנית תחי' היא עקרת הבית יתן ה' שיגמור בעדה שישלח עזרה מקודש וישלח לה רפואה שלימה במהרה מן השמים לכל אבריי' ושס"ה גידי' רפואת הנפש ורפואת הגוף בשח"י. הנה אמרו בגמרא ביתו זו אשתו ור' יוסי קרא לאשתו ביתו י"ל משום דבית הוא ע"י בנין כידוע ועיקר האשה הוא ע"י בנין כדכתיב ויבן ה' את הצלע ודרשו חז"ל עשאה כבנין כאוצר שיכולה לקבל את הולד ולפי"ז מיושב מה דכתיב ואבנה גם אנכי ממנה משום דכל עיקר בנין האשה הוא משום הולד כנ"ל והנה עיקר הולדות הוא בנין בני דיעה היינו יראי ה' כמובא בדברי רבינו בליקוטי תנינא סי' ז' א"כ כאשר זוכה אדם לאשה ובנים יראי ה' הוא עיקר בנין הבית והוא יותר זכיה מאשר קנה בית גדול בגשמיות כי עוה"ז הוא הבל הבלים רק כל עוה"ז הוא רק לקנות שלימות ולבא על ידו לעולם הבא התכלית הטוב הנצחי.

נא חזקו ואמצו אל ירך לבבכם כי הוא יתברך מגביה שפלים עדי מרום י"ל מרום ר"ת מ'תרושש ו'הון ר"ב מ'אד כי השפל רוצה להיות תמיד שפל שלא לבא לגדלות ח"ו רק להיות לו כל טוב סלה שלא תהיה לו מניעה ח"ו מעבודתו ית"ש והקב"ה מגביה השפל עדי מרום להיות לו כל טוב בהצנע בדרך ברכה והוא עדיין שפל בעצמו כי אינו הולך בגדלות ובנפלאות ממנו כנ"ל והוא ג"כ מעלה שלא ישלוט ח"ו שום עין וזה י"ל לפרש מה שאנו אומרים בתפלת יעלה ויבא זכרינו ה' בו לטובה היינו הצלחה לראות

עין בעין הטובה והישועה שעייז מתענג האדם כמובן ופקדנו בו לברכה היינו ישועה בדרך ברכה להיות סמוי מן העין והושיענו בו לחיים טובים היינו למדרגה גדולה מאד כמובא בספר סיפורי מעשיות במעשה של הז' בעטלירס ביום השני שהתפאר הבעטליר החרש שחי חיים טובים בלחם ומים ומרגיש בלחם ומים כל הטעמים שבעולם והוא מדרגה גדולה מאד נעלה.

ואתם ברוכי ה' בטחו בה' עדי עד וכו' ובודאי לא תבושו ולא תכלמו לנצח הנה מצינו בתנא דבי אלי' זוטא פרק ח' הי' לו לאלי' לומר בניך הם בני בחוניך בני אברהם יצחק ויעקב שעשו רצונך בעולם ולא די שלא אמר כן אלא אמר קנא קנאתי וכו' כי עזבו בריתך וכו' באותו שעה אמר הקב"ה לאלי' לך שוב לדרכך וכו', וכו' ומה שיש בדעתך אין אני אוכל לעשות יעיי"ש בישועת יעקב שמפרש מה שבדעתך לכלותם א"א שכבר נשבעתי לאבותם יעיי"ש ותמוה מאד היתכן לחשוב על אלי' הנביא זכור לטוב שרצה ח"ו לדבר כזה כפשוטו אך י"ל עפ"י מה שמצינו בפרק ה' בתנא דבי אליהו זוטא שאליהו הנביא משבח מאד מדת העניות שאמר מלמד שחזר הקב"ה על כל מדות שבעולם ולא מצא מדה טובה לישראל אלא עניות וכו' וכו' יעיי"ש והשתא י"ל שרצה אליהו הנביא לזכות את ישראל אז שיחזרו למוטב ע"י שיצרף אותם בעניות דהנה כתיב וזהב עשו לבעל היינו שע"י רוב זהב עשו את העגל ובדורו של אליהו עבדו ע"ז של הבעל י"ל שהי' ג"כ מתוך רוב שפע כנ"ל וזאת רצה אליהו הנביא ואמר הקב"ה אין אני אוכל לעשות כל ישראל ח"ו עניים כי הקב"ה רוצה תמיד בטובת ישראל בגשמיות וברוחניות.

רק בעיקבתא דמשיחא מצינו בתנא דבי אליהו בשם רבי נחמי' דזר שבן דוד בא בו העניות תרבה, יש לומר לפרש בדרך רמז, הנני שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא וכו', הפירוש הפשוט האמיתי הוא שיבא לבשר לנו במהרה בימינו אמן סלה אך בדרך רמז יש לומר ג"כ דלפני בא וכו' יהי' מדת אליהו הנביא היינו שהעניות תרבה כנ"ל אך י"ל שיהיה ג"כ ברחמים ובחסדים בדרך שאמר לנו רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל לפרש בצר הרחבת לי' היינו שגם בהצרה הרחבת לי' הרצון שיש גם בצרה הרחבה ובאמת כאשר נשכיל בזמן הזה אנו רואין רק נסי' ה' בכל יום ובכל עת ובכל שעה הן הן גבורותיו והן הן נוראותיו האיך אנו יכולין לעמוד מעת המלחמה עד הנה ובודאי יעזרנו תמיד ולא נבוש ולא נכלם לעולם ועד. ידידו הדו"ש הטוב אין נאך פרייליך ציא זיין תמיד הנני דו"ש ידידנו החסיד וכו' ר' דוד יואל ג"י.

אפרים

הנה ראיתי במכתבך כי לידידי יקירי וכו' ר' ישראלקי ג"י חולי הראש ר"ל לפעמים ירחם השי"ת עליו וישלח לו מהרה רפואה שלימה מן השמים בתוך שאר חולי ישראל נא בל לדאוג מאומה כידוע בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן כ"ג כי אין דבר שמפסיד החיות כמו הדאגה והעצבות כידוע לחכמי הרופאים יעיי"ש ע"כ אין שום עצה רק לקיים השלך על ה' יהבך וכו' ויש לדקדק מאי לשון השלך לכתוב תן אך י"ל דהנה מצינו בתוי"ט סוף פרק א תמיד דלשון השלכה מורה על מרחוק יעיי"ש ע"כ י"ל דאף אם יודע אדם בנפשו שהוא רחוק מהשי"ת עכ"ז ישליך יהבו על השי"ת ויבטח בחסדי ה' ויקוים בו הכתוב והבוטח בה' חסד יסובבנו.

הנה יש לדקדק על מה שאנו נוהגין לכפול בקריאת ההלל מאודך ולמטה אמאי כיון דבכתוב לא נכפל מאודך ולמטה ואמאי נוהגין אנו לכפלו, אך י"ל דעד אודך מדבר בענין הבטחון שצריך לחזק עצמו בענין הבטחון מן המיצר קראתי וכו' ענני ה' לי וכו' מה יעשה לי אדם וכו' טוב לחסות בה' מבטוח וכו' אבל לאחר הישועה שבא להודת לה' על הישועה כדכתיב אודך כי עניתנו ותהי לי לישועה אין צורך לכפול כיון שכבר נושע בה' ומודה אין צריך חיזוק וכל הכפילות הוא לחיזוק שיחזק את עצמו אבל אנו השפילים גם לאחר הישועה צריכין ג"כ חיזוק בל למוט רגלינו ולא נפול מאמונה ובטחון לעולם מש"ה אנו נוהגין לכפול גם מאודך ולמטה לחזק עצמנו באמונה גם לאחר הישועה וההודאה מסתמא אתה רגיל לאכל פת שחרית כי אתה מתפלל תמיד בבוקר נא גם בשבת תתפלל בזמנה ותקדש לאחר שחרית ולטעום אחר קידוש כתיב אשרי כל חוסי בו כי כל החוסים בו אשרי חלקם בזה ובפרט לעה"ב שזוכה לשכר טוב עין לא ראתה וכו' וגם בעוה"ז אשרי חלקם שאינם דואגים כלל ותמיד הם בשמחה ויש לומר כי תמיד הם טועמים טעם גן עדן רמז לדבר כי גן עדן בגימטריא אמונה בטחון כי השלם באמונה ובטחון טועמים כנ"ל כי אינם דואגים ומאמינין בה' ובוטחים בישועתו ובחסדו הגדול כי לא כלו רחמיו לעולם. יה"ר שנזכה כלנו לאמונה ובטחון בשלימות כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמתיים.

שבת דף גה: שאלו מלה"ש את הקב"ה מפני מה קנסת מיתה על אדה"ר אמר להן מצוה קלה ציותו ועבר עלי' יעיי"ש ותמוה מאד דמאי שאלה היא זאת ומה התשובה דקרי לה מצוה קלה אך י"ל דהנה לכאורה קשה דאמאי פירש הקב"ה לאדה"ר את העונש על העץ הדעת כי ביום אכלך וכו' הא הכו"ל דרשו בסנהדרין מן הך פסוק ויצו וכו' על האדם וכו' שבע מצות בני נח וידוע דלבני נח אזהרתן זו היא מיתתן ע"כ אמאי הוצרך הקב"ה לפרש העונש אך י"ל דבא להקל עליו העונש מהעץ הדעת שלא יהי

נכלל בשאר ז' מצות דקיי"ל דאזהרתן זו מיתתן מיתת ב"ד והכא הוא רק מיתה בידי שמים כידוע ולפי"ז י"ל דזאת שאלו מלה"ש את הקב"ה כיון דראו דלא היה בהך עבירת אכילת עץ הדעת עונש מיתת ב"ד כשאר אזהרת בני נח א"כ ודאי דלא היה חייב מיתה בדין רק בדרך קנס ואמאי קנסת והשיב להם דבאמת היה חייב מיתה בדין רק מחמת דהעבירת אכילת עץ הדעת היה מצוה קלה י"ל דמחמת שלא הי' ציווי לדורות רק לשעה לזאת היא קלה כדמצינן בגמרא פירכא שכן יש היתר לאיסורא ומש"ה קל משפטו משאר עברות שהם לדורות שהם במיתת ב"ד והכא במיתה ביד"ש וידוע דכל פטופטי וכו' ופטופטי דאורייתא טבין ויה"ר שיהי' אמרינו לרצון לפניו ית"ש.

בשבת דף קי"ג: כדבעא מיני' רבי מר' ישמעאל בר'י מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת א"ל וכי בחול מי הותרה שאני אומר פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו ומהדר לי' בקידושא דבי' שמשא יעיי"ש זיש להבין על התשובה הלז הוא שאלו אם מותר לפסוע פסיעה גסה בשבת משום דכתיב מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול א"כ איסור הוא לפסוע פסיעה גסה ומה השיב לו וכי בחול מי הותרה שאני אומר פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק דבשביל טעם זה אינו איסורא רק מחמת בריאות ובפרט שמהדר לי' בקידושא דבי' שמש"י*) אך י"ל דכך השיב לו דבשביל ששאל לו מהו לפסוע פסיעה גסה משמע דעל פסיעה בינונית ליכא שום שאלה ע"ז השיב לו דלפעמים גם על פסיעה בינונית יש שאלה הגע עצמך אותן אנשים השומרים עצמם מלפסוע פסיעה גסה אף בחול משום שחוששים להמאור עיניו כנ"ל ודרכם בחול לפסוע פסיעה בינונית צריכינן לשנות בשבת לפסוע פסיעה קטנה דוקא לקיים מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול ומיושב לשון הזמר פוסעים בו פסיעה קטנה ומתוך התשובה שהשיב לו נשמע הך דינא הנ"ל אך מתיירא אני לומר כן יען שלא הובא כן בפירוש בש"ע אך שמעתי על צדיקים גדולים זי"ע ועכי"א שהלכו בשבת בפסיעה קטנה דוקא.

הנה רש"י ז"ל מפרש בטענת הנחש אף כי אמר וכו' אע"פ שראה אותם אוכלים משאר פירות הרבה עליהם דברים כדי שתשיבנו וכו' ועיי"ש בשפתי חכמים וכתב הרא"ם ז"ל אעפ"י שלא נודע זה מן הכתוב מוכרח הוא דאל"כ מה היו אוכלין ואין זה ראוי דלמא הי' אוכלין ממיני

(* א"ה ועיין במהרש"א ז"ל שפירש שהתשובה באה להוסיף שיש גם סכנתא עם האיסור אבל עדיין קשה דהרי מהדרי לי' בקידושא דבי' שמשא או נשאר רק הטעם משום איסורא ומה התשובה לזאת למד דבר חדש הנ"ל.

עשבים וכו' עיי"ש אך י"ל ע"פ מה שמצינו באוה"ח ז"ל לפרש תשובת אדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי וכו' ונראה שכוונת אדם הוא שלא ידע דבר כי אם האשה הביאה לפניו המזומן, ואכל ואינו חייב לשאול וכו' ותמצא שאמרו ז"ל אין בודקין מן המזבח ולמעלה וכו' ע"כ דכל שהחזק במקום קדוש חזקת כשרות שלימה עליו יע"ש והנה מצינו בש"ע או"ח סימן ח סעיף ט קודם שיברך יעיין בחוטי ציצית אם הם כשרים כדי שלא יברך ברכה לבטלה, ועיין שם בבאר היטב ז"ל אע"ג דבלא"ה יש חשש איסור שילבש בגד ד' כנפות בלא ציצית מ"מ אוקמי לי' אחזקתו שהי' כשר רק משום חומרת לא תשא וכו' החמירו דוקא לבדקו ולפי"ז י"ל דאם לא הי' אוכלין פירות מקודם החטא א"כ הי' צריך אדם לברך ברכה על הפרי דסברא הוא דאסור לאדם ליהנות מעוה"ז בלא ברכה. ומסתמא אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה בירך ברכה הראוי' א"כ הי' לו לבדוק מקודם איזה פרי משום חשש ברכה לבטלה ולא יסמוך על החזקה כדברי האוה"ח ז"ל הנ"ל אלא ודאי דאכל מקודם פירות ובירך מקודם והי' דעתו על כל הפירות שתביא לו ולא הי' צריך לברך, מחדש רק על חשש איסור דעץ הדעת סמך על החזקה כאשר השיב האשה וכו' כנ"ל.

יה"ר שנזכה לברך ברכת הנהנין תחילה וסוף בכוונה ובשמחה כרצונו ית"ש דברי ידידכם המוקירכם באהבה וחפץ טובתכם נא אל ירע בעיניכם על אשר אחרתי מכתבי מלהודיע לכם אשר קבלתי כל הסחורה כי מחמת תשות כחי ובפרט כח הזריזות שאין בי לזאת נתעכב עד כה יתן ה' בי כח ובריאות השלמות וזריזות ושמחה בתוך שאר ישראל.

הנני דו"ש ידידנו היקר וכו' ר' דוד יואל ג"י.

לחורגי היקר וכו' כמר יוסף משה שיח' נא חזק ואמץ בתורה ומעשים טובים אף אמנם שאתה טרוד בעסק הלז עכ"ז בעת הפנאי ובפרט בשבתות בודאי תוכל לחטוף דברי תורה ולקיים שבו איש תחתיו ולהתנהג תמיד בדרך התורה והמסורה להתפלל במתון כל תפלה ולהזהר בגט"י כראוי ובברכת הנהנין כראוי יהי רצון שיקיים בך ומצא חן ושכל טוב בעיני ה' ואדם. דברי ידידכם

אפרים

ב"ה יום א' משפטים ה' תרצ"ג לפ"ק

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה לאשר שרצונך אשר בעוהי"ת אכתב לך הידושי תורה יה"ר שנזכה לחידושי תורה אמתיים ויעלו לרצון לפני אדון כל יתברך שמו הנה איתא במסכת עירובין דף י"ג ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא וכו' נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו וכו' יעיי"ש ויש לדקדק מה נפ"מ בפלוגתא זו ועוד היתכן לומר בפשיטות נוח לאדם שלא נברא הלא כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וידוע מאמר חז"ל בסוטה דמי שלא נברא אינו בא לעוה"ב וכך אמרה מרים לעמרם אביה קשה גזירתך יותר משל פרעה שפרעה גזר רק בעה"ז ואתה גם לעוה"ב יעיי"ש בפרש"י ז"ל דהנה מצינו בכתוב אעשה נפלאות אשר לא נבראו וכו' הרי דנפלאות הם בחינת לא נברא ולפי"ז י"ל דכך נחלקו הללו אמרו נוח לו לאדם שלא נברא הרצון דנוח לו לאדם יותר להתנהג בדרך נסי לא בדרך הטבע רק כמו רשב"י כאשר יצא מן המערה אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה דס"ל דצריך להיות רק עוסק בתורה ולא בדרך ארץ והשי"ת יזמין לו כל צרכו בדרך נסי והללו אמרו נוח לו לאדם שנברא הרצון דיותר טוב לעסוק גם בדרך ארץ כדעת ר' ישמעאל בברכות דף לה יעיי"ש והם סברו דבזה הדרך יבא יותר לשלימות שיעבוד את השי"ת בכל הדברים שבעולם אפילו בעסקי חול ויקשר הכל להשי"ת עד שנמנו וגמרו דיותר נוח לאדם הדרך שלא נברא לעסוק רק בתורה ומצות ולסמוך על הנס כדעת רשב"י ועכשיו שנברא הרצון כי לרוב בני אדם הוא הדרך של נברא לעסוק גם בדרך ארץ בדרך הטבע כי לא הגיעו למדרגת רשב"י כדברי הגמרא שם הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן כר' ישמעאל ועלתה בידן לזאת יפשפש במעשיו כי בעשותו תורה ומצות אז הם מגינים עליו מן העבירה אבל בעסקו בדברי חול הוא מקום מסוכן כדברי רבינו בליקוטי קמא סימן נד וצריך שמירה לפשפש במעשיו וכו'.

במסכת שבת דף קי"ט אמר רבא ואיתימא ריב"ל אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר ויכלו דאמר רב המנונא כל המתפלל בע"ש ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במע"ב וכו' יעיי"ש ועיי"ש במהרש"א ז"ל וז"ל כי האומר ויכלו הרי הוא מעיד על מעשה בראשית והרי הוא נעשה שותף עם הקב"ה כי בלתי עדותו לא יודע עשייתו

וכמו שהעשי' לא הי' רק במאמר כדמייתי עלה בדבר ה' שמים נעשו כן עדותו במאמר והו"ל כאילו נעשה שותף במאמר והוא מבואר שאמר אפילו יחיד וכו' צריך לומר ויכלו ר"ל אפילו יחיד שאין עדותו גמור במקום אחר אעפ"כ צריך לומר ויכלו להעשות שותף להקב"ה בעדותו זאת באמירה בעלמא ודו"ק יעיי"ש ויש להבין פירושו איך שיך לקראו בשם עדות כיון שאין עדות גמור במקום אחר והנה מבואר בש"ע או"ח סימן רס"ח חוזרים לומר ויכלו משום יו"ט שחל להיות בשבת שאין אומרים אותו בתפילה גם להוציא למי שאינו יודע ואומרים אותו בקול רם ומעומד ועיי"ש בט"ז יחיד המתפלל אין חוזר לומר ויכלו דאין עדות ליחיד וכו' אלא כקורא בתורה יעיי"ש ויש להבין דאמאי בתוך התפלה אומר אפילו יחיד כמבואר בגמרא וכפירוש המהרש"א ז"ל הנ"ל.

אך י"ל דהנה הקב"ה ברא אדם יחידי הרי דאפי' בשביל יחיד כדאי לברא העולם ומצינו בגמ' דכל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה כדכתיב כי זה כל האדם ומצינו כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ועתה י"ל כי אף דאין עדות ליחיד עכ"ז לעצמו נחשב שפיר לעדות גמור כי הנה עדות צריך בראי' וידיעה כדכתיב או ראה או ידע והנה עדות זאת שאומר עדות על הקב"ה שברא העולם מאין ליש וי"ל דזאת העדות ג"כ יוכל להיות בדרך זה דהנה מצינו בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן כב וצריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף להראות לו מכל הארה ומכל השגה, וכו' כי הנשמה של כל אדם הוא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאד אבל הגוף אינו יודע מהם ע"כ צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף לראות לזכך הגוף עד שתוכל הנשמה להודיע לו מכל שהיא רואה ומשגת תמיד. יעיי"ש והנה מצינו בסימן לז כי עיקר הבריאה הוא בגין דישתמודעין לי' כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', והנה מצינו בסימן ס"ב שאצל המאמין הדבר גלוי כאילו רואה בעיניו את הדבר שהוא מאמין בו מחמת גודל אמונתו השלימה יעיי"ש ע"כ י"ל דאפילו יחיד צריך לבא לאמונה שלימה ביחודו ית"ש ובחידוש העולם שהקב"ה ברא הכל מאין ליש בששת ימי המעשה וביום השביעי שבת וינפש כאילו ראה בעיניו ממש והוא מודיע זאת גם להגוף שהוא עולם השפל והוא מגלה אלקותו ית"ש בעולם השפל ונשלם כוונת השי"ת בבריאת העולם בגין דישתמודעין לי' כנ"ל לגבי עצמו אף שהוא יחיד מה בכך הא גם יחיד נחשב כעולם מלא ולגבי עצמו נחשב עדות גמור כן יש לומר פירוש המהרש"א ז"ל ואחר התפילה חוזרין לומר ויכלו לגלות העדות לשאר בני אדם ולזה צריכין שפיר עדות כמו במקום אחר ולא ביחיד כדברי הט"ז ז"ל הנ"ל אבל ביו"ט שחל להיות בשבת דאין אומרין אותו בתוך התפלה שפיר גם יחיד אומרו לאחר התפלה בתורת עדות לעצמו

כנ"ל. כן י"ל והשי"ת יצילנו שלא נכשל בדבר הלכה ונזכה לכוין תמיד האמת לאמיתו דברי ידידך הדו"ש ושלום אביך ידידי יקירי נ"י וידידינו היקר ר' דוד יואל נ"י.

אפרים

ב"ה יום א' לסדר ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה י"ל דהך ורבו השני קאי על גדולה.

החזו"ש אל כבוד ידידי היקרים והאהובים מאז ובפרט עתה שהנכם נוחלי ארץ הקדושה שגם הדומם שבה נתעלה כדכתיב כי רצו עבדיך את אבניה ומצינו בגמרא ר"א הוי מנשק כיפי דעכו וכ"ש המדבר אשריכם מה טוב חלקיכם ה"ה הרבני החסיד הנגיד וכו' ר' ישראלקי נ"י ובנו היקר ערך החסיד הנגיד וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל כי באתם לארץ ישראל לחיים ולשלום ותנוח דעתכם במה שכתבתם לי מכתב הגם כי הנראה מתוכו שהנכם צריכין עוד חיזוק כידוע כי כל התחלות קשות ומצינו בכתובת דף ק"י: רשב"ג אומר וכו' מפני שהנוה היפה בודק אולם אתם ברוכי ה' חזקו ואמצו בל ירך לבבכם כי בטח יעזור השי"ת ולא תבושו ולא תכלמו לנצח ועתה נא בטובכם גמלו חסד וכתבו לי מכתבים יה"ר שיהיו עם בשורות טובות ברכות והודאות לשמו הגדול על שהנחיל לכם המתנה טובה היא ארץ ישראל ארץ הקדושה ארץ לא תחסר כל בה יה"ר שירחם השי"ת גם עלי ועל ב"ב ויחננו מאוצר מתנת חנם שנוכה ג"כ לבא לשם חיש קל מהרה בתוך שאר כלל ישראל.

עיינ בפירש"י ז"ל בראשית אר"י לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחדש הזה לכם וכו' ומ"ט פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו שלא יאמרו עכו"ם לסטים אתם שכבשתם ארץ ז' עממין וכו' י"ל שהקושיא הוא עפ"י המשנה כל מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכו' וכל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת והנה תורת מעשי בראשית הוא בחכמה כי חכמה הוא שורש כל הברואים כדכתיב כולם בחכמה עשית כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן ל"ה וא"כ היה צריך להתחיל התורה מהמצות פשטיות להיות מקודם המעשים מרובין וכו' ויראת חטאו ואח"כ מעשי ראשית ששרשה בחכמה והתירץ הוא דמש"ה פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים כיון שהמכוון הוא משום ארץ ישראל והנה ידוע מדברי רבינו כי ארץ ישראל הוא מקור האמונה כדכתיב שכן ארץ ורעה אמונה ולפי"ז

הך חכמה הוא אמונה כנ"ל ולפי"ז יש לפרש וכל מעשהו באמונה עפ"י הנ"ל כיון שכל הגדה היה רק בשביל לתת לנו נחלת גוים הוא ארץ ישראל א"כ הוא אמונה ג"כ והנה כי ידוע כי אירא דא"י מחכים י"ל א'ו'י'ר'א' בגימטריא ב'י'ר'א'ה' הרצון דבחכמת ארץ ישראל היא יראה וביראה היא חכמה וכתוב ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה סופי תיבות של לאדם' הן' יראת' ה' היא מ'ת'נ'ה' לרמוז על ארץ ישראל שניתנה במתנה כידוע כי שם ביראה היא חכמה והיא מקור האמונה ועוד י"ל לרמוז על היראה אף שהיא בידי אדם עכ"ז אם זוכה אדם ליראה הוא ג"כ מתנה כי לולי עזרתו יתברך לא יכולין לעמוד נגד היצה"ר כידוע יה"ר שנוכה ברחמיו לחידושין אמתיים כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמתיים דברי ידידכם החפץ טובתכם

אפרים

ב"ה יום ה' בראשית תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

הילולא רבא של הגאון הקדוש הרב מברדיטשוב זצ"ל אשר רבינו הקדוש זצ"ל קראו בשם פאר הדור כידוע וי"ל הטעם בפשיטות כי איתא במסכת ברכות דף ו' כי בתפילין דמרי עלמא ית"ש כתיב שבח ישראל הכתוב מי כעמך ישראל וכו' ועוד פסוקים אשר הם שבח ישראל וידוע כי הרב הקדוש דברדיטשוב זצ"ל זי"ע ועכ"י אכ"ר הי' דרכו בקודש רק לשבח ולפאר את ישראל לפני השי"ת כאשר כתיב בתפילין דמרי עלמא ית"ש וידוע כי תפילין נקראו פאר ולזאת קראו בשם פאר הדור.

התוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חכם ונבון מו"ה הלל נ"י.

ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם ה' וישוב חרון אפו מעמו ומעירו ומארצו ומנחלתו ויוסיף שנית לגאלינו גאולת עולם ויביא לנו משיח צדקינו בב"א אולם אמרו חז"ל אין אלי' בא בערבי שבתות וכו' וישראל צריכין לישועה תיכף כי ארכה לנו השעה לזאת ירחם השי"ת תיכף על עמו ישראל וימהר ויחיש לנו ישועה ורחמים ויאמר די לצרותינו ונזכה להגצל מחבלי משיח וממלחמות גוג ומגוג ומכל הצרות ויוציאנו מצרה לרוחה ומאפילה לאורה תיכף ותחזינה עינינו בשובו יתברך שמו לציון ברחמים תשואת חן לך על מכתבך שהודעתני שת"ל באת לביתך לחיים ולשלו' יה"ר שנוכה לשמוע ולבשר בשורת טובת והעיקר שישלח לנו מהרה את אלי' הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורת טובת וכו'.

בס"ד הנה בסיפורי מעשיות הקדוש והנורא בתחלת המעשה של

הז' בעטלירס וכשנעשו שמחים מאד עמד המלך ואמר לבנו היות שאני חוזה בכוכבים ואני רואה שאתה עתיד לירד מן המלוכה בכן תראה שלא יהי' לך עצבות כשתרד מן המלוכה רק תהי' בשמחה וכשתהי' בשמחה גם אני אהי' בשמחה גם כשיהי' לך עצבות אעפ"כ אני אהי' בשמחה על שאין אתה מלך כי אינך ראוי למלוכה מאחר שאינך יכול להחזיק עצמך בשמחה כשאתה יורד מן המלוכה אבל כשתהי' בשמחה אזי אהי' בשמחה יתירה מאד וכו' יעיי"ש וידוע כי דבריו הקדושים הם רזין דרזין לוטער סודת התורה קודש קדשים אך יש ליקח איזה רמז איך להיות בשמחה תמיד אפילו כשאדם יורד ונופל ח"ו ממדריגתו שהוא עומד בו עכ"ז יתחזק ויתאמץ בכל כחו להיות בשמחה עד שיזכה לעלות במדריגה היותר גבוה כידוע כי ירידה תכלית העלי' כמבואר בספרי רבינו ז"ל.

הנה מצינו בכתוב שאמר דוד המלך לשלמה בנו וחזקת והיית לאיש וכו' ולכאורה תמוה היתכן לומר כזאת לשלמה המלך שמסר לו המלוכה בחיו והי' חכם מכל אדם וכו' וכי איש כזה צריך להתחזקות אתמהה, אך י"ל כי דוד המלך ע"ה ראה ברוח קדשו כי עתיד לירד ממלכותו כי ידוע כי הי' מלך והדיוט ומלך ע"ז אמר לו להיות לו אז חיזוק ולא יפול לעצבות ח"ו והיית לאיש לאיש נוטריקין אין שום יאוש לעולם כדברי רבינו ז"ל קיין יאוש איז גאר ניט פאר האנדין וי"ל שרמז השי"ת בתוה"ק ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ס"ת לא עצבת כי ידוע כי הכל צפוי לפניו ית"ש והרשות נתונה ורמז לו השי"ת שגם אם ח"ו יחטא לא יהי' בעצבת ועי"ז שלא יפול לעצבות ויאוש יזכה לתשובה להתודות לפניו ית"ש להיות מודה ועוזב ירוחם כתיב וידעו כי ערומים הם ופרש"י ז"ל שמצוה אחת הי' בידם ונתערטלו הימנה וכתיב ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' וכו' היתכן להתחבא מפני ה' הלא אמר דוד המלך ע"ה אנה מפניך אברח וכו' אם אסק שמים, וכו' ואציעה שאול הנך רק הם נפלו לייאוש ר"ל שהם רחוקים לגמרי מהשי"ת כי הם עירומים לגמרי בלי שום מצוה והם גשליים לגמרי מהשי"ת ועי"ז נחבאו מפניו ית"ש אך הי' צריכין לחזק עצמם אף אם נפלו למקום שנפלו עכ"ז השי"ת הוא אצלם לקיים ואציעה שאול הנך והיו יכולין תיכף לחזור בתשובה שלימה לפניו וידוע כי תשובה באותו היום שחוטא הוא מועיל ביותר ובפרט בערב שבת וידוע כי תשובה הוא אחד מהדברים שברא הקב"ה קודם לעולם וקרא לו הקב"ה ויאמר לו איכה לרמז לו מה שמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רו תעיתי כשה אובד בקש עבדך וכו' כי יש חילוק גדול בעבירה שעושה האדם ח"ו בין אם נתעורר תיכף ומיד ושב בתשובה אזי אפשר לו בקל לחזור למקומו כי עדיין לא נתרחק הרבה מהדרך הטוב וכו' אבל השי"ת דרכו לקרות את האדם תיכף כשרואה

שהוא תועה מדרך השכל וכו' יש שקוראו ברמיזה ויש בקריאה ממש וכו' וע"כ כשעדיין לא נטה הרבה מדרך הישר אז אפשר לו בקל לשוב מחמת שהוא מכיר עדיין את הקול ורגיל בו וכו' ע"כ צריך האדם לבקש מהשי"ת שימהר השי"ת לבקשו להחזירו אליו כ"ז שלא שכח עדיין לגמרי את קול התורה והמצות כנ"ל וזה מה שביקש דהע"ה בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי כנ"ל יעיי"ש ואדם השיב את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירם אנכי ואחבא כי החזיק עצמו עדיין כי עירם הוא בלי שום מצוה ואחבא כי הי' גופל בדעתו שהוא רחוק לגמרי מהשי"ת עד שיוכל להחבא מפניו ית"ש ואמר לו השי"ת מי הגיד לך כי עירם אתה המן העץ וכו' אכלת.

י"ל עפ"י המבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סי' קי"ב לענין התחזקות לבל יפול האדם בדעתו מחמת ריבוי הפגמים והקלקולים שקלקל ע"י מעשיו ענה ואמר אם אתה מאמין שיכולין לקלקל תאמין שיכולין לתקן יעיי"ש וי"ל עפ"י פשוט אם יכול אדם לקלקל כזה ע"י מעשיו א"כ חזינן דאדם הוא במדרגה כזאת שתלוי בו כל הבריאה כל העולמות כי ע"י מעשיו הרעים מקלקל הכל א"כ יכולין להאמין כי ע"י תשובה יכול לתקן הכל ובוה י"ל הרצון מי הגיד לך כי עירם אתה כי הנך רואה כי ע"י המעשה הזאת של אכילת עץ הדעת נעשה שינוי כזה להגיד לך כי עירם אתה ומקודם היו שניהם ערומים וירדת ירידה כזאת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא תוכל להאמין שתוכל ג"כ לתקן הכל ע"י תשובה כי הוא ית"ש רוצה בתשובה ואדה"ר הבין כח התשובה רק בעת אשר חטא קין ואמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי אז הבין כח התשובה ואמר אז מזמור שיר ליום השבת כאשר אמרו חז"ל וי"ל כי כתוב בו טוב להודת לה' וכו' כי שמחתני ה' בפעליך הרצון כי ע"י הודאה ושמחה אז בקל יכולין לבא לתשובה וי"ל כי בשמחת בית השאבה היו באין ג"כ לתשובה מאהבה וי"ל רמז כי השואבה עם הכולל והאותיות בגימטריא שובה אהבה יה"ר שנזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ידיך הדו"ש וחפץ טובתך בגשמיות וברוחניות.

אפרים קראקובסקי

ב"ה יום א' ר"ח מרחשוון תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' לעמו ישראל רחמים ויוציאם מצרה לרוחה ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא

לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו בקרוב א"ס. הנה נודע מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בלק"ת סימן ס"ב על הכתוב יתן לכם רחמים לכם דייקא וכו' ואצלנו הרחמנות בפשיטות להתרפא מן החולי וכיוצא בזה וכו' יעיי"ש וי"ל שנרמז בזה ג"כ על ביאת משיח צדקנו להיות ברחמנות בפשיטות כנ"ל עפ"י שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קי"ח בשם הזהר ורוח א' מרחפת וכו' דא רוחא דמשיחא וכו' יעיי"ש לזה י"ל דרמז יעקב אבינו בדבריו יתן לכם רחמים לכם דייקא כדברי רבינו ז"ל ושלח לכם את אחיכם אחר רמז על משיח צדקנו כי אחיכס אחר בגימטריא רחף דכתיב בי' מרחפת כנ"ל גם ס"ת לכם את אחיכס אחר אותיות מתמר כי משיח יצא מתמר אשר ילדה ליהודה ונקרא בן פרצי כידוע יה"ר שיתן השי"ת לנו רחמים פשוטים וגדולים כדכתיב וברחמים גדולים אקבצך ותחזינה עינינו בשובו יתברך לציון ברחמים היינו כנ"ל.

הנה י"ל דבכל רגע ובכל נשימה שהשי"ת נותן לאדם והאדם מחיה עצמו ואינו מאבד עצמו ח"ו מקיים מצוה של וחי בהם שמזה למדו חכו"ל וחי בהם ולא שימות בהם כי אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש חוץ מע"ז וכו' א"כ כל אדם מישראל אף הפחות שבפחותים בכל רגע ורגע שאינו מאבד עצמו הוא מקיים מצוה הנ"ל א"כ הוא מלא מצות לדעת הסוברים דמצות אינם צריכים כוונה הנה איתא בתנא דבי אלי' פרק ע"ד כל הקץ בחיים טובים בעה"ז סימן רע לו וכו' יעיי"ש והנה ראיתי בספר שהכוונה בכל חיים שהכל הוא חיים טובים ממ"נ אם הוא בפשיטות חיים טובים בודאי מה טוב ומה נעים יתן השי"ת לכל ישראל ואם נדמה לרע ח"ו היסורין ממרקין עונותיו של אדם וי"ל דאם אינו קץ אזי נעשה קץ להצרות והיסורין כי קץ הוא בקמץ היינו לשון קמיץ וסתום שהרחמנות הוא סתום ואינו מובן ואם הוא סובל ואינו קץ אזי נצטייר האור הטוב ונעשה ציירי כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ו שנצטייר האור בחי' ציירי לפי בחי' הכלי וכו' יעיי"ש ונעשה קץ וסוף להצרות והיסורין וי"ל דברי רבינו ז"ל שאומר בליקוטי תנינא סימן כ"ד מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד וכו' ולכאורה היכן מצינו מצוה זאת בתורה ובפרט שאומר שהוא מצוה גדולה אך י"ל כנ"ל שמקיים מצות וחי בהם שהוא באמת מצוה גדולה שדוחה כל המצות חוץ מע"ז וג"ע וש"ד כי אם יפול ח"ו לעצבות ומ"ש מחמת פגעי ומקרי הזמן וכל אדם מלא יסורים כמובא בדברי רבינו ז"ל בהתורה הנ"ל אזי אינו נקרא חיים כמובן גם יוכל ח"ו לבא לידי מאבד עצמו ח"ו ומקיים מצוה גדולה כנ"ל וזוכה ג"כ לתשועת ה' בפשיטות כדכתיב חבי כמעט רגע עד יעבור זעם כי טוב ה' לכל זה בחי' תפלה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י"ד טוב ה' לכל זה בחי'

תפלה שמאמין בה' שהקב"ה טוב לכל הן לרפואה הן לפרנסה והן לכל הדברים יעיי"ש.

מובא בדברי רבינו ז"ל שאומר העיקר הוא האמונה יעיי"ש בהתורה תקעו אמונה בליקוטי תנינא סימן ה' כי על ידי אמונה זוכין לחיים כמו שאמר חכז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה כי ע"י אמונה שמאמין בהשי"ת הוא מחזק עצמו ואינו מתייאש ומקוה ומיחל להשי"ת וחי באמת כנ"ל וי"ל מה דכתיב והחכמה תחיה בעליה מה הלשון בעליה אך י"ל דבאמת ע"י חכמה לבד אין בטוח החיות כי כאשר החכם רואה שאינו הולך לו כסדר אזי יוכל להיות שמייאש עצמו ח"ו ובא למה שבא ר"ל כאשר ראינו ר"ל אבל כשאוחז גם באמונה אזי לא תאונה לו רעה הנ"ל ח"ו כי מאמין בהשי"ת ומקוה ומיחל עוד להשי"ת ואח"כ זוכה גם לישועה בפשיטות ע"י התפלה כנ"ל וזאת י"ל הכוונה החכמה תחיה בעליה כי גודע כי האמונה מקבלת מחכמה דוגמת שהלבנה מקבלת מהשמש כמובן בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים א"כ האמונה הוא בחי' אשה והחכמה בחי' בעל כנ"ל וזאת הכוונה החכמה תחיה אימתי כשהיא בעליה היינו שהיא בעל להאמונה שאוחז גם כן במדת האמונה אזי זוכה לחיים כנ"ל.

וי"ל הכתוב עזי חמרת י"ה ויהי לי לישועה בדרך הנ"ל ע"ז"י ר"ת ע"ד יעבור זעם הרצון שבעזה"ת יתחזק האדם בכל מיני התחזקות עד יעבור זעם ואח"כ חמרת יה הרצון שנתיישב לבו ודעתו עד שמזמר לה' על העבר שמבין שהכל היה לטובתו ויהי לי לישועה הרצון שנושא ג"כ בפשיטות כנ"ל יה"ר שלא נבא לידי נסיון ולא לידי בזיון וי"ל ג"כ מה שמתפללין והסר שטן מלפנינו ומאחרנו בדרך הנ"ל מלפנינו י"ל דידוע הוא היצה"ר הוא השטן וכו' ומלפנינו הכוונה מה שמסית את האדם שילך בדרכי לבו בתאוות רעות של העה"ז לומר ראה מה לפניך ומאחרנו בעת שעובר על האדם מה שעובר פגעי ומקרי הזמן ר"ל לאבד עצמו ח"ו ר"ל וזה ומאחרנו שמבטיח אותנו שלאחריו יהיה טוב לו בשאול כמאמר חכז"ל ואל יבטיחך יצרן שהשאול בית מנוס לך וכו' השי"ת ישמרנו ויצילנו גם יש לפרש איכה ג' פסוק לט מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה' יעיי"ש בדרך הנ"ל מה יתאונן אדם חי י"ל הכוונה שמתאונן על חייו שהוא חי שעובר עליו מה שעובר ועיי"ז הוא קץ בחייו ח"ו או גבר הרצון ירא חרד שמתגבר על יצרו ומתאונן על חטאיו ונופל לעצבות ומרה שחורה שנקרא בשם מתאונן לשון אונן על מתו ח"ו לא זה הדרך הטוב רק להיות בשמחה זה האדם שעובר עליו פגעי ומקרי הזמן ח"ו ע"י שקץ בחייו גם זה שמתאונן ועצב על חטאיו המרובים יקיימו הכתוב שלאחריו נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה' ויתהפך הכל לטובה.

וי"ל מה שאמרה רבקה אמנו ליצחק אבינו קצתי בחיי מפני בנות חת וכו' ונכתב תיבת קצתי קוף קטנה י"ל דח"ו שרבקה אמנו קצה בחיים רק מחמת שיראה לנפשה פן יקח בנה יעקב אבינו ח"ו מבנות חת וכו' אמרה בלשון הזה מפני גודל תיעוב ומיאוס של בנות חת אבל בפנימיות מחשבתה רצתה בחייה הנעימים וע"ז גרמו תיבת קצתי בקוף קטנה להיות נדרש ונרמז צתי של תיבת קצתי בפני עצמה כמו שמצינו באלף זעירא של ויקרא שכתוב מפני ענותנותו של מ'ר'ע'ה' שנדרש ויקר בפני עצמו כידוע גם כאן צ'ת'י' ב'ח'י'י' בגימטריא עם הכולל כמנין פ'נ'י'מ'ה' ר'צ'ו'ן' הכוונה שבפנימיות מחשבתה היו לה החיים לרצון טוב כנ"ל יה"ר שנמצא קורת רוח ושמחה בחיינו להודת ולשבח להשי"ת על כל נשימה ועל הכל ונזכה לשמח בישועתו ית"ש ותחזינה עינינו בשובו יתברך לציון ברחמים בב"א.

הנה איתא במסכת ב"מ בפרק המקבל ששמונים ושלשה חלאים תלויים במרה וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן ויש להבין אמאי דוקא כמנין מחלה היינו פ"ג חלאים תלויין במרה דוקא וי"ל עפ"י שמבואר במסכת ברכות דף סא: כבד כועס ומרה זורקת בו טפה ומניחתו ופירש"י ז"ל ומניחתו מן הכעס יעיי"ש ע"כ י"ל דמי שרגיל ח"ו בכעס עיי"ז גחלשת המרה ח"ו שצריכה לזרוק בו בכל פעם טפה והנה כתיב ויפג לבו ופירש"י ז"ל נחלף לבו וכו' ובמגילת איכה מאין הפוגת ופירש"י ז"ל חליפין והעברה והנה מצינו בספר שערי הקדושה מביא בשם הזוהר אי בר נש כעיס עביר מיניה נשמתא עילאה, קדישא למשרי באתרה סטרא אחרא ח"ו יעיי"ש א"כ ע"י הכעס נחלף נשמתו ח"ו ויש חליפין לזה יש מדה במדה פ"ג חלאים ח"ו כמנין פג לשון חליפין והעברה כנ"ל.

השי"ת ישמרנו ויצילנו ממדת הכעס ונזכה לעשירות כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ח ונזכה ברחמיו הגדולים לשבר כל המדות רעות ולהפכם למדות טובות ועיי"ז נזכה לקיום התורה ומצות כרצונו ית"ש והכל יכולין לזכות ע"י התפלה ובפרט ע"י התבודדת שהוא עצה כללית והוא דבר השווה לכל גפש וכו' ועיי"ז יבאו למעלה גדולה גם טוב לעשות מתורה תפלה דהיינו כשלומד או שומע איזה מאמר מצדיק האמת אוי יעשה מזה תפלה שיזכה לקיים כל הנאמר שם באותו מאמר וכו' כמובא בדברי רבינו ז"ל בלק"ת יה"ר שנזכה לקיים העצה הכללית הזאת ולשפוך שיח ולהתפלל שנזכה לתשובה שלימה על העבר ולהתקרב מעתה לעבודתו ית"ש ולקיים כל דברי רבינו ז"ל כאשר אמר בפה קדשו כי גם הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול מאד וכו' ויעזור השי"ת לך בשפע ברכה והצלחה ובנחת בלי טורח כדי להיות לך פנאי לתורה ועבודה בתוך הרחבה ותהא שם שמים מתאהב על ירך ותהיה עשיר שאמרו חז"ל איזהו עשיר כל שיש לו נחת

רוח בעשרו ובודאי הכוונה שיהיה עשיר בפשיטות אך עכ"ז אם אין לו קורת רוח ח"ו אין נקרא עשיר כי מה לו מעשרו רק באם יש לו נחת רוח אזי נקרא עשיר יה"ר שתמצא קורת ונחת רוח בביתך ויקוים בך הכתוב ברצות ה' דרכי איש גם אוביו ישלים אתו ולעשות צדקה וחסד הכל בשמחה וברחבה ויקוים בך הכתוב והריקותי לכם ברכה וכו'.

הנה בשבת בראשית העברה היה הפטרת מחר חדש כתיב שם ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות הלא ידעתי כי בוחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמך כי כל הימים אשר בן ישי חי וכו' לא תכון אתה ומלכותך וכו' יעיי"ש בפירש"י ז"ל בן נעות לשון נע ונדה יוצאנית וכו' ד"א כשחטפו בני בנימין מבנות יבש גלעד שיצאו לחול בכרמים היה שאול ביישן ולא רצה לחטוף עד שבאתה היא עצמה והעיזה פניה ורדפה אחריו וי"ל בדרך רמז הכוונה עפ"י ד"ק של מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות ר"ח הלכה ה' סעיף כ"ב וזה"ל כי מה שעכשיו דרכו של איש לחזור אחר אשה זהו מחמת קטנותה במעלה שהיא בחי' מיעוט הירח כי עכשיו התפלגות בקטנות ורוב התפלגות הם צרכי הגוף ואז אין להתפלה פתחון פה לרדוף אחרי התורה לתבוע אותה כי התפלה שהיא לצרכי הגוף אין לה שלימות כ"א ע"י התורה וכו' כנ"ל וע"כ בודאי אין זה דרך הטוב והאמת לומר למוד תורה כדי שיוכל להתפלל על צרכי הגוף כי זה בחי' אל תעשה קרדום לחפור בהם כי עיקר כוונתו על צרכי הגוף רק מחמת שמתבייש לשאול על צרכיו ע"כ הוא לומד כדי שישאל צרכיו וכו' ע"כ אין נאה בתפלה כזו שהתפלה תבקש את התורה כנ"ל אבל התפלה שעושין מתורות שהיא לקיים את התורה אזי התפלה נבנית בשלימות גדול בבחי' מילוי הירח וכו' ואז בודאי אינה מתביישת התפלה בחי' אשה לרדוף אחרי בעלה שהוא התורה בבחי' נקבה תסובב גבר וכו' וכו' יעיי"ש היטב.

ולפי"ז י"ל לכוון בדברי שאול ברמזו בן נעות המרדות הרצון אתה יהונתן אשר אמך היתה נעות היינו יצאנית שחזרה אחר הזכר שאין זה הדרך כי דרכו של איש לחזור אחר האשה אבל לעתיד כתיב נקבה תסובב גבר בירמ"י ל"א כי קרא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר ופירש"י ז"ל שהנקבה תחזור אחר הזכר לבקשו שישאנה וכו' יעיי"ש בדברי מוהרנ"ת ז"ל, כי אז תהיה התפלה בשלימות גדול וכו' ובודאי דוד מלך ישראל היה בבחי' תפלה בשלימות גדול כדכתיב ואני תפלה ואמרו חז"ל כיון שבא דוד באתה תפלה א"כ לפי בחינתו לא היה בושת לאשת שאול שרדפה אחריו כי הוא בחי' גדולה כנ"ל וזאת הכוונה הלא ידעתי כי בוחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמך כי בן ישי מכסה בשתך ובשת ערות אמך

לפי בחינתו היינו התפלה בשלימות גדול אך כל הימים אשר בן ישי חי לא תכון אתה ומלכותך וכו'.

הנה בספר קודש קדשים הסיפורי מעשיות מרבינו ז"ל מובא במעשה חכם ותם הן אמת יעדים ווארט איז קודש קדשים לוטר סודת התורה אך יכולין להוציא יראת שמים והנהגת ישרות מדברי קדשו ז"ל נחזי אנן איך שהחכם היה תמיד חוקר ודורש על טוב יותר ומתחלה למד מלאכת צורף זהב ואח"כ מלאכת שטיין שניידער ואח"כ דאקטיריא ומלאכתו שעשה לא ישרה בעיניו כי היה מוצא בה חסרון לפי חכמתו הגדולה והתם היה מתענג במלאכתו והיה משבח מאד את השיכילי כמה מתוק המנעל הזה אף שהיה לו ג' קצוות והיה תמיד בשמחה עד שעלה לגדולה מאד. הנה מצינו שנקרא כביכול יתברך תמים במעשיו עננו מה לשון תמים אך י"ל דבאמת העולם השפל הזה הוא כגרגור חרדל לפני העולם הגבוה ממנו וגבוה מעל גבוה וכו' והכל כאין נגדו יתברך ועכ"ז מצינו במעשה בראשית וירא א' כי טוב והיה טוב בעיניו יתברך וביום שני לא כתיב כי טוב וכתוב ביום השלישי שני פעמים כי טוב הנה שמעתי אומרים בשם מוהרנ"ת ז"ל שאמר על עצמו אף אם יארע לו שלא יעלה תפילתו ביוהכ"פ כראוי עכ"ז לא יפול בדעתו ח"ו רק יקווה ויצפה להשי"ת שלמחרת יוהכ"פ יזכה להתפלל כראוי וידוע דברי רבינו ז"ל שאמר על פסוק אזמרה לא' בעודי להיות שמח בחלקו תמיד ויחפש וימצא נקודות טובות ולאחר שברא הקב"ה את האדם כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אף שראה שתולדותיו מקציפות כמובא בתנא ד"א בפרק א ברוך המקום ברוך הוא שמכיר בראש מה שיהיה בסוף וכו' וצופה לטובה ואינו צופה לרעה עשיר ושמח בחלקו וכו' וכו' יעיי"ש ולזה יש לומר דנקרא תמים במעשיו וכתוב הצור תמים פעלו. כנ"ל יה"ר שנזכה להדבק במדותיו יתברך להתהלך בתמימות ובפשיטות כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת כדכתיב עפ"י ה' ביד משה נא להצניע המכתב*) או לשרפו אחר הקריאה שלא תתגלגל באשפה כי יש בו ד"ת ובפרט מרבינו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל ידידך המוקירך באהבה וחפץ טובתך בגוף ונפש וממוץ.

אפרים

(* א"ה יש בכאן רמז שכתב להצניע המכתב כי בע"ה יודפסו המכתבים והעולם יהנו מאורו כי הם דברים נפלאים ונוראים וכו' ע"כ.

ב"ה לסדר והיה ברכה תש"ד לפ"ק ירושלים עיה"ק תובכ"א.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד
ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח נדיב לב וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל
בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנסות
הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו א"ס.

ועתה בעזרה"ת באתי לשמתך בד"ת המשמחי לב יה"ר שאזכה ברחמי
ובזכות רבינו ז"ל לדיבורים אמתיים להיות נאה דורש ונאה מקיים כרצונו
ית"ש.

הנה מצינו בפרשת מסעי נשיא בנחלת ארץ ישראל לבני דן בקי בן
יגלי י"ל כי שני פעמים נ'א"ה היינו נאה דורש ונאה מקיים בגימטריא ב'ק"י
ולזה ראוי לגלות ולדרוש וזה בקי בן יגלי כי יש ע' פנים לתורה.

הנה איתא בקהלת הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל
ופירש"י ז"ל קהלת קורא תגר ואומר על כל יצירת שבעת ימי בראשית שהכל
הכל של הבלים הוא יעיי"ש ושמעתי מפי אאמ"ו ז"ל שתמה ע"ז היתכן
לומר על כל יצירת ז' ימי בראשית שהכל הבל הלא כתיב וירא אלקים
את כל אשר עשה והנה טוב מאד גם הלשון קורא תגר קשה מאד היתכן
כזאת גם קשה לי לומר הבל גם על יום השביעי שהוא תכלית הכל כידוע
אך י"ל דהנה תיבת תגר משמעו על לשון ערעור גם משמעו על לשון סוחר
כידוע ולזה י"ל דזאת הכוונה קורא תגר למי שהולך אחר הגשמיות לבד
ואינו מדבק מחשבתו בעלמא דאתי כדברי רבינו ז"ל בסימן נ"ד ליקוטי
קמא ועיקר הזכרון הוא לזכור תמיד בעלמא דאתי שלא יהיה בדעתו ח"ו
שאינן עולם אלא אחד וע"י מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי וכו' יעיי"ש
אבל מי שאינו במדרגה זאת והולך רק אחר גשמיות עה"ז אזי הוא אצלו
כל יצירת ז' ימי בראשית הבל הבלים בפשיטות כנ"ל אבל מי שמדבק
מחשבתו בעלמא דאתי אז אצלו לשון תגר לשון סוחר ואיתא כי טוב טוב
יאמר המוכר גם אצלו טוב טוב לו בעוה"ז וטוב לו בעוה"ב ולאיש הזה
נעשה הבל הבלים לפי שפירש רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ח' תקעו
תוכחה ס"ק י"ב כי יש הבלים בעולם שהם הבל המה מעשה תעתועים
היינו הבלים של שטות וכשמקבלין אלו ההבלים ומכניסין אותם בתוך
תורה ותפלה ונעשה מהם הבלים דקדושה יעיי"ש.

וי"ל מה שאיתא במס' שבת דף מ"א ר' זירא הוי קא מישתמיט מדר' יהודא
דבעי למיסק לארעא דישראל וכו' אמר איזל ואשמע מיניה מילתא ואיתי ואסיק אזל

אשכחיה דקאי בי באני וקאמר לי' לשמע'י הביאו לי נתר הביאו לי מסרק פתח פיימיכו ואפיקו הבלא וכו' אמר אלמלא לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי יעיי"ש היטב וי"ל שעיקר חביבות הדברים שאמר אלמלא לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי היה בזה שאמר פתחו פומייכו ואפיקו הבלא דקאמר בגמרא כדשמואל דאמר הבלא מפיק הבלא ורמו בזה לפי דעתו של ר' זירא שיש לו למיסק לארעא דישראל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל שם בתקעו תוכחה ס"ק י"ב גרים זה בחי' הבל נחית הבל סליק הנאמר בהריאה כמובא בתיקוני זהר כי יש הבלים בעולם שהם הבל המה מעשי תעתועים היינו הבלים עולם של שטות וכשמקבלין אלו הבלים ומכניסין אותם בתוך תורה ותפלה ונעשה מהם הבלים דקדושה וכו' וזה בחי' הבל נחית הבל סליק הנאמר בהריאה וכו' ע"י שמקבלין הבלים של העולם וכו' ומעלין אותם לבחי' הבל דקדושה וכו' וכו' השגחה בחי' ארץ ישראל וזה בחי' הריאה בבחי' מה שאמרו רז"ל למה נקרא שמה ריאה שמאירת את העינים זה בחי' תמיד עיני ה' בה וכו' הנאמר בארץ ישראל וכו' יעיי"ש היטב ולפי הנ"ל לקח לו ר' זירא רמיזא דחכמתא מזה המאמר פתחו פומייכו ואפיקו הבלא כדשמואל דאמר הבלא מפיק הבלא ורמו לדברי רבינו ז"ל הנ"ל בחי' הבל נחית הבל סליק הנאמר בהריאה שמקבלת הבל ומוציאה הבל ע"י שמקבלין הבלים של העולם וכו' ומעלין אותם לבחי' הבל דקדושה וריאה היא בחי' ארץ ישראל כדברי רבינו ז"ל הנ"ל והבין ר' זירא מדיבורים הנ"ל שראוי לו לעלות לארץ ישראל ובשביל זה אמר אילמלא לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי כנ"ל אבקשך מאד לעיין היטב במסכת שבת הנ"ל ובדברי רבינו ז"ל ותבין היטב הנה רבינו ז"ל אמר כל תורה ומאמר שאומר יכולים לילך ולעבור בו כל ת"נ'ך ותורה שבע"פ אשרינו שזכינו להתקרב עכ"פ קצת לרבינו יה"ר שנזכה להתקרב באמת.

הנה איתא במסכת עירובין דף י"ג ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו יעיי"ש היטב יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן לט הדבר תמוה וא"כ על מה נברא יעיי"ש וי"ל דהנה יש שני עניני הנהגות בעבודת השי"ת אחד להתנהג בדרך הטבע בעסקי העוה"ז לישא וליתן ולעשות כל צרכי עוה"ז ולכוון הכל לשם שמים וזאת ההנהגה נזהגת ברוב העולם כידוע והנהגה זאת יש לומר דנקרא בשם נברא כי באמת הכל ברא השי"ת לכבודו כי יכול האדם לעבדו ית"ש בכל מעשי העוה"ז שיכוון הכל לש"ש ולהעלות הכל אל הקדושה ויש הנהגה שמביא רבינו

ז"ל בסיפורי מעשיות הקדוש במעשה של הבעל תפלה שהביא את אנשיו חוץ לשוב שיעסקו רק בתפלה ותחנונים ובתשובה ובסיגופים ובמע"ט ולהתפרנס מן הפירות שהיה שם ומן המים ועל הבגדים לא הקפיד כמובא שם והנהגה זאת י"ל שנקרא בשם שלא נברא שהוא חוץ מגדר והנהגת בני אדם.

ויש לומר שב"ש וב"ה היו מחולקים באלו ההנהגות איזה נוחה יותר הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא היינו הנהגה שמביא רבינו ז"ל בסיפורי מעשיות הנ"ל מהבעל תפלה כי בזה יכולים יותר להתקרב להשי"ת באמת שאין כאן מניעות ובלבולים כ"כ מהבלי עוה"ז כמובן והללו אומרים יותר נוח לו לאדם שנברא היינו בהנהגה הנ"ל לעסוק בעסקי עה"ז ולכוון הכל לש"ש כדי להעלות כל הגשמיות אל הקדושה שהכל ברא לכבודו ונמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא היינו הנהגה של רבינו ז"ל שהוא דרך יותר נכון להתקרב להשי"ת בלי בלבולים ומניעות כ"כ שיש בהנהגת עה"ז שהוא דרך מסוכן גם הוא עבודה חיצונית ותורה ותפלה הוא עבודה פנימית יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן נ"ד ומסיימת הגמרא ועכשיו שנברא הרצון אף שנוח יותר עבודה הנ"ל שנקרא בשם שלא נברא המובא בהמעשה של הבעל תפלה אך זעירין אינון העוסקין בזה רק יחידי סגולה זוכין לזה אבל רוב בני אדם אף היראים וחרדים עוסקין גם בעה"ז רק מכוונין הכל לש"ש כי קשה לאדם לעזוב לגמרי את העוה"ז ולילך לחוץ לשוב כמובן קאמר הגמרא ועכשיו שנברא עכ"פ יפשפש במעשיו ואמרו לה ימשמש במעשיו יעיי"ש בפירוש רש"י ז"ל.

הנה מובא בשם רבינו ז"ל המשל מהתבואה שפ"א אמר המלך לאוהבו השני למלך באשר אני חוזה בכוכבים רואה אני שכל התבואה שתגדל בשנה זאת מי שיאכל ממנה יהיה נעשה משוגע א"כ יטכס עצה וענה לו שע"כ יכינו בעצמם תבואה שלא יצטרכו לאכול מתבואה הנ"ל וענה לו המלך א"כ כשאנחנו לבד לא נהיה משוגעים וכל העולם יהיו משוגעים אז יהיה להיפך שאנחנו נהיה המשוגעים ע"כ בודאי נצטרך ג"כ לאכול מהתבואה אבל רק זה שנסמן סימן על מצחנו שנדע עכ"פ שאנחנו משוגע וכו' יעיי"ש במעשיות ומשלים*.)

(* א"ה לא זכיתי לעמוד על כוונתו מה שהביא כאן המשל מהתבואה באמצע הענין שנחלקו ב"ש וב"ה ע"ז אם טוב לו שלא נברא משנברא והנראה לפי עניית דעתי לפרש קצת שייכת הסיפור להנ"ל והיינו כי רוב העולם רודפים כל ימיהם אחרי הגשמיות שזה בחי נברא ואינם חושבים על תכליתם שזה בחי שגוען ממש העצה לזה הציבו לך ציונים שנעשה לנו סימנים היינו שנקבע לנו שיעורים קבועים בכל יום ועיי"ז גזכור משטות ושגוען הבלי העוה"ז כמו שמובא בשם מוהרנ"ת זצוק"ל שאמר כל העולם הוא

וי"ל עוד מה זה שנחלקו על הנ"ל בשתי שנים ומחצה דייקא י"ל דהנה מלכות שאול המלך היתה רק שתי שנים ומחצה כידוע ובאותו הזמן היה דוד המלך נרדף מפני שאול והיו עמו כארבע מאות איש מרי נפש וכו' כידוע והנה שאול ואנשיו היו בתוך הישוב כידוע ודוד המלך ואנשיו היו בבחי' חוץ לישוב שהיו נרדפים והיו גולים ממקום למקום ועסקו רק בתפלה ותחנונים בדרך של דוד המלך והיו צריכים ליקח מאנשים על מאכלם ששלח דוד לגבל הכרמלי שישלח לו לאנשיו מסעודתו גם אצל אחימלך בנוב עיר הכהנים הוכרחו לאכל מלחם הפנים כידוע א"כ דוד המלך ואנשיו הלכו אז בדרך שלא נברא ובאו לשלימות העבודה בודאי כאשר אנו רואין כי דוד מלך ישראל חי וקיים וזכה למה שזכה ושאל ואנשיו הלכו בדרך ה' שנקרא בשם נברא כנ"ל וג"כ היה צדיק גדול שנקרא בחיר ה' יעיי"ש בליקוטי קמא סימן רפג וזה בחי' המחלוקת שהי' בין שאול ודוד ששניהם היו צדיקים גדולים וכו' יעיי"ש ולזה היו מחולקים ב"ש ובי"ה בענין הנ"ל שתי שנים ומחצה לרמוז על הנ"ל וגמנו וגמרו שהדרך של דוד המלך יותר נוח לאדם כנ"ל ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו וכו'.

וי"ל כי התרי לישנא יפשפש במעשיו ול"א ימשמש במעשיו חולקין בזה. דכתיב סור מרע ועשה טוב איזהו הוא הראשון והעיקר כי יפשפש במעשיו פירש"י ז"ל שעשה כבר ויבדוק עבירות שבידו ויתודה וישוב, ימשמש במעשיו פירש רש"י ז"ל כגון אם בא מצוה לידו יחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ולא יניח לעשותה וכו' יעיי"ש להך לישנא יפשפש במעשיו ס"ל כי העיקר וראשית כל הוא סור מרע לתקן את העבירות שעבר עליהם והך לישנא ימשמש במעשיו ס"ל דהעיקר וראשית הוא ועשה טוב שיהיו מעשיו מרובין וממילא יתבטל ויתוקן הרע כמאמר חזו"ל אם עשית חבילות עבירות עשה כנגדן חבילות מצות גם שמעתי אומרים בשם רבינו ז"ל שהסכים לזה שהעיקר והראשית הוא ועשה טוב וממילא יפול ויתתקן הרע.

וי"ל שבזה היו מחולקין קין והבל שקין היה עובד אדמה והביא מפרי אדמה מנחה לה' כי קין היה עובד אדמה הכוונה היה עוסק לתקן החטא של אביו בזה שאכל מעץ הדעת ועיין בדברי האור החיים ז"ל שאומר שזה ששינתה האדמה ולא הוציאה טעם העץ כטעם הפרי כמאמר השי"ת זאת היתה סיבה וגרם ג"כ שחטא אדם באכילת עץ הדעת ובשביל זה נתקללה האדמה ג"כ לאחר חטא האדם כדכתיב ארורה האדמה וכו' יעיי"ש באוה"ח ז"ל וי"ל דקין עסק

משוגע וגם אני בתוכם רק אנכי הכרתי אקלארין פירוש אחד עם שכל זך וצח וכונתו על אדמו"ר זצוק"ל כי רק הצי"ע שיצא בשלימות מכל הבלי העוה"ז שכלו וחכמתו הם בתכלית השלימות וע"י כל תקותינו לגצח ע"כ.

רק בזה לתקן האדמה שהיתה סיבה ראשונה להחטא ומש"ה כתיב היה עובד אדמה היה לשון עבר שהוא היה מפשפש במעשיו לתקן העבר ומש"ה הביא ג"כ מפרי האדמה מנחה הכל לתקן האדמה היינו לתקן העבר והבל הביא גם הוא מבכורת צאנו ומחלביהן ולא כתיב בי' היה לשון עבר כי הבל עסק בועשה טוב וממילא יתוקן העבר. ה'ב'יא' ג'ם' ה'ו'א' בגימטריא יום טוב ועיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ו' ולאן דוקא יום טוב אלא כל יום שהוא בחי' טוב נקרא יום טוב יעיי"ש ולזה בגימטריא יום טוב הרצון שהבל עסק רק בועשה טוב ומש"ה הביא מבכורת צאנו וכו' וישע ה' אל הבל וכו' ויאמר ה' אל קין למה חרה לך וכו' הלא אם תיטב שאת הרצון כנ"ל כי אם תעשה טוב שאת יהיה נעשה שאת להחטא ואם לא תיטב לפתח חטאת רובץ כי אם לא יעסוק בעשה טוב להיות לו מעשים טובים מרובין שהם השרשים כמאמר חכז"ל כל מי שמעשין מרובין מחכמתו דומה לאילן ששרשיו מרובין וכו' וא"כ יוכל הפתח חטאת רובץ ויוכל לחזור לסורו הרע אף שעוסק לתקן הרע אעפ"כ בלי מעשים טובים יוכל היצה"ר לחזור להחטיאו רק העצה לעשות טוב הרבה ולהיות בשמחה ובשעת התבודדת ישוב ויתודה לפני השי"ת ויתבטל ויתוקן הרע ויזכה לתשובה שלימה.

יה"ר שנוכה לדרך האמת והעיקר להתקשר להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה וכו' ועתה ידידי יקירי וחביבי כנפשי לאשר ששמעתי כי ידידנו וותיק וחסיד בנש"ק ר' נתן ברסקי נ"י הוא בלחץ זו הדחק גדול כי שמעתי כי ביו"ט בימי חוה"מ לא היה לו לאכל כ"א לחם ומים מחמת אונסו כי אין לו כפי צרכו אף לדברים ההכרחיים והוא ובני ביתו זרע קודש מצבתו ואיתא בחיי מוהר"ן ז"ל כי רבינו ז"ל הזהיר מאד לכבד ולהחזיק בחשיבות גדול את בניו גם בספר המדות איתא כי בזה שמכבדין את בני הצדיקים נתעורר רצון אצל השי"ת שיביא את משיח גם הגאון הקדוש הרב מטשערין ז"ל בספרו פרפראות לחכמה כותב כי הצדקה להצדיק הוא מה שנותנין לבניו ולזרעו אחריו יעיי"ש והנה שמעתי עליך לאמר כי אתה משתדל בזה לסייעו לקיים והחזקת בו בכל האפשרי יתן ה' שתזכה לזה שיתגלגל זכות גדול על ידך ותזכה לכל טוב בגשמיות ורוחניות סלה דברי ידיך ואוהבך החפץ בטובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ה ר"ח מר חשון לסדר להחיות תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד ירא
חרד על דבר ה' חו"ג נאמן רוח וכו' מוה"ר הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו
ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרווחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע
כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי לשמחך בד"ת יה"ר שנזכה לדיבורי אמת עפ"י יסודת
ד"ק של רבינו ז"ל י"ל טעם על שנתוסף תיבת מר על החדש הזה שנקרא
סתם בלשון בני אדם חשון ומברכין בלשון מרחשון וי"ל כי ידוע כי החדש
העבר הוא חדש תשרי נקרא בשם ירח האיתנים ואמרו חכז"ל משום
דתקיפי במצות במסכת ר"ה יעיי"ש ובודאי מרגיש כל איש ישראלי בחדש
הלז הארות ע"י המצות וקדושת הימים טובים והנוראים כ"א לפי בחינתו
ומחמת שיצא רוב החדש בקדושה. א"א תחנון גם לאחר החג כידוע ועכשיו
בחדש חשון בודאי נופל האדם ממדריגתו ומרגיש מרירות ובשביל זה
נקרא מרחשון אך ידוע דברי רבינו ז"ל כי הירידה היא תכלית העליה
וי"ל כי נעשה מאותיות מ'ר' ר'ם' וזוכין לרוממות המוחין והדעת ובאמת
י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רכב צריך להיות תמיד
בשמחה ולעבוד ה' בשמחה ואפילו אם לפעמים נופל ממדריגתו צריך
לחזק עצמו בימים הקודמים שהיה מזריח לו איזה הארה קצת וכו' וילך
אחר ההתעוררות והזריחה שהיה לו אז וכו' עד אשר בקצת ימים יעזרו ה'
ויחזור ויזריח לו אורו יתברך אמן יעיי"ש.

וי"ל כי אף שנפל ממדריגתו עכ"ז נשאר לו רשימה מהארה הראשונה וע"י
הרשימה יוכל לחזק עצמו בימים הקודמים כדברי רבינו ז"ל כנ"ל ורמוז לזה
מ'ר'ח'ש'ר'ן' בגימטריא א'ד'ד'ים' ר'ש'י'מ'ה' כי אדם מפרש המצו"ד ענין ההולך
לאט ובנחת ובדרז"ל האשה מדדה את בנה יעיי"ש תהלים קפיטל מ"ב וי"ל כי ע"י
הרשימה הולכין לאט ובנחת עד אשר זוכין לזריחת אורו יתברך כנ"ל
וי"ל רמוז כי אעבר בסך אדם עד בית אלקים וכו' ב'ס'ד' ר"ת ב'כסא
היינו ר"ה כ'פורים ס'וכת הרצון כאשר אעבר הימים הנוראים הטובים
הללו אדם עד בית אלקים וכו'.

ויש לפרש מה דכתיב בפרשת נח ומכל החי וכו' שנים מכל תביא
אל התיבה להחית אתך וכו' ואחר כך כתיב עוד שנים מכל יבאו אליך
להחיות, על פי מה דאיתא בתנא דבי אליהו פרק א' כיון שפרה ורבה
זה עובד לחמה ולבנה וכו' אמר לאלו ואלו חיים וכו' הרי הן חשובין

כבהמה וכחיה וכשאר שקצים ורמשים שברא הקב"ה בעולמו וכו' יעיי"ש
 וי"ל כי בודאי היה נח עובד השי"ת טרם הכנסו לתיבה בעבודת פנימיות
 בקדושת תורה ומצות כאשר אמרו חכז"ל שלמד נח תורה ובתיבה לא היה
 לו פנאי כי היה צריך תמיד לייסוק בטורח הבהמות וחיות כפירש"י ז"ל
 ממדרש אגדה על הפסוק וישאר אך נח יעיי"ש חה רמו לו השי"ת להחית
 אתך שתקבל חיות מעבודה הזאת כדברי רבינו ז"ל על פסוק אזמרה לאלקי
 בעדי ומש"ה כתיב מקודם להחית חסר אף שנדמה לך לעבודה פחותה
 כנגד עבודה גבוהה של עסק התורה והמצות כנ"ל וגם גודל הטורח עכ"ז
 תקבל חיות גם מהנ"ל וע"י הנקודת טובת שתלקט ותצרף תזכה לבא
 להחיות מלא להיות בשמחה.

ויקרא אלקים לרקיע שמים ופרש"י ז"ל שא מים שם שמים אש
 ומים שערבן זה בזה ועשה מהם שמים וי"ל שג' דברים הנ"ל הם עפ"י
 ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן סו ועיקר גודל החשק נעשה ע"י
 המניעה וכו' כדי שע"ז יהיה לו חשק יותר וכו' כמו למשל כשמראין
 לקטן דבר הנחמד לו ותיכף ומיד חוטפין ממנו אזי הוא רודף מאד אחר
 האדם ומבקש וחושק מאד לאותו הדבר וכו' חה בחי' ט' נקודין ט' רקיעין
 כי הנקודות הם בחי' רקיעין שהם בחי' מניעות כי המניעה הוא בחי'
 רקיע שהוא בחי' מסך שמפריש ומסך לפני האדם ומנעו מן הדבר כמו
 שכתוב יהיה רקיע ויהי מבדיל וכו', וכלל הדברים האלה שכל מה שהאדם
 חושק באמת בודאי יוכל לגמרו ולהוציאו מכח אל הפועל ולא יוכל למנעו
 מזה שום מניעה ואונס רק צריכין שיהיה החשק גדול מאד כפי מעלת הנחשק
 וכו' יעיי"ש והנה ידוע שצמאון למים החשק גדול מאד כמובן כדכתיב
 צמאה לך נפשי וזה י"ל רקיע שמים שא מים הרצון כי מקודם היה הרקיע
 נושא המים טרם שאמר השי"ת יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל וע"י
 מאמרו יתברך יהי רקיע בתוך המים נעשה הבדל בין המים לרקיע
 והיה הרקיע רחוק מהמים והיה צמא להמים ולא יכול להגיע אל המים
 וזה רמו שא מים כנ"ל היינו שמקודם היה נושא המים ואח"כ נמנע ממנו כמו
 המשל שמראין לקטן דבר נחמד וחוטפין ממנו וזה בחי' מניעה ובאמת ע"י
 החשק שם מים זוכין למים לשבר המניעה כנ"ל ש"ם ר"ת שיבור מ'ניעה
 כנ"ל ואח"כ זוכין ע"י שיבור המניעה לבחי' אש ומים היינו אהבה ויראה
 כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י"ז ס"ק ב' שמים זה בחי' אש ומים
 היינו יראה ואהבה יעיי"ש.

י"ל מה דכתיב ויקח ה' את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה
 י"ל כי כוונתו יתברך היה שיעשה האדם התבודדת כי בודאי בגן עדן לא היו
 הבהמות והחיות וכו' והיה יכול להיות לו התבודדת לבקש ולהתפלל בשיחה

זו תפלה לבקש מלפניו ית"ש שיציל אותו מאכילת עץ הדעת חה בחי לעבדה ולשמרה שאמרו חכז"ל לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו מצות לית הרצון להתפלל שיזכה למצות עשה ולמצות לית כי ע"י שימנע את עצמו מלאכל העץ הדעת בכל רגע מקיים מצות עשה כמאמר חכז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה קידושין דף לט: וקיים מצות לא תעשה לא תאכל ממנו ואם היה האדם עושה כן בודאי היה ניצול אף שמצינו שהאדם התפלל על גשמים שירדו כדברי חכז"ל אך י"ל כי חשב האדם כי אין שייך להתפלל על דבר שיש בו בחירה ובאמת גם ע"ז יש תפלה כאשר מצינו בספר תהלים הרבה והרבה ובתפלת י"ח השיבנו וקרבונו והתחירנו בתשובה ובוזו י"ל מה שפירש רש"י ז"ל על ויקח וכו' לקחו בדברים נאים ופתחו ליכנס היינו שרמזו לו השי"ת שיתפלל בהתבודדות בג"ע דיבורים נאים ויפ'ת'ה'ו' ת'פ'ה' בגימטריא תהלים היינו כנ"ל ובוזו י"ל מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ז על ויקח הנ"ל כמ"ש בזהר מאן נטל ליה מארבע יסודין דיליה דאפריש ליה מתאוה דלהון יעיי"ש היינו ע"י התבודדות שיתפלל בשיחה זו תפלה להנצל מתאוות הבאים מד' יסודת בודאי יעזור השי"ת ויצילו מכל התאוות הבאין מארבע יסודת יה"ר שנוכה להתבודדת כראוי לתקן כל העבר ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ידידך ואוהבך המברכך בכט"ס בגשמיות ורוחניות.

אפרים

ב"ה ג' מרחשון תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד ירא וחרד על דבר ה' איש נאמן רוח יקר ערך חו"ג וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

איתא במסכת ע"ז דף ה' ת"ר מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אמר להם משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקב"ה לישראל מי יתן והיה לבבם זה להם היה להם לומר תן לנו אתה וכו' אף משה רבינו לא רמזה לישראל אלא לאחר מ' שנה שנאמר ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה ולא נתן ה' לכם לב לדעת וכו' אמר רבה ש"מ לא קאי אינש אדעתא דרביה עד ארבעין שנין יעיי"ש והקשו בתוס' אמאי כעס משה על ישראל הלא גם הוא לא נזכר יעיי"ש וי"ל דצריכין להבין

אמאי נקראו כפויי טובה בזה שלא אמרו תן לנו אתה יעיי"ש בתוס'. אך י"ל דזה שלא אמרו תן לנו אתה מחמת כפויי טובה כי באמת רמו הקב"ה לישראל בזה שאמר מי יתן והיה לבבם זה להם וכו' שיבקשו מאתו יתברך תן לנו אתה אך הם חשבו שהכל תלוי בבחירה לבד כדכתיב ובחרת בחיים ואמרו חכו"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים אך באמת אף אם האדם שומע למצותיו ובחר בחיים הכל הוא בעזר השי"ת כמאמר חכו"ל נגד היצה"ר אלמלא הקב"ה עזרו לא יכול לו וגם כל הכח וכל הדעת הכל הוא מאתו רק השי"ת נתן לנו כח הבחירה א"כ גם בעשות האדם שום מצות עשה או שומר מצות לא תעשה הכל הוא בעזרתו ית"ש כנ"ל א"כ מהראוי לאדם להכיר טובתו יתברך גם בזה להודת לו ית"ש גם על הטוב הזה שזוכה האדם לבחור בחיים ואם היו ישראל בגדר מכירי טובה בזה לידע שהכל הוא בעזרתו יתברך היה להם גם דעת ותבונה לומר ולבקש מהשי"ת תן לנו עתה כיון דסוף סוף העזר הוא מאתו יתברך א"כ יוכל להיות שהוא יתברך יתן ואין זה ביטול הבחירה כי זאת הבקשה שמבקשין מהשי"ת שיעזור ויושיע לכופ את יצרנו הרע ונזכה ליראה זאת היא בעצם הבחירה דהא חזינן שבחר בחיים הראיה שמבקש על זה רק מחמת שהיו כפויי טובה על חסדו שעתר להאדם בעשיית מצות ה' לכן לא היה להם לב לדעת לומר תן לנו אתה.

ומה שמשוה רבינו לא הבין הרמו לומר תן לנו אתה יש לומר בפשיטות כי השי"ת העלים ממנו כביכול הרמו כדי שלא יתפלל על זה כי משה רבינו פעל בתפלתו בעד ישראל בכל תפלותיו ואם היה מתפלל בעד כלל ישראל תן לנו אתה והיה פועל בתפלתו היה ביטול הבחירה והשי"ת רוצה שיהיה בחירה כדכתיב ראה נתתי לפניך וכו' ובחרת בחיים ובשביל זה נעלם ממנו כביכול הרמו הנ"ל ואיתא במסכת סוטה דף י"ג ואמר ר"ח ב"א מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד בהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם שמא יבואו לקבורתו של משה באותו שעה ויעמדו בבכיה וכו' ועומד משה ומבטל את הגזירה וכו' יעיי"ש הרי שמשוה רבינו היה לו כח התפלה כ"כ כנ"ל אבל לישראל רמו הקב"ה להם שיאמרו תן לנו אתה ואם היה להם לב לדעת שגם ע"ז מועיל תפלה ובקשה גם על יראת שמים כמבואר בהמהרש"א ז"ל שם במסכת ע"ז יעיי"ש כי אין שייך ביטול הבחירה בזה כי גם זה בעצמו נחשב לבחירה כשמתפללין על יראת שמים וזה מה שאמרו בני כפויי טובה שהכוונה על אדם הראשון כדאיתא שם בגמרא.

וי"ל שגם בזה היה כפוי טובה שלא קיים השעה התבודדת להרבות בשיחה זו תפלה על עצמו ועל אשתו שינצלו מן היצה"ר וכת דיליה. בנידון אכילת

עץ הדעת ומצינו במסכת סנהדרין דף לח: שעה ראשונה וכו' תשיעית נצטווה שלא לאכל מעץ הדעת עשירית סרח וכו' יעיי"ש הרי שהיה נמשך שעה בין הציווי ובין החטא כנ"ל ובשעה זו היה לו לתבודד ולפרש שיחתו בינו לבין קונו להנצל מעצת היצה"ר וכת דיליה כנ"ל וזאת רמו לו הקב"ה בזה שלקח אותו בדיבורים נאים ויניחהו בגן עדן וכו' כפירש"י ז"ל כאשר כתבתי לך באגרת הקודם והוא לא עשה כן שחשב שהכל תלוי רק בבחירה לבד ואין שייך תפלה ע"ז וזאת היא בחי' כפוי טובה כנ"ל עד שאח"כ בא בפירוש לכפור בטובה שאמר האשה אשר נתת עמדי ופירש"י ז"ל כאן כפר בטובה וי"ל דגם מקודם היה כפוי טובה שלא הכיר בטובה והיה מכסה הטובה וכאן כפר בפירוש בטובה כנ"ל ולאחר ארבעים שנה במדבר שקאי אינש אדעתא דרביה אזי בא משה רבינו לרמוז הנ"ל ומקודם נעלם ממנו כביכול כדי שלא יתבטל הבחירה כנ"ל אבל ישראל הבינו הרמוז אבל לא נתנו לב לזה לדעת כנ"ל וע"ז הוכיחם משה רבינו כנ"ל והכל ניחא בס"ד.

וי"ל מה דאיתא בפיוט של מוסף יוחכ"פ כיושב בסתר לחלות פני מלך מראה כהן וי"ל כיושב סתר לחלות פני מלך רמוז למתבודד לפני קונו ית"ש כי אז יש לו פנים מאירות לפי מה שמובא בשם רבינו ז"ל שאמר הלא כשהשי"ת עוזר בהתבודדת אזי ההתבודדת הוא כאשר ידבר איש אל רעהו יעיי"ש ויש למצוא רמוז לדברי קדשו דכתיב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו משה ר"ת ה'תבודדת ש'עה מ'יוחדת כדברי רבינו שצריך להיות לו שעה מיוחדת יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן כ"ה ותמצא כנ"ל וכתוב פנים בפנים הרי שזוכה אז לפנים מאירות וע"ז קאי מראה כהן כנ"ל. יה"ר שנזכה להתבודדת כראוי כרצונו ית"ש ונזכה לכט"ס ברוחניות ובגשמיות ובליקוטי תפלות איתא בתוך התפלה של התבודדת בליקוטי תפלות תנינא סימן כ"ב גאולת הנפש והגוף והממון בכלל ובפרט יעיי"ש.

ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות ומברכך בכט"ס.

אפרים

המכתב הזה נכתב כעשר שבועות לפני הסתלקותו זצ"ל

מהמכתבים היחידים משנת תש"ו לפ"ק

ב"ה ר"ח מרחשוון תש"ו לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר

רוח איש נאמן רוח נדיב לב וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו הדיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

הנה י"ל מה שאנו מכנין שם החדש מרחשוון י"ל כי הנה החדש תשרי נקרא ירח האתנים ואמרו חכז"ל במסכת ר"ה דף י"א דתקיפי במצות ופירש"י ז"ל שופר ויה"כ וסוכה לולב וערבה וניסוך המים יעיי"ש. וי"ל שיכולין בחדש הזה לבא למדריגות התנאים כי האתנים אותיות התנאים וכאשר מגיע חדש חשוון ואין אנו מרגישין שום שינוי ממה שהיינו מקודם אזי מר לנו. אך באמת אותיות מר הוא גם אותיות רם וי"ל עפ"י המעשה אשר הובא בסיפורי מעשיות הקדוש בסופו המעשה מהצדיק אחד אשר גברה עליו העצבות ר"ל עד שהתחזק עצמו בשמחה מזה שלא עשני גוי עד שבא לשמחה גדולה ונוראה עד שפרח בעולמות העליונים כמה אלפים פרסאות ואח"כ נפל לעולם התחתון ונשאר קיים על עמדו כאשר בראשונה ולא הרגיש שום העתקה ממה שהיה מקודם, וביאר שם רבינו ז"ל כי מה שנעתק האדם מגשמיותו כחוט השערה עד שאינו נרגש בעצמו אבל למעלה הוא נעתק כמה אלפים פרסאות בקדושה וזה י"ל אף כי למטה מר מזה שאינו מרגיש כלל שינוי מרוב המצוות והימים הקדושים והנוראים אבל למעלה הוא רם.

וי"ל מאמר המשנה מקואות מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל טהורה, י"ל כי מחט מרמוז מה שאמרו חכז"ל אמר הקב"ה פתחו לי פתח כחודו של מחט וכו' וי"ל כי ע"י המחט הלז יכולין לבא על מעלת המערה כי מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ג"ד ס"ק ד' מערה היינו בחי' דביקות וכו' יעיי"ש וי"ל כי ע"י הפתח של המחט יכולין לבא לידי דביקות בו ית"ש, היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עלי' הגל טהורה הרצון כי ידוע מדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סי' ו' ס"ק ד' וכשרוצה אדם לילך בדרכי תשובה וכו' וצריך להיות לו שני בקיאות בקי ברצוא בקי בשוב וכו' ומפרש שם מהרנ"ת ז"ל ועיקר הדבר שע"י שהאדם שהוא במדריגה התחתונה מאד הוא מחזק עצמו וכו' וזה בחי' בקי בשוב וכו' יעיי"ש, וזה י"ל היה מוליך ומביא במים רמוז לעלי' וירידה כיון שעבר עליה הגל היינו הגלים שעוברין על האדם ומקבל אותן האדם כמאמר חכז"ל כל גל וגל שבא עלי נעניתי להן ראשי, טהורה. יה"ר שנזכה מעתה לחסדים טובים כדכתיב כל משבריך וגליך עלי עברו, יומם יצוה ה' חסדו, וימשיך עלינו ועל כל ישראל אך טוב חסד בפשיטות.

יש לדקדק מה דכתיב ויצו ה' וכו' מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת וכו' לא תאכל וכו' ולא כתיב פרי העץ רק עץ סתם והנחש אמר אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלקים לא תאכלו וכו', ואח"כ כתיב ותקח מפריו ותאכל ואמאי כתיב כאן שם פרי עץ. אך י"ל דהנה כתיב במעשי בראשית

ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא וכו' עץ פרי וכו' ותוצא הארץ וכו' עץ עושה פרי וכו' יעיי"ש בפירש"י ז"ל עץ פרי שיהי' טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ וכו' ועץ עושה פרי ולא העץ פרי לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על עונה ונתקללה יעיי"ש. ויש לומר טעם הארץ ששינתה מרצון הבורא יתברך כי חשבה לטובה כי י"ל אף שאמר הבורא ית"ש עץ פרי שיהי' טעם העץ כטעם הפרי חשבה הארץ כי כוונתו ית"ש שתתחלק הטעם שנתן השי"ת להארץ שתוצא העץ והפרי שמקצת טעם יהי' להעץ מעין טעם הפרי והשאר הטעם להפרי כאשר זכור אני שהי' בחוצה לארץ קיליריבין שהי' בטעם קיליריבין אך היו האלציג והיו נקראים האלציגע קיליריבין וחשבה הארץ כי יותר טוב שתתן כל הטעם בהפרי כדי שתהי' הפרי בטוב טעם מאד והעץ יהי' עץ לבד, אך האמת הוא לעשות רצונו ית"ש בפשיטות ובתמימות בלי שום חכמות כידוע מדברי רבינו ז"ל וי"ל כי אם לא היה חטא עץ הדעת אף שהארץ שינתה בטבעה כנ"ל עכ"ז היה נשאר דעתו יתברך שיהי' טעם העץ כטעם הפרי כי דברו יתברך אמת וקיים לעד רק ע"י חטא עץ הדעת אשר נתקלקל כל הבריאה כידוע נשאר השינוי של הארץ ג"כ.

ובזה י"ל מה שאמר ית"ש מכל עץ הגן אכל תאכל ולא הזכיר כלל פרי מחמת שהיה קודם החטא והי' העץ כטעם הפרי כדברו ית"ש אך האשה תיכף כשנכנסה עם הנחש הקדמוני הרשע בטוען ונטען תיכף התחיל החטא של אכילת עץ הדעת כי כאשר שמעה דברי הנחש הרשע שאמר עדות שקר אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן לא היה לה להשיבו כלל רק לקיים אל תען כסיל כאולתו ומובא בדברי רבינו ז"ל שאין ליכנס עם היצה"ר בטוען ונטען רק וימאן שאינו רוצה כלל דברי היצה"ר ומחמת הטענות שהשיבה האשה להנחש הכנים בה יצה"ר עד שדחפה. וי"ל רמז אם נכנס האדם עם יצה"ר בטוען ונטען נצמח מזה עד שהיצה"ר דוחפו להעבירה ח"ו ר"ל ולזאת אמרה בלשון פרי עץ וכו' ולזה מיושב מה שנתקללה האדמה רק לאחר אכילת עץ הדעת כי בלתי החטא לא היה מהני מעשיה ששינתה וי"ל מה שאמר הנחש הרשע ערום לא מות תמותן כי אמר להאשה כי השי"ת אמר רק בלשון עץ אבל הפרי לא הזכיר ואם תאכל הפרי אף כי יש קל וחומר שהפרי בודאי אסור אך ידוע שאין עונשין מן הדין*) ומש"ה לא מות תמותן. ולפי"ז י"ל ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכו' והקב"ה אמר אזהרה על העץ כי הוא ראוי ג"כ לאכילה ותקח מפריו ותאכל בעצת הנחש הרשע הוא היצה"ר ר"ל השי"ת יצילנו מיצה"ר מעצות הנחש רק נזכה

(* אמר המעתיק לכאורה קשה כיון דאין עונשין מן הדין למה גענשו באכילת הפרי אך י"ל דכתיב אח"כ בתשובת אדם הראשון היא נתנה לי מן העץ שאכל ג"כ מן העץ לזה שפיר חייב מיתה והאשה מסתמא אכלה ג"כ מן העץ כי עבירה גוררת עבירה ויאתא במדרש הטעם שנתנה ג"כ לאדם לאכל כי אמרה שהיא תמות וישא אתרת מוכת מכאן שהיא ג"כ אכלה מעץ הדעת וידעה שחייבת מיתה.

לעצת צדיקים ונוכה לאמת ואמונה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת עפ"י ה' ביד משה.

ועתה הנני מבקש ממך כאשר יבאו אצלך בני אדם אשר ירצו ליקח חלק במצות הכנסת כלה בעד ידידנו החסיד וכו' ר' א"ח נ"י אשר נתקשר עם בתו לחתן מופלג בתורה ויראה שיחי' תמחול בטובך לסייע בדברים ובמעשה והשי"ת יזמין לצאצאייכם זיווגם הטוב תיכף בניקל בלי איחור ויה"ר להיות לכם נחת בגשמיות ורחמינות. ידידך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון

אפרים קראקאבסקי

נח

ב"ה יום א' משפטים ה' תרצ"ג לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה לאשר שרצונך אשר בעזוהי"ת אכתב לך חידושי תורה יה"ר שנוכה לחידושי תורה אמתיים ויעלו לרצון לפני אדון כל יתברך שמו.

הנה על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ז' דארץ ישראל הוא בחי' אמונה בחי' תפלה בחי' נסים והנה איתא בדברי חז"ל דאורא דארץ ישראל מחכים אין חכמה כחכמת ארץ ישראל גם איתא במסכת סנהדרין דף כ"ד על השתי מקלות לאחד קראתי נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים זה לזה בהלכה י"ל דתיבת ואתחנן מרמו לזה כי היו הוא אות השימוש א"ת ח'נ'ן הוא ר"ת א'מונה ת'פלה ח'כמה נ'סים נ'ועם אשר בארץ ישראל הוא כל בחי' הנ"ל הנה ארץ ישראל נקראת ארץ צבי כידוע וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל הנ"ל דארץ ישראל הוא בחי' אמונה והנה צ'ב"י ר"ת צ'דיק ב'אמונתו י'חי' גם צ'ב"י בגימטריא א'מ'ו'נ'ה' ובוה י"ל מה שאמרו חז"ל מה צבי אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל כ"ז שיושבי עלי' רווחא וכו' עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קנה דארץ ישראל היא בחי' אמונה ואמונה היא בחי' כח הגודל וכח הצומח כמ"ש ויהי אומן את הדסה לשון גידול ע"כ כ"ז שיושבי עלי' יש לארץ כח הגודל וכח הצומח והארץ גודל וצומח והיא מתרוחת כדי שתחזיק את יושבי כנ"ל.

ועתה אל תעצבו על אשר לא השגתם תשובה ברורה על ארץ ישראל כי הכל לטובה כדי שיהי' לכם יותר כיסופין וגעגועים לשם כמו שמובא בליקוטי קמא סימן סו ועיקר גודל החשק נעשה ע"י המניעה שמזמינין לו וכו' כי ע"י המניעה שמונעין את האדם מן הדבר ע"ז נעשה התגברות החשק מאד כמו למשל כשמראין לקטן דבר הנחמד לו ותיכף ומיד חוטפין ממנו ומחביאין ממנו אזי הוא רודף מאד אחר האדם וכו' כמו כן מונעין את האדם במניעות מהדבר הצריך לו כדי שע"ז יהי' לו חשק יותר וכו' יעיי"ט ולפי"ז י"ל הא דמצינו בקרא דכתיב ויקח תרח את אברם בנו ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען, ויבאו עד חרן וישבו שם כי הנה מצינו בדברי רבינו כי אברהם אבינו הי' הראשון להשגת ארץ ישראל כי חקר וחשב ושקל וכו' עד שגילה ע"כ י"ל דזאת שעלה בדעת תרח ללכת ארצה כנען זאת היתה ע"י הכיסופין והחשק של אברהם אבינו לארץ ישראל עד שגם תרח נתרצה לזה כי בלתי רצון תרח לא היה יכול אברהם ללכת לשם בקביעות לעזוב את אביו ואח"כ כשבאו לחרן אזי נפסק החשק מתרח כי הוא לא היה ראוי לארץ ישראל וישבו שם ונעשה מניעה לאברהם אבינו ממש כמו שמראין לקטן דבר הנחמד לו ותיכף ומיד חוטפין ממנו וכו' עד שאמר ה' לאברם לך לך וכו' ומבית אביך וזאת י"ל לפרש ואת הנפש אשר עשו בחרן היינו הכיסופין והגיגועים שמהם נתהווה נפש כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי כמבואר בליקוטי קמא סימן ל"א את הכל לקחו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען יהי רצון שיעזור השי"ת לכם להוציא הדבר מכח אל הפועל ויצליח ה' דרככם ותזכו כולכם יחד לנסוע לארץ הקדושה חיש קל מהרה ברחבה ולעת עתה תתפללו להשי"ת שיחון אתכם מאוצר מתנת חנם ויצליח דרככם ויהיה לכם כיסופין וגיגועים לארץ ישראל ותזכו ברחמיו לבא לשם מהרה הנה השמן זית טוב מאד הנה בעזיה"ת תקנתי אותו מספיקא עפ"י השלחן ערוך.

אחיי ורעיי חזקו ואמצו כי הנני משער כי אינכם רוצים לצערני כי מצד אחד היא חולנית ר"ל, המקום ב"ה ירחם עליה וישלח עזרה מקדש במהרה בתון שח"י ומצד השני הוא המשא ומתן אשר הוא בצוק העתים הללו השי"ת ירחם על עמו ישראל ויוציאם מצרה לרוחה עכ"ז אנו לי' מודים על העבר ועינינו לי' מיחלים על להבא כי בודאי אל יעזבנו ואל יטשנו כי גם עד הנה אנו חייך בנסים גדולים ונוראים כנראה לכל חפץ בתבונה איך אנו יכולין לחיות ולהתקיים בגלות המר הזה ובפרט בשנות ראינו רעה היינו מעת המלחמה עד הנה אשר כמה וכמה הרפתקאות דעדי עלנא הן בגשמיות והן ברוחניות נסיונת בעניני אמונה עכ"ז העושה גדולת עד אין חקר וכו' שם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו כי גם זאת שאנו מחזקין

עצמנו בענין אמונה הוא ג"כ מנסים ונפלאות עד אין מספר ע"כ יש לנו לבטוח בה' בחסדו הגדול שיעזרנו עוד ולא נבוש ולא נכלם לעולם ועד. הנה כתיב ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן י"ל דבא לרמוז דאברהם אע"ה היה אז בבטחון שלם דקדושה כי ב'ט'ח'ו'ן' בגימטריא ע'ה' גם בגימטריא ב'א' ח'ס'ד' להודת על הכתוב והבוטח בה' חסד יסובבנו גם יש לרמוז לך לך היינו לשדשך מדת החסד כי הבטחון הוא בחסדו כדכתיב ואני בחסדך בטחתי הנה כתיב שאו זמרה ותנו תוף יש לרמוז שאו ותנו על משא ומתן שצריך זמרה היינו חיזוק שלא יפול לעצבות אדרבה יכריח עצמו בכל כחו לזמר ולשמוח ולצפות לישועתו יתברך גם ת'ו'ף' בגימטריא ת'ה'ל'י'ם' עם הכולל הרצון שצריך לחזק עצמו בזמרה ושמחה ולהתפלל ולומר תהלים שיעזור השי"ת כי ע"י החיזוק ושמחה יוכל לומר תהלים ולהתפלל כי אם יפול לדאגה ועצבות ח"ו אין לו חוש להתפלל כמוכן.

הנה ידוע כי שמחה הוא סגולה לפרנסה כמובא בספרים דכתיב והיית אך שמח ס"ת השם של פרנסה והנה איתא בגמ' עה"כ אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד דלהמימינים בה אורך ימים ולהמשמאלים בה עושר וכבוד, ומקשה הש"ס וכי להמימינים בה עושר וכבוד ליכא בתמיה ומתרץ הש"ס קל וחומר דעושר וכבוד ג"כ איכא אך מובא בשם צדיק אחד דזה שאין אנו רואין בהדיא אצל אלו המימינים בה עושר וכבוד מחמת דגם בקרא לא כתיב בהדיא רק בדרך ק"ו אבל באמת גם להמימינים יש עושר וכבוד רק הוא בהסתר בשעה שהם צריכים ורוצים בזה בודאי אין מחסור ליראיו וכתיב דדורשי ה' לא יחסרו כל טוב, והנה איתא במסכת סוכה והיית אך שמח לרבות ליל יו"ט אחרון לשמחה ופירש"י ז"ל דליל איתרבאי דהוא סמך לקרא דשבעת ימים תחוג וביום השמיני עצרת הוא קל וחומר יעיי"ש בפרק לולב וערבה וי"ל עפ"י הנ"ל דהנה ידוע דשבעת ימים דסוכה היו מקריבין ע' פרים על שפע האומות ובשמיני עצרת תהיה לכם השפע הוא רק לישראל כידוע והשתא י"ל דליל יו"ט אחרון דאיתרבאי מקרא והיית אך שמ"ח דס"ת הוא שם של פרנסה קאי על המשמאלים בה דלהם השפע בהדיא כדכתיב ובשמאלה עושר וכבוד דהנה איתא בזוה"ק דלילה הוא מסיטרא דשמאלא ויומא הוא מסיטרא דימינא וביום דחייב בשמחה מק"ו רמוז להמימינים בה דלהם השפע בהסתר וגם השמחה שחייב בו הוא אינו בהדיא רק מק"ו והשפע של המימינים הוא ג"כ מק"ו כנ"ל. ידיכם הדו"ש החפץ טובתכם והנני דו"ש ידידנו החסיד המופלג וכו' ר' דוד יואל נ"י המוקירכם באהבה.

אפרים קראקובסקי

לך לך

ב"ה יום ג' לסדר הלוח וגדול וכו' תרצ"ב לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג בתורה ויראה החסיד יקר רוח איש חמודות וכו' ר' הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה קבלתי מכתבכם ת"ל הנה מרגלי בפומי דאינשי כי עוזר ה' להנפלים ובודאי יצא להם זאת מהכתוב סומך ה' לכל הנפלים אך שם כתיב רק בלשון סומך כי עוזר הוא לשון ישועה שלמה כדמצינו בנשמת ומבלעדיך אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה י"ל דהן סמיכה בעלמא והן עזר שהוא ישועה גמורה הוא רק ממך לבד ולא מבשר ודם ח"ו אף סמיכה בעלמא כנ"ל אך י"ל דכך משמעו סומך ה' לכל הנפלים ראשית סומך ה' אותו שיקום מנפילתו אך אח"כ הולך כפוף ואח"כ זוקף ה' אותו שיוכל לילך בקומה כדכתיב סומך ה' וכו' וזוקף לכל וכו' ומובא בספר ארון עדות ז"ל מה דכתיב בפרשת המן למען אנסנו וז"ל שע"י שאתן להם את המן ותהי' פרנסתם מצוי' ארים אם ראשם וכו' יעיי"ש ועתה אתם ברוכי ה' כאשר ת"ל נתקיים בך סומך ה' וגו' כי קמת עוד יעזור השי"ת ויקיים בכם וזוקף לכל הכפופים ואח"כ כתיב עיני כל אליך ישברו וכו' פותח את ידיך ומשביע וכו' ויתן לכם ולכל ישראל שפע גדול הן בגשמיות והן ברוחניות כי הכל נפל בעו"ה וצריכין סמיכה ועזר מאת השי"ת ובודאי יסמוך ויעזור לעמו ישראל כדכתיב כי הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם ויש לפרש לשון הואיל עפ"י מה דאיתא במסכת פסחים דף מו: דר"א סבר אמרינן הואיל ואי בעי מיתשיל עלה ממוני' הוא ועיי"ש ברש"י ז"ל דף מת. דהואיל ואי בעי מיתשיל שוה להואיל ואי בעי פריק לי' והוי שלו יעיי"ש והנה מבואר בכתוב על ימות המשיח ואנכי אהי' לכם וכו' ואתם תהי' לי לעם הרי דעיקר עמו מיוחדין לו ית"ש נהי' לעתיד אך הואיל ואי בעי השי"ת פריק אותנו בב"א גם תיכף כי בידו הכל הרי אנו חשובין גם עתה לו לעם וזה שאמר הכתוב כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול כי הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם.

הנה במזמור מן המיצר וכו' מדבר שם מענין התחזקות הבטחון ה' לי וכו' ה' לי בעזורי וכו' טוב לחסות בה' וכו' יעיי"ש ואח"כ מתחיל תמניא אפי אשרי תמימי דרך אשר כל המזמור הוא רק על תורה ומצות ללמוד ולקיים כמבואר שם להודת כי כאשר בא אדם בעוה"י"ת לאמונה ובטחון אז אינו רודף אחר פרנסתו ביגיעות גדולות

רק מאמין שהקב"ה יכול לפרנס את האדם בסבה קלה כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל סימן כ"ג יעיי"ש ואז לוקח לו פנאי לעסוק בתורה ועבודה כמבואר בתמניא אפי ובאמת מצינו בדברי חז"ל כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו והנה הפסוקי תמניא אפי הם קע"ו יעיי"ש ועם הכולל קע"ז בגימטריא א'מ'ו'נ'ה' ב'ט'ח'ו'ן' לרמוז שע"י אמונה ובטחון נוכל לבא לתמניא אפי וממילא זוכין גם לשפע גשמיות אשר יש לרמוז על ט"ו שיר המעלות שכתובין אח"כ כי מצינו במסכת סוכה דף נג: בשעה שכרה דוד שיתין וכו' ונחית תהומא וכו' אמר כמה דמידלי טפי מירטב עלמא ופרש"י ז"ל כמה שתהום גבוה וסמוך לארץ מתלחח העולם והארץ מצמחת פירותיה יעיי"ש אמר ט"ו שיר המעלות ואסקי' וכו' יעיי"ש הרי שע"י ט"ו שיר המעלות דאסקיה לתהום דעי"ז הארץ מצמחת פירותיה נמצא דמרמז על שפע מזוני כנ"ל.

גם יש לפרש על הא דכתיב במזמור הודו, שכתובים שם ארבעה צריכים להודות, וביושבי חושך וכו' וברזל וכו' ועצת עליון נאצו ויזעקו אל ה' וכו', כתיב בלשון זעקה, גם אחר כך בחולה שנתרפא כתיב גם כן בלשון זעקה יעויין שם. וקשה אמאי בהני תרי דייקא כתיב בלשון זעקה אך י"ל עפ"י דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ה כי יש סובלי חלאים וכו' רק בשביל נפילת האמונה וכו' והתיקון לזה הוא שצריכין לחתור ולמצא המים שמשם גדילה האמונה ואלו המים הם בחי' עצות (ישעי' כה כתיב שם) אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן וכו' יעיי"ש היטב ולפי"ז דגבי יושבי בית האסורים כתיב כי המרו וכו' ועצת עליון נאצו ועצות הוא בחי' אמונה כנ"ל ולפי"ז י"ל דבא להם העונש בשביל שנאצו את האמונה מש"ה כתיב בהם בלשון זעקה כי ז'ע'ק בגימטריא א'מ'ו'נ'ה' ב'ט'ח'ו'ן' לרמוז שצריכין לתקן זאת ובחולה שנתרפא כתיב ג"כ בלשון זעקה כי יש סובלי חלאים אשר ג"כ הוא מנפילת אמונה כנ"ל וצריכין ג"כ לתקן זאת ע"כ כתיב בלשון ז'ע'ק' כנ"ל י"ל הא דכתיב בהלל יאמר נא ישראל כ'ל'ח' יאמרו נא בית אהרן כ'ל'ח' יאמרו נא יראי ה' כ'ל'ח' אמאי חלקם לשלשה אך י"ל עפ"י שמצינו לעיל ג"כ ישראל בטח בה' וכו' בית אהרן בטחו בה' יראי ה' בטחו בה', דהנה ישראל קאי על הרוב שמתנהגין עפ"י טבע לישא וליתן או באומנות כמבואר בגמרא הרבה עשו כרבי ישמאל ולהם בא הכתוב לומר ישראל בטח בה' הרצון שלא תסמכו על הסיבות לעיקר ח"ו רק תבטחו בה' כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל ובידו ליתן גם בלי סיבה כלל רק כן רצונו ית"ש לעשות איזה סיבה כנראה מרצונו וממילא לא תהי' רודפין אחר יגיעות גדולות להיות אץ להעשיר כי העושר והכבוד מלפניך ולבית אהרן אשר נותן להם מתנות כהונה הם

אינם עושים סיבה גשמיות כי אינם רשאים לסייע בבית הגרנות כידוע הם צריכים בטחון יותר כי השי"ת ישפיע להם ויתן בלב התורמים ליתן להם כראוי לכל אחד מהשגחתו ית"ש ואח"כ יראי ה' העוסקים בתורה ועבודה ואין עושים ג"כ סיבה גשמיות ולהם אין חוק לחלק להם כאשר לכהנים עכ"ז שאו מרום עיניכם ובטחו בו ית"ש כי גם לכם לא יחסר כדכתיב כי אין מחסור ליראיו לזאת מחויבין כל פרט להודת לה' כי לעולם חסדו כי כל אחד רואה ומבין החסד ביותר בדרך נס ועיקר הבטחון לבטוח בחסדו כדכתיב ואני בחסדך בטחתי אף שידעתי גם ידעתי כי איננו כדאי והגון עכ"ז על חסדך הגדול באמת נשענתי ב'ט'ח'ו'ן' בגימטריא ח'ס'ד' עם התיבות על כן כתיב והבוטח בה' חסד יסובבנו כי מובן ממילא מסברא לאשר הוא בוטח בה' ית"ש ומשליך כל יהבו עליו כי אין לו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים הוא מהחיוב שיעשה השי"ת עמו חסד כי אל מי יפנה.

הנה והבוטח בה' חסד יסובבנו ר"ת נוטריקון ח'י'ו'ב'י, הרצון כי חיוב כביכול לעזור בחסד אף שאינו כדאי והגון ה'ש'ל'ך' ע'ל' ה' י'ה'ב'ך' עם האותיות והכולל בגימטריא פ'ת'א'י'ם' וע"ז נאמר שומר פתאים ה' הרצון שאם אדם משליך כל יהבו על ה' אף שלא הגיע למדרגת אהבת ה' כי לאוהבי ה' נאמר שומר ה' את כל אוהביו עכ"ז שומר ה' אותו כדכתיב שומר פתאים ה' יה"ר שנזכה לאמונה שלימה ובטחון באמת נא חזקו ואמצו כי לא יטוש ה' את עמו. י"ל הא דנתמעט הממון בעיקבתא דמשיחא כמבואר בתנא דבי אלי' זוטא פרק טז ר"נ אומר דור שבן דוד בא בו העניות תרבה עיי"ש י"ל כי מבואר במסכת כתובות דף קי"ב מובא שם הכתוב ועוד בה עשירי' וכו' עיי"ש בפירש"י ז"ל י"ל דהממון מכפר על הנפשות שלא יהיו אבודין ח"ו לפי החבלי משיח ורמז לזה ועתה נשארנו מעט מהרבה ר"ת מ'מ'ו'ן' כי נתהפך זאת לממון ועכ"ז באותו המעט יצוה ה' את הברכה ליתן לישראל כל הצטרכות ברחבה ויקוים והעניות תרבה שלא יתרבו עשירים גדולים כאשר לפנים שהי' להם מעות הרבה מאד בקופה אף שלא לצורך ביתם אבל ההצטרכות ההכרחיות בודאי יעזור השי"ת בחסדו והנה מצינו בגמרא שמחויבין ליתן לעני כפי הרגלו אף סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו עד הנה עזרנו ברחמיו בדרך נס גדול ואל יעזבנו ואל יטשנו השי"ת ישפיע לכל עמו ישראל שפע טובה רחמים וחיים ושלו' ופרנסה טובה וכלכלה וכל טוב ונזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

הנה י"ל מה שפרש"י ז"ל לך והי' ברכה יכול יהיו חותמין בכולם ת"ל והי' ברכה בך חותמין ולא בהם, ולכאורה תמה מה איכפת ליה אם

היינו חותמין בכולם אך י"ל דהנה כתיב בתהלים מגן הוא לכל החוסים בו והנה י"ל דכל ישראל חוסים בו ית"ש במה שהם רחמנים גומלי חסדים ואוחזין במדתו של אברהם אבינו כידוע ומחסרין מממונם ונותנין צדקה וחסד בעבור שהם חוסין בו שימלא להם א"כ כשאנו אומרין מגן אברהם י"ל דכל ישראל הם בכלל כיון דאוחזין במדת החסד א"כ חזינן דחוסים בו וכתיב מגן הוא לכל החוסים בו עיין בפרשת וירא דכתיב למען הביא ה' על אברהם ופרש"י ז"ל על בית אברהם לא נאמר אלא על אברהם ללמדך כל המעמיד בן צדיק כאילו לא מת וי"ל דבזה שאנו אוחזין במדת החסד מדתו של אברהם אבינו ע"כ כתיב על אברהם א"כ כאשר אנו אומרין מגן אברהם י"ל דכלולים ג"כ כל ישראל כיון דחוסים בו ית"ש וכתיב מגן הוא לכל החוסים בו אבל במדתו של יצחק ויעקב לא מצינו שיוכללו בו כל ישראל במדתם ומש"ה נאמר בך חותמין וכו'. יה"ר שלא נאמר דבר שלא כרצונו ית"ש ונזכה להיות כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמתיים דברי ידידכם המוקירכם באהבה הנני דו"ש ידידינו החסיד ר' דוד יואל ג"י והנני מברכו בכט"ס.

אפרים

ב"ה ט"ו באלול לסדר ושמחת בכל הטוב וכו' תרצ"ט לפ"ק ירושלים
עיה"ק ת"ו.

לחיים טובים יכתבנו ויחתמנו בכסא ליום חגנו.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד הנגיד יקר
רוח חו"נ וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקומות מושבותיהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' הוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס ועתה באתי להחזיק טובה לך על השליחות ששלחת לי בפקודת היורשין של המנוח ר' יעקב דוד ע"ה סך שני לא"י גם הנני מחזיק טובה לך על הידוע ואל ירע בעיניך על אשר לא השבתי לך תיכף קבלה כי חשבתי להניח בתוך המכתב הטשעק של החצי לא"י שאקבל מאת ידידינו ר' יונה ג"י ולע"ע לא קבלתי ובעזרהי"ת בודאי יתן לי באיזה יום ובעזרהי"ת אשלח לך במכיוון.

בס"ד כתיב בפרשת לך ויעבר אברם בארץ פרש"י ז"ל נכנס לתוכה יעיי"ש וי"ל דהנה ארץ ישראל משובת בגשמיות וברוחניות מאד מאד והנה אברהם אבינו נכנס לתוכה לתוכה דייקא היינו בפנימיות שבה שזכה להשיג

מה שהשיג שאמר לו השי"ת אשר אראך וזה ויעבר מעבר אל עבר כמו שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ד וזה לשון עבירה שהצירוף של עבירה עובר בתוך עצמותיו מעבר אל עבר יעיי"ש וזה י"ל מה דכתיב וברות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וכו' לתת לזרעו וכו' מה כפל לתת אך י"ל כנ"ל דהקב"ה כרת עם אברהם אבינו ברית לתת לישראל ארץ כנען הן בגשמיות והן ברוחניות וזה י"ל דכתיב באותו פסוק של ויעבר אברם בארץ וכו' והכנעני אז בארץ י"ל הכנעני הי' אז בארץ הרצון רק בגשמיות הארץ ואין לו שום שייכות בפנימיות שבה ואברם זכה לזיעבר לכנס לתוכה דייקא כנ"ל.

י"ל מה דכתיב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו וכו' עד שיחננו מה זה כפל לשון כעיני עבדים כעיני שפחה וכו' אך י"ל דהנה איתא במסכת יבמות דף ס"ו. מניין לכהן שנשא אשה וכו' ומניין לאשה שקנתה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וכו' יעיי"ש הרי שעבד כהן אוכל בתרומה ולא זר אף מי שהוא י"ל יען שהעבד בטל לגמרי אצל אדונו כידוע שיד עבד כיד רבו דמי ומה שקנה עבד קנה רבו הרי הוא כהאדון לאכל בתרומה כמו כן י"ל כי הצדיק שהוא עבד להשי"ת ומבטל עצמו לגמרי להשי"ת זוכה למה שזוכה ויכול לפעול הכל בתפלתו כאשר מצינו בחזו"ל שאמר ר"י בן זכאי על ר' חנינא בן דוסא שהוא כעבד לפני המלך וכו' י"ל כנ"ל וזאת הבחי' היא כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכו' ויש בחי' מי שמבטל עצמו אל הצדיק כמובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן קל"ה כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי הגדלות כי ע"י אור הגדול של הצדיק נתבטל לגמרי יעיי"ש וזאת הבחי' י"ל נקרא כעיני שפחה אל יד גבירתה כי היא בטלה לגבירתה וגבירתה בטלה לגבי בעלה וזאת הבחי' ג"כ זוכה למה שזוכה וזה עד שיחננו וזה שמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ח' וע"כ זה הצדיק גמור וכל הנלוים אליו מותרים להתגרות ברשעים וכו' יעיי"ש הרי שכל הנלוים להצדיק יש להם ג"כ כח גדול כנ"ל יה"ר שנזכה להתחבר ולהתקשר לתלמידי רבינו ז"ל ועיי"ז נזכה להתקשר באמת לרבינו ז"ל כי עבדים של כהן שקנו עבדים ג"כ אוכלין בתרומה כנ"ל ועיי"ש בשיחות בסוף הליקוטי מוהר"ן ז"ל שמובא שם ע"כ צריכין לעשות דבר שיהי' לו קיום לעד וכו' שצריכין להשאיר תלמידים שאלו תלמידים יעשו תלמידים אחרים וכו' יעיי"ש ונזכה להיות אצל הצדיקים אמתיים בר"ה הבע"ל בתוך הרחבה ונחת הנה נתקיים עתה ועת צרה היא ליעקב יה"ר שיקיים ג"כ תיכף ומיד וממנה יושע ונזכה להיות נושע ב"ה תשועת עולמים ויתן השי"ת לנו הרחמנות בפשיטות כדברי רבינו ז"ל יתן לכם רחמים לכם דייקא ויהי' באמת טוב

ובפשיטות ג"כ טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו דברי ידידך ואוהבך
התפץ טובתך בגוף ונפש וממון והגני מברך אותך ואת בני ביתך שיחי'
בכתיבה וחתימה טובה.

אפרים קראקובסקי

ב"ה יום ב' וירא ירושלים עיה"ק תובב"א תש"ב לפ"ק.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר
רוח חו"נ נדיב לב וכו' מו"ה הלל, ג"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החווה"ש ירחם השי"ת על עמו בית ישראל
ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ונזכה לקיבוץ גליותנו לארצנו ויביא לנו משיח
צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה בעזרה"ת באתי למלאות רצונך לכתוב לך חידושי תורה יה"ר
שיהי' ד"ת אמתיים הנה איתא בליקוטי מוהר"ן ז"ל ליקוטי קמא סימן ז וזה
לשוננו הקדוש ועיקר אמונה בחי תפלה בחי' נסים אינו אלא בא"י וכו' יעיי"ש
ובזה י"ל מה שאמר השי"ת לאברהם אבינו לך לך מארצך וממולדתך ומבית
אביך אל הארץ וכו' ואעשך לגוי גדול ופרש"י ז"ל שתזכה לבנים ואברכך
בממון ואגדלה שמך וכו' כי מארצך לפי פירש"י ז"ל הכוונה על אור כשדים
ושם הי' בחי' נסים שעשה השי"ת נס גדול מאד שהציל את א"א ע"ה
מאור כשדים כידוע וממולדתך רמז על תפלה כי כל לידה צריכה להיות
ע"י ע' קלין כידוע בדברי רבינו ז"ל בסימן ל"ו כי בל"ז א"א לה לילד
ותפלה צריכה להיות בקול כמובא בדברי רמב"ן ז"ל בסוף פר' בא בשם
רז"ל ויקראו אל א' בחזקה מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול יעיי"ש
ומובא בגמרא ברכות כנגד שבעה קולת שאמר דוד על המים ומובא בדברי
רז"ל כי כל אחד כלול מעשר והם הע' קלין בחי' לידה עיי"ש בליקוטי קמא
סימן כ"א סק' ז' ולזה י"ל כי ממולדתך רמז על תפלה שצריכה להיות בקול
בחי' לידה כנ"ל (לבד התפלה בלחש שצריכה להיות בלחש) ומבית אביך
רמז על אמונה כמובא, בדברי רבינו ז"ל בסימן צ"ד כמו מעשי אבותיהם
בידיהם ואמר לו השי"ת לילך לו מכל הנ"ל ולילך לארץ ישראל כי שם
עיקר אמונה בחי' תפלה בחי' נסים וזה ואעשך לגוי גדול היינו שתזכה
לבנים ומובא בדברי רבינו ז"ל כי אמונה בגימטריא בנים ואברכך בממון
וידוע כי ממון בגימטריא קול רמז לתפלה בקול כנ"ל ואגדלה שמך הרמז
על נסים כי ע"י נסים נתגדל השם כדברי רבינו ז"ל על תהום שמרמו על
נסים שעל נסים תמהין העולם מלשון ותהום כל העיר גם מצינו בכתוב
ותתן אותת ומופתים בפרעה וכו' ותעש לך שם וכו'.

הנה איתא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן קמא סימן קכ"ג העיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה וכו' ולבלי לנטות מדבריו ח"ו ימין ושמאל וכו' יעיי"ש וי"ל ימין ושמאל לפי דברי חז"ל בסוטה לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת יעיי"ש והנה יש לתמוה היכן נודע הדבר באיזה צד לקרב באיזה צד לרחק כי יוכל אדם לטעות ח"ו לקרב את הראוי לרחק או להיפך אך העצה הוא עפ"י דברי רבינו ז"ל הנ"ל לקשר עצמו להצדיק שבדור לקבל דבריו על כל אשר יאמר וכו' אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל אפילו אם לפי שכלך ידמה לך שראוי בזה לקרב בימין והצדיק יאמר לך שהוא שמאל וראוי לרחק תשמע אל הצדיק שבדור כי ע"י התקשרות להצדיק תזכה לכוון האמת תמיד כי הצדיק יגיד לך הכל שהוא יתן בלבבך לכוון האמת ויש לרמוז זאת בפסוק פ' לך במלחמת המלכים כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח, עמק השדים יש לרמוז על העמק שיש בהש"ד"ים' נוטריקון ש'מאל ד'זחה י'מין מ'קרבת כי הוא דבר עמוק מלהשיגו אך העצה הוא לחבר עצמו היינו לקשר עצמו אל ים המלח היינו ים החכמה של המלח הוא מרמוז על הצדיק הנקרא ברית מלח כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן כ"ג טוב בחי' צדיק בחי' ברית מלח הממתיק מרירותא וכו' יעיי"ש.

הנה מבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן רל"ג הכלל שא"א בשום אופן בעולם שיהי' שני מחשבות ביחד בפעם אחד ע"כ בקל יכולין לגרש המחשבות רעות רק בשב ווא"ת דהיינו שלא לחשוב אותו המחשבה רק לחשוב איזה מחשבה אחרת בתורה או בעבודה או אפילו מו"מ וכו' ועי"ז ממילא תסתלק יעיי"ש וי"ל עפ"י ד"ק רמוז בדברי חז"ל ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה כי מ'מ'ר'א' נוטריקון מ'חשבה ר'עה מ'חשבה א'חרת היינו אם נזדמן לאדם ח"ו מחשבה רעה ר"ל העצה לחשוב מיד מחשבה אחרת וזאת הוא עצה על המילה היינו על שמירת הברית קודש כדברי חז"ל ונשמרת מכל וכו' מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר שלא יהרהר אדם ביום וכו'. יה"ר שנזכה לקדושת המחשבה ולקדושת הברית קודש.

הנה איתא במד"ר בסוף סדר לך לך א"ר לוי מל אברהם אין כתיב כאן אלא נימול בדק את עצמו ומצא עצמו מהול א"ר ברכי' בהוא עיתא אקיל ר' אבא בר כהנא לר' לוי א"ל שקרנא כזבנא את אלא הרגיש ונצטער כדי שיכפול הקב"ה שכרו יעיי"ש. ויש להבין פלוגתתם אך י"ל כי איתא במדרש ששאל א"א עצה מענר אשכל וממרא ורק ממרא הסכים ונתן לו עצה על המילה ותמהו המפורשים היתכן לומר על אברהם אבינו שעמד בכל הנסיונות ובא לשאול עצה על הנסיון של המילה אך י"ל כי ידוע כי א"א ע"ה אחו במדת החסד

היא אהבה לזה י"ל ששאל עצה מאת אוהביו מה לעשות בהנסיון של המילה האם ימול את עצמו במדתו של אהבה ויעשה המצוה של המילה באהבה עזה ובדביקות נפלא וגורא כמדתו ובודאי שלא ירגיש כלל שום צער של המילה כמוכן או יותר טוב לעשות המצוה זאת במדת היראה ולהניח אז מדתו של אהבה כאשר מצינו בהעקידה דכתיב עתה ידעתי כי ירא א' אתה כי הי' לא"א גם מדת היראה רק עיקר מדתו הי' אהבה וכאשר יניח ידו ממדת אהבה אז ירגיש צער המילה ועי"ז יהי יותר חשוב לפני השי"ת וזאת היתה שאלת א"א ע"ה מאת אוהביו, וענר ואשכל השיבו שלא יצער את עצמו כי הוא איש זקן ויצטער הרבה רק יעשה המצוה במדת אהבה ובדביקות גדול כדרכו וכמדתו ולא יצטער וממרא נתן לו עצה על המילה הרצון שתעשה במדת היראה ובפשיטות לעשות רצון קונו כדי שיצטער וירגיש הצער וי"ל שנתן לו ע'ציה' נוטריקין צ'ער ע'ושה הרבה הרצון שעושה שכר הרבה.

כאשר איתא בפרקי אבות בן הא הא אומר לפום צערא אגרא וי"ל ג"כ הרמוז בן ה"א ה"א שרומז ג"כ על הנ"ל כי ע"י מצות מילה ניתן לא"א אות ה' לרמוז על ה"ה אברים שלא הי' מקודם בידו ועתה ניתנו ג"כ בידו כמובא במסכת נדרים דף לב ואמר ר"א בר אבא כתיב אברם וכתיב אברהם בתחילה המליכו הקב"ה על רמ"ג אברים ולבסוף המליכו על מאתיים וארבעים ושמונה אברים אלו הן שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוי' יעיי"ש בדברי הר"ן ז"ל וי"ל שע"י הצער של המילה זכה שגם אלו האברים הם ברשותו ולזה י"ל דזאת הוא פלוגתת ר' לוי ור' אבא ב"כ שר' לוי סובר שאברהם עשה המצות מילה במדתו שהיא אהבה ואיתא כי לית פולחנא קמי' קב"ה אלא רחימו כי גדול שכר האוהב משכר הירא כפליים כידוע ועי"ז לא הרגיש כלל רק מצא עצמו מהול ור"א ב"כ סובר כי במצוה זו אחז במדת היראה והפשיטות כדי שירגיש הצער ויסבול כדי שיעשה רצון בוראו ית"ש ודברי הללו והללו הם דא"ת, יה"ר שנזכה אנחנו וכל ישראל ליראה ואהבה והעיקר הוא האמונה כדברי חז"ל והעיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה וכו' יה"ר שנזכה לכל הנ"ל ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ותחזינה עינינו בשובו ית"ש לציון ברחמים בב"א דברי ידידו החפץ טובתו בגוף ונפש וממוך.

אפרים

ב"ה אהבה לחדש מרחשון תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
ירא וחרד על דבר ה' איש נאמן רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החזוה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל
מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ
לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס בס"ד גדבר דיבורי
אמונה עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בשיחות הר"ן ענה ואמר אצל העולם
אמונה הוא דבר קטן ואצלי הוא דבר גדול מאד וכו' רק בפשיטות גמור
וכו' יעיי"ש הנה מצינו אצל אברהם אבינו בפרשת לך והאמין בה' ויחשבה
לו צדקה ופירש"י ז"ל הקב"ה חשבה לאברהם זכות וצדקה על האמונה
שהאמין בו יעיי"ש הרי שדבר גדול הוא מאד גם אצל א"א ע"ה שיצא
מאצטגנינות שלו והאמין בה' בפשיטות הנה הרמב"ן ז"ל בפירושו על
התורה אמר ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו
הצדיקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגו והיה לו לבטוח בה' שיציל אותו
ואת אשתו וכו' גם יציאתו מן הארץ שנצטווה עליה בתחלה וכו' אשר חטא
כי האלקים ברעב יפדנו ממות ועל המעשה הזאת נגזר על זרעו בגלות
בארץ מצרים וכו' יעיי"ש ולכאורה תמוה היתכן לדבר כזאת על אברהם
אבינו ורבותינו ז"ל חשבו לגסיונת ויהי רעב בארץ והוכרח לילך למצרים
ולא הרהר ח"ו גם ותלקח האשה בית פרעה ולא הרהר וכו' אך י"ל עפ"י
דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רכ"ה כי יש כמה מעלות ומדרגות
בבטחון עד אין סוף בבחי' בטחו בה' עדי עד וכו' יעיי"ש ובא הרמב"ן ז"ל
להודיענו שלא נטעה ח"ו לומר כי יש גבול למדת הבטחון כי צריך לעשות
דוקא פעולת בדרך הטבע הראיה מאברהם אבינו שהיה ראש למאמינים
ובודאי היה בטחון שלו חזק מאד ואעפ"כ השתמש גם בפעולת בדרך הטבע
שירד למצרים ואמר על שרה אחותי היא.

לזה אמר הרמב"ן ז"ל שחטא בזה כי לפי השכל של א"א הי' לו לבטוח בה' עד
אין סוף כדברי רבינו ז"ל כנ"ל שאמר והכל עפ"י השכל יעיי"ש ואם היה בוטח בה'
ולא יצא למצרים היה הנסיון יותר גדול שבטח כ"כ בה' ואם אחר שיצא
מארץ ישראל ובא למצרים ולא עשה שום פעולה לומר על שרה אחותי היה
הנסיון יותר גדול כי מעלת ומדרגת הבטחון הוא עד אין סוף כנ"ל ולזה
יש לומר מה שכתוב ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן בא הכתוב
להודיענו להשתמש במדת הבטחון כי ב'ט'ח'ו'ן' עולה למספר ע"ה ואל
תשיבנו ממה שמבואר בספר המדות אין להטריח את המקום י"ל שהכוונה
אם יכול לעשות סיבה קלה למשל להציל עצמו בממון ולא יצטרך להשתמש

בתפלות ע"י נסים אבל כאן שהוצרך לצאת מארץ ישראל גם להביא אשתו במכשול כנ"ל אזי היה יותר נסיון ונכון רק לבטוח בה' כנ"ל.

ויש לפרש הכתוב בטחו בה' עדי עד כי ב"ק ה' צור עולמים עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ק"א שמפרש ב"ק היינו בראשית ברא כי בתורה שנקראת ראשית ברא עולמים כי יוד היא השכל של התורה וה' היא אותיות התורה שהיא חמשה חומשי תורה בחי' ה' מוצאות הפה יעיי"ש וי"ל כיון שהכל ברא השי"ת בתורה אם כן כל הבריאה משועבד להתורה נמצא מי שעוסק בתורה משועבד לו כל הבריאה ובאמת איתא בדברי חכז"ל כל העוסק בתורה לשמה זוכה וכו' אלא שכל העולם כלו כדאי הוא לו א"כ יכול לבטוח בה' על הכל ולא צריך לשום פעולת בדרך הטבע ועיין באוה"ח ז"ל בפרשת בשלח שכתב מה שהים נקרע לפני ר' פנחס בן יאיר ובקריעת ים סוף התריס הים כנגד משה כמובא ומפרש שם שהתנה ה' על כל מעשי בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה וכו' וקריעת ים סוף היה קודם מתן תורה ובשביל זה היה הים מתריס כנגדו אבל לאחר מתן תורה היה הים נקרע לפני ר' פנחס בן יאיר בקל יעיי"ש ולפי"ז יש לתרץ את אברהם אבינו שלא אחז במדרגת ומעלת הבטחון עד אין סוף כנ"ל יען כי היה קודם מתן תורה מש"ה סבר שצריך לעשות איזה פעולה בדרך הטבע להציל עצמו וזוהי י"ל בראשית ב'ר'א' ר"ת ב"י א'נא ד'חזיך הרצון ע"י בראשית היינו התורה שנקראת ראשית אוכל לבטוח בה' כי הכל משועבד להתורה ועמליה ועוסקיה כנ"ל יה"ר שנזכה ברחמיו לאמונה ובטחון בשלימות כרצונו ית"ש.

ואת כל רכושם אשר רכשו יש לדקדק אמאי כתיב לקמן כל רכש חסר את כל רכש סדום ועמורה וכו' ואת רכש וכו' וישב את כל הרכש וכו' והרכש קח לך רק פעם הראשון ויקח אברהם וכו' ואת כל רכושם כתיב מלא י"ל כי באמת אמרו חכז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו יש לו מנה רוצה מאתים ובשביל זה י"ל כתיב רכש חסר הרצון שחסר להאדם ברכש אך כאן שתקע אברהם עצמו לילך לארץ ישראל וידוע דברי רבינו ז"ל כי א"י בחי' אמת ואמונה והיא שבירת תאוות ממון יעיי"ש בליקוטי קמא סימן כ"ג ובסימן קנ"ה יעיי"ש ומש"ה היה כל רכושם מלא.

גם כתיב ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו כי היה רכושם רב כתיב ג"כ מלא יען שהיה בארץ ישראל כנ"ל רק בין אנשי סדום היה הרכש חסר שהיו רעים וחטאים בגופם ובממונם ולקמן בפרשת וישלח כתיב אצל עשו ויקח עשו את נשיו וכו' ואת כל קנינו אשר רכש וכו' כי היה רכושם רב וכו' כתיב מלא י"ל ג"כ. כי בעת ישיבתו בארץ ישראל עם יעקב אבינו

היה רכושם רב מלא בשביל בחי' ארץ ישראל אבל כאשר תקע עצמו לילך אל ארץ מפני יעקב אחיו היה רכשו חסר ע"י תאוות ממון שיש בחו"ל כנ"ל.

הנה במסכת שבת דף ד' כדבעא מיניה רבא מרב נחמן היתה ידו מלאה פירות והוציאה לחוץ מהו להחזירה לאותה חצר א"ל מותר לחצר אחרת מהו א"ל אסור ומאי שנא לכי תיכול עלה כורא דמילחא ופירש"י ז"ל בבדיחותא אהדר ליה לכשתמדוד לי כור של מלח אומר לך טעמו של דבר ולכאורה תמוה מה נרמז בלשון הזה בודאי נרמז בזה סודת גדולת ונוראות וכמה פעמים נמצא בש"ס כלשון הזה כאשר נרשם במסורת הש"ס והכל דייקא בלשון רב נחמן שהשיב כלשון הזה לשאלו מאי שנא אך י"ל בדרך רמז עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ט ס"ק ב' ולהקים ולרומם את הדעת הוא ע"י שבח הצדיקים שכשמשבחין ומפארין את הצדיקים עי"ז נתרומם הדעת וכו' ואפילו מלאכים כשרוצים לעשות דיבור וכו' אזי הם משבחין ומפארין את השי"ת תחלה שהוא צדיקו של עולם ואח"כ עי"ז עושי דברו וכו' והנה מצינו בחיי מוהר"ן ז"ל שאמר רבינו ז"ל על עצמו מה שאמר רב נחמן בסנהדרין דף צ"ח: על משיח אמר רב נחמן אי מן חיי הוא כגון אנא וכו' גם מצינו שאמר רב נחמן לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא ורבינו ז"ל אמר שהוא האוצר של יראת שמים כידוע ולפי"ז י"ל שרמז ר"ג לשאלו שרצה לידע מאי שנא וצריך לזה להקים ולרומם את הדעת העצה כו'ר'א' דמלחא כו'ר'א' היא בגימטריא ברכה ומילחא הוא רמז על הצדיק שהוא ברית מלח כמובא בליקוטי קמא סימן כ"ג ס"ק ג' כי הצדיק הוא ברית עולם ברית מלח עולם הוא יעיי"ש ולשון ברכה הוא שבח ופאר כנ"ל דמילחא מרמז על הצדיק וזה לכי תיכול כורא דמילחא אזי תוכל להבין טעמו של דבר הרצון כאשר תשבח ותפאר את הצדיקים כנ"ל יה"ר שנזכה לכל הנ"ל באמת ובפשיטות ובתמימות.

ועתה הנני נותן לך תשואות חן חן על מכתבך כי מכתב אחד ממך הוא יקר יותר מכמה מכתבים שלי יען כי מכתבך הוא ע"י דחוק וטרדת הזמן כאשר מצינו טוב שונה פרק אחד מתוך דחוק וכו' יה"ר שתזכה להיות ברחבה ונחת בגשמיות ורוחניות תמיד והנני מברכך בכל טוב סלה בשכר הפירות של המצות שאוכלין בעוה"ז והקרן קיימת לעה"ב כי מאד הטיבות בארבעה לא"י הצדקה אשריך בעה"ז וטוב לך לעה"ב ועתה יש לי עגמת נפש מאד מהעגמת נפש שלך אשר נדחה וכו' בדיניהם והנני מבקש ממך בל תהיה עצב כלל מזה ותדחה המחלוקת שבלב והיגון ואנחה כי בודאי הכל מאתו ית"ש והכל לטובה כידוע הנה מצינו בכתוב ומשפטים בל ידעום י"ל כי אף אמנם כי בהתוה"ק יש חוקים ומשפטים חוקים היינו שאין אנו מבינים הטעם רק הוא

חוקה כידוע ומשפטים היינו השכליות שאנו מבינים בשכל והנה הדיני ממונת הוא הכל בשכל ג"כ כמאמר חז"ל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונת והשכל של דיני ממונת שיש בתורתנו הקדושה אשר אנו מבינים גם בשכל הוא השכל האמתי אבל להבדיל אלף אלפי אלפים הבדלות החוקים והשכליות של הארכעות שלהם אין בהם שום שכל אמת בשביל שלא זכו לשכל האמתי של התורה"ק לזה אמר הכתוב ומשפטים בל ידעום אשרי האיש אשר מרחק עצמו מהם הרחק כמטחוי קשת כי מלבד האיסור החמור אשר יש לזה ההולך בערכאות כמובא בש"ע חושן משפט סימן כ"ו סעיף א' ר"ל גם הם לוקקין דמים הרבה מההולך שם כידוע.

הנה שמעתי מאבי מורי ז"ל ששמע בדרך צחות אשר בפתח הערכאות היה ניצב על הכותל מצהיר דמות שני אנשים אשר דנו זה עם זה ואחד היה ערום לגמרי והשני היה מלובש בכתונת לבד והמכוון בזה כי מי שהיה ערום לגמרי הוא היה הזוכה בדין מחמת שמכר כל אשר לו גם הכתונת והלך לדיניהם ולקח עורך דין יקר בכסף מלא עד שיצא זכאי והשני שכנגדו לא רצה להשאיר ערום לגמרי בשביל זה יצא חייב ע"כ שמעתי ודפח"ח כן מגיע להחולכים בדיניהם ר"ל לזאת הנני אומר לך בדרך אהבתי לך כאב לבנו יחידו שלא תעשה ערעור חס ושלום רק לסלק מדעתך הדברי שזא וימין שקר אשר בדיניהם ותסמוך על השי"ת שירחם עליך והעגמת נפש תהיה כפרת עוונת ויעזור ויושיע לכם ברחמנות בפשיטות ואך טוב וחסד ירדפכם וכו' וישלח ברכה והצלחה במעשי ידך ותהיה ש"ש מתאהב על ידך נא חזק ואמץ כמאמר חז"ל קוה וחזור וקוה י"ל כי קויה' וקויה' בגימטריא ב'ר'כ'ה' עם הכולל ותהיה לכם נחת מצאצאיכם יודיש חסידיש נגידיש גם בודאי שכחת בזה להודיעני מה ששאלתי ממך להודיעני אם אתה מרוצה בלב מה שאני משתמש בדברים שלך היינו בהסאפי עם הקאלדרי גם השטיח שטוח על הספה כי גדולה הכנסת אורחים וכו' ובעזרה"ת אני חי על ממון שלך עכ"ז אני רוצה שתודיעני הכל כל דבר שורש נא שתקח עת להשיבני על כל הנ"ל ומברך אותך וב"ב בכל טוב סלה.

אפרים

ב"ה כ"ח לחדש מרחשון תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי הרבני החסיד הנגיד ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח חכם ונבון וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל

מקום שהם ויוציאם מצרה לרחוק וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. בס"ד באתי עתה לשמחך בד"ת המשמחי לב. איתא במסכת יומא דף י' ע"ב אר"י שלשה זירים הם של מזבח ושל ארון ושל שלחן של מזבח זכה אהרן ונטלו של שלחן זכה דוד ונטלו של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבא ויקח וכו' ר"י רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשית לו זיר לא זכה זרה הימנו יעיי"ש. וי"ל עפ"י מה דאיתא בפרקי אבות ר"ש אומר שלשה כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן ולכאורה תמוה היכן מצינן בתורה כתר שם טוב הלא מצינו רק שלשה זירים הנ"ל אך י"ל מה דכתיב בפרשת וירא והנה שלשה אנשים וכו' וירא וירץ לקראתם מאי זה דכתיב וירא וירא יעיי"ש בפירש"י ז"ל וי"ל כי וירא השני בא לרמוז על כתר שם טוב היינו מצות ומעשים טובים וירא חטא כידוע כי בא אאע"ה לקיים מצות הכנסת אורחים וירא בגימטריא זיר היינו הכתר שם טוב לזה וירץ לקראתם לזה אמר ר"ש במשנה וכתר שם טוב עולה על גביהן כי השלשה כתרים הנ"ל הם השלשה זירים רק הקרי הוא זיר אבל הכתיב זר ויוכל להיות בהם לא זכה כנ"ל אבל בהכתר שם טוב שרומז במלת וירא אשר הגימטריא הוא דוקא זיר כי בכתר הנ"ל הוא מלא כי בכאן בודאי זכה כמובן.

ועוד יש לפרש ברמוז על פי הכתוב בפרשת תרומה ועשית שלחן וכו' ועשית לו זר וזה סביב ועשית לו מסגרת וכו' ועשית זר זהב למסגרתו וכו' ופירש"י ז"ל ועשית זר זהב למסגרתו הוא זר האמור למעלה ופירש לך כאן שעל המסגרת היתה וי"ל עפ"י דברי חכז"ל באבות כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת וכו' ובודאי מעשיו מרובין הוא שם טוב שהרבה מעשים טובים טוב עם ה' ועם אנשים כמובן והנה מ'ע'ש'י'ו' מ'ר'ו'ב'י'ן' עם הכולל ועם האותיות בגימטריא ל'ו' מ'ס'ג'ר'ת' עם האותיות ומה שתיבת מעשיו מרובין הם עם הכולל י"ל כי המצות צריכין לשם יחוד וכו' בשם כל ישראל ולפי"ז י"ל דהכתוב מרמוז שע"י השלחן היינו שם עושר וגדולה כפירש"י ז"ל שם צריכין לעשות עם העשירות וגדולה מעשים טובים מרובים צדקה וחסד הרבה כברכת ה' אשר נתן לו שיזכה לשם טוב כנ"ל ולזה מרמוז הכתוב ועשית זר זהב למסגרתו היינו כתר שם טוב שיזכה באמצעות הזר של השלחן שמרמוז לכתר מלכות שם עושר וגדולה כנ"ל וזה וכתר שם טוב עולה על גביהן שמרמוז למסגרתו י"ל שהכתר שם טוב הוא במסגרת בטוח יותר מכל הכתרים כנ"ל.

ועתה אתה ברוך ה' אשר זכית לשם טוב לקיים מצות הכנסת אורחים כי רבה אשר אמרו חכז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר וכו' כי הסאפא והמצע הכל הוא מהונך, ונחשב המצוה יותר על שמך יה"ר שתזכה לעשות תורה ומצות

בתוך הרחבה זנחת ויהיה ש"ש מתאהב על ירך ובפרט ע"י עשיית המשא ומתן באמונה.

הנה בפר' לך כתיב ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה שנים יולד וכו' ותרגום אונקלס על ויצחק וחדו ועל שרה כתיב ותצחק ותרגום אונקלס וחיכת ופרש"י ז"ל למדת שאברהם האמין ושמח ושרה לא האמינה ולגלגה וזה שהקפיד הקב"ה על שרה ולא הקפיד על אברהם יעיי"ש. ולולי דברי קדשו ז"ל י"ל זהנה מקודם כתיב ג"כ ויפל אברם על פניו וכו' ופירש"י ז"ל ממורא השכינה שעד שלא מל לא היה בו כח לעמוד וכו' יעיי"ש ותמוה הא כתיב מקודם וירא ה' אל אברם ולא כתיב ויפל אך כמדומה לי ששמעתי בשם הרב הגאון הקדוש מסאכאטשוב ז"ל לפרש עפ"י הגמ' במסכת יבמות דף ע"א בעי רב חמא בר עוקבא קטן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה ערלות שלא בזמנה מעכבא או לא מעכבא יעיי"ש הרי דאיבעיא להגמרא אף דלערל אסור לסוכו בשמן של תרומה עכ"ז לקטן ערל היינו בתוך זמנו שאינו ראוי למולו קודם יום השמיני יש מקום לומר דלא מעכב ערלתו אז ע"כ י"ל גם כאן דקודם שנצטווה אברהם אבינו למול אז לא הי' נקרא ערל עד שלא יהי' לו כח לעמוד ועתה שנראה השי"ת לאאע"ה לצוות לו על המילה אז טרם שנימול היה נקרא ערל עד שלא היה בו כח לעמוד כנ"ל ודפח"ח.

ועתה יש לפרש על פי דברי קדשו של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א סעיף קטן ג' ודע שאין קיום האמונה אלא על ידי בחי' ברית יעיי"ש והנה מצינו בדברי רבינו ז"ל בלשון נפילת אמונה ולפי"ז דקודם שנצטווה על המילה אז היתה אמונתו שלימה ולא נפל כלל בשום פעם מאמונה אבל עתה שנראה הקב"ה אליו לצוות לו על המילה אז כתיב ויפל י"ל שנפל מאמונתו כי אז היה זמן להיות נמול ולבא לבחי' ברית ומשו"ה טרם שמל עצמו כתיב ויפל הרצון שנפל מאמונתו כביכול ומש"ה ויצחק ולזה לא הקפיד הקב"ה עליו אבל ותצחק שרה היתה לאחר שנימול אברהם, ובא לברית הקדוש והנה מצינו בגמרא ע"ז דף כ"ז איתתא כמאן דמהילא דמיא יעיי"ש ומש"ה הקפיד השי"ת עליה שהיה לה להאמין באמונה שלימה וי"ל מה דכתיב ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה וכו' היתכן לכחש ובפרט לשרה אמנו. אך י"ל דגם הצחוק של שרה היה ג"כ בשמחה אך היה מעורב שמחה עם צחוק והיא לא הרגישה את הצחוק רק השמחה והשי"ת יודע תעלומות לב והקפיד ומש"ה בלשון המקרא כתיב בשניהם בלשון צחוק אבל בלשון תרגום שמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י"ט ס"ק ד' ועץ הדעת טוב ורע זה לשון תרגום ומש"ה בלשון תרגום כתיב בשרה לשון וחיכת בעבור שהיה מעורב בצחוק שלה גם מעט רע בבחי' תרגום כנ"ל לזה כתיב ותכחש שרה לאמר לא צחקתי היינו בלשון חוכא כי הרגישה רק את השמחה ולא החוכא שהוא בלשון תרגום

שהוא לשון ארם כמובא בדברי רבינו ז"ל שם וזה לאמר לא צחקתי מה לשון לאמר אך להג"ל מיושב כי לאמר רמז לארם היינו בלשון ארם שהיא לשון חוכא לא היה רק שמחה כנ"ל.

ויש לפרש כי בשרה שהיה לאחר מצות מילה שבאו לבחי' ברית והיה להם קיום האמונה בשלימות גמור ולא היה להם להתפלא אף בלשון שמחה על הנס הגדול של שינוי הטבע כי באמת מובא ברמב"ן ז"ל בפרשת בא בסופו וזה לשונו הקדוש שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם וכו' יעיי"ש וי"ל דמש"ה הקפיד על שרה אף לו שהצחוק שלה היה ג"כ בדרך שמחה שנתפעלה על הנס אבל כיון שהיה לאחר הברית מילה לא היה לה להתפעל מהנס של שינוי טבע יותר מדרך הטבע שהוא ג"כ נסים כנ"ל ולזה אמר השי"ת למה זה צחקה שרה וכו' היפלא מה' דבר ודקדק האוה"ח ז"ל מה לשון זה אך י"ל דהקפידא היה על שנתפעלה על זה הנס דייקא הלא הכל נסים לזה אמר יתברך שמו היפלא מה' דבר הלא הכל נפלאות ה' ואנו אומרינן ומפליא לעשות י"ל שגם העשיות היינו הטבע הוא ג"כ פלא כדכתיב עשה פלא וכתוב אח"כ למועד אשוב אליך וכו' מאי לשון למועד אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל סימן ל"א ס"ק ד' מועד זה גלגלי הרקיע שעל ידם נחשב הזמן יעיי"ש והנה דרך הטבע הוא שהקב"ה מנהיג ע"י גלגלי הרקיע כידוע לזה אמר השי"ת למועד אשוב אליך הרצון שהוא יתברך מנהיג הכל הן הטבע והן השינוי הטבע הכל בכחו יתברך כנ"ל יה"ר שנזכה לאמונה שלימה תמיד כרצונו יתברך שמו.

הנה בפר' צו בפירש"י ז"ל אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס. ודקדקו מפרשי התורה מה זה חסרון כיס על עולה יעיי"ש באוה"ח ז"ל, וי"ל עפ"י ד"ק של רבינו בליקוטי תנינא סימן ע"ח והכלל שאסור לייאש עצמו וכו' כי אין שום יאוש בעולם כלל וכו' יעיי"ש וי"ל כי הנה יאוש באבידה שמהני ואין צריך להחזיר לבעלים הוא ששמענו שמיאש ואמר וי לי לחסרון כיס כמובא בפירש"י ז"ל במסכת ב"מ דף כ"א וכללא דיאוש דאמר וי לי לחסרון כיס וכו' יעיי"ש ולפי"ז יש לומר דהכונה ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס היינו היכא דיש מקום לייאש עצמו ח"ו שהוא בחי' וי לי לחסרון כיס שהוא בחי' יאוש כנ"ל לזה צריך זירוז ביותר שלא יתיאש עצמו בשום פנים כנ"ל ומה שמובא זאת בפרשת עולה י"ל ג"כ עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן י"ב וע"כ כשאדם נופל ח"ו לבחי' מקומות אלו דהיינו לבחי' מקומות המטונפים ונופל לספיקות והרהורים ובלבולים גדולים ואזי מתחיל להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מאד מכבודו יתברך ושואל ומבקש איה מקום כבודו וכו' וזה עיקר תיקונו ועלייתו בבחי' ירידה תכלית העליה

וכו' וזה קרבן עולה שמכפר על הרהור הלב וכו' כי יש בחי' לבי סחרחר כי יש קליפה שהיא מעקמת ומסבבת הלב בעיקומים וסיבובים ובלבולים הרבה והיא בחי' קליפת נוגה וע"כ נקרא סחרחר תרגום של סביב סחור סחור בחי' ונוגה לו סביב וכו' וכשאדם גופל לשם שזה בחי' מקומות המטונפים ואזי מבקש וצועק איה מקום כבודו וזה בעצמו תיקונו וכו' יעיי"ש שזה שלא יתיאש עצמו רק יצעק להשי"ת ויבקש איה מקום כבודו זה בחי' עולה שמכפר על הרהור הלב וזוכה לתיקון שלו בחי' ירידה תכלית עליה כנ"ל וכל זה הוא ע"י שלא יתיאש עצמו כלל כדברי רבינו ז"ל והכלל שאסור לייאש עצמו כי אין שום יאוש כלל כנ"ל.

וי"ל מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ג העיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדוד ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה זכו' יעיי"ש. מאי הלשון כי הוא זה. אך י"ל דהצדיק שבדוד לומד דרך האמת ונותן התעוררות למי שצריך ונותן התחזקות למי שצריך בבחי' עייל ונפיק כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ו' וצריך להיות לו שני בקיאות בקי ברצוא בקי בשוב וכו' יעיי"ש והנה ד"ת של כי הוא זה הם כ"ז'ה' י"ל דהכוונה ברצוא שהוא בחי' עליה שרואה בעיניו כפירש"י ז"ל כזה ראה וקדש ומפרש מהרנ"ת ז"ל שם בין שיזכה לאיזה עליה וכו' אעפ"כ אל יעמוד שם ולא יסתפק עצמו בזה רק צריך שיהיה בקי בזה מאד לידע ולהאמין שהוא צריך ללכת יותר ויותר וכו' וכן להיפך שאפילו אם יפול ח"ו למקום שיפול אפילו בשאול תחתית ג"כ אל יתיאש לעולם ותמיד יחפש ויבקש את השי"ת ויחזק עצמו וכו' יעיי"ש ולפי"ז יש לפרש כי הוא זה כי הר"ת הוא כ"ז'ה' היינו באיזה עליה שבא לאיזה מדריגה גדולה שרואה בעיניו בחי' כזה מראה לו הצדיק והרב שבדוד שצריך לילך יותר בחי' כזה עוד יותר ואם נפל ח"ו מרמוזין לו הס"ת של כי הוא זה הם א"י'ה' שיצעק ויבקש איה מקום כבודו וזוכה לתכלית עליה כנ"ל והכל בא ע"י התקשרות להצדיק שבדוד כנ"ל. וי"ל מה שמובא בספר שמואל א' ט"ז כשבא למשוח את בן ישי כאשר ראה שמואל את דוד כתיב ויאמר ה' קום משחחו כי זה הוא יעיי"ש מה לשון כי זה הוא י"ל ג"כ כנ"ל כי דוד המלך היה לו ג"כ בחי' הנ"ל שהיה בקי ברצוא ובקי בשוב גם כאשר נפל ממדרגתו היה מזמר דכתיב מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו גם מזמור לדוד בבוא אליו נתן הנביא כאשר בא אל בת שבע וכו' ובעת עליה מצינו כמה כתובים שהיה מתפלל ולא היה מסתפק עצמו ומצינו בתמניא אפי תפלות גדולות ונוראות על מדרגות ומצינו צמאה לך נפשי וכו' מקצה הארץ אליך אקרא וכיוצא.

גם י"ל כי זה הוא דלשון זה מורה על התגלות והוא על נסתר כמובן ומצינו בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ג והצדיק שהוא בחי' ברית

וכו' כי הוא בחי' מגלה טפח ומכסה טפח נגד עצמו וכן וכו' נגד העולם וכו' ועיי"ש וזאת הכונה כי זה הוא הנאמר על דוד המלך משיח ה' שהוא היה צדיק יסוד עולם. וי"ל עוד מה שאמר רבינו ז"ל ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה הרצון מה שכתוב בתורה בפרשת שומרים כי יתן איש אל רעהו וכו' אשר יאמר כי הוא זה שהכונה על מודה במקצת שהדין הוא אף שמודה רק בפרוטה וכפר אף במנה כידוע וידוע דברי רבינו ז"ל שצריך לדון את כל אדם לכף זכות אף לרשע גמור לחפש אחריו עד שימצא בו איזה מעט טוב ועיי"ז יוכל להחזירו בתשובה בבחי' ועוד מעט ואין רשע גם בעצמו צריך לבקש ולחפש איזה מעט טוב ולבא לשמחה ולשוב בתשובה ע"י המקצת טוב שמוצא והכל בא ע"י הצדיק שבדור כנ"ל. יה"ר שנוכה לקשר עצמנו להצדיק שבדור על כל אשר יאמר וכו' ולסלק דעתנו וכו' רק אשר נקבל מהצדיק והרב שבדור הוא רבינו ז"ל כידוע.

דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון נא להודיענו בשורות טובות בפשיטות בתוך שאר כלל ישראל

אפרים

נא אבקשך לעיין היטב כי הכתב הוא מטושטש.

וירא

ב"ה יום ב' תזריע ה'תרצ"ב לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך יקר ערך החסיד המופלג הנגיד וכו' מו"ה הלל נ"י. אחדשה"ט. הנה ראיתי בהמכתב הנשלח אלי כי אתם פחדו פחד נא אחיי ורעי אל תפחדו על דאגת הפרנסה כי מקרא מלא דיבר הכתוב עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו ועתה אתם ברוכי ה' עיניכם צופיות לאבינו שבשמים ית"ש באמונה ובתפלה ותחנונים בודאי אל יחסר לכם ולא תבושו ולא תכלמו לנצח רמוז לדבר א'ל"יך' ישברו אותיות יאכל, ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד כתיב בתהלים שם פחדו פחד לא ה' פחד ש"ם פחדו פחד עם הכולל בגימטריא תקל"א כמו פרנס"ה טוב"ה וכלכל"ה עם הג' תיבות בגימטריא ג"כ תקל"א הרמוז כי הפחד על פרנסה וכלכלה לא ה' פחד כי ע"ז אין לפחד כלל. הנה יש לפרש ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם דהנה מצינו כמה פעמים כתיב גם תיבת אחריו כמו באברהם אבינו אשר יצוה

את בניו ואת ביתו אחריו וכתוב מתהלך בתומו צדיק אשרי בנו אחריו והכא
 כתיב סתם וזרעו ולא כתיב אחריו. אך י"ל דהנה מצינו בנועם אלימלך ז"ל
 פרשת לך וז"ל דהנה עיקר התפארות השפלות באים לאדם ע"י שהוא מתגאה
 ומתפאר באבותיו שהוא בן גדולים וצריך לצאת מהמדה גרוע הזאת להתפארות
 אחרת יעיי"ש וכן שמעתי אומרים בשמו ז"ל ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך
 יפיך הרצון אם ישכח יחוס אבותיו או ויתאו המלך יפיך. לפי"ז י"ל דהלשון
 אחריו מורה ע"ז דאינו הולך ביחוס אבותיו רק שהוא כמו אחר אבל וזרעו
 הרצון שהולך ביחוס אבותיו או מבקש לחם ח"ו וכן מצינו במסכת סנהדרין
 כמדומה לי דף פ"א אל ההרים לא אכל שלא אכל בזכות אבותיו.

אך י"ל דבזה הבחינה יוכל לילך בזכרון אבותיו שיבא מזה לשפלות וענה
 גדולה היתכן שאבותיו היו גדולים כאלה והוא גרוע מאד ויבקש ויכסוף בכיסופין
 וגעגועים להשי"ת ויתפלל מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי ובוה יש לפרש אל ההרים
 אשא עיני כהלל ולא כשמאי, הרצון דבוה הבחינה יוכל לישא עיניו אל ההרים
 אל אבותיו שיבא מזה לשפלות וענה כמו הלל שהי' ענותן מאד כידוע הנה
 החדש אשר ישועות בו מקיפות ממשמש ובא לקראתינו הנה כתיב והבוטח
 בה' חסד יסובבנהו הנה לשון סובב הוא כמו מקיף כידוע וי"ל דהנה בחדש
 הזה האמינו ישראל ובטחו בה' שיצאו למדבר בלי צידה כדכתיב זכרתי לך חסד
 נעורייך לכתך אחרי במדבר וע"י הבטחון הזה בכל שנה בחדש הזה נתעורר
 החסד הזה וסובב ומקיפות לישראל ישועות היינו חסדים טובים. יה"ר שנזכה
 לאמונה ובטחון בשלמות ולהיות בשמחה כי בודאי ירחם ה' עלינו ועל כל עמו
 בית ישראל ויגמלנו חסדים טובים ויה"ר שיקוים בנו בחדש הלז הבא לקראתינו
 הכתוב כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות א"ס. ועתה נא להודיענו מהנעשה
 עם נכרך הבחור חיים שאול נ"י כל דבר שזרש יה"ר שנזכה לבשורות טובות
 ישועות ונחמות בתוך שאר ישראל ועיקר שתהיו בשמחה ונס יגון ואנחה ואל
 תבואו לידי נסיון ולא לידי בזיון אך טוב וחסד ירדפכם תמיד ותזכו לעבו"ה
 בתוך הרחבה ונחת כרצונו י"תש והנני מברך אתכם בכשרות ובשמחת החג
 המצות הבע"ל.

— • —

ב"ה יום ג' לסדר ויתן לך וכו' תש"ב לפ"ק ירושלים תובב"א.

החיים והשלום אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר
 רח חו"נ נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החוה"ש ירחם השי"ת על עמו בכל מקום שהם
 ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו
 ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי למלאות רצונך שאכתוב לך אגרת שלומים ובתוכו דברי תורה יה"ד שלא אכשל ויאיר ה' את עיני ויעמידני על האמת לדבר רק דיבורי אמת בדברי תורה ולילך בדרך האמת.

הנה יש לדקדק מה שמובא בפירש"י ז"ל וירא בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו פתא סעדא דלבא יעיי"ש מאי כוונו חכז"ל בזה. אך י"ל דהנה אנו מתפללין השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. ולפי"ז י"ל דצריכין לכון בשעת אכילה כוונה פשוטה שלא לאכול בשביל תאוות הגוף רק בשביל שיתן השי"ת לנו כח באמצעות האכילה כי כן גזרה חכמתו יתברך שיתן לנו כח באמצעות האכילה והכח יהי' לנו לעסוק בתורתו ובעבודתו ולשוב בתשובה שלימה לפניו חז"ל הכוונה בתורה ובנביאים ובכתובים בתורה הרצון שיהי' פתא סעדא דלבא להיות לנו כח לעסוק בתורה ובנביאים ע"פ ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן א' ס"ק ה' כי התפלה היא בחי' בורא ניב שפתים בחי' נבואה חזאת הכוונה ובנביאים הרצון שיהי' לנו כח להתפלל שנקרא עבודה כנודע ובכתובים הרמו על ספר תהלים שהיא כתובים גם המקרא ולחם לבב אנוש יסעד הוא בספר תהלים וספר תהלים מעורר לתשובה כמובא בדברי רבינו ז"ל בלק"ת סימן ע"ג וע"י אמירת תהלים אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה הוא מתעורר לעשות תשובה וכו' יעיי"ש. ולפי"ז י"ל ברמז הכתוב בשיר השירים מעיו עשת שן הכוונה מעיו היינו האכילה שנכנס לתוך מעיו ע"ש'ת' תורה ע'בודה ש'ובה ש'ן בגימטריא ש'כ"ל' הרצון כמו שמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן י"ז וע"כ ע"י אכילה בכשרות נכנע הכסילות ונתרומם השכל.

י"ל הא ששאל אברהם אבינו לג' אוהביו על המילה וממרא נתן לו עצה על המילה היתכן לשאול ע"ז שציוה הקב"ה לו בפירוש אך י"ל עפ"י המבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל חלק א' סימן ז' כי העצות שמקבלין מהם הוא בחי' נשואין וכו' ובמעמד הר סיני פסקה זוהמתן כי שם קבלו תרי"ג עטין דקדושה והיתה להם נשואין בקדושה וכו' יעיי"ש הרי חזינן דעצה הוא בחי' דבקות. וי"ל דזאת שאל אאע"ה האם לעשות מצות מילה בדביקות להשי"ת אך ע"י הדביקות בודאי לא ירגיש יסורי מילה* כמובן או יותר טוב לעשות המצוה בפשיטות כדי שירגיש היסורי מילה. וממרא נתן לו עצה על המילה היינו שאמר לו שיעשה המצוה בחי' עצה בחי' נשואין דביקות אף שלא ירגיש ע"ז היסורין עכ"ז זה יותר נכון ומש"ה נתגלה הקב"ה בחלקו.

(* א"ה מכאן תראה אפס קצה גדלו וקדושתו כי כותב אם עושה המצוה בדביקות בודאי לא ירגיש יסורי המילה כמובן כאומר שזה דבר פשוט שאפשר להבין וידוע מגודל חלישותו וגודל דביקותו בה' בטח לא הרגיש היסורין שעברו עליו ל"ע בעת הדביקות כידוע שאמר הרבה פעמים שהוא חי בנס ואצלנו אין לנו שום השגה בזה ואצלו זה מילתא זוטרתא והבן.

הנה איתא בדברי רבינו ז"ל בתורה ל"א וז"ל ודע שאין קיום אמונה אלא ע"י ברית בבחינת ובריתי נאמנת לו יעיי"ש ולפי"ז יש לפרש הא דאמרו חכ"ל באלוני ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה וכו' ותמהו המפרשים היתכן ששאל אאע"ה עצה על מצות השי"ת שציוה לו למול. אך להג"ל מיושב דהנה כתיב ויפול אברהם ואמרו חז"ל דעד שלא נימול לא הי' לו כח לעמוד ושמעתי בשם הגאון הקדוש מסאכאטשוב ז"ל לפרש על מה שלא כתיב מקודם הציווי של המילה ג"כ ויפול אף שלא הי' נימול ותיירץ הוא זצ"ל דמקודם שנצטווה לא הי' לו דין ערל אך לאחר הציווי קודם שנימול נחשב לערל כנ"ל ולפי"ז י"ל דמיד שנצטווה קודם שמל א"ע הי' לו נפילת אמונה כדברי רבינו ז"ל דקיום אמונה תלוי' בברית ועכשיו הי' חסר ברית ויש לפרש ויפל אברהם הרצון על נפילת אמונה והי' קשה וצער גדול לאברהם אבינו מזה שנפל מאמונה ובא לשאול עצה מאוהביו ענר אשכול וממרא איך לבא לאמונתו החזקה אשר הוא העיקר ובפרט אצל אברהם אבינו אשר הי' ראש למאמינים ועיין בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ה' וז"ל שצריכין לחתור ולמצא המים שמשם גדילה האמונה ואלו המים הם בחי' עצות וכו' שע"י העצות גדילה האמונה וכו' יעיי"ש וממרא הבין זאת כי נפילת אמונה הוא מחמת חסרון הברית ומיד שימול את עצמו יבא לאמונה שלימה באמת וזאת הכוונה שנתן לו עצה על המילה הרצון כי העצה היינו האמונה תלוי במילה כנ"ל.

ולפי זה מיושב מה שקשה אמאי כתיב ב' פעמים ויפל דכתיב ואתנה בריתי ביני ובינך וכו' ויפל אברם על פניו וכו' ואחר כך כשקרא שמו אברהם ושרי שרה כתיב אחר כך ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה שנים יולד וכו', הלא לכאורה הכל הי' במעמד אחד. אך להג"ל יש ליישב, כי הנפילה הראשונה דכתיב ויפל אברם הוא כדפירש"י ז"ל ממורא שכינה שעד שלא מל לא הי' בו כח לעמוד וכו' יעיי"ש ואח"כ כשאמר הקב"ה לו וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן וכו' אזי כתיב ויפל אברהם י"ל הרצון דקאי על נפילת האמונה יען כי באותו שעה לאחר שנצטווה על המילה קודם שמל א"ע הי' מחוסר ברית כנ"ל ועי"ז נפל מאמונתו הקודמת החזקה כנ"ל ולפי"ז מיושב מה שהקפיד הקב"ה על שרה דכתיב ויאמר ה' וכו' למה זה צחקה שרה הא גם באברהם כתיב ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו וכו' אך י"ל דידוע דהקב"ה אינו בא בטרוניא עם בריותיו וידע כי אברהם אנוס הוא יען כי הי' אז מחוסר ברית עי"ז הוכרח ליפול מאמונתו החזקה והנכונה לכן ויצחק וכו' אבל שרה לא הי' לה לצחוק כי באותו שעה הי' לאחר מילת אברהם וידוע דגם נשים נקראו בני ברית ואומרים ג"כ על בריתך וכו'. וכפשיטות י"ל דהי' הפסק בין הנך ב' נפילות דכתיב ביניהם ט, והוי פרשה אחרת וי"ל דעמד ביניהם ואח"כ נפל שנית והא

דהקפיד על שרה ולא על אברהם האמת הוא כפרש"י ז"ל שם משום דאצל אברהם תרגם אונקלס וחדו לשון שמחה. יתן ה' שנוכה לחדש חידושים אמתיים ויהי נחת רוח להשי"ת.

הנה תמוה*) היתכן לחשוך להמלאכים שהם ערביים כמבואר במדרש רבה שאברהם אבינו סבר שהם ערביים היתכן לטעות כן אך י"ל דהנה איתא ברש"י ז"ל שהערביים משתחוין לאבק רגליהם והקפיד על ע"ז שלא יכנס לתוך ביתו וי"ל שהערביים הם משתדלים*) ויגעים ביגיעה גדולה והולכים ורודפים בדרכים לצורך פרנסה ועשירות עד שמעלים אבק ברגליהם כדרך ההולכים בדרכים רחוקים ביגיעה רבה ואח"כ סוברים שהסיבה הזאת הביאה להם פרנסתם ועשירותם וזאת הוא הע"ז שלהם שמשתחוים לאבק רגליהם שחושבים שהוא הסיבה שמביאה להם פרנסתם ועשרם וזאת הוא עבודה זרה כי באמת צריכין להאמין שהכל הוא מהשי"ת כי הוא הנותן לך כח וכו' וגם בלי הסיבה ג"כ היה השי"ת נותן ברצונו רק כל העשיות והעובדות הוא רק מחמת שכן רצונו יתברך לעשות תיקונים אבל באמת יכול השי"ת להושיע גם בלי שום סיבה כי הסיבה אינו עיקר כלל רק מאת השי"ת הוא הכל ע"כ מחמת שהמלאכים אמרו משחיתים אנחנו ותלו בעצמן וידוע מאמר חז"ל כי ע"י דיבורים הללו נדחו ממחיצתן הרבה שנים ולזאת טעה שהם ערביים יען כי מצינו וסביביו נשערה מאד אבל על מיכאל לא טעה רק קראו אדון. ולפי"ז מיושב מה שקשה מניין ידע שהוא הגדול עיי"ש בשפתי חכמים ולהג"ל מיושב יען כי לא ראה בו שום שמץ מה ממדת הערביים כנ"ל. דברי ידידך.

אפרים

*) א"ה מה שמקשה היתכן לחשוך להמלאכים שהם ערביים ומתרוץ בגלל שאמרו משחיתים אנחנו ותלו בעצמן ונדחו ממחיצתן הרבה שנים לזאת טעה כנ"ל לעניית דעתי לא זכיתי להבין ענין זה הלא מה שאמרו משחיתים אנחנו היה אחרי שהיו אצל אברהם כמ"ש ויפנו ויעלו משם ויבאו סדומה בערב א"כ איך ראה אברהם אבינו הפנס עליהם מה שיעשו אח"כ מצינו כעין זה ג"כ בזוהר הק' פ"ו וירא בכהאי גוונא במלחמת המלכים דף קי"ב ע"ב וזלה"ק וכד נסיק אשתתף יצחק בהדיה ונפלו קמיה ואי לאו דאשתתף יצחק בהדיה דאברהם לא אשתציאו ולפי פשוטו היתה לידת יצחק אחרי מלחמת המלכים כמ"ש אחר הדברים האלה פרש"י ז"ל סמוך וצ"ע אם מישהו יודע איזה תירוץ נא יעמידנו על גכון ויודפס בע"ה בהוצאה שני. המו"ל.

**) א"ה ורחצו רגליכם פירש"י ז"ל שהערביים משתחוים לאבק והקפיד על ע"ז שלא יכנס לתוך ביתו שמעתי מאנ"ש בשם הגדול מאנ"ש ר' יצחק ברייטער זצ"ל הי"ד שאמר איפה אנו רואין עכשיו הע"ז הנ"ל ואמר ג"כ כנ"ל על כל אחד שחושב אם מעלה אבק יותר ז"א שרץ יותר אחר תאוות ממון יהיה לו יותר זאת היא הע"ז הנ"ל מכוח להג"ל וגם אפשר לומר שמשתחוים לאבק כי ישנם הרבה אנשים שאינם רוצים להכניס אורחים לתוך ביתו כי ילכלכו את השטיחים שמונחים על הארץ ומקפידים מאד על האבק ועי"ז מתרחקים ממצות הכנסת אורחים וכל זה היא בחי' ע"ז שכלול בדברי המדרש הנ"ל ע"כ.

ב'ה יום א' א"ך טוב לישראל לחדש מרחשון תש"ג לפ"ק ירושלים
עיה"ק תובב"א.

החח"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רח
חרי"ג איש אמונה וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל
מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ נדחי ישראל לארצנו וימהר ויחיש
לגאלינו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה באתי לכתוב אליך אגרת הגם שלא קבלתי ממך שום תשובה על
האגרת אשר הובאת לך עכ"ז נכסוף נכספתי ונפשי תערוג לכתוב לך עוד
אשר העיר ה' את רוחי בפרשת וירא כתיב ויאמר אד' אם נא מצאתי חן
בעיניך אל נא תעבור וכו' יעיי"ש בפירש"י ז"ל לגדול שבהם אמר וקראם כולם
אדונים וכו' ד"א קדש הוא והיה אומר להקב"ה להמתין לו עד שירוך ויכניס
את האורחים וכו' יעיי"ש ומובא במסכת שבועות דף ל"ה כמאן אזלא הא דאמר
ר"י אמר רב גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני השכינה וכו' יעיי"ש
נמצא דמ"ד דשם זה קדש והיה אומר להקב"ה וכו' מוכח מכאן דגדולה הכנסת
אורחים יותר מקבלת פני השכינה כנ"ל והקשה הערבי נחל דמהיכן למד אברהם
אבינו דבר הנ"ל כי גדולה הכנסת אורחים יותר וכו' הגם שהשיג כל התורה
עד שלא ניתנה זאת שייך לאמר על דבר שנמצא בתורה אבל דבר הנ"ל לא
נמצא בתורה רק מאאע"ה אנו למדין זאת ומהיכן ידע אברהם אבינו זאת. אך
י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א ואת הנפש אשר עשו היינו
שעושה נקודות לאותיות התורה כי אותיות בלא נקודות הם כגוף בלא נפש
וכו' והנקודות הן האהבה והכיסופין בבחי' נקודת הכסף והכיסופין הן הנפש
בבחי' נכספה וגם כלתה נפשי ולפי הכיסופין כן הנקודות וכו' ואם כוסף
לשוב בתשובה נעשה נקודת טובת וכו' ומתנועעים האותיות לעשות פעולות
טובות וכו' כי ע"י השתוקקת בלב נעשה נפש ונקודת בכח וכשמוציא את
תשוקתו בפיו אזי נעשה הנפש בפועל וכו' יעיי"ש.

ויש לומר דאברהם אבינו עליו השלום היה מסופק בזה איזה דבר
יותר גדול אם קבלת פני השכינה או הכנסת אורחים והוא היה נכסף
ומשתוקק מאד להכנסת אורחים כמדתו מדת החסד גם נפשו תערוג ומשתוקק
אל ה' לקבל פני השכינה ואמר דיבורים שיהי' להם תרי אנפי כי הדיבורים
האלו, אד' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור יש להם משמעות
להאורחים לקרא כולם אדונים ויש להם משמעות להקב"ה שימתין יען כי
גדולה הכנסת אורחים יותר וכו' והיה סומך אברהם אבינו על השתוקקת
וכיסופין שלו מה שטוב יותר יפעלו לטוב לעשות נקודת כי התרי אנפי הנ"ל

תלויים בהגקודות אם קבלת פני שכינה גדולה יותר אזי ע"י ההשתוקקות שלו לזה יפעלו ויעשו נקודת פתח על תיבת אד' ותהיה הכוונה על האורחים לקרא כלם אדונים שהם ימתינו כנ"ל ואם הכנסת אורחים גדולה יותר אזי ההשתוקקות והכיסופין יעשו נקודת קמץ לתיבת אד' ותהיה הכוונה להקב"ה שהוא ימתין יען שגדולה הכנסת אורחים יותר וכו' כמ"ד דס"ל דשם זה קודש וצריך להיות תיבת אד' בנקודת קמץ ואנו למדין מכאן שגדולה הכנסת אורחים יותר וכו' מחמת הכיסופין וההשתוקקות שפעלו נקודת קמץ בדיבור של אאע"ה. וי"ל עוד דאף לאותן דס"ל דשם זה קודש והיה אומר להקב"ה כנ"ל עכ"ז גם האורחים הבינו שאליהם אומר בפתח שהם ימתינו כי בספר תורה כתיב תיבת אד' בלי שום נקודה וי"ל שאליהם הי' נקודת פתח בכח ולהקב"ה אמר בנקודת קמץ בפועל. ובוזה ניחא מה שקשה אם נימא דשם זה קודש היכן מצינו אמירה להאורחים וכתוב יקח נא מעט מים וכו' והיה ראוי לכתוב להם ג"כ מאמר אך להנ"ל ניחא דהדיבורים של אאע"ה היה להם משמעות לתרי אנפי כנ"ל לפי הכיסופין וההשתוקקות שלו לטוב והם פעלו לו נקודות כנ"ל.

ובזה יש ליישב מה שהובא בגמרא ברכות דף י' ע"א הנהו בריוני וכו' א"ל ברורי' דביתהו מה דעתך דכתיב יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב ופירש"י ז"ל קרי ביה חטאים שיכלה יצה"ר יעיי"ש אלא בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם וכו' יעיי"ש ותמה המהרש"א ז"ל איך שייך להתפלל על חבריו שישוב בתשובה הא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים בשלמא על עצמו ניחא שמתפלל ומבקש רחמים על יראת שמים ועל תשובה הרי זה בכלל הרוצה ליטהר אבל על חבריו לבד איך שייך לבקש על תשובה וכו' יעיי"ש. אך לפי דברי רבינו ז"ל שאומר שם וכלל הדבר שמאד יקר הכיסופין וההשתוקקות לדבר שבקדושה כי על ידם נתהווה נפש ונגמר על ידי הדיבור כנ"ל ויוצא ומתגלגל ולפעמים מתגלגל ובא הנפש דקדושה לתוך הרשע ונופלים לו הרהורי תשובה ותוכל להחזירו למוטב וכו' יעיי"ש וי"ל דזאת דיברה האשה לר"מ להיות לו כיסופין והשתוקקות על אלו הבריוני שישובו בתשובה ואלו הכיסופין וההשתוקקות יעשו נפשות והנפשות יתגלגלו לתוך אלו הרשעים ויזכו על ידם להרהורי תשובה ויהדרו בתשובה וכן היה. והשתא יהיה מדויק דברי רש"י ז"ל קרי ביה חטאים כי באמת אף שלא כתיב חוטאים עכ"ז הנקודות מורין על חוטאים כי חטאים הנקודה בשבא וחטאים שמשמעו על חוטאים כתיב בנקודת פתח כידוע שמצינו בכתוב ובדרך חטאים שמשמעו על חוטאים וכתוב וחטאים אליך ישובו שג"כ משמעו כן ועוד כתובים שכתוב חטאים ומשמעו על חוטאים מחמת הנקודות כנ"ל.

אך להנ"ל יתיישב דברוריא אמרה בחכמתה לר"מ להיות לו כיסופין והשתוקקות שהנהו בריוני ישובו בתשובה ועיי"ז נתהווה נפש דקדושה בחי' נקודה

של שב"א וזאת הסוּגה קרי ב"י חטאים וזינו בשבא היינו ע"י הכיסופין וההשתוקקות שישוּבו הרשעים ויהי' נעשה נפש בחי' נקודה של שב"א והנפש תתגלגל לתוך הרשעים ותחזיר אותם למוטב כנ"ל. וברמזו כי חטאים בפתח מורה על שאמרו חכו"ל הבא ליטמא פותחין לו וחטאים בשב"א מרוה על נקודת ש"ב"א ר"ת שזוּבו ב"ני אדם. גם יש לפרש מה שאמר לבן ליעקב אבינו ועתה הלוך הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך למה גנבת את אלוהי דהרצון שבודאי נתכוונת לשם שמים להפריש אותי מע"ז הלא בזה שהלוך הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך היינו לילך לארץ ישראל שהוא ביטול ע"ז כי הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלקי כמאמר חכו"ל א"כ הוא בחי' ע"ז והדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלקי והוא ביטול ע"ז א"כ ע"י הכיסופין וההשתוקקות שלך לבית אביך היינו לארץ ישראל היה נעשה נפשות והנפשות מתגלגלין ובאין לפעמים אל הרשע ותוכל להחזירו למוטב ויוכל להיות שהנפשות היו מתגלגלין אלי ויחזירו אותי למוטב לבטל הע"ז את התרפים ולמה גנבת את וכו'.

יה"ר שגזכה לכיסופין והשתוקקות דקדושה לעשות רצונו ית"ש באמת והעיקר והיסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו לצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה דבר קטן ודבר גדול ולבלי לנטות ח"ו מדבריו ימין ושמאל כמו שאמרו חכו"ל אפילו יאמר לך על ימין שמאל ולהשליך מאתו כל החכמות ולסלק דעתו כאלו אין לו שום שכל בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרוב שבדור הוא רבינו הקדוש צי"ע ננמ"ח זי"ע ועכ"י אכי"ר וזוכה לכל השפעות טובות בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון שהכל נשפע ע"י הצדיק הנ"ל. הנני דו"ש בנך וכו'. ידיך ואהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון. אפרים

ב"ה כ"ח יום לספירה תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזקה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ נאמן רוח גדיב לב וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה בעזרה"ת נדבר בדברי תורה הנה ידוע מה שאנו אומרים לאחר ספירת העומר בכל יום מזמור תהלים למנצח בנגינות מזמור שיר אלקים יחננו ויברכנו ובכל יום מכוונין תיבה אחת גם אות אחת מפסוק ישמחו כמו שנכתב בצד כל ספירה וספירה ולכאורה קשה מאי מרמו הך דכתיב למנצח בנגינות וכו'

אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ד שיר מזמור למנצח זמרו למי שמנצחין אותו ושמח כי כשמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות רוצה לנצח את הקב"ה כביכול והשי"ת יש לו תענוג מזה ע"כ שולח לו דיבורים שיוכל לנצח אותו כביכול וכו' יעיי"ש ובודאי הנך דיבורים שמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות הוא בשעת ההתבודדות שאומר רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ה ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל וכו' והוא עצה כלליות וכו' על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך כנ"ל וכו' והוא דבר השווה לכל נפש וכו' יעיי"ש ע"כ י"ל כי הגם שבכל יום ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל עכ"ז בימי הספירה עליונה וגדולה ביותר כי אז ימי תיקון המדות שפוגמין בהם כמו שאנו אומרים בכל יום יתוקן מה שפגמנו בספירה וכו' וע"ז מרמו הפסוק הראשון למנצח בנגינות מזמור שיר וי"ל שאז בימי הספירה בשעת ההתבודדות שולח השי"ת לו דיבורים מענין תיקון הספירה שבכל יום עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קפ"ב דע שכל מה שהעולם מדברים בספירה בכל ימי הספירה הם מדברים רק מהספירה של אותו היום וכו' יעיי"ש.

ואפשר יש לומר דהכוונה והרצון להנ"ל יהי רצון שנוכה להתבודדות כראוי בכל יום ולתקן כל הפגמים בימי הספירה ולא נחטא עוד. וי"ל מה שאנו מכוונין בהמזמור למנצח וכו' מן אלקים יחננו וכו' תיבה אחת בכל יום ואות אחת מן הפסוק ישמחו על פי פשוט לפי דברי רבינו ז"ל תנינא סימן ע"ג מי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים וכו' כי יש גון שערי תשובה ומ"ט שערים יכול כל אדם לכנוס בהם וכו' ואלו המ"ט שערי תשובה הם בחי' מ"ט אותיות שיש בשנים עשר שבטי י"ה כי כל שער ושער יש לו אות ממ"ט אותיות השבטים וכו' ע"כ אחר שנודענו שם במצרים וזכו לצאת משם ספרו מ"ט ימי ספירה שהם כנגד מ"ט שערי תשובה שהם בחי' מ"ט אותיות כנ"ל וכו' יעיי"ש ולפי"ז י"ל דכל תיבה הוא בחי' שער תשובה כי מצינו בדברי הכז"ל תב בתיובתא והאות של הפסוק ישמחו הוא בחי' אות של השבטים כי הפסוק ישמחו מתחיל באות יו"ד ומסיים בה' רמז לשבטי י"ה.

יש להבין בפרשת העקידה דכתיב ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה ויאמר אברהם אלקים יראה לו השה לעולה בני וכו'. מאי זאת הכוונה באלו התיבות ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני מה כוונתם בזה, גם מה שאמר אח"כ יצחק הנה האש והעצים ואיה השה לעולה ולא אמר הנה המאכלת ג"כ. וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן י"ב ולהסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם השי"ת וכו' ואפילו כשנופל ח"ו לספיקות והרהורים ומהרהר

אחר השי"ת אעפ"כ הנפילה והירידה הוא תכלית העליה וכו' וע"כ כשאדם נופל ח"ו וכו' ונופל לספיקות והרהורים ובלבולים גדולים ואזי מתחיל להסתכל על עצמו ורואה שרחוק מאד מכבודו יתברך ושואל ומבקש איה מקום כבודו וכו', וזה עיקר תיקונו ועליתו בבחי' ירידה תכלית העליה וכו' וזה בחי' עולה בחי' ואיה השה לעולה שבחי' איה היא בחי' השה לעולה לתקן ולכפר הרהורי הלב שהם ממקומות המטונפים כנ"ל וכו' יעיי"ש היטב.

ולפי"ז י"ל דלפי פשוטו לא ידע יצחק מקודם בבירור שהוא יהיה לעולה כידוע אך בודאי הי' יצחק מוכן ומזומן שאם יהי' רצון השי"ת שהוא יהי' לעולה הוא מוכן ומזומן בשמחה ע"כ הי' מתאנח ומצטער ע"ז שיש בלבו ספיקות ובלבולים אם יהי' לעולה או לא והי' רוצה לילך בדרך ודאי שיהי' לעולה ממש ובשמחה כמו שמצינו אצל רע"ק שאמר כל ימי הייתי מצטער על בכל גפשי וכו' וזה שאמר ויאמר אבי ויאמר הנני בני שהוא דברים סתומים היינו שהיה קובל יצחק על עצמו לפני אביו על שיש לו ספיקות ובלבולים על הנ"ל ומקבל חיות ממאמר סתום שהוא בראשית מאמר סתום כדברי רבינו ז"ל שם ואח"כ פירש יצחק דבריו איך שיש לו ספק ובלבול ואיה השה לעולה ואמר הנה האש והעצים הרצון כמו שאין לו להתפחד מהאש והעצים שנעשה לאחר מיתה כן אין לו להתפחד מן המאכלת רק למסור גפשו וחיותו להשחט בדרך ודאי בעבור רצונו יתברך ולא להיות בלבו ספק אם יהיה לעולה אם לאו שאין זה שלימות ואמר לו אברהם אלקים יראה לו השה לעולה בני הרצון כדברי רבינו ז"ל הנ"ל שזה תכלית העליה כנ"ל.

י"ל בדרך צחות מהיכן נמשך זאת אשר נהגו על דבר שאינו נוח להם עושין שביתה. הנה ידוע שכל דבר נמשך מן חיות דקדושה ואפילו הסט"א יונק מאחורי הקדושה דכתיב ואתה מחיה את כולם והנה מבואר בספר זכרון זאת מהרבי מלובלין ז"ל פרשת נח עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וכו' וזה י"ל דהנה הבטיח על בריאת העולם כנ"ל וכתיב לא הפירוש אם לא יהיה כן ישבתו פירוש יקיימו מצות שבת כתיקונה יתוקן הכל וכו' יעיי"ש, הרי שאם ח"ו אין מתנהג העולם כסדר דכתיב לעיל עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וכו' התיקון הוא ע"י שביתה שבת כתיקונה יתוקן הכל ויתנהג כסדר ומזה טועין ועושין שביתה שיתנהג כסדר הטוב להם ובאמת יה"ר שנזכה לשמירת שבת כדת ויתנהג הכל כסדר. ובזה י"ל מה שאנו אומרים לאחר שלום עליכם בתחילת ליל שבת מודה וכו' למצא חן ושכל טוב בעיניך ובעיני כל בני אדם וחוה. מה זה הפירוש של וחוה אך י"ל עפ"י דברי רבינו בליקוטי תנינא סימן פ"ב וזה בחי' אדם וחוה כסדר ושלא כסדר וכו' וכשזאת הבחי' חוה היא מקושרת להאדם היינו להקב"ה אזי הולך לו כסדר וכו' יעיי"ש היטב ובזה י"ל דבתחילת ליל שבת אנו מבקשין שע"י שביתה ש"ק יתנהג הכל כסדר היינו כדברי רבינו ז"ל

שבח'י חוה תהיה מקושרת להאדם היינו להקב"ה וזה בעיני כל בני אדם וחוה שתהיה בחי' חוה באחדות ומקושרת להאדם היינו להקב"ה ויהיה נקרא בני אדם וחוה כנ"ל ועי"ז יתנהג הכל כסדר יה"ר שנזכה לזה ברחמיו הגדולים ובזכות רבינו הקדוש זצ"ל זי"ע ועכ"י אכ"ר. נא שתמחול לעיין היטב בכל מקום שאני מביא דברי רבינו ז"ל כי אני מביא בקיצור ותמחול לעיין בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ועי"ז בעזה"ת תבין הדבר ביותר השי"ת יזכנו רחמיו לחידושי תורה באמת שיהיה תיקון גדול על העבר כידוע מדברי רבינו ז"ל.

י"ל דמנחת העומר שהיא של שעורים הוא בחי' מנחת קנאות של סוטה שהיתה ג"כ של שעורים ובאה לבדוק את האשה אם טהורה היא כמו כן ספירת העומר בודק לטהרנו כמו שאנו אומרים לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו ואם זוכה אדם לספור ספירת העומר כתיקונה אזי הוא סימן טהרה כמו שכתוב ואם טהורה היא וכו' ונזרעה זרע היינו שתזכה ללידה וללידה בריוח ברכות דף ל"א: כמו כן זוכה האדם לקבלת התורה בחג השבועות ולהתגלות בתורה ועבודה שהוא בחי' לידה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ו ס"ק א' יעיי"ש. יה"ר שנזכה לזה ולקבל התורה"ק מחדש ונזכה ללמוד וללמד ולשמור ולעשות כל התורה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמיתיים כדכתיב עפ"י ה' ביד משה יה"ר שישלח השי"ת לך ברכה והצלחה וכל טוב בגשמיות ורוחניות ותהיה גושע בכל הישועות שבעולם בגוף ונפש וממון. דברי ידיך אוהבך וחפץ טובתך.

אפרים

ב"ה יום ד' לסדר חיים כלכם וכו' תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח נדיב לב חו"ג נאמן רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החזה"ש יתן ה' ברחמיו הגדולים לרחם בפשיטות על כל עמו ישראל ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו בקרוב א"ס.

ועתה אתה ברוך ה' נא בל ירע בעיניך על אשר שנהגתי עמך בהיותך בבית כל אותן הימים במיעוט כבוד ולא קיימתי מאמר חכז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני וכו' ובודאי כאשר זוכה האדם לקבל פני ה' הוא מקבל ביראה ואהבה ובשמחה גדולה כמובן א"כ לפי"ז במצות הכנסת אורחים מהראוי ביותר לקבלם ביראה היינו שיהיה לו יראה פן אינו יוצא ידי חובתן כראוי ובאהבה ובשמחה ובפרט בסעודה אחרונה טרם

נסיעתך לא קיימתי הכתוב והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו והפירוש הפשוט י"ל כי זאת העמידה שעמד עליהם גרם להם שאכלו כי היה לו עין טובה כידוע ואמר להם שיאכלו והיו מוכרחין לאכל כמאמר חכו"ל כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה ועי"ז אכלו כל הצורך ואני דברתי עם האיש אשר בא לביתי או ולא הייתי אצלך בעת אכילתך או ועי"ז מהרת ואכלת מעט: ה' הטוב יכפר בעדי גם אתה נא שתמחול לי ויה"ר שאזכה מעתה לבא למדת החסד בשלימות.

גם י"ל לאידך גיסא כי מש"ה אכלו תחת העץ ולא הכניסם לביתו לאכל בפשיטות י"ל כי ה' כחם היום ותחת העץ ה' נוח להם יותר מלהיות בתוך הבית ובודאי יש בזה רזין עילאין כי התורה נאמרה בדרך פ'ר'ד'ס' וי"ל כי להכניסם לביתו או כאשר יאמר פעם אחר פעם אכלו אכלו כאשר ה' רצונו בעין טובה אזי יהיו מוכרחין לאכל בתורת כל מה שיאמר בעה"ב עשה ופן יאכלו עי"ז יותר מצרכם ויוכל להזיק להם כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רנ"ז יעיי"ש אבל עתה כשהם תחת העץ לא יהיו מוכרחים לעשות כדברי בעה"ב רק יאכלו כפי צרכם כאשר יודע כל איש בנפשו זאת י"ל בדרך צחות אבל לענין דינא איננו יודע אם יש חילוק בין אם מכניס האורחים לתוך ביתו ממש או אם נותן להם משען בתוך תחת העץ כי י"ל כי גם בכה"ג נקרא בעה"ב רק אני כותב זאת בדרך צחות כנ"ל.

ויש לפרש עוד כי תחת העץ רמו אותיות ו' פ' ק' כי לאחר אות ה' יש ו' ולאחר אות ע' יש אות פ' ולאחר אות צ' יש אות ק' ושלוש אותיות אלו ו' פ' ק' בגימטריא מ'ק'ו"ם' לרמו על המעשה של הו' בעטלירס שביום החמישי בא אליהם הבעטליר שהיה לו חטוטרת שקורין הויקער והתפאר עצמו שיש לו בחי' מועט מחזיק את המרובה וכו' שהיה יכול להביא אותם אל האילן כי זה האילן אין לו מקום כלל, כי הוא למעלה מהמקום וכו' ובחי' מועט מחזיק את המרובה שיש לי הוא בחי' סוף המקום לגמרי וכו' ע"כ אני יכול לישא את כלכם אל האילן שהוא למעלה מהמקום לגמרי כי זה הבעל חטוטרת הוא כמו בחי' ממוצע בין המקום ובין למעלה מן המקום וכו' וע"כ הוא יכול לישא אותם מתוך המקום לבחי' למעלה מן המקום וכו' יעיי"ש ובוזה י"ל כי אברהם אבינו ע"ה היה לו ג"כ מדה זאת שאלו האנשים שהכניסם תחת כנפי השכינה היה ביכלתו לישא ולהרים אותם מתוך המקום למעלה מן המקום שהוא בחי' האילן וזה והוא עומד עליהם תחת העץ שמרמו תיבת מקום כנ"ל והעץ מרמו על האילן כמובן הגם מי אנכי לומר רמזים על דברי רבינו ז"ל שהם קודש קדשים כבשי דרחמנא לוטער סודת התורה אך הכל בכח רבינו ז"ל.

יש להפליא מדוע לא נזכר בפירוש בתוה"ק מדתו של אברהם אבינו

מדת החסד שהיה ביתו פתוח לרוחה לארבע רוחת העולם כמובא רק באלו שלשה אנשים נצבים עליו הלא הלא היה עוסק במדתו הלז גם מקודם ובפרט כאשר יצא מחרן ובא לארץ ישראל ובפרט כאשר עלה ממצרים כתיב ואברם כבד מאד במקנה וכו' והיה סיפק בידו לעשות כמדתו ולא נזכר בפירוש רק בג' אנשים הנ"ל, אך י"ל עפ"י מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ח ס"ק ג' וזה לשונו הקדוש ולבא לחסד א"א לבא אלא ע"י שיכניס ת"ח צדיקים לתוך ביתו וכו' ובוה השימוש שעומד עליהם ומשמש אותם זוכה לחסד הנ"ל וכו' יעיי"ש ובוה מובן הפליאה הנ"ל, כי עד המעשה הזאת של ג' אנשים שהיו מלאכי השרת אף שהיה א"א ע"ה מכניס אנשים פחותים תחת כנפי השכינה אבל היו אנשים פחותים וגרים ומובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן יד ומולידים נשמות הגרים זה מכונה בשם פלגא כי עדיין הם רחוקים מהקדושה מאד וכו' כדי להפשיט מהם הבגדים הצואים וכו' יעיי"ש אבל כאשר זכה אאע"ה לאחר המילה להכניס השלשה אנשים מלאכי מעלה שכולם אהובים כולם גבורים כולם קדושים וכו' והוא סבר שאורחים הם והיה עומד עליהם לשמש אותם בכל היכולת במחשבה טובה אף שלא היו צריכים לזה השימוש עכ"ז מחשבתו היה לטובה וידוע כי מחשבה טובה מצרף הקב"ה למעשה ועי"ז זכה באמת למדת החסד בשלימות זכה לימין חסד.

וזה י"ל רמז כי תחת העץ האותיות שלאחר ה' ע' צ' הם ו' פ' ק' כנ"ל ועולים בגימטריא עם השלשה אותיות ח'ס'ד' י'מ'י'ן' עם האותיות כידוע כי חסד הוא דרועא ימינא ובוה זכה אברהם אבינו עליו השלום להיות מרכבה לימין חסדו יתברך יעיי"ש בתנא דבי אלי' הקדוש פרק י"ב וכל האומר לא אכלו מלאכי השרת עם אברהם לא אמר כלום אלא בצדקתו של אותו צדיק ובשכר טורח שטרח בשבילם פתח להם הקב"ה את פיהם ואכלו וכו' ויש להבין אמאי היה צריך לנס הזה הלא ידוע שאין הקב"ה עושה נס ללא צורך הלא היה די המחשבה טובה של אאע"ה שעשה בכל כחו ויכלתו שיהיה נחשב כמעשה כמו שאכלו אך י"ל כי בצדקתו של אותו צדיק ובשכר טורח עי"ז נתעלו המאכלים בעילוי גדול מאד לבחי' מן ממש וידוע כי המן נקרא לחם אבירים על שם שמלאכי השרת ניזונים הימנו ועי"ז אכלו ממש ורמז לזה ויתן' לפניהם' ס"ת מ'ן' כנ"ל ועי"ז זכו ישראל למן כדברי תנא ד"א ובוה י"ל מה שאמרו חזו"ל אמר ר"י ב"ח כדי לשגר לה כוס של ברכה ומקשין העולם הלא לא אכלו לחם כיון שנשמאת העיסה כדברי חזו"ל ומובא בפירש"י ז"ל אם כן לא ברכו ברכת המזון ואיך היה כוס של ברכה אך להנ"ל מיושב כיון דהמאכלים נתעלו ונתהפכו לבחי' מן דכתיב ב"י לחם מן השמים וידוע כי משה רבינו תיקן לישראל ברכת הזן

על המקן שהיה לחם א"כ גם כאן נתהפכו כל המאכלים שנתן לפניהם ללחם
 מן השמים והיו צריכין לברך ברכת המזון ועל הכוס כנ"ל ובוזה י"ל מה
 שמובא בשם מדרש כי כאשר קטרגו המלאכים בעת מתן תורה ואמרו תנה
 הודך על השמים מה אנוש כי תזכרנו וכו' השיב להם השי"ת הלא אתם
 אכלתם אצל אברהם בשר בחלב דכתיב חמאה וחלב ובן הבקר וכו' ויש
 להבין מאי תשובה זו על קטרוגם אך י"ל כי אף שבפשיטות היה בשר בחלב
 אך כיון שנתעלו המאכלים ונתהפכו לבחי' מן ויצאו מטבעם הראשונה ואין
 זה בשר בחלב והנה דעת רבינו יונה ז"ל כי נבילה הנתינה בדבש מותר כי
 טבע הדבש להפוך דבר הניתן בו ויהיה כדבש ומותר א"כ גם כאן יצאו
 מטבעם הראשונה ונתהפכו לדבר אחר כנ"ל א"כ ממה נפשך אם אתם הולכים
 לפי הפשוט א"כ היה בשר וחלב ואיך אכלתם בשר בחלב ואם אתם
 אומרים שהמאכלים נתעלו ונתהפכו לגמרי לבחי' מן א"כ אתם רואים כי גם
 בשר ודם ילוד אשה יכול לזכך עצמו כ"כ עד שמאכליו וסעודתיו יתעלו
 לבחי' מן לחם אבירים שמלאכי השרת (כדברי התנא דבי אלי' הנ"ל בצדקתו
 של אותו צדיק ובשכר טורח וכו' פתח להם הקב"ה את פיהם ואכלו וי"ל
 הכוונה שנעשו המאכלים בחי' מן ועי"ז אכלו כנ"ל) ניזונים הימנו א"כ הם
 חשובים כמלאכי מעלה וראויים הם ליתן להם התוה"ק יותר מכם כי יותר
 רבותא שבשר ודם ילוד אשה מלא נסיונת ובחירה יוכל לזכך עצמו כ"כ
 כמלאכי מעלה עי"ז הם חשובים יותר ממלאכים וראויים יותר לקבלת
 התוה"ק.

ועפ"י דברי רבינו ז"ל יש להבין מה שלכאורה קשה מה שאמר יוסי
 בן יועזר איש צרידה יהי ביתך בית וועד לחכמים וכו' ויוסי בן יוחנן איש
 ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה וכו' הלא ידוע דהראשון של זוג זוג
 היה נשיא והשני אב ב"ד א"כ הנשיא שהיה בודאי עשיר והיה סיפק בידו
 לעשות היה ל"ל יהי ביתך פתוח לרוחה וכו' כמו אברהם אבינו והשני יוסי
 בן יוחנן איש ירושלים שהיה אב"ד היה ל"ל לכאורה יהי ביתך בית וועד
 לחכמים שהיה לו שייכת יותר עם החכמים כיון שהיה אב"ד אך להנ"ל
 מיושב עפ"י דברי רבינו ז"ל כי א"א לבא לחסד אלא עד שיכניס ת"ח
 צדיקים אמתיים לתוך ביתו ע"כ ע"י שיקיים יהי ביתך בית וועד לחכמים
 יוכל לקיים אח"כ יהי ביתך פתוח לרוחה וכו' היינו למדת החסד כנ"ל ונכתב
 הכל בסדר.

חיי שרה

ב"ה אור ליום עש"ק לסדר פרי חיי שרה תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק
תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
תו"ב וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' ויוסף חסדו עמנו ועם כל
ישראל ויגמלנו חסדים טובים וימהר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו
במהרה בימינו אמן.

ועתה באתי לבקשך היות שקבלתי מכתב מאת מחו' הרבני הנגיד מו"ה
משה נ"י רישפאן גם חמשה דולר עבורי ובתוכו כתוב כאשר אראה אותך
לבקש ממך שתכתוב לו איזה פעם מכתב מה נעשה עמך ע"כ נא להפיק רצונו
בזה הגם שאתה טרוד בחבילי טרדין עכ"ז נא ליקח מועד ולכתוב לו איזה
מכתב כי מחמת חיבת ארץ ישראל אדם מוצא קורת רוח ממכתב המגיע לו
מארץ ישראל יה"ר שירחם השי"ת ויוליכנו קוממיות לארצנו.

הנה מובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי תנינא סימן ע"ח בענין הנהגת
הפשיטות של הצדיק האמת היינו כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט
ממש שקורין פראסטאק שמתנהג עצמו בדרכי הפשיטות וכו' וכו' אך דע
כי הצדיק האמת מחי' עצמו באורו הזמן שהוא איש פשוט כנ"ל מהדרך של
נסיעת ארץ ישראל וכו' מבחי' קיום העולם קודם קבלת התורה כי קודם קבלת
התורה הי' העולם מתקיים רק בחסדו והצדיק בעת פשיטותו וכו' הוא מקבל
חיות מבחי' זו וזה בחי' אוצר מתנת חנם שזה בחי' קודם קבלת התורה שהי'
מתקיים העולם בחסד חנם לבד בבחי' כי לעולם חסדו הנאמר על קודם מתן
תורה כו' ובאמת גם קודם קבלת התורה בודאי גם אז היתה התורה במציאות
כי התורה היא נצחיות אמנם אז קודם מתן תורה היתה התורה בהעלם
ובהסתר היינו כי כל התורה כלולה בעשרת הדברות ואז קודם מתן תורה
היו העשרת הדברות נעלמין בהעשרה מאמרות שבהם נברא העולם נמצא
שהיתה כל התורה נעלמת ונסתרת בתוך ישוב העולם שנברא בהעשרה
מאמרות ובכל הדיבורים של העולם ובכל העובדות והעשיות הן מי שחוטב עצים
או איזה עובדא שיהי' בכולם נעלם התורה כי הכל נברא בעשרה מאמרות אשר
שם התורה נעלמה ונסתרה קודם מתן תורה וכו' וכו' יעי"ש כל התורה ותמצא
נחת גדול.

ובזה יש לפרש מה שאנו מבקשין קודם ק"ש של שחרית אבינו ומלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם כן תחננו ותלמדנו ולכאורה תמוה אמאי אנו צריכין לבקש להיות לנו לימוד מהשי"ת כמו לאבותינו קודם מתן תורה הלא ב"ה זכינו לקבל התורה ואנו מבקשין אח"כ אבינו אב הרחמן וכו' ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל וכו' לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך וכו' אך עפ"י דברי רבינו ז"ל מיושב כי גילה לנו רבינו ז"ל כי מוכרת הצדיק הגדול לירד וליפול לתוך פשיטות וכו' כי עי"ז הוא מחי' את כל הפשוטים הנ"ל וכו' ושפיר אנו מבקשין מהשי"ת שנזכה בעת פשיטות ללימוד כמו לאבותינו קודם מתן תורה וזה שאנו מבקשין כן תחננו ותלמדנו היינו מאוצר מתנת חנם כנ"ל ואח"כ אנו מבקשין שנזכה מהשי"ת שיתן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך כנ"ל. ובה מיושב ג"כ מה שאנו מבקשין בתוך ברכה זו ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו מה שייך בתוך הברכה הזאת אשר עיקרה ללימוד ולקיום התורה כמבואר שם לבקש ג"כ על ארץ ישראל אך בהנ"ל מיושב יען שאנו מבקשין מהשי"ת על בחי' זו שהי' קודם מתן תורה להיות לנו גם עתה בעת הפשיטות וזה בחי' אחת של הדרך נסיעת ארץ ישראל כנ"ל ובשביל זה אנו מבקשין גם כן על נסיעת ארץ ישראל.

ובזה יש ליישב ג"כ דברי המד"ר בפר' זו עשרה פעמים בני חת כנגד העשרת הדברות ללמדך שכל מי שהוא מברר מקחו של צדיק כאילו מקיים עשרת הדברות יעיי"ש ויש להבין מה זה ועל מה זה אך להנ"ל מיושב דהנה פרש"י ז"ל גר ותושב אנכי עמכם אם תרצו הריני גר ואם לאו אהי' תושב ואטלנה מן הדין לזה י"ל כי הבני חת נהגו בדרך ארץ שרצו ליתן מיד לאברהם אבינו שאמרו במבחר קברינו וכו' וי"ל שאף שהם לא חזו מזלייהו חזו שמגיע לו מן הדין כנ"ל והנה האור החיים ז"ל מביא לפרש הכתוב מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני חת הרצון על טענת בר מצרא כי הי' יכולין בני חת לטעון טענת בר מצרא יעיי"ש אך י"ל כי הבני חת הי' מסלקין עצמן בפירוש לפני אברהם אבינו שאין להם שום טענת בר מצרא מחמת הנ"ל שמזלייהו חזו שמגיע לו מן הדין כל ארץ ישראל לזה נהגו דרך ארץ באברהם אבינו בענין קבורת שרה ובמערת המכפלה שסילקו עצמן משום טענה ומענה לזה י"ל שזה הפירוש של המדרש שכל מי שהוא מברר מקחו של הצדיק כאילו מקיים עשרת הדברות הרצון כי בודאי הצדיק האמת עוסק תמיד רק בתורה ועבודה רק בעת פשיטותו הוא נוהג בפשיטות וקונה מקח או כיוצא בזה בצרכי הגוף והוא מתנהג אז בענין של קודם מתן תורה שהיתה התורה נעלמת ונסתרת אז בתוך העשרה מאמרות כנ"ל לזה שפיר שייך

מדה כנגד מדה שכל מי שהוא מברר מקחו של צדיק כאילו מקיים העשרת הדיברות כי מקחו של צדיק בעת פשיטותו הוא בבחי' של העשרת הדיברות אשר הי' נעלמים ונסתרים בתוך העשרה מאמרות של קודם מתן תורה גם הבני חת זכו לזה שנכתבו עשרה פעמים בתורה כי הם ביררו ג"כ מקחו של צדיק שסילקו עצמן מן טענת בר מצרא בשביל שמגיע לו ארץ ישראל מן הדין כנ"ל וארץ ישראל היא בחי' העשרה מאמרות כדכתיב כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים והי' נעלם ונסתר העשרת הדיברות בתוך העשרה מאמרות וזכו להכתב בתורה עשרה פעמים כנגד העשרת הדיברות כנ"ל.

והנה מבואר בדברי רבינו ז"ל בסימן י"ב בליקוטי תנינא כי בראשית הוא מאמר סתום יעיי"ש כי לא נכתב בפירוש מאמר כמו בשאר מאמרות ועכ"ז הוא מאמר כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו, והנה גם כאן כתיב בני חת בפירוש רק ט' פעמים בתורה ומצאתי אח"כ קושיא זו במפרשי המדרש אינני זוכר באיזה מפרש ומוכרחין אנו לומר כי פעם אחד נחשב אשר כתיב לפני עם הארץ ונחשב ג"כ כאילו כתיב בני חת ברמז וי"ל שהוא כמו המאמר סתום שאינו כתיב המאמר בהדיא רק סתום ושפיר כאילו מקיים עשרת הדיברות ידיך הדו"ש וחפץ טובתך בגשמיות וברוחניות.

אפרים

ב"ה טו"ב ימים לחדש שבט תש"ב לפ"ק ירושלים עיה"ק ת"ו.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רח
חו"ג נדיב לב וכו' מו"ה הלל ג"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם השי"ת ברחמיו הגדולים
לקבץ כל גדחי ישראל לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה
בימינו בקרוב א"ס.

ועתה באתי להחזיק טובה לך על א' לא"י ששלחת לי ועל מכתבך
היקר, יעזור השי"ת ברחמיו הגדולים וימציא לבתי תחי' את זיווגה הטוב
האמתי בזכות רבינו הקדוש הבר דעת כמבואר בליקוטי תנינא סימן פט
הדעת משדך כל השידוכים וכו' שפתי כ'הן י'שמרו ד'עת ו'תורה ר"ת
שידוך וזהו יבקשו מפיהו וכו' נמצא כשהצדיק הבר דעת אומר תורה הוא
משדך שידוכים וכו' יעיי"ש ועפ"י ד"ק י"ל מה שאמר אלעזר לא אוכל עד
אם דברתי דברי כי פירש"י ז"ל על פרשת אליעזר שנשנית בתורה כי יפה
שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים והנה ידוע כי אליעזר נקרא דמשק

אליעזר כי דמשק על שהי' דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים וא"כ הי' דבריו כדברי רבו אברהם ואברהם הי' הבר דעת והי' ג"כ כהן כדכתיב אתה כהן לעולם וע"י הפרשה הלז שאמר אליעזר שהי' נחשב תורה ממש מפי אברהם הבר דעת שבעולם זכה להתקשרות הזיווג הקדוש של יצחק ורבקה עד שלבן ובתואל אמרו מה' יצא הדבר ופירש"י ז"ל לפי דבריך שזימנה לך יעיי"ש וי"ל לפי דבריך הרצון של אמירת הפרשה כנ"ל.

הנה אמרו חכו"ל שתתרחב ירושלים עד דמשק כאשר אנו אומרים ביום הושענא רבא שימי עד דמשק משכנותיך ויש להבין אמאי דוקא עד דמשק וי"ל כי מבואר בדברי רבינו כי ירושלים הוא בחי' אמונה דכתיב ירושלים קרי' נאמנה יעיי"ש בליקוטי קמא סימן כ"ב ס"ק י'. והנה איתא בליקוטי תנינא סימן ה' ס"ק ב' שצריכין לחתור ולמצא המים שמהם גדילה האמונה ואלו המים הם בחי' עצות וכו' ובס"ק ד' ולדלות ולגלות המים כנ"ל דהיינו העצות לזה צריכין איש תבונת בבחי' מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונת ידלנה וכו' יעיי"ש ולזה י"ל שלעתיד בב"א תתרבה האמונה עד שיירושלים קרי' נאמנה תהי' בבחי' דולה ומשקה בבחי' איש תבונות ידלנה ויזכו כולם לעצות שלימות ותתגדל האמונה מאד וזהו עד דמשק הרצון דולה ומשקה העצות והאמונה כנ"ל.

הנה אמרה לי זו"ג תהי' כי נכון לקנות שק קמח מחמת השמועת וכו', ואינו נראה בעיני לכאורה הגם שאמרו חכו"ל במסכת ב"מ דף נט לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו וכו' יעיי"ש, י"ל דדוקא אז שהי' יכולין להכין תבואה בתוך ביתו והאשה היתה טוחנת ברחיים והוציאה מהן את הפת כמבואר בתנא ד"א ובמסכת כתובת דף נ"ט: הי' צריכין להזהר שיהי' תבואה מוכן בתוך ביתו להיות שלום בית כדכתיב השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך אבל עתה שצריכין להכין קמח ויוכל להתקלקל ולהרים תולעים ויבאש ואין עצה רק להשען על אבינו שבשמים שבטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד ואפשר שמיני מזון שיכולין להתקיים נכון להכין השי"ת יתן בלבנו הדעת האמתי כרצונו ית"ש ונזכה לאמונה ובטחון באמת כרצונו ית"ש וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בספר המדות בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין יה"ר שנוכה להתקרב ולקשר עצמנו באמת לרבינו הקדוש ויהי' לנו פרנסה תמיד ברחבה וי"ל דזה בכלל תבואה בתוך ביתו דכתיב תבואתה לראש יוסף י"ל כי מי שהוא מקורב לראש שהיא בחי' יוסף הצדיק יש לו תבואה תמיד.

ב"ה ודברת ב'ם' לספירה תשי"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.
 החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
 איש נאמן רוח חר"ג נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ראשית דבר באתי להחזיק טובה לכם איך שהארחתם ארוחת
 כבוד של א"ש"ל' לבתי תחי' בהיותה אצלכם יה"ר שתזכו לראות נחת
 ורחבה מצאצאיכם שיחי' נחת חסידוש נגידוש השי"ת יחן לכם מאוצר
 מתנת חנם י'ח'ן' ר"ת י'ודיש ח'סידוש נ'גידוש הנה סיפרה לי איך שיש
 לכם עגמת נפש מזה שנפסק השידוך המדובר וכו' הנני אומר לכם בל
 יהי' לכם שום עג"ג מזה כי ידוע מאמר חכו"ל שאין זיווגו של אדם אלא
 מן הקב"ה צא ולמד כי בודאי לבן ובתואל רצו לבטל הזיווג של יצחק
 ורבקה שידעו שכל קדושת ישראל וכל שלשלת היוחסין יצא מזה הזיווג
 ועכ"ז אמרו מה' יצא הדבר לא נוכל דבר וכו' וכל הסיבות הוא מאתו יתברך
 והכל לטובה כי מי יודע באמת איזה הזיווג האמתי רק השי"ת יודע האמת
 רק כאשר אנו רואין שהשי"ת מסבב סיבות שיגמר השידוך אז אנו רואין
 שהוא הזיווג והעיקר הוא תפלה לזה שיזמין השי"ת הזיווג האמתי כפירש"י
 ד"ל ויספר העבד ליצחק וכו' שנודמנה לו רבקה בתפלתו יעיי"ש הרי אף
 שאברהם אבינו אמר לו הוא ישלח מלאכו וכו' עכ"ז היה צריך תפלה ג"כ
 כנ"ל לזאת אל תהיו עצבים והשי"ת יזמין הזיווג האמת הטוב מאוצר מתנת
 חנם חיש קל מהרה בניקל ובזכות רבינו ז"ל הבר דעת אשר על ידו נעשין
 כל השידוכים נא להתפלל על זה כי הוא ית"ש שומע תפלת כל פה. ידידך
 אפרים

זה אחד מהמכתבים האחרונים של שנות חייו הקדושים
 שנסתלק בט"ז בטבת תש"ו לפ"ק

ב"ה ט' מרחשון תש"ו לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד
 הנגיד חו"ג יקר רוח איש נאמן רוח נדיב לב וכו' מו"ה ר' הלל נ"י.
 אחדשה"ט ת"ל אתנו החוה"ש ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל
 מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ
 לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.
 ועתה אחת וכו' אשר נולד בו בלבולים שונים כידוע לך אינו יודע
 מה לעשות ואין שום עצה רק להתפלל להשי"ת שהוא כל יכול ויכול להפוך
 הכל לטובה בפשיטות וי"ל שאיתא שמה שאנו אומרין בתחנון ואנחנו

לא נדע צריכין לומר בישיבה ומה נעשה מעומד יש לומר הטעם שבעת שאנו אומרין ואנחנו לא נדע אנו מבטלין עצמנו ואת דעתנו לגמרי ובשביל זה אנו יושבין כי ישיבה מורה על העדר השתנות, כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"א ס"ק ד' לפרש הא דאמרו חכז"ל שלעתיד צדיקים יושבים וכו' יעיי"ש, ומחמת שאנו מבטלין את דעתנו שאין אנו יודעין אנו נושאים את עינינו ולבנו רק להשי"ת לבד שהוא יושיענו ויתקננו בעצה טובה מלפניו ועי"ז זוכין לעמוד ולומר מה נעשה הרצון כי השי"ת עוזר ומושיע ונותן עצה טובה מה נעשה ואפשר יש לפרש דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קצ"ח כשאחד צועק להשי"ת אומרים לו ליסע כמ"ש מה תצעק אלי דבר וכו' ויסעו ולכאורה בלתי מובן אך י"ל דהכוונה דלפעמים יש שהאדם בצרה ח"ו אך יש עצות איך להמלט אבל כשאחד בצרה ר"ל שאין לו שום עצה איך להמלט ועי"ז צועק להשי"ת אומרים לו ליסע הרצון מה לעשות היינו ליסע מהצרה ומה שיעשה יהיה טוב יעיי"ש בשבחי הר"ן ז"ל כאשר חזר רבינו ז"ל מארץ ישראל עד שבא אל החומה אצל שפת כנרת ורצה לעלות על החומה ולירד משם כדי לצאת עי"ז מן העיר ויהי כאשר עלה על החומה וכו' הסתכל והנה הים תחתיו והוא היה תלוי ועומד על ידיו ועל רגליו על החומה למעלה ותחתיו היה הים ונשא לבו להשי"ת והצילו ברחמיו ויצא משם בשלום וכו', גם שמעתי אומרים בשם צדיק ז"ל לפרש הכתוב תהלים עד אנה תסתיר את פניך ממני עד אנה אשית עצות בנפשי הרצון עד אנה יש הסתרת פנים ח"ו בעת אשר יש עוד עצות בנפשי אבל כשרואין שאין שום עצה אזי אין הסתרת פנים כי בודאי אז צועקין להשי"ת בכל לב והוא ירחם יה"ר שירחם השי"ת ויעזור ויגן ויושיע לנו ויתקננו בעצה טובה מלפניו.

יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן פ"ז סוד כוונת אלול שהם מסוגלים לתיקון הברית שעיי"ז מוצאין הזיווג כי ע"י תיקון הנ"ל נעשה בה רצון אליו וזה הסוד מבואר בתורה וכו' וזה שאמר אברהם לאליעזר ו'אם ל'א תאבה האשה ל'לכת א'חריו כי ר"ת פסוק זה הם אותיות א'ל'ו'ל' ובאמצע הם תיבות תאבה האשה כי ע"י בחי' אלול עיי"ז תאבה האשה כי עיי"ז נעשה בה רצון אליו יעיי"ש ובודאי ידע אברהם שיצליח אליעזר את דרכו ליקח בת זוגו של יצחק הראיה שאמר לו הוא ישלח מלאכו וכו' ולקחת אשה לבני משם ומה שאח"כ אמר ואם לא תאבה האשה י"ל דזאת מסר אברהם לאליעזר לדורת הבאים שע"י כוונת אלול היינו תיקון הברית עיי"ז תאבה האשה יהיה בה רצון אליו כנ"ל וי"ל דמה שאמר אליעזר לאברהם קודם השבועה אולי לא תאבה האשה וכו' ואח"כ כשסיפר אליעזר לבתואל וללבן כתיב אלי לא תאבה האשה חסר ויו יעיי"ש בפירש"י ז"ל הטעם וי"ל עוד עפ"י דברי

רבינו ז"ל הנ"ל ועפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א ס"ק ד' ויש שני בחי' ברית וכו' אברהם הוא ברית עילאה וכו' ואליעזר הוא ברית תתאה וכו' וברית עילאה הוא שמירת איסור והיתר וצריך לאדם להיות לו אלו שני בחי' ברית היינו שיהיה צדיק ולמדן וכו' יעיי"ש היטב. ובזה יש לומר דמקודם שאל אליעזר את אברהם בפשיטות ובתמימות אולי לא תאבה האשה ואח"כ כשמסר לו אברהם זה הסוד של כוונת אלול שהם תיקון הברית קודש שעיי"ז יהיה בה רצון אליו ידע אליעזר שמה שהיה מסופק מקודם ואמר לאברהם אולי לא תאבה האשה היה מחמתו היינו מחמת בחינתו שלא היה בחי' ברית עילאה היינו ברית קודש ובשביל זה סיפר בלשון אלי חסר ויו היינו אלי כתיב הרצון שעיי' בחינת אליעזר שלא היה בבחי' ברית עילאה עיי"ז היה מסופק בלשון אולי לא תאבה האשה עד שמסר לו אברהם הסוד של אלול שעיי"ז תאבה האשה כנ"ל.

ועפ"י ד"ק של רבינו ז"ל הנ"ל יש לפרש דברי הגמרא ברכות דף ח' במערבא כי נסיב אינש איתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא דכתיב מצא אשה מצא טוב וכו' מוצא דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה ולכאורה קשה*) הלא ידוע שמצוה לשמח את החתן בדברים ויתכן להפחידו על מוצא וכו' אך י"ל כי איתא בליקוטי תנינא סימן קט"ו וארץ ישראל הוא תיקון גדול לפגם הברית יעיי"ש ולפי"ז י"ל דדוקא במערבא שהוא ארץ ישראל כידוע אמרו לו כן מצא או מוצא לשמחו שאין לו להתירא כלל כי אף אם ח"ו האשה היא בחי' מוצא וכו' אין להתירא כי ארץ ישראל הוא תיקון גדול לפגם הברית ועיי' תיקון הברית יתהפך הכל לטובה ותאבה האשה ותהיה לו לעזר בחי' מצא אשה מצא טוב וזה מצא או מוצא כי שניהם שוין כנ"ל ועוד י"ל שרמזו לו כי שניהם שוין לפי דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן צ', שאמר שם טעם על שבירת כלי חרס בשעת השידוך וכו' כי מרמזים לו בשני ענינים היינו שמרמזים לו אם היא אשה רעה תזהר בל תבגד בה רק לקבל באהבה כי עיי"ז אינך רואה פני גיהנם ואם היא אשה טובה דע וזכור כי יש גיהנם ולא תהיה נמשך אחר תאוותך ותקדש עצמך כראוי וכו' יעיי"ש היטב יה"ר שנזכה לתיקון הברית כרצונו ית"ש ידידך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

*) א"ה לפי ד"ק אפשר ליישב קושיא אחרת מה שקשה לכאורה איך יודע החתן להשיב תיכף כי נסיב וכו' אם מצא או מוצא שנראה לכאורה ששואלים אותו אך לפי הנ"ל מיושב שהלשון אמרי לי לא בא בלשון שאלה רק אמרי לי שידע כי אף אם היא בחי' מוציא תתהפך בזכות א"י לבחי' מצא כנ"ל או לפי תירץ השני ששייך בכל מקום שידע שהכל הוא רמזים לטובתו כנ"ל ע"כ.

תולדות

ב"ה יום ג' לסדר היטב איטב וכו'.

החזוה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים והנעימים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י, ובנו היקר האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ראשית אודיעכם כי ת"ל אתנו החיים והשלו'. כן יוסף ה' חסדו עמנו ועם כל ישראל סלה ועתה אודה ה' כי הגיעני שלשים זהובים אשר נשלח מכם לנו גם מכתבכם הארוך נא ידידי יקרים חזקו ואמצו, אל תיראו ואל תערצו אף אמנם כי ירד עתה המסחר אחרנית ר"ל עכ"ז כבר ה' לעולמים ועכ"ז לא עזבנו השי"ת ברחמיו הנה אמרו חכז"ל כבר נגעת בירידה שהוא צורך עלי' מכות דף ז: בטח אל יטשנו השי"ת לנצח ובפרט אתם ברוכי ה' שיש לכם ת"ל אמונת הצדיקים אמתיים יטע ה' בלבנו בקביעות אמונתו ית"ש ואמונת הצדיקים האמתיים כרצונו ית"ש באמת ובודאי לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד הנה אמרו חכז"ל מכות דף כד. בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' יעיי"ש ויש להבין מדוע דוקא חבקוק העמידן על אמונה לבד וי"ל דהנה שמעתי מאממ"ו ז"ל שאיתא בזוה"ק כי חבקוק ה' בן השונמית שהחי' אלישע בתפלתו והנה מבואר בכתוב מלכים ב' ד' כי לאחר שהי' לה בן בהבטחת אלישע ואח"כ כשיצא אל הקוצרים נחלה ומת ותעל ותשכבהו על מטת וכו' ותלך ותבא אל איש וכו' ויאמר אל גחזי נערו וכו' עתה רוץ נא לקראתה ואמר לה השלו' לך השלו' לאשך השלו' לילד ותאמר שלו' וכו' יעיי"ש הרי קמן אף שראתה את הילד מת בביתה עכ"ז לא רצתה מתחלה לומר לפני אלישע מרירות לבה רק אמרה שלו' כי בטחה בתשועת צדיקים מה' בכח תפלת אלישע שיחיה אותו וכן היה באמת נמצא כי בן השונמית חי בכח אמונה בצדיקים כנ"ל לזאת הוא בעצמו העמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה כמדומה לי שראיתי בדברי קדשו של הרבי מלובלין ז"ל שפירש וצדיק באמונתו הרצון שיש לו אמונה בצדיק יחיה כנ"ל.

י"ל הא דאיתא במסכת פסחים דף סח אר"ח א"ר עתידין צדיקים שיחיו מתים הרצון כי מבואר בתנא ד"א וכן תחיית המתים להקב"ה לימות בן דוד כדי ליתן שכר טוב לאוהביו וליראיו וכן תחיית המתים להקב"ה לעוה"ב וכו' יעיי"ש, נמצא כי אוהביו ויראיו יחיו לימות המשיח ולעוה"ב יחיו כל המתים חוץ מאלו שמנו חכז"ל ע"כ י"ל כי לימות המשיח

עתידין צדיקים שיחי' מתים כי איתא שם עוד א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן עתידין צדיקים שיחי' מתים שנאמר עוד ישבו זקנים חקינות ברחובות ירושלים ואיש משענתו ביזו מרוב ימים, וכתוב התם ושמת משענת על פני הנער יעיין שם. וי"ל דאותן הצדיקים שבחיי חיותם בעולם הזה היו אנשים מסתופפים בצלם ומחוברים עמהם והיו נשענין עליהם בכל דבר אף שלא הגיעו למדרגת הצדיקים שיחיו לימות בן דוד עם כל זה הצדיקים רבותיהם יחיו אותם ושפיר מפיך לה ממשענתו הרצון לאותן אנשים אשר הצדיקים היו משענתם ואנ"ש היו נשענין עליהם להם יחיו כנ"ל גם י"ל דאלישע אמר אל גחזי ליקח משענתו ולשום על פני הנער י"ל דג"כ כיוון לזה יען כי השונמית שמה כל בטחונה באלישע הנביא והיתה נשענת על תפלתו וכחו בזאת האמונה הי' יכול להחיות אותו בסיבה קלה לשום משענת על פני הנער בכוונה הנ"ל אולם גחזי יען כי סיפר לפני אנשים שהולך להחיות את המת ואלישע ציוה עליו בלי להגיד כמבואר בכתוב שם א"כ לא האמין ר"ל באלישע הנביא ופגם באמונה הקדושה מש"ה לא הקיץ הנער על ידי מעשיו בשומת המשענת, והי' מוכרח אלישע בעצמו לבוא לשם ולעשות מה שעשה עד שהחיה אותו כמבואר שם יעיי"ש נמצא כי מאד גדול זכות אמונת צדיקים אשרי מי שזוכה להתקרב לצדיקים אמתיים בעודם בחיים חיותם כמבואר בספר ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ע"ב ואשרי לו בזה וכבא יתן ה' בלבנו בקביעות אמונתו ואמונת הצדיקים האמתיים להתקשר בהם באמת ונזכה לכל טוב סלה.

י"ל הא דכתיב וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וכו', דלכאורה קשה הי' לו לכתוב בפשוט אשר חפרו עבדי אביו בימי אביו אך י"ל דיקשה היתכן שהי' להפלשתים כח לקלקל מעשי עבדי אברהם אך הנה מצינו דגרים שנתגיירו בימי אברהם חזרו לסורן בימי יצחק וי"ל דמחמת שחשבו כי ח"ו אחר מות אברהם אין מנהיג הדור כאשר אמרו גדולי עכו"ם בפטירת אברהם אוי לו לעולם שאבד מנהיגו כמבואר במסכת בבא בתרא אבל שם ועבר ידעו בודאי שגם עתה יש צדיק יסוד עולם מש"ה נפלו הרבה גרים מעבדי אברהם מאמונתם ועי"ז הי' כח להפלשתים לקלקל מעשיהם וזאת יש לפרש אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו הרצון שהי' עבדי אביו בימי אברהם אביו מחמת שהי' שמו אברהם על כי הי' אב המון גוים כדכתיב בפרשת לך והאמינו בה' ובאברהם עבדו ואחר מות אברהם נפלו מאמונתם ולא הי' עבדיו ועי"ז הי' כח להפלשתים לקלקל מעשיהם כנ"ל.

וישב יצחק ויחפר בארות המים אשר חפרו עבדי אביו וכו' ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו ויש להבין אמאי לא כתיב בתורה

השמות אשר קרא להן אך י"ל עפ"י מה שמובא בספר ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן לט לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ וכו' שע"י מפעלות ה' שבארץ הזאת השפלה יכולין לדעת ולהשיג התכלית וזה אשר שם שמות בארץ היינו שהתכלית שהוא בחי' ש'מ'ו'ת' ר"ת ת'כלית מ'עשי ש'מים ו'ארץ בבחי' נפש חיה הוא שמו וכשארז"ל אל תקרא שמות אלא שמות דהיינו עולם הנשמות שהוא התכלית הוא מלוכש ונאחו בארץ השפלה הזו שע"י העולם הזה השפל דייקא ע"י מוכרחין להשיג התכלית כנ"ל וכו' יעיי"ש כל התורה ועפ"י דבריו הקדושים י"ל כי מעשי אבות הבארות שחפרו היינו שחפרו בעבודת הבוי"ת למצא האמונה כדברי רבינו בהתורה תקעו אמונה וז"ל שצריכין לחתור ולמצא המים שמשם גדילה האמונה יעיי"ש ע"כ י"ל דחפרו הבארות וכווננו למצא האמונה אשר היא העיקר וכתוב כל מצותיך אמונה ובכל באר מצאו דרך אמונה לעבודתו ית"ש וע"י באו להשגת ה' כידוע בדברי רבינו שע"י אמונה בא להשכל של הדבר עיי"ש בליקוטי קמא סימן צ"א וקרא אברהם אבינו כל באר בשם אשר הורה דרך אמונה לעבודתו ית"ש ובא להשגה בו יתעלה והפלשתים נתקנאו ע"י קריאת השמות אשר ראו ע"י השמות שבאו לידי השגות גדולת כאלו ומש"ה ע"י קנאת הדת סתמום הבארות ויצחק שב וחפר את הבארות וכו' ויקרא להן שמות הרצון שלכל הבארות קרא שם אחד היינו שמו"ת ובהך תיבה נרמז תכלית מעשה שמים וארץ הרצון שמצא בכל הבארות עבודות לעבדו ית"ש ולהשיג התכלית של כל הבריאה כנ"ל ובהך תיבה ש'מ'ו'ת' נכללו כל השמות אשר קרא להן אף שקרא א"א כל באר ובאר בשם העבודה המיוחד לו אשר מצאו ע"י חפירת כל באר ובאר כי כל העבודת האמתיות לו ית"ש הכל הוא התכלית כנ"ל ולזה כתיב ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו שמות כתיב בויו כשמת כתיב חסר ויו הרצון שיצחק קרא סתם שמות לכל הבארות אשר נכלל תכלית מעשה שמים וארץ ואברהם קרא שמות מיוחדות לכל באר ומש"ה כתיב בלשון יחיד ועי"ז שקרא יצחק סתם שמות בדרך כלל לא הבינו הפלשתים התועלת ולא נתקנאו בהם כנ"ל.

לנוכח אשתו ופירש"י ז"ל זה עומד בזוית זו ומתפלל והיא עומדת בזוית זו ומתפללת. ויש להבין עניני זויות מה טיבם. אך י"ל דהנה ידוע מאמר חכז"ל הרוצה להחכים ידרים והרוצה להעשיר יצפין ע"כ י"ל, דיצחק רצה רק לחכמת התוה"ק והרא"י שלא רצה לברך את יעקב בטוב עוה"ז אף שבודאי ידע כי יעקב איש תם יושב אהלים ע"כ עמד והתפלל בזוית של דרומית מזרחית כי צריך להיות פניו למזרח כידוע רק נטה גם לצד דרומית בעת תפלתו בשביל שיחכים כי זה הי' כל ישעו וחפצו ורבקה הבינה שצריכין לעבודת השי"ת גם הרחבת הדעת מטוב עה"ז ג"כ כדברי חכז"ל

שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם וכו' והראי' שאמרה ליעקב ברוה"ק שבה שילך לקבל הברכות בחכמה לזה עמדה להתפלל בזוית מזרחית צפונית להמשיך גם עשירות דקדושה לעבודתו יתברך ולפי"ז י"ל מה שאמרה רבקה א"כ למה זה אנכי ופירש"י ז"ל מתאווה ומתפללת על הריון י"ל כי חשבה כי זה הוא עיבור אחד והוא פעמים טוב ומפרכס לצאת על פתחי תורה ופעמים רע ומפרכס על פתחי ע"א ומהיכן נמשך הרע שבו אך בודאי מחמת העשירות כי לפעמים נמצא אדם כשהוא נתעלה למעלה שנתעשר אזי הוא שוכח בהקב"ה ח"ו לזה אמרה למה זה אנכי מתפללת הרצון להמשיך גם עשירות והרחבה עד שנאמר לה שהם שני גוים וזה לרשעו וזה לתומו.

ועתה בעהט איך זעהר זיך ניכט ציא לאַזין קיין עגמת נפש פין קיין שום זאך הגם עס איז זעהר אַנסיון פאַר ליב ציא נעמין עגמת נפש נאָר לאַז מען זיך בעזינען ווען עס קימט אַ נביא אמת וועלכיס מען גלויבט אין עהם באמת אין זאָגט דאָס עגמת נפש לייזט אַפּ פין אסטערליש ח"ו מאַכט מען געוויס פאַרליעב גענומען אַזוי בראַכט מען ציא גלייבין זעלבסט דאָס עס טיט זיך ניכט זעלבסט קיין שום זאך נאָר אַלעס איזט מיט השגחת השי"ת נאָר אַ עבירה ווערט גיטאַהן זעלבסט בכח הבחירה ווייטער איז אַלעס פין השי"ת איז געוויס אַלעס לטובה וואָס מען מיינט אַז עס איז גאָר שלעכט ח"ו לייזט עס אַפּ פין אַלעם שלעכטין אין מיר האַפּין דאָך דאָס געוויס דערנענטערט זיך דיא ימות המשיח השי"ת זאָל העלפּין וויא ציא געכסטין בראַכט מען אויך ציא בעזינען עס איזט דוך אַ מלחמה צייט וועלכיס פיעל אינזערע ברידער ווערין נעבעך געלאַטירט ברעב ויגון וצער ח"ו פילייכט מען זעהט מענטשין מאַכין היינט אין דיא מלחמה צייט ביזניס גליקליכע געשעפטין איזט זייא אויך ניכט מקנא צי זיין וועלכיס מען האָט גיזעהן אין דיא פריערדיגע מלחמה מיר בראַכין צילויבן אין דאַנקין השי"ת פאר דעם לעבין ובפרט נאָך השי"ת העלפט נאָך מיט געזונט אוהן דאָקטורים בראַכט מען געוויס אין גיוויס צי לויבין אין דאַנקין השי"ת אין פרייליך זיין אין זיך ניכט צילאַזין קיין עגמת נפש ובפרט ניכט ציבעדארין דאָס מען האָט גיבראכט אזוי צי טאַהן מאַכט בעסיר גיועזין וואָרום אמענטש ווייסט גאָר ניכט וואָס איזט באמת גיט פאר עהם נאָר צי גלויבין דאָס וואָס השי"ת טיט איז אַלעס גיטן מען בראַכט נאָר ציאבעדארין וועלכיס מען האָט גיטאַהן קייגין השי"ת אין ניכט חלילה ציא זיין בעצבות נאָר צינעמין אויף זיך צי זיין גיט פין יעצט און פרייליך זיין אייביג וואָרים שמחה ברענגט אַ גרויסע רפואה ובעזרת השי"ת וועט מען געוויס זעהן אַז אַלעס וואָס מען איזט אַ דאָרף גיאַנגען איז אַלעס גיועזין לטובה השי"ת זאָל ענק

העלפין ציהאָבן פיעל גיטעס אין גיטעס בגשמיות וברוחניות ובפרט נחת פין דיא קינדער זאלין לעבין יודיש נחת אין חסידיש נחת אין נגידיש נחת אין מיר זאלין באמת טאקי דערלעבין מיט נחת לימות משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו א"ס ידידך החפץ טובך בגוף ונפש וממון.
אפרים

ב"ה יום ב' לסדר היטב איטב וכו' תרפ"ז לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג בתורה ויראה מהולל במעלות ומדות מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט הנה באתי לשמחך בד"ת אשר השי"ת חנני ברחמיו ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים וכו' יש לדקדק אמאי נתן לו עוד לחם יותר ממבוקשו אך י"ל דהנה איתא בש"ע או"ח סימן קס"ט לא יתן לאכול אלא למי שיודע בו שיברך והרב ז"ל הגיה ויש מקילין אם גותן לעני בתורת צדקה יעיי"ש ולפי"ז יקשה איך נתן יעקב לעשו לאכול הלא לא הי' בדרך צדקה ועשו הי' ישראל מומר כידוע אך י"ל דהנה ידוע דעל דבר שהוא טפל אין צריך לברך גם על הפת שהיא טפלה אין צריך נט"י כמבואר בש"ע סימן רי"ב יעיי"ש בבאה"ט והנה יעקב אבינו חשב כיון דעשו רצה באכילת עדשים עד שאמר הלעיטני נא חזינן דכל תשוקתו הי' באכילת עדשים להלעיטו א"כ מותר ליתן לו לחם להיות לו לטפל ולא יצטרך ברכה לאכילת הלחם גם לא נט"י אבל עשו הרשע תיכף שלקח הלחם, אכלו ולא המתין לאכילת עדשים עמו להיות טפל להעדשים א"כ שוב הוי הלחם עיקר דהא באמת אם אוכל לחם מקודם לרעבון נפשו שוב הוי הכל טפל ללחם והי' היתר ליתן לו גם עדשים, ובחכמה עשה יעקב הכל דע"י הלחם שהי' לפי כוונת יעקב בהיתר הי' גם נתינת העדשים בהיתר *) כנ"ל והא דכתיב ויאכל וישת ויקם וילך לכאורה מאי השמיענו הכתוב עפ"י פשוטו אך י"ל להודיע רשעתו אף שאכל ושתה היינו כדי שביעה כמו שדרשו חז"ל ושבעת זו שתי אף על פי כן לא בירך ברכת המזון הראי' דתיכף ויקם וילך וברכת המזון צריך להיות בישיבה כידוע ויבז עשו את הבכורה יש לפרש דמקודם

נ"ל לפי דבריו הקי' לפרש הפסוק הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה כי בכורה היא עבודת השי"ת ואיתא בגמרא סוטה ד' האוכל בלי גטילת ידים נעקר מן העולם פירש"י משום דעובר על דברי חכמים חייב מיתה כי יעקב נתן לו בהיתר לפי הנ"ל שהלחם הי' רק טפל אבל עשו הרשע אכל בתחילה הלחם בלי גטילת ידים גלל כן נכון סמיכת הפסוק הנה אנכי הולך וכו' כי עשו ידע בעצמו שלא יטול ידיו ללחם ועי"ז הוא הולך למות כי האוכל בלי גטילת ידים חייב מיתה כנ"ל וכתיב הלעיטהו לרשע וימות.

אין גיכר כ"כ בזיון די"ל משום דהי' רעב ויעף ולא הי' לו עצה אחרת אבל כיון דחזיגן דאחר אכילתו ג"כ לא התנהג עפ"י התורה או נתגלה דעתו למפרע דכל המכירת הבכורה הי' בשביל בזיון הבכורה כי ביזה עבודת ה' ית' כג"ל הראי' שלא בירך ברכת המזון שהי' אפשר לו בקל דברי ידידך החפץ טובתך ומצפה לשמוע בשורת טובת ממך בתוך שאר ישראל.

אפרים

ב"ה יום ב' אמור ה' תרפ"ט לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי האהובים והנעימים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי ג"י ובנו האברך המופלג בתורה ויראה הנגיד יקר רוח מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט הנה ת"ל קבלתי המעות ששים זהובים טרם חג הפסח תשואות חן חן לכם על עזוז אהבתכם לי אהבה שאינה תלויה בדבר יה"ר שתהי' אהבתי לכם ג"כ אהבה שאינה תלויה בדבר ותהי' אהבתינו חזקה כיתד שלא תמוט ונזכה לראות זה מזה ומכל ישראל אך שלום טובה וברכה חיים חן וחסד וכל טוב סלה. הנה יש לפרש הא דכתיב ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב היתכן לומר שלעשו אהב יותר מיעקב ח"ו אך י"ל דידע יצחק כי יעקב איש תם וכו' אך יען כי טבע האב לאהוב את צאצאיו אף כשאינם טובים ח"ו לזה עשה יצחק עצה לאהב את עשו כי ציד בפיו ונותן את האהבתו בזה הענין כדי שיהי' אהבה התלוי' בדבר אבל ליעקב אהב אהבה גמורה שאינה תלוי' בדבר אבל רבקה אהבת את יעקב לבד ולא לעשו כלל אך מצינו כרחם אב על בנים ע"כ בודאי הרחמנות האב גדול יותר מאם ומש"ה כאשר רצה לברכו שאל ממנו וצא השדה וצודה לי וכו' יען כי בשעת הברכה מהראוי להיות לו לעשו אהבה כדי שתחול הברכה בלב טוב ומש"ה ציוה לו להביא לו ציד כדי שתהי' אהבה תלוי' בדבר וכמו כן יהי' הברכה ג"כ לשעה ולא ברכה נצחיות וליעקב סבר לברך ברכות נצחיות לעוה"ב כאשר האהבה הוא נצחי אבל רבקה ברוח קדשה ראתה כי ליעקב נצרך גם עוה"ז שהיא לשעה כדי שעיי"ז נוכל לבא לטובת נצחי לעבדו ית"ש בתוך הרחבה ובשמחה ומש"ה עשתה מה שעשתה.

הנה יש לדקדק על מה שכתוב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת וכו' אמאי נתן לו יעקב יותר ממה ששאל הלא לא ביקש רק הלעיטנו נא מן האדם וכו' רק י"ל דלכאורה יפלא על יעקב אבינו שהיה

מדתו רחמים היתכן בשעה שביקש ממנו אחיו עשו הלעיטנו נא מן האדם לא רצה ליתן לו רק שימכור לו את בכורתו רק י"ל דבאמת הי' נותן לו גם בלי מכירת הבכורה הראיה שנתן לו יותר ממה ששאל רק מה ששאל ממנו הבכורה אין זה רק מחמת שראה שעיפה נפשו להורגים שהי' מלא רציחה ואין ראוי כלל לעבודה כידוע כי כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו והשתא שראה יעקב שהגיע שעת הכושר שימכור את הבכורה לזאת ביקש ממנו שימכור את בכורתו ואח"כ נתן לו גם לחם וגזיר עדשים י"ל שנתן לו כל הקדירה עדשים עם הרוטב של עדשים לכן כתיב ויאכל וישת רצה לומר ששתה גם הרוטב של עדשים כי נתן לו כל הנזיר כנ"ל יותר ממה ששאל כנ"ל.

בפר' תולדות ותהיין מורת רוח ליצחק ולרבקה י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י' והעצה היעוצה לבטל הגאווה שהוא הע"ז וכו' העיקר הוא ע"י התקרבות לצדיקים וכו' וצדיק הוא בחי' רוחא וכו' וע"י נכנע רוח גבוה אל אחר ונעשה מאחר אחד וכו' יעיי"ש ובוה י"ל דהנה נשי עשו אף שקראו אותם בשמות נאים אעפ"כ בפנימיות עבדו ע"ז כמובא בפרש"י ז"ל ואם הי' מקורבים ליצחק ולרבקה באמת אז הי' מעבירין אל אחר כפירות מהם והי' נעשה מאחר אחד אבל הם לא רצו להכניע עצמם ולהתקרב באמת להצדיקים האמתיים ליצחק ולרבקה שהם היו בבחי' הרוח ולא רצו נשי עשו לקבל מהם מרות אדרבה הי' בהם גאווה שהם מורת רוח ולא מרות רוח ע"י כן לא עזבו הע"ז מלבם והי' מורת רוח ליצחק ולרבקה כתרגום וכפרש"י ז"ל מלשון ממרים וכו' יעיי"ש יה"ר שנוכה להתקשרות ולהתקרבות לצדיקים באמת ועי"ז נזכה לכל ההשפעות ולכל הטובת הן בגשמיות והן ברוחניות רצוני לידע המצב וכו' יה"ר שתזכה לבשר בשורת טובת ונזכה לשמוע מהר בשורות טובות ישועות ונחמות מפי אלי' זכור לטוב דברי ידיך החפץ טובתך בכטו"ס.

אפרים

ב"ה אור ליום ד' היטב איטב עמך וכו' תרצ"ג לפ"ק.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' ר' הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה שאלני אחד על מה שנקרא מודים דרבנן והנה מובא במעדני יו"ט ברכות בשם הב"י שמצא כתוב הטעם כי נתקן בקיבוץ הרבה חכמים יעיי"ש וי"ל עוד כי הנה מבואר בברכת הודאה על חיינו המסורים בידיך ועל נשמותינו הפקודת לך ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל גפלאותיך

וטובהך שבכל עת וכו' הטוב כי לא כלו רחמיך וכו' ויהללו ויברכו את שמך וכו' ישועתינו ועזרתינו סלה וכו' הגה נראה מדברים הקדושים הללו שאנו מודין ומשבחין להשי"ת על חיינו וכו' ואח"כ על נפלאותיו וטובותיו ומבקשין תיכף על להבא כי לא כלו רחמיו וכו' הרצון שיוסיף עוד רחמים וחסדים וכו' ישועה ועזר וכו' אך הרבנן שהם מסתפקין במיעוט כמו שאמרו חז"ל כך הוא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו' תקנו מודים בלשון שמודין ומשבחין להשי"ת על שהחייטנו וקיימתנו כן תחיינו ותקיימנו ותאסוף גליותינו הרצון שהם תופסין לעיקר הטוב שאנו חיינ וקיימין ומבקשין כן תחיינו ותקיימנו ואין מבקשין על הטובות ובשביל זה י"ל דנקרא מודים דרבנן אך זה שייך להרבנן היחידי סגולה אבל לרוב עם ישראל צריכין לישועה גדולה ברחמים וחסדים כדכתיב הטוב כי לא כלו רחמיך וכו' ועי"ז נתקדש שם שמים שלא יחסר לישראל מכל טוב כאשר אנו אומרין תרום ותגביה קרננו למעלה והושיענו בקרוב למען שמך ברוך המקדש שמו ברבים י"ל דהרצון שע"י שיתרומם ויגבה קרננו למעלה ונושע עי"ז יתקדש שמו ברבים ולפי"ז י"ל מה שאמר יעקב אבינו ליצחק אביו בשעה שבא לקבל הברכות קום גא ש'ב'ה ואכלה מצידי ש'ב'ה ר"ת המקדש שמו ברבים, הרצון שע"י הברכות שישראל נשפעים בברכות עי"ז יהי קידוש שמו ברבים וגם י"ל דזה שאמרה רבקה ואברכך לפני ה' וכו' הרצון שהברכות יהי לפני ה' שיתקדש שמו יעזור השי"ת לכל ישראל בכל טוב למען כבוד שמו.

הנה איתא במדרש תולדת פרשה ס"ד ויבאו עבדי יצחק אין אנו יודעין אם מצאו או לא מצאו מן מה דכתיב וימצאו שם באר מים חיים הוי אומר שמצאו באר מים חיים יעיי"ש והוא תמוה מאד ועיי"ש במתנות כהונה אך י"ל דהנה כתיב מקודם בפרשת תולדת ויכרו שם עבדי יצחק באר ולא כתיב וימצאו ועתה כתיב ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגידו לו על אודת הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים י"ל דשם כתיב ויכרו היינו כריה דקה כמדומה לי שראיתי כתוב באיזה ספר על הא דכתיב באר חפרוה שרים כרוה גדיבי עם דלשון חפירה הוא בעומק יותר מן כריה, והנה בודאי האבות הקדושים ועבדיהם כיוונו כוונות גדולות בהבארות דרך ה' ע"כ י"ל דמקודם כרו רק כריה ולא יגעו ביגיעה לזאת לא מצאו כי לתורה צריכין יגיעה כדברי חז"ל יגעתי ומצאתי תאמין ואח"כ כאשר חפרו היינו שיגעו ביגיעה לזה מצאו באמת הדרך כאשר כיוונו. אך הנה מצינו כי בהתורה יש שני דרכים אם זכה לסם חיים לא זכה וכו' לזה אומר המדרש ויבאו עבדי יצחק אין אנו יודעין אם מצאו אף דכתיב מצאנו מים אין אנו יודעין אם נקרא באמת מציאה היינו לסם חיים אך ממה דכתיב שם ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים הרי חזינן דע"י חפירה ויגיעה

זכו למים חיים בודאי גם כאן מצאו ע"י חפירה למים חיים. יה"ר שנוכה למצא את המים שגדילה שם האמונה כמבואר בדברי רבינו ז"ל בתורה תקעו אמונה יעיי"ש כי העיקר הוא האמונה כמבואר שם יה"ר שנוכה לאמונה שלמה ובטחון שלם ולשמחה תמיד נא תודיענו משלומכם הטוב יה"ר שתזכה לבשר אותנו בשורת טובת הנני דו"ש אביך היקר ידידי יקירי ר' ישראלקי נ"י והנני דו"ש ידידינו החסיד וכו' ר' דוד יואל נ"י. דברי ידידכם הדו"ש הטוב

אפרים

ב"ה פורים קטן ירושלים עיה"ק תובב"א לפרט ב'ר'צ'רות' לפ"ק.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג יקר רוח חו"ג מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

מכתבך קבלתי ובאתי להשיבך מפני הכבוד כי מי אנכי לתת עצה אך בדרך משא ומתן ומפני אהבתנו הנני אומר כי קשה לי שתמכור את הבית לאיש אחר כי הוא מקחך הראשון ועמלת בו הרבה גם הוא מנחלת אבות גם ללוות מעות לקנות את הבית שתהיה עי"ז בעל חוב מי יודע כמה ג"כ קשה לי כידוע מדברי רבינו ז"ל מי שרוצה לשוב יזהר מלהיות בע"ח יעיי"ש בספר המדות גם איננו גוח לי כ"כ להיות לך כל הבית הזה באופן הנ"ל כי לא ידעו שהוכרחת ללוות ע"ז השי"ת יצילך מעין וכו' ומכל דע ונגע לא יקרב באהליך ע"כ אינני יודע לתת לך עצה אפשר נכון הדבר להמתין עוד ולהיות שב ואל תעשה עד אשר תראה אשר מן השמים יורוך את אשר תעשה אשר תהיה מוכרח לעשות כן אינני יודע אם אתה מוכרח גם עתה לעשות כאשר כתבת לי להשתדל במכירת הבית או לקנות או אם אפשרי לך עוד להיות כמחריש עד אשר הם יכופו אותך לעשות כן ותהיה מוכרח יה"ר שישלח ה' עזרך מקודש ותזכה לעצה טובה מלפניו וכל אשר תעשה תצליח ותמצא חן ושכל טוב בעיני ה' ואדם ולהיות לך כל טוב הן בגשמיות והן ברוחניות ותזכה אתה וביתך שיחיו לאכל מטוב הארץ. הנה כבר כתבתי ושלחתי מכתב לאחיך ר' יעקב שמואל נ"י.

הנה ידוע שאחרון וכו' חביב הנה רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קפ"ט צריך ליהדר מאד מעצבות ועצלות וכו' יעיי"ש הרי שעצבות ועצלות הוא ענין אחד כמובן וא"כ להיפך נמי זריזות ושמחה הוא ג"כ ענין אחד כמובן ולפי"ז יש לחבר ולעשות נעוץ סופו בתחלתו בש"ע או"ח בתחלתו מובא יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו וכו', וברמ"א שם ויקום בזריזות וכו' ובסופו

הוא הלכות פורים קטן ומסיים הרמ"א ז"ל וטוב לב משתה תמיד בהתחלת הש"ע הוא ענין זריזות ובסופו הוא ענין שמחה והם ענין אחד כנ"ל, יהי רצון שנזכה לזריזות ושמחה תמיד והנה איתא בדברי מוהרנ"ת ז"ל כי בגשמיות צריך לחזק עצמו ולשמוח בהתורה של רבינו ז"ל בליקוטי קמא קצ"ה בצר הרחבת לי היינו שגם בהצרה בעצמה השי"ת מרחיב לו ומגדיל חסדו עמו וכו' מלבד מה שאנו מצפים שהשי"ת יושיענו בקרוב מכל הצרות וייטב עמנו מאד וכו' יעיי"ש וברוחניות צריך לחזק עצמו ולהיות בשמחה תמיד בהתורה סימן רפ"ב אומרה לאלהי בעודי כי צריך לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב וכו' כדי לחזק א"ע שלא יפול לגמרי ח"ו רק אדרבה יחיה א"ע וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו וכו' יע"ש ולפי"ז יש לקשר הנך תלתא מימרות במסכת תענית בשם אר"י בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם וכו' כך משנכנס אדר מרבין בשמחה לתת אחרית ותקוה אר"י ברי' דר"ש ב"ש משמיה דרב אלו דקלים וכלי פשתן ופירש"י ז"ל דקלים להתפרנס בהן כלי פשתן ללבוש ראה ריח בני כריח שדה וכו' אר"י ברי' דר"ש בר שילת כריח שדה של תפוחים.

כי הנה המאמר הראשון להיות מרבין בשמחה ואיך יכולין לבוא לשמחה לזה אמר מימרא שניה היינו בעניני גשמיות צריכין לחזק א"ע ולשמוח בדברי רבינו ז"ל בהתורה בצר הרחבת לי כי גם בהצרה בעצמה השי"ת מרחיב לנו כי הכל חסדי ה' ית"ש גם הדקלים וכלי פשתן הם חסדיו יתברך מלבד מה שאנו מצפים שהשי"ת יושיענו בקרוב מכל הצרות וייטב עמנו מאד מרגלי בפומי דאינשי אז מען נעמט פארליב וויא עס איז האט מען וויא מען וויל וי"ל שזה בכלל מה שאמרו חז"ל בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון וכו' מפני רצונך ובעניני רוחניות יש לשמוח בהמעט טוב שמוצא בעצמו והוא בכלל כריח שדה של תפוחים עפ"י דברי חז"ל במסכת שבת דף פ"ח למה נמשלו ישראל לתפוח מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע ובזה יוכל כל איש ישראל לחזק עצמו כי כל ישראל קבלו את התורה כדכתיב את אשר ישנו פה ואת וכו' גם י"ל שבזה הכח שהקדימו כל ישראל נעשה לנשמע יש בכל איש ישראל יהיה מי שיהיה איזה דבר טוב היינו מצוה בחי' נעשה בדברי רבינו בהתורה הנ"ל יעיי"ש ובזה י"ל מה שאמר יצחק ליעקב קודם הברכות ראה ריח בני כריח שדה וכו' ויתן לך וכו' כנ"ל כי שמעתי מא"א מורי ז"ל כי בזה אשר בירך יצחק את יעקב והכוונה היתה על עשו כי היה במרמה בזה פעל שגם על איש ישראל אשר הוא חוטא ופושע בבחי' אעפ"י שחטא ישראל הוא אך הוא גם בחי' עשו לפי מעשיו הרעים אך מאחר שהוא בכלל ישראל גם עליו תחול הברכות ודפח"ת וזאת י"ל הכוונה ראה ריח בני כריח שדה וכו' ואמרו

חז"ל כריח שדה של תפוחים היינו כנ"ל כי אעפ"י שהוא מה שהוא ר"ל עכ"ז הוא בכלל קבלת התורה שהקדימו נעשה לנשמע ובודאי יש בו ג"כ מעט טוב כי איך אפשר שלא עשה איזה מצוה מימיו וראוי שגם עליו יחולו הברכות כנ"ל יה"ר שנזכה להיות בשמחה תמיד ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ונזכה לקבל ימי הפורים גדול בשמחה גדולה ורבה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת נ'נ'מ'ח' זי"ע ועכ"י אכ"ר ידיך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות לפרט ברצות לפ"ק יקוים בך הכתוב ברצות ה' וכו'.
אפרים

ויצא

ב"ה יום ג' לסדר לחם לאכל וכו' ה' תרצ"ב לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה איתא בש"ע אר"ח סימן א' יתגבר כ'אר"י לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר יעיי"ש הנה י"ל כ'אר"י נוטריקין כי אני ה' רופאך הרצון בל ידאג פן יארע לו חלשות מזה ח"ו יה"ר שנזכה לקום בזריזות ובכח גדול לעבודתו ית"ש הנה לכאורה קשה אמאי נדר יעקב אבינו ואמר ונתן לי לחם לאכול וכו' הא בודאי יתן השי"ת לו לחם וכו' דכתיב ונתן לחם לכל בשר, הגם דמחוייבין אנו להתפלל ע"ז כידוע עכ"ז אין צריכין לידור על זה דהא אין נודרין רק בעת צרה ר"ל אך י"ל דיעקב אבינו ירא לנפשו מחמת שהלך לבית לבן למקום טומאה והוא דרך מסוכן ר"ל וירא פן יפול ח"ו לתאוות רעות לתאוות אכילה שגל ממון באופן שיהי' נגד רצונו ית"ש וע"ז אמר ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך הרצון כנ"ל ונתן לי לחם לאכל וכו' הרצון כאשר מבואר בספר הקדוש סיפורי מעשיות בהמעשה של התם שהיה תמיד בשמחה ולא חסר לו מאומה ובאכילת הלחם כיוון על כל המאכלים שבעולם ובעד כל מאכל ומאכל היתה נותנת לו חתיכת לחם והוא הי' מתענג מאד מזה ושיבח מאד את אותו המאכל ממש ובאמת הי' מרגיש באכילת הלחם טעם כל מאכל ומאכל שהי' רוצה מחמת תמימתו ושמחתו הגדולה וכו' וכן במלבושים פעלץ אחד וכו' כשהיה צריך ללבוש פעלץ כגון לילך לשוק וכו' כשהיה צריך ללבוש טוליפ לילך בין אנשים וכו' והיתה נותנת לו הפעלץ וכו' הי' מתענג ממנו וכו' כשהי' צריך לקאפטין כגון לילך

לבהכ"נ וכו' והיתה נותנת לו הפעלץ וכו' והי' רק מלא שמחה וחדוה תמיד יעיי"ש היטב כל המעשה הקדושה והתם לא הי' טפש רק הי' לו שכל פשוט וכו' יעיי"ש והנה יעקב אבינו נקרא בתורה איש תם ורצה בדרך הנ"ל לשבר תאוות אכילה רק הלחם יהיה לאכול הרצון בעד כל מאכל וכל אכילות יכללו, בהלחם ובגד ללבוש הרצון שהבגד יהי' כלול כל הלבישות כנ"ל ושבתי בשלום וכו' הרצון שלא יפגום ח"ו בברית קודש הנקרא שלום דכתיב את בריתי שלום והי' ה' לי לאלקים הרצון שלא יפול בתאוות ממון שהיא בחי' ע"ז וכל הע"ז כלולין בתאוות ממון כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן כג יעיי"ש והאבן הזאת וכו' כי הנה א'ב'ן' נוטריקין א'כילה ב'רית נ'גידות הנה נגידות מרמו על תאוות ממון כמבואר בליקוטי מזהר"ן ז"ל סימן י"ג הרצון שאם יהי' הכל בקדושה אזי והאבן הזאת וכו' יהי' בית וכו' כי א'ב'ן' מרמו להנ"ל.

אך הנה יעקב אבינו הי' במדרגה הנ"ל אבל דורותיו צריכין לכל ההצטרכות ברחבה והתפלל להשי"ת שיעזור וישפיע לעמו ישראל שפע פרנסה טובה הן פרנסת הנפש הן פרנסת הגוף בתוך הרחבה ונחת גדול לעבדו ית"ש ויעקב אבינו אמר ונתן לי לי דייקא שהוא הגיע למדריגה הנ"ל אבל לדורותיו רצה להיות להם כל טוב ועי"ז יכירו את ה' ויעבדו אותו בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולפי"ז יש לפרש מה שאמרה רבקה ליעקב שיקבל הברכות מיצחק במרמה לך נא אל הצאן וקח לי וכו' הרצון שהנה מבואר בספר נועם אלימלך ז"ל ויעקב הי' רעה את צאן לבן הנותרות צאן מרומז לישראל צאן קדשים ויעקב אבינו רצה לתקן לישראל בגלות המר להמתיק הדינים מעליהם וכו' הי' רועה אותן וממתיק הדינים מעליהם לרחמים יעיי"ש בפרשת וישב ועפ"י דבריו הקדושים י"ל דרבקה אמנו רמזה לו לך נא אל הצאן הרצון הגם דאתה בעצמך אינך צריך לברכות הגשמיים כנ"ל אבל לך נא אל הצאן להדורת הבאים כי הם צריכין לכל טוב.

ויקרא למקום וכו' ואולם לזו שם העיר לראשונה וי"ל דקרא להמקום בת א' הרצון דהעיקר הוא עבודת ה' ית"ש ואולם ל'ז'ז' נוטריקין ז'ן ו'מפרנס ל'כל, הרצון שצריכין גם לפרנסה לראשונה דקתני אם אין קמח אין תורה וכו' וזאת קתני בראשונה בפרק ואח"כ אם אין תורה וכו' ופרנסה מורה לכל ההצטרכות כידוע ויש לרמוז דהנה מצינו בגמרא אברהם תיקן תפילת שחרית דכתיב אל המקום אשר עמד שם וכו' ואין עמידה אלא תפלה וכו' יצחק תיקן תפילת המנחה דכתיב לשיח בשדה ואין שיחה אלא תפילה יעקב תיקן תפלת ערבית דכתיב ויפגע במקום ואין פגיעה אלא תפלה יעיי"ש במסכת ברכות והנה הר"ת ע'מידה ש'יחה פ'גיעה הם ש'פ'ע' לרמוז דע"י תפלתם השפיעו שפע לכל הן בגשמיות הן ברוחניות.

אודת הקרירות י"ל הנה שמעתי אומרים משליך קרתו כפתים כפי תם ואיני יודע הפירוש אך י"ל דהנה יעקב אבינו נקרא איש תם והתפלל ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ומסתמא יעקב התפלל בעד כלל ישראל שהי' כולם כלולים בו וזאת הכוונה משליך קרתו אך כפי תם כאשר אמר יעקב איש תם לחם לאכל ובגד ללבוש שיהי' לכל ישראל כן ולא יזיק להם ח"ו הקרירות גם מצינו בלשון השלכה שנכלל בו פרנסה כדכתיב השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך גם מצינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם כי היסודין של הקרירות בודאי ממרקין עונות יה"ר שיקוים כל הנ"ל ויהי' אך טוב לישראל.

הנה יש לדקדק על מה שאמר יעקב אבינו להרועים לא עת האספן וכו' השקו הצאן וכו' הלא הי' להבין הסיבה שאין יכולין עד יאספו וכו' כי כתיב מקודם והאבן גדולה וכו' ונאספו אך י"ל דיעקב אבינו אמר להם בל יתעצלו ובל יתיאשו עצמן שאין יכולין רק יתאזרו חיל ויתגברו אולי יוכלו לגלול האבן כדברי רבינו ז"ל כי אין שום יאוש בעולם, כלל וכו' כי האבן גדולה מרומז על היצה"ר שנקרא אבן כידוע וכתיב לב האבן יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן מ"ו מה שמספרים בשם הבעש"ט זצוק"ל משל שמלך א' הניח אוצר גדול במקום א' וסבב באחיות עינים כמה וכמה חומות סביב האוצר וכשבאו בני אדם לאלו החומות נדמה להם שהם חומת ממש וקשה לשברם וכו' עד שבא הבן מלך אמר אני יודע שכל החומת הם רק באחיות עינים וכו' והלך לבטח וכו' והעיקר לב חזק ואמיץ ואז אין לו שום מניעה וכו' וגם אפילו הגבורה של הגיבורים הוא רק מחזק ואומץ הלב וכו' יעיי"ש ובוה מיושב מה שכתוב עודנו מדבר עמם ורחל וכו' מה הוא שדבר עמם הלא הם השיבו לו לא נוכל עד אשר יאספו ומה הי' לו לדבר עמם עוד אך י"ל שהוא דבר עמם עוד לאחר תשובתם שאינם יכולים עכ"ז אין להתיאש עצמם שאין יכולין רק להתגבר בלב חזק ולילך לגלול האבן אולי יכלו וזאת הי' מדבר עמם ואמר הכתוב עודנו מדבר עמם ורחל באה וכו' ויגש יעקב ויגל את האבן ורמז בזה שיוכל כל אדם להתגבר ולגול את האבן יה"ר שנזכה להתגבר כנגד היצה"ר ויקוים בנו הכתוב והסירותי את לב האבן וכו' ידיך החפץ טובתך בגשמיות וברחניות והעיקר התחזקות ולהתקרב ולהתקשר להידוע ויקוים בך הכתוב ברצות ה' דרכי איש וכו'.

הנני דו"ש ידידינו החסיד היקר ר' דוד יואל נ"י ונא לבקשו לטובתו בגשמיות ורוחניות לבא לביהח"ס דברסלב בשלש סעודת, ידידו

אפרים

ב"ה אור ליום ה' ויצא לסדר ויאמרו שלום תשיה לפ"ק ירושלים
עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד
יקר רוח חו"נ ירא וחרד על דבר ה' איש נאמן רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

ראשית ת"ל אשר לא בא אצלי שום אחד מהצד שכנגד וכו' אולם
ידוע תדע כי פלא אצלי כי בתפלת ערבית עלה בדעתי לבקש עבורך
בדיבורי תפלה בברכת השכיבנו ותקננו בעצה טובה מלפניך והוא פלא
בעיני הלא בעת שהיית אצלי גם מקודם בעת ששמעתי הענין היה לי בירור
כדעתך ועתה העיר ה' את רוחי לדאוג עליך פן ח"ו תהיה לכם עגמת
נפש וכו' ומחמת שאתה חביב לי מאד חוששני לזה ע"כ עלה בדעתי
כי נכון הדבר יותר בדרך השלום וכו' ותסמוך על השי"ת שבודאי לא יגיע
לך עג"נ מזה כי שנאוי המחלוקת וגדול השלום ובודאי מאת ה' היתה זאת
שבזמן מועט כזה מעת שנסעת עד תפלת ערבית היתה רוח אחרת עמי
תאמין לי ידידי יקירי וחביבי ג"י כי בתפלת ערבית באמצע שמונה עשרה
היה לי בילבול מדבר הנ"ל שהיה נוטה לבי לדבר השלום ולבי אומר לי
שבועה"ת לא יגיע לך שום עגמת נפש מזה שתהיה בכלל מעביר על
מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו ותחזיק במדת השלום והוא באמת נסיון
גדול אך אנו בני אברהם אבינו שנתנסה בעשרה נסיונות ועמד בכולם לזאת
נראה לי נכון שבועה"ת תעמוד בנסיון הלז הנה בברכת השכיבנו מצינו
ופרוס עלינו סוכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך ו'הושיענו מ'הרה
ל'מען ש'מך הר"ת נוטריקין ש'ל'ו'ם' ומקודם מבקשין ופרוס עלינו סוכת
שלומך הרי כי בקשת ותקננו בעצה טובה מלפניך הוא באמצע י"ל להורות
בא כי העצה טובה לעמוד בין השלום ותעשה לפני ולפנים משורת הדין
למען השלום כי רבה כידוע.

הנה כתיב ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי
בורח הוא והוא תמוה כי היתכן לומר כי בורח אך י"ל דהנה מצינו בדברי
חו"ל הבורח מן הכבוד וכו' א"כ מצינו אופן שטוב להיות בורח באופן
הנ"ל והנה יעקב אבינו הי' נחבא ולא גילה את עצמו לפני לבן כאשר מצינו
שאמר הבה את אשתי וכו' וטעה לבן בו ולבסוף כתיב וישג לבן את יעקב
י"ל כי השיגו עתה כי הוא צדיק גדול ולזה י"ל כי טעה לבן ביעקב שהוא
רוצה ח"ו כבוד וסבר בו שודאי יאמר מקודם לכתו משם שרוצה לילך
כדי שישלחו לבן בשמחה ובשירים ובתוף וכו' היינו בכבוד גדול כאשר
אמר לבן אחר כך כמובא אבל באמת היה יעקב בורח מן הכבוד וזאת היה
מכסה יעקב מלבן כדכתיב ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד
לו כי בורח הוא היינו שהוא בורח מן הכבוד ועי"ז טעה בו כנ"ל.

י"ל על מה דכתיב ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהות וכו' ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל יעיי"ש בפרש"י ז"ל ולולי דבריו הקדושים י"ל דהנה רחל אמרה לאביה כי דרך נשים לי י"ל כי האמת היה כן שפירסה גדה באותו השעה כי לולי כן לא היה באפשרי שתשב הצדיקת רחל על התרפים דבר טמא כזה ועתה י"ל דאף שהי' אהל יעקב אצל רחל דהכתיב קרא אהל יעקב אעפ"כ בימי גדתה היה לה אהל מיוחד ועתה שפירסה גידה היה לה אהל מיוחד ונקראת אהל רחל כנ"ל.

דברי ידידך ואהבך המבקש טובתך בגוף וגפש וממון.

אפרים קראקובסקי

ויש לח

ב"ה אור ליום ד' לסדר הלוח וגדול וכו'. כנראה משנות תרפ"ז לפ"ק.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח איש חמודת מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה שמעתי עליך שהיית עם זוג' תחי' אצל אדמו"ר שליט"א בראדישיץ יפה עשיתם יתן ה' שתזכו לכל הברכות אשר קבלתם מאת כ"ק מרן שליט"א ותזכו לעבו"ה בהרחבת הדעת ובשמחה גדולה ולהודת לו ית"ש תמיד על טובתו וחסדו בתוך שאר ישראל הנה השי"ת חנני במה שמבואר במסכת ב"ב זכה הלא פרוס לרעב לחמך וכו' ואם לאו ועניים מרודים וכו' ואעפ"כ נחשב לצדקה דכתיב ונוגשיך צדקה ופירש המהרש"א ז"ל שם דמש"ה נחשב לצדקה משום דע"י שנוטלים מן העשירים המס והארנונות על ידם נפטרין העניים ומש"ה נחשב לצדקה יעיי"ש א"כ שנחשב לצדקה שוב אין לדאוג ח"ו ממה שנוטלין עתה המסים וארנונית יותר מדאי כי להן נחשב לגזל כדברי הנועם אלימלך ז"ל אבל לישראל לא יחסר כמו שאיתא לית דמעני מן הצדקה כמו כן לית דמעני מהנ"ל כיון דנקרא ג"כ צדקה ולפי"ז יש ליתן טעם על חשבון הבעלי חיים ששלח יעקב אבינו לעשו שמבואר בספר אור החיים שעולה לחשבון ת'ק'ף' לשבר תקפו של עשו יעיי"ש וי"ל דעולה ג"כ למספר עשיר לרמוז דאף דנותנין לעשו אעפ"כ לא יעני ח"ו רק ישאר עשיר לזה לא תדאגו מאומה רק חזקו ואמצו ואל ירך לבבכם רק תצפו לישועת ה' עד הנה עזרנו ברחמיו אל יעזבנו ואל יטשנו לנצח ונזכה לקיים הלא פרוס לרעב וכו' אף שלא יעני

כנ"ל אעפ"כ יותר טוב ליתן צדקה לעניים מהוגנים כרצונו ית"ש זאת הוא מעשיר ממש להיות הלוך וגדל וכו' כדברי חכו"ל, עשר בשביל שתתעשר אשרי למי שזוכה לקיים מצות צדקה כרצונו ית"ש ועיי"ש בתנא דבי אליהו זוטא שמבואר שם גדולת מצות צדקה ובמסכת ב"ב בהשזהפין יעיי"ש בעזהי"ת בלי גדר אכתוב לך חידושי תורה ועתה אקצר הנני דר"ש ומברך אותך שתזכה לקיים יהיה ביתך בית ועד לחכמים יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיה ששון ושמחה באהליכם יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך ותזכו לכט"ס דברי ידידך החפץ טובתך ומוקירך באהבה.

הנני דו"ש אביך היקר ידידי יקירי הרבני החסיד הנגיד וכו' מו"ה ישראלקי ג"י, ידידכם

אפרים

ב"ה יום ג' ר"ח כסליו תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.
 החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
 חו"ג נדיב לב וכו' מו"ה הלל ג"י מיכאליץ.
 אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' וירחם על עמו ישראל
 בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ קיבוץ גליותינו ויביא
 לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.
 ועתה באתי לבשרך כי ת"ל הוטב לי הרבה בדבר המכה ר"ל
 ואספר לך גופא דעובדא היכי הוה כי איזה זמן אשר היה כמוס עמדי
 ולא רציתי לגלות ובפרט שהיה במקום צר ל"ע אך כאשר ראו בני ביתי
 שיחיו איך שקשה לי הישיבה ל"ע והוכרחתי לגלות להם אך לא היה דעתי
 נוחה לעסוק ברפואת הגם שהוא דבר חיצוני לפי מה ששמעתי וראיתי כתוב
 מדברי מהרנ"ת ז"ל אך כאשר היו אצלי שני אנשים מחסידי ברסלב יחיו
 וראו איך שאני עומד ואמרו לי שב וספרתי להם המאורע ואמר לי אחד
 שיודע מגדול אחד ז"ל מחסידי ברסלב שאמר כי בדבר חיצוני אין חשש
 לעסוק ברפואת והלך ועשה מעשה ולקח מבית מרקחת תחבושת שחורה
 וכו' והביא לי ונעניתי להם ובפרט שאמרו חכו"ל מעולם לא עברתי על
 דברי חברי ועסקתי ברפואת של מיני תחבושת ושאר דברים כידוע שזה
 אומר כי דבר זה יותר טוב וזה אומר וכו' אך היה הדבר קשה לי מאד
 יען שהיה במקום צר כנ"ל אך כאשר עזר השי"ת והוטב לי אז העיר ה'
 את רוחי לעזוב את הרפואת הנ"ל ולהשען על חסדי השי"ת כדכתיב
 מחצתי ואני ארפא ומאז הוטב לי יותר ויותר ובעזהי"ת הנני יושב עתה
 כראוי יה"ר שישלח רפואה שלימה מן השמים לכל מכותינו כדברי רבינו
 ז"ל כי אני י' רופאך ר"ת א'מן כ'ן יהי ר'צת.

ובאמת מי אנכי אך לפי הנראה לכאורה יותר נכון גם בדבר חיצוני יה"ר שלא תבא ג"כ טוב להשען על חסדו ית"ש ולעסוק בתפלה כדכתיב מחצתי ואני ארפא כנ"ל כנראה מדברי רבינו ז"ל בלק"ת סי' ד' סעיף י"ב וזה בחי' רפואת יעיי"ש כי מישתעי שם במכות חיצוניות ר"ל גם בליקוטי קמא סי' י"ד סעיף י"א טוב ה' לכל זה בחי' תפלה שמאמין בה' שהקב"ה טוב לכל הן לרפואה הן לפרנסה הן לכל הדברים וכו' אבל הקב"ה טוב לכל המכות לרפואתם והוא בנמצא תמיד וכו' יעיי"ש, ואמאי נקט רבינו ז"ל בלשונו הקדוש טוב לכל המכות שמגלה דעתו הקדושה שגם למכות שהוא דבר חיצוני טוב להאמין רק בהקב"ה ולסמוך עליו יה"ר מלפניו ית"ש שלא יביאנו לידי נסיון ח"ו ויש לפרש הכתוב ויאמר אם שמע תשמע וכו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני י' רפאך ומקשי בגמרא כיון שלא ישים מה צורך לרפואה ופירש"י ז"ל בחומש ואם אשים הרי הוא כלא הושמה כי אני י' רפאך ועדיין קשה אמאי ישים ושיהיה כלא הושמה ובתרגום יונתן פירש לא אשוין עלך ואם תעברון על פתגמי אורייתי ומשתלחין עלך אין תתיבין אעדינן מנך ארום אנא ה' אסך ובגמרא סנהדרין דף ק"א פירש אם תשמע לא אשים ואם לא תשמע אשים אעפ"כ כי אני ה' רפאך וכתב המהרש"א ז"ל מבואר בתרגום יונתן ואם תעברון וכו' כדלעיל ולכאורה מלת כי אינו מיושב לפי הדרש יעיי"ש.

אך י"ל דהנה אנו אומרין בתפלה בברכת רפאינו כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה הלא מצינו במס' שבת דף לב אר"י ברי' דר"י לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטר יעיי"ש הרי שצריך זכות לרפואה ואנו אומרין רופא נאמן ורחמן אתה שמשמע לכאורה ברחמנות לחוד אך י"ל שאם החולה סומך עצמו על השי"ת באמת ואינו רוצה לעסוק ברפואת אף שהוא מחמת יראה שמתירא לנפשו פן יעשו לו הרפואת ריעותא עכ"פ סומך עצמו רק על השי"ת ומתפלל אליו או השי"ת פונה אליו ברחמים לבד ואינו צריך זכות להפטר כי הוא ית"ש רופא נאמן ורחמן וזאת הכוונה ואם אשים הרי הוא כלא הושמה כי אני י' רפאך כי הוזה הוא נתינת טעם על שהוא כלא הושמה ואין צריך דוקא זכות כנ"ל ובקל יוכל להתרפאות כמבואר בבעל הטורים בפרשת בשלח רפאך הפ"א רפויה שהרפואה שבידי שמים באה בשופי ושבידי אדם בא בקושי וע"כ ורפא בפ' משפטים דג"ש יעיי"ש ובוזה י"ל הכוונה שמובא בגמרא ב"ק דף מו: אר"ש ב"נ מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראייה אליהם מתקיף לה רב אשי הא ל"ל קרא סברא הוא דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי' אסיא וכו' יעיי"ש ויש להבין אמאי עשו חכמ"ל משל להמוציא מחבירו בהך מאן דכאיב לי' וכו' אך להנ"ל מיושב ודומה יפה

כי כמו מאן דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי' אסיא ואזי צריך זכות להפטר כמו כן הסברא מי שבא להוציא מחבירו צריך ג"כ זכויות וראיות להביא שהדין עמו כנ"ל השי"ת יתן בלבנו האמונה הקדושה באמת ולא נבא לידי נסיון ח"ו ונזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

הנה בדבר ההתבודדת שגילה לנו רבינו ז"ל ואמר שהיא מעלה עליונה וגדולה מן הכל להתבודד עכ"פ שעה או יותר וכו' והוא עצה כללית שכולל הכל כי על כל מה שיחסר לו בעבוה"ש וכו' יוכל לפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך וכו' והוא דבר השווה לכל נפש וכו' אשרי שיאחז בזה וכו' יעיי"ש בלק"ת סימן כ"ה וי"ל בזה מה שאנו אומרים בימים הנוראים בפיוט האוחז ביד השוה ומשוה קטן וגדול כי ידוע שיש מלאכים הממונים על התפלות כמו שאנו אומרים מכניסי רחמים וכו' ואיתא בשם רבינו ז"ל כי לשיחות של התבודדת פונה השי"ת בעצמו כביכול לקבל שיח ותפלה של האיש המתבודד וכוה י"ל השו"ה ר"ת ש'אמר ו'היה ה'עולם הרצון כמו שמובא בפירש"י ז"ל בראשית יום אחד היה לו לומר יום ראשון למה כתב אחד לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום שני יעיי"ש וכוה יש לפרש ומשוה קטן וגדול כי מ'שו"ה ר"ת ה'תבודדת ש'עה מ'יוחדת ו'יותר שהיא דבר השווה לקטן וגדול והשי"ת שאמר והיה העולם שקאי על יום ראשון כפירש"י ז"ל אלה תולדת השמים והארץ וכו' למדך שכולם נבראו בראשון אך סדר התגלות הנבראים היה בסדר ימי המעשה והמלאכים נתגלו ויצאו ביום השני כדברי חכז"ל והכוונה כי הקב"ה יחידו של עולם ית"ש פונה לתפלת ושיחות של ההתבודדת וזה ה'שו"ה ו'מ'שו"ה קטן וגדול הכל כדברי רבינו ז"ל יה"ר שנזכה לקיים העצה כלליות הנ"ל בפשיטות ותמימות כרצונו ית"ש ונזכה לכל הטוב בגשמיות ורוחניות.

הנה י"ל בדבר שאיתא ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב שהיו מחולקים באיזה דרך טובה שידבק בה האדם ר"א אומר עין טובה ור"א בן ערך אומר לב טוב י"ל שיצחק סבר כדעת ר"א עין טובה וראה בעשו מדת עין טובה שהאכילו מציידו בעין טובה כי לקח לו מצות כיבוד אב כידוע וגם מזה בעצמו שיוכל לצוד ציד נראה שיש בו מדת טוב עין עפ"י דברי חכז"ל בסוטה דף ל"ח! אריב"ל מנין שאפילו עופת מכירין בצרי העין שנאמר כי חנם מזורה הרשת וכו' ופירש"י ז"ל כך דרכם של ציידים לזרות חטים ושעורים ברשתם כדי שיבאו העופת לאכל ואלו הצרי עין חנם מאבדים מזונת שזורין ברשתם בעיני כל בעל כנף שאף הן מכירין בהן ואין נהנין ממזונותיהם יעיי"ש ובשביל זה רצה ליתן לו הברכות כדכתיב טוב עין הוא יבורך וכו' אבל רבקה אהבת את יעקב שהיה לו לב טוב כדכתיב איש תם ופירש"י ז"ל כפיו כן לבו היינו

שהיה לו לב טוב ור"י ב"ז אמר לתלמידיו רואה אני את דברי ר"א בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם וי"ל שזה ששאל עשו את יצחק איך מעשרין את המלח ואת התבן לרמות את אביו איך שיש לו עין טובה מאד עד שרוצה ליתן מעשר גם ממלח ותבן.

יש לדקדק אמאי כתיב ויזד יעקב נזיד ולא פירש מה טיבו של הנזיד ואח"כ כתיב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים וכו' אך י"ל דהנה כתיב ויעקב איש תם וכו' כאשר מצינו בדברי רבינו ז"ל בסיפורי מעשיות הקדוש כי התם הרגיש באכילת הלחם כל הטעמים שבעולם וכו' וי"ל שזאת היתה כוונתו של יעקב איש תם שאמר ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש כדרך התם הקדוש הנ"ל שבהלחם נכללו כל המאכלים שבעולם וזה לחם לאכל ובגד ללבש שנכלל בהבגד כל המלבושים כדרכו של התם הנ"ל והיו כל המאכלים של יעקב אבינו לחם והרגיש בו כל הטעמים אך עתה בפטירתו של אאע"ה ויזד יעקב נזיד להברות את האבל כפרש"י ז"ל ומסתמא גם בהתבשיל הלז נכלל בו כל הטעמים שבעולם ועשו הרשע הרגיש בזה אך כתיב לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו לזה אמר הלעיטנו נא מן האדם וכו' שרצה דוקא התבשיל הלז באיתגליא שהיה עדשים אדומת לזה כתיב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים כאשר הוא באיתגליא כי לא יחפוץ כסיל בתבונה וכו' לזה אמר לו יעקב מכרה כיום את בכורתך לי היינו החכמה והשכל כדברי רבינו ז"ל כי יעקב זכה לבכורה שהיא ראשית שהוא בחי' חכמה כ"ש ראשית חכמה יעיי"ש בליקוטי קמא סימן א' כי ראה בעשו שהוא מבזה החכמה והשכל שהיה לו בזה שאמר הלעיטני נא מן האדם שלא חפץ בתבונה בהשכל של כל דבר להתקרב להשי"ת ולא רצה להרגיש כל הטעמים באכילתו רק בהתגלות לבו היינו הדבר שהוא באיתגליא לזה אמר לו מכרה כיום את בכורתך לי.

הנה מצינו בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים לפרש שם יעקב על חכמה ומוחין דגדלות בליקוטי קמא סימן ע"ד ובתורה א'. ובתורה סימן כ"א סעיף ח' מבואר כי יעקב זה בחי' עיבור בחי' בבטן עקב את אחיו ואז צריך לצעוק הקלין כדי להוציא המוחין בבחי' לידה ומי שתורתו בלא הבנה וכו' חזו כי יעקב בחר לו י"ה כשהוא בבחי' עיבור בלא מוחין זאת הלימוד בחר לו הקב"ה בבחי' ודגלו עלי אהבה אבל ישראל לסגולתו ישראל אותיות לי ראש היינו התגלות המוחין וכו' וזה בחי' ישראל אשר בך אתפאר בך דייקא שיתמשך עטרת תפארת בך בתוך הפנימיות וכו' יעיי"ש היטב ולכאורה נראה כמו סתירה אך י"ל עפ"י מה שכתוב בפ' וישלח בדברי המלאך הנאבק עם יעקב שאמר ליעקב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל ואח"כ כתיב וירא אלקים אל יעקב

וכו' ויאמר לו א' שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך וכו' יעיי"ש והנה האוה"ח ז"ל דקדק אמאי מצינו בשם יעקב שלא נעקר לגמרי רק כמה פעמים מצינו אח"כ שם יעקב בתוה"ק ושם אברם נעקר לגמרי כידוע.

אך יש לומר לפי דברי רבינו ז"ל כי שם יעקב נתפרש לחרי אנפי אחד בבחי' עיבור כשהמוחין בהעלם ולומד תורה ואין מבין בה שום חידוש ואז צריך לצעוק וצריך לצעוק ע' קלין כמו היולדת והקב"ה מאזין צעקתינו ואז מולדת המוחין ב' נתפרש שם יעקב בבחי' חכמה ושכל הגדלת המוחין כמו שהתרגום מפרש על ויעקבני חכמני ע"כ י"ל והמלאך הנאבק עם יעקב הוא שרו של עשו כידוע וידע אשר השי"ת יברך את יעקב אח"כ ויקרא שמו ישראל על שם לי ראש היינו הגדלת המוחין שיכנסו המקיפין לפנים כדברי רבינו ז"ל כנ"ל והמלאך לא היה ניחא לו זאת להיות יעקב במעלה גדולה כזאת וע"כ קרא לו עתה בשם ישראל על שם כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל וזאת הכוונה באמרו אל יעקב לא יעקב יאמר עוד שמך הרצון עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בתורה כ"א שצריכין צעקה להוליד המוחין ולקדש שבעת הנרות עי"ז זוכין להכניס המקיפין לפנים וזה נחמו נחמו וכו' יאמר א' אמירה בחשאי בחי' שמן שבעת הנרות אלקים לארמא קלא בחי' צעקת היולדת יעיי"ש היטב.

וזה י"ל בדברי המלאך הנ"ל לא יעקב יאמר עוד שמך הרצון שהשם יעקב לא יאמר היינו בחי' שמן בחשאי כי אמירה היא בחשאי כנ"ל שמרמו על שמן בחי' שבעת הנרות היינו שיכנסו המקיפין לפנים כפירוש שם יעקב באופן השני על חכמה ושכל הגדלת המוחין וחכמני כי אם ישראל יהיה שמך כי שרית עם א' וכו' אבל הקב"ה אמר ליעקב שמך יעקב י"ל באופן השני בבחי' חכמה ושכל ויעקבני וחכמני לא יקרא שמך עוד יעקב יקרא י"ל על שם צעקה כי קריאה היא בקול שמרמו על בחי' עיבור שהמוחין בהעלם כי אם ישראל יהיה שמך היינו לי ראש שמקיפין יכנסו לפנים ועתה שנקרא שמו ישראל על שם לי ראש שיזכה לגדלות המוחין אז יכולין לקרותו יעקב ג"כ ויתפרש כמו ישראל היינו ויעקבני וחכמני על שם החכמה והשכל מש"ה לא נעקר שם יעקב ממקומו רק במקום שמצינו בכתוב אחד שם יעקב ושם ישראל אזי נתפרש שם יעקב בבחי' עיבור שהמוחין בהעלם ושם ישראל על שם לי ראש כפירוש רבינו ז"ל על הכתוב כי יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו כנ"ל אבל במקום שמצינו שם יעקב לבד יתפרש כמו ישראל לי ראש כי שם יעקב ג"כ יתפרש על שם החכמה והשכל ויעקבני וחכמני כדברי רבינו ז"ל ודברי רבינו ז"ל מאירים כספירים ואין שום סתירה כלל כי הכל ניחא בס"ד ודע שאין זה גם כמו טיפה מן הים בפירוש

דברי רבינו ז"ל כי מאד עמקו מחשבותיו השי"ת יאיר עינינו בתורתו ואבקשך שתמחול לעיין היטב בהנ"ל ואם יקשה לך תמחול לכתוב לי ומצינו כעין זה בפירש"י ז"ל בפרשת אמור או גרב או ילפת כשסמוך גרב אצל חרס קורא לילפת גרב וכשהוא סמוך אצל ילפת קורא לחרס גרב וכו'.

ובהפטרה מצינו ויברח יעקב שדה ארם ויעבד ישראל באשה י"ל ג"כ כי בריחה היא בהחבא שהיה אז המוחין בהעלם ויעבד ישראל באשה היינו שבעה שנים י"ל כי אז צעק הע' קלין כדברי רבינו ז"ל בתורה כא' וז"ל והשבועין קלין הן בחי' שבעה קולת שאמר דוד על המים שכל אחד כלול מעשר וכו' ואז מולדת המוחין וכו' יעיי"ש וזה י"ל ובאשה שמר שזכה לתיבת ש'מ'ר' ר"ת מ'ולדת ש'מן ר'אש היינו שיכנסו המקיפין לפני כנ"ל וזה ויעבד ישראל בחי' לי ראש.

הנה ידידינו וותיק וחסיד ר' דוד נ"י שכטר סיפר לי איך שכתב לך בדבר הדפסת הספר הקדוש ליקוטי תפלות וביקש ממך שתקח חבל געים בסיוע להדפסת הספר הנ"ל הלא אתה ידעת כי אין לשער גודל מעלת ספר הנ"ל כי הוא יקר מכל יקר וכאשר אמר מוהרנ"ת ז"ל כי כמה וכמה זכו לגן עדן ע"י התפלות הנ"ל ע"כ בודאי טוב ויפה לקיים מאמר חכז"ל חטוף ואכול וכו' ומבשרי אחזה א' שקל וחומר לעבודת השי"ת בודאי מהראוי לחטוף בהאי עלמא תורה ומצות כאשר תוכל שאת בעזיה"ת ותזכה לשני עולמת עה"ז ועה"ב דברי ידידך ואוהבך מאד וחפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

מכתב האחרון משנות חייו הקדושים שנכתב בערך כחדש לפני הסתלקותו שנסתלק בט"ז טבת תש"ו לפ"ק

ב"ה יום ב' לסדר היטב איטיב וכו' תש"ו לפ"ק ירושלים עיה"ק

תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח חכם ונבון נדיב לב וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה אתה ברוך ה' הנני גותן לך תודה על מכתבך היקר כי מכתבך צריך להיות חביב ביותר כי אתה מוקף בחבילי טרדין בכל עת

מבית ומבחוץ ועכ"ז אתה לוקח לך פנאי לפעמים לכתוב אגרת וידוע כי טוב פרק אחד מתוך וכו' ולא כן עמדי כי ת"ל יש לי פנאי ואני עצל מלכתוב לך מכתבים תכופים ועכ"ז יש ללמד זכות גם עלי כי התשות כח לא עליכם הן בעוכרי והן המניעות שאני טומן ידי מלכתוב לך כי בימים שעברו אשר חום היום גבר הייתי לא עליכם תש כח מאד ועתה ת"ל הוטב לי. יה"ר שיעזור ויושיע וישלח לי רפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך ש'ח"י ואזכה לבשר לך בשורת טובת לשמחך ואזכה להיות משמח את המקום ב"ה ומשמח את הבריות ולשמוע בשורת טובת ולראות ישועת ונחמות בכל ישראל א"ס.

הנה יש לומר כי אף שבודאי יש סודת ונפלאות רזין דרזין בהשליחות ששלח יעקב אבינו לעשו את המנחה עכ"ז יש לומר גם בדרך פשוט שיעקב אבינו ראה כי ישראל יהיו בגלות ולימד אותנו עצה טובה להיות בהכנעה אצלם כמו שאמר יעקב אבינו לאדוני עשו עבדך יעקב וכו' ואם ח"ו יגזור גזירה לא טובה נוכל לשחדו במנחה אף לשר חשוב כמו עשו שהיה אז שאמר יש לי רב והעיקר הוא התפלה שהתפלל מקודם הצילני נא מיד אחי וכו' ועי"ז יכולין להתקיים בגלות תחת האומת העולם עד שירחם השי"ת עלינו ויגאלנו גאולה שלימה אף שפירש"י ז"ל והיה המחנה הנשאר לפליטה על כרחו כי אלחם עמו וכו' עכ"ז לא הוצרך לזה רק היה מוכרח להכין עצמו גם למלחמה על כרחו אבל היה די ע"י תפלה והדורן והכנעה והנה מצינו במסכת כתובת דף קי"א שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו באומת העולם יעי"ש ובודאי הכוונה להיות בהכנעה ה'כ'נ'ע'ה' בגימטריא קנ"ו הנקרא בלשון אשכנז ניעסט הרצון מדור כי יש לו מדור בלי פחד כמו שראינו בעינינו קודם המלחמה בעת שהיתה פולין תחת ממשלת רוסיא אף שהיו ישראל אז בגלות המר כי איש הישראלי לא היה רשאי להיות שום מושל בהממשלה שלהם ועוד גזירות על ישראל עכ"ז היה לישראל שפע רב שהיו עשירים גדולים מאד גם בפשעדבורז כאשר ראינו בעינינו והיו יכולין להעביר הגזירות ע"י בצע כסף כידוע אף שהיו צריכין ליתן להם לשחדם ומסים וארנוניות עכ"ז היו ישראל אז עשירים גדולים ורבים כידוע ורמוז לזה כי מספר המנחה ששלח יעקב לעשו עולה הבהמות למספר ע'ש"י"ר' הרמוז אף לו שצריכין ליתן להם לשחדם עכ"ז נשאר עשיר כמקדם אך להיות בהכנעה ולקבל הגלות ולהתפלל להשי"ת ושבור עול הגויים מעל צוארינו ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו ולצפות לישועה ועל דבר מצב פרנסתך בעזה"י אין לך לדאוג מאומה כי עד הנה עזרך ברחמיו ית"ש ולא עזבך וכו' כן יוסיף ה' חסדו אתך כאשר אנו אומרים בברכת הזון ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד נא לומר ברכת המזון מלה במלה ובכוונה

כמובא בספר החינוך סימן ת"ל כל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצוין לו בכבוד כל ימיו ונא להזהר בכל הברכות וישלח ה' ברכה והצלחה בכל אשר תפנה ותמצא חן ושכל טוב בעיני ה' ואדם לסדר ה'י'ט'ב' א'י'ט'י'ב' בגימטריא ח'ן כי יעקב זכה לחן כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן א' כי יעקב זכה לבכורה שהיא ראשית וכו' וע"כ יעקב שהוא בחי' השכל כנ"ל זכה לחן כמ"ש כי חנני א' וכו' יעיי"ש כי אף שנראה לך שאחרים מצליחים יותר ממך עכ"ז העיקר היא הברכה כדכתיב ברכת ה' היא תעשיר כי באמת יוכל להיות הצלחה בלי עשירות כי אמרו חכז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו וע"י הצלחה יוכל להיות אף להעשיר יש לו מנה רוצה מאתים אבל מדת הברכה היא בחשאי כדכתיב יצו ה' אתך את הברכה באסמיק הסמוי מן העין.

והנה איתא שמעשה בראשית מתחיל באות בית שהיא מרמו על ברכה יעיי"ש במדרש רבה בראשית על כן נראה שהעיקר היא הברכה והנה מצינו שעשו אמר ליעקב יהי לך אשר לך ותרגימו אצלך בדילך יעיי"ש י"ל שרצה שיהיה ליעקב רק מדת הצלחה ויהיה ח"ו אף להעשיר משוקע בתאוות ממון שהוא כלול מכל ע"ז שבעולם כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ג יעיי"ש וזה י"הי ל'ך א'שר ל'ך ר"ת אליל היינו עבודה זרה שהם נקראים אלילים ויעקב לא רצה בזה ואמר יש לי כל היינו ע"י הברכה כדכתיב ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה י"ל כנ"ל כי ע"י הצלחה יוכל להיות אף להעשיר מדת יש לו מנה רוצה מאתים ויש לו עצב שחסר לו תמיד אבל ע"י הברכה יוכל להיות עשיר באמת ושמח בחלקו גם אנו רואין שימי חנוכה נקבעין עיקר על הנס של פך שמן שהיה בו ברכה כמאמר הגמרא מאי חנוכה ופירש"י ז"ל על איזה נס קבעוהו דת"ר בכ"ה דכסליו יומי דחנוכה וכו' ולא היה בו אלא להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו ממנו ח' ימים הרי שעיקר נס חנוכה היה ע"י הברכה אף שהיה ג"כ הצלחה גדולה של החשמונאים שנצחו את היוונים הרשעים ימ"ש מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו' עכ"ז עיקר הנס היה הברכה של הפך שמן כנ"ל יעזור השי"ת ויתן לך גם את זה היינו הצלחה והעיקר הברכה ותהיה בשמחה תמיד וימציא השי"ת לצאצאיכם זיווגם טוב בניקל חיש קל מהרה ויעזור ברחמיו הגדולים מאוצר מתנת חנם בזכות רבינו הקדוש זצ"ל גם לנו וכו' ויתקננו בעצה טובה מלפניו ולא נבוש בעה"ז ולא נכלם לעולם הבא.

דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממוך.

אפרים קראקאווסקי

וישב

ב"ה יום ג' לסדר ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף י"ל דהקב"ה
משרה ברכה גם בבית המצרי אותיות המיצר הרצון אף בבית שבו המיצר
כדכתיב מן המיצר קראתי י' בגלל יוסף בזכות הצדיק הדור בחי' יוסף
כידוע.

כבוד ידידי היקרים האהובים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה
ישראלקי נ"י ולבנו היקר הנעלה וכו' וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל הגיעני מכתב מכבודכם כי עשה עמכם נסים שהוציא
המשפט לאור הצדק הנה מובא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן
ס"א וז"ל על ידי אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור וכו' יעיר"ש
ועפ"י דבריו י"ל דמש"ה בשחל יו"ט של ר"ה בשבת אף שלא תוקעין
בתחלתה אעפ"כ אין מריעין לה בסופה יען כי אנו מאמינין בחכמינו ז"ל
שאין תוקעין בשבת ע"י כח הזה יכולין להוציא המשפט לאור כמו שאנו
אומרין ותוציא כאור משפטינו ואפשר דמש"ה שנו חכמים בלשון יו"ט
של ר"ה כי טוב כשחל ר"ה בשבת כמו שאומרים בשם הגאון הקדוש עליה
בעל קדושת לוי ז"ל כי ע"י אמונת חכמים בודאי יצא המשפט לאור ויהיה
שנה טובה ומתוקה לכל ישראל יה"ר שיטע ויקבע השי"ת בלבנו אמונה
שלימה בו ובצדיקים אמתיים נא אחיי ורעיי חזקו ואמצו בהתורה סימן
ער"ב היום אם בקולו תשמעו זה כלל גדול בעבודת השי"ת שלא ישם
לנגד עיניו כ"א אותו היום הן בעסק פרנסה והצטרכותו צריך שלא יחשוב
מיום לחבירו וכו' וכן בעבודתו יתברך לא ישם לנגד עיניו כי אם אותו
היום ואותו השעה כי כשרוצין לכנס לעבודת ה' נדמה להאדם כאילו הוא
משא כבוד וכו' אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום לא יהיה לו משא
כלל וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום לאמר מחר אתחיל מחר אהפיל
בכוונה וככח כראוי וכו' כי אין לאדם כ"א אותו היום וכו' יעיי"ש וי"ל
עפ"י דברי קדשו ה'י"ו'ם' נוטריקין ה'סר מ'מנו י'גון ו'אנחה הרצון דע"י
שישים אדם על לבו היום כדברי רבינו ז"ל לא ידאוג כלל הנה אנחנו מודין
להשי"ת לשעבר ואנו צועקין להבא שיוסיף עוד חסד ורחמים ויגמלנו
חסדים טובים ותזכו לבשר אך בשורת טובת תמיד ותזכו לעבודת השי"ת
בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולראות נחת מכל צאצאיכם שיחי' הן בגשמיות
והן ברוחניות ולראות נחת מכל ישראל בכלל ובפרט.

אפרים

ידידכם החפץ טובתכם

ב"ה יום ב' לסדר ויהי איש מצליח תשא לפ"ק ירושלים ת"ו.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד ירא ה' הנגיד יקר רוח חו"ג וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה ידידי יקירי אל ירע בעיניך על אשר אחרתי את מכתבי אליך הוי מקיים מאמר חכו"ל הוי דן את כל אדם לכף זכות כי מחמת עצלות ותשות כחי ל"ע היתה זאת אך כאשר אתה עושה לי התעוררת ע"י מכתבך אזי בעזה"י הנני נתעורר לכתב אליך וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

וישב יעקב עיי"ש בפרש"י ז"ל ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו וכו' אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעזה"ב וכו' ובמדרש יש אמר השטן וכו' יעיי"ש אך י"ל דיש לפרש הך בשלוה בתרי אנפי שלא בצער ושלא ביצה"ר כמובא בספר תנא ד"א יעיי"ש ובאופן הא' היינו שלא בצער ויסורין בודאי ניחא להקב"ה כי בכל צרתם לו צר ומצינו בדברי חכו"ל כשאדם מצטער שכינה מה אומרת וכו' אך השטן מקטרג ע"ז ואומר לא דיין וכו' ובאופן הב' שלא ביצה"ר אומר הקב"ה לא דיין כי ע"י מלחמת היצה"ר כל השכר ומובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי תנינא סימן מט, והוא מעלה גדולה כשיש עדיין יצה"ר להאדם כי אז יוכל לעבוד אותו עם היצה"ר דווקא דהיינו ליקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסו בתוך עבודת ה' וכו' יעיי"ש ובזה י"ל קפץ עליו רוגזו של יוסף הרצון עפ"י מאמר חכו"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו' ובזה הרוגז לוקח ממנו ההתלהבות והחמימות ונהפך לאש טובה להכניסו בתוך עבודת ה' כנ"ל וזה של יוסף הרצון כי בזה נתוסף יתר שאת בעבודת ה' ע"י ההתלהבות והחמימות הטוב ובזה י"ל הכתוב כי תצא למלחמה וכו' ושבית שביו כי מובא בספרים שמרמוז על מלחמת אויביך היינו היצה"ר ויש לומר כי שביו בגימטריא א"ש ט"ו"ב' הרצון כי ע"י המלחמה נגד היצה"ר ונתנו ה' וכו' תקח ממנו אש טוב להכניס אותו בעבודת ה' כנ"ל ובזה מובן מה שאמרו חכו"ל הך עצה ראשונה של ירגיז כי בזה מקבל טובה ויתרון לעבודת ה' כנ"ל יה"ר שנוכה לעבדו ית"ש כרצונו יתברך וכרצון הצדיק האמת.

בס"ד ובזכות ובכח רבינו הקדוש צי"ע ג'נ'מ'ח' זי"ע ועכ"י אכ"ר.

בתנא ד"א רבא פרק י"ז אשרי אדם שמעשיו מרובים מחכמתו למה"ד לרגל שמונחת במנעל ומוצלת מכל צער ויגון שנאמר מה יפו פעמך בנעלים וכו' יעיי"ש וי"ל דזה היה מה שחשבו השבטים על יוסף

הצדיק רעה יען כי ראו כי עשה מעשי נערות כדכתיב והוא נער כפירש"י ז"ל והוא כיון בזה לדברים גדולים ונוראים והסתיר עצמו בזה.

יעי"ש בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ס"ג והצדיק שהוא בחי' ברית בחי' צדיק יסוד עולם וכו' הוא בחי' מגלה טפח ומכסה טפח וכו' וכן הוא בחי' מגלה ומכסה וכו' נגד העולם וכו' כי לפעמים הוא אצל העולם בחי' מגלה ולפעמים הוא בחי' מכסה וכו' שמתרחק מהם מאד ולא די שמתרחק מהם וכו' אלא שנופלים עליו קושיות וכו' כי מחמת שמוח הצדיק בעצמו א"א לקבל ממנו ע"כ הוא צריך להתכסות ולהתלבש עצמו בדברים קטנים כדי שיוכל להתגלות שיוכלו העולם לקבל ממנו וכו' יעי"ש היטב ולפי"ז י"ל מה שיוסף הצדיק יסוד עולם כתיב ביה והוא נער שעשה מעשי נערות שהיה אז בחי' מכסה ולבש עצמו בדברים קטנים כדי שיוכל להתגלות ויוכל להיות שבוה התגלה לבני השפחות שהיו בבחי' קטנה כנגד בחי' בני האמהות כאשר מצינו אצל רבינו כי הקטנים במעלה נתקרבו יותר לרבינו ז"ל ומש"ה כתיב והוא נער את בני בלהה וכו' שע"י מעשה נערות קירב את בני בלהה וכו' ומה שעשה מעשי נערות פירש"י ז"ל מתקן בשערו וממשמש בעיניו י"ל שהיה מתקן עד כחוט השערה כאשר מצינו וסביביו נשערה מאד וממשמש בעיניו היה ממשמש שלא יבא לידי הסתכלות רע כאשר מצינו בספרים איה הקדשה הוא בעינים שעיקר הקדושה הוא בעינים כי עין רואה וביוסף כתיב בן פורת עלי עין וזה י"ל מכרם בכסף צדיק ואביון כי בשעה שמכסה עצמו ומתלבש בדברים קטנים כדברי רבינו ז"ל נקרא אז בחי' אביון שמוריד עצמו כביכול כי עי"ז טעו בו אחיו ומכרו אותו השי"ת יעזרנו ולכל ישראל שיזכו להתקרב באמת אל הצדיק האמת.

והם חשבו עליו שהולך רק בחכמות וחכמתו מרובה וכו' ח"ו לזאת היה קל בעיניהם ומכרו אותו וזה מרמו הכתוב על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים בעבור שחשבו כי ח"ו אין מעשיו מרובים מחכמתו שהוא דומה לרגל שמונחת בחוץ ואין לו נעלים.

י"ל חדשים לבקרים רבה אמונתך עפ"י הידוע מדברי רבינו ז"ל שהזהיר מאד לקום בחצות ומצינו כי אם הוא עיף יוכל לחזור ולישן רק שיעורר השחר וזה מרמו הכתוב חדשים לבקרים שני בקרים היינו חצות שנקרא ג"כ בקר במס' יומא דף כ: תן בקר לבקרו של לילה יעי"ש בפירש"י ז"ל וגם בקר ממש היינו עלות השחר אם הוא נתחדש בהם אזי רבה אמונתך כידוע בדברי רבינו ז"ל כי אמונה היא תפלה כמו שכתוב ויהי ידיו אמונה ותרגמו פרישן בצלו יעי"ש בליקוטי ימורה"ן ז"ל קמא סימן ט' הרצון שע"י קימת חצות ומעורר השחר אז התפלה גדולה ביתר שאת ועיין בליקוטי

הלכות הלכות ר"ח הלכה ג' שקימת חצות היא הכנה לתפלה יה"ר שנזכה
ברחמיו ובזכות רבינו ז"ל לזה.

יש לתמוה על הא דאיתא ויבא הביתה לעשות מלאכתו וכו' חד אמר
לעשות וכו' ונראתה לו דמות דיוקנו של אביו ופלא לחשוב על יוסף הצדיק
כפשוטו ח"ו והא התוה"ק מעידה עליו הנסיון גדול והנה שמעתי מפי אמו"ר
ז"ל דהנה פרש"י ז"ל דנתכוונה לשם שמים שראתה וכו' שעתידה להוליד בנים
וכו' ועפי"ז פירש על דא דפירש"י להיות עמה לעוה"ב דהכוונה דהיא אמרה
דהוא מצוה ויוכל לבא לעוה"ב אבל הוא לא רצה להיות עמה ביחד לעוה"ב
ועי"ז שאמרה אליו יום יום שהוא מצוה ועי"ז חשב פן באמת הוא מצוה
כי היצה"ר מתלבש עצמו במצות כידוע ונראתה לו דמות דיוקנו של אביו
מדתו של אביו דכתיב תתן אמת ליעקב וראה האמת שאינו מצוה רק
עבירה ונמנע עכ"ד ודפח"ח ועוד י"ל דהנה כתיב בספר זאת זכרון
בתחלתו לפרש הא דאמרו חכז"ל אין ממנין פרנס על הציבור אא"כ קופה
של שרצים תלוי מאחוריו פירושו פשוט שהוא שפל בעיניו וכו' והטעם
שאם הוא שפל בעיניו לא יתגאה וכו' יעיי"ש דבריו הקדושים ולפי"ז י"ל
דבאמת הי' הנסיון של יוסף הצדיק באמת בתכלית השלמות כי ידוע כי
השי"ת מנסה לאדם רק לפי כחו שיוכל לעמוד בו ובאמת הי' הנסיון לפי
כחו של יוסף הצדיק ועמד בכל כחו בהנסיון בתכלית השלימות אך מחמת
שידע השי"ת שיוסף הצדיק יהי' פרנס ישראל כדכתיב ויכלכל יוסף וכו'
לכן הגדיל השי"ת את הנסיון בתכלית גדול מאד יותר מכפי כחו ומקודם
הי' הנסיון באמת כפי כחו ועמד בהנסיון בכל כחו בתכלית השלמות אבל
אח"כ הגדיל הנסיון ביתר שאת ויתר עז יותר מכפי כחו וזאת אין באפשרי
כלל לעמוד בו רק בכחו של אביו כדי שיוכל להיות אח"כ פרנס ישראל
ולא תזוה דעתו עליו וזאת הי' נפלאות תמים דעים ית"ש וזאת יש לפרש
הכתוב ויפזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל יעיי"ש
בפרש"י ז"ל שפירש על ויפזו זרוע ידיו ע"י אשתו של פוטיפר מידי
אביר יעקב שנראתה לו דמות של יעקב עי"ז משם רועה אבן ישראל כפרש"י
ז"ל אב ובן הרצון כפירוש התרגום אבהן ובנין עי"ז יכול להיות פרנס
ישראל שלא תזוה דעתו עליו ח"ו רק אדרבה יחשוב בלבו כי לא עמד
בנסיון רק מכח אביו כנ"ל יתן השי"ת בלבנו אהבתו ויראתו ונזכה לשמוע
בשורות טובות במהרה ידיך מוקירך באהבה.

אפרים

ב"ה יום ב' לסדר את הברכה וכו' תשיג לפ"ק ירושלים עיה"ק
תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד
הנגיד יקר רוח חו"נ נדיב לב נאמן וישר וכו' מו"ה ר' הלל נ"י.
אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל
בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות
הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו בקרוב א"ס.
ועתה באתי להודיעך כי ת"ל אשר זוגתי תחי' שכרה דירה במקור
חיים על חדש הגם כי נכסוף נכספתי שלא יצא הדבר מכח אל הפועל
כי לא היה רצוני ליסע מביתי למקום אחר לשאוף רוח צח מחמת איזה
טעמים אך לא רציתי לתקוע עצמי בחוזק להיות כנגד כי יראתי מחמת דברי
רבינו ז"ל בשיחת הר"ן אות נסיעה כשרואה אדם נסיעה לפניו אין לו למנוע
מזה לישב בביתו דוקא כי בכל מקום שאדם נוסע לשם הוא מתקן שם
איזה דבר רק שיזהר להיות שמור מן העבירה וכו' ע"כ הוא טובה לפניו
מה שנודמן לו נסיעה לשם כי אולי יהיה מוכרח לבא לשם בשלשלאות
של ברזל וכמו שאמרו רז"ל על יעקב אבינו וכו' יעיי"ש ובליקוטי תנינא
סימן ס"ב אלה מסעי וכו' דהיינו הנסיעות שבני ישראל נוסעים ממקום
למקום הם מכפרין על אלה א' ישראל היינו על פגם ע"ז וכו' קלקול אמונה
הוא ג"כ בחי' ע"ז וכו' יעיי"ש.

ובזה י"ל מה שאמרו חז"ל ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של
יוסף י"ל יען שביקש לישב בשלוה ע"כ נעשה רצונו שלא יצטרך לרדת למצרים
בשלשלאות של ברזל רק ע"י יוסף שמלך במצרים וירד לשם יעקב בכבוד
ובשלוה ויוסף הצדיק כתיב בי' ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו כי הצדיק
הדור סובל יסורין בעד הדור כידוע לזאת עברו עליו השלשלאות של ברזל
ורמז כי בעת הנסיון כתיב ויאמן והטעם על וימאן הוא שלשלת ועי"ז ענו בכבל
רגלו ברזל באה נפשו ויצא בזה ידי השלשלאות של ברזל שהי' ראוי ליעקב
לירד למצרים וי"ל הכוונה רגזו של יוסף מה לשון רגזו אך י"ל עפ"י דברי
חכז"ל לעולם ירגזו אדם יצ"ט על יצה"ר אם נצחו מוטב וכו' ויוסף הצדיק
קיים זאת ונצח היצה"ר ע"י הרוגז ואח"כ ענו בכבל וכו' ויעקב ובניו ירדו
בשלום ובכבוד כנ"ל ומה שאמר רבינו ז"ל על הנסיעה רק שיזהר להיות
שמור מן העבירה י"ל בפשיטות שבדרך צריך להיות זהיר ביותר כאשר
מצינו בדברי חז"ל ויבא יעקב שלם בגופו בממונו ובתורתו ויש לרמוז כי
אלה מסעי בגימטריא יראה כי ע"י היראה הוא שמור מן העבירה כפירוש
הרע"ב ז"ל ויהי מורא שמים עליכם כי על ידי אהבה הוא זהיר במצות
עשה וע"י היראה הוא זהיר במצות לא תעשה יעיי"ש עוד בדברי רבינו

ז"ל אלה מסעי הנ"ל ועיקר הרחמנות הוא בחי' יתן לכם רחמים לכם דייקא שיתן וימסור הרחמנות בידינו וכו' ואצלנו הרחמנות בפשיטות להתרפא מן החולי וכיצא בזה וכו' כי הרחמנות נעשה ע"י מסעי בני ישראל וי"ל כי יתן' ל'כ'ם' עם השני תיבות בגימטריא כ'ל'י'ם' ש'כ'ל' א'מ'ו'נ'ה' כי מבואר בדברי מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות מה שמבקשין להשי"ת להנצל מן הצרה אף שבודאי הכל לטובה והכל הוא רק רחמנות עכ"ז הוא רק קודם התפילה אזי אין להאיש כלים לקבל השפע טובה הרחמנות בפשיטות רק ע"י תפלה נעשה לו כלים לקבל האור הפשוט הטובה בפשיטות ולא יזיק לו והנה מבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ה ס"ק ה' ועיקר הברכה שנשפיעין מהידים הם שכל וכשבאים למטה נעשה לכל אחד ואחד כפי רצונו כמ"ש פא"י ומשביע לכל חי רצון בכך מי שהוא בעל נפש צריך לכוון רצונו שימשיך ברכת שכל וכו' וצריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל כי אין לסמוך על השכל בעצמו כידוע וכו' יעיי"ש וזה י"ל יתן לכם רחמים היינו רחמנות בפשיטות כדברי רבינו ז"ל וזה ע"י תפלה שע"י תפלה נעשים הכלים שיוכל לקבל כל הטובת גם בפשיטות ועיקר הכלים הם שכל ואמונה כנ"ל ועל ידיהם זוכין לכל טוב וגם התפלה הוא מהשי"ת שהוא גותן דיבורי התפלה כמאמר חז"ל אם שגורה תפלתי בפי דכתיב בורא ניב שפתים ותפלה נקרא רחמים כידוע וזה יתן לכם רחמים השי"ת ימהר ויחיש לגאלנו גאולה שלימה אכי"ר הנה בעזרה"ת הנסיעה תהיה ביום ד' הבע"ל יה"ר שתהיה למז"ט ולהצלחה בגשמיות ורוחניות בתוך שאר ישראל דברי ידיך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר וירא תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.
 החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
 חכם ונבון וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.
 אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום יוסף ה' חסדו עמנו ועם כל
 ישראל ויגמלנו חסדים טובים ותחזינה עינינו בשובו לציון ברחמים בב"א
 ועתה אתה ברוך ה' נפלאתי עליך על אשר לא כתבת לי אודת הד"ת מה
 נעשה הנה שלחת לי הפאלטין עבור בתי תחי' ולא כתבת לי מאומה הנני
 מחזיק טובה לך על המלבוש הלז כי הגיע לנו בעתו ובזמנו יה"ר שנזכה
 ללחם לאכל ובגד ללבש כי בודאי נכלל בזה כל צרכו של אדם כי ידוע
 כי אבותינו הקדושים פעלו בדיבורם ובמעשים שלהם כל הטובת בגשמיות

וברוחניות לבניהם אחריהם עד סוף כל הדורת כמובא וזכר חסדי אבות ומביא גואל וכו' יה"ר שנוכה ג"כ לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב יעיי"ש בדברי רבינו הקדוש ז"ל ליקוטי תנינא סימן מ"ה והצדיק הוא בחי' שבת בחי' הנקודה הפנימיות שממנו יונקים הבל כמובא עיי"ש וי"ל עפ"י ד"ק זה שאמר יוסף הצדיק והנה אנחנו מאלמים אלמים וכו' והנה קמה אלמתי וכו' והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי היינו שרמו להם כי הוא הצדיק יסוד עולם והוא נקודה הפנימיות והם בתוך העיגול ויונקים ממנו אף שהם אומרים ופועלים בהך ענינא מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי כנוטריקין א'ל'מ'יים מ'תי יגיעו מ'עשי ל'מעשי א'בותי ג"כ כולם נצרכים להצדיק כידוע ובוה יש לפרש ג"כ ישמחו וירננו ל'א'מ'יים' הרצון הגם כי כאשר יחשוב מ'תי יגיעו מ'עשי ל'מעשי א'בותי הוא רואה שהוא רחוק מאד מאד מזה ויוכל לבא ח"ו לעצבות ומרה שחורה לזה כתיב ישמחו וירננו שגם בדבר הזה יהי' ג"כ בשמחה כדברי רבינו ז"ל כי אין שום יאוש בעולם כלל ובעזרה"ת ובכח הצדיק האמת יכולין לבא לכל המדריגות כידוע מאמר חכו"ל הבא ליטהר מסייעין אותו יה"ר שנוכה לכל הטוב ברחמיו הגדולים ובזכות הצדיק האמת הוא רבינו ז"ל.

הנה העיר ה' את רוחי בדברי רבינו ז"ל שהאיר עינינו וגילה לנו גדולת ומעלת התפלה וכו' וכו' כי הנה מצינו במסכת בבא מציעא דף קה במתניתן המקבל שדה מחברו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה הוא מנכה לו מן חכורו וכו' ואיתא בגמרא א"ל זרעה חיטי ואזל הוא חרעה שעורי ואשתדוף רובא דבאגא ואשתדוף נמי הנך שערי דילי' מאי מי אמרינן דא"ל אילו זרעה חיטי או דילמא מצי א"ל אילו זרעתה חיטי הוי מקיים בי ותגזור אומר ויקם לך מסתברא דא"ל אילו זרעתה חיטי הוי מקיים בי ותגזור אומר ויקם לך וכו' ופרש"י ז"ל שם בד"ה ותגזור אומר מה שתבקש מן היוצר יעשה ואני לא בקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטין יעיי"ש ולכאורה הוא תמוה היאך אנו יכולין להוציא ממון מן המקבל כי לכאורה נדמה לאדם שאין חילוק בין אם הי' זרעה חיטי או שערי כי בדרך הטבע הוא כן ואיך יכולין להוציא ממון על המסתברא של ותגזור אומר הרי שדעת חכו"ל האמתיים שכח התפלה הוא גדול כל כך יען שאמר בעל שדה להמקבל שיזרע חיטי והוא טען שהתפלל על חיטין בודאי הי' נתקבל תפלתי כדכתיב ותגזור אומר ויקם לך והדין הלז הוא בכל אנשים אף שאין אנו רואין בו מדריגות גדולת כי הדין בש"ע חו"מ סימן שכב סימן י"ב ואין שם שום חילוק הרי שכל אדם יהי' מי שיהי' יוכל להתפלל גם בפשיטות רק רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה כמאמר חכו"ל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים

ותחנונים וכו' ואם רואה שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל כמאמר חכו"ל דכתיב קח וכו' וחזור וקוה וכל תפלה יהי' ברחמים ותחנונים.

יעיי"ש בליקוטי קמא סימן י"ד טוב הי' לכל זה בחי' תפלה שמאמין בה' שהקב"ה טוב לכל הן לרפואה הן לפרנסה הן לכל הדברים וכו' גם ידוע דברי רבינו ז"ל וצריך כ"א לכוון בתפלתו שיקשר עצמו לצדיקים שבדור ובסימן ט מביא וצריך כל אדם לקשר את תפלתו לצדיק שבדור יעיי"ש וי"ל רמז לזה ותגזור אומר ויקם לך וי'ק'ם' בגימטריא יוסף שהוא בחי' הצדיק כידוע כשתקשר את התפלה להצדיק שבדור ויקם לך יה"ר שנזכה לכל הנ"ל ברחמיו הגדולים ובזכות הצדיק האמת הוא רבינו ז"ל ויש לדקדק לכאורה על דברי רש"י ז"ל שאמר על הפסוק ותגזור אומר מה שתבקש מן היוצר יעשה מה כוונתו בלשון היוצר ולא קאמר מן הקב"ה אך י"ל דכוונתו הוא לבקש רק ברחמים ותחנונים כי באמת אין לאדם כלום אצל בוראו ית"ש רק בדרך רחמים ותחנונים יען שהוא יתברך יוצרנו חוסה על עמלך ומצינו בתוס' ברכות דף ס' לפרש אשר יצר את האדם בחכמה בזה שהתקין מזונותיו ואח"כ בוראו כי באמת הכין הקב"ה מקודם כל צרכו של אדם גם אנו אומרין אמת כי אתה הוא יוצרם ואתה יודע יצרם כי הם בור"ד אדם יסדו וכו' ובוה אנו יכולין לבא לפניו לבקש ברחמים ותחנונים הקב"ה מלא רחמים ושומע תפלת כל פה עמו ישראל ברחמים הנה אחר התחלת מכתבי הלז השגתי מכתבך הנני מחזיק טובה לך גם על החגורה ששלחת לי תתברך בכל טוב סלה הן בגשמיות והן ברוחניות.

יהי' שלוי' בחילך שלוה בארמנותיך ותזכה לאכל מטוב הארץ ותזכה לדור ישרים יבורך תתפלל ע"ז ועל כל דבר כדברי רבינו ז"ל כי עיקר אמונה בחי' תפלה בחי' נסים הוא רק בארץ ישראל בסימן ז' עיי"ש בליקוטי קמ"א דברי ידידך הדו"ש הטוב וחפץ טובתך בגוף ונפש הנני דו"ש בנך היקר שמחה בינם שיחי' יגדל בתורה ויראה ובכל טוב.

אפרים

מקיץ

ב"ה יום א' דסליחות תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד ירא וחרד על דבר הי' הנגיד יקר רוח איש נאמן רוח נדיב לב וכו' מו"ה ר' הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי לבשרך בשורה טובה כי ת"ל נמתקו הבלבולים ושלחתי וכו' ש"ס עם ספרי רבינו ז"ל כאשר אמרו חכז"ל שבת דף ל"א והיה אמונת עתך וכו' אמונה זה סדר זרעים וכו' ודעת זה סדר טהרות ואפ"ה יראת ה' היא אוצרו יעיי"ש וידוע כי רבינו ז"ל הוא האוצר של יראת שמים אשרי מי שיאחז בו ובספריו הקדושים הנה מצינו בהתוה"ק אצל יעקב אבינו בפר' מקץ אחר ששלח את המנחה ליוסף אמר ואל שדי יתן לכם רחמים וכו' ופירש"י ז"ל מעתה אינכם חסרים אלא תפלה הריני מתפלל עליכם יעיי"ש יה"ר שיעזור השי"ת וישכון וכו' אהבה ואחזה ושלום וריעות וכו' כאשר אמרו חכז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום הנה איתא במסכת ברכות דף י"ב ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא מאי ברכה אחת א"ר חלבו משמר היוצא אומר למשמר הנכנס מי ששכן שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם אהבה ואחזה ושלום וריעות ויעיי"ש בתוס' תימא קצת מאי ברכה היא הואיל ולית בה לא שם ולא מלכות יעיי"ש אך י"ל יען שהיא ברכה על שלום נחשב לברכה מעליא כי כלי מחזיק ברכה היא השלום ועתה באתי לברך אותך ואת מרבית ביתך בכתיבה וחתימה טובה יה"ר אשר לשנה החדשה ימלא ה' לכם כל בקשותיכם ותכתבו ותחתמו בספר חוקה לשנה טובה ומתוקה אורך ימים ושנות חיים עד בנין ציון וירושלים בב"א דברי ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

בכלל שנה טובה ומתוקה הוא שיזמין השי"ת לצאצאיכם שיחי' זיווגם הטוב בניקל ובכל המקודם ותתן לאורחים הקרואים על התנאים גם מיני מתיקה כנהוג.

חנוכה

ב"ה יום ו' וארא תרפ"א לפ"ק.

החזו"ש יחילו על ראש כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך החסיד המופלג בתורה ויראה ירא ושלם הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י. אחדשה"ט מכתבך ע"י הבי דואר הגיעני היום נא אל תשית עלי חטאת על אשר לא כתבתי כי באמת כתבתי לך מענה על הכל אולם בטח השליח הוא דעיוות ע"כ בעזרהי"ת הנני כותב לך עתה תשואות חן חן על המעות חנוכה כאשר כתבת נכון הגיע לידי יתן ה' לך כלבבך ותזכה לתורה

וגדולה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל עד כי יבא שילה בב"א ואודות הדברים אשר כתבת ברמיזא האמת כאשר כתבת לקיים הכתוב ואני תפלה כאשר מובא בספר צדקת הצדיק וז"ל אדם שהוא חסר ומבקש השלמה אי אפשר שהקב"ה לא יענהו וכו' ובפרט בדברי רבינו הקדוש בעל ליקוטי מוהר"ן ז"ל ובדברי תלמידו הקדוש ר' נתן ז"ל מובא ביותר איך להתפלל תמיד על כל דבר ומצינו בגמרא ברכות אר"י ולואי שיתפלל אדם כל היום כלו ולכאורה יש לדקדק שהוא לשון כפול כל היום כלו אך י"ל עפ"י מה שראיתי בהקדמה של החתם סופר ז"ל מובא בשמו לפרש הכתוב וקרא בו כל ימי חייו הרצון שכל התנהגות של כל ימי חייו ימצא בתורה שע"י לימוד התורה הקדושה ימצא חכמה בינה ודעת איך להתנהג בכל דבר כרצונו ית"ש יעיי"ש ועפ"י ז"ל כאן ולואי שיתפלל אדם כל היום כלו הרצון שיתפלל על כל דבר הצריך לו כל היום וממילא יתפלל על כל דבר של היום ובכל היום כי באמת תפלה הוא. מ"ע לדעת הרמב"ם ז"ל (עיין ברמב"ם הלכות תפלה פרק א' הלכה א) הוא מה"ת ולשאר פוסקים הוא מדרבנן ובודאי בכל תפלה הוא מקיים מ"ע או דאורייתא או דרבנן רק הנוסח שתקנו לנו אנ'כנהג' הוא רק ג' פעמים ביום ובודאי ישלח ה' עזרך מקודש ותמצא חן ושכל טוב בעיני ה' ואדם ותהא ש"ש יתברך מתאהב על ידך ותושע בכל טוב בגשמיות וברוחניות בבני חיי ומזוני רויחא ימלא ה' משאלות לבך לטובה אמן.

ועתה אשיב לך על דברי תורה שכתבת לי כיד ה' הטובה עלי ברחמי הגדולים מה שכתבת לי סתירה בדברי מהרי"ל ז"ל לפי אשר מובא בדברי הט"ז ז"ל כנגד אשר מובא בדברי המג"א ז"ל*) הייתי אצל הרב החריף ובקי ר' נתן נ"י מ"ץ בפה לעיין בספר מג"א כי אין בידי והראיתי לו זאת ואמר כי כוונת המהרי"ל ז"ל על וי"א דגם ביום א' וביום ח' וכו' הרצון דגם ביום עצמו דביום הראשון וביום השמיני המנהג לאסור כל היום ויפה כיוון ויש ליתן טעם קצת על המנהג לפי מה שמצינו בגמרא דטעמא דב"ש כנגד פרי החג הרי חזינן דחנוכה יש לו שייכת לחג הסוכות גם כמדומה לי שראיתי בספר פסיקתא זוטרתא על מה שנשמך בפרשת אמור לאחר פרשת המועדים מצות הדלקת המנורה והוא רמז ליו"ט נוסף של חנוכה שהוא על נס דמנורה ועשאום ימים טובים בהלל והודאה והוא נסמך לחג הסוכות ע"כ כמו בסוכת ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון

(* עיין בש"ע או"ח סימן תרע סעיף א מביא המ"א בשם המהרי"ל ז"ל לאסור מלאכה לנשים כל היום ודי ביום ראשון ושמיני ובט"ז כתב ובמהרי"ל ז"ל כתב קבלה בידנו שאין לאדם לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ונראה לכאורה דסותר מה שמובא במ"א לזה תירץ לו דקאי על הי"א שמביא הט"ז ז"ל דזה ג"כ מהמהרי"ל לאסור כל יום ראשון ושמיני וכונת המג"א ז"ל ג"כ על הי"א ואין זה סתירה כנ"ל.

כן בחנוכה המנהג לאסור במלאכה ביום הראשון וביום השמיני כנ"ל ועתה י"ל בדרך פלפול קצת לפרש פלוגתת ב"ש וב"ה דב"ש ס"ל כנגד ימים הנכנסין וב"ה נגד ימים היוצאין דבאמת הסברא נותנת לפרסם הנס לימים היוצאין כמובן אך י"ל לב"ש כדעת התוס' ז"ל דמהדרין מן המהדרין קאי על נר איש וביתו דאל"כ אין היכר לתוספת הנס דיסברו דכך בני אדם יש בבית א"כ הגע עצמך אם יש איזה בני אדם בבית א"כ הימים הראשונים העושה כמהדרין מן המהדרין יפחות מהידור המצות דלא יעשה אף כמהדרין והנה קיי"ל דאין מעבירין על המצות מצוה שבא לידך אל תחמיצנה ונפ"ל מקרא ושמרתם את המצות אף לו דבימים האחרונים יעשה המצוה בתוספת הידור (**). י"ל כיון דאין מעבירין על המצות גם הידור מצוה דנפ"ל מזה א' ואנוהו ג"כ אין מתמיצין ע"כ אין שום עצה למהדרין מן המהדרין רק באופן זה לפרסם הנס נגד ימים הנכנסין ואז לא יחמיץ המצוה כלל אבל ב"ה ס"ל כיון דעי"ז יעשה המצוה אח"כ בתוספת הידור יותר טוב להמתין אף שעיי"ז לא יעשה עתה בהידור כל כך כמו דקיי"ל בש"ע במצות קידוש לבנה דחייב להמתין על מוצאי שבת אם לא יהי' לאחר עשרה ימים מהמולד אף שעתה מחמיץ המצוה עכ"ז כיון דאח"כ יעשה המצוה בתוספת הידור דמצוה מן המובחר לקדש הלבנה במוצאי שבת ימתין.

אמר ר"כ דרש ר' נתן בר' מניומי משמי' דרב תנחום נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי והקשה בתוס' אמאי לא קתני ימעט יעיי"ש וי"ל דהנה אמרינן שם זאת אומרת נר חנוכה מצוה להניחה בתוך י' ע"כ י"ל דאם אמר ימעט הוי משמע דימעט קצת עד שיהיה למטה מכ' וכשר גם לכתחילה ובאמת לאותו מ"ד אינו כשר לכתחילה למעלה מעשרה ואם היה קתני ימעט עד למטה מי' ה"א דבדיעבד מוכרח להיות למטה מי' בעזהי"ת אכתוב לך עוד חידושי תורה ידיך מוקירך באהבה רבה וחפץ טובתך מאד דו"ש אביך היקר ידידי וחביבי והגני מברכו בכט"ס.

(** עיין במהרש"א ז"ל איך שייך לב"ש תוספות הידור בימים אחרונים עם הוא פוחת והולך ע"ש שפירש בדף כ"א ע"ב בד"ה טעמא כנגד פרי החג דהואיל והנס היה בפח שהפח פחת רק חלק שמיני וכן בכל לילה בזה שפוחתין והולכין מראין בזה הנס מהפך שהיה פוחת והולך וזה הוא ההידור דוגמת נס, ועיין בספר שבת של מי ועיין גם בספר פני יהושע שבת כא ע"ב בד"ה פליגי דפירש דאם הי' הנס בגרות המגורה הי' ראוי להיות מוסיף והולך אלא דלפי האמת לא כך הי' שהרי הי' צריך להטיב הגרות בכל יום וכוי דמשום שהיה עיקר הנס בפך והפך בכל יום היה מתמעט והולך, מש"ה ראוי לעשות הידור מצוה גם כן בענין זה דפוחת והולך אלא דאכתי אין זה מספיק כיון דהלכה פסוקה בכל מקום דמעלין בקודש ולא מורדין מש"ה איצטריך להדורי אטעמא דפרי החג דאשכחן מיהו משום דוכתא דפוחת והולך כ"ש הכא דשייך לעשות כן לפי ענין הנס דהיה מתמעט והולך ע"ש בפנים וחבין.

ב"ה יום ג' משפטים תרפ"ב לפ"ק.

החזוה"ש יחולו על כבוד ידידי היקרים האהובים והנעימים ה"ה האברך היקר הרבני החסיד, המופלג בתורה ויראה איש המודות מהולל במעלות ומדות מו"ה הלל ב"י.

וכבוד הבחור המופלג בתורה יראת חטאו קודמת לחכמתו כמר מאיר זאב סג"ל ב"י.

אחדשה"ט. ראשית בל ירע בעיניכם על שאיני כותב לכם בכל פעם מכתבים כי כבר גליתי לכם טעמו של דבר לכן אבקשכם לדין אותי לכף זכות ובפרט עזוז אהבתכם אלי היא אהבה שאינה תלויה בדבר בטח תקיימו הכתוב על כל פשעים תכסה אהבה. בס"ד אכתוב לכם חידושי תורה מסכת שבועות דף ב: זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר וכו' וקאמר הגמרא כדרב אדא בר אהבה כו' נשים חייבות בקידוש היום ד"ת כל שישנו בזכירה וכו' והוקשה להתוס' ז"ל אמאי לא דרשינן איפכא וקאמרו משום דלחומרא מקשינן יעיי"ש ולולי דה"ק י"ל כשנדקדק עוד על דבריהם הקדושים דקאמרו זכור ושמור בד"א נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר וכו' אמאי איצטריך לסיים דברים הללו הלא נדע בעצמנו זאת אך י"ל דבאו לתרץ קושית התוס' ז"ל דהנה איתא במסכת קידושין אמר רב יוסף מאן דאמר לי דאין הלכה כר"י דאמר סומא פטור מכל המצות עבידנא יומא טבא לרבנן משום דגדול המצווה ועושה וכו' א"כ חזינן דטובה חכי' גדולה בשנתחייב איש ישראל במצות כי הם חיינו וכו' והנה נודע דלא עביד הקב"ה ניסא לשיקרא א"כ היתכן שיאמר השי"ת זכור ושמור בד"א מה שאין יכול לדבר וכו' והוא בדרך נס נפלא מאד כדי שיפטרו נשים גם משמירה הלא רעה היא אצלם כידוע אלא ודאי אדרבה דהשם יתברך עשה נס זה לזכות הנשים גם במצות זכירה כנ"ל.

ועיי"ש בתוס' בד"ה כל שישנו בשמירה בסוף דבריהם ז"ל הקשו דלמ"ד ציצית מצות עשה שהז"ג ונשים פטורות תשתרו נשים בכלאים דכל שאינן בגדילים אינן בבל תלבש שעטנו יעיי"ש וי"ל דע"כ לא קאמרינן כל שישנו רק כששני הדברים הם שייכים זל"ז כמו בקידוש היום דכל שישנו בשמירת שבת מחויב גם כן לקדש את השבת דמסתברא הוא. גם בבל תשחית ובל תקיפו ג"כ שייכים זה לזה דכל שאינן בבל תשחית אינן בבל תקיפו ודהקון שייכים זל"ז כמובן גם דכל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אסול מצה דכמו שחייבים בפסח באזהרת בל תאכל חמץ כ"כ נתחייבו ג"כ לאכול מצה דהם ג"כ שייכים זל"ז כמובן אבל במצות ציצית ואזהרת בל תלבש שעטנו אף שסמוכים הם עכ"ז איך שייכים זה לזה למידרש דכל שאינן בגדילים אינן בבל תלבש שעטנו דמהיכי תיתי לומר כן רק הסמיכות בא למישרי כלאים

בציצית משום דעשה דוחה ל"ת והא דקעביד בערכין צריכותא הא דקתני הכל חייבים בציצית כהנים וכו' כהנים איצטריכא לי' סד"א הואיל ואשתרי כלאים גבייהו*) לא נתחייבו בציצית י"ל משום דבקל עביד צריכותא איני זוכר מקומו בתוס' שכתבו כן דבקל עביד צריכותא יתן ה' לי ולכם ולכל ישראל זכרון טוב.

ואודות קושיתך אשר הקשית לשאול על מה שאמרו בגמרא דנשים חייבות בג"ח שאף הן היו באותו גס והקשית דהא מצות ג"ח נקבעה רק על הנס דמנורה יפה הקשית כמדומה לי ששמעתי קושיא זאת מפי אאמ"ו ו"ל, ויש לתרץ עפ"י מה שראיתי בספר צלותא דאברהם ז"ל שמביא להקשות בשם ספר דברי חיים על מה שקבעו ג"ח על הנס דמנורה דבלא"ה בכל יום נעשה נס בנר מערבי ואמאי לא קבעו על הנס הגדול שהרשעים ימ"ש רצו לבטל כל הדת הקדוש והשי"ת ברב רחמיו עשה להם נסים שנמסרו גבורים ביד חלשים וכו' ותירץ הצלותא דאברהם דהנס ראשון אף שהי' יותר גדול מ"מ כיון שהי' מעוטף בטבע בדרך ניצוח מלחמה לא נתפעלו כ"כ רק מחמת הנס דמנורה שהי' לגמרי חוץ מהטבע נתגלה דגם הנס של ניצחון המלחמה הי' לא בטבע רק מהנס יעיי"ש וממילא מתורץ קושיתך כמובן.

ועוד י"ל שהנה ראיתי בספר שפת אמת ז"ל הפליא על הנס דמנורה אמאי הצטרכו להנס הלא אונס רחמנא פטרי' יעיי"ש דבריו הקדושים אך י"ל יען כי הרשעים היוונים ימ"ש רצו להפר מהם כל הדת הקדוש ח"ו וגזרו גזירות ע"ז עד שאמרו כתבו לכם על קרן השור וכו' רצה הקב"ה ברב רחמיו להרים קרנם של ישראל ולחזק לבם לעבודתו ית"ש להראות להם כי הוא יתברך חפץ מאד במצותם עד שעשה להם נס כדי שיעשו מצותיו ולא יפטרו עצמן בשום טענת אונס רק יביאו עצמן לעשות מצותיו ובשביל זה יש במצות ג"ח מהדרין גם מהדרין מן המהדרין דהא כל עיקר הנס הי' להראות שיחזרו אחר מצות ולא יפטרו עצמן ואפשר כתוב זאת בספרים אינני זוכר כראוי. ולפי"ו מיושב קושיתך שפיר כיון דכל הנס הי' לחיזוק הדת בל יפטרו עצמן בשום אופן א"כ גם בנשים אף שפטורין ממצות המנורה דהוא מצות עשה שהז"ג הלא גם אנשים הי' פטורין דהא אונס רחמנא פטרי' ואיכא דעה דאונסא כמאן דעביד אעפ"כ עשה השי"ת נס לקיים המצוה ולא יפטרו עצמן

*) א"ה, דבקל עביד צריכותא פירוש אפילו שהיינו לבד מבינים שאיך נוכל לומר הואיל ואשתרי בעידן עבודה דיפטרנו תמיד ממצות ציצית ועוד קשה הלא אצל כ"א מצות ציצית דוחה כלאים ואיך שייך הסברא אם אצל הכהנים יש עוד היתר כלאים בעידן עבודה דהאבנט הי' של כלאים דיפטרנו מציצית מה לי אם יש היתר אחד או שני היתרים לזאת תירץ מה שמובא במ"א דבקל עביד צריכותא אפילו שזה מובן אפילו הכי עביד צריכותא.

בשום אופן כדי שעי"ז יבערו לב בני ישראל לקיים מצות ה' בלי שום טענת אונס ושום פטור א"כ גם גשים יתחייבו מהאי טעמא דהא גם מהם רצו להפיר דת הקדוש וצריכין ג"כ לחיזוק הדת וא"ש בס"ד. ועתה הנני מברך אתכם שתהיו בבריאות השלימות ותזכו לכל המדות טובות ותזכו לעבדו ית"ש בתוך הרחבה ונחת גדול בשמחה ובטוב לבב מרב כל. ידיכם החפץ טובתכם הדורש שלומכם באהבה.

אפרים

ב"ה. אור ליום ג' לסדר יש לנו אב זקן וכו'.

י"ל דיש לבטוח על הקב"ה שהוא אבינו זקן מלא רחמים וילד זקונים י"ל על הצדיק האמת שאמר לו הנשר גדול שהוא זקן מאד ואעפ"כ הוא יניק וכו' כמובא בסיפורי מעשיות של הו' בעטלירס של יום ראשון יעיי"ש יה"ר שנזכה לבטחון שלם באמת.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי חביבי מאד האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

הנה באתי לכתוב לך דברי תורה יה"ר שנזכה לחידושי תורה אמתים הנה מובא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ב' ימי חנוכה הם ימי הודאה כמ"ש וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל וכו' וימי הודאה זה בחי' שעשועי עולם הבא כי זה עיקר שעשועי עולם הבא להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך שעל ידי זה סמוכים וקרובים אליו יתברך וכו' יעיי"ש. ועל פי דברי קדשו יש ליתן טעם על שלא קבעו ימי חנוכה למשתה ושמחה שתמהו המפרשים ע"ז ולהנ"ל מיושב יען כי הם שעשועי עוה"ב וידוע כי עוה"ב אין בו לא אכילה ושתייה ולפי"ז מיושב מה שקשה לכאורה על הזמר שנמצא בליקוטי צבי על שבת חנוכה והוא מר' אברהם ז"ל אבן עזרא דאי בית כור תמכור תחכור וכו' לצורך חנוכה ומקודם חרות זה נאמר אכלו משמנים וסולת רבוכה תורים ובני יונה שבת חנוכה וכו' יעיי"ש מה זה שבשבת חנוכה מצוה לאכול ולשתות יותר משבת דעלמא הלא מצד חנוכה לא נקבע לאכילה ושתייה, אך להנ"ל מיושב דהא דלא נקבע בחנוכה לאכילה משום שהם בחי' שעשועי עוה"ב כנ"ל אבל בשבת חנוכה הלא ידוע כי שבת הוא מעין עוה"ב ועכ"ז מצוה בו לאכול ולשתות ולהתענג בתענוגים הרי דכת השבת הגם שהוא מעין עוה"ב מצוה בו להתענג א"כ בשבת חנוכה ראוי להתענג באכילה ושתייה ביותר גם מצד חנוכה כנ"ל מאהבת הניסים שנעשו לאבותינו בימים ההם וכו'.

ועפ"י דברי רבינו הנ"ל שימי חנוכה הם ימי הודאה יש ליישב מה שקשה לכאורה על לשון הברייתא בגמרא שבת דקתני לשנה אחרת קבעום ועשאום יו"ט בהלל והודאה ולא נזכר שם מצות הדלקת נר חנוכה גם בנוסח על הנסים נאמר וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל ולא נאמר שם מצות הדלקת נר חנוכה. אך להנ"ל מיושב דעיקר מצות חנוכה להיות ימי הודאה גם מצות הדלקת נר חנוכה הוא ג"כ שעיי"ז יתפרסם הנס ויבאו הכל להודות ולהלל הרי שעיקר מצות נר חנוכה הוא רק באופן שיהיה פרסומי ניסא דהא הדין בשו"ע דאם הבני בית ישנים ידליק בלא ברכה ומצות נר חנוכה להציח על פתח ביתו מבחוץ הכל כדי לפרסם הנס ולבא להודאה שזה עיקר המכוון כנ"ל ולפי"ז יש ליתן טעם קצת על שנקרא יום השמיני של חנוכה בשם זאת חנוכה להראות שאף שביום השמיני חלף והלך לו מצות נר חנוכה עכ"ז זאת חנוכה כי הלל והודאה נשאר גם בו והוא עיקר המכוון של חנוכה להיותם ימי הודאה שעשועי עוה"ב ובפרט כי בחי' שמיני הוא בחי' עוה"ב כי עוה"ז הם ז' ימי הבנין.

הנה מובא בספר קדושת לוי ז"ל להקשות למה לא עשו זכר לנס גדעון וחזקיה יעיי"ש. אך י"ל דעיקר זכר עשו חז"ל להנסים אשר פעלו הנסים בלב ישראל לחזק הדת והחיות וכל עיקר הנסים היה לקרב עיי"ז ישראל לאבינו שבשמים כמו נסים של יציאת מצרים שהיה כדי שיתקרבו להשי"ת כדכתיב ואביא אתכם אלי ותרגומו וקריבת יתכן לפלחני כן הנסים של פורים פעלו בלבבות ישראל שקבלו את התורה מאהבה כדכתיב קימו וקבלו ודרשו חכז"ל בשבת אמר רבא הדר קבלוה בימי אחשורוש ובחנוכה פעל הנס של הברכה בהפך שמן שעשה השי"ת נס כדי לקיים מצותיו והראה להם חיבה יתירה שרוצה בעבודתינו ולא כדעת היוגים הארורים הרשעים שאמרו כתבו לכם על קרן השוד שאין לכם חלק וכו' גם הנס היה כדי להדליק המנורה בטהרה אף שהיו יכולין להדליק בטומאה כי טומאה הותרה או דחוייה עכ"פ בציבור עכ"ז הראה להם השי"ת חיבה יתירה שרוצה בעבודתינו לעשות המצות על צד היותר טוב ולא על צד ההכרח לבד ועיי"ז הנס קבלו ישראל אח"כ כל גזירות ותקנות חז"ל שהוסיפו משום גדר וסייג לקיים עיי"ז הדברי תורה דהנה הרבה גזירות חז"ל היה בימי ב"ד חשמונאי ואח"כ בימי ב"ש ובי"ה ואח"כ והנה איתא המלעיג על דברי חכמים גידון בצואה רותחת ומובא בליקוטי מהר"ן ז"ל קמא סימן ס"א שהוא מדה כנגד מדה כי הוא אינו מאמין בדבריהם ז"ל ודבריהם אך למותר אצלו ע"כ גידון במותרות יעיי"ש והנה המלעיג אומר די-מה שאסרה תורה ומאי צריך להוסיף אך עיי"ז הנס הנ"ל שראו שרוצה השי"ת בקיום המצות על צד היותר טוב עיי"ז האמינו בדברי חז"ל להוסיף עוד סייגים וגדרים וקבלו עליהם.

וי"ל עוד דמש"ה קבלו החשמונאים עליהם הכתר מלכות אף דכתר מלכות זכה דוד ונטלו אך י"ל דמש"ה קבלו עליהם הכתר מלכות כדי להיות ידם תקיפה על הרשעים שפרקו עול כי הכהנים הם מודים הוראה דכתיב ידו משפטיך ליעקב וכו' כי היה הדור פרוץ בימי היונים כמובא במסכת יבמות דף צ: מעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאו לבי"ד וסקלוהו וכו' שהשעה צריכה לכך ופירש"י ז"ל והיו פרוצים בעבירה יעיי"ש ועיי"ז שקבלו עליהם הכתר מלכות היה בידם לגדור גדר ולעמוד בפרץ וי"ל דמש"ה נאמר בנוסח על הנסים מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו' חמשה פעמים ביד לרמוז כי עיקר הנס היה לקבל עליהם גזירת ותקנת חז"ל שהם כמו ידיים כמו שע"י יד הכלי אוחזין הכלי כן ע"י גזירות ותקנות חז"ל אוחזין התורה כמו שמובא במסכת שבת איזן וחקר וכו' שעשה אונים לתורה היינו כנ"ל שכל הגדרים והסייגים הכל כדי שלא לעבור על דברי תורה וזה מרמז חמשה פעמים ביד שכל הידים היינו תקנות חז"ל כדי לקיים החמשה חומשי תורה כנ"ל ובשביל זה היה הנס וע"כ עשו זכר להנס שע"י הנס הוא חיזוק התורה והיהדות ויש לרמוז כי הנה הנס דפורים היה ע"י מרדכי היהודי והנס דחנוכה ע"י יהודית לרמוז דכל עיקר הנסים הללו היה לחזק דת היהדות.

והנה הא דאמרו היונים הרשעים כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק דלכאורה אינו מובן פירושו אך י"ל עפ"י דברי רבינו בליקוטי תנינא סימן י"ט עיקר התכלית והשלימות הוא רק לעבוד ה' בתמימות גמור בלי שום חכמות כלל כי יש מחקרים שאומרים שעיקר התכלית והעוה"ב הוא רק לדעת כל דבר כמו שהוא כגון לידע כוכב כמו שהוא לידע מהותו ומפני מה הוא עומד במקום ההוא כי יש משכיל ומושכל ושכל וכו' זה התכלית והעוה"ב אצלם שיהיה נעשה אחד מהמשכיל והמושכל והשכל והם מבליים ימיהם על זה בעוה"ז וכו' אבל באמת אצלנו עיקר השגת התכלית הוא רק ע"י אמונה ומצוות מעשיות לעבוד ה' עפ"י התורה בתמימות ופשיטות ועיי"ז בעצמו זוכין למה שזוכין עין לא ראתה וכו' יעיי"ש כל התורה והנה ידוע דהיונים הרשעים היו מחקרים ופילוסופים גדולים בחכמה יונית והיה להם דעה הרעה הנ"ל ורצו להכניס ה"ו דעה הרעה הזאת בלב ישראל וזאת אמרו כתבו לכם על קרן השור קרן מרמוז על קרן קיימת לעוה"ב שור מרמוז על מי שאין בו שכל כ"כ והוא כמו בהמה רק עושה תורה ומצות בפשיטות ע"י אמונה לבד ועיי"ז אמרו הארורים היונים הרשעים שאין להם חלק באלקי ישראל שאין לאלו חלק לעוה"ב יען שאינם הולכים בשכליות וחקירות רק בפשיטות ובאמת אינו כן רק כדברי רבינו ז"ל אשרינו שהבדילנו מן התועים.

הנה מובא ברמ"א ז"ל בשו"ע או"ח סימן תע"ד י"א שיש לאכול גבינה בחנוכה לפי שהנס נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב יעיי"ש. ויש לדקדק

דלכאורה היה נכון לשתות חלב אך י"ל דאם היה המנהג לשתות חלב היה מקום לטעות ח"ו דהיה בדרך הטבע דע"י החלב שישן האויב עי"ז נפל ובאמת היה הדבר בדרך נס לבד כמובן רק הסיבה היתה ע"י החלב וכי בשביל ששתה חלב נהרג ובפרט מסתמא היה הרבה גבורים וחיל גדול מאד רק השי"ת עשה נסים ומש"ה אנו אוכלין גבינה להראות כמו שגבינה נשתנה מחלב שהיה משקה ועתה נעשה אוכל והוא שינוי גמור כמו כן היה הדבר בשינוי טבע רק בדרך נס והגם הי' ע"י אמונה ובטחון שבטחו המעטים מתתיהו עם חמשה בניו בה' ונקמו נקמת ה' רמוז לדבר גבינה בלשון שאנו מדברים נקרא קע"ז בגי' א'מ'ו'נ'ה' ב'ט'ע'ו'ן'. ומה שהקשה הב"י על שנקבע חנוכה לשמונה ימים הלא ביום הראשון היה שמן להדליק י"ל דע"י הנס של שאר ימים נתפעלו ישראל ובאו לידי אמונה גדולה כ"כ שגם כל הטבע הוא ג"כ נס כדברי הרמב"ן ז"ל מובא בקדושת לוי ז"ל וזה הלשון שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם וכו' יעיי"ש וי"ל דמש"ה לא עשו בחנוכה ט' ימים משום ספיקא דיומא בקושית המפרשים משום דעיקר המצוה של גר חנוכה הוא לפרסומי ניסא וצריך הנס להיות גלוי ומפורסם בלי שום פיקפוק וספק כלל ואם נעשה ספיקא דיומא אין הדבר ברור וגלוי ולא הוי פרסומי ניסא כנ"ל.

ב"ה יום ב' לסדר את הברכה אשר תשמעו וכו'.

החזו"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה ר' ישראלקי ג"י ולבנו היקר האברך החסיד הנגיד ירא ה' מהולל במעלות ומדות מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט באתי להודיעכם כי ת"ל באתי בשבוע שעברה יום ג' לפה קלעטנא והזמין השי"ת בחסדו לנו הכל יה"ר שישלח לי רפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שח"י אכ"ר הגם כי היה לי לכתוב עליכם תיכף אגרת אך בימים הראשונים מחמת תשות כחי ל"ע נתעכב עד כה נא להודיענו מה נשמע אצליכם וכו' נא להיות תמיד בשמחה כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן כ"ד וז"ל מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד וכו' והכלל שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אך שמח תמיד כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחזרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן וכל אדם מלא יסורים ע"כ צריך להכריח א"ע בכח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח עצמו בכל אשר יוכל וכו' יעיי"ש היטב וי"ל רמז לזה כי שמחה בגימטריא ג'ש"ן והנה ימות השנה שאנו מונין ללבנה היא ש'נ"ד ימים כידוע

והנה כל ימות השנה צריכין להיות בשמחה כמנין ג'ש'ן דק יום אחד היינו תשעה באב אשר אין בו שמחה ולעתיד במהרה בימינו יתהפך ג"כ ליום ששון ושמחה שאז יהיה שמחה בכלליות ושמחה עם הכולל בגימטריא ש'ג'ד'.

וי"ל דמשו"ה בחר לו יוסף את ארץ גושן לבני ישראל כי ג'ש'ן בגי' שמחה כנ"ל היפך ארץ מצרים אשר מורה על לשון מיצר ודואג ומצינו בדברי חז"ל כי שמחה טובה גם לדבר הלכה וי"ל דמשו"ה כתיב להתדת לפניו בשנה ודרשו חז"ל לתקן לו בית הוראה כי ג'ש'ן אשר מרמז לשמחה טובה לזה כנ"ל וי"ל דמשו"ה נקרא ארץ גושן בשם רעמסס על פי דברי רבינו סימן ה' ליקוטי קמא ועיקר השמחה הוא בלב וכו' וא"א ללב לשמוח אלא עד שיסיר עקמימות שבלבו שיהא לו ישרת לב כדבתיב ולישרי לב שמחה ועקמימות שבלב מפשיטין ע"י רעמים כמ"ש חז"ל לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב וכו' וכו' יעיי"ש ולפי"ז יש לרמוז רעם סס הרצון שע"י הרעם באין לישרת לב ובאין לשמחה המרומז בלשון סס כמבואר בדברי רש"י ז"ל פר' תרומה על ססגונא ששש ומתפאר בגוונין שלו יעיי"ש נא חזקו ואמצו באמונה כי באמת הכל הוא בהשגחת הבורא יתברך שמו ולא יתלה האדם בשום סיבה ח"ו.

ולפי"ז י"ל הכוונה אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי וכו' הרצון מחמת חסרון אמונה ר"ל כאשר תולה האדם חסרון מצד מעשיו היינו שלא היה לו לעשות משא ומתן זה לא היה לו להלוות לזה או כדומה ועי"ז דואג ומיצר שהוא בעצמו עשה זאת וזאת הכוונה שהרעותי את מעשי היינו בדרך ארץ שתולה שמעשי גרמו לזה שלא כיון יפה וזאת הוא חסרון אמונה ר"ל כי צריך להאמין באמת כי הכל הוא בהשגחת הבורא ית"ש כי הוא תנותן לך כח וכו' הוא חונן לאדם דעת בכל דבר ובכל פרט חוץ מהבחירה שניתן לנו הפשית ועי"ז אין לאדם שום עגמת נפש כיון שידוע ומאמין באמונה שלימה שהכל הוא מהבורא ב"ה ובודאי הכל לטובה כידוע ועי"י אמונה זוכה לברכה כדכתיב איש אמונת רב ברכות ויש לרמוז את הברכה על הר ג'ר'ז'י'ם' אותיות צ"י ג'ז'ד' הרצון שהכל הוא מהקב"ה שהוא גזר על הדבר ועי"י האמונה זוכה לברכה.

הנה ידוע פלוגתת ב"ש וב"ה בנר חנוכה ב"ש ס"ל דפוחת והולך וב"ה ס"ל דמוסיף והולך ואיתא בגמרא דטעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסים וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין ויש להבין דאמאי ב"ש אזלי כנגד ימים הנכסין וב"ה כנגד ימים היוצאין אך י"ל דהנה בימי חנוכה ידוע שהם לילות ארוכין ובכל יום נתוסף חלק לילה מיום שלפניו וי"ל דמשו"ה ס"ל לב"ה דמוסיף והולך כנגד ימים היוצאין אף שיש סברא לכאן ולכאן עכ"ז לרמוז דבתוקף חשכת לילה נתוסף האור ביותר ובכל לילה אשר נתוסף בו חלק לילה נתוסף האור לרמוז דבתוקף הגלות הדומה ללילה בהסתרה שבתוך הסתרה נראה השגחתו יתברך ביותר למי שרוצה לראות באמונה כמאמר האנשי כנה"ג הן הן גבורותיו

הן הן נוראותיו וגם עתה כאשר רוצין לראות אנו רואין נסים גדולים ונוראים השם נפשונו בחיים ולא נתן למוט רגלינו. ויש לרמוז נחמו נחמו עמי וכו' נחמו נוטריקון ג'ר ח'נוכה מ'וסיף ו'יהולך ומזה אנו רואין דבתוקף הסתרה בפנימיות הוא אור גדול ויש לנו לקוות ולצפות לנחמת ציון וירושלים בב"א.

הנה הכלי יקר דקדק על דכתיב את הברכה אשר תשמעו ולא כתיב גם לעשות כדכתיב אח"כ וסרתם והוליל אצל הברכה והלכתם בדרך יעיי"ש. אך י"ל דאשר תשמעון מרמוז על אמונה דהנה שמועה הוא מרחוק והנה כתיב בישעי' כ"ה אודה שמך וכו' עצות מרחוק אמונה אומן ומרמוז הכתוב דבזכות אמונה לבד כדאי הברכה לבא. ידידכם הדוי"ש. והנני דוי"ש ידידנו ר' דוד יואל.

אפרים

ב"ה אור ליום ב' דסליחות ה'תרצ"ה לפ"ק.

איתא במדרש מקץ אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף וכו' ע"י שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני ניתוסף לו שני שנים יעיי"ש והוא תמוה שאמר על יוסף אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו הא לכאורה לא בטת אך י"ל דאדרבה מזה שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני מזה מוכח דהי' שלם במדת הבטחון באמת דאל"כ תמוה מאד היתכן לאיש צדיק יסוד עולם לעשות כזאת לבקש מבשר ודם טובה ולא לבטוח בה' שבודאי יוציאו לחפשי הלא מצינו בספר קדושת לוי שמפרש הכתוב ויתנהו אל בית הסהר ויהי שם בבית הסהר וז"ל ונראה כשהקב"ה שולח על אדם ח"ו דבר לא טוב אזי לא יעשה שום פעולה גשמיות רק יבטח בה' ובודאי יהפוך הכל לטובה וזה הוא המדה של נחום איש גם זו וכו' וזה הרמז ויהי שם בבית הסהר אעפ"י שהי' אפשר לו לעשות איזה פעולה שלא יהי' בבית הסהר לא עשה שום פעולה כי בטוח הי' בה' שבודאי יהי' הכל לטובה יעיי"ש.

ע"כ י"ל דיוסף הצדיק חשב בזה שאמר לשר המשקים לעשות לו טובה דלאדם שצריך לעבוד במדה זאת של בטחון להרגיל עצמו לבא לבטחון שלם אזי בודאי צריך לבטוח בה' ולא לעשות שום פעולה בדרך הטבע כדי להרגיל עצמו במדת הבטחון להיות נכון לבו בטוח בה' שבודאי יעזור לו ויהי' הכל לטובה אך לעשות דבר שנראה רצון השי"ת בזה לקיים וברכך בכל אשר תעשה לישא וליתן באמונה אזי בודאי צריך לנהוג גם בדרך ארץ. לבד לר' שמעון בן יוחאי וחביריו שהי' תורתם אומנתם ולא עסקו בדרך ארץ כלל ואמרו חז"ל הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם אבל בנידון שאומר הקדושת לוי ז"ל הג"ל בודאי צריך רק לבטוח בה' ית"ש אבל יוסף הצדיק קודם שאמר לשר

המשקים כבר הגיע למדת הבטחון בתכלית השלימות והי' נכון לבו בטוח בה' שבודאי יעזור השי"ת לו גם בלי שום פעולה בדרך הטבע יעשה השי"ת לו נס שלא בדרך הטבע לכן חשב שיותר נכון לומר לשר המשקים זכרתי וכו' כדי שלא לטרוח כלפי שמיא לעשות לו נס אבל לאיש אחר שצריך עוד לעבוד במדה של בטחון ועוד לא הגיע לשלמות בודאי צריך להרגיל עצמו במדה הזאת כדי לבא לשלמות הבטחון בעוהשי"ת ולא לעשות שום פעולה כדברי הקדושת לוי ז"ל הנ"ל לזה יש לפרש ברוך הגבר אשר יבטח בה' דלשון יבטח מורה על להבא דצריך עוד לעבוד לבא לבטחון שלם כדכתיב בטחו בה' עדי עד וכו' אבל ביוסף אמר המדרש דעליו נאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו הרצון דלשון שם מורה דכבר הגיע למדת הבטחון בשלימות ולא הי' לו שום ספק ולא הי' לבו נוקפו כלל רק נכון לבו בטוח בה' שבודאי יעזור השי"ת לו אף בלי שום פעולה כלל לזאת חשב דמה לו לטרוח כלפי שמיא דידע שהגיע עת הישועה ויצטרך השי"ת לעשות לו נס לזאת חשב דיותר נכון לעשות פעולה בדרך הטבע אבל נענש בזה דלא הי' לו לעשות כזאת להיות נראה לכאורה שלא בטח בה' ח"ו רק לבטוח בה' בפשיטות ולא לילך בחכמות כדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן ז"ל סימן מ"ד תנינא ועיקר בעבודת השם להיות תם וישר וכו' יעיי"ש.

כתיב שלחו מכם אחד ולקח את אחיכם י"ל דהנה ידוע שכל מה שיוסף הצדיק התנכר אל אחיו כוונתו היה רק לטובתם באמת כדי שיתנו אל לבם להתחרט ולשוב בתשובה שלימה על מכירתו ועיי"ו יתקנו כל החטא וזה הרמו ש'ל'ח'ו' ר"ת ח'רפה ש'ברה ל'בי ו'אנושה הרצון שישברו לבם בתשובה ויתבטל מהם החרפה השורה על הלב יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן ל"ד שמפרש הך קרא חרפה שברה לבי עיי"ש מ'כ'ם' ר"ת מ'דה כ'נגד מ'דה כי בזה שציוה להם שיביאו דוקא את בנימין בזה יש לתת לב שהוא מדה כנגד מדה יען שמכרו את אחיהם ובוזה שיצטרכו להביא את בנימין ויצטרכו לחגור מתנם במסירת נפש להביאו אל אביו ובוזה ישימו לב לשוב. א'ח'ד' בגימטריא אהבה הרצון שכוונתו לאהבתם ואח"כ עשו תשובה והתודו שאמרו אבל אשמים אנחנו וכו' ויש לדקדק מדוע כאן שמו אל לבם שהוא בחטאם ואח"כ כשראו הצרור כסף בהשק אמרו מה זאת עשה וכו' ומצינו בגמרא תענית דף ט' ע"ו הכתוב אוולת אדם תסלף דרכו וכו' יעיי"ש אך י"ל דבעת שהיו אצל יוסף הצדיק יסוד עולם והוא גילה עוונם כמו שמצינו בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן צ"ח לפרש * נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות וכו' מלשון התגלות

* א"ה, ועפ"י דבריו הקדושים י"ל כשהתודע יוסף אל אחיו אמר להם והנה עיניכם רואות כי כשמקורב להצדיק יסוד עולם כנ"ל גפתחין העינים ורואין בחי' ונתן בו עיניו כנ"ל עיין בליקוטי תנינא סימן ס"ז ועיין בתורה י"ט בליקוטי קמא עה"פ כי פי המדבר אליכם.

וכו' דהיינו שהוא רואה מה שפגם שהיה נסתר ממנו מקודם יעייש אבל אח"כ שפרשו ממנו אז חזר ונסתר מהם החטא כי הם חשבו שהדין עמם שמכרוהו כי היו באמת שבטי י' צדיקים גמורים אך לא ידעו מקודם כי יוסף הוא בחי' ברית צדיק יסוד עולם אשר כולם הם תחתיו אפילו השמש והירח משתחוים לו.

ב"ה אור ליום ה' וישב תרח"ץ לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך החסיד הנגיד יקר רוח חביב ונחמד וכו' מו"ה הלל נ"י.

ראשית ת"ל אתנו החיים והשלום כן יוסיף חסדו עמנו ויגמלנו חסדים טובים ונזכה להכיר טובתו וחסדו תמיד ולהודות לו תמיד בתוך הרחבה וכמו שאנו אומרים שכן חובת כל היצורים לפניך וכו' להודות ולהלל וכו'.

הנה ת"ל למדתי ביום העבר דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ב' ימי חנוכה הם ימי הודאה כמ"ש וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל וכו' וימי הודאה הם שעשועי עוה"ב כי זה עיקר שעשועי עוה"ב להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך וכו' וכו' כמ"ש ומלאה הארץ דעה וכו' יעייש ולפי הנראה מדבריו הקדושים בפשוט כי עיקר מצות חנוכה הוא להודות ולהלל ונקראים ימי הודאה אף שחזו"ל תיקנו ג"כ להדליק נר חנוכה וכל להיות שגם מצות נר חנוכה ג"כ עיקר כוונת חז"ל היתה כדי שע"י ההדלקה יהי פרסום הנס ויבאו לדבר בהנס ועי"ז יבואו להודות ולהלל להשי"ת ומיושב הלשון שאנו אומרים וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל ולא כתיב נמי ולהדליק נר חנוכה גם בדברי חז"ל בגמרא נאמר לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה ולא נאמר ג"כ להדליק נר חנוכה אך להנ"ל מיושב דגם מצות נר חנוכה היתה הכוונה לפרסומי ניסא לספר בהנס ועי"ז יבואו להודות ולהלל.

ולפי"ז מיושב מה שמצינו במצוה זאת של נר חנוכה דבעינן דוקא פרסומי ניסא ואיתא בספר באר היטב בשם המג"א ז"ל דאם הבני בית ישנים אין מברכין על הדלקה הרי דבעינן דוקא פרסומי ניסא הא במצות קריאת המגילה ג"כ מצוה להדר אחר עשרה עכ"ז גם ביחיד מברכין משום שמצות קריאת המגילה היא מצוה בעצם ג"כ רק לכתחילה מהדרינן אחר פרסומי ניסא אבל מצות נר חנוכה בעינן דוקא פרסומי ניסא משום דעיקר הכוונה הוא לפרסומי ניסא ויבאו להודות ולהלל ומיושב נמי מה שמקשין על שלא קבעו חז"ל ימי חנוכה לאכילה ושתי' כמו פורים באשר שגילה לנו רבינו

ז"ל שימי חנוכה הם ימי הודאה בחי' שעשועי עוה"ב ואמרו חז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' והנה נזכרתי שבנוסח שאנו אומרים הנרות הללו אנו מדליקין אנו מסיימין כדי להודות ולהלל וכו' היינו ג"כ כנ"ל. יה"ר שנוכה לקיים מצות ימי חנוכה כראוי כרצונו ית"ש ולקבוע בלבנו הימי הודאה שנוכה תמיד להודות לו ית"ש בתוך הרחבה כמו שאנו אומרים הא' ישועתינו ועזרתינו סלה הטוב שמך ולך נאה להודות וי"ל כי נאה לו יתברך שמו להודות לו בתוך הרחבה כדכתיב הטוב שמך ולך נאה להודות ונוכה לעבדו יתברך בשמחה ובטוב לבב מרב כל וימהר ויחיש לגאלנו ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו בב"א. דברי ידידך ואוהבך וחפץ טובתך בגשמיות ורוחניות

אפרים

ב"ה יום ד' פסח שני כ"ט לספירה ת"ש לפ"ק ירושלם עיה"ק תובב"א.

החזוה"ש ת"ל באתי להודיעך כי אתנו החיים והשלוי' ירחם השי"ת על כל עמו ישראל והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה באתי למלא רצונך לכתוב אליך אגרת שלומים ודברי דודים יה"ר שנוכה לדבר דיבורים אמיתיים ויהי' גשמעים ומתקבלים. הנה צריכין אנו להבין מה זה יומא דפגרא לנו יום זה של פסח שני ומנהגינו שאין אומרים בו תחנון וכי בשביל שהיו טמאים היחידים ושהיו בדרך רחוקה עשו פסח ביום זה הלא אנחנו ציבור ואין ציבור נדחין לפסח שני כידוע אך י"ל דאנו שמחים בזה שאנחנו רואין שאף יחיד אין נדחה לגמרי רק אומרים לו המתן עד פסח שני אבל לא נדחה לגמרי כידוע בלתי נדח ממנו נדח וסדברי רבינו ז"ל אין שום יאוש בעולם כלל.

ועתה נדבר במה שאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים וכו' למה נגרע לבלתי הקריב וכו' עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם עפ"י ד"ק של רבנו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ו כי אין לאדם לפטור את עצמו ולמצוא לעצמו תירוץ ע"י המניעה לומר שהוא חפץ לעשות אותו הדבר רק שאי אפשר לו מחמת המניעה והאונס וע"כ יהי' נחשב לו כאילו עשאה כמו שאמרו חז"ל חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעה"כ כאילו עשאה כי באמת בודאי כשיש לו אונס נחשב כאילו עשאה כמו שארז"ל אבל כ"ז נאמר על מי שרוצה לצאת בזה אזי יוצא בה כי מה לו לעשות כי יש לו אונס אבל מי שאינו רוצה לצאת רק שהוא רוצה המצוה בעצמה או הדבר שבקדושה שרוצה לעשות הוא חפץ בהדבר בעצמה א"כ מה מועיל לו מה שמקילין לו שנחשב כאילו עשאה כי אינו מקרר דעתו כלל בזה כי הוא תאב וחפץ ומתגעגע מאד לעשות

המצוה בעצמה ולא לצאת עם מה שנחשב לו כאלו עשאה כי באמת ראוי לאיש ישראלי שיגמור חפצו ורצונו בכל דבר שבקדושה מכח אל הפועל ואזי כשחושק מאד באמת ואינו מקרר דעתו כלל במה שנחשב כאילו עשאה אזי בודאי יגמור הדבר ויוציאו מכח אל הפועל וישבר ויבטל כל המניעות ואונסים כי הם לא באו רק בשביל החשק וכשיש לו החשק הראוי לאותו המניעה כפי גודל מעלת הנחשק אזי ממילא נתבטל האונס והמניעה כנ"ל יעיי"ש כי לכאן תמוה מה שאמרו האנשים למה נגרע הלא תשובתם בצידם בשביל שהם טמאים ועיי"ז אינם יכולים לעשות הפסח והם בעצמם אמרו אנחנו טמאים וכו' אך י"ל דבאמת יוצאים בזה שהם אנוסים ונחשב כאילו עשאו כנ"ל רק שהי' אנשים גדולים ולא רצו לצאת בכאילו וכו' רק לעשות המצוה בעצמה.

וי"ל דבשביל זה הי' מרע"ה בטוח שיצוה ה' להם איזה ציווי דהיינו לעשות הפסח מחמת גודל חשקם וחפצם וגעגועים כנ"ל וי"ל דבשביל זה זכו אותן האנשים לומר הפרשה של פסח שני על ידם יעיי"ש בפרש"י ז"ל בהעלותך וראוי' היתה פרשה זו להתאמר ע"י משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן וכו'. וי"ל דכל עיקר של פסח שני היתה רק בזכות אותן האנשים ע"י חשקם הגדול נתן השי"ת מצוה זו של פסח שני ועל ידם זוכין כל הטמאים היחידים ובדרך רחוקה לעשות פסח שני הכל בזכות אלו האנשים ועיי"ז זכו להתאמר הפרשה על ידם כנ"ל ומירשב מה שאמר מרע"ה שהי' שכינה מדברת מתוך גרונו מה יצוה ה' לכם הא התשובה היתה על פסח שני לכם ולדורותיכם וכו' אך להנ"ל מירשב כי גם לדורותיכם היתה רק בשביל זכותם כנ"ל וי"ל דזה שאמרו רז"ל מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה הרצון עפ"י שאמרו באבות וכל מעשיך בספר נכתבים כדכתיב ויכתב בספר זכרון וכו' ולחושבי שמו שמוזה דרשו חזו"ל מאי לחושבי שמו אפילו חישב אדם לעשות מצוה וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו היינו שנכתב המצוה בספר זכרון לקבל שכר לעוה"ב כאילו עשאו אבל אלו הגדולים במעלה אשר אינם רוצים שכר בעד המצוה לעוה"ב רק רוצים בהמצוה בעצמה כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ה' שהוא משמח כ"כ בעשייתה עד שממאס בכל מין שכר נמצא שעוה"ב שלו בהמצוה בעצמה וכו' יעיי"ש הם זוכין לשבר המניעה והאונס וזוכין לקיים המצוה בפועל ממש כנ"ל.

והנה בהנס חנוכה הי' ג"כ הנס בפך שמן ג"כ בדרך הנ"ל כי לכאורה הי' פטורין מהמצוה של הדלקת נר חנוכה בטהרה מחמת האונס שלא הי' להם שמן טהור אך י"ל דהכהנים הקדושים הי' להם חשק גדול וכיסופין וגעגועין לקיים מצות הדלקת נר חנוכה בטהרה ועיי"ז זכו להנס הגדול להדליק מן הפך שמונה ימים ולפי"ז י"ל מה שאנו אומרים הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים וכו' שעשית לאבותינו ע"י כהניך הקדושים הלא מצות הדלקת נר

חנוכה עיקר על הנס של המנורה כמאמר חזו"ל במסכת שבת מאי חנוכה פרש"י ז"ל על איזה נס קבעתו דת"ך בכ"ה בכסלו וכו' טמאו כל השמנים שבהיכל וכו' ונעשה נס והדליקו ממנו ח' ימים הרי דמצות ג"ח עיקר על הנס של פך שמן אך י"ל דלעולם הי' פטורין מהמצוה מחמת אונס אך יען שהי' לכהנים הקדושים כיסופין וגעגועים מאד לקיים מצות הדלקת המנורה בשלימות בטהרה עשה הקב"ה להם נס גדול שהדליקו מן הפך שמונה ימים.

וי"ל עוד עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א על מה שאמרו רז"ל וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש היינו שבתחילת השבת שצריך לקבל נפש יתירה אנו זוכרין מאבדת הנפש בחול ואומרים וינפש וי אבדה נפש ומתחילין להתגעגע אחרי' ועי"ז בעצמו שאנו מתגעגעין אחר הנפש מזה בעצמו נתהווה הנפש היתירה יעיי"ש וי"ל שע"י שהמציא להם השי"ת ביום הראשון הפך שמן וזכו להדליק אותו היום בטהרה התחילו תיכף להתגעגע על יום של אחרי' איך נזכה לעשות המצוה בשלימות כהיום מאלו הגעגועים וכו' להנס שהדליקו ממנו שמונה ימים כי לולי שמצאו הפך על יום אחד היו בהיסח הדעת לקיים מצות הדלקת המנורה בטהרה כי אין סומכין על הנס רק עתה שזכו ליום אחד בטהרה בשלימות מזה נצמח שהתחילו תיכף להתגעגע על המצוה הזאת שיפסק מהם והתחילו להתגעגע מאד אחרי' ועי"ז זכו למה שזכו להנס הגדול נמצא כי גם יום הראשון הי' בכלל הנס כי ע"י היום הראשון זכו להגעגועים שלהם עד שזכו להנס ומיושב בזה קושית הב"י על מה שמדליקין ביום הראשון הא לא הי' בדרך נס ובהנ"ל מיושב שכל הנס של שאר הימים נצמח מיום הראשון כנ"ל.

ובזה יש לומר מה דכתיב בפסח שני ויהיו אנשים וכו' ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא וכו' דקשה הלא שאלו רק משה רבינו דכתיב ויאמרו וכו' אליו יעיי"ש בפרש"י ז"ל אך י"ל דהנה הרמב"ן ז"ל בפרשת בהעלותך מפרש המדרש למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו כשלא הי' עמהם בחנוכת וכו' א"ל הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות וכו' ומפרש הוא ז"ל שקאי על נרות חנוכה שהיתה ע"י בניו הכהנים החשמונאים ונוהגת אף לאחר החודבן בגלות וכו' יעיי"ש והנה מצות הדלקת המנורה שנעשה בו נס גדול בימי חשמונאים אף שהי' באמת פטורין ממצוה זאת מחמת אונס ועכ"ז הי' להם געגועים וכיסופין גדולים לקיים המצוה באמת בשלימות ולא לצאת בכאלו עשאו וחזינן דעשה השי"ת להם נס בזה ועי"ז נקבע לדורות מצות נר חנוכה ונחשב המצוה הזאת ע"י אהרן כפירוש הרמב"ן ז"ל בשביל שהיתה ע"י בניו כנ"ל לזה רמזו האנשים ההמה ברוה"ק לפני אהרן שהוא זכה להנס שיבאו לקיים המצוה בפועל ממש ולא כאילו עשאה ולזה מבקשים גם

הם לקיים מצות קרבן פסח בפועל ממש ולא כאילו עשאו כנ"ל גם סימנא מילתא כי ביום פסח שני הוא הילולא דר"מ ז"ל בעל הנס י"ל לרמוז דגם לקיים המצוה בפועל ממש איתרחיש ניסא ולא לצאת עם הכאילו רק צריכין לחשק גדול כפי הנחשק ועיי"ז זוכין לשבר המניעה והאונס כדברי רבינו ז"ל יה"ר שנוכה לקיים כל התורה כולה באמת בשלימות כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת. נא לכתוב לי תיכף מה געשה מבריא אתך הטוב הנני דו"ש בנך היקר וכו'. ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות

אפרים

הועתק מתוך קונטרס של הרב הג' וכו' מרדכי מנחם מרקוס זצ"ל שיהדפיס את זה בשם מורו הרב הצדיק קדוש וטהור ר' אפרים זצוק"ל

ר' אפרים זצ"ל הנקרא ר' אפרים הקטן חי רוב ימיו בפשעבארז אצל פיעטריקאב היה צדיק ונסתר וגדולי ישראל העידו עליו שלמד תורה לשמה קיים תו"מ ובפרט מצות צדקה במסירת נפש השתוקק כל ימיו לעלות לארצו הק' וזכה בסוף ימיו לעלות ולהשתקע בירושלים עיה"ק ולא נתגלה כאן בגדלותו ונשמתו עלתה השמימה ולא ידע איש את סודו עד היום הזה. ב"ה מעלין בקודש ולא מורידין ממור"ר הרב הצדיק ר' אפרים זצ"ל מפשעבארז.

שבת כ"א ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך מ"ט דב"ש וכו' ומ"ט דב"ה מעלין בקודש. והקשה המהרש"א ז"ל דודאי לא פליגי ב"ש דמעלין בקודש דילפינן מקרא וגם רש"י ז"ל מדגיש בזה בלשונו על דברי ב"ה ילפינן לה במנחות בפ' שתי הלחם דף צ"ט עיי"ש וגם עיין במהרש"א שרוצה לחלק דהיכא דאיכא טעמא לית לן למיחש.

והוא ז"ל חידש בזה לתרץ קושיית המהרש"א בטוב טעם דודאי זה אמת דב"ש לא פליגי על מעלין בקודש במה דסוברין פוחת והולך מפני שאף שפוחת בנרות הוא מהמעלין בקודש והסברא היא שב"ש סוברין ביום ראשון מדליק שמונה היינו כנגד השמונה ימים שהוא נר הראשון נגד יום א' נר ב' ליום שני נר ג' ליום ג' וכן הלאה וביום ב' הוא פוחת יום ראשון שאינו מדליק בעדו ומתחיל מיום ב' ע"כ מדליק רק שבעה נרות נמצא שיום ראשון היה לו רק נר אחד שהדליק בעדו ביום ראשון ויום ב' יש לו ב' נרות אחד שהדליק בעדו ביום ראשון והשני שהדליק בעדו

ביום ב' וכן ביום ג' שפוחת ב' נרות ומדליק רק ששה מפני שהתחיל בו והוא כנגד יום ג' נמצא שיום ג' יש לו ג' נרות אחד מיום א' שני מיום ב' ושלישי מיום ג' וכן הלאה יום האחרון מדליק רק גר אחד כנגד יום שמיני בלבד אבל יש לו ח' נרות מפני שבכל יום מימי חנוכה הדליקו בעדו ואין לך מעלין בקודש גדול מזה ומתורץ בזה קושיית המהרש"א ד"ל.

ויגש

ב"ה יום א' משנכנס אדר מרבין בשמחה תרצ"ב לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי הרבני האברך המופלג בתורה וזיראה הנגיד יקר רח"מ מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. הנה יש לתמוה דאמאי נתן פרעה ברצון טוב ארץ גשן לבני ישראל כדכתיב במיטב הארץ הושב את אביך וכו' ישבו בארץ גשן הן אמת כי הוא נפלאות תמים דעים ית"ש שנתן בלב פרעה להטיב לבני ישראל ונתן להם מיטב הארץ אך י"ל עפ"י דברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן כ"ג כי יש יגון ואנחה שהם הס"א שאינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה ע"כ הם בורחין מן השמחה יעיי"ש ע"כ י"ל דארץ גשן הי' מיטב הארץ והי' מביא לידי שמחה והרמוז כי ג'ש"ן בגימטריא שמחה ועי"ן ברחו ממנה ונתנו בטוב עין לישראל ולפי"ן י"ל הא דכתיב ואת יהודה שלח לפניו להרת לפניו גשנה ודרשו חכ"ל להרת לתקן לו בית הוראה י"ל דהרצון עפ"י שמבואר במסכת שבת דף ל' וכן לדבר הלכה נמצא כי לכוון לדבר הלכה באמת מסוגל להיות בשמחה ועי"ן זוכין לכוון האמת בעזהשי"ת חזו להרת לפניו גשנה כי בארץ ג'ש"ן אשר מסוגל לשמחה מסוגל שם לבית הוראה ולפי"ן י"ל דמש"ה נקרא גם בשם ארץ רעמסס כידוע עפ"י שמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן ה' ועיקר השמחה הוא בלב וכו' וא"א ללב לשמוח עד שיסיר עקמימות שבלב וכו' כדכתיב ולישרי לב שמחה ועקמימות שבלב מפשיטין ע"י רעמים וכו' יעיי"ש חזו י"ל רעמסס הרצון ע"י רעם סס הוא לשון שמחה כדפרש"י על תחשים ססגונא בשביל ששש ומתפאר בגוונין שלו יעיי"ש.

ירחם ה' על עמו ישראל להיות להם מיטב הארץ ולבא לשמחה ועיקר לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ונא גם עתה הגם כי הוא עת צרה הוא ליעקב עכ"ז נא לחזק ולאמץ כל איש בל יפול לעצבות ח"ו רק לקוות

לה' כי בודאי ירחם במהרה על כלל ישראל כדכתיב כי לא יטוש ה' את עמו וכתוב וממנה יושע הגם כי הממון נחסר מעט מעט עכ"ז יעזור השי"ת להיות ההצטרפות לחם לאכול ובגד ללבוש וכל ההצטרפות ההכרחיות נכללין בהם ומי שרגיל בטוב וההכרח לו מילי דמיטב ג"כ יעזור השי"ת כדמצינו בגמרא ליתן לעני אפילו סוס לרכוב עליו וכו' ומה שאמרו חז"ל עד שתכלה פרוטה מן הכיס ג"כ י"ל כי גם להוצאה אחרונה יהי' ג"כ פרוטה אחרונה ותיכף כשיכלה יבא בן דוד כדמצינו במשנה מעילה משנה אחרונה פרוטה מן הכיס הקדש עד שיוציא את כל הכיס הרי דהכוונה מן הכיס שיוכל להוציא את כל הכיס עד פרוטה אחרונה גם כאן יעזור השי"ת להיות לישראל כל הוצאות כל הצטרפותם עד שיבא בן דוד בב"א ובפרט לחוסי בו כדכתיב בצפני' והשארתי בך עם עני ודל וחסו בשם ה' הרי דבעיקבתא דמשיחא כדברי חז"ל והעניות תרבה עכ"ז לא יחסר להם כל הצטרפותם כי גם ביש כל הצטרפות ג"כ נקרא בשם עני כי לפי הרכוש שהי' בימים הקודמים אשר הי' מעות מזומן הרבה מאד אבל עתה אף אם יש לאחד איזה אלפים דאלאר אף הרבה ג"כ נקרא כנ"ל כי הרכוש הוא בלי בטחנות כידוע אך העצה הוא לחסות בשם ה' ולצפות להשי"ת תמיד ולהתפלל לו בודאי יעזור השי"ת להשאר בחיים ולהיות כל ההצטרפות משלם.

ע"כ אתם ברוכי ה' נא חזקו ואמצו בל ירך לבבכם עד הנה עזרונו ברחמיו ובנסיו הגדולים ואל יטשנו לנצח כי זאת אינו חסרון מה שלא נחשב העסק שלכם בין הגדולים אדרבה כי חזינן כי הגדולים וכו' ר"ל ויקוים ומגביה שפלים עדי מרום וכתוב מתרושש והון רב וכתוב והשארתי בך עם עני ודל וחסו בשם ה' הנה חזינן דנשאר להרבה אנשים מעות רוסיא אלפים ורבבות דובלים ואינם שוים לכלום לו חכמו ישכילו מקודם בודאי הי' מוציאים המעות לדבר טוב א"כ יוכל להיות דגם עתה מאת ה' היתה זאת שהממון אזלא ודלדלה שלא ישאר לאחר ביאת בן דוד ממון כי מה צורך אז למעות הזאת כי אז יתגלו אוצרות הרבה כידוע והכלל קוה אל ה' וכו' ולהתפלל ובודאי ירחם ה' ולא יעזוב את עמו ישראל.

ואודות בנו ידידי יקירי וכו' ר' יעקב שמואל נ"י נא לומר בכל יום בלי גדר העשרה קפיטל תהלים הנקרא בשם תיקון הכללי ובפרט לומר באיזה פעם בחדר מיוחד ולהודיע דמעות מקיר לבו בודאי יעזור השי"ת כידוע כי שערי דמעות לא ננעלו ובטח יעזור השי"ת והרמו לדבר כתיב ביוסף ויבא החדרה ויבך שמה ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם לרמוז על הנ"ל כי ע"י הבכיה שבוכה לפני ה' ומקיים לפני ה' ישפוך שיחו יעזור השי"ת להיות לו לחם וכל ההצטרפות נכללין בו כדכתיב נתן לחם לכל בשר ולהיות תמיד בשמחה כמובא בספרים כי הוא מסוגל לפרנסה ומובא בדברי רבינו ליקוטי

מוהר"ן ז"ל כי ב'שמך י'גילוך כ'ל ה'יום ר"ת בכ"י הרצון שהבכ"י יהי' מתוך שמחה עיי"ש ולבא ע"י הבכ"י לשמחה.

גם יעזור השי"ת שישלח רפואה שלמה במהרה מן השמים לבנו חיים שאול שיחי' הנה באותו לילה שהשגתי הידיעה כתבתי פיתקא עבורו והנחתיו בספר ליקוטי מוהר"ן ז"ל ות"ל כי הזמין ה' לידי שהנחתיו בליקוטי מוהר"ן קמא סימן נ"ו דף ע"ו ע"א שמדבר שם מענין אריכות ימים יעיי"ש כי אני לא נתכוונתי כלל רק הנחתיו בספר הקדוש הנ"ל סתם ומאת ה' היתה זאת שהנחתיו בהתורה הנ"ל בזכות הצדיק יסוד עולם ב'נ'מ'ח' ז"ל ישלח ה' עזרו מקודש במהרה בתוך שאר חולי ישראל ובענין עסק הדאקטורים יותר טוב עכ"פ שלא לעסוק הרבה כי לומר שלא לעסוק כלל קשה לומר דבר שהוא נגד עולם כי העולם משוקעין לעסוק ברפואות ר"ל אך עכ"פ בלי לעסוק הרבה כי ידוע כי רבינו ז"ל הזהיר מאד שלא לעסוק כלל ברפואות כי הם מזיקים מאד ר"ל אשרי אדם הזוכה לאמונה ומתפלל לה' כי הוא רופא גאמן ורחמן זאת הוא העיקר ומה שצריך לילך גם בדרך הטבע יכולין לצאת בזה להתענג להתחילה בתענוגים ומיני מעדנים ולידע כי הכל מאתו ית"ש כי הוא הבורא ומנהיג הכל ברצונו ית"ש והכל בהשגחתו הפרטיות.

הנה איתא בספר קדושת לוי בפרשת משפטים על פסוק והשתחוויתם מרחוק דהנה הבורא ב"ה אצלו יש כביכול שני בחינות רחוק וקרוב רחוק הוא שאנו מאמינים וכו' כי הוא למעלה מן השגה וכו' הבחינת קרוב וכו' כי מלא כל הארץ כבודו יעיי"ש ולפי"ז י"ל הפסוק רק חזק ואמץ דהנה ידוע דאך ורק מיעוטינן הם ואיך שייך לומר כאן מיעוט דהא בכל הכוחות צריכין להתחזק אך י"ל ר'ק' נוטריקון ר'חוק ק'רוב (יעיי"ש בליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ז' דרי מעלה ודרי מטה) הרצון דאף אם נדמה לאדם שהוא בדיוטא התחתונה ורחוק מאד מהשי"ת אעפ"כ אל יתיאש עצמו וידע כי מלא כל הארץ כבודו והוא סמוך וקרוב להשי"ת כדכתיב קרוב אתה לרחוקים נא חזקו ואמצו לצפות לישועתו וכתוב עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו פותח את ידיך וכו' ואם תוכלו בלי נדר לילך על ציון הקדוש הרבי מראדושיץ ז"ל פעם אחת בשבוע מה טוב. נא להודיעני תיכף כל דבר שזרש השי"ת יתן בלבכם בכל דבר ודבר העצה טובה הן בגשמיות והן ברוחניות. דברי ידידכם הדו"ש באהבה

אפרים

הנני דו"ש ידידינו החסיד ר' דוד יואל נ"י והנני דו"ש בנו ידידי וכו' מו"ה יעקב שמואל נ"י. ידידי יקירי ר' הלל נ"י באתי לבקשך היות כי נודע לי כי שני בחורים רוצים להשחית פאת זקנם מעתה ע"י סם המשחית את

השער ולא להשחית עוד ע"י תער וכלי מאשין אך הם רוצים לידע מקודם
הוצאה שיגיע להם בכל שבוע ע"י הסם הנ"ל ואינם רוצין לקנות הסם הנ"ל
מקודם פן לא יוכלו לעמוד בו לזאת אמרתי בלבי אגלה אונך שתמחול לקנות
את הסם הנ"ל שנקרא טאקי ותשלח לי ע"י הזדמנות טוב יוכל להיות שאקח
מאחד מעות בעבור הסם הנ"ל אולי נזכה שהשי"ת יגלגל זכות על ידינו להציל
איזה מישראל מהרבה לאוין כידוע ואולי הרבה מישראל ימשכו ג"כ לזה
וימשכו ידיהם מתער ונזכה להיות ממוכי הרבים אכי"ר.

ב"ה אור ליום ו' עש"ק ויחי תרצ"ה לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי הרבני האברך המופלג בתורה ויראה
הנגיד יקר רוח מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. הנה איתא במדרש ויגש ולא יכלו אחיו לענות אותו אמר
אבא כהן ברדלא אוי לנו מיום תוכחה יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו
יכולין לעמוד בתוכחתו הה"ד ולא יכלו אחיו לענות אותו כי גבהלו מפניו
לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד וכו' שנאמר אוכיחך ואערכה לעיניך עאכ"ו
יעי"ש. ויש להבין מה זו תוכחה שהוכיח יוסף את אחיו אך י"ל עפ"י דברי
רבינו בליקוטי מוהר"ן קמא סימן י"ט כי צריך לזכך את הפנים שיוכל כל
אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר
יתחרט חבירו תיכף על מעשיו רק במה שיביט בפנים שלו כי ע"י שיביט
בפנים שלו יראה א"ע כמו במראה איך פניו משוקע בחשך וכו' עיי"ש ע"י
שלימות לשון הקודש ויוסף ע"י שהי' לו שלימות לה"ק כמ"ש כי פי המדבר
אליכם בלה"ק וכו' יעי"ש ולפי"ז י"ל כאשר התודע יוסף אל אחיו אמר להם
אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי גבהלו מפניו הרצון
שגילה להם שהוא יוסף הוא הצדיק יסוד עולם וכל השפעות הן גשמיות
וזן רוחניות נמשכין ממנו כידוע.

וזאת ששאל העוד אבי חי הגם שאמרו לו מקודם שלום לעבדך לאבינו
עודנו חי רק י"ל ששאל להם על רוח"ק אם עוד לו רוח"ק כאשר הי' לו
בתחילה טרם העלמת הצדיק דכתיב ותחי רוח יעקב ופרש"י שרתה עליו
שכינה וזה יעיד שהכל נמשך מהצדיק יסוד עולם הוא יוסף ולא יכלו אחיו
לענות אותו כי גבהלו מפניו הרצון שהביטו בפניו של יוסף ובאו לבושה
ממעשיהם יעי"ש בפרש"י ז"ל גבהלו מפניו מפני הבושה וי"ל כנ"ל לכשיבא
הקב"ה וכו' אוכיחך ואערכה לעיניך י"ל לעיניך היינו שנראה בעינינו ממש

איך מעשינו נראין וזה י"ל והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי השבטים הי' להם חטא מכירת יוסף ובודאי ראו בעיניהם זאת ובאו לידי בושה כנ"ל אך בנימין הצדיק שלא הי' לו חטא הנ"ל אך כתיב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא הרי כמה גדול כח ראיית פני הצדיק האמת שאף חטא קל דקה וכו' דואין ג"כ כי פי המדבר אליכם היינו ע"י שלימות לה"ק כדברי רבינו ז"ל.

ת"ל עפ"י דברי רבינו יש הרבה עוד לדבר באיזה ענינים אך אקצר יה"ר שנזכה להתקשרות להצדיק האמת כרצונו ית"ש. תכתוב לי סדר לימודך אם אתה לומד בספרי רבינו ז"ל ואם אתה אומר ליקוטי תפילות הנה מחזיקנא טיבותא לך שזיכית אותי בספר ליקוטי תפילות יה"ר שיתגלגל זכות על ידך ותזכה לעבודת ה' בתוך הרחבה ונחת ולהיות בשמחה תמיד. ידידך הדו"ש ומצפה לבשורות טובות ממך תמיד בתוך שאר ישראל ולהתראות עמך בקרוב כי השי"ת הוא כל יכול.

אפרים

הנה שמעתי כי פאבריקאנט אחד הוסג מליתן לכם סחורה כדרכו אל תיראו כלל בטחו בה' כי הרבה רוח והצלה לפניו הנה איתא בספר קדושת לוי ז"ל פרשת ויגש ח"ל והנה העגלות הוא לשון עיגול והסיבה הוא נקרא דבר עיגול יעיי"ש וי"ל עפ"י דבריו הקדושים דהנה כתיב במדרש רבה ויגש וירא את העגלות אותן העגלות ששלח פרעה לשאת אותו היתה ע"ז חקוקה עליהן עמד יהודה ושרפן וכו' יעיי"ש במתנות כהונה דמש"ה כתיב אשר שלח יוסף ויש להבין דהא כתיב אח"כ ויקם יעקב כו' וישאו בני ישראל את יעקב וכו' בעגלות אשר שלח פרעה וכו' יעיי"ש בחומש אך י"ל דפרעה חישוב מחשבה רעה באותן העגלות אשר שלח ליעקב לשאת אותו דהיינו כי חישוב כי ח"ו הסיבות הם הכרחיות ובלתי הסיבות אי אפשר חלילה ומחשבה זאת הוא בכלל ע"ז כי צריך אדם להאמין באמונה שלימה כי הכל הוא מאתו ית"ש ובידו לעזור ולהושיע בלי שום סיבה כלל רק מה שציוה לעשות סיבות כדכתיב וברכך בכל אשר תעשה הוא מגזירת חכמתו יתברך כי מאד עמקו מחשבותיו ואנו צריכין לעשות רצונו ית"ש אבל העיקר הוא האמונה להאמין כי השי"ת הוא כל יכול ואם יתבטל הסיבה לא ידאוג אדם מאומה רק יאמין כי גם בלי סיבה הזאת יעזור ג"כ השי"ת ובידו לעזור בלי שום סיבה כלל לזאת שלח יוסף עגלות אחרות עבור יעקב והוא חשב מחשבה טובה כי אין הסיבות הכרחיות כלל רק לעשות רצונו ית"ש כנ"ל אבל יהודה עשה פעולה לשרוף את הע"ז הרצון שבכח קדושתו ומחשבותיו הקדושים שרף כח הטומאה

שחשב פרעה באותן העגלות כי שם יהודה מורה על ביטול ע"ז וכפירה בע"ז כדמצינו במסכת מגילה דף י"ג על מרדכי שנקרא איש יהודי כי הכופר בע"ז נקרא יהודי ומצינו בלשון הזה במעשה שהובא בשם הבעש"ט הקדוש וצלה"ה שנסע לפחנא להחזיר פרופעסאר אחד בתשובה ומובא שם שכל דבור שיצא מפיו הקדוש ה' להב אש ושרף כח אחד מכחות הטומאה וכן י"ל כאן ועי"ז ה' יכולין אח"כ לישא את יעקב בעגלות אשר שלח פרעה. לזאת לא תדאגו מאומה רק לקיים קוה אל ה' וכו' יתן ה' בלבנו אמונה שלמה ובטחון חזק לבטוח בו ית"ש ויקוים בנו הכתוב אשרי אדם בוטח בך חזק ואמץ במעשים טובים זביראת שמים ומצא חן ושכל טוב בעיני ה' ואדם. דברי ידידך מקירך באהבה.

אפרים

ב"ה יום ג' ויגש תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזקה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ גדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ קיבוץ גליותינו לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה הנה ימי חנוכה חלפו ועברו אך בעזה"ת ודאי נשאר לנו הארה ורשימו מימי חנוכה שהם ימי הודאה שעשועי עולם הבא וזוכה תמיד להכיר טובתו וחסדו ולהודות לו יתברך תמיד כדכתיב אברכה את ה' בכל עת וכו' אהללה ה' בחיי וכו' הנה ימי חנוכה חלים תמיד בפרשת מקץ ואח"כ פרשת ויגש אליו יהודה הנה כבר כתבתי לך עפ"י דברי תנא דבי אלי' פרק י"ד כל הקץ בחיים טובים בעזה"ז סימן רע לו וכו' יעיי"ש וי"ל דהנה קץ בנקודת קמץ ואם אינו קץ אזי נעשה קץ וסוף לצרותינו ונהפך הכל לטובה לפי דעת רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ו ס"ק ו' כי מפי עליון לא תצא כי אם אור פשוט אך לפי בחי' כלי המקבל את האור כך נצטייר האור בתוכו וכו' יעיי"ש כן י"ל כאשר נגזר על יוסף הצדיק על אשר אמר לשר המשקים כי אם זכרתני ונגזר שישב עוד בבית האסורים לא קץ ח"ו רק קיבל עליו דין שמים באהבה ונעשה מקץ כנ"ל.

ובזה י"ל דברי רש"י ז"ל ויהי מקץ כתרגומו מסוף וכל לשון מקץ סוף הוא וקשה מאי בעי רש"י ז"ל בזה יעיי"ש בשפתי חכמים אך י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל שם כי אור הפשוט הבא מלעיל הוא בחי' קמץ וסתים אך

לפי בחי' הכלי של המקבלים הוא בחי' צירי שנצטייר האור לפי בחי' הכלי וכו' יעיי"ש בהתורה הנ"ל דהכלי הוא המוחין נמצא כשתיקן אות ברית קודש כראוי אזי המוחין שלו בשלימות וכו' יעיי"ש ולפי"ז י"ל דברי רש"י ז"ל כתרגומו מ'ס'ו'ף' שהוא בגימטריא ל'י'ו'ס'ף' ועיין בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן י"ט ויוסף ע"י שהיה לו שלימות לשון הקודש וכו' היינו תיקון הברית וכו' ועיקר בנינה שלימות של לשון הקודש אינו אלא ע"י שמפילין הרע של התרגום ומעלין את הטוב שבתרגום ללשון הקודש וכו' ע"כ היה יודע לפשר חלמין שבתרדמה וכו' יעיי"ש היטב ולזה י"ל כתרגומו מסוף היינו כנ"ל וכל לשון קץ סוף הוא הרצון ע"י מה זוכין שלא יהיה ח"ו קץ ויהיה קץ היינו ס'ו'ף' ה'ו'א' עם התיבות בגימטריא י'ו'ס'ף' עם האותיות ע"י מדת יסוד יוסף זוכין לכלי מלא לצייר האור בבחי' צירי ונעשה קץ בצירי ונעשה סוף וקץ לכל צרותיו יה"ר שיהיה נעשה קץ וסוף לכל צרות ישראל ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו בקרוב א"ס. וזה י"ל דאחר מקץ הוא פר' ויגש אליו יהודה הרמו דאחר ימי חנוכה נשאר רשימו של ימי הודאה היינו להודות ולשבח להשי"ת תמיד וזה ויגש אליו י"ל שמרמו להשי"ת להודות לו כי שם יהודה הוא על שם הודאה כדכתיב הפעם אודה את ה' וכו' וי"ל דמש"ה לא נקבע דיני חנוכה במשניות רק בגמרא עפ"י דברי רבינו ז"ל שאמר בליקוטי תנינא סימן ב' ובחי' תודה וכו' זה בחי' הלכות וכו' יעיי"ש והנה איתא במסכת סוטה דף כ"ב התנאים וכו' שמורין הלכה מתוך משנתן יעיי"ש הרי דאין להורות הלכה רק מגמרא כידוע א"כ חנוכה שהוא בחי' תודה והודאה היא בחי' אחת עם הגמרא שהוא הלכות כנ"ל.

גם יש לומר ברמו הכתוב ואת יהודה שלח לפניו להורות לפניו גשנה וכו' לרמו יהודה הוא תודה והודאה הוא בחי' הלכות וזה להורת כפרש"י לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה היינו כנ"ל גשנה רמו על חנוכה שמשחקין בדריידול שכתוב שם גשנה ואומרין העולם שמשמעו ר"ת ג'ס ג'דול ה'יה ש'ם כי ימי חנוכה הם ימי הודאה בחי' הלכות כדברי רבינו ז"ל הנ"ל וי"ל עוד כי מה שמשחקין בחנוכה בדריידול עפ"י פשוט כי היונים הרשעים רצו לבטל ח"ו את האמונה הקדושה מישראל רק לילך ח"ו בדרך הטבע ולומר ח"ו עולם כמנהגו נוהג כדעה הזרה הפילוסופיא שלהם ובשביל זה רצו לבטל את השלשה דברים חדש שבת מילה שבהם תלוי האמונה כידוע גם במילה תלויה האמונה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א ודע שקיום אמונה הוא ע"י בחי' ברית בבחי' זכרתי נאמנת לו וכו' יעיי"ש והם אמרו כי הסיבות הם עיקר ח"ו ולזה משחקין בדריידול שהיא בחי' הגלגלים שהוא גלגל החחר בעולם ומשחקין מזה רק אנו מאמינים בני מאמינים כי הקב"ה סיבת כל הסיבות ועילת כל העילות ואין צריך לשום סיבה ועסקינו

באלו הסיבות צריך להאמין בהשי"ת לבד כי הוא בורא ומנהיג הכל כרצונו יתברך שמו.

והנה איתא במדרש רבה ויגש וירא את העגלות אותן עגלות ששלח פרעה לשאת אותו היתה ע"ז חקוקה עליהם עמד יהודה ושרפן וכו' יעיי"ש.

וי"ל עפ"י דברי הקדושת לוי ז"ל שאמר והנה העגלות הוא לשון עיגול והסיבה הוא נקרא דבר עיגול וכו' יעיי"ש וי"ל כי לכאורה קשה איך ישלח פרעה ליעקב עגלות אשר חקוקה עליהן ע"ז אך י"ל שפרעה רמז ליעקב בהעגלות שצריכין דוקא לסיבות שהוא דבר עיגול והוא בחי' ע"ז כי צריכין להאמין רק בהשי"ת לבד ולא בשום סיבה ח"ו ואם לא היו יורדין למצרים ג"כ היה יכול השי"ת לפרנס אותן בדרך נס רק היו צריכין לירד למצרים בגזירת ברית בין הבתרים ולזה שרף אותן יהודה כי לכאורה קשה אם הוא כפשוטו הלא כתיב אח"כ וישאו בני ישראל את יעקב אביהם וכו' בעגלות אשר שלח פרעה וכו' הרי שהיו קיימים.

אך י"ל שהעגלות שהיה על פי פרעה חשב פרעה מחשבה רעה לרמוז ליעקב כי מוכרח הוא לרדת מצרימה מחמת הרעב ומוכרח לעשות סיבה לרדת מצרימה להחיות נפשו ובני ביתו ובלי הסיבה הזאת אי אפשר ח"ו ולזה רמז בהעגלות היינו הסיבות כנ"ל והוא מחשבת ע"ז כי באמת אין צריכין לסיבות דוקא בעצם כי הקב"ה הוא הזן ומפרנס ומכלכל והוא כל יכול ית"ש רק כאשר נגזר בברית בין הבתרים גזירת הגלות סבב השי"ת הרעב שירדו למצרים בכבוד ולא בשלשלאות ולזה פעל פרעה באותה המחשבה שנתלבש בהעגלות קליפה מבחי' ע"ז כי ידוע מדברי רבינו ז"ל כי מחשבה יש לה תוקף ויהודה שרף את הקליפה המחשבה הזאת אשר היתה בהעגלות ועיי"ש בליקוטי קמא סימן נ"ט אפשר שיתאחזו החיצונים וכו' עצה על זה שיזמין מלאכי לבו שהוא בחי' התלהבות הלב שהתלהבות הוא בחי' מלאכים בבחי' וירא אליו ה' בלבת אש ואש הזה שורף אותם ומובא בדברי רבינו ז"ל סימן ד' ס"ק ו' כי שרש המלכות הוא אש וכו' יעיי"ש והנה יהודה הוא שרש המלכות כידוע לזה היה יכול לשרוף את החיצונים אשר היו שוכנים בהעגלות ע"י מחשבת ע"ז של פרעה בהאש התלהבות לבו כנ"ל ונשארו העגלות גקיים וטהורים והיו יכולים לשאת את יעקב וכו' עליהם ומה שאמר יוסף לאחיו לומר לאביו רדה אלי וכו' וכלכלתי אותך כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך י"ל כי הקב"ה זן את הכל והוא כל יכול אך כאשר אנו רואין שהשי"ת סיבב סיבת הרעב כדי שירדו למצרים בכבוד ולא בשלשלאות חשש יוסף פן לא ירצה יעקב אבינו לצאת מארץ כנען למצרים מקום טומאה רק כאשר יהיה אונס גדול לירד בשלשלאות ולא ברצון נפשו לזה אמר לו פן

תורש וכו' כי יוכל להיות במשך הזמן עד ירידת בשלשלאות פן תורש יען כי אין זה רצונו ית"ש לירד בשלשלאות ח"ו רק בדרך כבוד וע"כ לא יהיה לך פרנסה ח"ו במשך הזמן אבל כאשר הוא ברצונו ית"ש אזי בודאי השי"ת זן ומפרנס ומכלכל לכל מעשי ידיו ואין צריכין דוקא לשום סיבה רק כרצונו יתברך שמו.

ובזה יש לפרש המסורה שמביא הבעל הטורים ז"ל כתיב הכא פן תורש וכתיב במשלי אל תאהב שינה פן תורש כי באמת מובא בספר המדות אות צדיק ס"ק ס"ח אין להטריח את המקום ועוד ס"ק ע"א אל תתפלל ואל תטריח את קונך כל זמן שאתה יכול לעשות בפעולה יעיי"ש ולכאורה מה זה טירחא לפניו ית"ש הלא הרבה רוח והצלה לפניו כתיב לא ייעף ולא יגע וכו' אך לשבר את האחזן י"ל כי למי שרצון השי"ת שיעסוק במשא ומתן או באיזה מלאכה כדכתיב וברכך בכל אשר תעשה בודאי מצוה שלא יהא יושב ובטל רק לעשות דבר מה רק כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ג שלא יפול לתאוות ממוך ח"ו ולרדוף אחר פרנסה ביגיעות גדולות יעיי"ש.

ועיי"ש בדברי מוהר"ג ז"ל בליקוטי הלכות שבת הלכה ג' ס"ק ד' כי בבחי' זו צריכין לעשות מו"מ ול"ט מלאכות להרים ידיו לה' ולשעבד כל מחשבתו וחיבורו ועשייתו להשי"ת בבחי' גול על ה' דרכך ויכונו מעשיך להאמין באמונה שלימה שאין האדם עושה כלל רק שאנו מחוייבים לעשות איזה עסק במו"מ ומלאכה מחמת שכן רצונו כי יש בזה סודות וכוונות גדולות בכל עניני מו"מ ומלאכות וכו' כי מבררין בירורים וניצוצות הק' ע"י המו"מ ומלאכות וכו' וכו' יעיי"ש נמצא כי מי שאינו רוצה לעשות שום מו"מ או מלאכה הוא נגד רצונו ית"ש ונקרא כביכול בלשון טירחא כמוכן ובוה מוכן מה שאמרו חז"ל הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם מחמת שאלו היו צדיכין לעשות איזה מו"מ או מלאכה כי כן היתה רצונו ית"ש אבל לרשב"י וחביריו היתה רצונו ית"ש שלא יעשו כלל רק להיות תורתן אומנתן ומלאכתן נעשית ע"י אחרים ובוה נתפרש המסורה הנ"ל כי יוסף אמר פן תורש מחמת שהיה כן רצונו שירדו אבותינו למצרים בדרך כבוד בסיבה זו של הרעב ואם לא היו מרוצים לזה הי' מקויים בהם פן תורש יען שזה נגד רצונו ית"ש גם שלמה המלך אמר אל תאהב שינה פן תורש הרצון אותן אנשים שאהבים שינה ולהיות בטלים ולא לעשות נתקיים בהם ג"כ פן תורש כי הוא נגד רצונו ית"ש כדכתיב וברכך בכל אשר תעשה ונקרא כביכול טירחא לפניו כנ"ל

גם יש לומר כי מה שנחקק על הדריידול גשנה לפי שכתוב שאמר יוסף לפרעה ישבו בארץ גשן כי תועבת מצרים כל רועה צאן והנה ידוע

שהמצדיים עבדו למזל טלה ראש למזלות היינו שחשבו שהעיקר הוא המזל והגלגל ואנו משחקין מזה רק אנו סומכין על אמונה לבד כדברי רבינו ז"ל העיקר היא האמונה ובשביל זה נחקק על הדריידול גשנה כי בארץ גשן אשר שם ישבו ישראל והיו רועי צאן הפך אמונת מצרים שתלו הכל בגלגלים ומזלות ח"ו ואנחנו עם ישראל הם חלק ה' ואין אנו תחת המזל והגלגל כאשר אמרו חכמינו אין מזל לישראל.

י"ל מה דכתיב אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח דהנה כתיב במצות ביכורים ואמרת אליו ופירש"י ז"ל שאינך כפוי טובה וכו' ארמי אובד אבי פירש"י מזכיר חסדי המקום וכו' יעיי"ש א"כ מצות ביכורים והקריאה מביא לידי הכרת טובה וידוע כי מעצרת ועד החג מביא וקורא שהוא זמן שמחה שאדם מלקט תבואתו ופירותיו וכו' כמו שפירש"י ז"ל בפסוק ושמחת בכל הטוב יעיי"ש ולזה י"ל אסרו חג דסתם חג הוא חג הסוכות ואמר הכתוב לאסור החג הרצון השמחה והכרת טובה להודות להשי"ת גם אחר החג אף שאין זמן קריאה בבכורים עכ"ז צריכין לאסור החג ולחזק עצמו בהודאה. בעבותים י"ל עפ"י מה שאנו אומרים אבל אנחנו בני אברהם וכו' זרע יצחק עדת יעקב וכו' לפיכך אנחנו חייבים להודות לך וכו' לזה י"ל דהנה עבות הוא שלשה כידוע ויש לפרש אסרו חג בעבותים ע"י האבות שאנו מייחסין עצמנו בהם לפיכך אנחנו חייבים להודות לך וכו' עד קרנות המזבח הרצון עד חנוכה צריכין לאסור ולחזק עצמו כג"ל אבל כאשר באים ימי חנוכה ימי הודאה אז יש הארה מעצם הימים שנקבעו להודות ולהלל ובודאי נשאר מהם דשימו גם אחר חנוכה יה"ר שנוכה תמיד להתדות להשי"ת ולברך כל הברכות בכוונה ולהכיר טובתו וחסדו עד הנה ולהתפלל על להבא. ועתה באתי לבקשך בעד ידידינו החסיד בנש"ק וכו' ר' נתן ברסקי ג"י יישר כחך על העבר אולי תוכל לפעול עוד עם ר' דוד ג"י קפלר בגדול המעשה וכו' גם להתראות פא"פ עם ידידינו ר' פנחס ג"י רחנפלד שיסייע ג"כ בעזרהי"ת להשלים זה הבנין בעתו למען כבוד רבינו ז"ל. דברי ידיך ואותך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ומבקשך שתהיה בשמחה תמיד וכל העגמת נפש יתהפך הכל לטובה בפשיטות ויהיה נעשה סוף וקץ לכל היסורין בזכות רבינו ז"ל.

אפרים

ויחי

ב"ה אור ליום עש"ק שמות לסדר כן ירבה וכן יפרץ ה'תרצ"א לפ"ק.
כבוד ידידי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ר'
ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח
מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל הנני להודיעכם כי הוטב לזוג' תי' ועתה גם היא
נתחזקה כי יש לה תקוה בדאותה כי השי"ת עזר לה והסיר ממנה המכאוב
הגדול כן יעזור ה' וישלח לה רפואה שלימה מן השמים על כל אברי' ושס"ה
גידי' רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שאר חולי ישראל ונוכה לשמוע
בשורות טובות מכם ומכל ישראל ועתה אתם ברוכי ה' מדוע לא כתבתם אלי
כי רצינו לידע מה נשמע אצלכם ונא אל ירך לבבכם מצוק העתים הללו כי
בעזהי"ת ברחמיו הגדולים לפי האמונה שלכם גם לאשר רצונכם חזק שתעמדו
באמונתכם שלא יתחלל שמו יתברך ח"ו בטח יעזרכם בתוך שאר ישראל
ויקיים בכם לא יבושו בעת רעה וכו' בצר הרחבת.

בס"ד. הנה כתיב בפרשת ויחי וירא יוסף כי ישית אביו וכו' ויאמר
אל אביו לא כן אבי וכו' וימאן אביו וכו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וכו'
י"ל דהנה תיבת וימאן נמצא ג"כ גבי יוסף נגד אשת אדוניו כתיב שם וימאן
ויאמר אל אשת אדוניו וכו' והכא גבי יעקב נגד יוסף כתיב וימאן ויאמר
וי"ל על הך וימאן של יוסף דהנה מובא בדברי חכז"ל מובא בפרש"י ז"ל
שנתכוונה לשם שמים שראתה באצטרולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים
ממנו וכו' יעיי"ש ולפי"ז י"ל שהיא טענה עם יוסף שהיא רואית בחכמתה
שעתידה להעמיד בנים ממנו והראתה גם ליוסף החכמה הנ"ל וע"ז נאמר
וי'מ'אין' ובגימטריא האמונה ואיתא בדברי רבינו ליקוטי מוה"רן ז"ל תנינא
סימן ה' העיקר הוא האמונה ומש"ה לא רצה יוסף לסמוך על החכמה רק סמך
על האמונה פשוטה והשליך החכמות ולפי"ז יש לפרש גם הכתוב וינס ויצא
החוצה היינו שיצא מאיצטגנינות כמו שמובא גבי אברהם ויוצא אותו החוצה
ודרשו חכז"ל מובא ברש"י ז"ל שאמר הקב"ה לו צא מאצטגנינות שלך וכו'
יעיי"ש ברש"י פר' לך ואח"כ טען אל אשת אדוניו הן אדוני וכו'.

והכא גבי יעקב יש לומר ג"כ דהנה לכאורה יקשה דאמאי שת יעקב
יד ימינו על אפרים אף לו דעתיד לצאת ממנו יהושע הא גם ממנשה יצא
גדעון אשר הושיע את ישראל וגם מנשה הוא הבכור אך י"ל ע"פ מה שמבואר
בדברי רבינו ז"ל בתורה א' כי הבכורה הוא ראשית בחינת חכמה כדכתיב
ראשית חכמה יעיי"ש והנה מצינו בשופטים כי גדעון נסה את ה' איזה

פעמים יעיי"ש בשופטים ו' ורצה מקודם לראות אות ומופת ויהושע הוא בחי לבנה בחי' אמונה כידוע ומש"ה שת יעקב יד ימינו על אפרים לפי שהעיקר הוא האמונה כנ"ל ולפי"ז יש לפרש שכל את ידיו כי מגשה הבכור וקשה מה זה כי מגשה הבכור מה נתינת טעם הוא זה אך להג"ל מיושב דהנה כתיב בדברי רבינו ז"ל סימן צ"א ויהי ידיו אמונה וז"ל בא מן האמונה אל השכל וכל מה שמחזיק א"ע באמונה בא אל השכל יותר וכו' והיינו שכל את ידיו כי ידיו הם בחי' אמונה כדכתיב ויהי ידיו אמונה ומש"ה שכל את ידיו כי מגשה הבכור הרצון כי ממגשה יצא גדעון שהלך בחכמה בנסיון כנ"ל והיינו כי מגשה הבכור בחינת ראשית בחינת חכמה כנ"ל רק צריכין לבא מאמונה אל השכל והיינו שכל את ידיו.

שמעתי קושיא על שפרש"י ז"ל על וישתחו ישראל על ראש המטה על שהי' מטתו שלמה שהרי יוסף מלך הוא ועוד שנשבע לבין העכ"ם והרי הוא עומד בצדקו מה זאת רבותא שהרי מלך הוא ועוד קשה דאמאי דוקא עתה לאחר שנשבע לו ראה כי מטתו שלימה ושמעתי תירוץ מפי אאמ"ו ז"ל דהנה אמרו חז"ל אם יש בך כל המדות הללו אתה נשבע באמת ולפיכך כאשר ראה שיוסף נשבע הבין שבדאי יש בו ביוסף כל המדות דאל"כ לא הי' נשבע ולפיכך ראה כי מטתו שלימה ע"כ ודפח"ח אך י"ל עוד דהנה מצינו במסכת ב"ב דהקשה הש"ס איך נתן בבא בן בוטא עצה להורדס לסתור את ביהמ"ק ולבנותו מחדש הא אמר ר"ח לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא ומתרץ הש"ס שאני מלכותא דלא הדר בי' וכו' וא"כ לפי"ז למה הוצרך יעקב מיוסף שישבע לו הא הוא מלך ובדאי לא יחזור מדיבורו כדשמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי ולא הדר בי' והנה אנו דואין שיוסף אמר אנכי אעשה כדברייך הרצון בלא שבועה ואעפ"כ כאשר אמר לו יעקב אח"כ השבעה לי לא אמר לו כי מלך אני ואיני צריך לשבועה רק ביטל דעתו וחפצו ולא החשיב עצמו אז למלך ונשבע לו אז ראה יעקב כי הוא עומד בצדקו כי ענה גדולה מכולם כידוע.

הנה אמרו חז"ל ביקש יעקב לגלות הקץ ונסתם ממנו וי"ל דהנה לאיזה צורך ביקש לגלות הקץ למה אנו צריכין לידע זמן הקץ הא כתיב תמים תהי' ולא לחקור אחר העתידות רק אנו צריכין להאמין באמונה שלימה בביאת המשיח שבדאי יבא ולחכות לו בכל יום שיבא אך י"ל שיעקב אבינו ראה הצרות ישראל שיהי' בעקבתא דמשיחא דור שבן דוד בא בו וירא פן ח"ו לא יוכלו ישראל לסבול החבלי משיח ויפלו מאמונתם לזאת בקש לגלות להם שידעו שעיקר החבלים יהיו טרם ביאת בן דוד וכאשר ידעו ישראל כי קרובה הישועה לבא עי"ז יוכלו לסבול החבלים כיון שידעו כי בזמן קרוב יבא בן דוד כנ"ל ונסתם ממנו שרצה השי"ת שמשיה יבא בהיסח הדעת כדי שיהי'

נחשב לגלות עד ביאת בן דוד ממש דאל"כ זמן קרוב טרם ביאתו לא יהי' נחשב לגלות כ"כ כיון שידעו שתיכף יבא אזי לא איכפת להו כ"כ גם עיי' שאין יודעין הקץ מחכין לו תמיד ומחזיקין עצמם באמונה יה"ר שנוכה להיות כדכתיב אשרי המחכה וכו' וימהר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו. דברי ידיך המוקירך באהבה.

אפרים

ב"ה א"ך טוב לישראל טבת תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א. החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החוה"ש ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' וימהר ויחיש לגאלנו ויקבץ גליותינו מארבע כנפות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי להודיעך אודות מגילת אסתר כי שאלתי לסוחר אחד ואמר לי כי יש מגילת אסתר בעד א' לא"י והוא כתב ספרדי וכתב מסופר אשכנזי מחירו בשני ל'א"י ושניהם חדשים וכשרים ע"כ תמחול להודיעני רצונך הטוב בזה.

ובעוהי"ת באתי לשמחך בד"ת משמחי לב הנה לכאורה קשה ענין הוויכוח שהיה בין יעקב אבינו ובין יוסף הצדיק בזה אשר שת יעקב יד ימינו על ראש אפרים והוא הצעיר ושמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו וכו' וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו וכו' וירע בעיניו ויתמך יד אביו וכו' ויאמר וכו' לא כן אבי כי זה הבכור שים ימינך על ראשו וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה וכו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וכו' ולכאורה קשה היתכן על יוסף הצדיק שירע בעיניו על מעשה אביו והי' ל"ל מסתמא יודע אבי מה שעושה והכל בצדק ובמשפט גם יקשה מה שאמר לא כן אבי כי לכאורה אין זה בכלל כיבוד אב כי אמרו חז"ל כי גם אם רואה הבן באביו כי עובר על דברי תורה לא יאמר לו וכו' רק יאמר לו אבא כך כתוב בתורה.

י"ל דהוויכוח שלהם היה בדרך הזה כי גדעון יצא ממנשה ויהושע מאפרים כידוע ומצינו בשופטים סימן ו' שאמר גדעון להשי"ת שיעשה לו אותות אם יזכה להושיע את ישראל בגזת הצמר וכו' יעיי"ש היטב ואצל יהושע לא מצינו ששאל אות או מופת מאת השי"ת רק האמין בפשיטות באמונה שלימה ובוה י"ל שהוויכוח שלהם היה אם יותר טוב לעבדו יתברך בדרך שכל כמו שאומרים העולם משם הרמב"ם ז"ל שאמר על ספרו מורה נבוכים אף שיוכלו הרבה והרבה אנשים לטעות בו מחמת העמקות החקירות

שבו ויבאו לידי כפירה ר"ל עכ"ז האחד שיזכה לידע השכליות אלקות שבו על נכון ויקויים בו הכתוב וידעת היום השבות אל לבבך כי ה' הוא הא' וכו' כדאי הדבר אבל רבינו ז"ל אמר כי העיקר הוא אמונה וכו' וצריך להשליך את החכמות ולעבדו ית"ש בדרך אמונה פשוטה ולהתרחק מחקירות כלל וכלל אפילו מספרי חקירה שחברו גדולי ישראל צריכין להרחיק מהם ובאמת ע"י אמונה שלימה זוכה האדם לבא לידיעה כדכתיב וארשתוך לי באמונה וידעת את ה' וכמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן צ"א ויהיו ידיו אמונה שהיה לו אמונה כ"כ גדולה עד שנתפשט בכל האברים וכו' עד בא השמש היינו להשכל של הדבר וכו' יעיי"ש ומובא בשם מוהרנ"ת ז"ל נ'פתחו השמים ו'אראה מ'ראות א'לקים ר"ת א'מ'ר'נ'ה' כי מחמת גודל האמונה הוא כמו שרואים בעינים ממש ולפי"ז י"ל כי יוסף הצדיק אחז בדרך לידע מהשי"ת בדרך השכל וידיעה מחמת שהיתה אמונתו חזקה מאד כי היה צדיק יסוד עולם ומובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א ס"ק ג' ודע שאין קיום אמונה אלא ע"י בחי' ברית וכו' יעיי"ש ולאיש כזה אין חשש ח"ו לילך בדרך שכל כי לא יפול ח"ו כמו שאמר רבינו ז"ל בלק"ת סימן י"ט ובאמת איסור גדול מאד להיות מחקר ח"ו וללמוד ספרי החכמות ח"ו רק הצדיק הגדול מאד הוא יכול להכניס עצמו בזה ללמוד השבע חכמות וכו' כי שבע יפול צדיק וקם וכו' יעיי"ש ולזה היה לפי דעתו דעת גדעון יותר טוב שרצה לידע דברי השי"ת אם יתקיים ע"י אותות כדי שיבא להשכל וידע אותו ית' ע"י השכל תהיה אמונתו חזקה ולא יפול ח"ו לזה כתיב וידע בעיניו הרצון לפי בחינתו בחי' עינים שמרמו לחכמה כמו שמובא בדברי רבינו ז"ל כי עינים על שם החכמה דכתיב ותפקחנה עיני שניהם ופירש"י ז"ל על שם החכמה נאמר ויתמוך יד אביו וכו' שרצה שישית אביו יד ימינו על ראש מנשה יען שהיתה אצלו מדת המושיען של ישראל שיצא ממנו גדעון יותר במעלה קנ"ל.

ובזה יש לפרש לא כן אבי הרצון כי מצינו אב בחכמה כמובא בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים וכוונת יוסף הצדיק בדברו אל אביו להראות לו כי מי שאוחז בדרך השכל עד שזוכה לידע בידיעתו יתברך הוא חזק מאד בעבודתו יתברך עד שלא יפול ואף אם יבא ח"ו לנסיון יתחזק ויאמר לא כן ולא ינוח עצמו ליפול מאמונתו בהבורא יתברך יען שהוא רואה בשכלו חזק הפי' לא כן אבי היינו ע"י אבי היינו השכל הוא חזק ולא יוכל שום דבר למנוע אותו רק יאמר לא כן כאשר אתם רוצים למנוע אותי ח"ו מעבודתו יתברך וימאן אביו הרצון כי יעקב אבינו אחז בדרך האמונה כי הוא העיקר לזה כתיב וימאן בגימ' האמונה הרצון כי אדרבה ע"י אמונה גדולה יאחז עצמו בכל הכחות וימאן לשמוע אל המפתים והמסיתים שרוצים למנועו יותר מאלו

ההולכים בדרך השכל וידוע כמו ששמעתי כי נמצא בספרים כי במדינת שפניא כאשר היה גזירת שמד ר"ל אנשים החכמים אשר הלכו בדרך חקירה ושכל לא עמדו בנסיון רק המירו דתם ר"ל ואנשים הפשוטים אשר אחזו באמונה פשוטה הם קידשו השם ומסרו נפשם.

ובזה יש לפרש שאמר יעקב ידעתי בני ידעתי הרצון שאצל ידיעה צריך להיות ידיעה קצת מקודם ואח"כ עוד ידיעה כי לא יוכל האדם לידע בפעם אחת הרבה ידיעות כמובן אבל כשזוכה האדם לאמונה יכול להאמין בפעם אחת באמונה שלימה כל מה שצריך להאמין כרצונו ית"ש ובגלל זה דרך אמונה יותר גדול במעלה מדרך השכל ובשביל זה אפרים מוקדם למנשה כי יהושע שיצא מאפרים היה מדתו אמונה ולא שאל כלל אות או מופת כנ"ל יה"ר שנזכה לאמונה שלימה באמת כרצונו ית"ש ובזה יש לפרש הכתוב שכל את ידיו כי מנשה הבכור הרצון כי יעקב אבינו אחז בדרך אמונה המרומז בידים דכתיב ידיו אמונה ואח"כ יבא להשכל כדברי רבינו ז"ל לזה שכל את ידיו היינו ע"י ידיו הוא האמונה יבא להשכל כי מנשה הבכור הרצון כי ממנשה יצא גדעון אשר אחז מקודם בדרך השכל המרומז בבכור כדברי רבינו ז"ל בתורה א' כי בכורה היא בחי' חכמה שהוא ראשית דכתיב ראשית חכמה יעיי"ש ויעקב אבינו לא רצה בזה רק בדרך אמונה כנ"ל.

כתיב ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרועים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ב ס"ק ד' וא"א לבוא לאלו הרועים שהם כלליות הקדושה אלא ע"י עזות וכו' היינו ע"י עזות נכנסין לתוך הקדושה כי יש רועים של הס"א והם ג"כ מפורסמי הדור וכו' ועיקר מלכותם ע"י עזות וכו' יעיי"ש ולפי"ז י"ל הא דכתיב ויבאו הרועים ויגרשום היו רועים דס"א ורצו לכפות את בנות יתרו שיכנסו תחות שעבודי ויקם משה ויושיען כי הוא רעיא מהימנא ונתן להם עזות דקדושה ועי"ז נכנסו לתוך הקדושה כנ"ל ובזה י"ל איש מ'צ'ר'י' ר"ת י' מ'ה ר'בו צ'רי שהיה לו דודפים וצרים ובשביל זה היה צריך לברוח למדין והתגבר כנגד הצדים והרודפים גם כן התגבר כנגד הרועים דס"א וגם דלה דלה לנו דל'ה' דל'ה' בגימטריא ע"ז' עם הכולל הרצון שנתן להם עזות שלא יכנסו תחות שעבודי רק יכנסו לרועים דקדושה ע"י עזות דקדושה וע"י עזות דקדושה זוכין לאמונה שא"א להתקרב להצדיקים האמיתיים שהם בחי' כלליות שבעה רועים שהם כלליות הקדושה שעיקר האמונה נמשך על ידם כ"א ע"י עזות כדברי רבינו ז"ל בסימן הנ"ל ס"ק י"א יעיי"ש.

דברי ידידך ואוהבך וחפץ טובתך בגוף ונפש וממון הנני דו"ש בנך שמחה בונם שיחי' יה"ר שיזכה להיות ירא שמים.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר פר' ויחי תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג החסיד ירא חרד
על דבר ה' הנגיד חו"ג וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל
ויוציאם מצדה לרוחה ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו
משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה ת"ל באתי לשמתך בד"ת הגה כתיב
וכלכלתי אותך שם וכו' וכתוב ויכלכל יוסף הלא הוא יתברך הזן ומפרנס ומכלכל
לכל באי עולם הלא מצינו שהמלאכים נענשו על שאמרו משחיתים אנחנו שתלו
הדבר בעצמן אך י"ל בפשיטות עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן
ר"מ כל ההשפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת וכו' יעיי"ש וכתוב
מי מושל בי צדיק כי השי"ת כביכול נותן הממשלה להצדיק ע"כ שייך שפיר
לומר וכלכלתי ויכלכל כנ"ל.

כתיב וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה וכו' ויאמר קחם נא אלי
ואברכם י"ל שראה שיצאו מהם ירבעם ואחאב וכו' כפירש"י ז"ל אך י"ל
עפ"י דברי רבינו ז"ל סימן רפ"ב שצריך לדון את כל אדם לכף זכות ואפילו
מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב וכו' ויוכל להשיבו
בתשובה וזה בחי' ועוד מעט ואין רשע וכו' וכו' וזה אזמרה לאלקי בעודי וכו'
ודע שמי שיכול לעשות אלו הניגונים דהיינו ללקט הנקודות טובות שנמצא
בכל אחד מישראל אפילו בהפושעי ישראל הוא יכול להתפלל לפני העמוד
וכו' יעיי"ש כל המאמר הקדוש הנ"ל ובודאי הצדיק יסוד עולם הוא במדרגה
הזאת ובזה י"ל מה שאמר רבינו ז"ל בליקוטי קמא בתורה ב' ויוסף ששמר
את הברית גטל את הבכורה שהיא בחי' עבודת התפלה בחי' פי שנים וכו'
יעיי"ש י"ל שהיה יכול להיות חזן ושליח ציבור דהיינו להתפלל לפני העמוד
יען שהיה צדיק יסוד עולם והיה יכול לקבץ כל הנקודות טובות שנמצא בכל
אחד מישראל אפילו במושעי ישראל ר"ל וזה שאמר יעקב ליוסף קחם נא אלי
ואברכם שאתה יכול לקחם אלי יען שאתה יכול לחפש ולמצא אפילו במושעי
ישראל איזה מעט טוב איזה נקודה טובה.

וי"ל רמז לרבינו ז"ל אשר שמו הקדוש בגימטריא ק'ח"ם' כידוע אשר
זכה ג"כ למדרגה זאת.

וי"ל שזה שאמר יוסף לאחיו מרגלים אתם הרצון שרמז להם כי הם
בבחי' מרגלים שראו רק דע בארץ ישראל ולא חפשו אחר טוב כי אם היו
מחפשים אחר טוב אף שניתן להם מקום לטעות כידוע אעפ"כ כתיב יגעתי
ומצאתי היו זוכין למצוא טוב אשר באמת הוא טוב וכמו כן אצל אחי יוסף אף

שיוסף הוא הצדיק יסוד עולם הוא נסיון אצל העולם כידוע אעפ"כ מי שמחפש ומבקש מהשי"ת מאד שימצא אותו בודאי זוכה לזה והם כביכול לא חפשו אחר הטוב וראו אצלו רק רע ח"ו עד דכתיב ויתנכלו אותו להמיתו כי דנו אותו למיתה ח"ו עפ"י מעשיו וזה מה שאמר להם אחר שספרו לו לא היו עבדיך מרגלים שנים עשר אחים וכו' והאחד איננו וכו' אמר להם אח"כ הוא הדבר אשר דברתי אליכם וכו' מרגלים אתם הרצון בזה שהאחד איננו מחמת שראיתם אצלו רק רע ולא דנתם אותו לכף זכות בזה מרגלים אתם כנ"ל ומה דכתיב אצל יוסף ויבא יוסף דבתם רעה אל אביהם זה היה מחמת אהבתו אליהם ורצה שישובו בתשובה על כל הרעה לזה הביא את דבתם רעה אל אביהם קאי על השכל שלהם הרצון שהשכל שלהם יוכיח אותם על מעשיהם וישובו בתשובה על הכל ויהיו צדיקים גמורים בלי שום שמץ עון כלל כנ"ל יעיי"ש בליקוטי קמא סימן י"ז ס"ק ט' שמפרש המה ואביהם ואביהם הוא השכל שנקרא אב בחי' אב בחכמה וכו' ויאמר להם יעקב אביהם היינו תוכחת השכל וכו' יעיי"ש.

יעיי"ש במסכת ע"ז דף ב' אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים רבש"ע הרבה שזוקים תיקננו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם וכו' כסף וזהב שלי הוא שנאמר לי הכסף וכו' יצאת מלכות רומי ונכנסה מלכות פרס אחריה אומרים לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו וכו' וכו' הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם וכו' מלחמות אני עשיתי וכו' יעיי"ש היטב כל המאמר. ויש לדקדק אמאי בכסף וזהב כתיב שתי תשובות שהשיב הקב"ה חדא שלי הוא והשניה לצורך עצמכם עשיתם לכתוב רק כסף וזהב שלי הוא וגם במלכות פרס אצל המלחמות לא יאמר בשביל עצמכם עשיתם אך י"ל דגבי כסף וזהב בודאי הוא רק בשביל ישראל לפי דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ה ס"ק ד' ובשביל זה העכו"ם תאבין לממון ישראל אעפ"י שיש להעכו"ם כסף וזהב הרבה תאבין לדינר של יהודי כאילו לא ראו ממון מעולם וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם אין הגוונים מאירין ואין החזן שורה על ממון שלהם כי עיקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל ובשביל זה נקראים רשים כמו העו זהירים ברשות כי הם רשים ועניים כי אין להם הנאה ממונם כאילו הם עניים ותאבין לממון של ישראל וכו' יעיי"ש וזה שהרבו כסף וזהב הוא באמת בשביל ישראל שיבא אח"כ לרשות ישראל ואז יהיה נחשב הכסף וזהב כנ"ל גם גבי המלחמות שיעשו מלכות פרס ושאר מלכיות קודם ביאת משיח צדקינו יוכלו לומר כי הוא באמת בשביל ישראל כי נחזי אנן כי כל המלכיות שלחנו ושלחמין עם הצר הצורך היטלר ימ"ש אם היו כולם מסכימין לדעה הרעה שלו נגד היהודים

ח"ו בודאי לא היה לוחם עמהם איש צר ואויב הרע הזה ימ"ש כי ידוע כי כל השיטה והדעה שלו להרע ח"ו לישראל ובשיטה חדעה זאת אסף כל חיל הגרמנים הרשעים עמו והלכו עמו ללחום עם כל האומות על הכוונה הזאת להרע ח"ו לישראל א"כ יוכלו האומות לומר באמת בביאת משיח צדקינו כי המלחמות עשו רק בשביל ישראל אך יאמר הקב"ה להם מלחמות אני עשיתי כי הקב"ה כפה אותם בעל כרחם ללחום עם הצר האויב היטלר ימ"ש ולא מרצונם הטוב בשביל טובת ישראל רק הקב"ה הכריח אותם לזה יה"ר שנוכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב ויגקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך והיתה לה' המלוכה.

י"ל מה שאנו אומרים שומר ישראל וכו' ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל וכו' ואל יאבד גוי אחד המיוחדים שמך ואומרים י' א' י' אחד ואל יאבד גוי קדוש המשלשים וכו' י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ה כי אותיות צ' ב' ר' צ' דיקים בינונים רשעים יעיי"ש וי"ל האומרים שמע ישראל קאי על צדיקים שיש לומר שפועלים באומרם שמע ישראל להשמיע לאחרים שיכנס באזניהם יחוד שמו יתברך גם ללבם כמו שמצינו ונתת לעבדך לב שומע ומצינו בדברי רבינו ז"ל כי יש אור ישר ואור תחר ואל יאבד גוי אחד המיוחדים שמך וכו' י"ל דקאי על בינונים אף שאין בכחם להשמיע לאחרים להיות אור ישר לאחרים שיכנס לאזניהם וללבם עכ"פ הם לעצמם מיוחדים שמך יתברך ואל יאבד גוי קדוש המשלשים י"ל דקאי על רשעים על אלו האנוסים ביד יצרם ואין יודעין לקרות שמע עכ"ז הם בכלל גוי קדוש מחמת שהם מוכנים למסור עצמם על קידוש השם כמו שמצינו בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן פ' כי מסירת נפש על קידוש השם בודאי מרצה כ"א מישראל אפילו הקל שבקלים וכמו שכבר ראינו בחוש וכו' שכמה אנשים קלים ופחותים מסרו נפשם זמתו על קידוש השם אשרי להם יעיי"ש גם מובא שם בזה הלשון ואפילו פושעי ישראל אך שעדיין הוא מכוונה בשם ישראל וכו' נתעורר בו בחי' זו למסור נפשו יעיי"ש והנה איתא בשם הארז"ל שבשעת קדושה צריכין לקבל על עצמו מצות ונקדשתי בתוך בני"אם כן המשלשים קדושה הם בחי' קדושת השם ממש א"כ אותן אנשים אשר הם בבחי' ונקדשתי הם ג"כ בבחי' המשלשים קדושה לקדוש ואנו מתפללין ואל יאבד שום ישראל יהיה מי שיהיה אם הוא בכלל שם ישראל יה"ר שנוכה לקיבוץ גליות לארצנו במהרה ויקויים הכתוב ובאו האובדים וכו' והנדחים וכו' כמובא בדברי רבינו ז"ל כי משיח צדקנו יתקן כל הדורות עד אדם הראשון ובוה י"ל הכתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכו' ממלכת כהנים קאי על צדיקים ובינונים שהם ממליכים השי"ת בקריאת שמע וקרונים ממלכת והם בחי' כהנים ופירש"י ז"ל שרים וגוי קדוש קאי על הפחותים והקלים שבישראל ג"כ נקראו בשם גוי קדוש בעבור שהם מוכנים לקדושת השם כנ"ל. ברוך ה' החונן לאדם דעת.

העיר ה' את רוחי בענין התבודדות שהזהיר רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ה ואמר שם שהוא עצה כללית שכולל הכל כי על כל מה שיחסר לו בעבודת ה' וכו' על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך וכו' והוא דבר השווה לכל נפש מקטן ועד גדול וכו' גם טוב לעשות מהתורה תפלה דהיינו כשלומד או שומע איזה מאמר תורה מצדיק האמת אזי יעשה מזה תפלה דהיינו לבקש ולהתחנן לפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה וכו' יעיי"ש וי"ל הגם שרבינו ז"ל אמר כי על כל מה שיחסר לו בעבודת ה' וכו' על הכל יפרש שיחתו עכ"ז י"ל דגם אם שואל ומבקש בשעת התבודדות צרכיו הגשמיים ומכוון באמת כדי שיוכל לעבדו ית' שמו בלי טרדא ויכול ליתן צדקה וחסד גם זה בכלל הנ"ל כי מה שמובא בשם הוזה"ק על אותן שצועקין הב לן חיי הב לן מזוני וכו' קורא אותן בשם צוחין ככלבין וכו' מבואר בספר ליקוטי הלכות דהם שואלין רק צרכיהם הגשמיים ואין מכוונין בשביל לעבדו יתברך יעיי"ש ואותן שעושין מהתורה תפלה הם שואלין רק צרכי הנפש.

ויש לרמוז הנ"ל בהכתוב פר' בא אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ושמרתם את המצות וכו' וי"ל ברמז אך אשר יאכל לכל נפש הרצון כי דברים ההכרחיים לכל נפש ולא מותרות ח"ו כי אך הוא מיעוט כידוע ע"ז בעת אשר הוא לבדו הרצון כאשר הוא מתבודד יעשה לכם הרצון שיוכל לפרש לפניו יתברך לבקש גם על צרכיו הגשמיים כדי לעבדו יתברך שמו והראיה שאין מבקש על מותרות רק על צרכיו ההכרחיים הנצרכים לעבודת השם ית' ושמרתם את המצות ודרשו חז"ל ושמרתם את המצות היינו שמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה וי"ל ג"כ רמז להנ"ל שצרכיו הגשמיים יהיו על דעת כן לעבדו יתברך לשמור מצותיו גם רמז לעשות מהתורה תפלה היינו להתפלל רק על קיום התורה כי מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה כדברי רבינו ז"ל וי"ל מה שקבע רבינו ז"ל על ענין התבודדות הנ"ל שעה עכ"פ י"ל בדרך רמז עפ"י מה שמבואר במסכת כלאים פרק ב' משנה א' כל סאה שיש בו רובע ממין אחד ימעט ופירש הרע"ב ז"ל רובע הקב דהיינו אחד מכ"ד לסאה וכו' ימעט אותו מין אחד וכו' ויתבטל בתוך הסאה וכו' יעיי"ש והנה שעה הוא אחד מכ"ד שעות של מעת לעת ויכולין ע"י התבודדות לבטל את המדות רעות בחי' מין אחר בחי' כלאים שלא יהיה בו תערובת כלאים היינו תערובת רע ע"י שיפרש שיחתו לפני השי"ת ויתפלל אליו וישמע שועתו כדכתיב ובשועו אליו שומע. יה"ר שנוכה להתבודדות כראוי כרצונו ית"ש ואפשר שזה רמזו חז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעה"ז מכל חיי עוה"ב וכו'. דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר התיצבו וראו את ישועת ה' וכו'.

לכבוד ידידי אוהבי נאמנים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך החסיד המופלג בתורה ויראה הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אודיעכם כי הייתי בז' שבט העבר בלעלוב על היאצ"ט של זקני הקדוש מוה"ר דוד וצוק"ל ונתתי גם עבורכם פיתקאות והזכרתי אתכם שם יה"ר שזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל ויקויים הכתוב ישראל נושע בה' תשועת עולמים א"ס. ועתה נא חזקו ויאמץ לבבכם הנה כתיב בטחו בו בכל עת עם שפכו לפניו לבבכם י"ל הרצון שנוכה לבטוח בו ית"ש בכל עת אף בעת צרה ומצוק כהיום כי יש עתים לטובה עתים וכו' ולשפוך לפניו לבבנו בתפלה ותחנונים כדכתיב תפלה לעני וכו' ולפני ה' ישפוך שיחו ויש לפרש הכתוב בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר הרצון אף לו שנוכה לבטוח בו ית"ש אעפ"כ ושלל לא יחסר ש'ל' נטריוקן ש'פכו ל'פניו ל'בבכם היינו תפלה כי הקב"ה מתאווה לתפלתן של צדיקים ועמך כולם צדיקים ויש לפרש עם שפכו וכו' הרצון אף שאתם בבחי' עם במדרגה פחותה עכ"ז שפכו לפניו לבבכם כדכתיב ואני בחסדך בטחתי הרצון אף שאינני כדאי להישועה עכ"ז בטחתי בחסדו אשר גבר עלינו עד הנה ובודאי לא יחסר לנו תמיד מזון וכל ההצטרפות בכלל לעולם ועד אף שמצינו בגמרא שמא יגרום החטא י"ל דמקודם היה מקום לתלות במעשים טובים שפיר יש לירא על להבא שמא יגרום החטא אבל אנחנו שגם עד הנה היה רק ברחמיו הגדולים וידוע כי לא כלו רחמיו ובודאי יעזרנו תמיד ולא נבוש בעוה"ז ולא נכלם לעוה"ב ונוכה לאמונה ובטחון ולשפוך לפניו לבבנו ולהיות בשמחה תמיד כדברי רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ד מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד וכו' יעיי"ש.

בס"ד. י"ל בדרך צחות על מאמר פרעה ואת מתכונת הלבנים אשר הם

עושים וכו' לא תגרעו ממנו כי גרפים הם וכו' והנגשים אצים לאמר וכו' ויבאו שוטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה וכו' ויאמר גרפים אתם גרפים ע"כ וכו' יעיי"ש. ויש לדקדק דאמאי מקודם אמר רק פעם אחד גרפים הם ואח"כ כאשר באו שוטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה למה תעשה וכו' אמר להם גרפים אתם גרפים שתי פעמים גרפים אך י"ל דהנה התרגום מפרש גרפים בטלנין והנה לשון בטלן י"ל בתרי אנפי אחד כפשוטו שאינו רוצה לעבוד עבודה רק לילך בטל גם המשכילים קוראין לאחד אשר הולך בדרך הישר והטוב בשם בטלן כידוע. ולפי"ז י"ל דמקודם כאשר ראה פרעה שהעם רוצים לצאת לזכות לה' תלה הדבר מחמת כי גרפים הם לשון בטלנין שאינם רוצים לעבוד עבודה קשה לזה ציווה עליהם שתכבד העבודה עליהם שלא ליתן להם תבן כדכתיב ואח"כ כאשר הכו שוטרי ישראל עליהם על שהיו חסים על חבריהם מלחזקם ועיי"ז היו גלקים מהנוגשים כידוע ויבאו השוטרים אל פרעה ויצעקו למה כו' אמר להם גרפים אתם גרפים הרצון בתרי אנפי הנ"ל אחד שאינכם רוצים לעבוד היינו העם אינם רוצים לעבוד קשה ב' אתם שאינכם עובדים את העבודה רק אתם שוטרים על העם שיעבדו את העבודה המוטל עליהם ואתם חסים עליהם ואתם משתתפים בצערן של ישראל ואתם לוקים עליהם מהנוגשים זאת היה נחשב בעיני פרעה לבטלנין כנ"ל ובאמת זכו השוטרים הנ"ל להיות סנהדרין כפירש"י ז"ל שם שמות יעיי"ש על שהשתתפו בצערן של ישראל.

יה"ר שנוכה להשתתף בצערן של ישראל ולא יהיה צער לשום ישראל ויוציאם השי"ת תיכף מצרה לרוחה ומאפילה לאור גדול וישלח ה' ברכה והצלחה בכל משלח ידכם בתוך שאר ישראל יה"ר שאזכה ברחמינו לשלם כל החובות שאני חייב ולתקן כל אשר שחתתי ולא אבוש ולא אכלם בזה ובבא.

יש לדקדק על שלא גרמו בקרא במכת הארבה שלא היה בגבול ישראל וי"ל דהנה מובא בבעל הטורים הא דכתיב במכת ארבה וינח בכל גבול מצרים ב' במסורה דין ואידך וינח ביום השביעי מלמד שנח הארבה בשבת יעיי"ש. הנה יש לפרש הכוונה בתרי אנפי אחד שתחילת ביאת הארבה היה ביום השבת כי בפשיטות אנו מפרשין וינח כתרגומו ושרא או יש לפרש שביום השבת היה נח הארבה ולא הרע למצרים אך יש לפרש כשני הפירושים שלעולם תחילת ביאת הארבה היה בשבת כתרגומו וינח ושרא חזת היה להמצריים ולעם ישראל שהיו משמרין את השבת גם בהיותם במצרים כידוע שבחר להם מרע"ה יום אחד לנח בו בודאי לא עלה הארבה עליהם כיון דתחלת בואו היה בשבת וממילא לשומרי שבת לא שרא כמובן וממילא היה ניחא כהמסורה וינח ביום השביעי שמשמעו לשון ניחא וכיון דלא עלה עליהם בתחלה ממילא ניצלו לגמרי ולפי"ז שפיר גרמו בקרא דלישראל היה ניחא ממכת הארבה מהמסורה הנ"ל.

כתיב ויקם מלך חדש וכו' אשר לא ידע את יוסף ונחלקו בו רב ושמאל
 חד אמר חדש ממש אשר לא ידע וכו' וחד אמר שנתחדשו גזירותיו ועשה את
 עצמו כאילו לא ידע וי"ל בזה רמז למה ששמענו בשם רבינו ז"ל שיש רחמנות
 על שני סוגי בני אדם על כת שאין יודעין כלל מרבינו ז"ל ועל כת שיודעין
 ממנו ואין הולכין אחר עצותיו הקדושים האמתיים וי"ל שזה מחלקותם חד
 אמר חדש ממש אשר לא ידע את יוסף כי ידוע כי יוסף הוא בחי' הצדיק
 כמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן רי"א הרצון כי עיקר הרחמנות
 הוא על מי שאינו יודע כלל מהצדיק הוא יוסף כי עליו עיקר התגברות היצר
 הרע שאמרו חז"ל יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום כי מי שיודע מהצדיק
 האמת היתכן שלא יתעורר לפעמים לתשובה וחד אמר שנתחדשו גזירותיו אשר
 לא ידע עשה עצמו כלא ידע ועליו הוא עיקר הרחמנות יען כי יודע מהצדיק
 ואינו הולך בעצותיו הקדושים ועושה עצמו כאילו לא ידע את יוסף הוא
 הצדיק ויצרו מתחדש עליו בכל יום ואינו מחזק עצמו לגרש היצה"ר ע"י
 עצותיו של הצדיק על זה עיקר הרחמנות כנ"ל.

ותיראן המילדות את הא' ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים
 ותחין את הילדים. ופרש"י ז"ל שהי' מספקות להן מים ומזון. יש לדקדק מאי
 לשון ותיראן וי"ל דהנה איתא בספר פרשת דרכים (דרוש י"ז עמוד ע"ב דפוס
 ירושלים תש"א לפ"ק) דפרעה טען למילדות דישאל קודם מ"ת הי' להם
 דין ישראל ואינן חייבין על הריגת עוברין והנה מצינו במסכת ב"ב דשאל
 גוי את ר"ע האיך אנו מפרנסין עניים ולמה הקב"ה בעצמו אינו מפרנסן אם
 אוהב אותן והשיב לו משל דישאל נקראו בנים למקום יעיי"ש נמצא אם הי'
 דינן כישאל אזי הי' יכולין לעשות כדבר מלך דאינן חייבין על העוברין ועתה
 כאשר לא עשו כדבר מלך ותפסו הדין כבני נח דחייבין על העוברין א"כ האיך
 היו מפרנסין את הילדים הא לבני נח אין שייך המשל הנ"ל ולזאת שאל פרעה
 למילדות מדוע עשיתן הדבר הזה ותחין את הילדים הא ממנ"פ קשה הא תרתי
 דסתרי כנ"ל יעיי"ש בפר"ד אך י"ל דהנה מצינו ירא שמים יוצא ידי שניהן
 ע"כ י"ל דחששו לשני החומרות לדין בני נח דחייבין על העוברין ומשו"ה
 לא עשו כדבר מלך מצרים וחששו לדין ישראל ותחין את הילדים ושפיר
 שייך לשון ותיראן המילדות את האלקים כנ"ל.

ויהי כי יראו המילדות את וכו' ויעש להם בתים. י"ל דהנה התרגום
 יונתן מפרש כי חיות הנה בטרם כו' עד לא תיתי לותהון חייטא הינן תליין
 עיניהן בצלו מצלן ובעין רחמין וכו' הינן מתעניין וילידן וכו' יעיי"ש וי"ל
 דרמיזא זאת בכתוב עפ"י דברי רבינו ליקוטי מוה"ר ז"ל קמא סימן ט' וז"ל
 כי עיקר החיות מקבלין מהתפלה כמ"ש תפלה לאל חיי וכו' יעיי"ש ולפי"ז
 י"ל כי חיות הנה הרצון שמתפללין להשי"ת ועי"ז מקבלין חיות ובסימן י'

מביא כי עיקר גדולתו של הקב"ה הוא שגם העכו"ם ידעו שיש אלקים שולט ומושל וכו' ולעכו"ם א"א לידע גדולתו של הקב"ה כ"א ע"י בחינת יעקב כמ"ש בית יעקב לכו וכו' ויעקב קראו בית היינו שיעקב קרא את מקום הביהמ"ק שהוא מקום התפלה בית שהוא מקום ישוב לבני אדם כי העלה את התפלה מהר ושדה לבחי' בית שיש בו תפיסה לבני אדם יותר מהר ושדה כי בבחי' בית יש גם לעכו"ם השגה כמ"ש כי בייתי בית תפלה יקרא לכל העמים וכשהוא בבחי' בית כדין אתייקר שמא עילאה כנ"ל יעיי"ש ע"כ י"ל ויהי כי יראו המילדות גם הלשון ותיראן היינו שלימדו להעבריות שיתפללו טרם הלידה ולא יצטרכו למילדות ותפלה הוא בבחי' יראה כדכתיב עבדו את ה' ביראה ועבודה זו היא תפלה כדכתיב אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש היינו הכנעה ומורא ומובא בגמרא מדכתיב עבדו את ה' ביראה ויעש להם בתים הרצון שתפלתם עלה לבחי' בית ועי"ז גם רחוקים ידעו ממנו ית"ש וי"ל דמזה נצמח הישועה שבת פרעה ירדה לרחוץ על היאור ודרשו חז"ל בסוטה שירדה לרחוץ מגלולי בית אבי' וזכתה בהצלתו של אותו צדיק משה רבינו וי"ל דגם פרעה הבין זאת כי המילדות לימדו זאת להעבריות להתפלל ומשו"ה מיושב הלשון שאמר להמילדות מדוע עשיתן הדבר הזה ודקדק האוה"ח ז"ל מה הוא המעשה שעשו וכו' והי' צריך לומר מדוע לא עשיתן וכו' יעיי"ש אך י"ל דכיוון על המעשה שלימדו להן להתפלל.

ויך את המצרי ויטמנהו בחול. י"ל דהנה כשאדם בצר ומיצר העצה אשר יראה לסלק מאתו הדאגה ונס יגון ואנחה ויהי' לו התחזקות שיעזור לו השי"ת ברחמיו וזאת י"ל ויך את המצרי היינו אותיות מיצר ויטמנהו בחול ח'ו"ל' נוטריקון ח'זק ו'יאמץ ל'בך ויש לפרש בדרך צחות עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות הרצון עשה שבתך להכין צרכי שבת כדרכו מאז אף שעתה בצוק העתים השי"ת ירחם עכ"ז יהי' נכון לבו בטוח בה' ח'ו"ל' היינו ח'זק ו'יאמץ ל'בך וזתהי' בטוח כי לא תצטרך לבריות כי יעזור השי"ת לך בזכות שמכבדין את השבת כמובא בגמרא עשירים שבבל במה הם זוכין בשביל שמכבדין את השבת.

הנה בזמר של שבת כתיב ואל ישים אל לבו הכיס דק ואין בו ישמח וירוה ואם לזה הצור יפרע את חובו. יש לדקדק כפל הלשון הכיס רק ואין בו וי"ל בפשיטות הכיס רק קאי על מי שיש לו מעות בכיס על הוצאות שבת בריוח להתענג על ה' שקאי על עונג שבת כמובא בדברי חז"ל ולא ישים אל לבו כי הוא מריק הכיס ומה יאכל למחר אדרבה בזכות כיבוד שבת ישלח ה' ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו בכל השבוע כידוע ואם ח"ו אין עתה בכיס מזומן ואין לו מעות עתה להוציא על כבוד שבת וזאת הכוונה של ואין בו הרצון גם עתה אין בו רק יש לו חפצים למשכן או ילוה והצור יפרע את

חובו כאמרם ז"ל לוו עלי והאמיני בי ואני פורע ישמח וירוח קאי על אופן הא' כשיש לו עתה בכיס לפזר על הוצאות שבת לכבוד שבת אז ישמח וירוח ולא ישים אל לבו איך אני מריק את הכיס, ומה נאכל למחר, אדרבה בזכות זה יעזור השי"ת לו ברחבה כנ"ל ועל אופן הב' שאין לו גם עתה ח"ו רק יש לו בעזרה"ת על סמך ללות אזי ילוח והצור יפרע את חובו כנ"ל.

דברי ידידכם החפץ טובתכם ולשמוע מכם בשורות טובות תמיד בתוך שאר ישראל.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר שמות ה'תרפ"ז לפ"ק.

החזה"ש יחולו על כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך החסיד המופלג בתורה ויראה הנגיד יקר רוח איש חמודות מו"ה הלל ז"י.

אתדשה"ט. הנה באתי לברכך ברכת מו"ט מהחתונה יתן ה' שיהי' למזו"ט ולהצלחה לכל המשפחה ותזכו ג"כ לשמחת צאצאיכם שיחי' בתוך הרחבה ונחת תורה וגדולה במקום אחד עד כי יבא שילה בב"א.

בס"ד. הנה כתיב ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות וכו' ויאמר בילדכן את העבריות וכו'. יש לדקדק אמאי כתיב מקודם למילדת העברית חסר ובהך אמירה שאמר מלך מצרים בילדכן את העבריות כתיב העבריות מלא בויו ולקמן גבי תשובתם שאמרו כי לא כנשים המצריות העברית כתיב ג"כ חסר אך י"ל ע"פ המבואר בספר פרשת דרכים דמלך מצרים טען למילדות כי עפ"י הדין מותר להרוג את העוברים במעי אמן כי כך הדין כי ישראל אינו נהרג על העוברים אך ב"נ נהרג גם על העוברים ומלך מצרים אמר להן כי דינם כישראל ואינם מזהרים על העוברים יעיי"ש אולם באמת חששו לחומרא על דין ב"נ ועל דין ישראל מספיקא ועפ"י י"ל כי התורה הקדושה כתבה העברית חסר להורות שלא הי' דינם כישראל לגמרי רק מספיקא חששו גם לחומרת בן נח אבל מלך מצרים אמר בילדכן את העבריות מלא בויו להורות נתן בלבם שדינם כישראל גמור ואינם מזהרין על העוברים לכן אמר להן וראיתן על האבנים וכו' אבל הם חששו לחומרא גם לדין ב"נ ואמרו כי לא כנשים המצריות העברית כתיב ג"כ חסר כנ"ל.

וארא

ב"ה אהב'ה לחדש שבט לסדר חמושים עלו וכו' ופירש"י ז"ל אין חמושים אלא מזוינים וכו' ותרגומו מזרזין ויקח משה את עצמות יוסף וכו' י"ל ע"פ דברי רבינו ז"ל שזה מרמז על ההתקשרות להצדיק שהוא בחי' יוסף הצדיק ומובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן ד' ס"ק ח' כשרואה את הצדיק (היינו התקשרות להצדיק כמובא להלן ס"ק ט') וכו' וזאת הבחי' מבטלת וכו' היינו עצבות ותולדותי' וכו' יעיי"ש ובה ז"ל דהא שזכו לעלות חמושים היינו מזרזין מחמת ההתקשרות להצדיק היינו עצמות יוסף שע"י התקשרות להצדיק זוכין לבטל העצבות ותולדותיה היינו עצלות וזוכין לזריזות ושמחה וזוכין לצאת מכל המצירים זה הרמז וחמושים עלו וכו מארץ מצרים.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני המופלג החסיד ירא וחוד על דבר ה' הנגיד יקר רוח חו"ג נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת ברחמיו הגדולים על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו לארצינו ויביא לנו משיח צדקינו במהרה בימינו א"ס.

הנה כתיב בפ' וארא והחטה והכסמת לא נכו וכו' כי אפילות הנה ופירש"י ז"ל מאוחרות ועדיין היו רכות ויכולות לעמוד בפני קשה וכו' ומדרש רבי תנחומא וכו' ודרשו כי אפילות פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו יעיי"ש. וי"ל שזה רמז למה שאיתא במסכת תענית דף כ': לעולם יהא אדם רך כקנה כי מחמת שהיו רכות משו"ה לא לקו והנה יש לדקדק לכאורה על מאמר חכו"ל שם לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז יעיי"ש הלא די באמרם רך כקנה אך י"ל דעיקר הרבותא למי שהוא בחי' ארז היינו איש גדול שיוכל לקיים ויגבה לבו וכו' עכ"ז יהא מעביר על מדותיו ויהיה ג"כ רך כקנה ושם נאמר על התנא שאמר על האדם שהיה מכוער ביותר ואמר עליו התנא כמה מכוער אדם זה כי התנא למד תורה הרבה והיה שמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו וכו' ועי"ז אמר על אותו אדם כמה מכוער אדם זה וי"ל דמחמת שהיה לו דעת גדול מחמת שלמד תורה הרבה ושמח שמחה גדולה עכ"ז היה לו להיות רך כקנה.

ובה ז"ל על זה דהחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה הרצון כי חטה וכסמת שהוא ג"כ מין חטים כידוע והם בחי' דעת כמאמר חכו"ל ברכות דף מ' על עץ הדעת ר"י אומר חטה היה שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא

עד שיטעוים טעם דגן יעיי"ש ועיי"ש בספר המדות של רבינו ז"ל אות דעת גם אכילת חטים הרי שאכילת חטים מסוגל לדעת ולפיי"ז י"ל דהחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה היינו שהם בחי' דעת זיכולין לבא לדעת גדול להיות דעתו גסה עכ"ז יהיה רך כקנה כנ"ל ובשביל זה לא נכו ור' תנחומא מביא מ"ד שמפרש על אפילות פלאי פלאות נעשו להם דלכאורה קשה אמאי דוקא לחטה וכוסמת נעשו פלאי פלאות אך להנ"ל ניחא דבא לפרש דמי שבאמת זוכה לדעת ועל כל זה מעביר על מדותיו והוא רך כקנה השי"ת עושה עמו פלאי פלאות שלא יוזק ובזה יש להבין הסמיכות דכתיב ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון וכו' והחטה והכסמת לא נכו יעיי"ש באוה"ח ז"ל שדקדק על הסמיכות הלז אך י"ל כי משה רבינו רמו לפרעה ועבדיו כי עדיין לא תיראון יען כי היו חכמים גדולים בחכמת מצרים ולא היו רך כקנה רק קשה כארו ולא למדו מוסר מזה דפשתה ושערה נכתה כי השערה אביב וכו' והחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה הרי דצריכין להיות רך אבל אתם אינכם כן רק קשים מחמת דעת וחכמה שלכם וזה טרם תיראון וכו' כנ"ל.

והנה אמרו חזו"ל דכל גל וגל שבא עלי נעניתי לו בראשי, ג"כ כנ"ל להכניע עצמו ולסבול ועיי"ז בעזרה"ת יעבור על הכל לשלום ויש לומר רמו ג'ל' וג'ל' בגימטריא חסד וזה מרומז בתהלים כל משבריך וגליך עלי עברו יומם יצוה ה' חסדו הרי כנ"ל ובזה יש לפרש מה שאמר רבה בב"ח האי גלא דמטבע לספינתא מיתחזי כי ציצותא דנורא חיוורתא ברישא ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אקי' אשר אקי' דהנה בתחלת בעת שהגלים עוברין על האדם ר"ל מיתחזי כי ציצותא דנורא כי איום הוא וקשה על האדם לסבלן ועיי"ז נופל האדם ח"ו מחשיבותו כי הוא בן המלך האמת ונופל לעצבות וזה הכוונה דמטבע לספינתא עפ"י דברי רבינו ז"ל בתורה א' לספינתא וכו' לשון ספק וחשוב ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אקי' אשר אקי' י"ל דראוי לחשוב בעצמו הלא השי"ת כביכול הוא ג"כ בצרה כדכתיב עמו אנכי בצרה כשאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני וכו' וזה אקי' אשר אקי' ופירש"י ז"ל אקי' עמם בצרה זאת אשר אקי' עמם בשעבוד שאר מלכיות יעיי"ש ועיי"ז מחזק את עצמו ואינו עצב ומתפלל להשי"ת עשה למענך והושיענו והוא יתברך חפץ חסד ושומע תפלה ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו ובזה יש לפרש ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד הרצון וירא מנוחה כי טוב העצה להיות סבלן ועיי"ז יש לו מנוחה ויט שכמו לסבול ולא תאמר שהוא סבלן ואינו מתפלל ח"ו להשי"ת שיעזור לו ויוציאו למרחב, רק הוא סובל ואינו מתרעם ח"ו ולא נופל לעצבות ח"ו אבל מתפלל הוא להשי"ת שיעזור לו ויושיע ברחמיו הגדולים ומאוצר מתנת חנם יחננו והקב"ה מתאוה לתפלתם

של צדיקים ושומע תפלת כל פה ומושיע בעת צרה תה ויהי למס עבד כי מ'ס' רמו על נסים כמאמר חז"ל מם וסמך שבלוחות בנס היו עומדין, עבד מרמו על תפלה שנקראת עבודה כידוע וידוע מאמר רבינו ז"ל כי תפלה בחי' נסים כי הטבע מחייב כן והתפלה משנה הטבע וזה דבר נס יעיי"ש בליקוטי קמא סימן ד'.

יש להבין מה זה כי חמשה עשר בשבט הוא יומא דפגרא וכי בשביל שהוא ר"ה לאילנות יהיה יומא דפגרא אך י"ל דהנה כתיב כי האדם הוא עץ השדה וכו' ויש לומר כי ידוע כי באילן אזלינן בתר חנטה ובשביל זה ט"ו בשבט הוא ר"ה לאילן כי הפירות חונטין מעתה על רוב גשמי השנה של השנה הזאת וידוע דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רפ"ב דצריכין לחפש אחר נקודות טובות הרבה שנמצא בכל אחד מישראל אפילו בפרשעי ישראל יעיי"ש וזה י"ל כי האדם עץ השדה רמו כמו באילן אזלינן בתר חנטה אף שהוא מעט פרי כן יש לחפש אחר מעט טוב שנמצא בכל אחד מישראל אף בפרשעי ישראל והרמו ח'נ'ט'ה' ר"ת ח'יפוש נ'קודות ט'ובות ה'רבה ובוה י"ל מה דכתיב התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח י"ל דפגה מרמו על פושעי ישראל דפגים הם התאנים בקטנותם ואעפ"כ חנטה הרצון ח'יפוש נ'קודות ט'ובות ה'רבה כי נמשלו ישראל לתאנה ולגפן ואף הפגים בתאנה וסמדר בגפן עכ"ז נתנו ריח מחמת הנקודות טובות שנמצא בהם כנ"ל.

ובזה י"ל מה שהתחיל משה רבינו לבאר את התורה הוא משנה תורה ספר תוכחה באחד בשבט עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ח' בהתורה תקעו תוכחה אבל כשהמוכח ראוי להוכיח אזי אדרבה הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות וכו' בבחי' התוכחה של משה רבינו וכו' שע"י תוכחתו נתן בהם ריח טוב בבחי' גרדי נתן ריחו יעיי"ש והנה בשבט מתחילין האילנות לחנוט בחי' ריח וכתוב האדם הוא עץ השדה וב"ש ס"ל דאחד בשבט הוא ר"ה לאילן ומובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ו מ'ש'ה' ד"ת מ'חלוקת ש'מאי ה'לל וידוע כי הללו והללו הם דא"ח לזאת הואיל משה באר את התורה באחד בשבט כנ"ל.

ועתה אכתוב לך מה שהעיר ה' ברעיוני בדרך צחות נחזי אנן הנה כתיב ויגדלו הנעדרים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים הרי כי עשו היה חכם מחוכם א' מענטש א' קאפ א' קענער שהיה יודע ציד איש שדה בודאי הבטלן והתם אינו בקי בכל אלה ויעקב אבינו היה איש תם יושב אהלים והיה מכונה בשם בטלן עכ"ז כאשר בא עשו מן השדה והוא עיף היה מבקש מן יעקב שיתן לו מן הגזיד הלעיטני נא והוצרך למכור לו את הבכורה בשביל אכילה זאת הרי גראה עין בעין הכתוב כי לא לחכמים

לחם ולא לנבונים עושר*) גם בעינינו ראינו שהחכמים מחוכמים בחכמות ולשונות נעשו עבדים ומשרתים להבטלנים והתמימים השי"ת ישים בלבנו ובלב כל ישראל אמת ואמונה חק ולא יעבור. דברי ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ב שיחי' פורסים בשלומכם הטוב.

בא

ב"ה יום א' י"א ניסן.

את חג המצות יחוג בכשרות ובדיעות.

החזה"ש יחולו על ראש מחו' יקירי הרבני החסיד המופלג יקר רוח איש חמודות המפורסם מו"ה מנחם מנדל נ"י.

אחדשה"ט הנה טרם אחלה לדבר אל כ"מ נ"י מצאתי את עצמי חובה לגלות אוזן מכמ"ע בל ירע בעיניו על אשר לא מלאתי דברו הטוב אשר כתב לי אז שאשים דרכי לטשענסטיכאב לראות ולהראות עם דודו הקדוש הצדיק שליט"א מויערשוב הן אמת ניתן לכתוב כי ברצתי היה למלאות שאלתו בזה אולם לא נתנו להפיק רצוני מטעמים כמוסים לזאת יחשב נא בעיני דומעכ"מ נ"י כאילו עשיתי רצונו גם כי אהבה מקלקלת השורה גם יערב נא שיחי ודברי תורה המשמחי לב ובפרט בימים הללו ימי חפץ ה' אשר גאלנו וגאל את אבותינו בעבוד אשר ראה תוכן לבנו אשר חמודה גנחה אש דת ינחילנו לזאת כשר הדבר לבוא לפני כ"מ נ"י בד"ת המשמחי לב ולפלפל בחכמה אף אמנם הלא מצער היא אולם אמרו חכז"ל אחד המרבה וכו' הלא כבר כתבתי לכ"מ נ"י באריכות לזאת באתי עתה בקצרה יהא רעוא שיאמר נא כ"מ נ"י שגם בזה נפשי בחרה. וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

בפסחים דף ו' ע"ב שואלין וזרשין בהלכות פסח ל' יום קודם הפסח שהרי משה עומד בפסח ראשון ומוזהיר על פסח שני יעיי"ש והקשו המפרשים מהיכן נפ"ל זאת דילמא מש"ה הוצרך להזהיר על פסח שני כדי שידעו דאחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח יש בו משום שבירת

*) א"ה וי"ל בדרך צחות מה שנאמר בפר' ויגש כי אם תם הכסף דייקא לאלו שהולכים בתמימות יש להם כסף כמ"ש לא לחכמים לחם כנ"ל.

עצם כדאיתא בפסחים דף פ"ה ע"א דמש"ה נשנה גם בפסח שני הלאו דשבירת עצם לאורויי דגם עצם שיש בו מוח ג"כ יש הלאו דשבירת עצם ולא אמרינן אתי עשה דפסח ודחי ל"ת דשבירת עצם יעיי"ש אך י"ל דהנה התוס' ז"ל הקשו שם בשם הרשב"א האיך ס"ד דאתי עשה דפסח ודחי ל"ת דשבירת עצם הא קיי"ל דאימתי אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת היכא דהוי בעידנא והכא לא הוי בעידנא כמוכן אך י"ל דהנה כתבו פסקי התוס' ז"ל בזבחים דעשה שיש בו כרת דחי ל"ת אף דלא הוי בעידנא, ולפי"ז מיושב שפיר קושית המפרשים ז"ל הנ"ל דהא דחידשה תורה דעשה דפסח הוא עשה שיש בו כרת בפסח שני כתיבא א"כ טרם שהזהיר משה רבינו על פסח שני לא הוי עשה שיש בו כרת ולא הוי דחי ל"ת דשבירת עצם א"כ למאי הוצרך מרע"ה להזהיר על פסח שני אלא ודאי משום דשואלין ודורשינן קודם לפסח ל' יום כנ"ל.

ועתה אברך את כ"מ נ"י לקבל את חג הפסח בשמחה וינצל ממשוהו חמץ ומכל רע ויתברך בכל טוב סלה והנני דו"ש כל מרבית ביתו טולם יעמדו על הברכה הנני דו"ש האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד וכו' מו"ה מאטיל נ"י בידערמאן.

ב"ה אור ליום ד' ויקרא ד' לחדש אשר ישועות בו מקיפות.

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ובנו האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

ת"ל אבשר לכם כי זוג' תחי' קמה ממטתה מה אשיב לה' כל תגמלוהי עלי יה"ר שיסיר ממנה כל מחלה וישיבה לאיתנה לבריאות השלימות הן בנפש והן בגוף ולבשר לכם בשורות טובות תמיד בתוך שאר ישראל ועתה ידידי היקרים חזקו ונתחזקה הנה איתא בספרים הקדושים כי בפסח בא שפע לעולם כמבואר בחזו"ל בפסח על התבואה והנכם רואים כי ביציאת מצרים היו ניזונים מהעוגה אשר הוציאו ממצרים עוגת מצות ואחר כלות המצות היה להם המן ובודאי תמיד בזכות מצות מצה נמשך שפע מזונות ופרנסה לישראל וע"י לחם עוני נזכה לעשירות דקדושה כמאמר חזו"ל כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימו מעושר יה"ר שנוכה לאמונה שלימה ובטחון בהשי"ת כאשר בטחו אבותינו לילך במדבר כדכתיב זכרתי לך חסד נעורייך וכו' לכתך אחרי במדבר וכו' והנה מצינו עת קריעת ים סוף שאמר השי"ת ומה תצעק אלי ופירש"י ז"ל עלי הדבר תלוי כדאי

האמונה שהאמינו בי לקרוע להם את הים הרי חזינן שקריעת ים סוף היה בזכות אמונה והנה איתא קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף י"ל הרצון שע"י אמונה זוכין לפרנסה והנה עתה י"ל דכל ישראל יש להם אמונה גם עתה שהוא עת הסתרה מאד אעפ"כ יש לישראל אמונה יה"ר שיתן השי"ת לכל ישראל פרנסה טובה וכלכלה וכל טוב סלה ועתה אתה ברוך ה' ידידי יקירי ר' הלל נ"י הודיעני נא אם קנית זוג תפילין יה"ר שתזכה לקיים מצות תפילין בשלימות וכל המצות בשלימות בתוך הרחבה ובשמחה גם אני קניתי הציצית יה"ר שנוכה לפור לצורך מצות שהמצות יהי' חביבות עלינו לפזר עליהם ממון רב בתוך הרחבה גם תודיעני משלומך הטוב ועתה הנני מברך אתכם בכשרות החג המצות ובדיעות. ידידכם החפץ טובתכם

אפרים

ב"ה יום ב' י"ב בניסן תרצ"א לפ"ק.

כבוד ידידי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג בתורה ויראה החסיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

אחזשה"ט. הנה קבלתי מן הבי דואר החבילה אשר שלחתם לי על החג הפסח הבע"ל יתן ה' וירחם עליכם ויפתח לכם את אוצרו הטוב מן השמים ויוריק לכם שפע ברכה והצלחה עד בלי די. הנה פסח בגימטריא קמח יה"ר שתזכו ברחמי לתורה ועבודה בתוך הרחבה ונחת הגה לאחר שכלתה החררה של העוגות מצות מיד התחיל המן לירד יהי רצון שגם עתה יתן ה' שפעו הטוב לכל עמו ישראל ולא יחסר להם כל טוב סלה הנה י"ל מה שקורין שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו הובא בטור שבעשור לחודש שלקחו פסחיהן היתה בשבת וקשרו את הטלה בכרעי המטה ובאו ונתקבצו הבכורים ושאלו לישראל מה זאת והשיבו כי פסח הוא שישחטו את הטלה בי"ד בחדש שיגאל השי"ת אותם ממצרים ונתקבצו הבכורים אל אבותיהם וטענו שיניחום לצאת ממצרים ולא רצו והכו הבכורים את אבותיהם על שאינם מניחים לישראל לצאת הה"ד למכה מצרים בבכוריהם יעיי"ש אין בידי הטור לכתוב לשונו הזהב אות באות רק אני כותב סתם.

וי"ל דהנה איתא דהיה קטרוג על ישראל בעת קריעת ים סוף הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז גם איתא במדרש משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן של מצוה א"כ נראה שגם בישראל היו עובדי ע"ז י"ל אותן שדרו במצרים למדו ממעשיהם כדכתיב ויתערבו בגוים וכתוב לקחת לו גוי מקרב גוי במסות

זכו' אך נפלאות ה' היתה שהתנוצץ בהם אמונה שהאמינו במשה רבינו ולקחו צאן של מצוה ומשכו ידיהם מע"ז כי י"ל מה שעבדו המצריים לטלה כדכתיב תועבת מצרים כל רועה צאן היינו שחשבו הסיבות עקריים שחשבו שמוכרח ח"ו לעשות סיבות עפ"י מערכת המזלות והגלגלים וידוע כי טלה הוא מזל ראשון של כל המזלות והם עבדו לאמצעי להסיבות להמערכת השמים כי חשבו שמוכרח להיות הסיבות אשר הם ממערכות השמים ובאמת לא כן הוא כי הכל הוא מאת השי"ת ואינם צריכים לשום סיבה ואמצעי כי השי"ת כל יכול ובידו לשדד כל מערכת הטבע ולפרנס בלי שום סיבה כאשר קשרו רגלי הטלה בכרעי המטה והראו שאינם מאמינים בשום סיבה והכניעו המזל טלה הע"ז והאמינו רק בה' לבדו ושאלו הבכורים אשר הי' מעורבים מקודם עם ישראל אשר מקודם היו ג"כ עמהם בדעתם הזרה והשיבו כי יעשו הפסח כי יגאלם ה' והכניסו התנוצצות האמונה גם בבכורים עד שבאו אל אבותיהם שישלחו את ישראל ולא רצו עד שהכו הבכורים את אבותיהם וזאת היה הנס הגדול שהיה לישראל אמונה שמשכו ידיהם מע"ז שהיה בידם היינו שלא האמינו בסיבה שכחם ועוצם ידם עשו את החיל זכו' רק האמינו בה' לבדו עד שיכלו להתנוצץ גם אמונה בבכורים ועי"ז נקרא שבת הגדול כי י"ל דע"י השבת שהוא יסוד האמונה באו לאמונה גם גדול י"ל שהיא בחי' אמונה כדכתיב ולגדולתו אין חקר י"ל כי לגדולת ה' אין יכולין להשיג ע"י חקירה רק ע"י אמונה. יה"ר שנוכה לאמונה שלמה ולגאולה קרובה א"ס. דברי ידידכם החפץ טובתכם ומברך אתכם בכשרות ובשמחת החג הפסח הבע"ל.

אפרים

ב"ה יום עש"ק צו תרצ"ג לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח מהולל במעלות ומדות זכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט מכתבך גם השלושים ז' הגיעני לנכון מאד שימחתני במכתבך שכתבת לי כי כאשר בעזרה"ת אבא אצליכם אזי יגמר הדבר בכי טוב והנני מצפה לרחמי השי"ת כי מאוצר מתנת חנם יחנני ויהיה כן כאשר כתבת. הנה י"ל טעם פשוט על קריאת שבת הגדול כי ידוע מהזוהר הקדוש דכל ברכאין של ימות החול נמשך משבת והנה י"ל כי שבת בגימטריא ש'פע ר'בה מ'אד והשבת שלפני פסח צריכין למשוך ממנו שפע גדול ביותר הן בגשמיות כי צרכי עמך מרובים ובפרט בימי הפסח פוק חזי ההתעוררות שנתעורר מן השמים לישראל לרחם זה על זה על ימי הפסח מה שלא רואין על מועדים אחרים בשנה וברוחניות צריכין על הסדר מוחין גדולים, ומה שחכז"ל נתנו הסימן

אחרון של הסדר נרצה שדקדק המחר"ל ז"ל מה סימן זה על עשוי' הא כל הסימנים עד הנה הם על האדם לעשות אך י"ל עפ"י דברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ז' כי הצדיק צריך להראות להגדולים במעלה בחי' דרי מעלה שאינם יודעין כלל מהשי"ת בחי' מה חמית וכו' ולהדרי מטה הנמוכים למטה שלא יתייאשו את עצמן ולהראות להם כי מכה"כ לזה נתנו סימן נרצה הן להגדולים במעלה שעושין הסדר במוחין גדולים שלא יזחו דעתם עליהם כי נרצה הוא דבר שצריך ריצוי הוא דבר שאינו בשלימות כראוי עיין ביומא דף ה' וסמך ונרצה שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר יעיי"ש הרי שדבר שאינו כראוי צריך ריצוי ולאותן הנמוכים שעושין הסדר בפשיטות בלי שום מדרגות גם להם נרצה ולא יתעצבו כלל ח"ו גם נ'ר'צ'ה' בגימטריא מ'ש'ה' וק'ד'ש' הוא בגימטריא ד'ת' להורות כי הכל הוא דת משה יה"ר שנוכה לעשות רצונו ית"ש ורצון הצדיק האמת. הנני דו"ש אביך ידידי יקירי וחביבי ג"י והנני מברכו בכשרות ובשמחת החג המצות ידידכם ואוהבכם.

אפרים

ב"ה יום ה' שמיני תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' שנשמע ונתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות מכל ישראל והעיקר שירחם השי"ת וימהר ויתיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה הנני מחזיק טובה לך על החצי לא"י שהגיעני לנכון יעזור השי"ת לך שתזכה לעושר וכבוד וחיים ולעשירות דקדושה שתזכה לעבוד ה' בנחת וברחבה ולזרע ברך ה' שיהי' צאצאיך נטעי נאמנים כי העיקר הוא האמונה כמובא בדברי רבינו ז"ל. י"ל חדש א'ב'י'ב' ר"ת א"שר י'צוה ב'ינו ב'יתו כי בחג המצות המצוה ביותר בזה דכתיב וזגדת לבנך כנגד ארבעה בנים דברה תורה ומצינו כי חג המצות הוא כנגד אברהם אבינו והכתוב אומר על אברהם אבינו אשר יצוה את בניו וכו' ומצינו בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל' וע"כ יצא מאברהם יצחק וישמעאל יעקב ועשו שהם בחי' כנגד ארבעה בנים דיברה תורה וכו' יעיי"ש יה"ר שנוכה להדריך ביתינו בדרך הישר כרצונו ית"ש ויקויים בנו הכתוב ומל כו' את לבבך ואת לבב זרעך וכו'.

ולקיים מה שמובא בתנא דבי אלי' מעשה בכהן אחד וכו' ובכל יום

הי' מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר כדי שלא יבא אחד מהן לידי עבירה או לידי דבר מכוער וכו' זכה למה שזכה לראות מבניו ומבני בניו כהגנים גדולים ופרחי כהונה וכו' יעיי"ש כמובא בגמרא גדולה תפלה וכו' ובפרט בדברי רבינו ז"ל גדולת מעלת התפלה. הנני שולח לך את הדברים שקבלתי מאת ידידינו וותיק וחסיד ר' אלחנן נ"י. הנה שמעתי שהזמן הנהוג במצות הנחת תפילין לחנך את בנו חדש מקודם הבר מצוה אך י"ל עתה שהזמן יחול בט"ו לחדש סיון הבע"ל אפשר נכון הדבר לחנכו בר"ח סיון יען כי בר"ח סיון באו למדבר סיני והתחיל אור קבלת התורה"ק כמו שדרשו חז"ל מובא בפרש"י ז"ל בחומש מהו ביום הזה שיהי' ד"ת חדשים עליך כאילו היום ניתנו יעיי"ש ומצינו שהוקשה כל התורה לתפילין דכתיב למען תהי' תורת ה' בפין יעיי"ש במסכת קידושין דף ל"ה ובעה"ת בודאי תעשה סעודת בר מצוה בעתו ובזמנו ותזמין גם אנ"ש חסידי ברסלב שיחי' למען יברכו את בנך שי' שיגדל בתורה וביראה מעלה מעלה. ידיך החפץ טובתך בגשמיות וברוחניות.

אפרים קראקאווסקי

ב"ה יום ג' ויקרא תרצ"ג לפ"ק.

החזקה"ש אל כבוד ידידי ואוהביי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי ולבנו החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' הלל נ"י. אחדשה"ט. מכתבך ידידי יקירי וכו' ר' הלל נ"י קבלתי מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי שזכיתם להסכמה לנסוע לארץ הקדושה ונשברה המניעה הזאת כן יעזור השי"ת לשבר כל המניעות ומאוצר מתנת חנם תחננו לנסוע לשם חיש קל מהרה בתוך הרחבה. ועתה אתם ברוכי ה' לאשר כי אתם ידידים ואוהבים נאמנים לי אהבה שאינה תלויה בדבר לזאת הנני מבקש מכם בקשה גדולה לאשר כי ת"ל נכסוף נכספתי ג"כ לנסוע לארץ הקדושה ארץ חמדה טובה ורחבה לזאת נא כאשר יעזור השי"ת לכם ותזכו לדרוש לציון לנסוע לארץ הקדושה זכרו נא גם אותי ליקח עמכם לשם בצוותא הגם שידעתי את מצבכם כי אינכם ביכולת לזה אולם העיר ה' את רוחי שאבקש מאת ידידי וקרובי ר' יעקב דוד נ"י קראקאווסקי וחתנו ר' שמואל נ"י שהם יתנו הוצאות הדרך ובעזרה"ת קוה קויתי שיתרצו לזה כי היה בדעתי כי אם היו הם מתעוררים בתחילה לנסוע שמה הייתי מבקש מהם שיקחו אותי עמם ועתה כי נדעתי כי עוד אין בדעתם לנסוע מהרה ויוכל להיות אשר ברחמי ה' תסעו אתם מקודם לשם לזאת הנני מבקש מכם שאתם תקחו אותי בצוותא עמכם אפשר תוכלו לרשום אותי בהפאס שלכם בתור משמש ולא אצטרך פאסט מיוחד ולא יעלה ההוצאות הרבה.

ובעזיהי"ת הנני מוכן ומזומן לשרת אתכם בדרך ולא יהי' הדבר שקר וכאשר אבא לארץ הקדושה לא יהי' לכם שום עול מעלי כי מלבד כי הרבה רוח והצלה לפניו ית"ש עוד שמעתי כי מי שרוצה לקבל עליו שם עול תורה להכנס לשישיבה דשם ללמוד אזי נותנין לו מהישיבה סיפוק גם כל צרכי בני ביתו ובפרט שיש עתה מקרוב בירושלים ישיבת ברסלב אשר גתיסדה מקרוב בעזיהי"ת בודאי אין לי לדאוג כלל ובעד בני ביתי ג"כ אין לדאוג כלל כי בודאי ברחמינו יתברך כל זמן היותם בפה עד שאדרוש אותם לארץ הקדושה יתנו הקהל דפה די סיפוקם כמובן יתן ה' שיכנסו דברי בלבכם ולהוציאם מכח אל הפועל ומה טוב ומה נעים שימהר ה' ויחיש לגאלינו ויהי' החודש הזה סוף וקץ לצרותינו תחלה וראש לפדיון נפשינו והנה אמרו חז"ל כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל יה"ר שנזכה בחדש הזה לגאולה שלימה במהרה הנה אבי מורי ז"ל היה רגיל לומר כי ניסן נקרא חדש ה'א'ב'י'ב' ר"ת א'דיר ה'זא י'בנה ב'יתו ב'קרוב על כי בניסן עתידין להגאל כנ"ל. נא לכתוב לי תיכף תשובה כל דבר שורש והנני מברך אתכם בכשרות ובשמחת החג המצות הבע"ל הנה ידוע כי החדש ניסן הוא כולו יו"ט ואין אומרים בו תחנון בודאי צריכין להיות בשמחה יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן ה' ועיקר חיזוק המלאך הוא בניסן כי ניסן ר"ה למלכים וכו' ואז יש להמלאכים שמחה ונתחזקין וכו' יעיי"ש. יה"ר שנזכה ג"כ להתחזקות ושמחה ולקיים עבדו את ה' בשמחה וזגילו ברעדה ויקוים הכתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. דברי ידידכם החפץ טובתכם.

אפרים

פסח

ב"ה החזה"ש לידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד ירא ה' הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

ב"ה. תשעה ירחי לידה לספירה גבורה שבגבורה יש לרמז עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ד' ס"ק ב' כי עיקר תולדותיהן של צדיקים מעש"ט נמצא שהמצוות ומעש"ט וכל עבודת ה' הם בחי' הולדה וכו' יעיי"ש ובודאי צריכין להתגבר מאד לעשותם כי כמה מניעות מזמינין לו כמו קודם הולדה כמה חבלים וצירים יש להיולדת קודם שמולדת הולדה זה הרמז גבורה שבגבורה שצריכין להתגבר מאד לעשות המצוות ומעש"ט ולשבר כל המניעות ויהיה נעשה מהמניעות נעימות כאשר שמעתי וי"ל דזאת היא עיקר בארץ

ישראל כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קנ"ה נמצא שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י א"י שהיא בחי' אמונה בחי' אריכת אפיים בחי' כח הגדול וכח הצומח שע"ז זוכין להתחזק בעבודתו ולבלי להסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל וכו' יעיי"ש וי"ל דמש"ה נקראין מוחין של א"י גועם כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"א מחמת שהמניעות נתבטלין שם ונתהפכים לנעימות וזה יש לפרש נעימות בימינך נצח כי ימין נקרא ארץ ישראל כמובא בדברי רבינו ז"ל בנימין נקרא בן ימין על שם שנולד בארץ ישראל ובארץ ישראל נתבטלין המניעות ונתהפכים לנעימות וזוכין לנצח היינו לנצח על מלאכת עבודת השי"ת כדברי רבינו ז"ל כנ"ל.

הנה בהיותך פה בחוה"מ פסח דברנו בדבר הלכה שמובא בש"ע או"ח סימן תפ"א שחייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים ולספר בנסים ובנפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו ולנו עד שתחטפנו שינה. ולכאורה יקשה הלא אנו אומרין בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך הרי שמצות והגדת לבנך היינו מצות סיפור יציאת מצרים הוא רק חובה בשעת חיוב מצה ומרור ולאחר חצות יש ספק אם הוא חיוב מצה והרבה פוסקים דצריך לאכול אחר חצות בלי ברכה ואמאי אמרו סתם חובה לספר ביציאת מצרים כל הלילה עד שתחטפנו שינה גם מצינו במעשה דר"א ור"י ור' אלעזר בן עזריה וכו' שסיפרו ביציאת מצרים כל אותו הלילה הא ר"א ב"ע ס"ל דזמן אכילת מצה הוא רק עד חצות וגם ר"א ס"ל כן יעיי"ש במסכת ברכות דף ט' שמביא שם הש"ס פלוגתת ר"א ור"י לפרש הקרא בערב אתה זובה וכבא השמש אתה אוכל וכו' ומפרש הגמרא פלוגתתם גם יקשה אמאי יוצאין בלימוד הלכות פסח בחובת סיפור יציאת מצרים אך י"ל ע"פ ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ב' ימי חנוכה ובחי' תודה וכו' חה בחי' הלכות וכו' ובשביל זה מכוונה תודה בשם הלכה כי תודה מביאין כשיוצאין מצרה וכו' וכשיוצאין מהצרה אז חוזרין תהלוכת הדמים לילך כסדר בתוך שבילי הגוף וע"כ התודה שהוא באה כשיוצאין מהצרה הוא מכוונה בשם הלכה ע"ש תהלוכת הדמים שהולכין כסדר כשיוצאין מהצרה כנ"ל יעיי"ש היטב בס"ק ב' והנה מובא במסכת פסחים דף קט"ז א"ל ר"צ לדרי עבדי עבדא דמפיק ליה מריה לחירות ויהיב ליה כספא ודהבא מאי בעי למימר לי א"ל בעי לאדווי ולשבוחי יעיי"ש פירש"י ז"ל הגדה בשבח והודאה וכו' הרי שסיפור יציאת מצרים היינו שבח והודאה בחי' תודה בחי' הלכה כדברי רבינו ז"ל משו"ה יוצאין אח"כ גם בלימוד הלכות פסח למצות סיפור יציאת מצרים כל הלילה הזה וי"ל דעיקר חובת סיפור יציאת מצרים של והגדת לבנך הוא רק בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך אזי הוא חוב מ"ע של תורה לספר ביציאת מצרים ואח"כ י"ל שהוא מדרבנן בשביל שתיקנו חכז"ל אין מפטירין

אחר הפסח אפיקומן ומפרש שם שמואל שצריך לאכול הפסח או המצה בגמר סעודתו וכו' ואחר אותה מצה של אפיקומן שאכלה באחרונה אין נפטרינן ממנה באכילת דבר אחר שלא לשכוח טעמה יעיי"ש בפירש"י ז"ל במסכת פסחים דף קי"ט. וכן הלכה בש"ע הרי שתיקנו חזו"ל שצריכין שישאר טעם פסח ומצה בפיו.

ולכאורה יש להבין טעמו של דבר אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן מ"ד האמונה תולה בפה של אדם בבחי' אודיע אמונתך בפי היינו ע"י שמדברין האמונה בפה זהו בעצמו אמונה וגם ע"י באים לאמונה וכו' יעיי"ש והנה ידוע כי פסח הוא מרמז לביטול ע"י כמאמרם ז"ל משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן של מצוה כי מצרים עבדו למזל טלה כידוע ואמונה הוא ביטול ע"ז גם מצה נקרא מיכלא דמהימנותא שישראל האמינו בה' דכתיב לכתך אחרי במדבר ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם חזאת צריך שישאר בפה היינו שישאר האמונה בפה ולפי"ז יש לפרש מה שאנו משיבין לחכם ששואל מה העדות והחוקים והמשפטים וכו' ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ולכאורה מה זה תשובה ובהתורה בפרשת ואתחנן כתיב תשובה על שאלת החכם עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו וכו' יעיי"ש אך י"ל מחמת שהחכם שואל ורוצה לידע הכל העדות והחוקים והמשפטים התירץ בתורה הקדושה עבדים היינו וכו' ומחמת יציאת מצרים באנו לאמונה הקדושה מחמת הנסים והמופתים הנוראים באנו לאמונה הקדושה תמיד כאילו אנו רואין בעינינו ממש כדברי הרמב"ן ז"ל בסוף פרשת בא מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה יעיי"ש.

ובאמת א"א לידע הכל רק לסמוך על אמונה כדברי רבינו ז"ל העיקר הוא האמונה וכו' וגם מובא בדברי רבינו ז"ל כי מן האמונה באין אל השכל דכתיב ויהי ידיו אמונה עד בא השמש יעיי"ש בליקוטי קמא סימן צ"א גם זאת שאנו אומרין לחכם כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן שהטעם הוא כדי שישאר טעם מצה או פסח בפיו זאת הוא ג"כ בשביל שצריכין שישאר תמיד באמונה ואין צריכין לידע טעמים על הכל ובפרט על החוקים רק לסמוך העיקר על האמונה כנ"ל ומחמת שתיקנו חזו"ל שישאר טעם מצה בפיו כל ליל פסח ובשביל זה נחשב גם אחר הסדר בכל אותו הלילה בבחי' מצה ומרור מונחים לפניך מחמת הטעם המצה שנשאר בפיו מתקנת חזו"ל כנ"ל ע"כ גם זה מדבריהם ז"ל שחייב לעסוק בהלכות פסח ובסיפור יציאת מצרים כל אותו הלילה עד שתחטפנו שינה כנ"ל כי כל הלילה הוא בחי' מצה ומרור מונחים לפניך ע"י הטעם מצה שנשאר בפיו כנ"ל.

ובזה י"ל מה שפסח נקרא פה סח כידוע ל"ק סימן מ"ט גם מצה מובא

בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ג"ז ס"ק ח' ומצה הוא בהא זה בחי' ה' מוצאות הפה בחי' כח הדיבור וכו' יעיי"ש יש לומר ג"כ כנ"ל מחמת שבפסח ובמצה נכלל אמונה ועיי"ז יש להם הדיבור בבחי' אודיע אמונתך בפי כנ"ל ולפי"ז יש להבין טעם על מנהג ישראל הקדושים להשאיר מאפיקומן על כל השנה ג"כ כנ"ל כדי להשאיר תמיד בהאמונה הקדושה יה"ר שנוכה לאמונה שלימה באמת כרצונו ית"ש.

הנה יש לדקדק בפרשת שמיני דכתיב וישחט את עגל החטאת אשר לו ויקריבו בני אהרן את הדם אליו וכו' וישחט את העולה וימציאו בני אהרן אליו את הדם וכו' ויש לדקדק אמאי כתיב אצל החטאת בלשון ויקריבו שהוא ג"כ לשון הולכה ואצל העולה כתיב בלשון וימציאו אך י"ל דהנה החטאת היה לכפר על מעשה העגל שעשה כמובא בפירש"י ז"ל יעיי"ש וי"ל דהחטאת כפרה על מעשה העגל בכלל אך צריכין כפרה גם על פרטי העון כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ט כי יש דקדוקים ופרטים רבים בכל לאו ולא וכו' יעיי"ש ועיין בהתורה חותם בתוך חותם ל"ק סימן כ"ב ס"ק ב' כי עיקר הע"ז אין לה כח אלא ע"י שמקבל מהידים אלו בבחי' ויקח מידם ויצר אותו בחרט וכו' אלו כד נטל מידיהון הוי שדא לארעא וכו' לא הוי אצלח עובדא בישא דא יעיי"ש לזה י"ל דהעולה כיפרה גם על הפרט של העבירה הוא מה שלקח מידיהם הוהב בשביל זה התיקון היה שבני אהרן המציאו את הדם ליד אהרן ממש כי לשון והקריבו י"ל שהוליכו את הדם אליו לזרקו אל המזבח אבל לא נתנו לידו ממש אבל לשון המציאו פירש"י לשון הושטה וכו' יעיי"ש וידוע כי לשון הושטה הוא מיד ליד כדמצינו אצל שבת הושטה הוא מיד ליד כידוע כאשר היה אצל המשכן שהיו מושיטין את הקרשים מיד ליד וזאת היה התיקון הפרט של העבירה מה שלקח מידם שגרים כל הרע כנ"ל.

י"ל מה שאמרו חכז"ל קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דלכאורה קשה דאמאי היה קשה לפניו ית"ש קריעת ים סוף יותר מכל הנסים והנפלאות שעשה במצרים לעינינו אך י"ל דכל הקישוי היה מחמת דכתיב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני אל ה' ובאמת לא היה להם לירא כלל ולא לצעוק אל ה' ג"כ רק היה להם לבטוח בה' באמת כי כאשר עשה להם נסים ונפלאות במצרים בודאי יעזור להם עוד ויצילם ממצרים לגמרי כי לא עביד קב"ה נסים לשקרא חזאת שייראו מאד וצעקו אל ה' זה היה חסרון אמונה ובטחון עיי"ז היה פתחון פה להמקטרג הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז כי אחר כל הנסים שעשה הקב"ה לעינינו במצרים ואצל הים נפלו מאמונה ובטחון נחשב לע"ז ומשו"ה היה הקריעת ים סוף בקושי.

ובזה י"ל שזאת שקשין מזונותיו של אדם הוא ג"כ ע"י חסרון האמונה

והבטחון כי אם היה האדם מאמין באמונה שלימה כי הוא יתברך זן ומפרנס ומכלכל כל באי עולם מקרני ראמים ועד בצי כנים והיה שם בטחוננו בהשי"ת בודאי היה הפרנסה מצוי ומצויה מאד בלי שום יגיעה כלל רק כל הקישוי הוא בא מחמת חסרון האמונה והבטחון יעיי"ש בתוי"ט ז"ל ברכות פרק ז' מ"ג שאמר על מה שאנו אומרים ברכת הוימון גברך אלקינו שהוא מדת הדין כי גם הדין נותן שיפרנס הקב"ה לכל בריותיו אשר ברא וצריך ליתן להם מזונות ואם משים אדם את אל לבו ובוטח בה' שבודאי יתן השי"ת לו מזונותיו בודאי נותן השי"ת לו מזונותיו בנקל אך להתפלל על מזונות בודאי צריכין לידע שהמזונות בא מידו ית"ש כי איתא בדברי חכז"ל כי גם כשהמזונות לפני האדם מוכן צריכין ג"כ להתפלל אבל לא לדאוג ולצעוק כאשר היה אצל ים סוף ובזה י"ל מה שבכל התורה כתיב בלשון בקיעה ויבקעו המים והים בקעת לפניהם ואמרו ז"ל קשין מזונותיו כקריעת ים סוף בלשון קריעה אך י"ל כי לשון בקיעה הוא בקל שיבקעו מעצמן ובנחת ולשון קריעה הוא בחזק כאשר יקרע אדם דבר בחזק כי מה שהיה מקודם קשה לבקוע הים והיה בבחי' קריעה הוא מחמת העדר האמונה והבטחון ואח"כ כשהגיע עת הבקר בחי' אברהם יצאו מקישוי לקל כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ר"י יעיי"ש.

ובזה י"ל מה שאנו אומרים ואת זעקתם שמעת על ים סוף ותתן אותות ומופתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו כי ידעת כי הזידו עליהם ותעש לך שם כהיום הזה והים בקעת לפניהם וכו' ולכאורה קשה דאמאי כתיב ותרא את עני אבותינו במצרים ולא כתיב מצעקת בני ישראל במצרים וממופתים אשר עשה השי"ת במצרים רק מתחיל מצעקת בני ישראל על ים סוף ותתן אותות ומופתים וכו' אך י"ל דזאת הוא רבותא וחסד גדול מאת השי"ת ואת זעקתם שמעת על ים סוף אף שלא היה להם לצעוק כלל רק לבטוח בו ית"ש אחר שנתת אותות ומופתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו גם במצרים עכ"ז כי ידעת כי הזידו עליהם ותעש לך שם כהיום הזה לא מחמת זכותן של ישראל מחמת זעקתן שזעקו על ים סוף ולא בטחו בישועתו עכ"ז והים בקעת לפניהם וכו' יה"ר שנוכה לאמונה שלימה ובטחון באמת כרצונו ית"ש. י"ל מה שמובא בשו"ע הרב ז"ל סימן תע"ח סעיף י"א הנוהגין לנקוב חתיכת אפיקומן ולתלותו להשאר בכל השנה יעיי"ש כי נ'ק'ב' בגימטריא כ'ל' א'מ'ו'נ'ה' דכתיב כל מצותיך אמונה כי האמונה הוא הכל והאפיקומן מרמו על אמונה כנ"ל וכו'.

השי"ת ינחך במעגלי צדק בדרך הישר והאמת כרצונו ית"ש ותהא ש"ש מתאהב על ירך בתוך הרחבה ונחת בגו"ר. דברי ידיך הדו"ש הטוב וחפץ טובתך בגוף ונפש וממוץ.

ב"ה אור ליום ערש"ק בשלח תרפ"א לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג בתורה ויראה
החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל הייתי ביום ז' שבט העבר על ציון זקני הקדוש רבי
דוד זצוק"ל מלעלוב והזכרתי אתכם לטובה יתן ה' שנשמע ונתבשר בשורות
טובות תמיד מכל ישראל.

בס"ד. הנה בפר' בא כתיב והי' כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה
הזאת לכם ואמרתם זבח פסח וכו' אשר פסח על בתי בני ישראל וכו' ויקדו
וישתחו עיך בכלי יקר שמביא מקשים שהקשו על אגדת פסח שמביא שאלה
זאת של מה העבודה הזאת לכם על בן רשע ומסיק שם אף אתה הקהה את
שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי לי ולא לו אילו הי' שם לא היה נגאל
ואמאי לא זכר תשובתו בצדו שנאמר זבח פסח הוא וכו' ולקח לו תשובתו
מפסוק שאינו סמוך לו בתורה ועוד שכבר נדרש פסוק זה בעבור זה עשה ה'
לי על מי שאינו יודע לשאול ואצלו לא דייק לי ולא לו ואיך דורש מפסוק
אחד ב' תשובות יעיי"ש.

וי"ל דהנה הכלי יקר מפרש הא דכתיב כי יאמרו אליכם בניכם לשון
רבים שהכתוב מדבר בזמן שיקומו הרבה בנים סוררים יעיי"ש ועפי"ז י"ל
דהנה מצינו בגמרא לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת וי"ל דליחיד בבן
רשע ראוי לדחותו בשמאל כמאמר הגדה ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו
כי יחיד בן רשע אף אם אתה מדחה אותו ולא בשתי ידים אינו נדחה לגמרי
רק אדרבה אולי ע"י הגערה יתן אל לבו וישוב מדרכו הרעה אבל אם פשתה
המשפחת וקמו סוררים רבים אין לדחותם כי אם מדחה אותם יעשו במה
לעצמן ויהי' כינוס לרשעים ח"ו וצריכין לדבר עמהם בנחת ובאמירה רכה
שישובו מדרכם הרעה והנה לקמן כתיב והגדת לבנך בעבור זה עשה ה' לי
דקדק האוה"ח ז"ל אמאי כתיב לשון והגדת שמורה שיתכוין בה דברים קשים
כגידין וכו' עוד צל"ד אומר לאמר והלא כבר אמר והגדת יעיי"ש אך י"ל
שמוזה למד בעל אגדת פסח שתשובה זאת על שתי בנים על בן רשע יחיד
השואל מה העבודה הזאת לכם שמורה על בן רשע לכם ולא לו שהוציא את
עצמו מן הכלל לו אמר הכתוב והגדת שיכוין לדברים הקשים כגידין שידייק
תיבת לי לי ולא לו אילו הי' שם לא הי' נגאל אף שדוחה אותו עי"ז עכ"ז
ליחיד ראוי להיות שמאל דוחה וכו' אפשר עי"ז ישוב כנ"ל ולשאינו יודע
לשאול אמר הכתוב לאמר היינו אמירה רכה בעבור זה עשה ה' לי ולא ידייק
תיבת לי כי בפשוטו תיבת לי מורה על הא דאמרו חכו"ל חייב אדם לראות

א"ע כאילו הוא יצא ממצרים ומשו"ה יאמר לי כי השאינו יודע לשאול בודאי אינו בבחי' הזאת.

אבל הבן רשע דיכול ג"כ לבוא לידי זאת כי הוא מבין רק הוא רשע ערום ושפיר הך תיבת לי מדויק לי ולא לו אילו הי' שם לא הי' נגאל אבל אם יאמרו אליכם בניכם היינו רבים הפורקים עול מ"ש וישאלו מה העבודה הזאת לכם אין לדחותם כי אפשר יעשו כנסי' להרע ויוסיפו לחטא כי לרבים יש להם כח כמובן ע"כ ראוי לומר להם תשובתם בנחת ובאמירה רכה ואמרתם זבח פסח הוא וכו' אשר פסח על בתי בני הרצון אתם לכו חזו מפעלות ה' אשר פסח על בתי בני ישראל ופרש"י ז"ל שהקב"ה מדלג בתי ישראל מבין בתי מצרים וקופץ ממצרי למצרי וישראל אמצעי נמלט ועוד פרש"י ופסח וחמל ושניהם אמת כי הך דילוג הי' בחמלה כי מסתמא הישראלים אשר דרו בין המצרים הי' רשעים כאשר טען השר של מצרים לפני קריעת ים סוף הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז וכו' כי הכשרים בודאי הי' בארץ גושן ובין המצריים הי' רשעים אשר לא הי' ראויים לגאולה והקב"ה בחמלה דלג את בני ישראל ומלט אותם והוציאם מטומאת מצרים והכניסם לשערי הקדושה כידוע ע"כ גם אתם אין לייאש עצמכם אף שאתם עתה רשעים עכ"ז עשו תשובה והשי"ת נותן יד לפושעים וימינו פשוטה לקבל שבים ויקבל אתכם בתשובה והשיבו וחיו והכל ניחא בס"ד.

ועתה י"ל על תשובת החכם ששאל מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקנו אתכם ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ודקדקו המפרשים מה תשובה זאת על שאלה זאת אך י"ל דהנה דקדקו המפרשים דאמאי על שאלת הרשע דקדק המגיד על אומרו לכם לכם ולא לו ולפי שהוציא א"ע מן הכלל הלא גם החכם אומר אתכם ויש מי שתירץ דהחכם כולל עצמו באומר ה' אלקינו יעי"ש אך יקשה עוד דאמאי אומר באמת אתכם ולא אומר אותנו אך י"ל דהחכם הוא שפל בעיניו כדכתיב והחכמה מאין תמצא לזאת חושב בנפשו כי אינו ראוי לעדות וחוקים ומשפטים כאשר מצינו אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו לזה אשר צוה וכו' אתכם א"כ מורה בזה מדת הכנעה ושפלות רוח לזה אמר ואף אתה אמור לו וכו' אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן י"ל דהנה איתא בגמרא מאן דפירש אפיקו מיני מתיקה דלאחר שאכל את הפסח אין נפטירין מן הסעודה באכילת מיני מתיקה ופירות שרגילין לאכלן אחר הסעודה שלא יאבד טעם הפסח מפיו יעי"ש ויש להבין דאמאי דוקא בפסח כן ולא בשאר אכילת מצוה כגון תרומה וקדשים אך י"ל משום דפסח מורה על הדילוג והחמלה כנ"ל היינו שלא היו ראויים לגאולה רק בחמלה זאת הטעם צריך שלא יאבד רק לזכור תמיד שהוציאם ממצרים בחמלה ונזכה עי"ז להיות

ענוים ושפלים. יה"ר שנוכה לכוין לאמיתה של תורה ולא יצא מפינו שום דיבור שלא כרצונו ית"ש. דברי ידידך הדו"ש ומצפה לשמוע בשורות טובות. הנני דו"ש אביך הוא ידידי וחביבי נ"י. והנני דו"ש ש"ב ידידי יקירי ר' יעקב דוד נ"י.

אפרים

ב"ה אור לום ד' ניסן תרפ"ז לפ"ק.

החווה"ש לכבוד ידידי היקרים האהובים והנעימים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י וכבוד ש"ב הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה יעקב דוד נ"י וכבוד האברך יקר מאד נעלה מו"ה הלל נ"י. אחרשה"ט. לאשר כי כן המנהג מאז לברך את רעהו על החג המצות שיהי' בכשרות ובשמחה לכן באתי ג"כ לברך אתכם ידידי הנה ידעתי כי עת צרה היא ליעקב אך תיכף כתיב וממנה יושע לכן גא חזקו ואמצו אל ירך לבבכם בראותכם כי המסחר יורד ח"ו כי מצינו ירידה צורך עלי' כי לא יעזוב וכו' הנה החדש הזה אשר ישועות בו מקיפות הנה פ'ס'ח' בגימטריא ק'מ'ח' והוא מורה על פרנסה כמאמרם ז"ל אם אין קמח וכו' כדמצינו באבותינו שיצאו ממצרים כי משירי מצה אכלו עד אכילת המן ואיתא בהגדה כי חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים ובודאי ברוב רחמיו הגדולים ישפיע גם לנו ולכל ישראל ג"כ שפעת מזוני רויחי וכל הצטרכות ע"י מצות הפסח שנוכה לקיים.

והי' מרגלא בפומא דאדמו"ר זצלה"ה מראדישיץ לפרש מוציא מצה מרוד הרצון בהמצה מוציא את המרירות ע"כ נא יתן ה' בלבנו אמונה ובטחון לבטוח בו ית"ש ובודאי יעשה עמנו חסדים טובים חזקו ואמצו כי כמה וכמה פעמים הי' צר ומצוק מאד ואח"כ הרחיב ה' יהי רצון שירחיב ה' לכם בתוך שאר ישראל ולא יאחר עוד הישועה רק תיכף ומיד יעזור לכם במדה טובה ישועה ורחמים ויראנו ה' חסדו וישעו יתן לנו וימהר ויחיש לגאלנו בחדש הזה כמאמרם ז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. דברי ידידכם הדו"ש ומבקש טובתכם וזרמת קרנכם למעלה בתוך שאר ישראל.

אפרים

כבוד ידידי יקירי וחביבי ר' הלל נ"י.

אבקשך שתלמוד בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן בכל מה שתוכל הנה בליקוטי תנינא סימן מ"ד כ"ג כ"ד מ"ח הנה שם נצרך לך מאד ובכל

מקום שתלמוד יהי' לך טובה בכל ענינים גם תלמוד בכל יום מעט שו"ע אפשר תלמוד קיצור שו"ע כסדר בכל יום סעיף או שני סעיפים כדי שתדע איך להתנהג כידוע שרבינו ז"ל הזהיר מאד ללמוד בכל יום שו"ע ואתה אין לך פנאי אבל ללמוד קיצור שו"ע מעט בכל יום תוכל ואם תוכל ללמוד בכל יום גם מעט גמרא בודאי מה טוב והעיקר שיעזור השי"ת לעבדו ית"ש בתוך הרחבה בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.

הנה בשב"ק העבר למדתי ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן מ"ח ז"ל כשאדם נכנס לעבו"ה אזי הדרך שמראין לו התרחקות וכו' ובאמת כל התרחקות הוא רק כולו התקרבות וכו' ע"כ מי שרוצה ליכנס בעבודת ה' יזכור זאת היטב וחזק עצמך מאד ועשה מה שתוכל בעבודת ה' וכו' יעיי"ש בארוכה ועפ"י דבריו הקדושים ז"ל י"ל הא דאמרו ז"ל גשמים סימן קללה בחג אמאי תפסו לשון קללה ולא אמרו סימן רע כמו שאמרו המתפלל וטעה סימן רע אך י"ל דהנה הגשמים בחג הוא ג"כ התרחקות כאילו אינו רוצה בעבודתו וי"ל דהוא ג"כ התקרבות כדי שיהי' לנו געגועים וכיסופים יותר לעבודתו ית"ש אף לו שאין אנו יכולים לקיים מצות כי המצטער פטור מן הסוכה והירשב נקרא הדיוט כידוע אעפ"כ עלינו לעשות מה שנוכל בתשוקה ובאהבה היינו לעסוק בתורה ולעשות שאר המצות אשר בידינו לעשות וזאת הכוונה גשמים סימן קללה בחג כי הנה כתיב בפרשת ראה והקללה אם לא תשמעו וכו' וזאת גם כן הכוונה סוף דהגשמים הם רק סימן קללה היינו אם נפל עיי"ז ואינו רוצה לשמוע אל מצות וכו' לקיים גם מה שביכלתו לעשות מחמת שרואה התרחקות אזי הם סימן וכו' אבל אם מחזק עצמו ואינו נופל ועושה שאר מצות בשמחה אזי אדרבה נתקרב יותר להשי"ת והוי ברכה ואסיים בברכה יתן ה' לך בתוך שאר ישראל שפע ברכה והצלחה בכל ענינים ותהי' בשמחה תמיד הנה הליקוטי תפלות כל תפלה ותפלה הוא יקר מאד מאד וכו' אבל אתה אין לך פנאי אבל עכ"פ תאמר תפלה ראשונה שהיא תפלה להנצל מרוח שטות ושיגעון שלא יטעה היצה"ר להתלבש עצמו במצות שלו ח"ו ונזכה לכוון תמיד האמת כרצונו ית"ש והעיקר שהשי"ת ישים בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו וכו'. דברי ידיך החפץ טובתך.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר התיצבו וראו את ישועת ה' תש"א לפ"ק ירושלם

תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד הנגיד יקר רוח

נדיב לב וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל באתי למלאות רצונך לכתוב לך כאשר הודעתני כי רצונך בזה יה"ר שנוכה לקיבוץ גליות ולבנין בית מקדשנו במהרה בימינו א"ס. בס"ד. פרשת בא למען רבות מופתי וכו' ופירש"י ז"ל מופתי שנים רבות שלשה מכת בכורות וקריעת ים סוף ולנער את מצרים וי"ל דהנה לכאורה קשה דאמאי הוצרך לשלשה מופתים הללו הלא לאחר מכת חשך נתרצה פרעה לשלחם כדכתיב לכו עבדו את ה' רק צאנכם וכו' גם טפכם ילך עמכם והי' יכולים לילך בלי צאן ובקר ויכלו לקנות צאן ובקר מתגרי עכו"ם בדרך כי הי' להם כסף וזהב הרבה אך י"ל דלעולם הי' יכול הקב"ה להוציאם תיכף בלי עשר מכות הגם כי בודאי יש סודות נפלאות אין לשער בזה אך בדרך הפשוט י"ל כי כוונתו ית"ש הי' למען יראו בני ישראל את הנסים והמופתים ההם ויטעו ויקבעו בלבם אמונתו הקדושה וראה השי"ת כי הוצרכו עוד לשלשה מופתים הללו הנ"ל למען יכלו לקבל את התורה הקדושה כדכתיב בהוציאך וכו' תעבדון את האלקים על ההר הזה.

והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ג וישוראל עם קדוש ראו האמת והשליכו החכמות ועי"ז קבלו התורה וכו' יעיי"ש היטב והנה איתא בתורה א' כי בכורה היא ראשית שהיא בחי' חכמה כ"ש ראשית חכמה וכו' יעיי"ש ועי"י מכת בכורות השליכו החכמת מצרים שהיא חכמת חיצונית שהי' חכמים ביותר בחכמת חיצונית כידוע אולם צריכים עוד לעבדות ה' לסלק את המוח ולהשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות כי צריך שיהי' מעשיו מרובין מחכמתו ולא המדרש עיקר אלא המעשה וכו' כמובא בהתורה תקעו אמונה יעיי"ש ומובא עוד בליקוטי תנינא סימן מ"ד גם מהחכמות שיש בעבודת ה' בעצמו צריך להרחיק מאד וכו' דהיינו מה שחושב ומדקדק ביותר וכו' כי בשך ודם א"א לו שיצא יד"ח בשלימות וכו' ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו וכו' יעיי"ש ובקריעת ים סוף ראו כי גם בחכמת התורה שנקרא ים החכמה צריך להיות מעשיו מרובין מחכמתו והוא בחי' הפך ים ליבשה כי ים מרמו לים החכמה כנ"ל וכתוב ויקרא וכו' ליבשה ארץ וארץ מרמו לאמונה ומצות מעשיות דכתיב כל מצותיך אמונה וכתוב שכן ארץ ורעה אמונה ומובא עוד בדברי רבינו בהתורה תקעו אמונה בזה הלשון וצריך אפילו להתנהג ולעשות דברים שנראה למשוגע בשביל עבודת ה' בבחי' באהבתה תשגה תמיד וכו' יעיי"ש והנה איתא במדרש רבה פר' שמות פרשה ג' מהו פתי נער שכן בערביא קורין לנער פתיא יעיי"ש וזה מרמו לנער את מצרים בחי' נער לעשות עצמו כמשוגע ופתי בשביל עבודתו ית"ש ועי"ז קבלו התורה בשלימות כנ"ל וזה י"ל למען רבות מופתי ר' ב' ר'ת' עם הג' מופתים בגימטריא ת' ו' ר' ה' רמו להנ"ל דעי"י הג' מופתים הנ"ל זכו לאמונה שלימה בפשיטות ועי"ז זכו לקבל התורה כנ"ל.

והנה מובא במסכת פסחים דף קי"ח אר"ש משמי' דראב"ע קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב גותן לחם לכל בשר וסמך ל"י לגוזר ים סוף לגזרים יעיי"ש במהרש"א ז"ל מאי סמך הא כמה קראי אפסיקי בינייהו וי"ל דהנה לעיל קאמר הגמרא אמאי נקרא שמו הלל הגדול אר"י מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל ברי' יעיי"ש ולכאורה קשה אמאי נקרא בשביל דבר זה דוקא הלל הגדול ולא מפני שאר הגדולות והנוראות הכתובין בו כגון לעשה שמים בתבונה למכה מצרים וכו' לגוזר ים סוף לגזרים ועוד ועוד אך י"ל עפ"י שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ט"ז וזה לשונו הקשו מפני מה כשאדם מבקש פרנסה אין נותנין לו תיכף וכו' פרנסתו מזומן יעיי"ש וי"ל בדרך פשוט כי השי"ת ברוב חסדו רוצה להראות לכל אחד השגחתו הפרטיות וע"י הסיבות מי שרוצה לראות יוכל לראות תמיד השגחתו יתברך בפרטיות כי אין אדם יודע במה משתכר ובמה שאדם רואה ריוח ידוע הרבה פעמים אינו מרויח כלום ובמה שאין נראה לו שירויח בזה הקב"ה ממציא לו הרוחה ודייקא ע"י הקונה הוזה אשר השי"ת ממציא לו ודייקא ע"י הסיבה הלז אשר השי"ת נותן בלבו לעשות כדכתיב כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל ודייקא ע"י אלו הסיבות רואה תמיד כל היום השגחתו יתברך בפרטיות גם ע"י סיבה קלה יכול הקב"ה לפרנס את האדם.

יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ג ועיי"ש במסכת ע"ז דף ג' יושב וזן וכו' פירש"י ז"ל קוצב להם מהיכן תזדמן פרנסתן הרי כנ"ל נמצא שע"י הסיבות הנ"ל יוכל אדם לבא לידי אמונה שלימה וכוה יש להבין הכוונה קשין מזונותיו של אדם הרצון דאמאי קשין שיצטרך לסיבות כל אחד לפי סיבתו התירוץ הוא כקריעת ים סוף שבאו ישראל ע"י קריעת ים סוף לאמונה כדכתיב וירא ישראל וכו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו כמו כן ע"י הסיבות של המזונות יוכל אדם לבא לידי אמונה בהשגחתו ית"ש בפרטיות וזאת י"ל הכוונה וסמך ל"י לגוזר ים סוף הרצון אף שלכאורה הוא רחוק כי כמה פסוקים מפסקי בינייהו אך מצינו בדברי חכז"ל יש דרך רחוקה וקרובה היינו שהדרך הוא נוח ללכת בלי עקמומיות וקוצים כמו כן י"ל דהסיבות קלות הם בבחי' רחוק יען שצריך לעשות איזה סיבות קלות ואינו מוצא מזומן תיכף כקושיא הנ"ל אך הוא סמוך וקרוב מחמת שמוצא בהם השגחתו יתברך ובא על ידיהם לאמונה כנ"ל.

ובזה י"ל הכתוב היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה הרצון כי הנה כתיב יורדי הים באניות המה ראו מעשי ה' וכו' והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ט' וזה סוחר כי סביב תרגומו סוחר וזה בחי' אמונה כמ"ש ואמונתך סביבותיך יעיי"ש וזה היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה הרצון מה שצריכין לסיבות קלות שהוא ממרחק תביא לחמה ולא נותנין לו

תיכף מזומן כנ"ל כדי לראות מעשי ה' בהם כמו יורדי הים באניות ולבא על ידם לאמונה בחי' סודו כנ"ל ובודאי כל מה שזוכה לאמונה ביותר ע"י השגחתו ית"ש בפרטיות ע"י פרנסתו בנקל ובסמוך לו ביותר ובוזה מובן בדרך הפשוט ולמה נקרא שמו הלל הגדול מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל ברי' כי בזה נראה גדולתו והשגחתו יתברך אף בעוה"ז ואף בשפלים ביותר מקרני ראמים עד קרני ביצי כנים וזה בחי' גדול ה' שמשגיח אף בדברים השפלים בבריות השפלים להכין להם מזון ושמעתי לפרש הכתוב מי כה' וכו' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ על השגחתו בפרטיות גם על התחתונים ולא כמו שאומרים הגוים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו רק באמת מי כה' המגביהי לשבת המשפילי לראות שבמים ובארץ כנ"ל וזה לשון גדול ה' וכ"מ שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו כנ"ל שהוא משגיח על כל פרט ופרט וביותר נראה ע"י המזונות שמתחלק לכל ברי' כנ"ל יה"ר שזוכה לאמונה שלימה כרצונו ית"ש.

הנה המפרשים מקשים על תשובת הרשע שאומר מה העבודה הזאת לכם לכם ולא לו וכו' ואף אתה הקהה וכו' לי ולא לו וכו'. וקשה הא השאלה מה העבודה הזאת לכם כתיב בפרשת בא בפרשת משכו וכתוב אח"כ ואמרתם זבח פסח הוא וכו' ולא כתיב שם אותה התשובה הכתוב בהגדה והתשובה הזאת של לי הוא לשאינו יודע לשאול את פתח לו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי וכו'. אך י"ל דיש לדקדק דמיד לאחר שאלת הרשע מה העבודה הזאת לכם כתיב ואמרתם זבח פסח הוא ולא כתיב ואמרתם להם כדכתיב והגדת לבנך ואמר לו ומצאתי בעוה"י"ת קושיא זאת בכלי יקר עיי"ש אך י"ל דהנה אצל חכם מצינו לשון שאלה בפרשת ואתחנן כי ישאלך בנך וכו' מה העדות וכו' ואצל תם מצינו ג"כ בפר' קדש והי' כי ישאלך בנך וכו' מה זאת ואצל הרשע לא מצינו לשון שאלה רק כתיב כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם מזה עצמו נוכל לידע שהוא רשע שאינו רוצה לידע תשובה כדכתיב לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו ומשו"ה דייקנן בדבריו לכם ולא לו דלעולם תמהו המפרשים הא גם החכם אומר כלשון הזה אשר ציוה וכו' אתכם אך החכם דחזינן ששואל כהוגן ורוצה לידע תשובה אנו דנין אותו לכף זכות כאשר אמרו חכז"ל הוי דן את כל האדם לכף זכות ונוכל לתרץ דיבורו כאשר תרצו המפרשים ז"ל אבל לזה שאינו שואל כלל רק אומר בדרך לעג מה העבודה הזאת לכם ולא יחפוץ בתבונה שפיר תולין הקלקלה במקולקל ודיינין ג"כ את דיבורו לכם ג"כ לכף חוב הנה מהראוי שלא להשיב לו כדכתיב אל תען כסיל ואפיקורס ישראל כ"ש דפקר טפי כידוע אך אמר הכתוב ואמרתם זבח פסח הרצון שהתורה הקדושה ידעה שהמצא תמצא בנים

כאלו ואמרה תורה להאבות של הללו שלא יתיאשו ח"ו כי גם להם תחלת ותקוה כאשר מצינו בספר רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל כי אין יאוש בעולם כלל וכו' יעיי"ש.

וזאת י"ל הכוונה ואמרתם זבח פסח הרצון ואמרתם אתם לעצמכם כי אין שום יאוש גם לאותן הבנים הראיה כי הזבח פסח הוא אשר פסח על בתי בני ישראל ובודאי אותן בני ישראל אשר היו בתוך מצרים הי' בודאי הבדל מעט ביניהם עד שהוצרך לפסוח ופירש"י וחמל כדמצינו בדברי חז"ל שהיו משוקעין קרוב לנ' שערי טומאה ר"ל ואעפ"כ פסח ה' עליהם והוציאם ממ"ט ש"ט והכניסם לנ' שערי קדושה כן יש תחלת ותקוה גם לאותן הבנים ולפי"ז מיושב מה שפרש"י ז"ל על ויקוד העם וישתחוו על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהי' להם דלכאורה יש להבין מה בשורת הבנים הא הוא דרך הטבע להוליד בנים אך להנ"ל מיושב דהשתחוו ע"י הבשורת הבנים דאף לבנים הרשעים ג"כ לא יהי' יאוש כלל דמסתמא חשבו או אפשר ראו דיהי' להם גם בנים רשעים כמו שראה יעקב לבני אפרים ומנשה וכאשר כי גם להם אין יאוש שמחו והשתחוו כנ"ל אבל הבעל ההגדה אומר אף לו שאינך מצווה להשיב להרשע תשובה כדכתיב אל תען כסיל כי לא יחפוץ כסיל בתבונה אעפ"כ אף אתה הקהה את שיניו ותן לו עכ"פ גערה.

כאשר מצינו בספר נועם אלימלך הקדוש ז"ל בפרשת קרח וז"ל וגם זאת אם הצדיק גוער באיזה אדם גם הגערה הזאת פועל בו שלא ישתקע בחטאו כי הצדיק בגערותו שגוער בו הוא משבר כח הקליפה של הרשע יעיי"ש ואמור לו וכו' לי ולא לו כי יש לדקדק דכתיב והגדת לבנך ביום ההוא לאמר דהנה לשון הגדה מצינו בלשון קשה ולאמר הוא לשון רכה כאשר מצינו כה תאמר לבית יעקב ותגיד וכו' אך י"ל דהכתוב והגדת לבנך אף דעיקרו בא לומר לשאינו יודע לשאול אעפ"כ רמז יש בו גם להרשע לומר ומש"ה כתיב והגדת לשון קשה כי שניהם הם בלי שאלה הן הרשע והן השאינו יודע לשאול אולם להרשע אומרים בלשון קשה כדכתיב והגדת בדרך גערה כנ"ל ומה הוא הלשון קשה תיבת לי לרמוז לי ולא לו ולהשאינו יודע לשאול הוא לאמר בלשון רכה כי אינו יודע לדייק תיבת לי על הנ"ל כמובן והכל ניחא בס"ד.

הא דכתיב קדש ורחץ ולא כתיב קדש רחץ בלא וי"ו כמו בכל הסימנים י"ל בדרך פשוט דהנה מבואר ברמ"א ז"ל בשו"ע או"ח סימן רע"א סעיף י"ב דלכתחילה יטול ידיו קודם קידוש ולקדש על היין וכן המנהג פשוט ואין לשנות חוץ מלילי פסח יעיי"ש אף דאנן לא נהגינן כן יעיי"ש בט"ז אך בודאי בימי הרמ"א ז"ל הכי נהגו ומש"ה נתנו סימן בכדי שלא לבא לידי טעות יען שנהגו תמיד ליטול ידיו קודם הקידוש אבל עכשיו ורחץ הרצון בוי"ו

הנוסף לאחר הקידוש דוקא. י"ל על הסימן נרצה דלכאורה תמוה ומצאתי בעזיה"ת להגדה של מהר"ל ז"ל הקדוש שהי' קשה לו על הסימן של נרצה שאינו מורה על שום עשי' כמו כל הסימנים שמורין על עשיות מה לעשות יעיי"ש אך י"ל בפשוט שלא יעלה בלב איש מורך שלא עשה כלל יען כי בכל עשי' יש כוונות רבות גדולות ונוראות מה אנו וכו' ע"ז בא הסימן נרצה שישמח בלבו אף שלא עשה כראוי אעפ"כ מעט דמעט שעשה גם זאת נרצה לפניו ית"ש כרחמיו וכרוב חסדיו ובפרט בלילה הזאת שהי' העלי' שלא בהדרגה כמבואר בספרים הקדושים יה"ר שיהי' אמרינו לרצון לפניו ולא נאמר כלל דבר שלא כרצונו ית"ש.

הנה סיפר לי בני חורגי משה יוסף נ"י מה שרואה במלאכתו השגחתו בפרטיות כי לפעמים הולך ומחפש ואינו מוצא ולפעמים עולה בדעתו לילך אל מקום אחד ומוצא תיכף מלאכה להשתכר ואם הי' הולך באיחור רגע לא הי' מוצא וכיוצא בזה נפלאות בהשגחה פרטיות ודע כי יש בו טוב ואינו דואג על פרנסתו כי אף לפעמים עובר איזה זמן ואינו מוצא להשתכר אינו דואג ואומר שיעזור השי"ת שאח"כ ימצא עבודה והנה הי' שבוע שעד יום ה' הרויח רק שילינג אחד וביום עש"ק ב"ה הרויח א' לא"י יה"ר שגזכה לאמונה שלימה ולגאולה שלימה בב"א. ועתה בענין שעובר עליך וכו' בעזיה"ת הנה ידעת כי אוהב נאמן אני לך מאז ועד עתה והנני חפץ בטובתך מאד לזאת הנני מבקש ממך להיות שב ואל תעשה כי מי יודע מה שהעגמת נפש הלז פודה אתכם מכל צרה וצוקה ובודאי ימלא ה' כל מחסורך ותקיים מאמר הכו"ל כל גל וגל שבא עלי נענית לו ראשי הוי קבל וקיים ובודאי תזכה לכל טוב בגשמיות וברוחניות בגוף ונפש וממון. דברי ידיך החפץ טובתך.

אפרים

ואם תקשה הלא גם אם יתן השי"ת תיכף הפרנסה מזומן כנ"ל ג"כ יראה האדם השגחתו יתברך אך י"ל דבדבר הרגיל אין האדם נתפעל כ"כ צא ולמד מאנשי דור המדבר שתפלו על המן אף שהי' דבר נסי אך י"ל בשביל שהיו רגילים בו וע"י הסיבות קלות שעושה האדם בעזיה"ת רואה בכל עת נפלאות חדשות ויוכל לבא ביותר לאמונה וידוע מדברי רבינו ז"ל כי צריך להתחיל בכל פעם מחדש.

דברי ידיך הנ"ל.

ב"ה יום א' לסדר התיצבו וראו את ישועת ה' וכר תש"ה לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ איש נאמן רוח נדיב לב וכר מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכר ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה בחסדי ה' באתי לשמחך בד"ת ויה"ר שנזכה לדיבורים אמתיים בזכות רבינו ז"ל נ"חל נ"ובע מ'קור ח'כמה.

כתיב והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם ואמרתם זבח פסח וכר' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו ופירש"י ז"ל על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיה להם יעיי"ש ויש לתמוה מה זה בשורת הבנים שיהיה להם וכי סלקא דעתך שלא יהיה להם בנים בארץ ישראל ועוד קשה לפי דברי המגיד שדברי מה העבודה הזאת לכם קאי על בן שהוא רשע באומרו לכם לכם ולא לו וכר' א"כ מה זה בשורה שיהיה להם בנים רשעים ח"ו אך י"ל לפי מה שהקשו המפרשים על דברי הגדה אצל בן רשע נאמר ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לי ולא לו אילו היה שם לא היה נגאל הלא הפסוק זה שייך לבן שאינו יודע לשאול כמאמר ההגדה ושאינו יודע לשאול את פתח לו שנאמר והגדת לבנך וכר' בעבור זה עשה ה' לי וכר' וגם קשה הלא בתוה"ק כתיב לאחור דיבורי הרשע שאומר מה העבודה הזאת לכם כתיב ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח וכר' גם יקשה אמאי כתיב והגדת לבנך לאמר בעבור זה וכר' הלא לשון הגדה מורה על דברים קשים כגידין כידוע ולאמר מורה על דיבורים רכים כידוע יעיי"ש בכלי יקר ז"ל בפרש"י בא.

אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בספר אבניה בדזל רז"ל אמר א יוד בעדארף בעטין עהר זאל האבון אסאך קינדער וויא אזוי זייא וועלן זיין ווארים און משיח וועט קומען און וועט פארעכטין דיא גאנצע וועלט וועט זיין א תיקון ציא אלע דורות בין אדם הראשון יעיי"ש ולפי"ז י"ל דהך קרא והגדת לבנך וכר' לאמר קאי לאמר לבן רשע ולבן שאינו יודע לשאול ששניהם אינם שואלים כי הבן רשע אינו שואל רק אומר מה העבודה הזאת לכם הרצון שבא לרפות ידי אביהם שעוסקים בעבודה והבן רשע רוצה לבטל ולרפות ידיהם מעבודתם ושאינו יודע לשאול בדאי אינו שואל לזאת לשניהם נאמר פסוק אחד רק להבן רשע נאמר ביחוד תיבת לי ומרמו ולא לו והוא דיבורים קשין כגידין ולבן שאינו יודע לשאול נאמר באמירה רכה בעבור זה עשה ה' לי

וכו' ונאמר בפשיטות ובתמימות כי בודאי הבן שאינו יודע לשאול אינו מבין הדיוק לי ולא לו כמובן והך קרא ואמרתם זבח פסח וכו' אינו קאי להשיב להבן רשע רק הוא נאמר בפני עצמו לחזק ידי אביהם של הבנים הרשעים שלא ירפו ידיהם ולא יתיאשו עצמם ולא את בניהם כי כמו שבפסח מצרים פסח השי"ת על בתי בני ישראל וכו' אף שבודאי אותן שהיו בתיהם מעורבין בין בתי המצריים היו בודאי רשעים כי עיקר בני ישראל הכשרים היה מושבותם בארץ גושן כידוע רק הרבה רשעים היו יושבין בין המצריים וכתוב ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם עכ"ז פסח ה' ופרש"י ז"ל על ופסח וחמל וי"א ודלג יעיי"ש בעבור שקבלו על עצמם מצות הפסח כמו כן לעתיד ג"כ יחמול השי"ת וישלח לנו משיח צדקנו והוא יתקן את כל הדורות אפילו הרשעים ויעשה מכולם צדיקים.

ולפי"ז י"ל מה זה שאנו אומרים משיח צדקנו שהוא יעשה אותנו צדיקים וזאת היא באמת בשורה טובה לפי"ז י"ל ומה דכתיב ויקוד העם וישתחוו מה זה נאמר ויקוד העם בלשון יחיד וישתחוו בלשון רבים אך י"ל דיש כאן שלש בשורות בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיה להם ועל בשורת הבנים נאמר בלשון יחיד ויקוד העם כי לא לכולם יהיה בנים רשעים ח"ו, רק ליחידים כמובן גם ה'ע"ם' י"ל שמרמו על דוד המלך שכתוב מ'אחר ע'לות ה'ביאו והוא בחי' משיח והוא יתקן כל הדורות גם י"ל מה שכתוב במלחמת המלכים שהשיב אברהם אבינו את הנשים ואת ה'ע"ם' מאי זה העם אך י"ל דתיבת העם מרמו על נשמת דוד משיח צדקנו ה'ע"ם' נוטריקון מ'אחר ע'לות ה'ביאו שידוע כי נשמת משיח היתה נשבה בסדום אצל לוט כי מלוט ובנותיו יצא מואב ורות היתה מואבית וממנה יצא דוד ומשיח וזאת השיב אברהם אבינו כנ"ל.

וישתחוו הוא לשון רבים קאי על בשורת הגאולה וביאת הארץ שהם בשורת לכל ישראל כנ"ל גם י"ל כי הדיבורים שאומרים לבן רשע לי ולא לו אילו היה שם לא היה נגאל הרצון דדוקא שם לא היה נגאל רשע כמוהו אבל בגאולה העתידה בב"א כתיב ובאו האובדים בארץ אשור והנדהים בארץ מצרים והשתחוו שלא יהיה נדח ממנו נדח רק כולם יזכו לסעודה בכח התיקונים של משיח צדקנו בב"א ובזה יהיה ניחא מה שאנו אומרים בהגדה ברוך הוא כנגד ארבעה בנים דברה תורה מה זה דברה תורה טוב לבן רשע אך להנ"ל ניחא שמרמזין לו לבל יתיאש עצמו הגם שלעת עתה הקהה את שיניו וגוערין בו אבל גם מרמזין לו שלא יתיאש עצמו שגם הוא יזכה לתיקון ואם אינו מייאש עצמו יזכה לתשובה לקיים מבטן שאול שועתי כדברי רבינו ז"ל בהתורה ואתחנן ליקוטי תנינא סימן ע"ח ור"ת כנגד ארבעה ב'נים ד'ברה ת'ורה כ'א'ב'ד'ת' י"ל הרצון כאבדה המתבקשת כדכתיב ובאו האובדים

וכו' כנ"ל וכמדומה לי שמובא בגמרא לפרש הך קרא ואבדתם בגוים כאבידה המתבקשת. דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממוך.

אפרים

אבקשך לעיין כי הדיו מטושטש.

ב"ה יום ער"ח ניסן תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד ירא וחוד על דבר ה' הנגיד חו"ג יקר רוח נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה באתי לבקשך טובה עבור ידידנו המופלג החסיד וכו' ר' דוד נ"י שכטר כי עני ואביון הוא ל"ע ובביתו אין כל ר"ל וצרכי תג הפסח מרובים ובפרט כעת אשר היוקר האמיר מעלה מעלה לזאת נא ונא שתקח לך אחד מאנ"ש חסידי ברסלב אפשר ידידנו החסיד וכו' ר' אלי' נ"י כי דברתי עמו מזה במוצש"ק העבר ונתרצה לזה או איש אחר ואתם תדברו אל נדיבי לב מאנ"ש שיתנו כל אחד נדבת לבו לסייע להאיש הזה על צרכי יו"ט הבע"ל וידוע מאמר חכז"ל כתיב וילבש צדקה כשריון מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת וכו' כך כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול ותזכו לשמח להאיש הנ"ל ולבני ביתו בחג המצות הבע"ל כי רבה היא לחדי ולמחדי למסכני כידוע בזהר שאומרים בשבת ביום ומובא בחתם סופר ז"ל דיש להקדים יושבי ירושלים על יושבי שאר העיירות בארץ ישראל א"כ היושבים בעיר העתיקה הם קודמים לפי דברי קדשו ז"ל וחפץ ה' בידכם יצליח ויעשו דבריכם פרי וקרן קיימת ושכר הפירות תאכלו בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב וגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה בב"א.

הנה שמעתי אומרים בשם הצדיק הקדוש מראדאמסק בעהמ"ח ספר תפארת שלמה ז"ל שאמר בדרך צחות כדרכו בקודש הנה יש בשו"ע הרבה הלכות על הלכות פסח ואין בו הלכה מהיכן לוקחין צרכי הפסח ע"כ שמעתי אך י"ל כי באמת מבואר גם זאת שם כי בתחילת הלכות פסח סימן תכ"ט סעיף א' מביא הרמ"א ז"ל ומנהג לקנות חטים ולחלקן לעניים לצורך פסח וכו' יעיי"ש ע"כ י"ל כי ידוע כי ע"י אתערותא דלתתא איתער אתערותא דלעילא וי"ל דע"י שבני ישראל נתעוררין בצדקה וחסד בחדש ניסן על צרכי הפסח כי באמת ישראל עם קדוש נתבעין זנותנין תמיד אך ההתעוררות על חג הפסח

הוא ביותר כנראה בחוש עייז נתעורר חסד גדול לעילא ונשפע שפע רב לעם ישראל ובעה"ת יש ויש לכל אחד מישראל שפע על חג הפסח ברחבה. וי"ל דמשו"ה מביא הרמ"א ז"ל בסוף סימן תכט הנ"ל ונוהגין להרבות קצת באכילה ושתייה ביום אחר החג והוא אסרו חג יעיי"ש ולכאורה קשה כי דבר זה היה לו להביא בסוף הלכות פסח ולא בתחלתו אך י"ל כי זאת שנשאר מחג הפסח להרבות קצת באכילה ושתייה ביום אחר החג הוא ג"כ מזה השפע רב אשר נשפע מאת השי"ת על צרכי החג ברווח עד שנשאר גם על אחר החג כנ"ל.

הנני מבקש ממך לאשר שהובא בספר המדות כי צריך להחזיק טובה להנותן ולא תאמר שלא נתן לך משלו לזאת לאשר כי ידוע לך כי ר' שמואל שה' ג"י שלח לי א לאי' משלוח מנות לכן כאשר תמצא אותו תמחול לו לומר לו בשמי החזקת טובה יה"ר שנזכה לקיים כל דברי רבינו ז"ל בפשיטות ותמימות והנני מחזיק טובה לך ידידי יקירי וחביבי על המפה שהובא לי עיי זוג' תחי' הנה שמעתי בשם מוהרנ"ת זצ"ל שאמר על מה שאומרים העולם כי צריכין על פסח או מהיכן לוקחין על פסח ואמר הוא ז"ל כי על פסח הוא דבר קל וקרוב לבא בעוה"י אך ליקח הפסח בעצמו היינו הארת וקדושת הפסח זאת הוא דבר גדול וצריכין כיסופין ותפלה להשי"ת שנזכה להארת וקדושת הפסח ולקיים כל המצות הנוהגות בפסח הכל כרצונו ית"ש יה"ר שנזכה לכל הנ"ל. דברי ידידך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ושנזכה לעלות לרגל עם כל ישראל אחינו בפסח הבע"ל.

אפרים

בשלה

ב"ה יום ג' אמור אל ישוב ד'ך' נכלם למב"י תרפ"א לפ"ק.

החווה"ש יחולו על כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך הרבני החסיד המזפ"ג בתורה ויראה יקר רוח איש חמודות כש"ת מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. הנה כבר ברכתי אותך ברכת מז"ט כאשר עזרני השי"ת בטובו הגדול כן יעזרך ולכל עמו ישראל בכל טוב ועתה מה נשיב לה' כל תגמולוהי עלי יש לפרש הכתוב כל תגמולוהי עלי משל לאחד שיש לו בן יחיד אשר אהוב לו ביותר ובודאי כל טוב אשר לו נותן לבנו יחידו כמו כן יש לפרש כוונת דוד המלך ע"פ כל תגמולוהי עלי הרצון שכל התגמולים

וכל הטובות נותן ה' לי כמו שהייתי אני לבדי בעולם ובאמת נותן הקב"ה לכל אחד המכיר טובתו כל התגמולים כמו שיש לפרש הכתוב וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם והכתוב אומר את אשר דמשמע שמפרש למי וי"ל שהרצון את אשר אחון למי שמכיר מך ערכו ושפל מצבו והקב"ה חננו מאוצר מתנת חנם לזה נותן הקב"ה רב חסד וטובו הגדול יתן ה' בלבנו להכיר טובו הגדול להודות לו תמיד ולשמח בישועתו.

הנה איתא בדברי קדשו של הרבי זצ"ל מלובלין לפרש הכתוב הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו הרצון דעי"ז שמודין ומשבחין לה' על טובתו עי"ז תתמיד הטובה לעולם ועי"ז כי לעולם חסדו ויש לפרש הא דאיתא בשיר היחוד ימה אשיב לך והכל שלך יש לפרש מה אשיב לך אף אמנם נודה לך ונשבחך הא כל הכח של ההודאה הוא רק מאתו ית"ש ועי"ז גופא ג"כ יש להודות לו ואין לדבר סוף ובדרך זה יש לפרש ג"כ פירש"י ז"ל בשירת הים בשלח כי גאה גאה על כל השירות וכל מה שאקלס בו עוד יש בו תוספת וכו' יעי"ש יש לפרש ג"כ כנ"ל כי עי"ז גופא שאקלס יש בו תוספת להודות לו עי"ז ג"כ שזכינו לקלס לו בכחו כי ממך הכל. יה"ר שנזכה להכיר טובתו להודות לו תמיד ולעשות לו נחת רוח תמיד כמו שאיתא בספר תנא ד"א הקדוש ותהי' לך קורת רוח מישראל בכל מקומות מושבותם ונזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולגאולה שלימה במהרה אמן. דברי ידידך החפץ טובתך ומוקירך באהבה.

אפרים

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל באתי למלאות את רצונך ויהא רעוא מהשי"ת דאימא מילתא דתתקבל לרצון לפניו ית"ש. הנה איתא בספר תנא דבי אלי' פרק ט' ומה נשתנית יעל אשר חבר הקני וכו' שבאת תשועה גדולה לישראל על ידה שנאמר ותקח יעל אשת חבר את יתד וכו' רק אמרו חכמים יעל אשה כשרה היתה עושה רצון בעלה היתה מכאן אמרו חכמים אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה יעי"ש הן אמת שידעו חכו"ל ברוח הקודש אבל התורה ניתנה גם בדרך הפשט וי"ל בדרך הפשוט דהנה כתיב וסיסרא נס ברגליו אל אהל יעל אשת חבר הקני כי שלום בין יבין מלך חצור ובין בית חבר הקני ותצא יעל לקראת סיסרא ותאמר אליו סורה אדוני סורה אלי וכו' ויש להבין דהלא אנו רואין שהיתה בכעס עליו דהרי הרגה אותו א"כ אמאי רצתה שיסור אלי' והיא בעצמה קראתו כנ"ל הלא אין סומכין על הנס

אך י"ל שהיא עשתה זאת בתמימות יען שידעה שיש שלום בין יבין מלך חצור ובין בעלה חבר הקני כנ"ל לכן עשתה רצון בעלה ומחמת שכיוונה לשם שמים בתמימות לעשות רצון בעלה לזאת זכותה לנס גדול שהרגה אותו ונעשה תשועה גדולה לישראל על ידה ושפיר מוכח מכאן דאין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה דחזינן כי מזה הדבר שקראתו אליה ונראה ללא טוב הדבר והי' באמת נגד רצונה כי שנאתו בתכלית השנאה דהרגתו אך יען שכיוונה לש"ש בפשיטות ובתמימות זכותה לנס ובאה תשועה גדולה לישראל על ידה ושפיר מכאן אמרו חכמים כנ"ל.

והנה במסכת פסחים א"ר שיזבי משמי' דראב"ע קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב נותן לחם לכל בשר וכו' וסמ"ך ליה לגזור ים סוף לגזרים יעיי"ש במהרש"א ז"ל שהקשה מאי סמ"ך לי' הא כמה קראי אפסקי בינייהו יעיי"ש אך י"ל דהנה שם בגמרא איתא ולמה נקרא שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה ופרש"י ז"ל שם דכתיב הודו לא' השמים נותן לחם וכו' והיינו דבר גדול יעיי"ש ויש לפרש דהנה יש לדקדק במזמור הזה הכתיב לעושה שמים בתבונה לעושה אורים גדולים וכו' למכה מצרים וכו' דהלמד מורה על הודו דכתיב מקודם והרצון הודו לעושה שמים בתבונה הודו לעושה אורים גדולים וכו' והכא כתיב נותן לחם לכל בשר ולא כתיב בלמד ומשו"ה פרש"י ז"ל דהודו דכתיב בתרי' קאי על הכתוב נותן לחם לכל בשר והרצון להראות גדולתו של הקב"ה שהוא א' השמים שיושב ברומו של עולם ונותן לחם לכל בשר שהוא משגיח בפרטיות לפרנס ולכלכל מקרני ראמים עד כו' אך קשה מדוע לא נכתב כסדר הודו לא' השמים וכו' נותן לחם לכל בשר אך משום דקשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף והנה ידוע דהים סוף גקרע ליי"ב קרעים לשנים עשר שבטים צא וחשוב הפסוקים במזמור הלז מן לגזור ים סוף לגזרים עד נותן לחם וכו' יש י"ב פסוקים א"כ כל הי"ב פסוקים מרמזים לענין דבר זה שנקרע הים ליי"ב קרעים כמו שיש י"ב פסוקים מן לגזור ים סוף לגזרים עד נותן לחם וכו' שהם שזוים להדדי ושפיר קאמר הגמרא וסמ"ך לי' לגזור ים סוף שנקרא סמוך לי' דהא הי"ב פסוקים מרמזים ג"כ על השנים עשר קרעים כנ"ל דאל"כ הי' לו לכתוב הודו מקודם נתן לחם להיות כסדר אלא ודאי משו"ה כתיב מקודם להיות סמוך לגזור ים סוף ביי"ב פסוקים כמו י"ב קרעים כנ"ל.

והנה יש להבין דאמאי קשין מזונותיו של אדם הלא התוי"ט ז"ל מביא בפרק שלשה שאכלו דמשו"ה בתורה אומרים ברכו את ה' דמורה על רחמים ובברכת הזימון אומרים גברך לאלקינו שמורה על דין משום שהדין נותן לכלכל את ברואיו אבל התורה ניתנה בחסדו יעיי"ש אך י"ל דבאמת

מי שידוע זאת ובוטח באמת על השי"ת כדכתיב השלך על ה' יתבך זן אותו השי"ת אבל מי שאינו בוטח ודואג ועצב לזה קשין לו מזונותיו ר"ל ומש"ה קאמר כקריעת ים סוף די"ל דמש"ה היה קשה בשביל שיראו מאד ויצעקו היה להם לבטוח בה' שבודאי כשם שעשה להם נסים במצרים ובפרט ביציאת מצרים בודאי לא עביד הקב"ה ניסא לשקרא בודאי יעזור השי"ת להם עוד ומש"ה הי' קשה הקריעה והי' קטרוג מחמת שנפלו מהאמונה והבטחון ובזה יש לפרש ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא אמאי כתיב אשר ברא לכתוב ומכין מזון לכל בריותיו אך להנ"ל מיושב דאותן אשר בוטחין בו ית"ש לאשר שבראם בודאי יזון ויפרנסם באמת מכין להם מזון ואינם צריכין לעשות סיבה לפרנסה כי הקב"ה מכין להם מזון.

ובזה י"ל הא דבירך יצחק ליעקב ויתן לך הא' ודרשו חז"ל בדין הרצון שברכו במדת הבטחון שיזכה לבטוח בו ית"ש שבודאי יתן לו בעבור שבראו וממילא מגיע לו משורת הדין כנ"ל וזה נמי שדרשו עוד ויתן יתן ויחזור ויתן כיון שברכו במדת הבטחון ודרך הבוטחים שאין מבקשין על זמן רב כיון שבוטחין בו בכל עת רק כמו המן שלקטו מדי יום ביומו וגם יש לומר מה שאמרו חז"ל בתחלה עלה במחשבתו לברא במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים ושתפו במדת הרחמים יקשה הלא ידוע בספרים ובפרט בדברי רבינו כי השי"ת מחמת רחמנותו ברא את העולם אך י"ל דבאמת מחמת רחמנותו ברא העולם להטיב לבריותיו רק שיבטחו בו בבטחון שבודאי ישפיע להם שפעו לאשר שבראם ובזה באמת הדין נותן שמגיע להם כדברי התוי"ט ז"ל הנ"ל וראה שאין העולם מתקיים כי לא כל אדם זוכה לבטחון והקב"ה חפץ חסד ורצה ליתן אף לאותן שלא הגיעו למעלת הבטחון ודואגים ועושין סיבות שונות בשביל פרנסתם לזה שתף גם מדת הרחמים לקיים פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון לזה כתיב בראשית ברא אלקים היינו במדת הדין כמו שדרשו חז"ל כתיב ב'ר'א' ר'ת ב'י' א'נא ר'חיך היינו במדת הבטחון שאז מגיע בשורת הדין. יה"ר שנזכה לאמונה ובטחון בשלימות שנזכה לבא חיש קל מהרה לארץ ישראל אשר שם היא יסוד האמונה כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן קנ"ה יעיי"ש וע"י אמונה באין לבטחון.

הנה שמעתי להקשות ומובא בספר שם משמואל ז"ל על הא דכתיב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאד וכו' אמאי יראו הלא ראו הנסים שעשה השי"ת להם במצרים יעיי"ש וי"ל דהנה כתיב מקודם וירדוף אחרי בני ישראל ובני ישראל יוצאים ביד רמה וכו' ואח"כ כתיב ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם וכו' ויראו מאד וקשה אמאי מקודם כתיב יוצאים ביד רמה ופרש"י ז"ל בגבורה גבוה ומפורסמת ואח"כ ויראו אך י"ל דמקודם הי'

רדיפה ממש כדכתיב וירדוף וכו' לזאת לא יראו כלל דידעו שיעשה השי"ת להם עוד נסים ונפלאות אך אח"כ י"ל דפרעה הי' חכם גדול בסט"א וידע שלא יעשה להם כלום וחשב עצה להתקרב להם כדכתיב ופרעה הקריב וחשב לעשות כמו שרצה עשו כדכתיב בפרשת וישלח ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך לזאת כתיב והנה מצרים נוסע אחריהם ולא כתיב רודף אחריהם ואפשר י"ל זאת בדברי רש"י ז"ל נוסע אחריהם בלב אחד וכו' שכיוונו לילך אחר ישראל ולהיות עמהם כאחד ומזאת יראו פן יחטיאו אותם ח"ו.

הנה מצינו במסכת ב"מ דף ק"ז א"ל רבה לרבא בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין רהיטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כריך ואמרו רבנן השכם ואכול וכו' א"ל דכתיב לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש א"ל את אמרת לי מהתם ואנא אמינא לך מהכא דכתיב ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה מקרבך ועבדתם את ה' אלקיכם זו ק"ש ותפלה וברך את לחמך זו פת במלח וכו' מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך עיי"ש וי"ל אמאי השיב לו רבא בר מרי מקרא מדברי קבלה ולא השיב לו ממקרא בפירוש דכתיב ועבדתם וכו' וברך את לחמך ואת מימך והסירותי וכו' וגם יש לדקדק על התשובה שאמר לו את אמרת לי מהתם ואנא אמינא לך מהכא מה צורך בדיבורים הללו. אך י"ל דמש"ה לא רצה רבא בר מרי להשיב לרבה מהך קרא דועבדתם את ה' אלקיכם דהכוונה על ק"ש ותפלה כנ"ל דזה שייך רק ליחידי סגולה אשר יש לומר עליהם דיוצאים בחובת ק"ש ותפלה כראוי ולהם מועיל שפיר פת שחרית אבל לכלל ישראל אף להגרועים והפחותים יש לומר רק מהכתוב לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש והכוונה לא יכם שרב ושמש כיון דלא ירעבו ולא יצמאו ורבא בר מרי רצה להמשיך התיקון הגדול של פת שחרית גם לכל איש ישראל אף לעמי הארץ והגרועים ורבה הבין כוונתו והשיב לו את אמרת לי מהתם דהוא החזיק עצמו לבינוני כידוע שאמר רבה על עצמו כגון אנא בינוני ולא החזיק עצמו שיוצא י"ח כראוי בק"ש ותפלה וצריך ג"כ להך קרא לא ירעבו וכו' ואנא אמינא לך הרצון שאתה במדרגת צדיק גמור שאתה יוצא חובת ק"ש ותפלה באמת י"ל לך מהך קרא ועבדתם כו' כנ"ל. נא להתפלל בבוקר השכם ולקיים פת שחרית ויקויים בכם וברך וכו'. ידידכם הדו"ש.

אפרים

ב"ה ט"ז שבט תרח"ץ לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג
וכו' מו"ה הלל ג"י מיכאליץ.

הנה מכתבך ואשר בתוכו החצי לא"י קבלתי לנכון מה אמר לך ידידי
יקירי כי כמדומה לי כי ת"ל שמחת מכתבך עלתה על שמחת המעות כי הגם
לא איש דואג אנכי עכ"ז נפלאתי עליך על אשר זמן כביר כזאת לא כתבת
לי שום מכתב ועתה תהי' משכרתך שלמה על אשר שמחתני ישמח ה' אותך
ואת ביתך בישועות גשמיות ורוחניות ותזכה לזריזות ושמחה ותנצל מחסרון
כיס כי מצינו שאמר ר"ש ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס
ויוריק השי"ת לכם שפע ברכה והצלחה וכו' ותמצא חן ושכל טוב בעיני ה'
ואדם ויקוים בך הכתוב ברצות ה' דרכי איש וכו' הנה ראיתי כתוב הפרט
של השנה הזאת ב'ר'צ'ו'ת".

הנה לכאורה יש לתמוה על הא דנהיגי להיות יום חמשה עשר בשבט
יומא דפגרא ומצינו בשו"ע שגם חתן אין מתענה בו בשלמא יום ט"ז באב
מצינו בגמרא כמה דברים שגרמו להיות נקרא היום יום טוב יעיי"ש במס'
תענית אבל בט"ז בשבט לא מצינו רק זאת שהוא ר"ה לאילן ומה בכך להיות
יום שמח. אך י"ל דהנה במסכת ר"ה דף ט"ז בעא מני' ר' יוחנן מרבי ינאי
וכו' שבט דחדשים או שבט דתקופה א"ל דחדשים יעיי"ש בתוס' ד"ה דחדשים
אע"ג שבישול הפירות הולך אחר החמה שנאמר ממגד תבואת שמש ה"ג
כתיב וממגד גרש ירחים וגם ישראל מונין ללבנה יעיי"ש והנה מדברי רש"י
ז"ל בחומש נראה שהך וממגד גרש ירחים קאי על ירקות שהם גדלים מהלבנה
אבל אילנות בישול הפירות אפשר הולך אחר החמה והנה בענבים מצינו
בפירוש שמתוק שלהם ע"י החמה במסכת מנחות בפרק ח' משנה ה' יעיי"ש
בהרע"ב ז"ל ע"כ עיקר הוא מה שסיימו וגם ישראל מונין ללבנה ע"כ י"ל
שבזה אנו שמחים שהר"ה של אילנות הולך אחר הילוך הלבנה ושייך לנו.

יש לדייק מה שאכלו ישראל מהעוגות מצות ס"א סעודות אמאי דייקא
בחשבון הלז אך י"ל דהנה ידוע דבאותן עוגות טעמו טעם מן והנה המן ירד
ביומו ולא היו רשאים להניח על יום מחרת והנה ה'י'ו'ם' בגימטריא ס"א
לזאת אכלו במכוון ס"א סעודות דוקא לרמוז שהי' בהם בחי' מן.

י"ל דכתיב וילונו כל עדת בני ישראל וכו' ואח"כ כתיב ויאמרו אליהם
בנ"י וכו' יעיי"ש היטב בחומש בשלח והנה כתיב וילינו וזהקרי וילונו וי"ל
דהעדת בני ישראל הם הגדולים והחשובים הם ידעו שירד להם המן למחר
דהא גם בהעוגות טעמו טעם מן אך התלונה שלהם הי' על שילינו הלילה של

מוצאי שבת בלא לחם ולא יהי' להם לקיים סעודת מלוה מלכה ולזה כתיב וילינו לשון לינה כנ"ל אך שאר בני ישראל חששו פן לא יהיה לחם לאכל ולזה אמרו מי יתן וכו' ברעב עכ"ז אמרו חז"ל לחם שאלו כהוגן ונתן להם השי"ת כ"ש עתה שכל ישראל כמעט אינם שואלים מותרות רק כל צרכיהם דאוי שירחם השי"ת ויתן להם כל צרכיהם כי אזי ראו עין בעין נסים ונפלאות גדולות ונוראות וכמעט שחסר להם ביומו מיד וילונו ועתה שיש הסתרה וכו' עכ"ז אינם מתלוננים רק מבקשים מהשי"ת ע"כ בודאי ראוי שירחם השי"ת על עמו ישראל לתת להם כל צרכיהם בהרחבה.

י"ל איך שאלו מה לצאת כמובא בפרש"י ז"ל איך רשאיין לצאת ללקוט המן למ"ד אתחומין נמי איפקדו ומובא בתוס' בסוגיא דמתן תורה דהפירוש הוא איסור הוצאה א"כ במרה נצטוו על איסור הוצאה ג"כ ובפרט אם נפרש בפשיטות אתחומין תחומין לבד א"כ איסור הוצאה בודאי נצטוו במרה לכו"ע אם כן אף אם הי' יורד המן בשבת לא היו רשאיין לצאת ללקוט מחמת איסור הוצאה א"כ איך שאלו מה לצאת אך י"ל דהנה קי"ל בשבת דחי נושא את עצמו א"כ י"ל דגם המן הי' בבחינת חי דהי' רוחני וכתוב לחם הקלוקל ותרגומו דמיכלי קליל יעיי"ש וכתוב והממעט לא החסיר א"כ הי' מספיק גם מה שיביאו בידיהם והי' פטורין משום שחי נושא את עצמו וי"ל בזה מה שכתוב לקטו לחם משנה ויבאו כל נשיאי העדה וכו' אמאי דוקא הנשיאי עדה באו ויגידו וכו' אך י"ל דמקודם לא ידעו דהמן לא ירד בשבת דהי' סוברין שהיא כמו מטר דכתיב הנני מטיר וכו' אך איך יכולין ללקוט בשבת אך י"ל דהנה איתא לצדיקים ירד המן על פתח בתיהם כמבואר ביומא דף ע"ה בינונים ויצא העם ולקטו וכו' א"כ להצדיקים יוכל המן לירד בשבת משום שירד על פתחיהם ויוכלו בקל לעשות עירוב או לעשות אצל פתחיהם שלש מחיצות והמן ירד לתוך המחיצות אבל לשאר העם שהי' צריכין לצאת ללקוט המן יש שאלה אם מותרין ללקוט ולהביאו משום איסור הוצאה או נימא דמותר מטעם דחי נושא את עצמו כנ"ל לזה הנשיאי עדה דהי' בודאי צדיקים וירד להם המן כל ימי השבוע על פתחיהם לזה תמהו על עצמם בזה שראו שלקטו לחם משנה כי להם יוכל המן לירד גם בשבת רק לשאר העם צריך להיות לחם משנה אם נימא דיש בו איסור הוצאה לזה אמר להם מרע"ה הוא אשר דבר ה' וכו' הרצון שהמן לא ירד בשבת בעצם אף להצדיקים על פתחיהם אף שיכול להיות בלי חשש איסור הוצאה עכ"ז וביום השביעי שבת לא יהי' בו כמאמר הזוה"ק אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום וכו'.

וי"ל דמש"ה לא אמר משה רבינו להם תיכף והי' ביום הששי והכינו וכו' רק אח"כ אמר הוא אשר דבר ה' יעיי"ש באוה"ח אך י"ל שהי' ספק

לו תיכף אם הך הכנה קאי על שאר העם שהי' צריכין לצאת ללקוט
 דכתיב ויצא העם וכו' ויש איסור הוצאה לזה צריך הכנה מערב שבת אבל
 להצדיקים יש עצה ללקוט על פתחיהם כנ"ל לזה המתין עד ערב שבת וכאשר
 באו הנשיאי עדה והגידו שגם הם לקטו לחם משנה אמר הוא אשר דבר ה'
 וכו' הרצון שהמן לא ירד כלל בשבת אף בלי חשש הוצאה כדברי הוזה"ק
 הנ"ל ובהנ"ל יש ליישב מה שכתוב בזה"ק אמאי לא אשתכח מנא ביומא
 שביעאה וכו' ולכאורה תמוה איך יכולין ללקוט אך להנ"ל יתיישב שיוכל
 לירד לצדיקים או משום דחי נושא את עצמו כנ"ל. יה"ר שנזכה לאמונה
 ובטחון בחי' מן יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן נ"ו כי המן בחי' דעת.
 ועפ"י דבריו הקדושים י"ל מאמר חז"ל ביומא דף ע"ו זה יהושע
 שירד לו מן כנגד כל ישראל ופרש"י ז"ל שעלה עם משה עד תחומי ההר
 וכו' והמתין לו יהושע שם כל מ' יום וכו' שם הי' יורד לו מן כנגד כל ישראל
 יעיי"ש ויש להבין אמאי צריך להאי גס הא לא עביד קב"ה גיסא בכדי אך
 י"ל דירד לו מן כנגד כל ישראל הרצון שירד לו דעת כנגד כל ישראל כי
 המן בחי' דעת יען שהי' מקושר מאד למשה רבינו שהכתוב מעיד עליו לא
 מש מתוך האהל גם באותן מ' יום המתין אצל ההר ולא למד אצל אחר שהי'
 אז צדיקים גמורים גדולים רבים כידוע עכ"ז החזיק עצמו בקשר אמיץ וחזק
 רק במשה רבינו לכן זכה לדעת כנגד כל ישראל כנ"ל מזה יכולין ללמוד
 מה שמבואר בדברי רבינו ז"ל קמא סימן קכ"ג העיקר והיסוד שהכל תלוי
 בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה
 דבר קטן ודבר גדול ולבלי לנטות מדבריו ימין ושמאל אפילו יאמר לך על
 ימין שמאל ולהשליך מאתו כל החכמות ולסלק דעתו כאילו אין לו שום שכל
 בלעדי אשר יקבל מהצדיק והרב שבדור וכו' יעיי"ש בליקוטי קמא סימן ל'
 וצריך כ"א לבקש מאד מלמד הגון כזה וכו' וכל מה שהוא קטן ביותר ומרוחק
 ביותר מהשי"ת הוא צריך רבי גדול ביותר כמו שמצינו בעת שהי' ישראל
 במדרגה קטנה מאד דהיינו במצרים שהי' משוקעים במ"ט שערי טומאה הי'
 צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד דהיינו משה רבינו ע"ה וכו' ע"כ
 אין להאדם לומר די לי אם אהי' מקורב אצל איש נכבד וירא ה' אף שאינו
 מופלג במעלה כי הלואי שאהי' מקודם כמוהו אל יאמר כן כי אדרבה וכו'
 דהיינו שיחזור ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד מאד וכו' יעיי"ש.
 ובודאי מה שאמר רבינו ויבקש תמיד היינו בתפלה שיתפלל להשי"ת
 שיזכה לזה הרבי הגדול להתקרב אליו וידוע כי השי"ת שומע תפלת כל פה
 וכו' ובפרט שיזכה לקיים עצת רבינו להתבודד שעה א' או יותר בכל יום כי
 הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל וכו' והוא דבר השווה לכל נפש מקטן ועד
 גדול וכו' ולפרש שיחתו בינו לבין קונו כו' בלשון אשכנז שמדברים בו כו'

ושאר היום יהי בשמחה וכו' כי הוא עצה כללית שכולל הכל וכו' יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן כ"ה ומזה יכולין לבא לכל טוב כי כל מה שחסר לו יכול לפרש שיחתו ולדבר בלשון תחנונים בינו לבין קונו ויזכה לכל הישועות הן בגשמיות והן ברוחניות.

דברי ידידך ואותבך וחפץ טובתך בגשמיות וברוחניות. הנני דו"ש בנך היקר שמחה בונם שיחי' יה"ר שתזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט הנני דו"ש ידידינו היקר החסיד וכו' ר' דוד יואל ג"י.

אפרים

הנני מחזיק לך טובה שעשית שליחות הידוע לך ואודות בריאותי ופרנסתינו ת"ל הבל בנסים ונפלאות גדולות מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי יה"ר שנזכה להכיר טובתו וחסדו להתדות לו תמיד ולשמוח בישועתו וליתן הודאה לשעבר ולצעוק להבא. ידידך הנ"ל.

ב"ה יום א' לסדר כן ירבה וכן יפרוץ תש"א לפ"ק ירושלים תובב"א.

החיים והשלום אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג נדיב לב וכו' מזה"ר ר' הלל ג"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו היים והשלום ירחם ה' על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה בא בל ירע בעיניך על איחור מכתבי אליך כי כבר גליתי אונך כי זה מחמת עצלות ותשות כחי ל"ע יה"ר שנזכה לזריות ושמחה. הנה יש לדקדק מה דכתיב בקרא ועצמותיך יחליץ וכו' גם אנו אומרין חיים של חילוף עצמות הא לשון חילוף הוא זירח כדכתיב נעבור חלוצים ותרגמו זירח יעיי"ש ואמאי תלי בחי' זירח בעצמות דייקא אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ד' ח"ל הקדוש ועונותיו של אדם הם על עצמותיו וכו' יעיי"ש ועתה י"ל דכל העצלות וכבידות של אדם הוא מחמת עונותיו וכאשר מתקן עונותיו החקוקים על עצמותיו אזי האדם הוא מזורז כראוי אף אמנם שמובא בליקוטי קמא סימן קנ"ה כי העצבות ועצלות הוא מחמת חסרון אמונה יעיי"ש אך י"ל עפ"י המובא בספר המדות אות אמונה ס"ק כ"ב וז"ל הקדוש הפשע מכניס כפירה באדם יעיי"ש א"כ היינו הך דע"י העונות שבעצמות ובפרט ע"י פגם הברית שמבואר בליקוטי קמא סימן ל"א ודע שאין קיום לאמונה אלא ע"י ברית בבחי' וברית נאמנת לו יעיי"ש וע"י תיקון העונות זוכה לאמונה חוכה לחילוף עצמות כנ"ל.

הנה ידוע כי רבינו ז"ל הזהיר מאד על ענין ההתבודדות ולימוד הש"ע בכל יום וי"ל הרמו לזה מה שאמרו חכז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעה"ז וכו' כי ש'עיה' נוטריקון ש'ע' ה'תבודדות כי ע"י התבודדות זוכה לתשובה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ה ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו וכו' הן חרטה ותשובה על העבר והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת וכו' יעיי"ש וע"י לימוד ש"ע ידע איך לעשות מעשים טובים כמאמר חכז"ל גדול הלימוד שמביא לידי מעשה ואמר רבינו ז"ל הלא כשהשי"ת עוזר בהתבודדות אזי ההתבודדות הוא כאשר ידבר איש אל רעהו דהנה רבינו ז"ל אמר בסימן כ"ה הנ"ל ויזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת כנ"ל ושאר כל היום יהי' בשמחה כנ"ל וכו' יעיי"ש.

וי"ל כי דבר ה' אל משה מ'שה' נוטריקון ה'תבודדות ש'ע' מ'יוחדת הוא כאשר ידבר איש אל רעהו וי"ל כי השי"ת גותן לאדם בשעת התבודדות דיבורים וטענות לנצח אותו כמבואר בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן קכד לפרש דברי חז"ל זמרו למי שמנצחין אותו ושמח כי כשמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות רוצה לנצח את הקב"ה כביכול והשי"ת יש לו תענוג מזה ע"כ שולח לו דיבורים שיוכל לנצח אותו כביכול וכו' יעיי"ש ואח"כ כתיב באותו פסוק ושב אל המחנה לרמו כי לאחר התבודדות יהי' בשמחה ויוכל לעסוק במשא ומתן באמונה ולעשות כל צרכיו באמונה ולהיות דעתו מעורבת עם הבריות ולהיות ש"ש מתאהב על ידו כמאמר חכז"ל ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב על ידך כי בשעת התבודדות יוכל לפרש כל שיחתו לפני השי"ת ולבקש מאתו דרך הישר והאמת לידע איך להתנהג כרצונו ית"ש והעיקר והיסוד שהכל תלוי בו הוא לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה וכו' כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ג.

וכבר נודע לנו כי רבינו הוא הצדיק והרב שבדור גם עתה אשרי מי שיאחז בו ועל ידי התקשרות אליו היינו להאמין בו באמונה שלימה ולילך בעצותיו כפי מה שיוכל ובהדרגה כי מי שיוכל לקיים הדברים כפשטן בכל יום התבודדות שעה מיוחדת בודאי מה טוב ומה נעים אך מי שקשה לו מאד מחמת החבילי טרדין שיש לו עכ"פ יראה לקבוע לו בכל יום עכ"פ חצי שעה או רבע שעה או איזה מינוטין ויבקש או מהשי"ת שיזכה לאמונה שלימה ולמדות טובות ובפרט כאשר רואה דבר שחסר לו בעבודת השי"ת ולהתחרט בתשובה ג"כ טוב כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו וכאשר ירגיל עצמו בשעה מועטת ולבקש מאתו ית"ש על הכל גם שיזכה להתבודדות כראוי אזי בודאי יזכה להתבודדת גם בשעה מיוחדת בכל יום בתוך הרחבה

ויזכה לגאולת הנפש והגוף והממון כמבואר בספר הליקוטי תפלות על התורה של התבודדת ו"ל הקדוש שתתחיל ותגמור מהרה לגאלינו גאולה שלימה שאין אחרי' גלות גאולת הנפש והגוף והממון וכו' יעיי"ש כי באמת ע"י הצדיק האמת זוכין לכל השפעות הן בגשמיות והן ברוחניות.

נחזי אנן כי ידוע שישראל יהי' מי שיהי' אסור לאכול בתרומה ועבד כהן מותר לאכל בתרומה אף בהמת כהן מותרת לאכל כרשיני תרומה יען כי העבד כנעני הוא קנינו וגם בהמתו והם בטלים לגמרי אל הכהן ומש"ה מותר לאכל בתרומה ומש"ה גם מי שדבוק להצדיק ומאמין בו שהוא בחי' ארץ ונאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש יעיי"ש בליקוטי קמא סימן קכ"ט שמבואר כן ולפי"ז יש לומר מה שתלו חכ"ל זמן קריאת שמע של ערבית משעה שהכהנים נכנסין לאכל בתרומתן וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל שצריכין להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות וכו' כמבואר בהתורה של תקעו אמונה ובתורה ליקוטי קמא סימן קכ"ג הנ"ל וישראל בעת קבלת התורה וכו' ראו האמת והשליכו החכמות והאמינו בה' ובמשה עבדו וכו' יעיי"ש והנה מצות ק"ש הוא אמונת היחוד כידוע וי"ל טעם על מה שאיתא שצריך להעצים את עיניו כשקורין פסוק ראשון של ק"ש כמבואר בליקוטי קמא סימן ל"ו יעיי"ש וי"ל כי פקחת עינים ע"ש החכמה כמ"ש ותפקחנה עיני שניהם כמבואר בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים ובק"ש משליכין מאתנו כל החכמות ומקבלין עלינו עול מלכות שמים בגדר עול לעבדו ית"ש בפשיטות ובדרך אמונה ואמונה צריכה להיות כדכתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו והנה י"ל דבתיבת שמע מרומז משה כי שמע בגימטריא אדני משה דכתיב בפר' בהעלותך ויען יהושע וכו' אדני משה כלאם.

וי"ל דהנה אף אמנם דבדאי צריך האדם מתחילה להאמין בה' ואח"כ בהצדיק בחי' משה כמובן בסברא זה נאמר על אמונה פשוטה להאמין במציאת השי"ת זאת בודאי צריך להיות קודם להאדם ואח"כ יוכל לבא לאמונת צדיקים אבל לבא לאמונה שלימה בהשי"ת זאת הוא רק ע"י אמונה בהצדיק דהיינו לקשר עצמו להצדיק ולילך בדרך עצותיו אזי יוכל לבא לאמונה שלימה בה' כמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ז' בשם הזהר אמונה איתקריאת כד איתחבר בה אמת ואי אפשר לבא לאמת אלא ע"י התקרבות לצדיקים וילך בדרך עצתם וכו' יעיי"ש וי"ל הפירוש כד איתחבר בה אמת הרצון שיהי' האמונה בשלימות כמו שרואה בעיניו ממש את הדבר שמאמין בו יעיי"ש בהתורה ס"ב שמבואר שם דצריך האמונה להיות כנ"ל עיי"ש וזאת י"ל הכוונה של אמונה באמת כנ"ל ולאמונה כזאת אי אפשר לבא אלא ע"י התקרבות לצדיקים וילך בדרך עצתם כנ"ל ומש"ה נרמז בתיבה ראשונה של קריאת שמע אדוני משה לרמז להאמין בהצדיק ולהתקרב ולהתקשר בו

שהוא בחי' משה ואז יוכל לבא לאמונה שלימה בה' ולקבל עליו עול מלכות שמים בשלימות כנ"ל שצריך לקבל עליו במצות קריאת שמע ולפי"ז שפיר מובן הסימן של ק"ש בשעה שהכהנים נכנסין לאכל בתרומתן הרצון כמו שהדין באכילת תרומה שישראל יהי' מי שיהי' אסור לאכל בתרומה ועבד כנעני של כהן או בהמת כהן אוכלין בתרומה כנ"ל היינו משום שהם קנינו של כהן והם בטלים אצלו כמו כן צריך כל איש ישראלי לבטל עצמו ולהתקרב ולקשר עצמו להצדיק שבדור שהוא בחי' משה ועי"ז יוכל לבא לאמונה שלימה בהשי"ת דהיינו להשליך מאתו כל החכמות ולעבדו יתברך בפשיטות דהיינו לקבל עליו עול מלכות שמים בגדר עול שזאת היא עבודה גדולה ורצוי לפניו ית"ש כמובא בדברי רבינו בהתורה תקעו אמונה ליקוטי תנינא סימן ה' יעיי"ש.

ולפי"ז י"ל המדרש פליאה מובא בספר ערבי נחל ז"ל פרשת בשלח מביא הילקוט פ' בשלח ויאמינו בה' ובמשה עבדו אם במשה האמינו בה' לא כ"ש א"כ מה ת"ל במשה אלא ללמדך שכל המאמין ברועה ישראל כאילו מאמין במי שאמר והיה העולם ע"כ דבריו המאמר הזה אומר דרשוני דמאי קאמר ומה ת"ל במשה הול"ל ומה ת"ל בה' יעיי"ש וי"ל דהנה בודאי להאמין בה' בפשיטות כמו איש פחות בודאי שייך לומר הך ק"ו הנ"ל אם במשה האמינו בה' לכ"ש דאיך שייך להאמין בהצדיק אם לא שיאמין בתחילה במציאת השי"ת שיש בורא ומנהיג ית"ש אך להאמין בהשי"ת באמונה שלימה שזאת היא מדרגה גדולה היינו אמונה איתקריאת כד איתחבר בה אמת כמו שרואה בעיניו ממש כנ"ל.

זאת יוכל להיות שמאמין בהצדיק שהוא צדיק ופועל ישועות אבל יוכל להיות בקטנות אמונה בהשי"ת ולא במדריגה גדולה היינו שלימות האמונה כנ"ל כאשר ראינו בעינינו אנשים פחותים אשר האמינו בצדיק ולא זכו לשלימות אמונה כנ"ל אולם י"ל דאם הכוונה והאמינו בה' היינו אמונה שלימה הנ"ל א"כ אין כאן הק"ו הנ"ל א"כ מה ת"ל במשה הלא אי אפשר לבא לאמונה שלימה היינו אמת ואמונה כנ"ל אלא ע"י התקרבות לצדיקים וילך בדרך עצתם ואז זוכה לאמת ואמונה כדברי רבינו ז"ל ושפיר מקשה הילקוט א"כ מה ת"ל במשה הרצון דאם נפרש והאמינו בה' לאמונה פשוטה במדריגה נמוכה אזי יקשה אם במשה האמינו בה' לא כ"ש כנ"ל ואם נפרש והאמינו בה' במדריגה גדולה לשלימות האמונה היינו אמת ואמונה לזה א"א לבא רק מקודם להתקרב להצדיק ולילך בדרך עצותיו ואז זוכה לאמת ואמונה כאילו רואה בעיניו ממש א"כ מה ת"ל במשה שנראה דמקודם האמינו בה' ואח"כ במשה הלא א"א לבא לאמונה שלימה בה' רק ע"י אמונה במשה כנ"ל. וזאת מקשה הילקוט א"כ מה ת"ל במשה הרצון ובמשה משמע דאמונה

בה' הוא מקודם ואח"כ במשה כנ"ל ומתריך אלא ללמדך שכל המאמין ברועה ישראל כאילו מאמין במי שאמר והיה העולם י"ל הרצון דהנה מציינו בגמרא שבת דאפילו יחיד אומר ויכלו בליל שבת וידוע שהוא עדות להשי"ת שברא שמים וארץ וכל צבאם בששת ימי המעשה וינח ביום השביעי ואיתא בשו"ע דצריך לומר אחר התפלה ג"כ ויכלו עם הציבור ובעמידה כי דין העדים בעמידה יעיי"ש בסימן רס"ח בבאר היטב שם הלא כל עדות צריכה להיות בראי' ובידיעה ממש כדכתיב או ראה או ידע אלא ודאי דצריך להיות לו או אמונה שלימה בחידוש העולם וביחודו ית"ש כמו שרואה בעיניו ממש שאז יכול לומר בתורת עדות כנ"ל ומי שלא זכה עדיין לאמונה שלימה כזאת אעפ"כ ע"י שמאמין ברועה ישראל כאילו מאמין במי שאמר והי' העולם ויוכל לומר העדות הנ"ל על השי"ת שאמר והי' העולם בששת ימי המעשה וביום השביעי נח כנ"ל כי כאשר מאמין ברועה ישראל בודאי בעוה"י"ת בזכות הצדיק וע"י אמונתו בהצדיק יזכה להאמין במי שאמר והיה העולם באמונה שלימה בבחי' אמת ואמונה כאילו ראה ממש בעיניו כי מובא בשם מוהרנ"ת ז"ל שאמר על הפסוק נ'פתחו ה'שמים ו'אראה מ'ראות א" ר"ת אמונה היינו אמונה שלימה כאשר רואה ממש בעיניו כנ"ל.

ובזה י"ל לפרש מה שקרא מ'רע"ה' לבנו הראשון גרשם כי אמר גר הייתי וכו' כי גרשם בגימטריא אמת אמונה כנ"ל ומובא בספר רמתים צופים בשם הגאון הקדוש בעל החידושי הרי"מ זצ"ל לפרש המדרש שאמר כי יתרו התנה מתחלה עם מרע"ה שיתן בנו הראשון לע"ז ופירוש הוא זצ"ל דהכוונה מתמת שיתרו בא לידי ידיעת השי"ת ע"י שעבד מקודם כל ע"ז ואח"כ בא לידי ידיעה שאמר עתה ידעתי כי גדול ה' וכו' ורצה שגם בנו הראשון אשר יולד לו יתנהו מקודם לע"ז הרצון לידי חקירות וחכמות ואח"כ יבא מזה לידיעה אמתיות בשלימות אבל אין הדבר כן כי יתרו הי' מקודם מ"ת ועלה בידו הצלחה הנ"ל אבל לאחר שנתן הקב"ה לנו תורה ומצות אין אנו צריכין לזה אדרבה ח"ו להכנס לסכנה גדולה הנ"ל לעיין בספרי חקירה אפילו מגדולי ישראל כאשר מובא בשם רבינו ז"ל אזהרות וגדולות ונוראות מאד ע"ז רק ע"י לימוד תוה"ק ועשיית המצות בפשיטות להיות מעשיו מרובים מחכמתו וע"י אמונה ותפלה והעיקר להתקרבות ולהתקשרות לצדיקים אמתיים יוכל לבא לאמת ואמונה כאילו ראה ממש את הדברים שהוא מאמין ולהנצל מאמונת כוזביות ח"ו רק לאמונה שלימה אמתיות כרצונו ית"ש באמת.

יעיי"ש ברמתיים צופים שמביא גם בשם הגאון הקדוש בעל החידושי הרי"מ זצ"ל שע"י תורה ומצות יוכל לבא לאמונה וידיעה שלימה ועיין שם בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן צא והעיקר שצריך להיות לאדם אמונה

כ"כ עד שיתפשט בכל האיברים וכו' וזה שכתוב במשה ויהי ידיו אמונה שהי' לו אמונה כ"כ גדולה עד בא השמש היינו להשכל של הדבר וכו' יעיי"ש וי"ל עפ"י ד"ק מה שמובא בש"ע או"ח סימן ס"א עצות איך להשלים בק"ש רמ"ח תיבות דק"ש של יום ע"י הט"ו ווין של אמת ויצ"ב כו' אמאי צריכין כ"כ לזה אך להג"ל מיושב היטב משום דמצות ק"ש הוא אמונת היחוד וצריכה להיות האמונה בכל רמ"ח אבריו כנ"ל ועיי"ז יזכה להשכל ובוה יש לפרש הכתוב ייראוך עם שמש ומובא במסכת ברכות דף ט' ותיקין הי' גומרין אותה עם הנץ החמה וכו' א"ר זירא מאי קרא יראוך עם שמש ופירש"י ז"ל דהך ייראוך קאי על ק"ש מתי מתיראין ממך וכו' דהיינו מלכות שמים שמקבלין עליהם בק"ש יעיי"ש וי"ל דעיי"ש ייראוך היינו ק"ש זוכין עם שמש דהיינו להשכל כדברי רבינו ז"ל היינו ע"י אמונה בכל האברים וי"ל דמש"ה לא מובא בדברי המחבר הש"ע ז"ל עצה על לילה למי שמתפלל ביחיד איך להשלים רמ"ח תיבות בק"ש אך להג"ל מיושב דעיקר המכוון ביום דע"י הרמ"ח תיבות שבק"ש זוכין לאמונה בכל האברים וזוכין להשכל שהוא מרומז בהשמש כדברי רבינו ז"ל וכת"ב ויקרא א' לאור יום ואנו אומרין קרא לשמש ויזרח אור יה"ר שנזכה לאמונה שלימה בכל הבחי' בזכות רבינו הקדוש זצ"ל שאמר העיקר הוא האמונה ולקשר עצמנו בו ג"כ בזכותו שאמר העיקר היסוד שהכל תלוי בו לקשר עצמו להצדיק שבדור ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה וכו' יעיי"ש בבאר היטב בש"ע או"ח סימן הנ"ל שמביא עצה גם בערבית להתפלל ביחיד לכוון שאמת עולה במקום ג' שמות הנ"ל אך המחבר ז"ל לא הביא.

איתא במדרש פ' בשלח ויקח משה את עצמות יוסף וגו' אמר הקב"ה למשה עליך נתקיים חכם לב יקח מצות יעיי"ש וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רי"א מה שהעולם נוסעין על ר"ה לצדיקים כי עיקר המתקת הדינים אינו אלא ע"י קדושת וטהרת המחשבות וכו' וא"א לבא למוחין זכים אלא ע"י התקשרות לצדיקים כמובא בזהר ויקח משה את עצמות יוסף משה הוא בחי' מוחין ויוסף הוא בחי' צדיק היינו שאין שלימות להמוחין אלא ע"י התקשרות לצדיקים וכו' יעיי"ש ומובא לעיל אפילו אם אומר לך על ימין שמאל וכו' והפירוש הפשוט דהנה היצה"ר מטעה את האדם ומתלבש עצמו במצות כאילו מסיתו לעשות מצוה גם מצינו בדברי רבינו ז"ל שצריכין להרחיק מאד גם מחומרת יתירות אף שבודאי נדמה לאדם שהוא מצוה והוא בכלל ימין אבל הצדיק אמת אומר שהוא שמאל וכיוצא בזה אבל ע"י התקשרות להצדיק אזי זוכה לשלימות המוחין ולקח רק המצות האמתיות אשר שייך לשורש נשמתו וזאת הכוונה דבוה שהראה מרע"ה שצריך לקשר עצמו להצדיק אזי עליו הכתוב אומר חכם לב יקח מצות ואומר המדרש

הנ"ל שכל ישראל היו עוסקין בכסף זהב ומשה הי' עסוק בעצמות יוסף הרצון אף שכל ישראל היו עוסקין ג"כ במצוה של וישאלו איש מאת רעהו כו' אבל ההתקשרות להצדיק הוא עיקר ויסוד שהכל תלוי בו ויכולין לבא עי"ז לכל המצות.

יה"ר שנזכה לכל הנ"ל ועתה נא ידידי יקירי וחביבי תראה בכל האפשרי לבא עכ"פ איזה פעם בכל שבוע לביהכ"נ של חסידי ברסלב ובפרט בעת שלש סעודת כי התקשרות להצדיק הוא כנ"ל וכל השפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת וע"כ כשמקורב להצדיק האמת יוכל בקל לקבל את מה שצריך לו הן עשירות הן בנים וכו' כמובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן ר"מ יעיי"ש ותודיעני מה נעשה הן בענין משא ומתן שלך הן בבריאות כל דבר שורש ידידי יקירי חזק ואמץ צריכין אנו לשמוח מאד בזה שזכינו לידע את יוסף מהצדיק האמת נ"מ'מ'ח' יה"ר שנזכה גם לקיים עצותיו האמתיים ונזכה לכל טוב הן בגשמיות הן ברוחניות ולא נבוש בעה"ז ולא נכלם לעה"ב והכל בכחו של אותו צדיק וצ"ל כדברי מהרנ"ת ז"ל שאמר ת"ל יש ויש לנו על מי לסמוך ככחו או כן כחו עתה ויותר ויותר להצילנו מכל אויבינו ולהושיענו בגשמיות ורוחניות.

דברי ידידך הדו"ש וחפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

הנני דו"ש בנך כמר שמחה בונם שיחי' יה"ר שיהי' ירא שמים אשרי ירא ה' וכו'.

ב"ה ר"ח אדר שמרבין בו בשמחה תש"ב לפ"ק ירושלים תובב"א.
החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ גדיב לב ירא וחרד על דבר ה' וכו' מו"ה הלל ג"י.
אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו בית ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב א"ס.
הנה אמרו חכז"ל במסכת תענית דף כ"ט משנכנס אדר מרבין בשמחה וי"ל דע"י השמחה מכניעין קליפת המן עמלק ימ"ש דהנה העצבות ומ"ש הוא הסט"א כמובא בליקוטי תפלות ח"ב כ"א יעיי"ש והנה עמלק הוא ראש הסט"א דכתיב ראשית גוים עמלק ורמו לדבר מ'ד'ב'י"ן' עם האותיות בגי' אבדן עמלק עם האותיות והתיבות יה"ר שנזכה לשמחה אמתיות ונגילה ונשמחה בישועתו דע ידידי יקירי כי הי' ברצוני לכתוב אליך חידושי תורה

בעניגא דפורים לשמח אותך בד"ת כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב
אולם לא עלתה בידי כי אתה ידעת כי ת"ל אני מלומד בנסים תמיד כי
לפעמים אני תש כח מאד ל"ע והשי"ת גותן לי כח מחדש ברוך הנותן ליעף
כח וכו' ויש עתים אשר קשה לי לכתוב אליך גם נתגלגל עצלות וכבידות
הגוף יתן ה' לנו ולכל ישראל בריאות בשלימות ושמחה וזריזות לעבודתו
יתברך שמו.

כתיב ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף י"ל עפ"י ד"ק של
רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ב איתא במדרש ויסב לשון סעודה היינו
לשון הסיבה וי"ל דהנה לכאורה קשה איך נוכל להסב בליל פסח הא מבואר
בשו"ע או"ח סימן תע"ב ס"ק ה' תלמיד אצל רבו אין צריך הסיבה ומובא
באשל אברהם ז"ל דמלשון הרמב"ם ז"ל משמע דאסור יעיי"ש ואיך אנחנו
רשאים להסב הא כתיב זה השלחן אשר לפני ה' וכתוב ליראה את ה' ואמרו
חכו"ל ומורא רבך כמורא שמים והלא דברים ק"ו ומה לפני רבו א"צ הסיבה
כ"ש לפני ה' אך י"ל דישראל נקראו בנים למקום כמאמר חכו"ל חביבין
ישראל שנקראו בנים למקום ובן אצל אביו צריך הסיבה אפילו הוא רבו
מובהק כמבואר שם בש"ע דמסתמא מוחל לו זה ויסב אלקים את העם
הרצון דמה שישראל מסובין בליל פסח הוא דרך המדבר ים סוף דשם ראינו
עין בעין כי ישראל הם בנים כדכתיב דברים א' ובמדבר אשר נשאך ה'
כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך וכו' יעיי"ש גם בים סוף מובא המעביר
בנין בין גזרי ים סוף ולפי"ז י"ל מה שאמרו חכו"ל אפילו עני שבישראל לא
יאכל עד שיסב יעיי"ש בפירש"י ז"ל וי"ל בדרך רמז כי איתא אין עני אלא מן
הדעת וי"ל אפילו העני בדעת מאד שבישראל ג"כ לא יאכל עד שיסב כי גם
הוא נקרא בן למקום כדברי ר"מ בקידושין דף ל"ו בין כך ובין כך אתם
קרובים בנים.

יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן ה' ועיקר לשמור מוחו שלא
יחמיץ וזהו גער חית קנה כדאיתא בזהר קנה חית תשבר ותעשה ממנה הא
ותעשה מאותיות חמץ מצה היינו שלא תחמיץ חכמתך וכו' יעיי"ש וי"ל דהנה
מובא בסימן ע' ליקוטי קמא ד"ק ז"ל והצדיק הוא בחי' עפר הנ"ל כי הצדיק
הוא יסוד עולם וכו' יעיי"ש ומובא בסימן רי"א ואי אפשר לבא למוחין זכים
אלא ע"י התקשרות לצדיקים כמובא בזהר ויקח משה את עצמות יוסף, משה
הוא בחי' מוחין ויוסף הוא בחי' צדיק היינו שאין שלימות למוחין אלא ע"י
התקשרות לצדיקים יעיי"ש וי"ל עפ"י מה שידוע שכל תבואה שצריכה לינק
מהקרקע אינה נחמצת מהמים שבא עליו כן מי שמקושר להצדיק ויונק ממנו
אין נחמץ מוחו כנ"ל וי"ל דכל עיקר חמיצת המוח והרהורים רעים ר"ל באים
מקליפת עמלק שהוא מפיל האדם לספיקות ובלבולים כמובא בליקוטי הלכות

עמלק בגימטריא ספק וי"ל גער חית קנה ג'עיר' נוטריקון ר'אשית ג'וים
 ע'מלק הוא קנה החית היינו חמש חמיצות המוח ר"ל ובוה י"ל מה שמובא
 בליקוטי הלכות בשם הוזהר הקדוש מאן נצח מאן דאחיד מאני דקרבא בידי'
 ולכאורה תמוה הלא מאן נצח הוא מניח כלי מלחמה מידו כי אין צריך עוד
 ומפרש מהרנ"ת ז"ל כי מלחמת היצה"ר הוא תמיד וצריך לאחוז מאני דקרבא
 בידו תמיד ובוה בעוהי"ת הוא נוצח ובודאי חברי קדשו הם אמת וצדק וי"ל
 עוד כי מאני דקרבא הם התקרבות להצדיק אמת כי בוה הוא נוצח.

וי"ל מה שהובא לעיל בשם הוזהר קנה חית תשבר ותעשה ממנה הא
 ותעשה מאותיות חמץ מצה, ומפרש רבינו ז"ל היינו שלא תחמיץ חכמתך
 ולכאורה הוא חק תוכת ומובא בש"ע או"ח סימן ל"ב אם טעה וכתב דלית
 במקום ריש אין תקנה למחוק התג לתקן האות משום דהוי כחק תוכת משום
 דבעינן וכתב ולא וחקק יעיי"ש אך לדבר הזה שלא תחמיץ חכמתך צריכין
 דייקא לחק תוכת היינו לעשות חקיקה בתוכו לגרש ההרהורים שבתוכו ולא
 להחמיץ חכמתו וכה"ג מצינו בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן י' וצדיק
 הוא בחי' רוחא וכו' וע"י נכנע רוח גבוה אל אחר ונעשה מאחר אחד כי הוא
 קוצא דאות ד' וכו' יעיי"ש שכאן הוא ג"כ חק תוכת רק שם צריכין ג"כ דייקא
 לחק תוכת לעשות חקיקה בתוכו לבטל הגאווה דכתיב תועבת ה' כל גבה
 לב שהיא הע"ז.

הנה כתיב מה תצעק אלי ופירש"י ז"ל עלי הדבר תלוי וכו' כמו שנאמר
 על בני ועל פועל ידי וכו' יעיי"ש הנה י"ל דאם לא היו מתייראין מהמצריים
 ולא צעקו כדכתיב וייראו מאד ויצעקו בני ישראל וכו' רק היו בטוחין בה'
 כיון דהוציאם ממצרים ועשה להם נסים ונפלאות עד הנה בודאי יעזרם להלן
 ג"כ היה הים סוף נקרע בקל אך מחמת שהיו מתייראין וצעקו מש"ה היה
 הקריעת ים סוף בקישוי וי"ל הא דאמרו חכז"ל קשין מזונותיו של אדם
 כקריעת ים סוף ג"כ בדרך הזה ויה"ר שנוכה ברחמיו לבטוח בו ית"ש ויהיו המזונות
 והפרנסה בנקל כדכתיב נותן לחם לכל בשר ומובא בתוי"ט ברכות פרק ז'
 משנה ג' כי הדין נותן לכלכל את ברואיו וכו' יעיי"ש.

ועיי"ש בספר ארץ עדות ח"ל וידוע שענין המן נוהג גם עתה כמו
 שנאמר קח צנצנת אחת ותן שמה וכו' לדורותיכם לרמוז שענין השפעת המן
 נשאר לדורות עולם כי כמו שהמן ירד דרך נסיי בלי עזר וסעד מפאת האדם
 כן יורד גם עתה שפעת מזוני מלעילא בדרך פלא אלא שא"א לקבלו רק ע"י
 אמונה שיאמין שאין השתדלות האדם עושה שום פעולה כלל בענין פרנסה
 ורק השי"ת לבדו הוא הזן ומפרנס לכל וכו' ואפשר שזאת הכוונה מ'ן ה'ו'א'
 אותיות אמונה כנ"ל לרמוז שעיקרו בא ע"י אמונה וכן עתה ירידת השפע

רק ע"י אמונה יעיי"ש באריכות יתן ה' ברחמיו בלבנו אמונה שלימה ובטחון כי בעת הזאת הוא נסיון גדול בענין האמונה גם בענין המשא ומתן צריכין התחזקות מאד מאד ישים ה' בלבכם התחזקות ושמחה גם לראות ישועת ה' כדכתיב התיצבו וראו את ישועת ה' כדכתיב והחזקת בו ועתה כי מטה יד ישראל מאד וישראל נקראים אחי דכתיב למען אחי ורעי וכו' בודאי יחזק ה' את ישראל ולא יתן למוט רגלם ויעזרם ויחוס עם עני ואביון ויוציאם מצרה לרוחה ויראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתו ית"ש באמת. דברי ידידכם החפץ טובתכם נא לכתוב לי משלומכם הטוב.

אפרים קראקאווסקי

ב"ה כ"ו ניסן תש"ב לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ גדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה באתי לבשרך כי ת"ל הוטב לי כמאמר חכו"ל כי מצה היא מיכלא דאסוותא והיא באמת אסוותא לנפש ולגוף גם נתקיים בנו שבענו והותרנו כדבר ה' כי הותרנו מצות כי אמרתי לאחד מידידי אשר נתן לי ארבעה אקוי' מצות שמורה כי עוד אני צריך לשתי מצות והביא לי בעצמו לביתי שבעה מצות גדולות שמורה והי' לי ברוח לאכול והכלל כי אין לדאוג מה נאכל כי השי"ת הוא נותן לחם לכל בשר ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא יה"ר שנזכה לאמונה שלימה כרצונו ית"ש הגה אמרו חכו"ל בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' הגה בפשיטות נראה כי האמונה נותנת חיים רוחניות וגשמיות כי אינו דואג כלל והוא מלא שמחה תמיד ומאמין בהשי"ת כי הוא הון את הכל עד הנה עזרנו ברחמיו ובחסדיו ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו וכו'.

וי"ל מה דכתיב באלישע כשהחי' את בן השונמית כתיב בי' וילך אחת הנה ואחת הנה מלכים ב' ד' לפי מה ששמעתי כי איתא בזוה"ק כי בן השונמית שהחי' אותו אלישע הוא הי' חבקוק הנביא וי"ל כי זאת העיר אלישע בתפלתו כי כאשר יחי' יגלה האמונה בעולם ויעמוד הכל על אמונה חה א'ח'ת' הנה א'ח'ת' נוטריקון א'ורח חיים ת'ודיעני וא'ח'ת' הנה ג"כ א'ורח חיים ת'ודיעני רמו על חיים רוחניים וחיים גשמיים הכל ע"י אמונה הקדושה וראוי הוא לחיות ולהתקיים בתחיית המתים והנה ידוע כי מצה נקרא בדברי

חכו"ל בזה"ק מצה מיכלא דמהימנותא ובודאי מסוגלת המצוה הזאת לבא לאמונה וי"ל כי מצה בגימטריא ג'ל' א'מ'ו'נ'ה' כי בפנימיות בודאי יש בכל נפש מישראל נקודת אמונה נקודה היהדות אך צריכין שיתגלה האמונה עד שיתפשט בכל האיברים יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן צ"א.

וי"ל כי ע"י מצות מצה זוכין לאמונה בהתגלות וי"ל כי אף שבליילה ראשונה חובה ובשאר הימים רשות עכ"ז בכל הימים הוא מיכלא דמהימנותא ומסוגל לאמונה ביותר כי יש עיקרי אמונה היינו הי"ג עיקרים שמחויב כל אדם להתאמין שהם עיקרי היהדות ויש עוד אמונה בדברי רשות למשל דכתיב ואספת דגנך וכו' ור"י סובר הדברים ככתבן ור"ש בן יוחאי סובר כשאדם עושה רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים וכאשר אדם זוכה לזאת המדריגה באמת זאת היא אמונה גבוהה גם כתיב ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות עכ"ז מצינו בדברי רז"ל בשיחת הר"ן שהזהיר להתרחק מאד מרופאים ורפואות כידוע גם לזה צריכין אמונה גדולה ובודאי מי שזוכה לאמונה גדולה כזאת בודאי זוכה לפרנסה בלי שום עשי' גשמיות גם זוכה לרפואה בלי רפואת גשמיות אף שהרשות נתונה לעסוק במשא ומתן ומלאכה גם רשות לרופא לרפאות עכ"ז מצינו גם בזה מדריגות אמונה יה"ר שזוכה ברחמיו לזה ובזכות רבינו ז"ל וי"ל דבשאר הימים שמצות מצה היא רשות עכ"ז הם מסוגלים להאמונה ביותר אף בדברי רשות כנ"ל.

הנה מובא בפירש"י ז"ל בשלח ט"ז שאכלו משירי הבצק ששים ואחת סעודות יעיי"ש ויש להבין מאי הרמוז בזה ששים ואחת סעודות דוקא וי"ל כי היום בגימטריא ששים ואחת והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ער"ב היום אם בקולי תשמעו זה כלל גדול בעבודת השם שלא ישים לנגד עיניו כ"א אותו היום הן בעסק פרנסתו והצטרכותו צריך שלא יחשוב מיום לחבירו וכו' וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה כי כשרוצין ליכנס בעבודת ה' נדמה להאדם כאילו הוא משא כבד וא"א לו לישא משא כבד כזו אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום לא יהי' לו משא כלל וכו' יעיי"ש וי"ל כי בזה שאכלו שירי המצה זכו לאמונה שלימה שלא לדאוג מיום לחבירו כי מצה הוא מיכלא דמהימנותא כנ"ל וזה הרמוז מספר ס"א סעודות כמספר היום כנ"ל אף שמצינו כי כאשר כלתה המצה כתיב וילונו אפשר נפלו אז מהאמונה והי' להם ירידה צורך עלי' ולא עמדו המלינים בהגסיון.

וי"ל טעם מה שנקרא שבת שלאחר פסח שבת געלא מצות שהכונה שבת גילוי מצות הרצון שע"י מצות מצה זוכין להתגלות האמונה ושבת היא בחי' אמונה שמאמין בחידוש העולם וביחודו כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי

קמא סימן ל"א בס"ק ב' ונתגלה האמונה ביתר שאת כנ"ל וי"ל עוד עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן פ"ו דע שע"י שהעולם הם מקטני אמנה ע"כ הם צריכין לתענית דהיינו עבודת קשות כי בודאי ידוע שאפשר לעבוד השי"ת בכל דבר וכו' יעיי"ש היטב והנה מ'ציה' בגימטריא ק'ל'ה' רמז כי ע"י מצות מצה זוכין לאמונה ועי"ז יכולין לבא לעבודת השי"ת בקל ואין צריכין לעבודת קשות כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו הנה מצינו בדברי חכז"ל בשכר לושי ועשי עוגות זכו ישראל להמן וי"ל רמז לזה כי ל'ו'ש"י בגימטריא משה עם הכולל וידוע כי המן הי' בזכות משה ועשי עוגות י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ג"ו ס"ק ח' כי המן בחי' דעת גדול והשלו' תלוי בדעת ומחלוקת הוא היפך הדעת אך יש מחלוקת שהוא לשם שמים שהוא באמת דעת גדול מאד יותר מהדעת של שלום כי באמת זה המחלוקת הוא אהבה ושל' גדול כמו שאמרו חכז"ל ואת והב בסופה לא חזו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה וכו' יעיי"ש והנה ו'ע'ש"י ע'ו'ג'ת' עם התיבות בגימטריא אהבה שלו' דעת שהוא טעם מן שהוא בחי' דעת גדול שהוא בחי' מחלוקת לשם שמים כמובא שם בדברי רבינו ז"ל יעיי"ש היטב והכל זכו ישראל ע"י העוגות הנ"ל כדברי חכז"ל אף שמצינו בדברי חכז"ל שהמן הי' בזכות משה ומצינו בדברי חכז"ל שהי' בזכות לושי ועשי עוגות דברי שניהם אמת כי מצינו בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ג"ח ס"ק ב' ומשה הי' נשמתו כלול משלשה אבות וכו' יעיי"ש.

הנה מה שאנו אומרים לשנה הבא בירושלים איך נתקיים כל האמירות אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ב ס"ק י' האמונה שהיא בחי' ירושלים קרי' נאמנה יעיי"ש אם כן שפיר אנו אומרים לשנה הבאה בירושלים אף שלא נתקיים בפועל ממש אך כאשר אנו זוכין לחזק עצמנו באמונה ואנו מצפים עוד לישועה לגאולה שלימה זה נקרא ג"כ בירושלים הוא האמונה שהיא בחי' ירושלים קרי' נאמנה כנ"ל ובאמת הוא נס גדול וחסד נפלא מאד השם נפשינו בחיים ולא נתן למוט רגלינו רגל הוא בחי' אמונה כדברי רבינו ז"ל כי גם זאת הוא חסד גדול ונס נפלא בזה שאנו מחזקין עצמנו בהאמונה כאשר אנו אומרים העושה גדולות עד אין חקר נסים ונפלאות עד אין מספר השם נפשינו בחיים ולא נתן למוט רגלינו כי הכל מכחו יתברך כי הבא ליטהר מסייעין אותו יהי רצון שנזכה לקיום אמונה תמיד כרצונו יתברך שמו.

הנה בפר' המן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן וכו' למשמרת לדורותיכם יעיי"ש בפירש"י ז"ל כשהי' ירמי' מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס הוציא להם צנצנת המן אמר להם אתם ראו דבר ה' שמעו לא נאמר אלא ראו במה

נתפרגסו אבותיכם הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו יעיי"ש וי"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בסימן י"ג ליקוטי קמא ע"י צדקה מקררין חמימות תאוות ממון וכו' יעיי"ש ומובא בסימן כ"ג ואלו בנ"א הנופלים בתאוות ממון ואינם מאמינים שהקב"ה יכול לפרנס את האדם בסיבה קלה ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות והם אוכלי לחם בעצבון וכו' אבל אלו שמשאם ומתנם באמונה הם דבקים באור הפנים דקדושה וכו' יעיי"ש ובוה י"ל כי צ'נ'צ'נ'ת' א'ח'ת' בגימטריא צ'ן' ת'א'ו'ר'ת' מ'מ'ו'ן' כי צן הוא לשון קר כמובא בדברי רבינו ז"ל בסימן כ' יעיי"ש הרצון שע"י שמצנן ומקרר חמימות תאוות ממון ואינם רודפים ביגיעות גדולות להיות אץ להעשיר עי"ז יוכל לקבוע לו זמן ללמוד תורה ופרנסתו מזומנת לו בסיבה קלה כמו המן שהי' בו בחי' לא העדיף וכו' לא החסיר וזאת הי' רמוז בצנצנת המן שאמר להם ירמי' אתם ראו דבר ה' ובוה יש לפרש דברי חז"ל במסכת ביצה בריש פרק שני הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה' יעיי"ש בפירש"י ז"ל וי"ל כי א'ד'י'ר' ר"ת א'תם ר'או ד'בר י" היינו הצנצנת המן ואין צריכין ליגיעות גדולות רק בסיבה קלה וממונו ונכסיו יתקיימו ע"י האמונה ושבירת תאוות ממון שהיא בחי' אמת וזה בחי' קושטא קאי היינו ע"י אמת יש לו ממון שהוא בחי' עמידה שמעמידו על רגליו כמבואר בתורה כ"ג ליקוטי קמא יעיי"ש היטב.

ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו ותמוה מאד הא הוכרחו לשלחם מחמת המכות דכתיב ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם וכו' אך י"ל דהנה ידוע דמצריים עבדו למזל טלה דהיינו כי כל ימי ניסן עולה המזל טלה ביום כמובא בפירש"י ז"ל במסכת ר"ה יעיי"ש וכתוב משגיא לגוים ויאבדם ויהפך לבב פרעה ועבדיו וכו' ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו הרצון מעבודה שלהם כי חשבו מחשבה כי אם יעבדו את ישראל עד אור היום שאז יש תוקף לעבודתם הוא מזל טלה הי' נוצחים את ישראל והמכת בכורות הי' בלילה שאז מזל טלה שוקע כידוע אבל ביום אם הי' מעכבים את ישראל מלשלוח הי' מתגברים על ישראל ח"ו וזה הי' טעות דבריהם מעבדנו היינו עבודה זרה שלהם כנ"ל וכתוב בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' וכו' כי שדד הקב"ה מערכת השמים ובע"ז שלהם עשה שבטים גם הנס של קריעת ים סוף הי' לדעת האור החיים ז"ל כבקר כדכתיב ויהי באשמורת הבוקר ותמה האזה"ח ז"ל למה עשה ה' המשפט הגדול בבקר ולא בלילה שהוא זמן תגבורת הדינים יעיי"ש.

אך להג"ל מיושב כי הראה הקב"ה תוקף הנס כי שדד את המערכת הטבע וסר צלם וחזקם הוא המזל טלה שעולה בבקר בחדש ניסן כנ"ל. ובוה יש ליישב מה דכתיב וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו

כי חשבו כי עתה בבקר יתגבר המזל טלה ע"ז שלהם ויתגברו על ישראל ח"ו לזה נסים לקראתו. יה"ר שתתרבה האמונה בעולם ויבא משיח צדקנו כדברי רבינו ז"ל סימן ז' עיי"ש וי"ל כי בעת הזאת שהיצה"ר מתגבר לאורך ולרוחב ויש הסתרה בתוך הסתרה עכ"ז ישראל מתגברים בתוקף האמונה ומי שהוא בכלל ישראל מה שהוא נחשב בכלל אמונה לפי ערך העת והצרות והטרדות והסתרות כמו שאנו אומרים בכל זאת שמך לא שכחנו נא אל תשכחנו וירחם השי"ת עלינו ועל כל ישראל בכל מקום שהם ולא ידת שום נדח ויקבץ גליותינו לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב א"ס. הנני דו"ש בנך שמחה בונם שיחי' יה"ר שיהי' ירא שמים ותזכו לראות גחת מצאצאיכם בגו"ר ולא נבוש בעה"ז ולא נכלם לעה"ב א"ס. דברי ידיך ואהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

שמחתי כאשר שמעתי כי לבית ה' אתה הולך לביהח"ס דברסלב והיית על היא"צ של מוהרנ"ת ז"ל חזק ואמץ בדרכי החסידות של רבינו ז"ל הפוך בה והפוך בה דכולא בה כל השפעות וכל הדברים הם באים רק מהצדיק האמת כמובא בדברי רבינו ז"ל ותזכה לשפע גשמיות ורוחניות בזכות רבינו הצדיק ג'ג'מ'ח'.

ב"ה ד' ויגש תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד ירא וחרד על דבר ה' הנגיד איש נאמן רוח חו"ג נדיב לב רודף צדקה חסד וכו' מו"ה הלל נ"י.

אתדשה"ט. ת"ל אתנו החזוה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי לדבר אליך אודות המקוה אשר גלית את אזני שרצונך ליתן א. לא"י בעד חדש תנוח דעתך כי שמחת אותי בזה בראותי טוב לבך אך הנני מבקש ממך לסמוך על השי"ת שישלח עזרך מקודש כי ידוע כי טבילת מקוה מביאה לטהרה ולקדושה ובדברי רבינו ז"ל שמושיע מכל הצרות ומכל היסורין וכו' והוא חסד עליון וכו' יעיי"ש בליקוטי מוהר"ן קמא סימן ג"ו ס"ק ז' ותוכל להוסיף להבלן של המקוה עוד איזה שילינג על משענתו של הקב"ה עד שיתרצה שתוכל לטבול במקוה בכל פעם שתרצה ובעזה"י

יהי' לך טובה גדולה עי"ז בגשמיות וברוחניות כדברי רבינו ז"ל וי"ל רמו
 כי ה'מ'ק'ר'ה' בגימטריא י'ו'ס'ף' בחי' צדיק כידוע כי המקוה מביאה לבחי'
 ברית כידוע מדברי הזוה"ק מאן דנטר ברית איקרי צדיק הנה שמעתי בשם
 זקני הצדיק הקדוש מזה"ר דוד זצוק"ל מלעלוב שהי' דרכו בקודש להיות
 הלוך ונסוע להרבנים שישתדלו לעשות מקואות חמין בימות החורף כדי
 שיוכלו גם האנשים ללכת למקוה בכל יום ושאל אותו רב אחד הלא עזרא
 תיקן טבילה לבעלי קריין כדי שלא יהי' ת"ח מצויין וכו' כתרנגולים ועתה
 אם נעשה מקואות חמין עדיין יהי' מצויין וכו' שיוכלו לטבול עצמן בבקר
 במקוה חמה והשיב לו הצדיק מהר"ד זצ"ל הנ"ל כי ידוע כי טהרה מביאה
 לידי פרישות א"כ כאשר ילכו ויטבלו עצמן במקוה יבאו ממילא לידי פרישות
 ע"י הטהרה וממילא לא יהי' מצויין וכו' והוטב בעיני הרב תשובתו וציית
 לדבריו.

וי"ל מה שביום שני לא כתיב כי טוב גם ביום הראשון לא כתיב
 סתם כי טוב רק וירא א' את האור כי טוב מחמת שלא הי' עדיין מקוה רק
 ביום השלישי אמר השי"ת יקוו המים וכו' ולמקוה המים קרא ימים אז כאשר
 נגמר מלאכת המים הי' מקוה כדכתיב ולמקוה המים אז נכפל בו כי טוב
 וי"ל קרא ימ'ים' ר"ת מ'קוה י'שראל י" מ'ושיע כדברי רבינו ז"ל שהמקוה
 מושיע מכל הצרות ומכל היסורין וכו'.

וי"ל מה שאמר אליפו לעמלק לך עכשיו וחפור להן בורות שיחין
 ומערות כדי לשתות הן ומקניהן וכו' אם תעשה כן תזכה ותירש ותנחול
 ותבא לעולם הבא אבל הוא לא עשה כן אלא כיון שאמר לו רישומו של דבר
 מיד יצא עמלק להחריב את העולם שנאמר ויבא עמלק יעיי"ש בתנא דבי
 אלי' פרק כ"ד וי"ל כי מחמת שעמלק הי' פילוסוף ומחקר כדברי רבינו ז"ל
 בלק"ת סימן י"ט והבין בחכמתו להרע כי עיקר כוונת אביו אליפו להכין
 לישראל בורות שיחין ומערות לצורך מקואות שיוכלו ישראל לטבול בהן
 ולבא לידי טהרה כי אליפו הי' מחסידי אומות העולם כידוע אך לא רצה
 לגלות לעמלק עיקר המכוון ואמר לו כדי לשתות וכו' וזאת הכוונה כיון
 כיון שאמר לו רישומו של דבר היינו כנ"ל שהבין בחכמתו ובחקירתו שזה
 הוא רושם כדי לשתות רק העיקר כוונת אביו למקואות ואגב יוכלו לשתות
 ג"כ וזאת הכוונה הי' כנגדו מאד כי כח עמלק הוא לפגום ברית כדכתיב
 אשר קרך בדרך ופרש"י ז"ל בפרשת כי תצא לשון קרי שטמאן וכו' ע"כ
 לא רצה לעשות כדברי אביו רק יצא להחריב העולם היינו ללחום עם ישראל
 ולפגום בריתם ח"ו שהוא חורבן העולם כמאמר חז"ל כל האוחז באמה ומשתין
 כאילו מביא מבול לעולם.

וי"ל ברמו כי מ'ב'ט'ל' מ'ק'ר'ה' עם האותיות בגימטריא ע'מ'ל'ק'י'

כי כח עמלק לבטל מקואות כדי לבא לידי פגם הברית ח"ו כנ"ל ובוה י"ל
 מה שבא עמלק להלחם ברפידים כדברי חזו"ל כי רפידים שרפו ידיהם מן
 המצות שנסו את ה' וכו' שאמרו היש ה' בקרבנו וכו' וי"ל כי ידים מרמזין
 למקוה דכתיב בפרשת צורע וידיו לא שטף במים ודרשו חזו"ל הובא בפרש"י
 ז"ל שלא טבל מטומאתו וכו' וזה שהוציא הכתוב טבילת גופו של זב בלשון
 שטיפת ידים ללמדך שאין בית הסתרים טעון ביאת מים אלא האבר הגלוי
 כמו הידים יעיי"ש והנה ברפידים לא הי' מים כלל וצעקו העם אל משה
 כדכתיב וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה וכו' למה זה העליתנו
 ממצרים להמית וכו' בצמא וכו' יעיי"ש ולא הזכירו שאין להם מקוה לטבול
 בו רק דיברו מענין הצמאון הרי שלא חששו למקוה בשביל זה הי' כח ביד
 עמלק לבא להלחם עמהם גם י"ל נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו את
 האלקים התהלך נח צדיק תמים הי' בדורותיו ס"ת הם אותיות מקוה את
 האלקים התהלך נח ס"ת עולים בגימטריא ב' ל'י' ה'ר' ה'ז'ר' עם האותיות
 והשני תיבות הרצון שע"י שהי' נח זהיר בטבילת מקוה הי' זוכה להיות
 איש צדיק נוטר ברית גם בלי הרהור כנ"ל גם שמעתי אומרים בשם הצדיק
 (נכד אדמו"ר מהרנ"ת זצקו"ל) ר' מיכלי ז"ל חסיד ברסלב רבות רעות
 צדיק ומכלם יצילנו ה' ס"ת של צדיק ומכלם יצילנו ה' הם אותיות מקוה.
 דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון. בודאי כל מה
 שכתבתי לך הכל בכח רבינו זצ"ל.

אפרים

ב"ה ז' ניסן תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד המופלג
 יקר רוח איש נאמן רוח הנגיד ידא וחרד על דבר ה' נדיב לב וכו' מו"ה
 הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל
 בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות
 הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בחדש הזה החדש אשר ישועת בו
 מקיפות שהשכל הוא גדול עד למאד עד שאין המוח יכול לטובלו וכו' אלא
 הוא מקיף את הראש וכו' והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה יעיי"ש
 וי"ל גם לענין הישועות ג"כ באופן הנ"ל שנצמח בחדש הזה ישועת גדולות
 כ"כ עד שאין יכולין לקבל כ"כ רוב טובה ובודאי בחג הפסח אשר בא לכל

ישראל הארה גדולה מן השמים אתערותא דלעילא כידוע בודאי יכולין לקבל גם הישועות בגשמיות וברוחניות לכל נפש מישראל ונזכה לקבל ברחמיו הגדולים הטובה והעיקר ישועה הכללית הוא ביאת משיח צדקנו כי ליל שימורים הוא לדורותם אכי"ר.

הנה איתא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ע' כי כל הדברים הם על הארץ וכו' וא"א שיפסקו ויתרחקו מהארץ אם לא ע"י כח המכריח וכו' כגון אם זורק אדם דבר למעלה אזי ע"י כחו מכריח הדבר ומפסיקו מהארץ וכפי כחו כן מכריח הדבר וחורקו למעלה יותר ואח"כ כשנפסק כחו שהוא כח המכריח חוזר הדבר ונופל להארץ כי הארץ יש לה כח המושך וכו' והצדיק הוא בחי' עפר כי הצדיק הוא יסוד עולם ויש לו כח המושך וכו' אך ע"י כח המכריח מפסיקין ומרחקין ממנו היינו שיש בני אדם שע"י דיבורם ומעשיהם הם מכריחים את בני אדם להפסיקם ולהרחיקם מהצדיק הנ"ל וכו' יעיי"ש וי"ל שעיקר כח המכריח הוא כח עמלק כי כ"ח' ע'מ'ל'ק'י' בגימטריא מ'כ'ר'י'ח' ומובא בליקוטי הלכות שבת הלכה ה' שדרשו חז"ל ויזנב שהיה חותך זנבות חורקן כלפי מעלה יעיי"ש וי"ל כי איתא בפרקי אבות הוי זנב לאריות ואותן אנשים אשר רוצים להיות בבחי' זנבות להצדיק האמת בא עמלק ימ"ש בכח המכריח שלו חורקן כלפי מעלה הרצון שרוצה להרחיקם מהארץ אשר רמו להצדיק שהוא בחי' עפר וזאת היא הכוונה שחורקן כלפי מעלה היינו להרחיקן מהצדיק אשר הוא בחי' עפר וי"ל כי גם השחוק כדור רגל נמשך ג"כ מקליפת עמלק דכתיב מלחמה לה' בעמלק כי בהשחוק הנ"ל יש כח המושך וכח המכריח ובודאי בעזהי"ת יתגבר כח המושך ותנצח המלחמה ונזכה למחיית עמלק וכתוב מתחת השמים אצל מחיית עמלק י"ל הרמו כי כח עמלק הוא כח המכריח להרחיק בני אדם מהצדיק האמת אשר הוא בחי' עפר וחורקן למעלה תחת השמים שיהיו רחוקין מהארץ שהוא רמו להצדיק הנ"ל אשר כל יהדות תלוי בזה כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ו בפרט כשצריך לעשות דבר גדול הצריך ליהדותו שכל יהדותו תלוי בזה כגון לנסוע לצדיק אמיתי וכו' יעיי"ש ולא נבוש בעה"ז ולא נכלם לעה"ב. והגני מברכך בכשרות ובשמחת החג הפסח הבע"ל ידיך ואתהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ה ח"י לספירה תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג איש נאמן רוח גדיב לב וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

י"ל לפרש מה שאמר שלמה המלך רש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי, ח'קיי' עפ"י מה שאנו אומרין לך ה' ח'כינו לך ה' ק'וינו לך ה' גיחל ע"ז התפלל שלמה המלך שלא יהיה רש ולא עושר רק לחם הרצון פרנסה ברווח כדי לחכות ולקוות וליחל להשי"ת שימציא לו פרנסתו ברחבה ולהתפלל תמיד להשי"ת כמו במן שהיה דבר יום ביומו וזה לחם ח'קיי' רמו ח'כה ק'זה י'חל וי"ל ה'טריפני ל'חם ח'קי ר"ת ח'ל'יה' רמו על תפלה כדכתיב ויחל משה וכו' כדי שיתפלל תמיד להשי"ת.

כמובא במסכת יומא דף ע"ו שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה א"ל אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בו"ד שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקבל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקבל פני אביו בכל יום וכו' נמצאו כולן מכוונין את לבם לאביהם שבשמים וכו' יעיי"ש ובארץ ישראל גותן השי"ת מזונות על כל השנה שגדילה התבואה על כל השנה י"ל ע"פ ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ז' כי א"י שם עיקר אמונה והתפלה והנסים ושם אפילו אם יתן השי"ת על כל השנה ג"כ נזכה לאמונה ותפלה וכו' ולפי"ז י"ל הכתוב ביהושע וישבות המן ממחרת וכו' ולא היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא יעיי"ש ויש לדקדק מה זה דכתיב ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא וכי דוקא בשנה ההיא אכלו בתבואת ארץ כנען הלא מאז והלאה אכלו תמיד מתבואת הארץ כדכתיב ולא היה עוד לבני ישראל מן וכו' אך י"ל דהכתוב מרמז כי בארץ כנען היה להם מזונות על כל השנה כי שם עיקר אמונה ותפלה וכו' כנ"ל. דברי ידידך ואוהבך הדו"ש הטוב וחפץ טובתך בגוף ונפש וממון ב"ב דו"ש הטוב ושלוש ב"ב שיח'.

אפרים קראקובסקי

בס"ד. כתיב דבר נא באזני העם וישאלו ממצרים כלי וכו' ופירש"י ז"ל אין נא אלא לשון בקשה וכו' שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם יעיי"ש ויש לדקדק על לשון

באזני העם אמאי לא כתיב דבר נא אל העם אך י"ל דהנה איתא במסכת עירובין דף כ"א: אמר עולא אר"א בתחילה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים ופרש"י ז"ל שתיקן עירובין וידיים וגזר על השניות וכו' וע"י כך אוזמין ישראל במצות שנתרחקו מן העבירה כדרך שנוח לאחז בכלי שיש לו בית יד משאין לו יעיי"ש ולפי"ז י"ל גם כאן די"ל דישראל לא רצו לשאול כדכתיב וישאלום ואיכא מ"ד בגמרא בע"כ של ישראל די"ל דישראל לא רצו עשירות גדול רק לעבוד את ה' כי זה כל אדם אך הקב"ה יודע כי נוח לאדם לעבוד אותו ית"ש בתוך הרחבה יותר מבתוך הדחק ר"ל והוי כמו אזנים שנוח לו לאדם לתפוס הכלי עם אזנים יותר מבשאין לו לכן כתיב באזני העם שגילה הקב"ה להם שהעשירות הוי כמו אזנים כנ"ל. יתן ה' שיהיה גם לנו וכל ישראל ד"ת כחדשים כאילו היום ניתנו גם יתן לכל ישראל עשירות דקדושה עושר וכבוד וחיים וכל טוב שנזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל נא חזקו ואמצו אל ירך לבבכם העיקר הוא להתפלל לפניו על כל דבר נא להודיעני אם אתם תולכים עוד להשתטח על ציון דאדמו"ר וצוקלה"ה מראדושיץ זי"ע ועכ"א כי הוא דבר גדול ונחוק.

ויסעו מרפידים ופירש"י ז"ל למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו וכו' אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה יעיי"ש ויש להבין מהיכן פסיקא ליה דביאתן למדבר סיני היה בתשובה אך י"ל בפשוט דהנה ברפידים דרשו חז"ל רפיון ידיים ויש לומר שהיה נפילת אמונה כדכתיב על נסותם את ה' עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן דכתיב ויהי ידיו אמונה יעיי"ש בסי' צ"א ח"ל כי יש כמה מיני אמונה יש אמונה שהוא רק בלב והעיקר שצריך להיות לאדם אמונה כ"כ עד שיתפשט בכל האברים כמ"ש בכתבי האר"י ז"ל שצריך להגביה ידיו בשעת נטילה כנגד הראש כדי לקבל הקדושה נמצא שצריך לזה אמונה בהידים להאמין שמחמת שמגביה ידיו כנגד הראש מקבל הקדושה כי בלא אמונה אינו כלום כדכתיב כל מצותיך אמונה וכו' יעיי"ש וי"ל דבשביל זה בא עמלק כדכתיב בספר ליקוטי הלכות כי ע'מ'ל'ק' בגימטריא ס'פ'ק' שכחו הרע להביא ספיקות ח"ו בלב האדם השי"ת ישמרנו ויצילנו והנה יש לדקדק דכתיב ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר הא ידעינן דבמדבר היה דכתיב מדבר סיני אך י"ל ע"פ מה שכתוב זכרתי לך חסד בעוריד וכו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה וכו' שהיו אז במדריגת אמונה שהלכו במדבר וי"ל דמש"ה כתיב ויחנו במדבר הרצון שהיה להם ניחא מזה שהיו במדבר ובאו למדריגת אמונה בשלמות חזאת היא תשובה על החטא תשובת המשקל ושפיר דרשו חז"ל מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן

מרפידים היה בתשובה גם כן על נפילת אמונה עד שעשו תשובה על תשובה
 כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ר' עד שבאו למדרגת אמונה
 בשלמות ועיי"ז זכו לקבלת התורה כמבואר בדברי רבינו ז"ל בסימן קכ"ג.
 הנני דו"ש כולכם יה"ר שנוכה לתשובה שלמה ולאמונה שלמה בתוך הרחבה.
אפרים

הנה כתיב השם נפשינו בחיים ולא נתן למוט רגלנו יש לומר דאנו
 מודין להשי"ת אשר שם נפשנו בחיים אף אמנם שעברו עלינו כמה וכמה הרפתקאות
 גזירות המלכיות וכובד הגליות אין לשער אעפ"כ שם נפשנו בחיים* ולא
 נתן למוט רגלנו הרצון כי ידוע כי אמונה מכונה בשם רגל כמבואר בדברי
 רבינו ליקוטי תנינא סימן פ"א יעיי"ש ועיי"ז אנו מודין לו ית"ש שלא נתן
 למוט האמונה שלנו שעוד אנו מתחזקין בהאמונה שג"כ הכח מאתו ית"ש יה"ר
 שיטע ויקבע האמונה הקדושה בלבנו ובלב כל ישראל תמיד ונוכה לעבדו
 ית"ש בישרת לב בשמחה ובטוב לבב מרב כל. דברי ידידכם החפץ טובתכם
 הנני דו"ש הטוב ובשלום בנו ר' יעקב שמואל נ"י. ידידכם.

אפרים

יתרו

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים והנעימים ה"ה הרבני החסיד
 הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו היקר האברך המופלג בתורה ויראה
 החסיד יקר רוח איש חמודות מו"ה הלל נ"י.
 אחדשה"ט. אבשר לכם כי ת"ל הובאת לי המלבוש של שבת טרם ל"ג
 בעומר העבר יהי משכורתכם שלמה מאת השי"ת אשר זרעתם צדקה ויקוים
 בכם זרע צדקות מצמיח ישועות וכשם שגרמתם שלא אבוש ואכלם עיי"ז

(* א"ה שמעתי פעם מפיו הקדוש זצ"ל בעת שדבר מגדולת אדמו"ר ר' נתן
 זצוק"ל אמר בדרך צחות ולא נתן לולי ר' נתן זצ"ל אשר האיר וביאר לנו עצות ודעת
 אדמו"ר זצוק"ל למוט רגלינו ח"ו כי העיקר מה שנשאר דעת אדמו"ר זצוק"ל לדורות הוא
 רק עיי מוהרנ"ת זצ"ל כמו שמוכא שיחה זאת בחיי מוהר"ן שאמר אדמו"ר זצוק"ל לולי
 רבי נתן לא היה נשאר עלה אחד ממנו ווען גישט רבי נתן וואלט גישט געבליבין קיין
 איין בלעטיל שמות וגם נדפסה שיחה בספר כוכבי אור בעת שנפטר הצדיק ר' יצחק אייזיק
 זצ"ל אמר אדמו"ר זצוק"ל לאנשיו לגחם אותם אבל עכשיו יש לנו רבי נתן כי הוא
 אשר האיר עינינו לדורות עיי הספרים הקדושים שלו ע"כ.

המלבוש של כבוד כן יעזור שלא יגיע לכם שום בושע בעה"ז ולא כלימה לעה"ב. אחי ורעי נא חזקו ואמצו אל ירך לבבכם כדכתיב אצל מלחמה ומצינו בדברי חזו"ל קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף ובקריעת ים סוף מצינו ה' ילחם לכם ואתם תחרישון רק לצפות לו ית"ש ולהתפלל לו תמיד גם זאת שעינכם נשואות תמיד גם בשעת המסחר אל ה' להורות לכם הדרך הישר אשר תלכו בה ואתם מבקשים גם בלשון לע"ז רבש"ע העלף מיר זאלין גייען גלייך נחשב לתפלה וכתוב קרוב ה' לכל קוראיו וכו' ומצינו בספר תנא דבי אלי' זוטא כשאני רואה בני אדם אעפ"י שאין בהן תהלה ושבח של תורה ומע"ט לא במעשי ידיהן ולא במעשי אבותיהן אלא רק בשביל שהן עומדין ומברכין ומשבחין ומרבין תחנונים לפני אני נזקק להם וכופל להם מזונותיהן שנאמר פנה אל תפלת הערער וכו' ע"כ בודאי יעזור השי"ת לכם ולכל ישראל השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו לא יתן לעולם מוט לצדיק ומצינו ועמך כולם צדיקים יתן ה' בלבנו אמונה ובטחון בשלמות ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולשמוע בשורות טובות מכם ומכל ישראל.

בס"ד. כתיב ביום הזה באו מדבר סיני ופרש"י ז"ל ביום הזה בר"ח לא הי' צריך לכתוב אלא ביום ההוא מהו ביום הזה שיהי' ד"ת חדשים עליך כאילו היום ניתנו יעיי"ש ויש לדקדק מהיכן נפ"ל לרש"י ז"ל שהי' בר"ח הנה בגמרא שבת איתא אמר רבא הכל מודים שבר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא ביום הזה וכתוב התם החודש הזה מה להלן בר"ח אף כאן בר"ח יעיי"ש ורש"י בחומש לא הביא הך דרשא ודרש הזה לדרשא אחריתא שיהי' ד"ת חדשים עליך אך י"ל דהנה השפתי חכמים מביא בשם נחלת יעקב לפרש דרש"י ז"ל נפ"ל שהי' בר"ח מדכתיב ביום הזה ולא נכתב באיזה יום היה הוי אומר לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש כי ר"ח הי' יעיי"ש ועדיין קשה אמאי לא קאמר רבא סברא זאת רק מגז"ש הזה הזה אך י"ל בפשוט דהנה ידוע היכא דכתיב ביום ההוא הפירוש מיוחד ביום ההוא דייקא כגוונא והגדת לבנך ביום ההוא הרצון מיוחד ביום ההוא של פסח אכל היכא דכתיב ביום הזה יש לפרש על כל היום שעומד האדם כדכתיב בפר' עקב ולברך בשמו עד היום הזה. ולפי"ז ניחא אי הוי כתיב ביום ההוא הי' הפירוש מיוחד לאותו היום שהי' אזי שפיר שייך סברת הנחלת יעקב הנ"ל דלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש כיון דבא ליחד היום כנ"ל ובודאי הסברא נותנת שהי' אז ר"ח אבל השתא דכתיב ביום הזה דאין לשון מיוחד דיש לפרש ביום הזה שעומד האדם צריכין אנו בהכרח ללימוד הגז"ש של הגמרא הזה הזה נמצא הכל ניחא בס"ד שיש לפרש גם כוננת רש"י ז"ל ביום הזה בר"ח היינו מגז"ש הזה הזה כרבא בגמרא אך עוד יקשה אמאי כתיב ביום הזה הא' בפשיטות הי' צריך לכתוב ביום ההוא וממילא ידעינן שהי' ר"ח כנ"ל אד לדרשא אתי שיהי'

ד"ת חדשים עליך כאילו היום ניתנו וקאי היום הזה על כל היום שיהי' חשוב עליך כאילו היום ניתנו והגז"ש במקומה עומדת אף שאינו מופנה עכ"ז במקום שאין להשיב דרשינן גז"ש אף בלי מופנה.

ב"ה יום ד' בהעלותך התרצ"ג לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. הנה העיר ה' ברחמי הגדולים וחנני לחדש בתוה"ק עפ"י דברי רבינו הקדוש עלה בלבי לכתוב לך ויה"ר שיהי' אמרינו לרצון לפניו ית"ש. הנה בתפלת י"ח אנו אומרים השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך אמאי לתורה אנו אומרים בלשון השיבנו ולעבודה בלשון קריבה הנה מבואר בליקוטי מוהר"ן קמא סימן קפ"ח דע שצריך לנסוע להצדיק לחזור על אבידתו כי קודם שיוצא האדם לאויר העולם מלמדין ומראין לו כל מה שצריך לעשות ולעבוד ולהשיג בזה העולם וכיון שיצא לאויר העולם מיד נשכח מאתו כמו שאמרו רז"ל והשכחה היא בחי' אבידה וכו' וצריך לחזור ולבקש אבידתו והאבידה שלו הוא אצל הצדיק וכו' יעיי"ש וע"ז אנו מתפללין השיבנו אבינו לתורתך להשיב לנו האבידה התורה שלמדנו מאז כי לבא אל הצדיק ולמצא אבידתו צריכין ג"כ להתפלל כמוכן ואח"כ אנו מתפללין וקרבתנו מלכנו לעבודתך עפ"י המבואר בליקוטי תנינא סימן פ"ד ודע שעיקר התחברות ודביקות להשי"ת הוא ע"י תפלה כי התפלה הוא שער שדרך שם נכנסין להשי"ת ומשם אשתמודעין לי' וכו' יעיי"ש וע"ז אנו מתפללין וקרבתנו מלכנו לעבודתך כי עבודה נקרא תפלה כאשר דרשו חז"ל בברכות אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש דכתיב עבדו את ה' ביראה ועבודה זו תפלה כפרש"י ז"ל שם תפלה שהיא לנו במקום עבודה וכו' יעיי"ש וע"י התפלה אנו מתקרבין אליו יתברך שמו.

ולפי"ז י"ל מאמר הגדה אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו דלכאורה תמוה אך י"ל דהנה מבואר במסכת שבת ביומא קמא לא א"ל ולא מידי משום חולשא דאורחא בתרי א"ל ואתם תהיו לי וקשה אמאי נקט ואתם תהיו לי ולא נקט המוקדם אתם ראיתם וכו' ואשא אתכם על כנפי נשרים ועתה אם שמוע וכו' והייתם לי סגולה וכו' אך י"ל דלכאורה הוא דברי ריצוי ופיוס כפרש"י ז"ל עתה מכאן ואילך יערב לכם ואמאי לא א"ל ביומא קמא אך מבואר בליקוטי קמא סימן ל"ד נמצא שצריך כל אחד

לדבר בינו לבין קונו כדי שיאיר בחי' נקודה בחי' פי ידבר חכמות וכו' ועיי' נתבטל ערלת לבו וכו' וגם צריך כל אדם לדבר עם חבירו ביראת שמים כדי לקבל ההתעוררות בלבו מהנקודה שיש בחבירו יותר ממנו וכו' שהכל צריכין לקבל מתחלה מהצדיק ואח"כ יקבלו דין מן דין וכל אחד יקבל מיני' ובי' ועיי' שלשה בחי' אלו נתבטל התרפות היינו ערלת לב היינו אהבות רעות וכו' וזה פירוש ואתם תהיו לי ממלכת כהנים היינו בחי' אהבה הקדושה כנ"ל וגוי קדוש היינו קדש שהוא בחי' נקודה וזואו הוא בחי' לב וכו' שבתחילה צריכין הכל לקבל מהנקודה הכללית וכו' ואז נקרא גוי קדוש היינו קדש ואו שהנקודה מאיר ללב ועיי' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כי כשתקבל מן כל הנקודות הללו הן מיני' ובי' והן מהנקודות שבכל אחד מישראל הן מנקודה כלליות ששם אצל כל הנקודות שורה אהבה הקדושה הנקרא כהן וכו' יעיי' ש כל התורה הרי שמרמו לן הקרא ואתם תהיו לי ענין התבודדות ושיחה בינו לבין קונו חאת הוא עבודה הוא תפלה כי אין שיחה אלא תפלה כמבואר בדברי חז"ל ולזה צריכין כח להתבודד ולשיח הרבה בינו לבין קונו עד שיתבטל ממנו ערלת לב אהבות רעות וכו' ולזה לא א"ל ביומא קמא משום חולשא דאורחא רק בתרי א"ל ואתם תהיו לי כנ"ל א"כ לפיי' רמו השי"ת לישראל קודם מתן תורה בחי' שיחה זו תפלה.

ולפיי' י"ל מה שכתוב בתורה פר' שמות תעבדון את האלקים על ההר הזה הוא רמו על תפלה שנקרא עבודה שרמו השי"ת טרם מתן תורה בפסוק ואתם תהיו לי כנ"ל והנה איתא בספר איגרא דפרקא דרך ארץ קדמה לתורה דרך ארץ בגימטריא תפלה לפיי' י"ל אלו קרבנו לפני הר סיני הרצון שקרבנו שרמו וגילה לנו כח התפלה ועיי' נתקרבין אליו ית"ש כי הוא השער שדרך שם נכנסין להשי"ת כנ"ל ולא נתן לנו את התורה דיינו.

הנה שמעתי מידידנו החסיד ר' פנחס נ"י ששמע בשם רבינו שאמר ואני אומר תפלה תורה ותפלה כן שמעתי ויש לרמו זאת בכתוב בראשית ברא ב'ר'א' יש לרמו על תפלה כי ג' הראשונות של תפלת י"ח מתחיל באות ב' ברוך ג' האחרונות מתחיל באות ר' רצה ואמצעיות מתחיל באות אלף אתה חונן שי"ת רמו על התורה כי התורה נקראת תשי' כידוע ובראשית נכלל תפלה תורה ואח"כ ברא ג"כ על תפלה כדברי רבינו הג"ל* ומה שנכלל בתיבת בראשית תפלה ותורה כאחד לרמו על דברי רבינו בליקוטי תנינא סימן כ"ה גם טוב לעשות מהתורה תפלה דהיינו כשלומד או שומע איזה מאמר תורה מהצדיק האמת אזי יעשה מזה תפלה דהיינו לבקש ולהתחנן

(* א"ה פירוש כי בהתיבה בראשית מרמו לתפלה ותורה ואחרי זה כתיב ברא ג"כ מרמו על תפלה כנ"ל השיחה הנ"ל שמעתי מאנ"ש שרבינו זצ"ל אמר הנה המתנגדים אומרים שהעיקר היא תורה והחסידים אומרים שהעיקר היא תפלה ואני אומר דאחינען אין לערינען אין דאחינען תפלה תורה תפלה כנ"ל.

מלפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו מאמר מתי יזכה גם הוא לבא לכל זה וכו' יעיי"ש וי"ל דבשביל זה נרמו מקודם תפלה תורה כחדא לרמו על הנ"ל לעשות מתורה תפלה וי"ל דבשביל זה רמו הקרא ואתם תהיו לי ג"כ על התפלה מקודם נתינת התורה לידע לעשות מתורה תפלה ועיי"ז נזכה לקיים את התורה כנ"ל.

הנה מבואר בליקוטי קמא סימן רי"א מה שהעולם נוסעין על ר"ה לצדיקים וכו' וא"א לבא למוחין זכים אלא ע"י התקשרות לצדיקים כמבואר בזהר ויקח משה את עצמות יוסף משה הוא בחי' מוחין ויוסף הוא בחי' צדיק היינו שאין שלימות למוחין אלא ע"י התקשרות לצדיקים והנה במסכת פסחים דף ס"ז. וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו יעיי"ש וי"ל דשני המאמרים עולין בקנה אחד כפתור ופרח דהנה מבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן רמ"ב כי הרהורים רעים של ניאוף ר"ל הם בחי' אבי אבות הטומאה בחי' מת וצדקה מצלת מהם בבחי' וצדקה תציל ממות ה' יצילנו גם מבואר בסימן ק"ל כי זה עיקר היצה"ר כמובא בזהר וכו' יעיי"ש ע"כ י"ל דהא דטומאת מת מותר במחנה לוי' כי ע"י התקשרות לצדיקים כי לוייה הוא לשון התחברות כדכתיב ילוח אישי אלי והלויים הם הצדיקים כמובן עיי"ז נתבטל הרהורים רעים חוכין למוחין זכין כדברי הזהר ונתבטל טומאת מת שהם הרהורים רעים כנ"ל.

הנה איתא בליקוטי תנינא סימן י"ז דרך השי"ת להביט על הטובות שעושין וכו' ולזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה כי כשאדם עושה טוב אזי מנהיג אותו בהשגחה וכשהוא אינו טוב ואם הי' מנהיג אותו בהשגחה לא הי' יכול להגיע לו שום טובה אזי מניח אותו על הטבע ויכול להיות שיהי' לו טובת עפ"י הטבע וכשהוא חזר למוטב משגיח עליו סנ"ל ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה כי באמת גם הטבע הוא השגחתו יתברך וכו' יעיי"ש ולפי"ז י"ל הקרא ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו וליך' ה' בגימטריא ט"ב'ע' עם הכולל הרצון כי מה שעשה השי"ת הטבע הוא מחסדו כי אתה תשלם לאיש כמעשהו וכשהוא אינו טוב ואם הי' מתנהג אתו בהשגחה לא הי' יכול להגיע לו שום טובה אבל עתה מניח אותו על הטבע וגם י"ל כי ט"ב'ע' הוא ר"ת טובתי בל עליך הרצון שאינו מגיע לו שום טובה משורת הדין אזי מניחו על הטבע כנ"ל והנה מובא בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן קפ"ז ארץ אכלת יושבי' איצ'ל'ת' ר"ת א'תה ת'שלם ל'איש כ'מעשהו יעיי"ש וי"ל כי ארץ ישראל הוא בחי' השגחה כמובא בדברי רבינו דכתיב תמיד עיני ה' וכו' בה עיין בליקוטי קמא סימן ד' הבחי' השלישית כשמתודה וידוי דברים לפני ת"ח שעיי"ז הת"ח מדריך אותו בדרך ישר לפי

שרש גשמתו וכו' יעיי"ש וי"ל רמז בקרא דברים פסוק ל"ג ההולך לפניכם בדרך וכו' באש לילה לראותכם בדרך אשר תלכו בה וכו' כי הנה מובא בליקוטי קמא סימן י"ב שעיקר הלמדן מתורה שבע"פ ומרומז בתיבת לילה כמובא במדרש שוחר טוב איך ידע משה בין יום ובין לילה כשהי' ברקיע ומובא כשלמד עמו תורה שבעל פה ידע שהוא לילה יעיי"ש ולפי"ז יש לרמז ב'א"ש' לילה הנה ב'א"ש' ר"ת ש'ובו ב'ני א'דם ועיקר תשובה הוא וידי דברים כידוע לילה רמז על הת"ח עי"ז שמתודה לפני ת"ח זוכה לראותכם בדרך אשר תלכו.

במסכת יומא דף ע"ב א"ר יוחנן שלשה זירים הם של מזבח ושל ארון ושל שולחן של מזבח זכה אהרן ונטלו של שולחן זכה דוד ונטלו של ארון עדין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבא ויקח וכו' ר' יוחנן רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשית לו זיר לא זכה זרה הימנו יעיי"ש וי"ל עפ"י דברי התנא דבי אלי' רבא סימן ט' אשרי מי שלא בא לידי עבירה ולא לידי חטא ועון ולא יצא מן הדרך הטובה ואפילו הוא ישראל ראוי להעלות עולה ע"ג המזבח כאילו הוא כ"ג וכו' יעיי"ש הרי כי מי שהוא סר מרע ועשה טוב כדברי התד"א הנ"ל אפילו הוא ישראל ראוי להעלות וכו' והנה זיר בגימטריא ראוי כי מחמת שהוא ראוי לזה המעלה מצד צדקתו וקדושתו אף שאינו מזרע אהרן ולא מזרע דוד אבל עכ"פ ראוי הוא לזה מצד מעשיו הטובים יש לו הזירים באתכסייא והנה זר הוא באתגליא היינו הכתיב זר הוא הקרי ובתורה לא נכתב נקודת והוא באתכסייא ובאתכסייא יש לו הזירים כיון שהוא ראוי לזה וי"ל דע"י התורה שעדין מונח הוא וכל הרוצה ליקח יבא ויקח יוכל לבא לכל הנ"ל כמאמר הגמרא שם כל הרוצה ליקח יבא ויקח שמא תאמר פחות הוא ת"ל בי מלכים ימלכו יעיי"ש וי"ל דע"י התורה יוכל לזכות לבחי' ראוי למלכות ולבחי' ראוי להעלות עולה כנ"ל שג"כ נקרא ממלכת כהנים ולזה כתיב בי מלכים ימלוכו תרתי מלכות הנ"ל ע"י התורה כדברי רבינו ליקוטי קמא סימן נ"ו ובחי' המלכות שיש בכל אחד הוא באתגליא ובאתכסייא וכו' וצריך להמשיך אריכות ימים לתוך המלכות וכו' כי לבא לאריכות ימים הוא ע"י עסק התורה וכו' יעיי"ש וי"ל דזאת שטעה קרח ועזייתו המלך שרצו ליקח לעצמן הכהונה ע"י שראו בעצמן שראוין הם לכהונה גדולה מצד צדקתם כדברי התד"א הנ"ל אבל האמת כי באתגליא ח"ו ליקח הכהונה לאיש זר אשר לא מזרע אהרן כ"י כן גזר הקב"ה כי כתר כהונה זכה אהרן ונטלו וכתר מלכות זכה דוד ונטלו ולא לאחרים ח"ו אך מי שרוצה לעבדו ית"ש באמת רק לעשות נחת רוח להשי"ת שיושלם רצונו מה נפקא מינ' אם הוא כהן או ישראל או מלך או פשוט רק רצונו להשלים רצונו ית"ש שיקוים הכתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

הנה ראיתי בספר ליקוטי הלכות על יו"ד מה שהמתנגדים רודפים את הכשרים והיראים בשביל שחושבים שהאמת הוא אצלם ומצוה לרדוף את היראים לפי דעתם הזרה יעיי"ש וצריך להתפלל הרבה להשי"ת שיזכה באמת להאמת לאמתו יעיי"ש הרבה אינני זוכר דבריו הקדושים האמתיים וי"ל ע"פ ד"ק זאת שאמרו השבטים הקדושים אבל אשמים אנחנו על אחינו וכו' ותרגום אבל בקושטא כי בודאי בעת ששנאו את יוסף הצדיק ודנו אותו למיתה בודאי חשבו כי האמת אתם ומצוה להרג אותו ועתה ראו והתודו אבל אשמים אנחנו שהם אשמים על האמת שטעו בהאמת וי"ל דמש"ה נקרא אמת בלשון אבל כי לבא להאמת צריכין להתפלל הרבה ועבודה שבלב הוא תפלה א'ב'ל' הוא אותיות ל'ב'א' רחמנא לבא בעי יה"ר שנוכה ברחמיו להאמת לאמיתו בתוך שכ"י. נא לכתוב כל הקורות אתכם הנני דו"ש אביך ידידי יקירי נ"י וידידנו ר' דוד יואל נ"י. ידידך המוקירך באהבה ותפץ טובתך.

אפרים

אור ליום עש"ק לסדר וראו את ישועת ה' וכו' ירושלים עיה"ק תובב"א.
לכבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ וכו' ר'
הלל נ"י.

הנה מכתבך ואשר בתוכו החצי לאי' הגיעני לנכון מה אומר לך כמדומה לי כי ת"ל שמחתי במכתבך עלתה על המעות כי הגם כי לא איש דואג אנכי עכ"ז נפלאתי עליך על זמן כביר כזה שלא כתבת לי שום מכתב ועתה אתה ברוך ה' שמחתי יתן ה' לכם שמחה בישועתו שיוריק לכם ברכה והצלחה שפע גשמיות ורוחניות ותזכה לזריזות ושמחה תמיד ויקיים בכם הכתוב טוב הארץ תאכלו שתמצאו קורת ונחת רוח מארצנו הקדושה הן בגשמיות והן ברוחניות הנה איתא בספר המדות צריך להחזיק טובה להנותן ולא תאמר שלא נתן לך משלו יעיי"ש דבריו הקדושים ואינני יודע פירוש דבריו הקדושים אם בפשטות דצריך לומר לו הנני מחזיק לך טובה או הכוונה בלב להיות בלבו אהבה אליו כגון שמצינו במסכת שבת דף י': הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו וכו' יעיי"ש בפירש"י בד"ה צריך להודיעו וכו' שמתוך כך יהא אוהבו ואולי י"ל דאף שכתוב ושונא מתנות יחיה עכ"ז בכה"ג שהמתנות ניתנו בשביל אהבה שיכנס אהבה בלב כגון שמצינו במשנה אבות וקנה לך חבר והפירוש וקנה בדמים כידוע מפירוש הרב ז"ל באופן כזה מותר לקבל ואין חשש ח"ו אך צריך להיות לשם שמים כדי שיהיה עי"ז אהבה אמתיות.

וי"ל בזה להבין מאמר חז"ל שבת דף י' רב חסדא הוי נקיט בידיה תרתי מתנתא דתורא אמר כל מאן דאתא ואמר לי שמעתתא חדתא משמיה דרב

יהיבנא ליה ניהלי אמר ליה רבא בר מחסיא הכי אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו ומקשין העולם מהיכן ידע רבא ב"מ שהיא שמעתתא חדתא אך י"ל דלעולם קשה דלכאורה נראה כאילו ח"ו מזולזל במתנות כהונה ליתנם לאחר הא היה יכול לינקוט מעות הרבה וליתן בשביל שמעתתא חדתא שהרי היה עשיר גדול כידוע הגם שי"ל שידע ר"ח כי בשביל מעות לא ירצה שום אמורא לומר שמעתתא חדתא כדי ליקח בשבילו מעות רק בשביל ליקח מתנות כהונה שהוא דבר חשוב בעצם כי היו שונאי בצע אך י"ל ולפלפל כי חשש ר"ח פן ההלכה כר' אילעא שאמר שאינו נוהג אלא בארץ יעיי"ש בפירש"י ז"ל בד"ה 'הוי נקיט תרתי מתנתא וא"כ אין מגיע לו בודאי רק מספק הגם כי י"ל כי הנותן אמר לו אף אם אין מגיעין לו מן הדין הוא נותן לו בתורת מתנה ור"ח לא רצה ליקח מתנה בתנאם לזה הוי נקיט המתנות ליתנם לאחר באופן הנ"ל אך אם היה יודע המימרא משמיה דרב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו כפירש"י ז"ל שמתוך כך יהא אהבו היה יכול להחזיק המתנות לעצמו אולי מגיעים לו עפ"י הדין כי היה המנהג אז ליתן כפירש"י ז"ל ואף אם תמצא לומר פן אינם מגיעים לו עפ"י הדין יוכל לקבלם בדרך מתנה כדי להיות אהבו כי בדרך הזה אין מזיק כלל המתנה דהא חזינן דאמר רב צריך להודיעו שמתוך כך יהא אהבו ובשביל זה ידע רבא ב"מ שאינו יודע מזאת השמעתיא משמיה דרב.

י"ל מה שבחר משה מכל ישראל רק אנשי חיל ולא כל המדות שאמר לו יתרו י"ל כי דור המדבר הי' דור דעה והי' בכולם כל המדות יראי ה' אנשי אמת שונאי בצע רק הי' צריך לבחור אנשי חיל שיהי' ראוי להתמנות כמובא.

בליקוטי מוהר"ן הקדוש ז"ל בליקוטי תנינא דף ט"ז ח"ל דע כי מי שרוצה לתגור מתניו להיות מפרנס וכו' צריך שיהי' איש חיל ולא יהי' ההיפך שקורין (רוע מזל ש"מ) וכו' יעיי"ש ומשה הי' צריך לבחור אותן אנשים שיהי' להם חיל על אלה ועל מאות וכו' לפי שראה משה בקדושת חכמתו כדכתיב ואתה תחזה.

י"ל דבר גדול היינו ברוחניות דרכי ה' ית"ש איך להתנהג כדכתיב והזהרת אתהם וכו' והודעת להם וכו' ודבר קטן הוא בגשמיות לשפוט בין אדם לחבירו ושפטו הם.

ב"ה יום ג' לסדר התיצבו וראו את ישועת ה' וכו' תש"ד לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל

מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אכי"ר.

הנה זה עת אשר הקור גדול בפה ובודאי הוא לטובה כמובא בש"ע או"ח סימן ר"ל לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד יעיי"ש הנה כתיב הנתן שלג כצמר כפור כאפר יפור משליך קרחו כפיתים לפני קרתו מי יעמוד וי"ל הנתן שלג כצמר אף כי שלג בעצם טבעו קר מאד עכ"ז הוא כמו צמר ג"כ לחמם האדמה שתתן יבולה ולצמוח כי בטבע טרם יצמח צריכין ג"כ עת חם כי צריכין מטר וחם ואז ונתנה הארץ יבולה כידוע והשי"ת נותן שלג ועושיית שתי פעולות בתור גשם להשקות את האדמה ובתור חם כצמר שעי"ז יצמח.

ולפי"ז יש להבין דברי רבא במסכת תענית דף ג: אמר רבא מעלי תלגא לטורי כחמשה מטרי לארעא וכו' יעיי"ש בפירש"י ז"ל ועפ"י הג"ל מובן כפור כאפר יפור י"ל דהנה אף כי כפר הוא קר ביותר כמובן עכ"ז נפלאות השי"ת שמפזר אותו גם כאפר ואפר יש בו חמימות ג"כ כידוע משליך קרחו כפתים י"ל אותיות כפי תם הרצון כאשר התפלל יעקב אבינו איש תם ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש שלא יזיק ח"ו הקור הגדול יעיי"ש בפירש"י ז"ל שמפרש כפתים הכל לפי משא הבריות העני לפי חוסר מלבושיו מיקל עליו והנה שמעתי מספרים אשר כבר אירע מעשה בחוצה לארץ אשר ירד שלג על שבלים והרבה עשו פעולת להשליך את השלג מעל השבלים והרבה לא עשו שום פעולה ואח"כ ראו כי השבלים שהיה עליהם השלג זמן מה עד שנימוח אותן השבלים היו מלאות וטובות והשבלים שהשליכו מעליהן השלג היו צנומות דקות פוק חזי גבורתא דמרך ית"ש והעצה הוא רק כדברי רבינו ז"ל העיקר הוא האמונה וכו' וי"ל דמש"ה השלג הוא כחמשה מיטרי לארעא כי יש זרע וקציר קיץ וחום קר וחרף ובודאי הכל נצרך להעולם בגזירת השי"ת בחכמתו יתברך כדכתיב ה' בחכמה יסד ארץ וכו' וכאשר יש בשלג קרירות וחמימות עי"ז יש בו בחי' קר וחם וקיץ וחרף ד' בחי' ושלג בעצמו ובוה מעלי תלגא כחמשה מיטרי וכו' ואם שגיתי ה' יכפר בעדי.

י"ל עוד מה שרמזה התוה"ק טט בכתפי זפת באפריקי שתי מדינות אלו בתפילין של ראש עפ"י פשוט כי איתא בש"ע או"ח שצריך להסמיק תפילין של ראש תיכף לתפלה של יד ולא יפסיק לקדיש וקדושה כידוע ובוה י"ל שמרמו טט בכתפי הרצון שיניח תפלה של ראש תיכף אחר תפלה של יד כתפי אותיות תיכף ואפריקי מרמו דבשעה שבא לחלוץ התפילין דהיינו לפרוק מעליו התפילין יפרק ויחלוץ מקודם תפלה של ראש כידוע.

לכאורה תמוה על דעת חכמי אשכנזים ז"ל שסוברים שצריכין לברך

על של ראש על מצות אף בלא שח בנתיים ואמאי לא יוצא בברכת להניח גם על של ראש גם יכול לברך להניח תפילין של יד ושל ראש ובודאי לכאורה יכול לצאת בזה ועיי"ש בש"ע או"ח סימן שס"ו ביד אפרים בשם מהר"ם די בוטין ז"ל הרוצה לערב עירובי חצירות וערובי תבשילין כאחד אם לא סח ביניהם יכול לכוללן בברכה א' ויברך על מצות עירובין כמ"ש הרמב"ם ז"ל על הפרשת תרומה ומעשרות ונראה דלכתחילה יש לו לפרש עירובי חצירות ועירובי תבשילין יעיי"ש אך לפי דברי רבינו ז"ל ניחא שאמר בליקוטי קמא סימן לח כי צריך כל אדם לפשפש א"ע בכל עת אם הוא דבוק בהשי"ת וסימן של דביקות הוא תפילין כי תפילין הוא סימן על דביקות יעיי"ש א"כ יש במצות תפילין עוד מצוה של דביקות דכתיב ולדבקה בו וכתוב ובו תדבקון ובוזה יש לפרש על מצות כי מצוה לשון התחברות כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ד' ס"ק ו' יעיי"ש לרמו על הנ"ל ובודאי עיקר התחברות והדביקות הוא בשל ראש שהוא כנגד המוח שהנשמה שבמוח עם החושים והכחות לשעבד אליו ית"ש ומש"ה ניחא שתיקנו חכז"ל לברך על של ראש ברכה מיוחדת ועל מצות דייקא כנ"ל וי"ל בדרך רמז לדבקה ב'ו' ובו תדבקון ב'ו' בגימטריא ח' לרמו על שמונה פרשיות שבתפילין והעיקר בשל ראש כנ"ל ובהנ"ל יש להבין גם דעת הסוברים דצריך לברך על של ראש על מצות בחולם לשון רבים דהברכה קאי גם על של יד יעיי"ש בט"ז ז"ל הלא על של יד כבר בירך להניח אך י"ל אף שעיקר הדביקות נמשך ע"י תפילין של ראש שהוא כנגד המוח משכן הנשמה אך גם הלב ע"י שעבוד תאוות ומחשבות הלב גורם הדביקות שלא יהיה מניעה להמוח מש"ה ראוי לכוון על מצות גם על של יד שהוא כנגד הלב.

יש לדקדק על מה שאומרים בלילה בוקע ים לפני משה זה אלי ענו ואמרו וכו' מה זה הכוונה לפני משה הלא ביום אנו אומרים וים סוף להם בקעת גם אמאי אין אומרים ביום זה אלי ענו ואמרו אך י"ל דהנה אמרו חכז"ל בברכות דמזכירין מדת יום בלילה ומדת לילה ביום והנה ביום מרמו על התגלות האור ולילה הוא אמונה כידוע שאומרים בלילה אמת ואמונה כדכתיב ואמונתך בלילות ע"כ י"ל דמה שאנו אומרים וים סוף להם בקעת הכוונה על בקיעת ים סוף בפשיטות ובלילה אנו אומרים מקודם המעביר בניו בין גזרי ים סוף וכו' ופירוש בוקע ים לפני משה י"ל הרצון בוקע ים החכמה לפני משה ונשפע למשה רבינו רב חכמה והוא השפיע לכל ישראל אפילו לשפחה שאמרו חכז"ל ראתה שפחה בים מה שלא ראה יחזקאל והכל היה בכחו של משה רבינו שהאיר להם משפעו כדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ל"ט יעיי"ש וזה הוא בתי' יום שהוא התגלות האור ומזכירין זאת בלילה וביום מזכירין שירה חדשה שבחו גאולים שירה

חדשה היא לשון נקיבה לרמוז על אמונה כי אשה מרמוז על אמונה כידוע בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ז' איש ואשה מרמוז על אמת ואמונה ובלילה אנו אומרים זה אלי היינו התגלות האור שהוא מדת יום כנ"ל וי"ל ב'וקע י"ם ל'פני מ'שה ר"ת ל'ב' י"ם'.

והנה פירש"י ז"ל על קפאו תהומות בלב ים בחזק הים וכו' לשון עיקרו ותקפו של דבר יעיי"ש וי"ל גם כאן כי נשפע למשה רבינו שפע רב חכמה מחזקו של ים החכמה והוא השפיע לישראל אפילו לשפחה כמאמרם ז"ל עד שכולם אמרו זה א' ואנהו ותרגומו דין אלקי ואבני לי' מקדשא י"ל הרצון עפ"י מאמר חז"ל כל מי שיש בו דעת כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו ואז נשפע להם דעת גדול בכחו של משה רבינו שהיה הדעת הכולל של כל ישראל כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ב יעיי"ש וי"ל כי מה שזכו לזה היה בעבור שזכו אז לאמונה שלימה כדכתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו והיו מקשרין עצמן למשה באמונה שלימה ועי"ז זכו לדעת עד שנשפע להם רוח הקודש גבוה כזה שזכו לומר ישירה דיבורי ה' דיבר בם כדכתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישיר וכו' גם אנו אומרים בלילה מלכותך ראו בניך ראו דייקא מדת יום כנ"ל.

וי"ל מה שקרא משה רבינו שני בניו שם האחד גרשם ושם האחד אליעזר ונתן טעם על גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי וכו' וי"ל עוד בדרך רמוז עפ"י המדרש שאומר כי יתרו רצה דוקא שיתן משה רבינו בנו הראשון לע"ז והוא תמוה מאד היתכן כזאת הלא יתרו כבר פירש מע"ז אך איתא בשם הגאון הקדוש החידושי הרי"מ ז"ל שהכונה שיתרו רצה שיתן מרע"ה בנו הראשון לע"ז היינו לחקירות שידע ע"י החקירות ושכל מציאת השי"ת כמו שיתרו עבד מקודם כל עבודות זרות ואח"כ זכה למה שזכה עד שאמר עתה ידעתי כי גדול ה' וכו' אבל באמת ידוע מדברי רבינו ז"ל שאסור להיות מחקר ופילוסוף רק לסמוך על אמונה פשוטה ותמימות יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן י"ט.

ובזה י"ל מה שקרא שמו גרשם בגימטריא אמת אמונה להורות כי הוא חפץ רק באמת ואמונה לא בדרך חקירות וחכמות כי יכולין ליפול בקל ע"י חקירות וחכמות כמבואר בדברי רבינו ז"ל הנ"ל רק מחמת שהיה גר בארץ נכריה הוכרח להיות מרוצה בתנאי שהתנה יתרו אבל השמא גרים לילך רק בדרך אמונה כמאמר דוד המלך דרך אמונה בחרתי ושם האחד אליעזר להורות כי כשזוכין לאמונה באין אח"כ אל השכל כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן צ"א ויהי ידיו אמונה עד בא השמש היינו להשכל של

הדבר וכו' יעיי"ש וזה א'ל'י'עזר היינו התגלות כמו זה אלי ואנוהו אחר גרשם היינו אמת ואמונה זוכין להשכל וזה א'ל'י' עזר כנ"ל רק בפה אמר אלקי אבי בעזרי וזה עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן צ"ד וצריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל כי אין לסמוך על השכל בעצמו כידוע וכו' יעיי"ש וזה אלקי אבי וכו' המורה על אמונה אבל הכתוב הוא א'ל'י'עזר' היינו השכל כנ"ל.

עין בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י' ס"ק ח' כי משה גימטריא תרון אף כי הוא מבטל תרון אף של הע"ז וכו' יעיי"ש הרי כי הגימטריא יוכל להורות על ביטול כנגדו ע"כ י"ל עפ"י דברי מוהרנ"ת ז"ל המובא בספר כוכבי אור שכתב לר' עוזר ו"ל דער עיקר איז גאר פרייליך זיין אור פרום אויך יעיי"ש ע"כ י"ל כי ז'ע"ף ר"ת ע'יקר פ'רייליך זיין א'ף פ'רום א'ויך היינו אם מקיימין כנ"ל היינו עיקר פ'רייליך זיין פרום אויך מכניעין ומבטלין זעף אף יה"ר שנוכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולהתקרב ולהתקשר להצדיק האמת לרבינו ו"ל ולא נבוש בעוה"ז ולא נכלם לעוה"ב.

ועתה ידידי יקירי וחביבי היות כי הספא שלך היא עתה בביתי ואני משתמש בה הן בשכיבה והן להניח עליה דברים הגם שאני סומך שאינך מקפיד עכ"ז מצינו מהיות טוב אל תהי דע לזאת נא שתכתוב לי בפירוש שלא יהיה לבי נוקף על הדבר הג"ל.

הנה העיר ה' את רוחי לפרש מה שאמרו חכמ"ל אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימתול לו י'ש'ו'ב' ר"ת ש'ומע בזיונו י'דום ו'ישתוק כדברי רבינו ז"ל כי עיקר התשובה הוא כשישמע בזיונו ידום וישתוק. דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגשמיות ורחמינות בגוף ונפש וממתן. אפרים

משפטים

ב"ה יום א' לסדר ואתם הדבקים וכו' חיים כ'ולכם ה'יום ר"ת חכה הרצון לחכות ולצפות לישועה.
 החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי המופלג החסיד ירא ה' הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.
 אחדשה"ט. הנה ראיתי מכתבך שכתבת לאביך נ"י ובתוכו כתוב כי הנכם צריכים לרחמים גדולים הנה אמת שכל ישראל צריכין לרחמים גדולים

כדכתיב וברחמים גדולים אקבצך ועתה עד הקץ שיבא בב"א לחזק עצמנו באמונה ובטחון כמבואר בדברי רבינו ז"ל ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ה' העיקר הוא אמונה וצריך כ"א לחפש א"ע ולחזק א"ע באמונה וכו' יעיי"ש ומבואר בליקוטי קמא סימן ז' כי עיקר הגאולה תלויה באמונה כדכתיב תבואי תשורי מראש אמנה יעיי"ש וי"ל דמש"ה הנסיון והצירוף עתה הוא באמונה יען כי לעתיד כתיב ומלאה הארץ דעה את ה' וצריך מקודם אמונה ולבא אח"כ לדעת כדכתיב וארשתיך לי באמונה וידעת את ה' וכמבואר בליקוטי קמא סימן צ"א על הפסוק ויהי ידיו אמונה עד בא השמש ח"ל וכל מה שמחזיק א"ע באמונה בא אל השכל יותר יעיי"ש ע"כ נא חזק ואמצו ואל ירך לבבכם כי יש לנו אב זקן מלא רחמים יתברך שמו פודה ומציל בכל עת צרה וכו' ונזכה ברחמינו לאמונה שלמה ולבטחון ויקוים בנו הכתוב והבוטח בה' חסד יסובבנו.

ועתה בענין המסחר הנה אמרו חכז"ל ברכות דף ל"ב: ת"ר ארבעה צריכין חינוך תורה ומע"ט תפלה ודרך ארץ ופרש"י ז"ל שיתחזק אדם בהן תמיד בכל כחו דרך ארץ פירש"י ז"ל אם אומן הוא לאומנתו ואם סוחר הוא לסחורתו וכו' יעיי"ש והנה החינוך בודאי הוא ע"י אמונה שמאמין בה' שהוא כל יכול ויכול להושיע גם מאין הנה אמרו חז"ל בשבת אמונה זה סדר זרעים וי"ל דמזרעים נוכל ליקח מדת אמונה דאנו רואין דהגרעין נרקב ונצמח אח"כ ויהי' לפרי מזה נראה דאין שום יאוש בעולם כלל כדברי רבינו ז"ל רק לחזק א"ע באמונה ויקוים בו הכתוב וצדיק באמונתו יחיה והנה איתא בפ' וישלח והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרוה והאחזו בה וי"ל דהנה מבואר בדברי רבינו ז"ל דארץ היא בחי' אמונה כדכתיב שכן ארץ ורעה אמונה ויש לפרש והארץ תהיה לפניכם הרצון שתזכו לאמונה ש'ב'ו' נוטריקון ש'פע ב'רכה ו'הצלחה וסחרוה והאחזו בה להתחזק בדרך ארץ אם סוחר הוא לסחורתו ובנידן לידע למי ללות אין אתנו יודע עד מה רק לסמוך על השי"ת ולקיים השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך וכמבואר בשיחת הר"ן ז"ל חז"ל טוב מאד כשבא היום להשליך עצמו על השי"ת ולסמוך עליו ולמסור כל התנועות שלו ושל בניו התלויים בו על השי"ת שיהיה הכל כרצונו יתברך וכן כשמגיע שבת או יו"ט למסור כל ההתנהגות וכל הענינים והתנועות של אותו השבת והיו"ט להשי"ת שיהיה הכל כרצונו יתברך יעיי"ש ואם תעשו כן בעזרהי"ת תהיה לבטח דרככם ויתן השי"ת בלבכם הדרך הטוב בכל ענינים ובאמת גם אם יארע ח"ו שום חוב שלא נפרע ר"ל יקוים הכתוב לזה וכו' וצדיק חונן ונותן וישלם הקב"ה החוב מידו הקדושה הפתוחה המלאה והרתבה.

וי"ל דהנה כתיב לזה רשע ולא ישלם וכו' אותיות רש"ע' בחזרה

היינו למפרע אותיות ע'ש'ר' הרצון אם הלוה רשע ולא ישלם אזי האותיות ר'ש'ע' חזרה וחזרין להמלחה ונעשה ע'ש'ר' יען שהקב"ה צדיקו של עולם חונן ונותן מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה ואם תאמרו הלא אנו רואין שכמה נפלו ממדריגתם ר"ל מחמת שלא שילמו להם החובות שהגיע להם יש להשיב כי לא מחמת זה מטה ידם כי התורה הוא אמת רק נדמה לנו שזה היתה הסיבה שלהם הראיה שכמה ירדו ר"ל ולא מחמת סיבה הנ"ל כי הרבה שלוחים למקום ע"כ נא בעזתי"ת חזקו ואמצו כי עד הנה עזרונו ברחמיו ובנסיו הגדולים והנפלאים שלא נתן למוט דגלנו כי כמה וכמה הרפתקאות דעו עלינו ובפרט מעת המלחמה ובודאי הטוב כי לא כלו רחמיו ועוד יעזור לנו ויגמלנו חסדים טובים כי הוא יתברך גומל חסדים טובים לעמו ישראל והנה בנידן אשר מצוי בהמסחר אשר נוהגין הסוחרים אם נותנין מעות תיכף חושבים בפחות ובהקפה חושבים יותר ומבואר בש"ע יו"ד הלכות ריבית סימן קע"ג דאף בדבר שאין שומתו ידוע אעפ"כ אסור לומר בפירוש אם תתן לי מיד הרי הוא לך ביו"ד זהובים ואם לזמן פלוני ביי"ב יעיי"ש אך יש עצה שתאמרו להקונה קודם המכירה שאתם צריכים מעות וכן הוא האמת וכאשר יאמר הקונה כי אין לו מעות אז תראו שרוצה בהקפה תחשבו כמנהגכם אבל לא תאמרו בשום פעם בפירוש לשום קונה אם תתן מעות אמכור לך בפחות ובהקפה ביותר רק לכל קונה כאשר יבא אצליכם תאמרו שאתם רוצים מעות ואם יאמר שאין לו אזי תעשו כמנהג אצליכם ואם ישאל הקונה על שאתם חושבים לו ביותר תאמרו שדמי הגבייה עולין לערך כזה ולא תאמרו בפירוש כי הוא מחמת המתנת המעות השי"ת יציל אתכם וכל ישראל מאיסור ריבית ומכל חטא ועון ומכל דע נא להיות בשמחה תמיד כדאיתא בספר המדות מי שהוא שמח תמיד עי"ז הוא מצלית. דברי ידידכם הדו"ש הטוב.

אפרים

ותאמרו בזה הנוסח בכל יום בלי גדר רבש"ע הריני מוסר עצמי אליך בכל תנועתי ומחשבותי ודיבורי ומעשי ותנועת ומחשבות ודיבורים ומעשים של בני והתלויים בי שיהיה הכל כרצונך הטוב עלי ובהתקשרות לכל הצדיקים האמתיים ובודאי יעזור השי"ת שתעשו בכל דבר רק הטוב באמת הן בגשמיות והן ברוחניות כדכתיב השלך על ה' וכו' ואתה ידידי יקירי וחביבי וכו' ר' הלל תאמר ג"כ לאחר אמיתיים ובפרט וכו'. ידידך הנ"ל.

ב"ה יום ה' לסדר עזב תעזוב עמו ת"ל שזכית לקיים בי כן תזכה לקיים כל התורה בתוך הרחבה ונחת בתוך שאר ישראל וי"ל דהנה התרגום מפרש משבק תשבוק מה דבלבך עלוהי ותפרק ליה יעיי"ש דהנה התרגום מפרש מה דכתיב כי תראה חמור שנאך וכו' אף שהוא שונאך והגמרא מפרש כי שונאך מיירי ברשע שמותר לשנאתו ומצוה לשנאותו וכו' ועכ"ז מצוה משבק תשבוק מה דבלבך עלוהי וכו' וי"ל כי תיבת ע'ז'ב' נוטריקון ע'דת זרע בני הרצון כי כל ישראל הם בני אברהם אהבך וכו' זרע יצחק יחידו וכו' ע'דת יעקב וכו' כמו שאנו אומרין וכו' א"כ אף שהוא שונאך ורשע עכ"ז הוא בכלל ישראל כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רפ"ב דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות אפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו מעט אינו רשע וכו' ועוד מעט ואין רשע וכו' יעיי"ש וזה מרמז הכתוב עזב שתזכור שהוא מזרע ישראל ע'דת יעקב זרע יצחק בני אברהם ועי"ז משבק תשבוק מה דבלבך עלוהי וכו' ונוכל לומר ע"פ הג"ל דמה שמובא בגמרא פסחים דף קי"ג: דמותר ומצוה לשנאותו י"ל הרצון להרע שבו אבל מצוה לדון גם אותו לכף זכות ולחפש ולמצוא בו איזה מעט וכו' ועי"ז וכו' ויוכל להשיבו בתשובה כמבואר בדברי רבינו ז"ל שם.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג וכו' מו"ה הלל נ"י.

ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א. ועתה הנני מחזיק טובה לך על רב גמילת חסד וצדקה שעשית עמנו כי מאד שמח שמחתני בזה ת"ל אמרתי מקודם לבני ביתי שיחי' שלא ידאגו מזה כי השי"ת יעזור כי עד הנה עזרנו ברחמיו וכו' ואל יטשנו לנצח אך יש ויש שחוננם השי"ת ונותן להם זמן רב קידם שיצטרכו ויש זמן מועט מקודם ויש בעתו ממש הוא נותן לחם לכל בשר כל"ח מה אשיב לה כל תגמולוהי עלי יה"ר שנזכה תמיד ליתן הודאה להשי"ת על שעבר ולצעוק על להבא כי הוא ית"ש שומע תפלת כל פה וכו' ובפרט למי שמכיר טובתו שהוא ית"ש חונן אותו בזה נתקיים וחנותי את אשר אחזק וכו' י"ל הרצון למי שידע שאני חננו במתנת חנם ומכיר טובתו עי"ז ית"ש משפיע לו עוד ועוד טובות במתנת חנם ובה י"ל מה הלשון חונן הדעת היינו שע"י הדעת זוכין להכיר טובתו יתברך ועי"ז

חונן אותו מתנת חנם ובשביל זה יכולין אנחנו להתפלל על כל צרכינו הכל במתנת חנם הנמשך ע"י הדעת שמכירין טובתו יתברך יה"ד שנוכה לזה.

הנה רבינו ז"ל מביא בליקוטי קמא סימן ז' ואיתא במכילתא יכול יהיו התלמידים לומדין ואינם מבינים ת"ל אשר תשים לפניהם ערכם לפניהם כשלחן ערוך יעיי"ש וי"ל בפשטות האיך ס"ד שילמדו ולא יבינו אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס' דע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננת גדול מאד שא"א לבא להתבוננת הזאת כ"א ע"י עשירות כמו שבפשטי אורייתא אם אין קמח אין תורה וצריך שיהיה לו עכ"פ פרנסה וכו' יעיי"ש וי"ל דזאת הכוונה יכול יהיו התלמידים לומדין ואינם מבינים היינו מתוך חסרון פרנסה כראוי ח"ו עי"ז לא יהיו מבינים אף בפשטי אורייתא כנ"ל לזה קאמר אשר תשים לפניהם ערכם לפניהם כשלחן ערוך הרצון שהחכם והצדיק המלמד תורה צריך לראות להשפיע להעם ובפרט להתלמידים פרנסתם ברחבה עכ"פ והיינו כשלחן ערוך ויש לרמוז אשר תשים ל'פ'נ'י'ה'ם' בגימטריא ל'פ'נ'י' א'ד'ם' הרצון כאשר מצינו בעת הבריאה שהתקין הקב"ה מזונותיו של אדם ואח"כ בראו והיו המזונות מוכנים לפני בריאת האדם ומובא בספר המדות בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין יעיי"ש.

והנה אמרו חכז"ל במסכת יומא דף ע"ו זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל ופרש"י ז"ל וכו' שנאמר ויקם משה ויהושע משרתו המתין לו יהושע שם כל מ' יום וכו' ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל יעיי"ש ויש להבין מאי היה צורך למן רב כזה אך י"ל מחמת שהפרנסה באה בזכות הצדיק הרב דקדושה ובזכות מרע"ה ירד המן וכיון שהמתין יהושע כל מ' יום ולא הלך אל שאר המיוחדים שבישראל כגון אהרן וחור והזקנים יען כי היה מקושר מאד מאד למשה רבינו ולא לזולתו אף בעת שהיה משה בהר לא רצה להפריד מחשבתו מאת רבו א"כ היה התקשרות שלו למשה כנגד ההתקשרות של כל ישראל כי לא מצינו בכל ישראל כזאת מש"ה היה יורד לו מן כנגד כל ישראל להראות כי ההתקשרות שלו להצדיק הוא שקול ככל ישראל וראוי לו להתפרנס כנגד כל ישראל ועוד י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל כי המן בחי' דעת גדול יעיי"ש בסימן נ"ו וי"ל שירד לו שם דעת גדול כנגד כל ישראל והכל ע"י ההתקשרות הגדולה שהיה לו למשה.

שמעתי מפי אאמ"ו ז"ל לפרש אם בגפו יבא בגפו יצא ופרש"י ז"ל מגיד שאם לא היה נשוי אשה מתחלה אין רבו מוסר לו שפחה כנענית וכו' יעיי"ש ולכאורה תמוה הלא אף אם הי' נשוי מתחלה דאז רבו מוסר

לו שפחה כנענית ואפ"ה והוא יצא בגפו כדכתיב אח"כ אם אדוניו וכו' האשה וילדי' תהי' לאדוני' והוא יצא בגפו ופירש אאמ"ו ז"ל ע"פ המבואר בספר אור החיים ז"ל דמש"ה אם לא הי' נשוי מתחלה אין רבו מוסר לו שפחה כנענית דחששה תורה פן יאמר אהבתי את אדוני ואת אשתי ואת בני וכו' אבל ביש לו אשה ישראלית מתחלה לא ידבק נפשו בהשפחה ובבני' יעיי"ש ולפי"ז י"ל דהך בגפו יצא הוא נתינת טעם על מה שגורה תורה דוקא אם בגפו יבא שלא הי' נשוי מתחלה אין רבו מוסר לו שפחה כנענית משום בגפו יצא הרצון דאף אם ימסור לו שפחה כנענית סוף סוף יצא בגפו כדכתיב האשה וילדי' תהי' לאדוני' והוא יצא בגפו והחששה תורה פן ידבק נפשו בהשפחה ויאמר אהבתי כו' מש"ה אין רבו מוסר לו שפחה כנענית והך בגפו יצא הוא נתינת טעם להבין מעצמו הך דינא ומצינו כה"ג בקרא אם שכיר הוא בא בשכרו יעיי"ש בפרש"י ז"ל דפח"ח.

הנה במסכת ב"מ דף כ"ז ע"א אלא אמר רבא חמור דבור לר"י ושה דאבידה לר"ה קשיא והקשו בתוס' שם ד"ה חמור דבור וכו' הא דלא קאמר גם לר"ה קשה דלא חשיב אלא בהמות יעיי"ש היטב וי"ל ברמו עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ר"ו תעיתי כשה אובד כי יש חילוק גדול בעבירה שעושה האדם ח"ו בין אם נתעורר תיכף ומיד ושב בתשובה אזי אפשר לו בקל לחזור למקומו וכו' וכו' חה תעתי כשה אובד היינו שתעיתי מהדרך הישר כשה אובד הנוטה מהדרך כנ"ל ע"כ אני שואל מלפניך בקש עבדיך כי מצותיך לא שכחתי היינו שתמהר לבקשני כ"ז שאני תוכר עדיין את קול הקריאה של התורה ומצות וכו' יעיי"ש היטב כל התורה ועפ"י ז"ל חמור דבור לר"י הרצון כי אמרו חכז"ל אין בור ירא חטא ולא ע"ה חסיד הרי דע"ה יכול להכשל במילי דחסידות אבל הבור יכול ליפול גם לדבר חמור ח"ו חה חמור דבור ושה דאבידה הרצון דבזה יכול כל אדם להכשל להיות כשה אובד כאשר התפלל דוד המלך בספר תהלים וזה לדברי הכל קשיא הרצון דהעצה על כל הנ"ל היינו להבור גם לכל איש התועה כשה אובד לצעוק להשי"ת כמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי תנינא סימן מ"ו כי קשיא ר"ת שמע ה' קולי אקרא ולזה רמזו חכז"ל חמור דבור לר"י ושה דאבידה לר"ה קשיא ואפשר דכל הנ"ל הוא מרומז בתירץ התוס' דלא חשיב אלא בהמות דלכאורה קשה אמאי לא חשיב אלא בהמות אך י"ל ברמו דלא חשיב רק למי שנופל לבהמיות כי בור בודאי הוא בחי' בהמיות גם מי שהוא תועה כשה אובד הוא ג"כ בבחי' בהמות ואין עצה רק לצעוק להשי"ת כמו אותיות קשיא ש"מע ה' קולי א'קרא. נא לעייק היטב בהגמרא הנ"ל ובדברי רבינו ז"ל ולא נבוש בעת"ז ולא נכלם לעה"ב.

הנה מזבא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן ל"ד ומלאפוס היינו בחי' ויוסף הוא השליט הוא בחי' נקודה עם ואו וכו' נמצא שצריך כ"א לדבר בינו לבין קונו כדי שיאיר בחי' נקודה בחי' פי ידבר חכמות להואו שהוא בחי' הגות לבי תבונות ועיי' נתבטל ערלת לבו וגם צריך כל אדם לדבר עם חבירו ביראת שמים כדי לקבל התעוררת בלבו מהנקודה שיש בחבירו יותר ממנו כמ"ש ומקבלין דין מן דין וכו' וכל הנקודת הללו וכו' הם ענפים להצדיק שהוא נקודה כלליות של כל ישראל וכו' יעיי"ש היטב ויש לרמוז בכתוב בורא ניב שפתים כי הכתיב הוא גוב והקרי הוא ניב והכתיב עם הקרי הם י. ו. לרמוז על נקודת מלאפוס שהוא יוד ואו והוא בחי' התבודדת שמדבר בינו לבין קונו שעיי' שמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות רוצה לנצח את הקב"ה כביכול והשי"ת יש לו תענוג מזה ע"כ שולח לו דיבורים שיוכל לנצח אותו כביכול וכו' כמבואר כ"ז בדברי רבינו סימן קכ"ד ליקוטי קמא יעיי"ש כי הגמרא ברכות מפרש שגורה תפלתו בפי מזה הכתוב בורא ניב שפתים הרצון כי השי"ת משגר התפלה בפי ובהתבודדת זוכין לזה בודאי יה"ר שנזכה לכל הנ"ל. הנני דו"ש בנך היקר הבר מצוה וכו' שמחה בונם שיחי' וכו' ומברכים בכל טוב. י"ל מה שנקרא בר מצוה ולא בן מצוה כי בר הוא אותיות רב ומצינו בכתוב רב עוד יוסף בני חי ופרש"י ז"ל שם רב לי עוד שמחה חדה וידוע שצריכין לעשות המצות בשמחה יה"ר שנזכה לעבודת השם בשמחה ובטוב לבב וכו' והנני מברך אתכם גם מרחוק כי זכין לאדם שלא בפניו וכמו שזכית לגדל בנך לתורה ולמצות כן תחיו ותגיעו להכניסו לחופה ולמעשים טובים בתוך הרחבה ובלי איחור רק לקיים בפשיטות בן ח"י לחופה נכון להתפלל ע"ז כי שמונה עשרה רמוז לתפלה כמובן. ידיך ואהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים קראקובסקי

ב"ה יום ד' דעשי"ת תש"ב לפ"ק ירושלים תובב"א.

בין כסא לעשור יה"ר שנזכה להשליך רוע שאר ובאורו יתברך נראה אור.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. הנה שאלתי את פי הרב הגאון וכו' הנקרא הרב מטעפליק נ"י אודות הידוע*) ואמר לי שבאופן הזה אשר הסוחר חושב השער שווה לו

(* א"ה שמעתי פעם מפי ר' הלל ז"ל היות שמסחרו הי' שהיה נותן סחורה לאנשים בתשלומים חדשיים ועיי' נתעוררה השאלה אצלו אם לוקח בעד זה שממתין עם

ולך רק אתה לוקח מהקונה יותר העצה הוא רק בדרך ערמה כזאת שתאמר להקונה באם יתן המעות בזמן קצר אזי יתן כפי השער אשר יושת מהסוחר ובאם יתן לך לאט לאט אז יתן בדרך קנס כך וכך יותר או תאמר להסוחר לחשוב השער איזה פ"ט יותר להקונה ואתה תקח מאתו בפחות כמו מי שקונה חוב של מאה זהובים בפחות והכל בדרך ערמה כמובן והעצה היותר טובה לפי עניינת דעתנו לקיים השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך כי אמונה הוא עצה כללית עצתו אמונה פעולתו אמת י"ל כי ע"י אמונה אזי יש להפעולה אמת היינו קיום כדכתיב שפת אמת תכון לעד וידוע כי הרבה רוח והצלה לפניו וידוע דברי רבינו ז"ל העיקר הוא אמונה וכו' ע"כ נא אחי יקירי וחביבי חזק ואמץ והשי"ת יהי בעזרך ויצו ה' אתך את הברכה באסמין וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי דידך ותזכה לגמר חתימה טובה. הנני דו"ש בנך היקר כמר שמחה בונם שיחי. ידיך המברך אותך בגוף ונפש וממון ותזכו לכל טוב ובפרט להתענות ביה"כ הבע"ל בכל ה' עיננים בשמחה גדולה ולשמחת החג הסוכות הבע"ל ולקיים כל המצות הנהגות בו בשמחה גדולה.

אפרים קראקובסקי

ח"י טבת תש"ב לפ"ק ירושלים תובב"א.

התוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח איש תבונה ירא וחרד וכו' מו"ה הלל ג"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ראשית ת"ל אתנו החיים והשלו' יתן ה' ברחמיו הגדולים ויקבץ קיבוץ גליות וימהר ויחיש לגאלנו גאולה שלימה ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי להודיעך כי הייתי אצל הרב הגדול הצדיק וכו' שליט"א הנקרא הרב דושינסקי והוא נכבד מאד לקהל עדת החרדים בפה עיה"ק ושאלתי אותו אודות מה ששאלת ואמר לי שבאופן זה יש היתר גמור שאתה תהיי הקונה אצל הסוחר ותעשה קנין בדבר הנמכר או בהגבהה או במשיכה לביתך ואתה בעצמך תמכור להקונה ואז תוכל לחשוב לו גם

הכסף איזה זמן יותר ממחיר הרגיל אם אין על זה שאלה של ריבית וע"ז אלו המכתבים מרמזים אבל שמעתי מר' הלל ז"ל שהתיישב בזה אעפ"י שמותר עפ"י דין כנ"ל בכל זאת לא היה לוקח משום קונה שום אחוזה יותר רק היה לו הריות שהסוחר נתן לו האחוזה בעד זה ששולח לו קונים על חשבונו שר' הלל ה' משלם להסוחר והוא היה מקבל מהקונים בתשלומים וכולל להבין איך מי שהי' לו איזה שייכת עם הצדיק הג"ל זצ"ל איך ה' חושש בכל דבר אם יש בו חשש איסור בדבר שבממון.

ביותר כאשר תבין כי תוכל לומר כי אתה רוצה בכך וכך למכור החפץ הלז ואמרתי לו כי אתה רוצה שיהי' הדבר בהיתר גמור ואמר לי כי בכה"ג הוא בהיתר גמור והשי"ת יעזור לך שכל מה שתעשה תצליח ויצו ה' את הברכה באסמ"ך ותהי' לך שפע ברכה והצלחה ויהי' המו"מ שלך באמונה מאד ויהי' ש"ש מתאהב על ידך ותודיעני בשורות טובות ברחבה ונחת תמיד בתוך שאר ישראל א"ס. ועתה אתה ברוך ה' באתי לבקשך אודות הדבר אשר שאלתי ממך בדבר הכנסת כלה בת ידידנו החסיד וכו' ד' דוד נ"י שכטר הגם ידעתי גם ידעתי כי הקשתי לשאול כי כבר עשית דבר גדול במצוה הלז בהתחלה אולם כאשר ראיתי נחיצות וגדולת המצוה הלז בגמרה העיר ה' את רוחי לעשות הלכה למעשה ואמרתי לו כי אתן לו חצי לא"י על חשבונך להיות לו על סמך הדירה הנ"ל והלזה לי ידידנו ר' יחיאל נ"י גרינוואלד והנני מצפה כי בעזרה"ת תקיים הכתוב נתן נתן ולא ירע לבבך וכו' כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' וכו' בכל מעשי ידך וכו'.

הנה כתיב יש מפזר ונוסף עוד י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רס"ד כי הצדקה לעני הגון הוא תיקון הברית יעיי"ש וי"ל בזה ג"כ רמז הכתוב יש מפזר כי יש' בגימטריא קר"י ח"ו וע"י מפזר הצדקה ונוסף אל הקדושה כל הניצוצות וזוכה ע"ד' בגימטריא י"ס'ד' והנה שמעתי אומרים בשם גדול וצדיק ז"ל שפיזר הרבה לצדקה ושאלו אותו היכן ההיתר הלא תיקנו באשא המכובז אל יכובז יותר מחומש והשיב כי זאת הוא רק למי שאינו צריך לתקן פגמי נפשו רק לקיים מצות הצדקה ע"ז תיקנו שלא יכובז יותר מחומש אבל מי שצריך תיקון נפשו הלא כתיב עור בעד עור וכו' יתן בעד נפשו ובאמת למשל אם יצטרך אדם ח"ו לרפאות את גופו האם ידקדק רק עד חומש הלא יתן בודאי בלי גבול ח"ו ומכ"ש לרפאות את נפשו בודאי ראוי ליתן וכו' יה"ר שאזכה ג"כ ליתן צדקה הרבה לעניים הגונים הרבה ולתקן פגמי נפשי בתוך הרחבה בתוך שאר ישראל היום הוא זמן שובבי"ם וקשה לנו להתענות יה"ר שנוכה לתקן ע"י צדקה לעניים הגונים ולקיים עצת רבינו ז"ל לידע את יוסף ועי"ז בעזרה"ת נוכל להתגבר על מלך חדש שאמרו חכז"ל יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום וכמדומה לי כי יש שיחה שאמר רבינו ז"ל כי מי שיודע ממני א"צ להתענות ומי שאינו יודע ממני מה יועילו לו התעניתים כי רבינו ז"ל נותן תיקונים לכל הדבקים אליו לכל אחד כפי בחינתו יה"ר שנוכה להתקרב אל רבינו ז"ל באמת ויהי' טוב לנו בזה ובבא.

שוב ראיתי בש"ע יו"ד סימן קע"ג וזה הלשון מכר לחבירו דבר

ששזה עשרה זהובים בשביל שממתין לו אסור וכו' בד"א בדבר שיש לו שער ידוע או דבר ששומתו ידוע כמו פלפל או שעוה אבל טלית וכיוצא בו שאין לו שער ידוע ואין שומתו ידוע מותר ביוקר לפרוע לזמן פלוני ובלבד שלא יאמר לו בפירוש אם תתן לי מיד הרי הוא לך בעשרה זהובים ואם לזמן פלוני ב"ב ויש מי שאומר שאפילו אינו מפרש בהדיא אין היתר אלא במעלהו מעט אבל אם מעלהו הרבה עד שניכר לכל שבשביל המתנת המעות הוא מעלהו הו"ל כמפרש ואסור יעיי"ש הרי כנ"ל ואמרתי להרב הגדול וכו' הנקרא הרב מטעפליק נ"י והסכים ג"כ לזה שבעת הזאת אין להסחורה שער ידוע מחמת שהשער משתנה והולך גם אמר לי כי ט"ו או י"ט פ"ט נקרא מעט גם אמר לי בפירוש כי הוא היתר גמור חאת בודאי הסברא נותנת כי הרויח שנותן לך הסוחר אין בכלל זה כי הוא נותן לך רק בשביל שאתה נותן לו להרויח הרבה בסחורה הרבה שאתה קונה אצלו ואם בא יבא אצלו קונה אחד בסתם בודאי יחשוב לו השער כמו אשר יושת לך ולא ינכה לו מאומה מהשער אף פ"ט אחד כמובן ע"כ בעזה"י תוכל להרויח אצל הקונה המעט הנ"ל והעיקר שיעזור השי"ת שתלך לבטח ותנצל מכל נזק והפסד ותזכה להשליך יחבך על השי"ת והוא יכלכלך בכל טוב סלה בתוך שאר ישראל י"ל הא דכתיב לישועתך קייתי ה' אמאי לא כתוב ה' לישועתך קייתי אך י"ל דהנה הך קרא אמר יעקב אבינו על דן והנה דן לשון דין כדכתיב דני א' דן ידן וכו' לזה קמ"ל דאם אדם מקוה להשי"ת ומתפלל לו דהוא בחי' קוה כאשר דרשו חז"ל אם רואה שהתפלל וכו' יחזור ויתפלל דכתיב קוה וחזור וקוה אז נמתקו הדינים ונתהפכו לרחמים ונעשה רחמים המרומזים בשם ה' כידוע כי שם זה מרמז לרחמים השי"ת יתן לכל ישראל רחמים גדולים כדכתיב וברחמים גדולים אקבצך ויביא לנו משיח צדקנו בב"א. דברי ידודך ואוהבך ומבקש טובתך בגוף ונפש וממוך.

אפרים

תרומה

א'ה'ב'ה' ימים לחדש אדר א' תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.
 החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד ירא וחרד על
 דבר ה' חו"ג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה ר' הלל נ"י.
 אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על מו ישראל
 בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו לארצנו ויביא
 לנו משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב א"ס.

הנה אמרו חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה יה"ר מלפניו שנזכה לקיים זאת בפשיטות שנזכה לשמוע בשורות טובות ישועות ונחמות מאחינו בני ישראל הנתונים בצרה המקום ב"ה ירחם עליהם ונזכה לראות אותם כדכתיב קהל גדול ישובו הנה ואל יאבד עוד שום ישראל רק כל ישראל יזכו לגאולה שלימה כדעת התנא בין כך ובין כך אתם קרוים בנים והוא דעת ר' מאיר במסכת קידושין דף לו. וכתוב והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם וכל ישראל בכלל זה בב"א ואפשר בשביל זה זכה ר"מ להיות נקרא בעל הנס בעבור שהוא ממליץ טוב על כל איש ישראל יהיה מי שיהיה על כל זה נקרא בן למקום ב"ה א"כ כל איש ישראל יוכל לזכות גם לנסים ורמוזו ב'על נ'ס ר"ת ב'ן'.

הנה ידוע דברי רבינו ז"ל אשר הפליא מאד מעלת השמחה שאומר מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד וכו' והכלל שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אך שמח תמיד וכו' ולשמח א"ע בכל אשר יוכל ואפילו במילי דשטותא וכו' יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן כ"ד והנה מצינו כי ישבו ישראל בגלות מצרים בארץ גשן וי"ל כי ג'שן' בגימטריא ש'מ'ח'ה' אבל מצרים הוא לשון מיצר ודואג וכתוב במיטב הארץ בארץ רעמסס י"ל כי ארץ גשן אשר הוא ארץ רעמסס נקרא מיטב הארץ יען שהם מורים על שמחה כנ"ל כי ג'שן' בגימטריא שמחה ורעמסס הוא רעם סס עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ה' וא"א ללב לשמות אלא עד שיסור עקמומיות שבלבו שיהיה לו ישרת לב ואז יזכה לשמחה כמ"ש ולישרי לב שמחה ועקמומיות שבלב מפשיטין על ידי רעמים כמו שכתבו חז"ל לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב וכו' יעיי"ש וזה רעם סס היינו שזוכין לפשט העקמומיות שבלב ע"י רעם וזוכין לסס הוא שמחה כידוע מה שפירש רש"י ז"ל על תחשים ססגונא שש ומתפאר וכו' וזה י"ל מה דכתיב ואת יהודה שלח לפניו להורות לפניו וכו' ופרש"י ז"ל לתקן לו בית התלמוד שמשם תצא הוראה וי"ל עפ"י דברי חז"ל במסכת שבת דף ל. שאין שכינה שורה וכו' אלא מתוך דבר שמחה של מצוה וכו' אר"י אמר רב וכן לדבר הלכה יעיי"ש וי"ל דמש"ה שלח לפניו וכו' להורות לפניו גשנה כי ג'שן' מביא לשמחה עפ"י דברי חז"ל שמא גרים גשן בגימטריא ש'מ'ח'ה' והוא טוב לדבר הלכה כנ"ל וזה להורות כנ"ל וי"ל מה שפירש"י ז"ל בפרשת תרומה תחשים מין חיה ולא היתה אלא לשעה והרבה גוונים היו לה לכך מתרגם ססגונא שש ומתפאר בגוונין שלה יעיי"ש וי"ל בדרך רמז כי תחש הם אותיות שחת היינו בעל עבירה אשר שחת ואפילו בפגם הברית כדכתיב שחת ארצה אעפ"י מועיל תשובה כדעת רבינו ז"ל שהלכה כמותו בכל מקום והנה ידוע דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ו' ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק וכו' יעיי"ש בסימן ל"ח ס"ק ה'

וזה שאנו ריאון כשאדם מתבייש נעשה כמה גוונין יעיי"ש וזאת הכוונה ששש ומתפאר בכמה גוונין הרצון ששמח ביסורין של הבזיונות וזאת הכוונה לא היתה אלא לשעה המרמו לתשובה כמו שאמרו חז"ל יפה שעה אחת בתשובה וכו'.

וי"ל דר"מ דס"ל בין כך ובין כך הם קרוים בנים לשיטתיה אזיל דהנה ידוע דר"מ הייש למיעוטא והנה ידוע דברי רבינו ז"ל לדון את כל אדם לכף זכות לחפש ולבקש בו עוד מעט טוב ששם אינו רשע כי אע"פ שהוא רשע איך אפשר שאין בו מעט טוב עדיין יעיי"ש בליקוטי קמא סימן רפ"ב א"כ ר' מאיר דלא אזיל בתר רוב רק חייש למיעוטא א"כ גם רשע צריכין לבקש ולחפש אחר המעט טוב שבו ששם אינו רשע ונקרא ג"כ בן מצד המעט טוב ובוה י"ל מה שמבואר במסכת ברכות דף י' הנהו בריוני דהו בשיבבותיה דר' מאיר הוי קבעי רחמי עלייהו כי היכי דלימותו א"ל ברוריא דביתיה מאי דעתך דכתיב יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב וכו' אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם בעי רחמי עלויהו והדרו בתשובה יעיי"ש ודקדק הצ"ח ז"ל מאי הלשון קא בעי ר"מ רחמי עלויהו כי היכי דלימותו מאי זה רחמי יעיי"ש אך י"ל עפ"י הג"ל דר"מ הוי חייש למיעוטא והיה מחפש ומבקש ומצא בהם איזה מעט טוב והיה מתירא פן ירבו להרשיע עד שיעקרו עצמן לגמרי מן היהדות ר"ל יעיי"ש בליקוטי קמא סימן רע"ד שמבואר שם שיש רשעים שמגיעין לכלל זה יעיי"ש ולזה הוי בעי רחמי דלימותו עכ"פ בהמעט טוב ולא בכפירה גמורה ר"ל חה נקרא בשם רחמי כמובן אבל ברוריא אמרה ליה דע"י המעט טוב שמוצא בהם עי"ז יוכל להחזירם בתשובה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רפ"ב דע"י שמבקש ומחפש ומוצא בהרשע מעט טוב עי"ז יוכל להחזירו בתשובה כדכתיב ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו ומוציאין אותו באמת מכף חוב לכף זכות יעיי"ש היטב בכל המקומות שצריכין לעיין כדי שבעזה"ת תבין היטב בכל הג"ל.

יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן סז דע שכל הדורות כולם נמשכין מן הצדיק שהוא הראש וכו' בבחי' קורא הדורת מראש וכו' ויש לרמו בדבריו הקדושים שאמר יוסף הצדיק לאחיו והנה ק'מ'ה' אלימתי ק'מ'ה' ר"ת ק'ורא ה'דורת מ'ראש הרצון שכל הדורת נמשכין ממנו עוד מביא רבינו שם ודע שגם הידור האתרוג נמשך ג"כ מן הראש הג"ל חה בחי' קורא הדורת מראש בחי' הידור האתרוג וכו' יעיי"ש חה י"ל אלמתי רמו על הג"ל כי איתא ביוצר של סוכת מאלמי מגדים ארבעה והנה הדין בש"ע או"ח שכל הארבעה מינים צריכים להיות הדר ונמשך הכל מן הצדיק הראש שהוא היופי והפאר וההידור של עולם כנ"ל ויקחו לי תרומה פירש"י ז"ל לי לשמי אותיות לשמי הם אותיות משלי הרצון כמאמר חז"ל תן לו משלו וכו' ובוה י"ל מה שאיתא בגמרא שבת דף פח: אשכול הכופר וכו' מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי וכו' יעיי"ש ובפירש"י ז"ל הרצון כי ידוע שהמשכן היה לכפר עון העגל אף שכל התרומה היה הכל משלו כנ"ל

עכ"ז היה מכפר כנ"ל עוד י"ל עפ"י דברי רבינו ליקוטי תנינא סימן עא לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ס"ת ת"ר'ו'מ'ה' יעיי"ש י"ל תרומה תרום ה' היינו ולבקר בהיכלו כי היכל מרמז על ההא' יעיי"ש בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן נט וסימן נ"ה וזה לשמי להעלות השכינה ביחודא שלים יה"ר שנזכה ונחיה ותחזינה עינינו וכו'.

ועתה אבשר לך כי ת"ל קניתי עבורך מגילה כשרה וכתיבה גאה ומהודרת והסוחר הוא איש נכבד יקר ערך וראוי לסמוך עליו ואמר לי שהסופר הוא ירא ה' וחרד והראיתי אותה לידידינו וותיק וחסיד ר' אלחנן נ"י וגם בעיניו היא שוה מאד המחיר שלה שני לאי' חמשה ועשרים גרוש כי רצה יותר רק בקשתי ממנו שיקח בפחות ונתרצה לבקשתי גם היה מרוצה להגיה ולתקן הכל עצהיו"ט כי הוא בקי בהלכות ס'ת'ם' רק רציתי כי ר' אלחנן נ"י מאנ"ש שהוא יגיה אותה ויתקן הכל בטוב וחשבתי כי גם רצונך בזה שייגמר הדבר בכי טוב ע"י אנ"ש והוא רוצה שלשה שילינג הכלל כי כל מה דעבד רחמנא לטב עביד ובעזרה"ת בל"נ אשלח לך המגילה ע"י הזדמנות טוב שיוזמין השי"ת לידי ואפשר ע"י ידידינו ר' אפרים נ"י שהוא רגיל לבא אצלי.

תני דר"ש הטוב ושלום בנך היקר כמר שמחה בונם יה"ר שיהיה ירא שמים ותזכו לגדל צאצאיכם לתורה ולחופה ולמע"ט בתוך הרחבה ונחת והנני מברך אתכם בשמחת ימי הפורים הבע"ל.

ידידך ואהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

תצוה

ב"ה יום ב' לסדר כתית למאור תש"ד לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.
החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח נאמן רוח חו"נ נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א ועתה באתי לאשר ששמעתי שגם עתה עברו עליך גלי הים וכו' לזאת באתי לבקשך מאד מאד בל תהיה עצב כלל ולקיים מה שמובא בש"ע או"ח סימן ר"ל (י"ל כי יר'א'ה' א'ה'ב'ה' עם הכולל בגימטריא ר"ל וע"י יראה אהבה הוא רגיל לומר כל מה דעביד וכו' ומובא זאת בסימן ר"ל) לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וכתיב בתהלים כל

משבריד וגליך עלי עברו וסמיך ליי יומם יצוה ה' חסדו כי עיי הגלים נמשך חסד כי בודאי עיי הגלים נעשה כפרת עונות וממילא נמשך חסד גל רגילי בגימטריא חסד ואיתא בזה"ק אית מאן דפרע בממוני' ומובא במסכת פסחים דף קי"ח אר"ח מאי דכתיב הודו לה' כי טוב הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו עשיר בשורו וכו' ופירש רשב"ם ז"ל מפסיד ממון ומכפר על גופו יעיי"ש גלי יים' ר"ת יסורי ממון וי"ל מה דכתיב ענו לה' בתודה עינו' בגימטריא מ'מ'רין' חסד יוד שהוא קטנה שבאותיות לרמוז שגובה השי"ת החוב בחסרון מעט ממון כגון עשיר בשורו עני בשיו וכו' כל אחד לפי ערכו אפילו במעט ממון שנחסר לו ג"כ מכפר על גופו כנ"ל ולקיים דום לה' כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ר' ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק וכו' ולא לדחוק את השעה רק להיות סבלן ולצפות לישועת ה'.

ובזה יש לפרש מה שכתוב והאלקים יבקש את הנרדף מה זה לשון יבקש אך י"ל כי השי"ת יבקש את הנרדף להיות סבלן ולא לדחוק את השעה וכו' אף כי אתה אינך רוצה כלל לעשות עול ורמיה לשום בריה רק אתה הולך בתומך אך מצינו כי בצדיקים מדקדק הקב"ה ואין לך לילך בדרך להיות מזה עקשות פה ולזות שפתיים כי אף שתוכל לומר כי אני בתומי הלכתי ובדין עשיתי שלא רציתי לוותר על ממוני המגיע לי בדין אך עכ"ז לפעמים מוכרחין לוותר במקום שיוכל לצמות מזה עקשות פה ולזות שפתיים.

הנה מצינו באיוב וותרן בממונו היה י"ל כי אי"ב' אותיות א"י"ב' לרמוז כי אם האדם רוצה לדקדק תמיד ולא להיות וותרן נהפך אותיות איוב לאותיות אויב שיש לו אויבים ח"ו כי יש מקום לומר וכו' ובפרט כי היצה"ר מוסיף עוד דיבורים של לשון הרע ורכילות ח"ו הנה מצינו במסכת כתובת דף כ"ב א"ה אפילו לכתחילה נמי משום דרבי אסי דאמר רב אסי הסר ממך עקשות פה ולזות שפתיים הרחק ממך ומובא שם בתוס' ד"ה משום דרב אסי פסוק הוא אלא דרב אסי רגיל להביאו יעיי"ש וי"ל בדרך רמוז אם האדם חושש לזה שלא יהיה עליו עקשות פה ולזות שפתיים הוא לו לרפואה שאין לו עגמת נפש ולזה הרמוז רב אסי רגיל בזה הפסוק כי אסי הוא לשון רפואה כי על רפאך תרגומו אסך כי הוא בשלום ובמישור והשי"ת ממלא לו בדרך שרוצה לילך כידוע אך הנה כבר נעשה מה שנעשה הנה היסורין שלכם הוא בודאי כפרת עונות ויעזור השי"ת לכם שילך כסדר ויתהפך הכל לטובה ולברכה.

הנה כתית מרמוז על יסורין כידוע וכתי"ת רמוז תיקון יסוד תיקון כללי כדברי רבינו ז"ל למ'א"ר' הנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ו ס"ק ו' והשפע מכוונה בשם אמר כי מתחלה היא א"ור ואח"כ נעשה מים ואח"כ ר'קיע וכו' יעיי"ש וימשיך השי"ת לכם עיי היסורין הנ"ל שפע הרבה בגשמיות ורחמינות

גא בל ירע בעיניך על אשר הגדתי לך דברים הקשין כגידין כי נתכוונתי לטובה שלא יהיה לך עג"נ רק תקבל הכל באהבה ובודאי יעזור השי"ת לכם בכל טוב ויהפוך הכל לטובתכם בגוף ונפש וממון ועתה הנני מבקש מכם לשמוח מאד ולקיים מאמר חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה ובפרט בימי הפורים הבע"ל להיות בשמחה מאד משונה דיג פרייליך ולהיות בשמחה תמיד ותזכו לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולאורך ימים ושנות חיים עד בנין ציון וירושלים בב"א.
דברי ידיך ואהבך החפץ טובתכם.

אפרים

פורים

ב"ה יום א' לסדר צו פירש"י ז"ל אין צו אלא זירח אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס ושמעתי בשם הגאון הקדוש החידושי הרי"מ ז"ל כי עולה מכפרת על הרהורי הלב ולכל דבר יש מכסה כגון עינים לראות יוכל להעצימם ולאזניים יכוף אליה לתוכה כמובא אבל להרהורים אין כיס וע"ז צריך הכתוב לזרוז ע"כ שמעתי. אך י"ל עפ"י דברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן רי"א ואי אפשר לבא למחין זכים אלא ע"י התקשרות לצדיקים וכו' יעי"ש ועפ"י דבריו הקדושים יש לזה ג"כ כיס רומז לזה כי כ"י"ס' בגימטריא צ' הרצון כי הצדיק הוא הכיס ולפי"ז י"ל מה שאמרו חכז"ל כל המחובר לטהור טהור וזינו שנטהרו מחשבותיו יה"ר שנזכה להתקשרות לצדיקים האמתיים כרצונו ית"ש.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי האברך הרבני המופלג החסיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י הנה י"ל מה שקבעו חכז"ל לקרות פר' זכור בשבת קודם לפורים אף שמצות זכור את אשר עשה לך עמלק נכתב בתורה סתמא בלי קביעת זמן ואיתא שמצוה לומר בכל יום זכירת מעשה עמלק אך י"ל דהנה באגרות השניים שצוה אחשוורוש על ישראל להקהל ולעמוד על נפשם להשמיד וכו' הצרים אותם וכו' נראה מזה יען כי דבר המלך אין להשיב ולא יכלו לבטל מכל וכל אגרות הראשונת לזאת כתבו אח"כ על היהודים להקהל ולעמוד על נפשם וכל דאלים גבר לזאת עשו חכז"ל באותו הדור קודם הפורים היינו בשבת קודם י"ג אדר שהיה הזמן של האגרות לקרות זכירת מעשה עמלק לזכור מעשיו הרעים ולקבוע בלב כל ישראל איבה ושנאה ותחרות לעם עמלק ולצפות ולחכות לאבד שמו וזכרו מן העולם כדי שאח"כ ביום י"ג בזמן האגרות יעמדו על נפשם במסירת נפש וכן היה באמת שעמדו על נפשם במסירת נפש לקיים מצות מחיית עמלק ימ"ש וזכרו וזה היה ע"י קריאת פר' זכור בשבת שלפניו שהיתה הקריאה לפני כל ישראל להשריש

בלבם שנאת עמלק שישנאו אותו בתכלית השנאה ואיבה עד שימסרו נפשם על זה לקיים מצות מחיית עמלק ימ"ש ועיי"ז נקבע מאז בכל שנה ושנה גם אח"כ לקרות פרי' עמלק בשבת שלפני פורים יה"ר שנזכה במהרה לקיים מצות מחיית עמלק ימ"ש וזכרו הנה כתיב בהפטרה של פרי' זכור לך והחרמת את החטאים את עמלק וכו' יעיי"ש הנה מבואר דעמלקים גקראו חטאים ולפי"ז יש לפרש הא דכתיב יתמו חטאים מן הארץ הרצון שעמלק ימחה מן העולם וממילא רשעים עוד אינם כי הן הן החטאים המחטיאים כנ"ל.

ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל אמרו רבותינו ז"ל הובא בפירש"י ז"ל על עסקי גחל רב ודן את עצמו ומה בשביל נפש אחת אמרה תורה ערוף עגלה בנחל בשביל כל הנפשות האלו לא כ"ש וכו' יעיי"ש ויש להבין איך דן ק"ו מעגלה ערופה הבא בשביל חלל מישראל על זרע עמלק ימ"ש. אך י"ל עפ"י הידוע דבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ע"כ י"ל דראה שאול דחאג האדומי שיצא מאנג מלך עמלק גרים שילמדו תורה ברבים והם בני ברק לזה דן שאול ק"ו מעגלה ערופה כנ"ל וי"ל דאותיות יר"ב' ב'נ'ח'ל' בגימטריא ב'ר'ק' דהווי של וירב הוא שמוש והחטא היה שלא היה לו לסמוך על חכמתו ובינתו רק על דברי ה' עפ"י נביא ולא לסוד ימין ושמאל אפילו יאמר לך על ימין שהוא שמאל וי"ל דמש"ה קבלו ישראל את התורה מאהבה בימי אחשורוש ע"י שהרגו זרע עמלק ימ"ש כאשר מצינו שמתן תורה היה ג"כ אחר מחיית עמלק וכאשר יעזור השי"ת ויקוים מחה אמחה את זכר עמלק נזכה להתגלות התורה לעתיד דכתיב תורה חדשה מאתי תצא היינו שיתגלו סתרי תורה כידוע.

וי"ל דמש"ה איתא בש"ע או"ח סימן תרצ"ו סעיף ה ברמ"א ז"ל שנהגו ללבוש פרצופים בפורים וגבר לובש שמלת אשה יעיי"ש י"ל עפ"י המבואר בליקוטי הלכות כי קליפת עמלק הוא התגברות התאוה הכללית ר"ל והוא ממונה על טומאה זו יעיי"ש בהלכות פורים ע"כ י"ל דבפורים נכנע הקליפה הנ"ל ע"י מחיית עמלק שהרגו בשונאיהם או ונח מאויביהם י"ל שנחו מאויביהם היינו עמלק ימ"ש שמבלבל האדם בהרהורים רעים מטומאה הנ"ל ולא נח ממלחמת היצר אבל בפורים נחו מאויביהם ואין לו כח ללחום או לבלבל האדם בהרהורים רעים הנ"ל והנה האיסור שלא ילבש גבר שמלת אשה שמביא לידי תועבה כמבואר בפירש"י ז"ל אבל בפורים שאז נכנעה הטומאה הנ"ל והכוונה לשמחה בלא חשש אם הותר השכרות עד לא ידע וכו' כי בשאר ימות השנה יוכל השכרות להביא לידי חטא כמבואר בגמרא על פסוק כי יתן בכוס עיגו וכו' שכל עריות דומין עליו כמישור אבל בפורים אין חשש כנ"ל.

הנה י"ל מה שאמרו בגמרא גדולה הסרת הטבעת ממ"ח נביאים וכו' אמאי נקטו בלשון הסרת טבעת אך י"ל דהנה מבואר בליקוטי תפלות עפ"י דברי רבינו

ז"ל בליקוטי מוהר"ן כי הנס הזה של פורים היה גדול יותר גם מיציאת מצרים יעיי"ש סימן ל"ז וי"ל כי הנס של יציאת מצרים היה שראו הכל כי הקב"ה הכל יכול ובידו לשדד מערכת הטבע ואשר לו כח וממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו אך עדיין יכלו לומר כי הטבע מתנהג ח"ו לפי מנהגו בטבע ובהנס הזה של פורים הראה השי"ת כי גם הטבע הוא כלו נס והשגחה כי הנס הזה היה מוסתר בטבע כמבואר בספרים הקדושים ובאמת כאשר נשים לב לראות המעשה הזאת של המגילה מתחילה ועד סוף נראה שכולו היה בהשגחה פרטיות עין בעין אף שהיה מוסתר בטבע ויצא ללמד על הכלל כולו על כל דרך הטבע שכולו ג"כ השגחה מאתו ית"ש כמבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל וז"ל ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע השגחה כי באמת גם הטבע היא השגחתו יתברך יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן י"ז וי"ל כי הסרת הטבעת הרצון הסרת הטבע שראו עין בעין כי גם הטבע הוא השגחתו יתברך ובאו לאמונה שלמה יה"ר שנוכה לאמונה שלמה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמתיים.

ידידך הדו"ש וחפץ טובתך הנני דו"ש אביך ידידי יקירי חביבי,

אפרים

א"ה אפשר זה מתלמידו ר' הלל עארשם מה ששמע מפיו קדשו ולא ברור די צרכו אעפ"כ רשמתי והמבין יבין.

בס"ד שבת דף סח. ויתישבו בתחתית ההר מלמד שכסה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית א"ר אב"י מכאן מודעא רבא לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו קימו מה שקבלו כבר ויש לדקדק על הלשון אמר רבא אעפ"כ הדר קבלוה דהלשון אמר רבא משמע דלא בא לחלוק על ר"א ב"י דאמר מכאן מודעא רבא לאורייתא דמשמע דגם עתה יש טענת מודעא ולכאורה מתפרש מילתא דרבא דבא לומר דהדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבה וליכא טענת אונס אך י"ל דגם לרבא איכא טענת אונס דיש לדקדק על הלשון קימו מה שקבלו כבר מה לו להזכיר מה שקבלו כבר אך י"ל דהם קבלו מאהבה מחמת שקיבלו כבר מתוך כפיה ואונס לכן קבלו עתה מאהבה ולולי שקיבלו כבר מתוך כפיה ואונס גם עתה לא קימו לכן שפיר יש גם עתה טענת מודעא ולפי"ז מיושב שפיר קושית התוס' ז"ל מה שהקשו על הא דאמר שמואל דמוכח דאסתר ברוה"ק נאמרה דכתיב קימו וקבלו קימו למעלה מה שקיבלו למטה והקשו הא איצטריך קרא קימו וקבלו קימו מה שקבלו כבר אך להנ"ל מיושב כיון דאנו מפרשין קימו מה שקבלו כבר הרצון מחמת שקיבלו כבר מאונס לזאת קבלו עתה מרצונם הטוב ומהיכן ידעו זאת דילמא קיבלו עתה מרצון אף לולי הכפיה הראשונה ומוכח מכאן דאסתר ברוה"ק נאמרה ונתגלה להן מחשבות בני ישראל נמצא דסוף סוף מוכח

דאסטר ברוה"ק נאמרה לכל הפירושים שאנו מפרשין הקרא קימו וקבלו כנ"ל. ע"כ למו"ר שליט"א.

וגם מיושב נמי לפי"ז מה דאמר רבינא שם היינו דאמרו אינשי טבא חדי פלפלא חריפתא ממלי צנא דקרי דלכאורה תמוה מה פלפלא חריפתא איכא בזה אך להנ"ל מיושב כיון דאיכא למידרש מהך קרא דקימו וקבלו מה שקבלו כבר אם סוף סוף מוכח מזה דברוה"ק נאמרה כנ"ל ויש כאן פלפלא חריפתא.

ב"ה יום ב' תשא תרפ"א לפ"ק.

החזוה"ש יחילו על ראש כבוד ידידי יקירי חביבי האברך יקר ערך מאד נעלה הרבני החסיד ירא ה' ושלם הנגיד המופלג בתורה יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

אחזשה"ט מכתבך קבלתי מאד ראוי לי להגדיל השמחה כי שלום בינך וביני וכו' שיחי' הנה פרש"י ז"ל בחומש בחוקותי על ונתתי שלום בארץ שמא תאמר אם אין שלום אין כלום וכו' מכלל לאו אתה שומע הן יעזור השי"ת לך בגש' וברוח' יתן לך כלבבך כי מכותלי מכתבך נראה בעליל כי מתגעגע אתה ליראת ה' ולתורתו וחפץ ה' בידך יצליח ותזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

ועתה באתי לשמחך בד"ת מגילה דף ז' תניא ר"א אומר אסתר ברוה"ק נאמרה שנאמר ויאמר המן בלבו וכו' אמר שמואל אילו הוינה התם וכו' דכתיב קימו וקבלו קימו למעלה מה שקבלו למטה, והקשו בתוס' שם לכולהו איכא פירכא לבר מדשמואל וז"ל וקשה דלשמואל נמי איכא פירכא דהא רבא גופי' הוא דאמר בפרק ר"ע שקבלו שנית בימי אחשורוש וכו' יעיי"ש. וי"ל אם באין אנו ללמוד מקרא דין באיסור והיתר או משאר דיני התורה אז איכא למיפרך אם הקרא אתי למילתא אחריתי כמו שמצינו במסכת הגיגה דף י' דבאו התנאים ללמוד מקרא על היתר נדרים שפיר פרכינן דאיצטריך למילתא אחריתא* אבל כאן דאין אנן לומדין שום דין מזה רק אנו דורשין הקרא, בדרך דרוש דקימו למעלה מה שקבלו למטה אף שעיי"ז יוצמת דין דאסתר ברוה"ק נאמרה אבל עיקר הדרש בא רק לדרשא וממילא נשמע הנ"ל ועל זה לא שייך להקשות הא איצטריך דקימו מה שקבלו כבר הא שפיר יש לדרוש התרי דרשות הנ"ל גם בלי שיעור דרשות יש לדרוש על קרא באופן שלא יסתור ח"ו דין תורה.

הגע עצמך צדיק אחד אומר תורה על פסוק אחד וצדיק אחד אומר תורה ג"כ באופן אחר על אותו הקרא ובודאי שניהם אמתיים כי הקרא סובל פירוש זה

* א"ה בכאן בא לתרץ קושיית התוספת בשבת פ"ט ובשבועות ל"ט דגבי היתר נדרים חשוב פירכא מאי דאיצטריך קרא למילתא אחריתא דשם אנו רוצין ללמוד דין היתר נדרים ועל זה צריכין יתור קרא אבל בכאן וכו' כנ"ל.

ופירוש זה הללו והללו ד'א"ח אך באופן שלא נילף מהקרא דין מדיני התורה כי ע"ז צריכין יתור קרא כידוע וזה הענין מה שאומרין אין משיבין על הדרוש י"ל דהכוונה על הנ"ל וזה יש לכוון שם אמר רבינא טבא פלפלי חריפתא ממלי צנא דקרי הרצון שהתנאים שלמדו דאסתר ברוה"ק נאמרה מפשיטות גמור כגון ר"א שלמד מויאמר המן בלבו אף שלכאורה הוא פשיטות גמור גם שאר התנאים דשם עכ"ז יש לסתור אחריהן ושמואל שלמד מהדרוש שהוא ע"י פלפול מש"ה אין לפרוק אחריו אף שאיכא לכאורה פירכא כקושית התוס' הנ"ל והא מחמת שילפותא שלו הוא ע"י הדרש שהוא פלפלא חריפתא ואין משיבין על הדרוש ושלהם הוא מפשיטות גמור כנ"ל.

ר"י נשיאה שדר לי' לר' אושעיא אטמא דעגלא תילתא וגרבא דחמרא שלח לי' קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות וכו' ויש להבין מה בא ללמדנו בזה הא חזינן דקיים אך י"ל (דמובא בריטב"א מגילה ז') דאם שולחין לאדם גדול משלוח מנות צריך להיות דבר חשוב לו דכל משלוח מנות צריך להיות מנה להנשלח*) הגע עצמך אם שולחין לאדם גדול במעלה דבר המצוי לכל האיך יקרא לו למנה לזאת כאשר ראה ר"א שהי' גדול הדור כאשר מצינו במקום אחר במסכת ב"ב שר"י נשיאה שולח לו דברים חשובים מאד אטמא דעיגלא תילתא וגרבא דחמרא אז ראה שבכיוון שלח לו כזאת שיהי' נחשב לו למנה לזאת שלח לו קיימת בנו רבינו הרצון בנו דייקא קיימת במשלוח מנות כזאת מצות משלוח מנות כי מנות הם אצלי. ובוה יש ליישב דאיתא שם רבה שדר לי' למרי בר מר ביד אביי מלא טסקא וכו' א"ל אביי השתא אמר מרי אי חקלאה מלכי מלכא ליהוי דיקולא מצוארי לא נחית. וקשה היתבן דאביי דלמד אצל רבה וגדלו כידוע יאמר כן על רבו אך להנ"ל יש ליישב דאביי בא לתרצו מה ששלח למרי בר מר דברים המצויים לכל ואין זה נחשב לפני מרי למנה אך מחמת שרבה הי' מקודם עני*) הי' חשובים לו מאד דברים הללו ובכח תמימתו הקדושה סבר כי לכל אדם הם חשובים אף שאתה שנעשה ראש ראוי לו להבין שאין זה חשוב למנה עכ"ז מחמת שהדרך אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצוארי וכו' חושב עדיין לדברים חשובים כנ"ל.

הדר שלח איהו*) מלי טסקא דזנגבילא וכו' אמר אביי השתא אמר מר אנא

(*) א"ה ועיין בביאור הלכה ש"ע או"ח סימן תרצה סעיף ד וז"ל הת"א הוכיח מן הירושלמי דאם שולח לעשיר דבר פחות אינו יוצא בזה ידי משלוח מנות וכן משמע בריטב"א לפי גירסא אחת שם בגמרא אכן שאר פוסקים לא הזכירו דבר זה ונכון לזוהר בזה לכתחילה.

(*) עיין מועד קטן כ"ח מגודל עניותו.

(*) ע"פ דבריו הקדושים יתישב קושיא אחרת דקשה לי דבשלמא רבה מחמת טעמא דאי חקלאה מלכא ליהוי וכו' בעד זה הדברים פשוטים חשובים אצלו אבל מרי בר מר למה שלח לרבה דברים פשוטים ומדוע לא שאל לו אביי מה ששולח לרבה דברים המצויים לכל אך לפי הנ"ל ניחא דאביי תירץ גם את מרי בר מר בזה שאמר השתא אמר מרי פירש"י יאמר מרי דזה יהי' תירוצ' גב בשבילו מחמת הטעם אי חקלאה מלכא ליהוי

שדרא לי' חוליא ואיהו שדר לי חורפא מאי בעי בזה. אך י"ל דהנה ראיתי בתשובת ח"ס ז"ל על הא דאיתא קם רבה שחטי' לר"ז היתכן זאת יען כי איתא מאן דנולד במזל מאדים או טבחא או מוהללא או אושיד דמא ואמר רבה דהוא נולד במזל מאדים א"ל אביי מר נמי ענוש וקטיל ע"כ יען שמדתו בטבע הי' כנ"ל לכן כאשר איבסום שחטי' לר"ז. ועפ"י דבריו הקדושים הנ"ל י"ל שרבה ידע בסוד ה' ליראיו שמדתו של מרי בטבע רך וטוב לזאת שדר לי' חוליא שנאת חשיב בעיני מרי ומרי ידע ברבה שמדתו חורפא כנ"ל לזאת שדר לי' חורפא כנ"ל.

י"ל (*) קצת, הא דקם רבה שחטי' לר"ז דהנה איתא במסכת נידה דף כ"ג ע"כ הביאו ר"י לר' זירא לידי גיחוך ולא גחיק ופרש"י ז"ל בד"ה לידי גיחוך ח"ל שחוק בכל תחבולות הללו עסק ר"י להביא ר' זירא לידי שחוק ולא שחק דאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז ור"ז מחמיר טפי עכ"ל. ע"כ י"ל דגם בפורים איבסום רק רבה רמו לדבר דאיתא שם איבסום ולא קתני איבסמו דרבה לבד איבסום ור"ז החזיק בתומתו ולא שחק אף בפורים מש"ה קם רבה ושחטי' כי בפורים מצוה לבסומי עד דלא ידע ומבואר בשערי תשובה סימן תרצ"ה דבפורים אין לעשות בסעודה זכר לאבילות ירושלים כיון דחייב לבסומי עד דלא ידע חזאת שאסור לאדם למלאות פיו שחוק הוא משום ירושלים.
דברי ידידך,

אפרים

ב"ה יום ב' ויקרא תרפ"ג לפ"ק.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג בתורה ויראה, מהולל במעלות ומדות החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י וכבוד ידידי יקירי וחביבי הבחור המופלג בתורה יראת חטאו קודמת לחכמתו כמר מאיר זאב סגל נ"י.

אחדשה"ט בס"ד אכתוב לכם מה שעלה ברחמי הגדולים ברעיוני בענינא דפורים מגילה דף ז' אמר שמואל וכו', שנאמר קימו וקבלו קימו למעלה מה שקבלו למטה, ועיי"ש בתוס' בד"ה לכלהו איכא פירכא לבר מדרשמואל דהא רבא גופי' אמר בפרק ר"ע שקבלו שנית בימי אחשורוש יעיי"ש, ולולי דבריהם הקדושים י"ל דהא יש לדקדק לכאורה על הדרש

שאצל רבה הם דברים חשובים ואם מרי הי' שולח לרבה דברים יותר חשובים הי' מראה בזה שמה שאצל רבה חשוב אין זה חשוב אצלו והי' מחליש דעת רבה בזה לכך שלח לו גם כן דברים פשוטים.

(*) א"ה י"ל קצת ראוי לזה מה שפירש המהרש"א ז"ל על קם רבה ושחטי' ר"ל דאגברי' חמרא וכפ"י לשתות יותר מדאי ותהל ונטה למות והתפלל עליו ונתרפא וחי ומצינו לשון חי מלשון רפואה.

בשבת שמוכיח רבא דהדר קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו קימו מה שקבלו כבר אמאי כתיב בלשון קימו הא הי' אז רק קבלה ואיך שייך להקרא בשם קימו אך י"ל כיון דהי' אז קבלה מאהבה כנודע והעובד מאהבה משתוקק ומצפה מתי יבא לידו מצות ה' שיקיימו כמובן, א"כ הי' מחשבה טובה ונחשב בודאי לעשי' כידוע א"כ כיון דקיבלו את התורה מאהבה א"כ מיד צמאה נפשם וכמה בשדם לעשות כל מצות ה' ושפיר נחשב להם אז לקיום התורה מש"ה כתיב קימו אך ה' יראה ללבב והיכן ידעו מרדכי ואסתר מחשבתן של ישראל, עד היכן טיבה היא להקרא בשם קיום אלא דבודאי ברוה"ק נאמרה.

ונוכל לומר זאת הכוונה קימו למעלה הרצון שהי' חשוב לפני הקב"ה קבלתם כאילו קימו ג"כ כי לו נתכנו עלילות וידע מחשבותם בקבלתם אז שהי' מאהבה ובערו לבם לו ית"ש לקיום תורה ומצות וזאת הכוונה קימו למעלה הרצון שלמעלה לפניו ית"ש הי' נחשב קבלתם אז לקיום גמצא שתי הדרשות חכו"ל קימו מה שקבלו כבר קימו למעלה מה שקבלו למטה הם חד כנ"ל.

על העץ אשר הכין לו ודרשו חכו"ל תנא לו הכין ודקדקו המפורשים מהיכן נפ"ל להגמרא זאת דהכוונה על הזמן אך י"ל דבאמת יש לתמוה על עצת זרש ואוהביו לעשות העץ ובבקר אמר למלך לתלת את מרדכי עליו, ובא עם המלך אל המשתה שמח היתכן לבקש מהמלך על אחד משריו הגדולים לתלותו הלא ידוע כי מרדכי הי' שר גדול בבית המלך והקדושת לוי ז"ל כתב כי על מרדכי לא הי' ציווי להשתחות להמן יעיי"ש והיתכן שהי' בירור אצלם שאם יאמר למלך דבר זה מיד יעשו רצונו ועוד קשה היתכן לומר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו הלא זאת הוא נגד כבוד המלכות לעשות דבר מעצמו בלי שאלה מקודם, הלא הי' ראוי לשאול מקודם את המלך האם לעשות העץ, אבל לא לעשות את העץ מעצמו בלי שום שאלה רק לסמוך שהמלך יעשה רצונו היתכן זאת, רק י"ל דכך הי' כוונת עצתם הרע כיון דהמלך והמלכה ציווי שיבא הזמן על המשתה וזאת ידוע דמי שלבו דואג ונאנח אין יכול להיות בבית המשתה ע"כ יעצו לעשות עץ ולומר למלך לתלות את מרדכי עליו, ועיי"ז יבא עם המלך אל המשתה שמח ואם לא כן לא יוכל לקיים ציווי המלך כיון דלב כואב ודואג ואם לא יתרצה המלך בזה לא יוכל לקיים רצון המלך ויתחייב מיתה למלך ויהי' העץ מוכן לו ממש, והוא מקבל עליו ברצונו כיון דלא יוכל לעשות ציווי המלך.

וזאת הכוונה, לאמר למלך לתלת את מרדכי על העץ אשר הכין לו

תנא לו הכין שטען לפני המלך אחת משתיים עשה לי או לקיים מצותך לבא אל המשתה אך באופן לתלות את מרדכי דאליכ אי אפשר, ואם אין רצונך בזה אזי ההכרח לתלותו כיון דלא יעשה רצון המלך, והוא מקבל עליו המיתה ברצונו יען שלא יעשה רצון המלך, וחשב דעיי הדיבורים הללו יכמרו רחמי המלך עליו ויצוה לתלת את מרדכי ח"ו אך השי"ת הפר עצתם הרע ותלו אותו ואת בניו על העץ כן יאבדו וכו'.

י"ל מה שאחשורוש אמר, מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו וכו', הלא הוא אמר להמן והעם לעשות בו כטוב בעיניך, אך י"ל דתירץ עצמו דכוונתו הי' שלא רצה ליקח את הכסף ועי"ז לא ימלא לבו לעשות הרע הזאת לאבד ח"ו כל היהודים כיון דלא נותן כסף בעדם, וזאת הי' כוונתו הרע הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך, וחשב שהוא בעצמו לא ימלא לבו לעשות כן בלי נתינת כסף והיא אמרה איש צר ואויב המן הרע הזה, אף שלא נתן כלום בעדם עכ"ז מלא לבו רע.

ב"ה אור ליום ב' לסדר הלוך וגדל וכו' ה' תר"ץ לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח, מר"ה ישראלקי נ"י, אחדשה"ט כידוע לך איך שבנך היקר ר' הלל נ"י היה בצל קורתיו וסיפר לי מהמשפטים והמסים והארנונות שדורשים מכם יותר מיכלתכם.

הנה ראיתי בספר ליקוטי הלכות, הלכות ע"ז הלכה ג' וז"ל כי העשירות שהם כובשים עכשיו מישראל ע"י ריבוי המסים וארנונות זה הממון בעצמו שלוקחין מישראל ינקום בהם ויתגבר עליהם ויוציא מהם כל העשירות, וכן מרומז בדברי רבינו ז"ל וכו', שע"י המסים והנתינות שהם גובים מישראל עי"ז בעצמו הם נכנעים ונופלים וכו' יעיי"ש, ועפ"י דבריו ז"ל י"ל הכתוב וישם המלך אחשורוש מס על הארץ וכו', מה בעי הכתוב בזה הא כל עצמו של המגילה הוא רק לפרסם תוקף הגס, ומה יצא לימוד מזה אך י"ל עפ"י מה שמבואר בספר קדושת לוי ז"ל בשם מדרש שה"ש שבזכות קריאת המגילה והגס דפורים זכו לבנין בית שני, יעיי"ש הרי שהגס דפורים הי' הכנה לבנין בית שני וי"ל דגם המס שעשה אחשורוש מסתמא הי' גם על ישראל, הי' ג"כ הכנה לזה ועתה ששמו עלינו שרי מסים שלוקחים מסים וארנונות יותר מיכולת כל איש ישראלי והעיקר המס הוא על ישראל כידוע, בודאי יעזור השי"ת במהרה כדברי רבינו ז"ל הנ"ל ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אכי"ר, אולם המעשה שנעשה

עכשיו רגילות מה שקורין ציא רעגילירין זיך, בפרט בלי שום סיבה ואונס, רק מעצמו לקחת לזה מבואר בווה"ק פר' במדבר שהוא דבר חמור מאד כאשר הראיתי לבנך היקר ר' הלל נ"י, ועתה לישועתך קייתי ה' שהוא יעזור בכל הענינים כמו שכתוב ה' צלך ומבואר בשם הבעש"ט ז"ל כמו שהצל עושה מה שהאדם עושה כ"כ כביכול השי"ת מתנהג לפי מה שהאדם מעורר עובדא לתתא וע"י שתתנהגו ביושר יעשה השי"ת אתכם חסד ורחמים כדכתיב להגיד לאדם ישרו ויחננו וכו'.

וצריכין לדעת שאי אפשר להאדם להיטב בעצמו את עסקיו, רק הכל מהשי"ת כמבואר בש"ס סוטה בעקבתא דמשיחא ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים וע"י תפלה אפשר לזכות לכל כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל על הכתוב טוב ה' לכל וכו', יעיי"ש בסימן יד והנני מבקש ממך מאד רק חזק ואמץ כי לא יטוש ה' עמו הן אמת שעכשיו זה נסיון גדול לחזק עצמו באמונה ובטחון עכ"ז בזכות אברהם אבינו ע"ה שעמד ב' נסיונות יתן השי"ת בלבנו אמונה ובטחון ובודאי יעזור השי"ת שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד בפרט שרצונכם לעמוד באמונתכם שזה למען שמו ית"ש ומבואר בדברי חכז"ל הבא לטהר מסייעין אותו יעזור השי"ת ברחמיו הגדולים לכם ולכל ישראל בשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות דברי ידידך הדו"ש באהבה רבה החפץ טובתך מאד.

אפרים

ב"ה כ' לחודש אדר א' ת"ש לפ"ק, ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה, והוא יוליכנו במהרה קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ת"ל עלה בדעתי לפרש הכתוב ברכת ה' תעשירי, ולא יוסיף עצב עמה כי יש עשירות ע"י הצלחה, היינו שמצליח בכל עסקיו ומרויח ממון הרבה ורואה בעיניו ממש הצלחתו ועשרו, ויש מין עשירות הבאה ע"י ברכה כמו שמצינו בדברי חכז"ל ההולך למוד גורנו אומר יהי רצון שתשלח ברכה בכרי הזה מדד אומר ברוך ששלח ברכה וכו', והוא ג"כ מין עשירות שיוכל ליקח ע"י הברכה כל צרכו ברכה הן מזונותיו ברחבה והן מלבושים וכל הצטרכות ברחבה רק הכל בצנעא סמוי מן העין והוא

בעצמו ג"כ אינו רואה עשרו רק מה שצריך יש לו והחילוק ביניהם כי מי שיש לו העושר ע"י הצלחה ורואה בעיניו ג"כ עשרו והצלחתו, הוא מתענג בזה שרואה שמרויח ואוסף ממון, אבל יש גם עצב בו כמאמר חז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו אם יש לו מנה רוצה מאתיים.

ושמעתי להקשות איך אמרו אין אדם מת וחצי תאוותו בידו הא עכ"פ חצי תאוותו יש לו דהא הי' לו מנה אך תרצו כי להחצי שחסר לו הי' מתאוה ביותר מהחצי שהי' לו העגמת נפש שהי' לו מהמנה שחסר לו עולה יותר מהקורת רוח שהי' לו ע"י המנה שהי' לו ושפיר אמרו ז"ל אין אדם וכו', וחצי תאוותו בידו כנ"ל נמצא שכל מה שמרויח יותר אף שמתענג בזה הממון שמרויח לעיניו, אבל החסרון שחסר לו כנגד הרוחה שהרויח יוסיף לו עצב יותר מהתענוג שהרויח כנ"ל, אבל העשירות ע"י ברכה העשירות כמונח בתיבה ואינו נראה לעינים, ולא נתוסף לו עצב ע"י העשירות הלז כי גם הוא בעצמו אינו יודע מעשרו המונח בתיבה וסמוי מעין כל ולא שייך בזה להתאוות על עשירות יותר ולהיות עצב עי"ז כנ"ל כי אינו רואה עשרו וידוע כי עין רואה ולב חומד אף שבזה הוא עצב, יען שאינו רואה הצלחתו ועשרו, אבל לא יוסיף עצב כנ"ל, ובאמת גם בעשירות ע"י ברכה מוצא כל צרכו ברחבה ורמז לזה ברכת ה' היא ת'עשיר ר"ת ת'י'ב'ה הרצון שהעשירות הונת הבאה ע"י ברכה היא מונחת בתוך תיבה ונכסה מעין כל ועי"ז ולא יוסיף עצב עמה כנ"ל.

וי"ל דגם העשירות הבאה בזכות שמכבדין את השבת כמבואר במסכת שבת דף קי"ט יעיי"ש הוא ג"כ עשירות ע"י ברכה כי בשבת כתיב ויברך וכו' ויתיישב בזה מה שמובא במדרש, כי הכתוב ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה קאי על שבת היינו כנ"ל ואפשר דזכות של כבוד שבת גדול מאד עד שזוכה לעשירות גדול ורואה גם בעינים ממש, ועכ"ז לא יוסיף עצב עמה שאינו מתאוה ליותר והנני זוכר שראיתי לפרש המדרש הנ"ל, ואינני זוכר בשם אמרו כי הכוונה עפ"י דברי חז"ל כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, ועיי"ש במסכת שבת דף קיח, ופירש"י ז"ל בלא מצרים כלומר אין להם קץ א"כ לא יוסיף עצב עמה ולא שייך החשש דרוצה מאתיים וי"ל דגם זו המתנה נותנין לו שלא יתאוה ליותר ולא יהי' לו שום עצב יה"ר שנזכה ברחמיו לכל הנ"ל.

הנה כתיב אתהלך לפני ה' בארצות החיים י"ל שקאי על ארץ ישראל וכן מבואר בדברי רבינו ז"ל סימן מ"ו, וע"כ נקראת ארץ ישראל ארץ החיים יעיי"ש וי"ל על שם שאמר רבינו ז"ל בסימן ז' שעיקר אמונה בחי' תפלה בחי' נסים אינו אלא בארץ ישראל יעיי"ש, והנה באמונה

מצינו וצדיק באמונתו יחי' הרי שנקראה חיים ותפלה, כתיב תפלה לא' חיי, ומבואר בדברי רבינו ז"ל סימן ט' כי עיקר החיות מקבלין מהתפלה כמ"ש תפלה לא' חיי יעיי"ש ונסים י"ל עפ"י שמבואר כי ארבעה צריכין להודת היינו על הנסים שלהם מרומזין בהך וכל ה'חיי"ם יחידך סלה ח'ולה י"ם י'וצא מ'בית ה'אסורין מ'דבר, א"כ נקראת שפיר ארצות החיים על ג' דברים שישנן בה כנ"ל וי"ל מה שאיתא במסכת שבת דף ל"ג ויחן פני העיר רב אמר מטבע תיקן להם ור"י אמר מרחצאות תיקן להם ושמואל אמר שווקים תיקן להם וי"ל כי כשבא יעקב אבינו לארץ ישראל לעיר שכם תיקן להם כי ידוע כי הללו והללו הם דא"ח ומטבע תיקן להם רמז על אמונה כדברי רבינו ז"ל סימן כ"ג כי עיקר אמונה הוא בממון וכו' זה ואמונה מאד וכו' יעיי"ש ור"י אמר מרחצאות תיקן להם זה רמז על תפלה כי לתפלה צריכין טהרת הגוף דכתיב ארחץ בנקיון כפי וכו' ואמרו חכז"ל כאילו טבל דכתיב ארחץ וכו' יעיי"ש במסכת ברכות ושמואל אמר שווקין תיקן להם רמז על נסים כי רש"י ז"ל מפרש במסכת יומא דף ע"א בארצות החיים אר"י זה מקום שווקים שאדם מוצא לקנות מזונותיו וכו' יעיי"ש, והנה מצינו במסכת פסחים דף קי"ח קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף ופירש רשב"ם ז"ל כלומר נס גדול עושה לו הקב"ה למי שנותן לו מזונות וכו', ונפ"מ למיבעי רחמי יעיי"ש, א"כ בזה שתיקן להם שווקים להיות מצוי להם מזונות בזה נתגלה הנסים כנ"ל.

הנה י"ל נעוץ סופו של הש"ע אר"ח בתחלתו כי בתחלת הש"ע אר"ח איתא יתגבר בארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו ית"ש שיהא הוא מעורר השחר, ובסופו הלכות ימי פורים קטן יעיי"ש י"ל דמה שראוי לעמוד בבקר טרם עלות השחר שיהא הוא מעורר השחר כי יום הוא זמן קימה כידוע א"כ אין רבותא כ"כ במה שעומד בו לעבודתו ית"ש יען כי הזמן בעצמו מעורר אותו כי הוא זמן קימה בעצם והרבותא והעבודה הגדולה הוא כשהוא מעורר השחר היינו שיקום קודם אור היום לעבודתו ית"ש גם בפורים קטן מבואר בש"ע דאסור בהספד ותענית וקצת מצוה לשמוח בהם יעיי"ש אף שלכאורה במה נתעורר האדם בהם בשלמא בזמנו, הנסים אשר נקבעו בהם מצות כמו הימים טובים שנקבעו זכר ליציאת מצרים ויש בהם מצות מעשיות וחנוכה ופורים שיש בהם מצות מעשיות הן הן מעוררין את האדם כדכתיב זכר עשה לנפלאותיו אבל בימי פורים קטן במה יזכה להתעוררת השמחה אלא ודאי כי עצם היום מעורר אותו והיינו כנ"ל.

וי"ל עוד ע"פ דברי רבינו ז"ל הנ"ל דעיקר אמונה בחי' תפלה בחי' נסים אינו אלא בארץ ישראל לפרש בזה מה שארץ ישראל מקודשת

מכל הארצות שמביאין ממנה העמר והביכורים, ושתי הלחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות י"ל דהעמר רמז לתפלה עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן מ"ט וזה"ל עשירת האיפה איפה אי פה מלכות פה יעיי"ש, ובסימן פ"ד ליקוטי תנינא כי תפלה היא מלכות כמ"ש ואני תפלה וכו' יעיי"ש, והעמר עשירית האיפה היא מרמז על התפלה כנ"ל גם י"ל עמר הם אותיות רעם ומובא בדברי רבינו ז"ל סימן ה ורעמים בחי' קול שאדם מוציא בכח בתפלתו, והביכורים הם ראשית לכל המתנות כידוע והוא רמז לאמונה עפ"י דברי הגמרא שבת דף ל"א אמונה זה סדר זרעים ופירש"י ז"ל שעל אמונת האדם סומכין להפריש מעשרותיו כראוי יעיי"ש, ובודאי לאו דוקא מעשרות רק כל המתנות שיש בהזרעים והביכורים הם ראשית לכל המתנות כידוע וצריכין לאמונה כנ"ל ושתי הלחם י"ל בפשוטו להשפיע לישראל שפע מזונות ופרנסה, והשתי לחם הוא להשפיע שפע כפולה והמזונות הם ע"י גס כדברי רשב"ם ז"ל הנ"ל ומה שהב' לחם באין בשבועות י"ל כי הוא יום מתן תורה ואם אין קמה אין תורה וצריכין להשפיע לישראל שפע מזונות ופרנסה כנ"ל.

עתה ידעתי כי הושיע ה' משיחו וכו' י"ל כי ידוע כי אדם צריך לצפות לישועה כמאמר חכז"ל, כי שואלין לאדם צפית לישועה והעיקר הישועה היא הגאולה שלימה ביאת משיח צדקנו בב"א, והנה אנו רואין בעקבתא דמשיחא סימני חכז"ל ואנו מצפין ביותר לבא יום ה' הגדול וכו', אף שזה זמן כביר ג"כ ה' נראה עכ"ז עתה נראה ביותר כי קרובה ישועת ה' לבא וי"ל דזאת הכוונה, עתה ידעתי כי הושיע ה' משיחו כאשר מצינו ביתרו שאמר עתה ידעתי כי גדול ה' וכו' ופירש"י ז"ל מכירו הייתי לשעבר ועתה ביותר וי"ל גם כאן כי גם מקדם תמיד ת"ל הייתי מאמין בביאת המשיח והייתי מצפה לו ועתה ביותר הנני מצפה להישועה, כי הנני רואה מרחוק כי קרוב יום ה' ובכל יום ויום קרובין אנחנו ביותר להישועה הגדולה הנ"ל, וזה שאנו אומרין ומביא גואל לבני בניהם וכו' ומביא דייקא כנ"ל יה"ר שנזכה לצפות באמת לישועתו ית"ש בקרוב ותחזינה עינינו בשוכו לציון ברחמים.

י"ל מה שהצריך הכתוב לעשות בהמעיל רמוני וכו' ופעמני זהב בתוך הרמונים כי ידוע שהמעיל מכפר על לשון הרע דכתיב ונשמע קולו וכו', והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בסימן רפ"ב דע כי צריך לדון את כל האדם לכף זכות, ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו מעט אינו רשע וכו', יעיי"ש היטב א"כ בודאי אין לדבר לה"ר ח"ו רק להסתכל על הטוב שנמצא בכל איש ישראל יהי' מי שיהי' בודאי נמצא גם אתו איזה נקודה טובה כדברי רבינו ז"ל שם כי

איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב וכו', וי"ל דעל זה הי' מרמזין הרמונים עפ"י דברי חכז"ל כפלת הרמון רקתך אפילו ריקנין שבך וכו', פושעי ישראל שמלאים מצות כרמון על שולי המעיל לרמז אף שטומאתה בשולי' והפירוש בגלוי עכ"ז יש בפנימיות איזה דבר טוב והטוב שבפנימיות אף כי מעט הוא עכ"ז מקשקש בתוכו כמו פעמון והניצוץ טוב יוכל להחזירו בתשובה, וזה הרמז הפעמונים בתוך הרמנים בתוך דייקא כנ"ל ומה שנכפל בפ' פקודי שני פעמים בתוך הרמנים, הרמב"ן ז"ל מדקדק על זה יעיי"ש באוה"ח ז"ל אך י"ל ג"כ עפ"י דברי רבינו ז"ל שאמר כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב ואף שכשמתחיל להסתכל באותו הדבר טוב הוא רואה שהוא ג"כ מלא פצעים ואין בו מתם וכו', הוא ג"כ מלא פניות ומחשבות זרות וכו', עכ"ז איך אפשר שלא יהי' באותו המצוה והדבר שבקדושה איזה מעט טוב וכו', יעיי"ש א"כ לפי הנ"ל צריך להסתכל בתוך הרמנים אף שנראה שהוא פושע ישראל ואין בו שום טוב ח"ו, עכ"ז אם יסתכל בתוכו בפנימיותו ולחפש ולמצוא ימצא בתוכו איזה מעט טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב אף שהדבר מצוה והדבר טוב ג"כ מלא פצעים, עכ"ז אם יסתכל בתוכו בפנימיותו ימצא איזה נקודה טובה כנ"ל ולזה כתיב שני פעמים בתוך הרמנים כנ"ל כי צריך להסתכל בהתוך שני פעמים אחד בתוך הרע ולמצא בתוכו איזה טוב ואח"כ להסתכל בהטוב ולמצא בהטוב איזה נקודה טובה שהיא באמת טוב, וא"כ מי הוא אשר מלאו לבו לדבר לה"ר על איש ישראל אשר הוא בכלל ישראל אף שנקרא בשם פושעי ישראל כ"ז ששם ישראל נקרא עליו וכתוב ישראל אשר בך אתפאר.

יה"ר שנזכה להנצל מכל דיבור רע ולראות אך טובת ישראל הן בגוף הן בנפש ולהתפלל להשי"ת והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, ויקוים הכתוב יתמו חטאים מן הארץ חטאים כתיב ופירש"י ז"ל שיכלה יצה"ר, ועיי"ש במסכת ברכות דף י' אלא בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם וכו' וי"ל דזאת הכוונה שאנו אומרי'ן וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ הרצון שיקראו בשמו יתברך היינו שיתפלל להפנות אליך כל רשעי ארץ שישבו בתשובה כל רשעי ארץ וי"ל הרמז דהקרי של חטאים הוא בפתח והפירוש הפשוט הוא כמו חוטאים אך מדלא כתיב חוטאים בפירוש רק חטאים, ויכולין לקרוא חטאים בשבא כפרשיז"ל שיכלה יצה"ר היינו שישבו בתשובה כי היצה"ר הוא מכונה בשם פתח כדכתיב ולפתח חטאת רובץ והתשובה מרומז בנקודת ש'ב'א' נוטריקין ש'ובו ב'ני א'דם.

הנני מרגלי בפומי דאינשי פורים אין לאנדי, מה פירוש אין לאנדי,

אך י"ל דהנה שמעתי אומרים לפרש על הא דאמרו חכו"ל הקורא את המגילה למפרע לא יצא ע"ד הרמז אם אומר חלילה דהנס הי' אז באותו העת של מרדכי ואסתר לא יצא רק צריך להאמין דההארת הנסים של אז הם נתעוררין ונעשים גם עתה, יעיי"ש בליקוטי תפלות ואנו צריכין להמשיך קדושת פורים וכו' והארת הנסים והנפלאות שנעשו אז בכל שנה ושנה בכל דור ודור ובכל אדם ואדם בפרטיות יעיי"ש, וי"ל רמז לזה דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה וכו' נעשים דייקא כנ"ל וע"ז אנו אומרין פורים אין לאנד יה"ר שנזכה לקיים כל המצות הנוהגת בפורים הכל כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת, ונזכה לקיים את ימי הפורים ולהארת ליל שימורים ונזכה לראות עמוד הכהן לאורים והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון והגני דו"ש בנך היקר הבר מצוה לעולם ועד כמר שמחה בינם שיחי'.

אפרים

ב"ה יום ב' ויקהל תש"ג לפ"ק ירושלים תובב"א.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג ירא ה' חו"נ הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה ר' הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותנו לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א. ועתה באתי לשמתך בד"ת בעזרה"ת רמז לדברי חכו"ל במסכת מגילה דף ז' אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי יעיי"ש, וי"ל דהנה כתיב בפרשת תשא ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וכו' דהנה אמרו חכו"ל יומא דף ע"ו תירש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש יעיי"ש, והנה איתא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ו צריך להרחיק משכרות וכו' ודע שע"י שכרות שוכחין כל המצות והאזהרות שצוה משה רבינו ע"ה כי משה הוא מלובש בכל אחד ואחד מישראל בכל אבר ואבר ומזכיר כל אבר ואבר שיעשה המצוה השייכה לאותו אבר וכו' וע"י השכרות שוכח אותם וכו' יעיי"ש היטב, וזה י"ל רמז ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות בשמים הוא לשון בסומי ותרגום בשמים בוסמין ובסומי הוא לשון שכרות כידוע ראש רמז כי יש עת אשר ע"י השכרות נעשה ראש היינו מר דרור רמז למרדכי כמאמר חכו"ל מרדכי מן התורה מנין מר דרור ותרגומו מרי דכיא רמז למרדכי, הרצון בפורים שנעשה ע"י מרדכי

ע"י השכרות נעשה ראש ואתה קח לך רמז שמפורים ע"י הבשמים היינו בסומי היינו השכרות נעשה ראש ואתה היינו משה רבינו קח לך אותו האיש שע"י השכרות של פורים אינו שוכח את מחקק הוא משה רבינו רק משה רבינו מלובש בו בכל אבר חמש מאות עם השני התיבות בגימטריא א'ר'ו'ר' ה'מ'ך גם בגימטריא ב'ר'ו'ך מ'ר'ד'כ'י'י שכל אחד עולה מספרו תק"ב כמו חמש מאות עם השני תיבות והוא רמז לכל דברי רבא כנ"ל.

ועוד יש רמז לשכרות עפ"י דברי חכנ"ל מגילה דף י"א ותוציאנו לרויה בימי המן והנה ידוע כי דוי הוא לשון שיכור יעיי"ש במסכת כתובות דף קי"א ושמא תאמר אינו מרוה ת"ל סותה יעיי"ש בפירש"י ז"ל ותמצא כנ"ל הרי רמז לשכרות. ועוד יש למצא רמז במה ששלח מרדכי לאסתר אם החרש תחרישי בעת הזאת ר'וח ו'הצלה י'עמוד ל'יהודים וכו' ר"ת לרויה היינו כנ"ל.

בעזה"ת הנה איתא במסכת מגילה דף ז' כנ"ל אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי יעיי"ש, והנה ידוע דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא וי"ל דכתיב בפרשת בלעם ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד ע'ד'י' א'ב'ד' ר"ת ע'ד ד'לא י'דע ד'עת א'רור ב'רוך, וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ו צריך להרחיק משכרות ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו כדי שלא יבא לידי שכרות כי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו וכו' וכששותה במדה כראוי לפי ערכו אזי נתרחב דעתו ונתרומם מוחו ואזי נגדלין החסדים ביותר ע"י השתיה יעיי"ש, וי"ל עפ"י מה שמובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות פורים כי בפורים יש אור גדול מה שלא נמצא כן בכל השנה אף בשבת ויו"ט וביוהכ"פ יעיי"ש, וי"ל דמש"ה הייב אינש לבסומי בפוריא וכו' שע"י הבסומי נתרחב דעתו וזוכה להרגיש את האור הגדול של פורים והבסומי אינו מזיק לו מחמת הרחבת הדעת הגדול וחסדים גדולים שדעת גדול מלובש בהם כנ"ל אך צריך להיות עד דלא ידע ומובא בספר יד אפרים ז"ל שהפירוש עד ולא עד בכלל שלא יהיה שיכור ממש שלא ידע באמת.

והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בתורה ה' בליקוטי תנינא תקעו אמונה כי באמת צריכין דייקא לסלק את המוח כי צריכין להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות וכו' יעיי"ש, ולזה י"ל באם שותה בפורים עד שבא להרחבת הדעת שנתרומם מוחו וזוכה להשיג האור הגדול של פורים אז יבא לידי בחי' עד דלא ידע ולא עד בכלל כנ"ל ויקיים כדברי רבינו

ז"ל לסלק את המוח ולעבוד את ה' בפשיטות וי"ל מה שזכה המן שיצאו מזרעו שלמדו תורה ברבים בבני ברק כדברי חז"ל יעיי"ש בקדושת לוי ז"ל וי"ל יען כי נתגלגל על ידו שמרדכי הצדיק הביא לישראל אור גדול ונורא בפורים מה שאין נמצא כן בכל ימות השנה כנ"ל ואין הקב"ה מקפח שכר של שום בריה לזאת זכה המן לזה חה י"ל ואחריתו עדי אבד קאי על המן שיצא מזרע עמלק שיהיה לו קצת אחרית מן בני ברק מחמת אור הגדול שנמצא בפורים שיהיה הוא הגורם וע"י האור הגדול צריכין לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כנ"ל ולזה כתיב ואחריתו ע'די' א'ב'ד' כנ"ל וגם מחמת האור הגדול אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי כי חושב בדעתו כי המן גרם לכל הטוב ובאמת יהיה מחיית עמלק לגמרי בשלימות שלא יהיה נשאר לו שום זכר רק עכ"ז יהיה קצת זכיה להמן ימ"ש מה שיצא ממנו שלמדו תורה בבני ברק, ולזה יש לרמז ואחריתו כנ"ל ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שיהיה אחריתו עדי אבד שלא ימצא שום זכר מעמלק רק יהיה מחיית עמלק כמצוה עלינו להכרית זרעו של עמלק דכתיב מחה אמהה וכו' וכתיב תמחה וכו' ויתקיים הכל בפשיטות בב"א. ועתה ידידי יקירי וחביבי נא לשמוח בפורים מאד ולקיים כל המצות הנוהגות בפורים בשמחה גדולה ובפשיטות ובתמימות ובעזרה"ת תזכה לפסח הקדוש כרצונו ית"ש כדברי רבינו ז"ל כי פורים הוא הילוך ודרך לפסח ותזכה לכל טוב בגשמיות וברוחניות ולאורך ימים ושנות חיים עד בנין ציון וירושלים בב"א. דברי ידיך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ה יום ד' ג' לחדש אדר ב' שמרבין בו בשמחה תש"ג לפ"ק עיה"ק ירושלים תובב"א.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד ירא וחרד על דבר ה' חו"ג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. הנה י"ל מה שקבעו חז"ל בשנת העיבור להוסיף חדש אדר דוקא בודאי הוא הלכה למשה מסיני ויש בו רזין דרזין עילאין אך י"ל בדרך הפשוט יען כי חדש אדר הוא חדש שמרבין בו בשמחה כדכתיב והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה בשביל זה מוסיפין בשנת עיבור חדש זה דייקא להרבות השמחה עוד ורמז

לדבר כתיב לרב תרבו נחלתו וכו' י"ל כי לרב הרצון זמן שמרבין בו בשמחה תרבו נחלתו ומוסיפין עוד חדש כזה ולמעט היינו חדש אב שממעטין בו בשמחה כמו שאמרו חז"ל תמעט נחלתו כי נמשך המיעוט הנ"ל רק עד ט"ו באב כי אז הוא יו"ט לישראל כמאמר חז"ל לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיהכ"פ.

אשר נהפך להם מיגון לשמחה י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ג שצריך לחטוף היגון ואנחה ולהכניס אותם בע"כ לתוך השמחה כי יש יגון ואנחה שהם הס"א שאינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה וע"כ הם בורחים מן השמחה ע"כ צריך להכריח אותם לתוך הקדושה דהיינו השמחה וכו' יעיי"ש, ובזה י"ל מה שאמרו חז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי הרצון שצריך להכניס ולהכריח את היגון ואנחה לתוך השמחה וזה עד דלא ידע כי ארור המן הוא היגון ואנחה הוא הס"א וברוך מרדכי הוא הקדושה, וכשמכניסין היגון ואנחה לתוך השמחה ומהפכין היגון ואנחה לשמחה אזי נהפך הכל אל הקדושה וזה עד דלא ידע כנ"ל, ובזה י"ל מה שדרשו חז"ל במסכת מגילה דף ד' חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום וכו' יעיי"ש בפירש"י ז"ל וי"ל כי מקודם כתיב הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאורגי שמחה למען יזמרך כבוד וכו' י"ל הפכת מספדי למחול לי זה רמז על ימי הפורים ותחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה פתחת ש'ק"י בגימטריא שני פעמים א'ד'ר' רמז להנ"ל שמוסיפין דוקא חדש אדר ותאורגי שמחה למען יזמרך כבוד קאי על קריאת המגילה בלילה ולשנותה ביום כדברי חכז"ל הנ"ל.

הנה שמעתי* מפי חסיד מחסידי ברסלב כי תיבת במגלת נוטריקון מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד ע"כ שמעתי וי"ל דהנה איתא במסכת סוכה דף נ"ג יש מהן אומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו אלו חסידים ואנשי מעשה ויש מהן אומרים אשרי זקנותינו שכיפרה את

(* א"ה שמעתי מאנ"ש דבר זה אמרו אחד מגדולי אנ"ש ר' יצחקל קראקאווסקי מאטוואצק על התורה קכ"א בליקוטי קמא שמפרש שם רבינו ז"ל את הפסוק או אמרת הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי שבכל מקום שהוא רואה ולומד מוצא את עצמו היינו שלוקח לעצמו מוסר ורואה פחיתותו זה סימן לעשות רצונך אלקי חפצתי וע"ז אמר הנ"ל שבמגלת הם ר"ת של מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד כמבואר בליקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ד ושמעתי מפיו הק' שסיפר איך ששמע פעם בר"ה בלובלין שלמד הר"ר יצחק זצ"ל הנ"ל סיפורי מעשיות ולמד המעשה מבערגער ועני והתחיל רק כמה מילים אין מהאט געמאכט פאקין פאקין ואמר על זה זמן רב דברים גבוהים ונסתרים ואמר לי הרב הצדיק ר' אפרימל זצוק"ל שבאותו מעמד היה אפשר לראות מה שילוד אשה יכול לזכות בזו העולם בכח וזכות רבינו זצ"ל אמנם את הצדיק הנ"ל לא זכיתי להכיר אבל ב"ה שזיכנו להכיר את הצדיק הקדוש ר' אפרימל זצוק"ל אשרנו מה טוב חלקנו.

ילדותינו אלו בעלי תשובה וכו' יעיי"ש. ובוה י"ל אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי אי' נוטריקון אשרי זקנותינו היינו הבעלי תשובה הנה באתי במגלת הרצון הנה באתי ג"כ בשמחה המדומות ב'מ'ג'ל'ת' מ'צוה ג'דולה ל'היות ב'שמחה ת'מיד ולכאורה איך יוכל לשמח בזכרו את הפגמים הגדולים חטאות נעוריו וכתוב וחטאתי נגדי תמיד אך ידוע מאמר חז"ל כי תשובה מאהבה זדונות נעשין לו זכויות בליקוטי קמא סימן כ"ב ס"ק י"א כי לעתיד יהיה כלו תשובה וע"י תשובה זדונות נעשין זכויות ויהיה נעשה מעבירות ישראל תורה וכו' יעיי"ש וזה י"ל ספר כתוב עלי הרצון שבעלי תשובה יש להם לשמח שכפרה את ילדותינו ונעשה מהעבירות זכויות ויהיה נעשה תורה מהעבירות וזה ספר כתוב עלי שיהיה נעשה מחמתו ספר כתוב ע"י העבירות שלו שנתהפכו לזכויות כנ"ל יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א שלימות כל הדברים היא האמונה ובלתי האמונה כל הדברים חסרים יעיי"ש ובוה י"ל ה' רועי לא אחסר הרצון ה' רועי שיתן לי אמונה הקדושה כדכתיב ורעה אמונה אז לא אחסר כי היא שלימות הכל וזה כי אין מחסור ליראיו עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ב ס"ק י' וע"כ נקראת אמונה ירושלים שהיא יראה שלם וכו' יעיי"ש היינו כנ"ל ועייק בדברי רבינו ז"ל בהתורה תקעו תוכחה ס"ק י"ב כי צירוף דיא"ה הוא בסופי תיבות ה' רועי' לא' אחסר' יעיי"ש וי"ל דהנה הריאה מרמוז לתורה כי יש ה' כנפי ריאה כנגד ה' חומשי תורה כמובא בדברי רבינו ז"ל בשם התיקונים בליקוטי קמא סי' ח' וכתוב תורת אמת ומובא בדברי רבינו ז"ל בשם הזהר אמונה אתקריאת כד איתחבר בה אמת וזה ה' רועי' לא' אחסר' אשר הס"ת הם צירוף ר'י'א'ה' הרצון שע"י אמת שרומז בהריאה אשר היא כנגד התורה והוא אמונה כנ"ל וזה לא אחסר כי האמונה הוא שלימות כל הדברים כנ"ל. יה"ר שנזכה לאמונה שלימה בכל הבחי' ולמחית עמלק שהוא כנגד האמונה כמובא כי עמלק בגימטריא ספק שקליפת עמלק מפיל את האדם לספק ח"ו בענין האמונה הקדושה יה"ר שנזכה להתגבר כנגדו ורמוז לדבר כי מ'חה א'מחה את זכר עמלק וכתוב ת'מחה את זכר עמלק ר"ת אמ"ת עפ"י הנ"ל כי אמונה איתקריאת כד איתחבר בה אמת.

י"ל כי משה ויהושע פעלו אז בעת מלחמת עמלק על הנס שנעשה בימי מרדכי ואסתר רמוז לדבר ויחלש יהושע כי ויחלוש רמוז על גורל כאשר מצינו במסכת שבת דף קמ"ח במתניתין ומטילין חלשים על הקדשים וכו' ופירש"י ז"ל גורלת וכתוב על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפוד וכתוב שם ויבן משה מזבח ויקרא ש'מו י' ג'סי ר"ת י'ש'נ'ו' והוא דיבור ראשון שהלשין המן הרשע לאחשורוש ישנו עם אחד, ובשביל זה

י"ל נקרא הנס פורים של ט"ו על שם יהושע כרכין המוקפין חומה מימות יהושע כמובא מחמת כי יהושע התחיל להלחם בעמלק נקרא על שמו וכנ"ל כי אז עשה פעולה להנס שהיה בימי פורים וי"ל עוד עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ה ס"ק א' דע כי לראות במפלתם של רשעים א"א אלא ע"י בחי' ארץ ישראל יעיי"ש וי"ל כי מפלתם של רשעים הוא עיקר מחיית עמלק ימ"ש א"א אלא ע"י בחי' א"י היינו בחי' אמונה תפלה גסים שהם עיקר בארץ ישראל כמובא בדברי רבינו ז"ל סימן ז' כי קליפת עמלק מתגברת עיקר נגד אמונה ותפלה ומכסה כל הגסים בדרך הטבע כי חזינן ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף כתיב שמעו עמים ירגוזו וכו' ועמלק הרשע ימ"ש לא נתפעל כלל ובא להלחם על ישראל וכתיב במשה בעת המלחמה ויהי ידיו אמונה ותרגומו פרישן בצלו וכתיב אח"כ ויקרא שמו י' נסי היינו כנ"ל מפלת הרשעים הם העמלקים היתה ע"י אמונה ותפלה ונסים וי"ל דמש"ה היתה ע"י יהושע כי הוא זכה להביא את ישראל לארץ והיתה לו בחי' ארץ ישראל גם מובא בדברי הראשונים ז"ל בהר"ן וי"ל בריש פרק מגילה נקראת כי פורים של ט"ו הוא כדי לחזק כבוד לארץ ישראל יעיי"ש, וי"ל כנ"ל כי עיקר הנס היה על ידי בחי' ארץ ישראל.

עין במסכת מגילה דף ז' רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה ושחטי' לר' זירא וכו' למחר בעא עליה רחמא ואחיה יעיי"ש ופליאה נשגבה היא בפשוטו כמובן אך י"ל בדרך רמז עפ"י דברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן קל"ה כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי גדלות וע"כ כשמקורב להצדיק נתבטל לגמרי וכו' כי הקטנות נתבטל לגבי גדלות יעיי"ש ולזה י"ל כי רק רבה נשתכר כמובא בלשון איבסום כי הוא לשון יחיד לולי דברי קדשו של רש"י ז"ל י"ל כן, כי רבה נשתכר ובא לגדלות המוחין מאד ע"י השכרות של פורים כאשר בעזה"ת כתבתי לך הרמז בשמים ראש מר דרור בשמים הוא לשון בסומי הוא שכרות ראש הרצון שבא לגדלות המוחין ונעשה ראש אימתי בפורים שרמז מר דרור על מרדכי כמובא בגמרא מרדכי מן התורה מנין מר דרור ותרגומו מרי דכיא ור"ז לא רצה להשתכר כי הרחיק עצמו תמיד מן השחוק לגמרי כמבואר במסכת נדה דף כ"ג עד כאן הביאו ר' ירמיה' לר' זירא לידי גחוק ולא גחיק ופירש"י ז"ל בכל תחבולות הללו עסק ר"י להביא ר' זירא לידי שחוק ולא שחוק דאסור לאדם שימלא פיו שחוק ור' זירא מחמיר טפי עכ"ל יעיי"ש. וכיון דרבה בא לידי מוחין דגדלות ע"י השתיה של פורים וכשמו רבה מרמז על גדלות דקדושה כנ"ל ור' זירא היה בקטנות כביכול כי ירא להשתכר ולבא לידי שחוק ושם ר' זירא מורה על זעירא

ומשי"ה היה נתבטל לגמרי כנגד רבה עד שכמעט נתבטל במציאות ודימה זאת לשחיטה כי גם לאחר שחיטה הבעל חי מפרנס והרי הוא כחי רק זוטרי חיותיה כמובן וגם הכא כן היה כי רבה האיר עליו באור הגדול שלו עד כי ר' זירא נתבטל לגמרי נגדו עד שכמעט נגזע עד שבעא עליו רחמי ואחי' כנ"ל יה"ר שזוכה לקיים כל המצות של פורים הקדוש כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת כדכתיב עפ"י ה' ביד משה אכי"ר.

ועתה אחי ברוך ה' כאשר זכו' ה' בפה אודות זכו' תאמין לי ידידי יקירי וחביבי כנפשי כי אני רוצה באמת טובתך הן בגשמיות והן ברוחניות בגוף ונפש וממון לזאת הנני מתיירא לומר לך עצה רק יה"ר שנתפלל שנינו להשי"ת ותקננו בעצה טובה מלפניך ותזכה לעצה טובה ולישועה גדולה בכל הענינים ויצליח ה' דרכך בכל אשר תלך ויתהפך הכל לטובה בפשיטות כדכתיב הראנו ה' חסדך. דברי ידיך ואוהבך החפץ טובתכם בגוף ונפש וממון בגשמיות ורוחניות ולשמח בשמחת פורים בשמחה גדולה ועצומה.

אפרים

ב"ה יום ה' לסדר צו ופירש"י ז"ל אין צו אלא זירח זכו' תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח זכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה זכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ת"ל הנה שמעתי עליך כי זכית לקיים בפורים העבר מאמר חז"ל יהי ביתך בית ועד לחכמים יהי ביתך פתוח לרוחה שהכנסת לביתך אנ"ש חסידי ברסלב ה' עליהם יחיו אשריך שזכית לזה יה"ר שתזכה לקיים תמיד מאמר חכו"ל בתוך הרחבה עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ד כי בתחילה היו כל התחלות מפסח וע"כ כל המצות הם זכר ליציאת מצרים ועכשיו ולא סיים יעי"ש ואתה התחלת בפורים יה"ר שתזכה עוד ועוד בשמחה וברחבה כרצונו ית"ש וי"ל כי זה שכתוב בפר' שמות ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים ופירש"י ז"ל בתי כהונה ולוי' ומלכות שקרוין בתים זכו' יעי"ש, וי"ל כי בתי כהונה ולויה נכללו במאמר חז"ל יהי ביתך בית ועד לחכמים כדכתיב בשבט לוי יורו משפטך ליעקב

ותורתך לישראל ומלכות הוא לשון גדולה ועשירות בחי' כתר מלכות הוא נכלל בויהי ביתך פתוח לרוחה שלזה צריכין גדולה ועשירות וע"י יראה מה' זוכין לשני הבתים כדכתיב כי אין מחסור ליראיו.

י"ל מה דכתיב במגילת אסתר על מרדכי הצדיק ודובר שלום לכל זרעו מאי שבח הוא וזה לכאורה אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רפ"ב ס"ק א' דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע ועי"ז שמוצא בו מעט טוב ודן אותו לכף זכות עי"ז מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה וכו' יעיי"ש היטב, וי"ל כי מרדכי הצדיק אחז במדריגה הזאת כי הנה מצינו בשבטי י' דכתיב ולא יכלו דברו לשלום יען כי היה בלבם על יוסף אבל מרדכי הצדיק אחז בדרך הזה אף מי שרואה את זרעו שאינם נוהגים כשורה ח"ו אעפ"כ לא יהיה בלבו עליהם רק יחפשו למצוא בהם איזה מעט טוב ועי"ז יוכל להשיבם בתשובה וזה דובר שלום שהיה מדבר עמם דברי שלום ונחת גם התוכחה שלו עליהם היה בדברי שלום ונחת ולא בדרך כעס וקפידות ח"ו והעיקר להתפלל להשי"ת עליהם שיזכו לתשובה שלימה*) כאשר מצינו בר"מ שבעא רחמי על הנהו בריוני והדרו בתשובה.

ובזה י"ל מה שלכאורה תמוה על זה שהנס של פורים היה דוקא ע"י מרדכי הלא היה אז אנשי כנסת הגדולה ובתוכם הנביאים אחרונים ובתוך עולי הגולה מבבל לארץ נמנה מרדכי אחד ד' האחד ה' אנשים הרי שהקודמים לו היו גדולים במעלה ממנו כביכול ואמאי נעשה הנס דוקא ע"י מרדכי. אך י"ל יען כי אותו הדור לא היו נוהגין כשורה שהשתחוו לצלם ונהנו מסעודתו של אותו רשע ונשאו נשים נכריות ר"ל לא היו ראויין לנס ובפרט לנס גדול כזה שמובא בליקוטי תפלות תנינא סימן ל"ז אשר נס זה של פורים גדול מכל הנסים שעשית עמנו מעולם וכו' יעיי"ש אך מחמת שמרדכי הצדיק אחז במדה זאת לדון כל אדם לכף זכות ואפילו רשע גמור היה מחפש למצא בו איזה מעט טוב ועי"ז היה יכול להחזירו בתשובה ועי"ז נעשה הנס הגדול של פורים על ידו יען שהוא היה דן את אותו הדור ג"כ לכף זכות ומצא בהם טוב ועי"ז החזירם בתשובה כמאמר חז"ל גדולה הסרת טבעת וכו' החזירתן למוטב כנ"ל וזה י"ל דורש

(* מענין להתפלל על פושעים שיחזרו בתשובה עיין בזה"ק וירא דף ק"ה וזלה"ק אמר רבי מצוה לו לאדם להתפלל על רשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יכנסו לגיהנם דכתיב ואני בחלותם לבושי שק וגו' ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על רשעים שיסתלקו מן העולם שאלמלא סלקו הקב"ה לתרח מן העולם כשהיה עובד ע"ז לא בא אברהם אבינו לעולם ושבטי ישראל לא היו והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא נתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם יעיי"ש.

טוב לעמו הרצון שדדש וחיפש למצא בהם איזה מעט טוב ודובר שלום שהיה מדבר עמם שלום ונחת שהחזיק אותם באהבה כמו זרעו ובוה י"ל מה שאמרו חכז"ל במסכת חולין דף קל"ט מרדכי מן התורה מנין שנאמר מר דרור ותרגומו מרי דכיא יעיי"ש בפירש"י ז"ל מר דרור וקרי ליה ראש לבשמים לצדיקים לאנשי כנסת הגדולה עכ"ל יעיי"ש. ולכאורה קשה הלא מרדכי נמנה לאחר ד' ולאחר ה' אנשים בספר עזרא ואיך קאמר כאן ראש לאנשי כנה"ג, אך להנ"ל מיושב אף שהקודמים לפניו היו גדולים יותר במעלה עד שמרדכי נמנה אחריהם עכ"ז באותו מעלה שהגם הגדול היה נעשה דייקא ע"י מרדכי היינו המעלה שאחו מרדכי הצדיק לדון את כל אדם לכף זכות אף לרשע גמור לחפש ולמצא גם בהרשע גמור איזה מעט טוב ועיי"ז יוכל להחזירו בתשובה כמו שהיה באמת הגם כנ"ל ובוו המעלה היה מרדכי הצדיק ראש לכל הבשמים לצדיקים לאנשי כנה"ג ז"ל כנ"ל.

גם י"ל דמש"ה נרמז מרדכי הצדיק בבשם הנקרא מר דרור כי הובא ברמב"ן ז"ל דעות המפרשים והרמב"ם ז"ל מכללם שהוא הנקרא מוסק והוא דם היוצא מחיה טמאה שנתייבש הדם ונותן ריח טוב יעיי"ש הרי שאף מחיה טמאה יוצא בשם שנועשה גם ממנו שמן המשחה שהוא קודש כמדתו של מרדכי הצדיק שחיפש ודרש איזה מעט טוב גם ברשע גמור בחי' חיה טמאה עד שנתן בו ריח טוב והחזירו בתשובה כמו שמובא בדברי רבינו בהתורה תקעו תוכחה על הכתוב נרדי נתן ריחו ולא כתיב עזב רק נתן בבחי' התוכחה של משה שהוכיח את ישראל על מעשה העגל שעל ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב וכו' יעיי"ש.

גם אסתר י"ל שהיתה תמיד מלמדת זכות על ישראל אף על הפחותים עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ד שושנה בגימטריא אסתר יעיי"ש ושם שושנה הוא לימוד זכות על ישראל דכתיב בשיר השירים כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות ופירש"י ז"ל שמנקבין אותה ותמיד היא עומדת בנויה ואדמימותה כן רעיתי בין הבנות מפתות אותה לרדוף אחריהם לזנות כמותם אחרי ע"ז והיא עומדת באמונתה יעיי"ש, הרי כי שושנה היא מורה על לימוד זכות כנ"ל ואפילו מי שאינו עומד ח"ו באמונתו יכולין לדונו לכף זכות מחמת החוחים היינו הבנות הם העכו"ם המנקבים ורדפים את ישראל עד שקשה לעמוד בתקפו גם מצינו בסליחות דערב ר"ה אנו אומרין לחפש זכות כנויים קרואים שושנה הרי דשם שושנה הוא מורה על לימוד זכות ושושנה גימטריא אסתר שהיא למדה ג"כ תמיד זכות אף על הדור שהיה אז ומש"ה נעשה הגם הגדול ע"י מרדכי ואסתר דייקא כנ"ל.

הנה הדבר נפלא ונורא מאד לאשר שמצינו בדברי חכז"ל במסכת

מגילה דף ז' שלחה אסתר לחכמים קבעוני לדורות שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, ופירש"י ז"ל שיאמרו האומות שאנו שמחים להזכיר מפלתן שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס יעיי"ש.

ועתה זה יותר משני אלפים שנים ואנו מחזיקין את ימי הפורים בשמחה גדולה גם הנערים מכים בקול גדול את המן ימ"ש ואין מי ממלכי עכו"ם פוצה פה לגזור ח"ו גזירה לבטל ח"ו את ימי הפורים אף מנהג בעלמא כגון להכות את המן וכיוצא אין שום גזירה ח"ו לבטל אף שמצינו כמה וכמה ממלכות שגזרו גזירות לבטל ח"ו מצות מיוחדות כגון היונים הרשעים שגזרו על חדש שבת מילה גם מצינו שהיתה גזירה שלא לתקוע שופר בר"ה גם מצינו שהיתה גזירה שלא לקרות בתורה בשבת ובשביל זה תיקנו החכמים אז לקרות בנביאים כ"א פסוקים כנגד ז' גברי ולברך בדכת הפטרה כידוע ועל קריאת המגילה ועל כל פרטיה ודקדוקיה לא גזרו כלל מאז שהיה הגם עד עתה אף שרואין שאנו שמחין במפלתן והדבר הזה היא פליאה נשגבה, אך י"ל עפ"י דברי מהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות מביא בשם כתבי האריו"ל עוצם מעלת פורים שבשום יו"ט ואפילו בשבת לא נמצא תקוף הארה נפלאה כמו בפורים והוא בחי' הארת מרדכי המתגלה עכשיו בהתגלות גדול שאין נמצא בשום זמן יעיי"ש בהלכות פורים הלכה ב' ס"ק י"ח ולזה י"ל דמש"ה אין כח ביד שום אומה ולשון לשלוט על ימי הפורים לבטל ח"ו.

זבוח י"ל מה שמובא במסכת מגילה דף ז' דיליף ר' יוסף דאסתר ברוח הקודש נאמרה מהכא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים ופירש"י ז"ל מנא ידע את העתיד ר' נחמן בר יצחק אמר מהכא חכרם לא יסוף מזרעם יעיי"ש, ויש להבין מה בא רנב"י להוסיף עוד חידוש הלא הוא חד קרא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים חכרם לא יסוף מזרעם יעיי"ש בתוס'. אך י"ל דלכאורה קשה דאמאי הוצרך הקרא לכתוב כפל לשון וימי הפורים האלה לא יעברו וכו' חכרם לא יסוף וכו'. אך י"ל כי חכרם קאי על המנהג שמכים הנערים את המן ימ"ש וי"ל שהוא לקיים זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' תמחה את זכר עמלק וזה וזכרם לא יסוף מזרעם היינו מצות וזכור של עמלק לאבדו ולעקרו כי אף שאין אנו יכולין למחות את עמלק בפועל ממש עד בא יבא משיח צדקנו בב"א עכ"ז אנו עושין רמו בכל כחנו היינו בשעה שזכר שם המן שהוא עמלק הנערים מכים בקול גדול שהוא זכר למחייתו וזה וזכרם לא יסוף מזרעם מזרעם דייקא היינו הנערים והילדים שגם זה לא יסוף אף שהוא מנהג ואינו מעכב את הקריאה עכ"ז לא יסוף מזרעם וזאת הוא רבותא יותר

שנאמרה ברוה"ק שידעו ברוה"ק גבוה וכו' שגם מנהג בעלמא של פורים הקדוש לא יסוף.

ועפ"י דברי רבינו ז"ל לעיל בסימן רפ"ב שצריך לדון כל אדם לכף זכות אף רשע גמור צריכין לחפש בו איזה מעט טוב ששם אינו רשע ועי"ז יוכל להחזירו בתשובה וכו' וכן צריך האדם למצוא גם בעצמו כי זה ידוע שצריך האדם לזוהר מאד להיות בשמחה תמיד ולהרחיק העצבות מאד מאד ואפילו כשמתחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב וכו' אעפ"כ אסור לו ליפול מזה רק צריך לחפש ולמצוא בעצמו איזה מעט טוב וכו' ועי"ז שמחפש ומוצא בעצמו איזה מעט טוב עי"ז הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשזב בתשובה בבחי' ועוד מעט ואין רשע וכו' יעיי"ש. ובזה יש לפרש מה שאומרין בתחנון מה נאמר וכו' ומה נצטדק נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך מקודם אומרין מה נצטדק היינו שאין בנו שום מעש לכאורה עכ"ז אנו מחזיקין עצמנו ע"י שנחפשה דרכינו ונחקרה הרצון לחפש ולחקור אחר איזה מעט טוב שיש בנו ועי"ז ונשובה וכו' כדברי רבינו ז"ל הנ"ל.

יה"ר שנזכה לילך בכל עצות רבינו כל אחד לפי בחינתו כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת ובתוך הרחבה ונחת בתוך כלל ישראל ולגאולה שלימה בב"א ועתה אבקשך להודיענו אודות המצה שמורה שאמרת לי שאקח עבודך אני רוצה לידע כמה וכו' הכל תודיעני באר היטב ועתה הנני מברכך שתזכה לקבל ולקיים ימי החג המצות הבע"ל בכשרות ובדיעות ונזכה לעלות לרגל לירושלים הבנויה ולעשות הקרבן פסח במועדו בשמחה ידיך ואהבך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון הנני דו"ש בנך וכו' ומברכו בברכת חג המצות כשר ושמח.

אפרים

ב"ה י"ב אדר שמרבין בו בשמחה תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח איש נאמן רוח וחרד על דבר ה' חו"נ נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזו"ש ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה בעזרה"ת באתי לשמחך בד"ת יה"ר שיהיו דיבורי דיבורים אמתיים מיוסדים על דברי רבינו הקדוש ז"ל.

הנה בסוף ספר ליקוטי מוהר"ן ז"ל מובא אמר מי שבקי היטב בתורותיו הכתובות בספריו הקדושים ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הקדושה וכו' יעיי"ש. וי"ל מה שאומרים העולם בדרך הלצה כל השנה שיכור ובפורים אין ניכטערין כי ידוע בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ו צריך להרחיק משכרות ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו וכו' כי מעט השתיה לפי הצורך היא טובה להרחיב דעתו וכו' ודע כי הדעת מלובש בחסדים וכששותה במדה כראוי לפי ערכו אזי נתרחב דעתו ונתרומם מוחו ואזי נגדלים החסדים וכו' אבל השותה יותר מדאי ומשתכר אזי אדרבה מתגברין תוקף הגבורות דס"א וכו' וע"כ משה נקרא מחקק שהוא בגימטריא רמ"ת שמזכיר רמ"ח מצות וכו' יעיי"ש. והנה איתא במסכת מגילה דף ז' אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' ומובא בשם רבינו ז"ל שהשתיה בפורים הוא תיקון לפגם הברית.

וי"ל כי מי ששומד עצמו בכל ימות השנה משתיה יתירה שלא לבא לידי פגם הברית כמאמר חזו"ל אזי זוכה לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' חוכה לתיקון הברית כנ"ל אבל מי ששותה ומשתכר כל השנה אינו זוכה לשתות בפורים רק בפורים הוא אין ניכטערין וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל הג"ל מחמת כי בפורים נתגלה אור גדול מאד מה שאין בנמצא כל ימות השנה כמובא בליקוטי הלכות הלכות פורים בשם כתבי האר"י ז"ל כי מרדכי היה אור גדול ונורא מאד יעיי"ש, ואיתא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס' כי מרדכי הוא בחי' ורב חסד כי הם במספר השווה יעיי"ש, ומש"ה נתגלה בפורים ורב חסד ע"כ המצוה בפורים לשתות יותר כי אז הדעת גדול מאד והחסדים גדולים מאד ונתרומם המוח ביותר ע"י השתיה אך צריך להיות עד דלא ידע וכדברי היד אפרים ז"ל שמפרש עד דלא ידע ולא עד בכלל שעיקר החיוב של השתיה הוא שיהיה שרוי בשמחה ויתן תודות והלל לה' על הנס מתוך הרחבת הלב ולכן אין לו להשתכר יותר מדאי שיתבלבל דעתו ולא יכיר בתוקף הנס וכו' יעיי"ש, וי"ל דהנה ידוע כי תכלית הידיעה שלא נדע ולפי"ז דחייב לבסומי בפוריא עד שיהיה שרוי בשמחה ויתרומם מוחו שידע תוקף הנס של פורים של ברוך מרדכי וארור המן עד תכלית הידיעה שלא נדע הרצון שלא נוכל לדעת עד היכן תוקף הנס של ארור המן וברוך מרדכי יעיי"ש בט"ו שמפרש דצריך האדם לתת שבח לו יתברך על טובה כפולה שעשה עמנו האחת היא פורעניות שהביא על המן ואלו לא נתברך מרדכי אלא היה ניצול עם כל ישראל דיינו אלא שבירכו למרדכי בגדולה מאד ובטובה יתירה וכו' יעיי"ש ובאמת איתא בליקוטי תפלות שהנס של פורים הוא גדול יותר מכל הנסים וכן מובא בליקוטי הלכות יעיי"ש וע"י הבסומי יבא לאור גדול להתרומם מוחו ולחסד

גדול כי הדעת מלובש בחסדים כדברי רבינו ז"ל ועיי' יזכור להכיר תוקף הנס עד שיזכה לידע שאי אפשר לידע עד היכן תוקף הנס הלז זה עד שלא ידע כלל.

גם י"ל לבסומי עד דלא ידע הרצון שלא יבא לתוקף גבורות דס"א הבא ע"י שכרות כנ"ל כי המן הוא מסטרא דגבורות דס"א כידוע והשתיה של פורים הוא בקדושה כ"כ עד שבא לדעת גדול מאד הוא הארת מרדכי שהוא גדול מאד והוא מלובש בחסד גדול מאד ע"י הארת מרדכי שהוא בחי' רב חסד עד שגם תוקף הגבורות נמתק לחסד וכולו חסד וזה עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כי הכל נמתק לחסדים כנ"ל וזה מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ג בשם האר"י ז"ל עד דלא ידע בין וכו' היינו שימשיך שפע להקליפות כדי חיונו ולא יותר יעיי"ש וי"ל בדרך הלצה כי ל'ו'ט' נוטריקון ל'חיים טובים ולשלום כי היה רגיל בשתיה בכל השנה ושתה לחיים והשיבו לו לחיים טובים ולשלום וסופו מוכיח שבחר לו לישב בככר הירדן כי כלה משקה* גם היה שיכור כ"כ עד שזינה עם בנותיו ר"ל.

ולפי"ז י"ל מה שהיתה מריבה בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט ג"כ ע"י השתיה כי מסתמא גם רועי מקנה לוט היו רגילים בשתיה כרבם לוט כי הם השיבו לו לחיים טובים ולשלום ואיתא במשלי קפיטל כ"ג למי מדנים וכו' למאחרים על היין וכו' ועיי' באו לידי מריבה עם רועי מקנה אברם כי הם שמרו עצמם משתיה בכל השנה שלא יבאו לידי שכרות כנ"ל וזה שאמר אברהם אבינו ללוט הפרד נא מעלי אם השמאל ואימינה אם הימין ואשמאילה ואיתא במדרש שכוונת אברהם אבינו היה שלוט יהיה תמיד בשמאל והוא יהיה תמיד בימין ולכאורה קשה הלא מפשט הכתוב נראה שנתן אברהם ללוט ברירה באיזה מקום שיבחר יעיי"ש במדרש רבה אך י"ל עפ"י הנ"ל כי הפרד נא מעלי ר"ת ה'מין' לרמוז כי גם בפורים שחייב לבסומי ג"כ יהיו נפרדים אם השמאל הרצון אם תשתה גם בפורים ליתן כח להקליפות שנקראו בשם שמאל כידוע כי אתה בודאי לא תוכל לכוון לתת להקליפות כדי חיונו ולא יותר ואימינה היינו אני אזכה לשתות בדרך ימין היינו ליתן להקליפות כדי חיונו לבד ולא יותר וזה נקרא בשם ימין כי זה הוא הכרח ונקרא בשם ימין כמובן ואם הימין היינו שלא תזכה לשתות בפורים רק תהיה בפורים אין ניכטרין כשיחת העולם כי יהיה גדמה לך שזה ימין שאינך רוצה ליתן חיות להקליפות ואשמאלה אז

* א"ה כי כולה משקה שהיה לוט שיכור גדול יש להביא ראיה לזה מהזוה"ק פ"י וירא דף ק"ט וז"ל הקדוש אוף סדום מה כתיב ביה כי כלה משקה כל עדונין דעלמא הוי בה.

אני אשתה ליתן כח להקליפות כדי חיוגו לבד ולא יותר אף שנראה לך שהוא שמאל מחמת שנותן חיות להקליפות וזהו אשמאלה לפי דעתך. אבל באמת הוא ימין כי זאת הוא הכרח ליתן כדי חיותם בצמצום ולא יותר נמצא כי לוט יהיה גם בפורים בדרך שמאל ואברהם הוא תמיד בימין כי הוא היה במדת החסד חכה לשתות כראוי שהיה הדעת מלובש בחסדים כדברי רבינו ז"ל הנ"ל בסימן כ"ו בלק"ת הנ"ל. יהי' שנוכה לקיים כל המצות של פורים כרצונו ית"ש ולהיות בשמחה תמיד ובפרט לעבדו יתברך שמו בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ומברכך בכשרת ובשמחת החג המצות הבע"ל לטובה.

והגני נותן תודה לך על שני המכתבים ובפרט על טרחתך בעד וכו' יעזור השי"ת וינחנו בדרך הישר והאמת ברחמיו הגדולים גם ימציא לצאצאיכם זיווגם הטוב האמת בתוך הרחבה ונחת.

אפרים

וי"ל עוד כי ימין הוא חסד כידוע ולוט שתה כ"כ עד שבא לתוקף הגבורות דס"א שזה בחי' שמאל כידוע אי"כ הוא תמיד בשמאל ואם לא ישתה בפורים דק יהיה אין ניכטרין וזה ואם הימין היינו שלא ישתה בפורים כנ"ל וזה נקרא ימין בדבר זה שלא יבא לתוקף הגבורות כנ"ל וזה נקרא בשם ימין אבל באמת ג"כ שמאל כי בפורים חייב לבסומי וכו' ואברהם היה תמיד בימין הוא חסד כנ"ל.

ב"ה כ' אדר תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי חביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח איש נאמן רוח ירא וחרד על דבר ה' וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהן ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי לשמחך בד"ת יהי' שאזכה לדיבורים אמתיים עפ"י יסודת רבינו ז"ל הנה שמעתי שזכית לקיים מאמר חכו"ל מגילה דף ז': אמר רבא חייב אינוש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' בפשיטות ותמימות אשרי חלקך כי באמת מובא בש"ע או"ח סימן תרצ"ה חייב אינוש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' אך הרמ"א ז"ל מביא וי"א דאין צריך להשתכר כ"כ אלא ישתה יותר

מלימודו וישן ומתוך שישן אינו ידע בין ארור המן וכי' ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים יעיי"ש הרי דהמחבר מביא בסתם דחייב גם מלישנא דרמ"א ז"ל משמע דא"צ להשתכר כ"כ לפי דעת היש אומרים אבל בודאי מי שרוצה לעשות כדברי הכל אינו בכלל ח"ו כל המשנה ידו על התחתונה רק אדרבה יכול לומר אני רוצה לצאת לדעת הכל שגם הי"א אינם אוסרים להשתכר כ"כ רק אומרים דאין צורך אבל לא איסורא ח"ו.

והנה איתא בליקוטי תנינא סימן ה' תקעו אמונה בס"ק ט"ו כי באמת צריכין דייקא לסלק את המוח כי צריכין להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות כי צריך שיהיה מעשיו מרובין מחכמתו ולא המדרש עיקר אלא המעשה וכו' וצריך אפילו להתנהג ולעשות דברים שנראה כמשוגע בשביל עבודת השם בבחי' באהבתה תשגה תמיד שבשביל אהבת ה' צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון כדי לעשות מצוותיו ורצונו יתברך כי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת ה' וכו' ולא דוקא מצוה ממש אלא כל דבר שיש בו רצון השי"ת נקרא מצוה כי יש תרי"ג מצות ואלו התרי"ג מצות יש להם ענפים רבים ואזי כשאהבתו חזקה כ"כ להשי"ת וכו' אזי טובה להמוחזין כי אזי זוכה להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחזין מה שגם משה בחייו לא השיג היינו בחי' צדיק ורע לו רשע וטוב לו וכו' יעיי"ש היטב והנה באמת המצות של פורים היינו קריאת המגילה ומצות משלוח מנות ומתנות לאביונים ומשתה ושמחה הכתובים במגילת אסתר אנו יכולין להבין גם בדרך הפשוט מה טובם מלבד הסודת הנפלאים והנוראים שיש בהם אבל בהך דבר שאמר רבא חייב אינש לבסומי פוריא עד דלא ידע וכו' זאת אינו מובן כלל בפשוט הלא אדרבה מובא בדברי חכז"ל גדול האיסור להשתכר ובפרט בדברי רבינו ז"ל שהזהיר מאד להרחיק עצמו מאד שלא יבא לשכרות ואנו רואין מנהג חסידי ברסלב שבכל השנה הם רחוקים משתיית משקין המשכרים אפילו בשמחת תורה רק בפורים יש שיחה בשם רבינו ז"ל כי השתיה בו הוא תיקון לפגם הברית א"כ בודאי האיש אשר הולך בעבודת ה' בפשיטות ותמימות אפילו להיות נראה כמשוגע אך לעשות רצונו יתברך באמונה שלימה ורוצה לקיים דברי חכז"ל חייב אינש לבסומא בפוריא עד דלא ידע וכו' כדעת הכל להתגלגל אפילו ברפש וטיט בשעה שיהיה שיכור בפורים כדי לעשות רצונו יתברך בפשיטות בודאי מה טוב לו חוכה להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחזין כי משה בחייו היינו כשהמוח בשלימות ואינו נסתלק כי הסתלקות המוחין בחי' שינה זה בחי' הסתלקות משה.

וי"ל בזה לפרש עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי הרצון כי ארור המן הוא רשע ורע לו וברוך מרדכי הוא צדיק וטוב לו וביניהם היינו צדיק ורע לו ורשע וטוב לו וזאת אינו מובן אבל כשמקיים המאמר חכז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא בפשיטות ואינו חושש לכבוד עצמו שיהיה אח"כ מבחה רק רוצה

לעשות נחת רוח להשי"ת שאמר ונעשה רצונו בפשיטות ובאמונה זוכה לתכלית הידיעה בדבר הנ"ל מה שבין ארור המן ובין ברוך מרדכי היינו מפני מה יש רשע וטוב לו וצדיק ורע לו שנראה ח"ו בחי' עוות המשפט חוכה לתכלית הידיעה בזה כי תכלית הידיעה היא שלא נדע כנודע.

ומה שאומרים קצת חכמים שזה מה שמובא* בגמרא אחר דינא דרבא שאמר חייב אינש לבסומי בפוריא המעשה שרבה, ור"ז עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה ושחטיה לר"ז וכו' מזה נראה שאין להשתכר י"ל שמזאת המעשה לא נדחה דברי רבא גם בפשיטות כי י"ל שזה היה מכון מאת השי"ת כי רבה לא רצה לילך לארץ ישראל כדאיתא במסכת כתובת דף קי"א שלחו ליה אחוהי לרבה יודע היה יעקב שצדיק גמור היה וכו' יש לך רב ומנו ר' יוחנן וכו' ופירש"י ז"ל שם רבה בר נחמני בפומפידותא היה והיה לו אחים בארץ ישראל ושלחו אגרת זו כדי שיעלה אצלם יעי"ש והנה ידוע כי ר' זירא עלה לארץ ישראל כי אישתמיט עצמו מר"י שאמר כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה ואפשר שגם רבה היה סובר כדעת ר"י ובשביל זה לא עלה לא"י.

והנה מצינו במסכת נדרים דף כ"ב עולא במיסקי לארעא דישראל איתלוו ליה תרי בני חוזאי בהדיה קם חד ושחטיה לחבירו וכו' קא תמה ר' יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך לב רגז וכו' בבבל כתיב אמר ליה ההוא שעתא לא עברינן ירדנא יעי"ש ומש"ה י"ל דזאת המעשה היה מכון מאת השי"ת להראות לר' זירא הלב רגז שיש בבבל כדי שיהיה לו כיסופין וגיגועים לארץ ישראל גם לרבה להיות לו רצון לארץ ישראל אך רבה לא קיבל מהמעשה הזאת לעלות לא"י לעבור בעשה לפי שיטתו ובעי רחמי ואח"י לר' זירא ור"ז עלה לארץ ישראל אבל בסתמא קם דינא דרבא גם בפשיטות ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

ובזה יש לפרש מה שמובא במסכת חולין דף קלט: משה מן התורה מנין בשגם הוא בשר המן מן התורה מנין המן העץ אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמינין מרי דכיא יעי"ש. ולכאורה תמוה מה רמזו חכז"ל בזה הן אמת כי בודאי יש כאן סודת גפלאות ונוראות אך י"ל בדרך רמז עפ"י הנ"ל כי שם משה הוא בחי' מוח ודעת כללי כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ה והנה מצינו בפרקי אבות תקופת וגימטריאות פרפראות לחכמה הרי כי גימטריאות אינן עצם החכמה רק כמו פרפראות לחכמה ובה י"ל שרמזו חכז"ל כי בפורים ע"י השכרות שציוו חכז"ל מסלקין את המוח שהוא בחי' משה ונשאר בחי' גימטריא וזה בשגם בגימטריא

* א"ה בס"ד אפשר לומר גם לאידך גיסא כי רואין שגם לשנה הבאה רצה רבה לחזור על זה עוד פעם ונמנעו רק בגלל שר"ז אמר אין סומכין על הנס רואין מזה שכן מצוה להשתכר.

משה כפירש"י ז"ל שם וזה שהובא בגמרא שם כל אלו השמות יחד משה מן התורה המן מן התורה אסתר מן התורה מרדכי מן התורה שזה בחי' פורים ורמזו בזה על מצות השכרות לסלק את המוח ולעבדו ית"ש בפשיטות ותמימות כנ"ל בחי' גימטריא.

גם י"ל מה שהובא שם מקודם השאלה מצא קן בראשו של אדם מהו י"ל שג"כ יש שייכות לזה לרמז שע"י מצות השכרות בפורים זוכין לראש עפ"י דברי חכז"ל שנקרא תירש זכה נעשה לו ראש לא זכה נעשה לו רש והשתיה של פורים אף שמסלקין את המוח עכ"ז נעשה לו ראש שזוכה למה שזוכה כיון שעושה רצונו ית"ש לקיים דברי חכז"ל בפשיטות ותמימות כנ"ל גם זוכה לקן י"ל כי קן רמז לחירות דכתיב חדרור קן לה הרצון לחירות של פסח כדברי רבינו ז"ל כי פורים הוא דרך לפסת.

גם י"ל מה שאיתא במגילה דף ז: רב אשי הוי יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אתו רבנן א"ל מה טעמא לא אתו רבנן דילמא טרידא בסעודת פורים א"ל ולא יהיה אפשר למיכליה באורתא א"ל לא שמיע ליה למר הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו א"ל אמר רבא הכי א"ל אין תנא מיניה ארבעין זימנין וכו' יעי"ש ויש להבין אמאי א"ל אמר רבא הכי מה קמתמה על זה הלא מקודם א"ל מימרא דרבא היה לו לסמוך עליו שודאי אמר רבא כך אך י"ל שהיה קשה לו על דברי רבא שאמר חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' אמאי צריכין להשתכר כ"כ היכן נמצא זאת במגילת אסתר ע"כ סבר כי דעת רבא שיוצאין בסעודת פורים בלילה ומסתמא ירצו רבים לאכל סעודת פורים בלילה שאז בני אדם מצוין בבתיהם ורבנן ג"כ לא טרידי אז בגירסא כמו ביום ואיתא במסכת שבת דף י' שבלילה שכיחא שכרות וא"כ במה יהיה ניכר שכרות של פורים הלא בכל לילה יש שכרות ובמה ידע איפא מצות משתה ושמחה של פורים לזה אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' ובזה יהיה ניכר שמחת פורים שבכל לילה יש שכרות מעט ובפורים השכרות ביותר עד דלא ידע וכו' ולזה אמר שהיה להם לאכול באורתא וכיון שאמר לו הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו היה קמתמה אמר רבא הכי כיון שאמר חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' עד שאמר לו אין אז קיבל ממנו ושני המימרות הם אמת ויציב וכו' ומה שאמר רבא חייב אינש לבסומי וכו' עד דלא ידע אף שלא נדע מהיכן נפקא ליה זאת עכ"ז דבריו אמת וצדק ויש בהם רזין וסודת נפלאים.

גם י"ל בשמים ראש רמז על בסומי בפוריא כי בשמים בחי' בסומי כמובן ראש רמז שבפורים ע"י השתיה נעשה ראש כי בשמים ראש הוא רמז למרדכי עפ"י התרגום הנ"ל גם י"ל רמז בתהלים לשני הדעות שמובא בש"ע בנידון השכרות

של פורים שדעת המחבר כפשוטו עד דלא ידע ודעת הג"ה שישתה יותר מהרגלוי וישן ועייז לא ידע והוא דעת יש אומרים שמביא הרמ"א ז"ל כי כתיב יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם יעלו חסידים בכבוד ירננו ר"ת חיי"ב, הרצון כי החסידים הרוצים לקיים את מאמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא וכו' ורוצים לקיים אותו חייב ולהיות בכבוד כי יראים פן יהיו לבח ע"י השכרות הם מקיימים זאת על משכבותם דהיינו שישנים כנ"ל אבל החסידים שהם מבזים עצמם ורוצים לקיים מצות ה' כדברי רבינו ז"ל כנ"ל בהם נתקיים רוממת אש בגרונו בגרונו רמו על שכרות כמובא במסכת סוכה דף מט: אמר רב פפא ש"מ כי שבע אינש חמרא מגרוניה שבע יעיי"ש הרי כי בגרונו מרמו על שביעה ועל שכרות וחרב פיפיות בידם רמו על שמירת הברית כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ב' ס"ק ב' חה הכלי זיין צריך לקבל ע"י בחי' יוסף היינו שמירת הברית וכו' ויוסף ששמר את הברית גטל את הבכורה פי שנים וכו' והיא בחי' וחרב פיפיות בידם בחי' ב' פיות בחי' פי שנים וכו' יעיי"ש הרי כי השני דעות מרומזים בקרא הנ"ל כי הללו והללו הם דברי א' חיים יה"ר שנוכה לסוון האמת לאמיתו לעשות רצונו יתברך בלב שלם ידוע תדע כי כל הנ"ל הם בכח רבינו ז"ל כי מי אנכי אך בכח רבינו ז"ל כמובא בספר סיפורי מעשיות הקדוש שמניחין הכלי על הבהמה ומנגנת ניגון וכו'.

ועתה הנני מברכך בכשרות ובשמחת וזוג הפסח הבע"ל.

אפרים קראקובסקי

ב"ה מדרש משלי כמים פנים לפנים כן לב האדם לאדם א"ר חנינא וכי יש פנים למים אלא מה המים הללו אתה נותן אותם בכלי ומסתכל בהם והם נראין לך כך לב האדם להאדם יעיי"ש וי"ל עפ"י מה שמובא בדברי קדשו שק רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן ל"ד נמצא שע"י שלש בחי' אלו היינו התקשרות הצדיקים והם יאירו בו כי הם הנקודה כללית ישראל ויעוררו את לבו וגם ע"י שידבר עם חבירו יכול ג"כ כ"א ואחד להאיר ולעורר לב חבירו וגם ע"י עצמו שמדבר בינו לבין קונו יכול ג"כ לעורר את לבו ע"י פי ידבר חכמות ויסיר ממנו ערלת לב ועיין לעיל בהתורה הזאת כי לכאורה קשה למה צריכין לתפלה והשי"ת ידע מחשבות אבל מחמת שהדיבור הוא כלי השפע וכו' יעיי"ש כל התורה ותמצא נחת וי"ל דזאת הטוונה במדרש הנ"ל אלא מה המים הללו אתה נותן אותם בכלי ומסתכל בהם והם נראין לך ודייקא ע"י כלי כידוע כך לב האדם באמצעות הכלי היינו הדיבור שהוא כלי השפע כנ"ל היינו שידבר שיחה

בינו לבין קונו עי"ז יעודר את לבבו וכו' ויסיר ממנו ערלת לב הלב יאר באור הקדושה.

במסכת מגילה דף ז' ר"י נשיאה שדר לר' אושעיא אטמא דעיגלא תילתא וגרבי דחמרי שדר ליה קיימת בנו רבינו ומשלח מנות איש לרעהו יעי"ש בפירש"י ז"ל. ותמוה דמאי קמ"ל בזה וא ידעינן ממילא דקיים משלח מנות דהא יש שני מנות חשובים אך י"ל דקמ"ל דהנה לכאורה קשה דאמאי כתיב איש לרעהו לכתוב משלח מנות לרעהו דאין לומר דבא להוציא אשה דהא מבואר בש"ע א"ח סימן תרצ"ה סעיף ד ברמ"א ז"ל דגם אשה חייבת במתנות לאביונים ובמשלח מנות אך י"ל דהנה אם אדם עשיר גדול ונכבד שולח לאיש עני משלח מנות אף דלגבי המקבל גם מנות מועטות הם חשובים עכ"ז מחמת שלגבי המשלח שהוא עשיר גדול ונכבד מנות כאלו אינם חשובים לכלום ראוי לשלוח אף לאיש עני ג"כ מנות חשובות לפי ערכו ומש"ה כתיב ומשלח מנות איש לרעהו דהמנות קאי גם על איש להורת דהמשלח מנות חוזר גם על המשלח שיחשבו מנות גם להמשלח כנ"ל וי"ל דזאת בא ר' אושעיא להורת דקיימת בנו רבינו משלח מנות איש לרעהו הרצון אף דלר' אושעיא דהיה עני ואביון היה נחשב גם מנות מועטות עכ"ז שלח ר"י נשיאה מנות גדולות וחשובות גם לפי ערכו וקיים ממש ומשלח מנות איש לרעהו דהמנות היו גם לפי ערך איש המשלח כנ"ל.

הנה רש"י ז"ל גורס קיימת בנו רבינו משלח מנות איש לרעהו יעי"ש אבל הגירסא שלפנינו הוא משלח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים ולכאורה תמה הגירסא הזאת איך נימא דיצא בזה הני תרי מצות והא מצות חלוקת הן אך י"ל דהנה יש לדקדק דהנה מקודם כתיב שמחה ומשתה ויו"ט ומשלח מנות איש לרעהו ואח"כ כתיב ויכתב מרדכי וכו' ימי משתה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים יעי"ש, אמאי מקודם כתיב ומשלח מלא וי"ו ואח"כ כתיב ומשלח חסר וי"ו. אך י"ל דהנה הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ב מהלכות מגילה ח"ל מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ומשלח מנות לרעהו שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים וכו' יעי"ש וי"ל דנפקא ליה זאת מהא דכתיב ומשלח מנות מלא דאז לא היה מצות מתנות לאביונים היה שפיר מצות של משלח מנות להרבות במצוה הזאת ומש"ה כתיב מלא אבל אח"כ דנתוסף גם מצות מתנות לאביונים או כתיב משלח מנות חסר להורת כנ"ל דמוטב להרבות במתנות לאביונים דהוא עיקר יותר ממשלח מנות ומדחוינן דעיקר הוא לשמח לב עניים א"כ י"ל דגם מצות משלח מנות יותר טוב לקיים לרעים עניים ולפי"ז י"ל דידע ר' אושעיא דר"י נשיאה קיים בו המצוה של המשלח מנות אף שהיה לו רעים רבים עשירים נכבדים אעפ"כ רצה ר"י נשיאה לקיים המצוה של המשלח מנות בו יען שהוא עני ע"כ שלח לו קיימת בנו רבינו משלח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים אף שקיים בזה רק מצות ומשלח מנות אך כוונתו היתה

לקיים זה הכתוב שנכתב ומשלח מנות חסר וי"ו ששם נכתב הני תרי מצות ומשם מוכח דעיקר המצוה לשמח לב עניים כנ"ל.

יעי"ש בליקוטי תנינא סימן כ"ה ההתבודדת הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל וכו' והוא דבר השוה לכל נפש כו' והיא עצה כללות שכולל הכל וכו' על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך וכו' והוא דבר השוה לכל נפש וכו' אשרי שיאחז בזה וי"ל רמז לזה במגילת אסתר וישלח ספרים וכו' להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו להיות כל איש שורר בביתו הרצון לקבוע לו שעה מיוחדת בביתו להתבודדת כנ"ל אף שבני ביתו לא יתמצו לזה שיקח האיש את הבית לעצמו על השעה המיוחדת ולא יוכלו הם לכנוס שם באותה שעה עכ"ז יהי' האיש שורר בביתו לקיים העצה טובה של התבודדת על שעה מיוחדת עכ"פ ומדבר כלשון עמו הרצון באותו שעה יפרש שיחתו לפני השי"ת כלשון עמו שרגיל בו כמו שמביא רבינו ז"ל דהיינו בלשון אשכנז במדינתנו שהוא רגיל בו וי"ל דמה שאמרו חכז"ל אלמלא איגרות ראשונת לא נשתייר משונאיהן של ישראל וכו' יעי"ש במסכת מגילה דף י"ב יעי"ש בפירש"י ז"ל שמפרש שהיו ממהרין להורגן וכו' ולא היו ממתנין ליום המועד.

אך י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל שבני ישראל אז זכו להבין הרמו שבאלו האגרות ראשונת להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו שזה מרמז שצריך כל איש ליקח לו עת להתבודדת לפרש שיחתו לפני השי"ת על הכל ולדבר בלשון שהוא רגיל בו ועי"ז עשו תשובה שלימה על העבר ובקשו על להבא חכו להנס גדול ונורא שהי' או יה"ר שנזכה גם אנחנו לקיים כל העצות של רבינו ז"ל ובפרט העצה הזאת של התבודדת שהוא עצה כללית כנ"ל ואפשר קשה לך מתחילה על שעה שלימה כי אתה טרוד מאד ובפרט כי כל התחלות קשות עכ"פ תוכל ליקח מועד על איזה זמן ולפרש אז שיחתך לפני השי"ת על הכל על כל המדות טובת ושימול השי"ת את לבבך ואת לבב זרעך ותוכל לנהוג המשא ומתן שלך באמונה ויהי' ש"ש מתאהב על ידך. כל מה שיתן השי"ת בלבך תפרש לפניו יתברך ותזכה לכל טוב בגשמיות וברוחניות הנני כותב לך היכא תמצא כי ידוע שע"י מילה אין אומרין לא ויודוי לא תחנן והיכא תמצא אדרבה שע"י מילה אומרין ויודוי ותחנן אך י"ל דע"י מילה של ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך ומפרש רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קמא היינו שיזכה להרגיש כאב חטאיו היינו כשימול את ערלת לבבו וכו' וירגיש לבבו גדול כאבו ויתחיל להצטער ולהתחרט באמת אזי ירגישו שם כל הלבבות וכו' יעי"ש א"כ בכה"ג שיתחיל להצטער ולהתחרט באמת בודאי יתודה כראוי ויאמר תחתוננים הרבה כראוי.

הנה ידידי יקירי וחביבי ימי חודש ניסן ממשמשים ובאים לקראתינו וידוע דברי רבינו ז"ל שהזהיר מאד להיות רגיל בטבילת מקוה ואמר שבימים שאין אומרים

תחנה כגון ביומי דניסן וכיוצא וכו' צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה וכו' יעיי"ש בליקוטי תפלות ובהתיקון הכללי יה"ר שנזכה לקיים זאת בפשיטות ובתמימות וכל דבריו הקדושים וי"ל ראי' ורמו לד"ק כתיב היום אתם יצאים בחדש האביב יצאים כתיב בתוה"ק ובגימטריא מקוה לרמו שבימי ניסן להיות רגיל בטבילת מקוה וי"ל עוד כי ע"י המקוה יצאים מטומאה לטהרה נא בכל האפשרי בלי גדר להתפלל בביהח"ס דברסלב כי אור רבינו שורה בתוך תלמידיו כנראה מדברי קדשו בשיחות אמר הבעש"ט זצ"ל וכמה צדיקים עשו ותקנו בעולם מה שתקנו ואח"כ כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר היינו ההארה שהאירו בתלמידיהם והחזירום להשי"ת ולא גמשך מדור לדור רק נפסק ע"כ צריכין לעשות דבר שיהי' לו קיום לעד וכן דיבר עוד פ"א שצריכין להשאיר תלמידים שאלו תלמידים יעשו תלמידים אחרים וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות יעיי"ש הרי שכל התלמידים הם מכונים בשם תלמידי רבינו ועי"ז לא נפסק אור רבינו רק אורו זורח תמיד בכל תלמידיו לזה צריכין להתאבק בעפר רגליהם.

והגני מעתיק מה שמוכא בתנא ד"א בשם פסיקתא רבתא א"ר יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומת העולם מתגרים זה בזה וכו' וכל אומת העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אתם צירים כצירי יולדה וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומרים להיכן נבא ונלך ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע ימי גאולתכם ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה כי בגאולה ראשונה הי' לכם צער ושעבוד מלכות אחריה אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכות אחרי' ע"כ.

על כן אין לדאוג כלל הן מה נאכל בודאי אין לדאוג כלל כי הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים כתיב האל הרועה אותי מעודי עד היום הזה עד הנה עזרני ברחמיו ואל ישכחנו לנצח. וכאשר אנו מברכין בבהמ"ז ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו וכו' ומובא בספר החינוך סימן ת"ל כל הזהיר בבהמ"ז מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו יעיי"ש הנה בזמירות לשבת יש זמר צור משלו אכלנו וכו' ר"ת אימ'ץ הרצון לאמץ את עצמו כי כאשר אכלנו משלו עד הנה בודאי יעזרנו תמיד ולצפות לישועת ה' ולעסוק בתורה ומצות ובתפלה כמאמר רבינו דאוינען ולערינען און דאוינען ולהיות בשמחה תמיד ולהודת להשי"ת על הכל ולהתפלל על להבא ונזכה ונחי' ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחי' עוה"ב.

דברי ידידך הדו"ש הטוב וחפץ טובתך בגוף ונפש וממון ומברכך בכשרות

ובשמחת החג הפסח הבע"ל.

אפרים

כי תשא

ב"ה אור ליום עש"ק נח ה' תרצ"ג לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח וכו', מו"ה ישראלקי ג"י ולבנו האברך החסיד המופלג יראת ה' על פניו הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט הנה זמן אשר לא השגתי שום מכתב ממך ידידי יקירי ר' הלל ג"י אשר אין דרכך כן, הנה בודאי הוא יען כי טרוד אתה בצער של אמך תחי' השי"ת ירחם עלי' וישלח עזרה מקדש, כי הוא מוחץ ומרפא ובין כך וכו' אל תהי' בעצבות ח"ו כי ידוע כי שמחה הוא רפואה גדולה כמבואר בדברי רבינו ז"ל תנינא סימן כ"ד וגם חכמי הרופאים האריכו בזה שכל התולאת ע"י מרה שחורה ועצבות והשמחה הוא רפואה גדולה יעיי"ש ע"כ בודאי נכון מאד להראות שמחה לפני החולה ולדבר על הלב שיחזק עצמו שיעזור השי"ת במהרה ועד, ויש לרמוז זאת בדברי חז"ל שקראו בשם ביקור חולים כי ביקור בגימטריא ש"י"ח, והנה חולה נקרא דל כידוע מאמר חז"ל אין דל אלא חולה דל בגימטריא ל"ד, ע"כ הצירוף של ביקור לדל שניהם יחד עם הכולל בגימטריא ש'מ'ח'ה להורת על הענין הנ"ל שהמבקר יחזק את החולה לשמחו גם ביקור בגימטריא ש"י"ח, וידוע מאמר חז"ל אין שיחה אלא תפלה לרמוז שכל מבקר יתפלל בעד החולה כידוע בשם הרמב"ן ז"ל, דאלי"כ לא קיים המצוה ואף במקום שאומרין להחולה לשוב בתשובה ג"כ יבא עי"ז לשמחה כי ע"י תשובה באים לשמחה כידוע וממילא יוכל לבא לרפואה שלימה ולפי"ז י"ל גם מה דקאמר ר"ל בנדרים דף לט רמז לביקור חולים מה"ת מנין וכו' ופקודת כל אדם וכו' ובני אדם מבקרין אותן וכו' יעיי"ש, וי"ל דמש"ה נרמז ביקור חולים בלשון ופקודת וכו', לרמז על הנ"ל דהמבקר צריך לחזק את החולה ולשמחו בבחינת פקודי ה' ישרים משמחי לב.

הנה איתא במסכת סוכה במשנה מאימתי מותר לפנות משתסרח המקפה משלו משל וכו', לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו יעיי"ש, ויש להבין היתכן שלא יקבל השי"ת את מעשינו לרצון ח"ו הלא כתיב ואבית תהלה מקרוצי חומר וכו' כי דייקא המעשים טובים של בשר ודם הוא לרצון לפניו ית"ש יותר ממלאכי מעלה אך י"ל עפ"י דברי רבינו הליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן מ"ח כשאדם נכנס בעבודת השם אזי הדרך שמראין לו התרחקות ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה ואין

מניחין אותו כלל ליכנס לעבודת השם ובאמת כל התרחקות הוא רק כולו התקרבות וכו' וכו' יעיי"ש, והנה ראיתי בספר רמתיים צופים בשם הצדיק הקדוש הרבי ר' בונים מפשיסחא זצוק"ל שאמר כמה גדול מצות סוכה שנכנס כל האדם בהמצוה, יעיי"ש בפרק כח ולפי"ז י"ל דמצות סוכה הוא ממש כדברי רבינו ז"ל שאמר כשאדם נכנס לעבו"ה ולפעמים מראין לו התרחקות שיורדין גשמים ובאמת הוא רק כולו התקרבות כי יוצא בהכנעה ובלב נשבר וכתוב אשכון את דכא ולפי"ז יש לפרש ושפך לו קיתון אותיות ק"י'ת'ו"ן' הוא ת"י'ק'ו"ן' לרמוז שהוא תיקון לנפשו שבא עי"ז להכנעה ולשפלות וללב נשבר ואעפ"כ יהיה בשמחה שזכה להיות ישראל אף דאיתא במשנה ראשונה דמסכת תענית דגשמים הם סימן קללה בחג, יעיי"ש בפרש"י ז"ל י"ל דסימן קללה הפירוש דכתיב בקרא והקללה אם לא תשמעו הרצון שאינכם חפצים כלל בהמצות אף לשמוע ובה"ג שיורדין גשמים שאין יכול לעשות המצוה בודאי אין מגיע לו שום עגמת נפש כיון שאין עושה המצוה בלב חפץ כנ"ל והשתא שפטור מן המצוה בודאי נוח לו שפטור מן העול מצוה בכה"ג הוא סימן קללה אבל למי שחפץ בלבו עשות המצוה בפועל ממש אך שנאנס שלא יוכל לקיים המצוה בפועל בודאי בא להכנעה ושפלות כנ"ל הוא באמת התקרבות והוא תיקון לנפשו כנ"ל.

ולפי"ז מיושב מה דמבואר במסכת ע"ז דף ג' אעפ"כ מצוה קלה יש לי וסוכה שמה וכו' והקב"ה הקדיר להן חמה וכל אחד מבעט בסוכתו ויוצא וכו', יעיי"ש ולסאורה תמוה דאמאי בחר דוקא במצות סוכה ליתן להם, אך להנ"ל מיושב משום דהם רוצים עתה להתחיל ליכנוס לעבודת השי"ת והדרך הוא להראות התרחקות ובאמת הוא התקרבות ודייקא במצות סוכה שייך הנ"ל והעכו"ם אינם חפצים בתבונה כי טח עיניהם מראות וכו' לזאת כל אחד מבעט בסוכתו כנ"ל ויש לרמוז דהנה ר'ח'ו'ק' בגימטריא שי"ד קרוב בגימטריא ש"ח, א"כ רחוק עולה ו' יותר ממספר קרוב, והנה איתא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן לד כי ואו היא בחינת לב כמ"ש כתבם על לח לח לבך והלוחת הם בחי' ואו יעיי"ש, ויש לרמוז דע"י התרחקות בא לבחי' ואו שהוא בחי' לב היינו ללב נשבר ועי"ז באמת נתקרב כדכתיב קרוב ה' לנשברי לב.

וי"ל עוד דע"י ששיבר משה רבינו את הלוחת לעיני כל ישראל כדכתיב ואשברם לעיניכם באו ישראל ללב נשבר כי ראו התרחקות כזה ששיבר מרע"ה בכיוון את הלוחות ובאו לתשובה ולהתקרבות ואמר השי"ת למרע"ה אשר שברת ודרשו חז"ל יישר כחך ששברת כי ע"י התרחקות באו להתקרבות כי כמו שהלוחות נשברו כן הלבבות של ישראל שהם בחי' לוחות, כדברי רבינו ז"ל כנ"ל ג"כ נשברו וזכו לתשובה ומיושב ג"כ מה

שיש לדקדק דכתיב פסל לך, שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים וכו', הראשונים אשר שברת אמאי לא כתיב אשר שברת תיכף אחר כראשונים קמא דכתיב פסל לך וכו' כראשונים ולכתוב ג"כ אשר שברת אך י"ל דבא הכתוב לפרש מהיכן זכו ישראל שיכתב השי"ת על לוחות השניים את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים שהוא כלל התורה כמבואר בחז"ל שדרש משה ק"ו התורה כולה כאן וישראל מומרים ע"כ שיבר את הלוחות אך מחמת אשר שברת עי"ז באו ישראל לשבירת הלב וזכו לתשובה ויצאו מכלל מומרים וזכו לכל התורה לכל אותן הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים כנ"ל*).

גם י"ל דביומא קמא דאתו להר סיני לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא וישראל סברו דהוא מחמת התרחקות ובאו ללב נשבר לתשובה כדברי חז"ל מה ביאתן להר סיני בתשובה, היינו ע"י התרחקות והוא התקרבות, ובוזה יש לפרש אלו קרבנו לפני הר סיני גם אונקלוס תרגם על ואביא אתכם אלי וקריבת יתכון לפולחני ודקדק הקדושת לוי ז"ל הא עדין לא קרב אותם עד במתן תורה יעיי"ש, אך י"ל דהרצון על יומא קמא דאתו למדבר סיני והי' נראה להם התרחקות שלא אמר להם ולא מידי, וזה הי' באמת התקרבות הלבבות שבאו ללב נשבר ולתשובה וזה י"ל מה שדרשו חז"ל ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד בלי שום תרעומת ומחלוקת היינו ע"י שבאו כל אחד לשבירת הלב ולתשובה ע"כ היו כולם כאיש אחד ובלב אחד כי כל התרעומת והמחלוקת נמשך מגסות הלב על חבירו אבל בלב נשבר אין שייך להתרעם על חבירו ולחלוק עליו כמובן בחוש וי"ל דמש"ה כשאדם נכנס בעבו"ה אזי הדרך שמראין לו התרחקות בודאי יש טעמים אין לשער אך י"ל ע"פ פשוטו, עפ"י דברי רבינו ז"ל ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן פ"ב ומצינו שאלישע אחר עלה לרקיע ע"י שם ואעפ"כ כפר וכו' והדבר תמוה כי אדרבה כי כל מה שהאדם נתעלה ביותר בודאי הוא קרוב לאלקות, כי כל הטוב הוא אלקית כ"ש טוב ה' לכל וכו', ותדע שזה בחי' ותכהינה עיניו מראות מחמת שנתקרב

(* א"ה עפ"י דבריו הקדושים יתורץ קושיא אחרת שקשה לכאורה אם כל ישראל מומרים כנ"ל למה נתן השי"ת את הלוחות למרע"ה היה צריך לעכבם עד שישובו בתשובה אך לפי הנ"ל יתא כי שבירת הלוחות גרמו שבאו כלל ישראל ללב נשבר ויצאו מכלל מומרים ועוד יש ליישב למה שיבר מרע"ה את הלוחות כי איתא בדברי חז"ל אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא היתה שכחה ואיתא בדברי רבינו ז"ל שלבעל תשובה השכחה היא מעלה שאם יזכור כל פעם מה שעבר עליו קשה לו לשוב גלל כן עכשיו שנשתברו הלוחות יהי' לכלל ישראל יותר בניקל לשוב בתשובה וגם באו עי"ז ללב נשבר כנ"ל שזה עיקר התשובה כמובא ועיין גם בליקוטי קמא סימן ס' אות ח' מבואר שם וזלה"ק שבירת הלב שהיא בחי' שבירת הלוחות כמ"ש לוח לבך וע"י שבירת הלוחות בא שכחה כשארז"ל עירובין ג"ד כנ"ל ע"ש ותבין.

ביותר אל האור אלקית אזי האור מכה עיניו ומזיק לו כמו כשהאדם מסתכל בעצם השמש אור השמש מזיק לעיניו וכו' יעיי"ש, והשתא י"ל כי הנה איתא בשם הרוקח כי אין חזק כחסידות בתחלתו כי אז בוער בקרבו מאד לעבו"ה, יעיי"ש בספרי הרבי מלובלין ז"ל שמביא כמה פעמים זאת אי"כ כשהאדם נכנס לעבו"ה לפי רוב תשוקתו וגעגועיו וכסופיו לה' אם הי' השי"ת מראה לו התקרבות לפי עוצם תשוקתו אזי הי' התקרבות ביותר שאת לפי בחינתו והי' מזיק לו כנ"ל, לכן השי"ת ברוב חסדו מראה לו התרחקות ובתוכו רצוף מלא אהבה והתקרבות רק בהעלם כדי להיות קיום ולילך מדרגא לדרגא לכן עצת רבינו ז"ל שכל אדם יחזק עצמו אף שיעבור עליו מה אעפ"כ יחזק עצמו ובשמחה אף שנופל עליו עצבות מרבו עוונותיו אעפ"כ אל יתיאש עצמו וישמח במה שזכה להיות ישראל ויחפש איזה נקודות טובות כדי לבא לשמחה שהוא דבר גדול מאד יעיי"ש תנינא סימן מ"ח.

בס"ד הנה הבאה"ט מביא בשם הטור ז"ל דלפי שהנשים לא פרקו נזמיהן לעגל ניתן להם ר"ח ליו"ט יעיי"ש בש"ע או"ח סימן תיז ויש לדקדק דמאי שייכת זה לזה הא מדתו יתברך לשלם מדה כנגד מדה ועוד דאמאי באמת הנשים לא רצו לעשות את העגל האנשים רצו אך י"ל עפ"י המבואר בספרים הקדושים דעשיית העגל הי' עפ"י חכמות אשר הטעתן, ר"ל לזאת י"ל יען כי לנשים יש אמונה פשוטה בלי שום חכמות לזאת לא רצו בעגל כי אמרו היתכן לעבוד לעגל ח"ו, והנה הקב"ה אינו מקפח שכר כל ברי' נתן להם שכרן ר"ח ליו"ט, דהנה מבואר בספר רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל סימן א ח"ל אך מחמת שאור השכל גדול מאד אי"א לזכות אליו כ"א ע"י בחי' גון שהיא בחי' מלכות וכו', וזה בחי' לבנה כי הלבנה אין לה אור מעצמה כ"א מה שמקבלת מהשמש וזה בחי' מלכות דלית לה מגרמה כלום אלא מה שמקבלת מן החית שהוא בחי' חכמה בחי' שמש כנ"ל, והנה מבואר בסימן צ"א ח"ל וכשיש לו אמונה כזו בא מן האמונה אל השכל וכל מה שמחזיק עצמו באמונה בא אל השכל יותר וכו' יעיי"ש נמצא כי הלבנה בחי' אמונה שאין לה שכל עצמה רק מה שמקבלת מהשמש בחי' חכמה וי"ל הכוונה דמהאמונה בא אל השכל נמצא הוא בחי' מקבלת, אך ע"י האמונה זוכה לקבל מהחכמה נמצא שפיר נתן השי"ת להנשים שכרן ר"ח ליו"ט כי ר"ח הוא על חידוש הלבנה הוא ג"כ בחינת אמונה לבד בפשיטות רק ע"י אמונה באים לחכמה ושכל כנ"ל.

ולפי"ז יש לפרש מה שמביא רש"י ז"ל בריש בראשית אר"י לא הי' צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם דלכאורה תמוה דהלא יש מצות מקודם לזה מצות פרי' ורבי' מילה גיד הנשה, אך י"ל דלכאורה

מאי קושיא הלא הוצרכה התורה להתחיל בבראשית להשריש בנו האמונה הקדושה שהשי"ת ברא את הכל מאין וידוע בדברי רבינו ז"ל דהעיקר הוא האמונה, אך להנ"ל מיושב דגם בפרשת החודש הוא שרש האמונה כנ"ל אך הראשי חדשים ניתנו רק לישראל אבל העכו"ם מונין לשמש והולכין רק אחר חכמתם הנבערה כדכתיב משגיא לגוים וכו' מש"ה פתח בבראשית שגם העכו"ם ידעו שהקב"ה ברא את הכל ולא יאמרו לסטים אתם כנ"ל.

ולפי זה יש להבין מה שהרשעים היונים רצו לבטל חדש שבת מילה מישראל ח"ו דבשלמא שבת מילה מובן דהם עיקרי הדת היהודית אבל חדש מאי שנא דנקטו יותר משאר מצות, אבל להנ"ל ניחא דהם רצו לעקור ח"ו את האמונה הפשוטה ח"ו ורצו להטעות ח"ו בחקירות ופילוסופיא שלהם כידוע חכמת יונית ומש"ה בחרו לעקור ח"ו ר"ח שהוא מורה על האמונה כנ"ל.

ולפי"ז יש להבין מה שמבואר בש"ע או"ח סימן תיט מצוה להרבות בסעודת ר"ח יעיי"ש, ואמאי לא מצינו בזה הלשון בשאר יו"ט אך י"ל עפ"י מה שמבואר בדברי רבינו ז"ל סימן סב וז"ל דע שע"י אכילתם של ישראל וכו' רק האכילה צריך להיות מאכל אחר שנתברר וכו' והברור של המאכלים הוא ע"י אמונה וכו', ועיי"ש בס"ק ו' וכשהאמונה כ"כ בשלימות אזי אכילתו היא יקרה מאד וכו' יעיי"ש, ולהנ"ל דע"י ר"ח זוכין לאמונה כי הלבנה היא בחי' אמונה כי אין לה אור מעצמה רק מה שמקבלת מהשמש בחי' חכמה היינו ע"י אמונה באין לשכל כנ"ל אזי אכילתו הוא יקרה מאד כנ"ל לכן מצוה להרבות בסעודת ר"ח כנ"ל יתן ה' שנוכה לאמונה שלמה בכל הבחינות כרצונו ית"ש באמת.

הנה מובא בספר אדמו"ר ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא תורה ל"א וז"ל ועיקר התהוות הנפש הוא ע"י השתוקקות והכיסופין של איש ישראל אחר הש"י כ"א לפי מדרגתו וכו' ע"י כיסופין אלו נעשה נפש וכו' זה שאמרו רז"ל וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש היינו שבתחלת השבת שצריך לקבל נפש היתירה אנו זוכרין מאבידת הנפש בחול ואומרים וינפש וי אבדה נפש ומתחילין להתגעגע אחריה ועי"ז בעצמו שאנו מתגעגעין אחר הנפש מזה בעצמו נתהוה הנפש היתירה, יעיי"ש הנה ידוע כי מאד עמקו דבריו הקדושים אך בפשיטות צריכין אנו להבין כי משמע לכאורה שכל ענין הנפש היתירה הוא רק מחמת הגעגועין והכסופין כנ"ל הא כל עיקר הגעגועין והכסופין הוא רק בזוכר מאבידת הנפש בחול ובגמרא משמע שגם בלי הכסופין והגעגועין יש ג"כ נפש יתירה כדמשמע לכאורה מדברי

ר"ל בביצה דף טז אמר ר"ל נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם בע"ש, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר שבת וינפש זכו' יעיי"ש אך י"ל בדרך הפשוט דלעולם נותן הקב"ה לכל אדם נשמה יתירה כ"א לפי מדרגתו אך הוא בדרך מתנה ואינו מפאת מעשה אדם ומש"ה נוטלין אותה הימנו כנ"ל אבל כאשר האדם זוכר מהנטילה הנ"ל ומתחיל להתגעגע אחריה, וע"י הגעגועין והכסופין נתהווה הנפש היתירה ואז בא לו ממעשה האדם בעצמו ואינו נהמא דכסופא ויוכל להיות שבדרך זה אין נוטלין אותה הימנו כיון שבא לו ע"י יגיעה ועובדא שלו ומה שאנו מריחין בשמים במוצ"ש מחמת אבידת הנפש כידוע הוא מחמת שאין אנו מחזיקין עצמנו להתהוות הנפש ע"י מעשינו כנ"ל.

ולפי"ז יש לתרץ קושית התוס' בפסחים דף מ"ה שאין אנו מריחין בבשמים ביו"ט שחל במוצ"ש יעיי"ש וי"ל דבאמת אמאי כל אדם לא יהיה לו כסופין וגעגועין בזוכר מאבידת הנפש בחול אך י"ל שהרבה אינם שמין על לב מאבידת הנפש בחול כי על ימות החול אינם מתגעגעין על הנפש כי זה הולך לכרמו זכו', ובעבידתי' טרד ואינם חשים כ"כ על אבידת הנפש רק יחידי סגולה אשר מתגעגעין ונכספו נפשם גם להנפש על ימות החול אבל ביו"ט לאחר השבת כל אחד מישראל בודאי מתגעגע ונכסף אחר הנפש להיות לו גם על יו"ט להיות לו רוחב לב למנוחה ולשמחה כפרש"י ז"ל שם בביצה יעיי"ש ומש"ה אין אנו מריחין בבשמים ביו"ט שחל במוצ"ש.

הנה איתא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רטו, משה עומד בין שמד לרצון כי מספר מ'ש'ה' הוא ממוצע בין מספר שמד ובין מספר רצון כי הוא עומד תמיד להמתיק השמד ולהפכה לרצון יעיי"ש וזה י"ל מה דכתיב והביטו אחרי משה י"ל דהכוונה דהביטו אחרי משה היינו מספר רצון שהוא אחרי משה שהיה להם רצון חזק לעבודת השי"ת, ובוה י"ל מה שכתוב בפרשת ויקהל ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה הרצון כי ידוע כי המשכן נעשה לכפר על בני ישראל על מעשה העגל ובוה שאמר להם משה רבינו קחו מאתכם תרומה לה' זכו' וקבלו על עצמם להתנדב ולעשות המשכן בזה יצאו משמד שהוא מספר לפני משה ונכנסו ונכללו במשה רבינו שממתיק ומהפך את השמד לרצון כנ"ל.

הנה האוה"ח ז"ל דקדק על הכתוב ויקח את העגל אשר עשו, מה צריך לכתוב אשר עשו אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן ס"ב ליקוטי קמא ס"ק ו' ויש חושבים שצריך לעבוד את האמצעי כמו שטעו בעגל שרצו לעשות את העגל אמצעי בינם לבין השי"ת שאמרו אשר ילכו לפנינו ובטעיות כאלה רבים נכשלים זכו' שמאמינים בהשי"ת זכו' ואומרים שצריך

לסיבות וכו' ואומרים שהסיבה של מו"מ עיקר וכו' יעיי"ש, וי"ל כי אשר עשו מרמו כי מי שתולה העיקר בהעשיה היינו בהסיבה ח"ו וזה אשר עשו כי אשר לשון יישר כח שדרשו חז"ל אשר שברת יישר כחך ששברת ונותן ח"ו יישר כח בהעשיה זה הוא בחי' עגל כנ"ל וזה י"ל וירא את העגל והמחולת היינו שראה שעשו את העגל לאמצעי כי ענין מחול הוא שרוקדין בעיגול סביב כידוע וי"ל כי היו רוקדין סביב סביב העגל שעשו את העגל לאמצעי ויחר אף משה כי באמת אין צריכין לשום אמצעי ועסקנו באלו הסבות צריך להאמין בהשי"ת לבד וכדברי רבינו ז"ל יה"ר שנזכה לאמונה שלימה באמת כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת. דברי ידידך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון ימלא ה' משאלות לבך לטובה ותשמח מאד בימי הפורים הבע"ל ולהיות בשמחה תמיד כדברי רבינו ז"ל זי"ע ועכ"י אכי"ר הנני דו"ש בנך כמר שמחה בונים יחי'. יה"ר שיהיה ירא שמים ותזכו לגדל צאצאיכם יחי' לתורה ולחופה ולמע"ט בזכות רבינו ז"ל.

ויקהל

ב"ה יום ב' ויקהל ה' תרצ"ב לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך החסיד המופלג ירא ה' הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י. אחדשה"ט מכתבכם קבלתי נא בל ירע בעיניכם על אשר לא מלאתי את דבריכם לבא אצלכם הן אמת כי אהבתכם אלי הוא אהבה עזה אהבה שאינה תלוי' בדבר לזאת מהראוי ה' לי למלאות רצונכם הטוב אך הוא הנותנת מחמת אהבתכם יקויים הכתוב על כל פשעים תכסה אהבה, כי השי"ת יודע ואמת כי קשה לי מאד נסיעה ללודזש מחמת תשות כחי ל"ע כי בהיותי שם מוכרח אני להתארח במקומת הרבה אצל קרובי ומיודעי זוכרני כאשר באתי לביתי חזרה מהיאצ"ט זה שנתיים הייתי תש כח מאד ועבר זמן מה עד ששבתי לאיתני לזאת נא לדון אותי לכף זכות ובעזרהי"ת הנני מצפה לישועתו שיהי' נחשב כאילו הייתי על ציון קדשו זצ"ל וכאשר פעל ישועות בקרב הארץ בחיים חיותו כן נוושע גם היום בה' תשועת עולמים זכות הצדיק הקדוש זצ"ל יעמוד לנו ויגן עלינו ועל כל ישראל א"ס. הנה מצינו בגמרא אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים היכא דאיכא אונס נחשב כן ממש כמבואר בר"ה דף ל"ה ת"ל כי שלחתי לשם פתקא גם זהוב לצורך הישיבה.

ועתה אתם ברוכי ה' חזקו ונתחזקה הנה מה שהמסחר נתדלדל עתה ומטה

מאד כאשר רבים אומרים כי המסחר כמעט כלה י"ל כי זה רמז לגאולתינו ופדות נפשנו במהרה בימינו א"ס כי נקרא בחי' זאת אויסלייונג והוא רמז להגאולה שנקרא בלשון זארגאן אויסלייונג לרמוז שירחם השי"ת על עמו ויחוש גאולתנו ביאת בן דוד ועד אז ימציא השי"ת כל ההצטרכות ברחבה ובפרט להחוסים בו ומאמינים בו ובצדיקיו האמתיים אף שאמרו חז"ל עד שתכלה פרוטה מן הכיס הנה מבואר במסכת מעילה פרק ו' משנה ו' מודה ר' עקי' באומר פרוטה מן הכיס זה הקדש שהוא מוציא והולך עד שיוציא את כל הכיס ועיין שם בפירוש הרע"ב ז"ל פרוטה מן הכיס זה כלומר לא תכלה פרוטה מכיס זה עד שיהי' בה הקדש יעיי"ש י"ל גם כאן שלא יכלה הפרוטה עד שיבא בן דוד ע"כ עד שם יהי' הפרוטה וי"ל דהפרוטה משמעו מעות לכל הצטרכות אך לא עשירות גדול כאשר הי' מקדם ואפשר ירחם ה' עוד טרם ביאת בן דוד בישועה בין כך ובין כך בטח ירחם ה' על עמו ישראל כדכתיב ולא אעזוב את עמי ישראל ומצינו בדברי רבותינו כי לשון עזיבה מורה על חסרון פרנסה ח"ו כדכתיב ולא ראיתי צדיק נעזב ע"כ אחיי ורעיי חזקו ואמצו באמונה ובטחון.

ואתה ידידי יקירי וחביבי וכו' ר' הלל נ"י אל תדאוג ואל תאנח כי הנה אמרו חז"ל אנחה שוברת חצי גופו של אדם רק תהפוך אנחה להנחה כדכתיב רוח ששון והנחה וי"ל כי א'נ'ח'ה' בגימטריא ד'י"ן וה'נ'ח'ה' בגימטריא ח'ס' הרצון כי חס הקב"ה עלינו כדמצינו בגמרא מצוה בחזרת דהוא חסא דחס רחמנא עלן פסחים דף ל"ט. הגם שמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן ח' חז"ל הנה יקר גנוחי ונוה מה שקורין קרעכץ מאיש ישראל כי הוא שלימות החסרונות וכו' יעיי"ש י"ל כי זה קאי על גנוחי על קיצור בעבודת השי"ת או על עוונותיו ועיין בתורה ט"ו ואתם תהיו לי שמבואר שם שישפוט כל עסקיו והינו שישפוט וידון בעצמו כל עסקיו וכו' כי כשאין אדם דן ושופט א"ע או דנין ושופטין אותו מלמעלה וכו' אבל כששופט א"ע וכשיש דין למטה אין דין למעלה וכו' יעיי"ש ע"כ י"ל דע"ז שייך שפיר אנחה וגנוחי וכו' שנחשב כמו דין ומשפט למטה ואין דין למעלה אבל להתאנח על צרכי עוה"ז אין לומר כנ"ל רק לקוות ולצפות לישועת ה' כדכתיב עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו מבואר מזה דאלו השוברין אליו ית"ש בטוחין על אכלם ואח"כ אנו אומרים פ'א"י ומשביע לכל חי רצון אף לאלו שלא הגיעו למדרגה הזאת כתיב וירא יעקב כי יש שבר במצרים ועיי"ש בפרש"י ז"ל שני פירושים שבר היינו תבואה שבר בשין שמאלית הרצון תקוה ותחלת ע"כ י"ל דשני הפירושים עולים בקנה אחד דע"י השבר שמצפין לישועתו עי"ז יש שבר תבואה פרנסה בודאי והנה אמרו חז"ל אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' וכו' וקוה וכו' קוה ויחזר וקוה הרי שלשון קוה מורה על תפלה ע"י שאינו מייאש עצמו ואינו בעצבות חלילה עי"ז מתפלל ויחזר ומתפלל עד שירחם מן השמים.

ע"כ אחיי ורעיי נא אל תעצבו ואל יזר בעיניכם כי למחי' וכו' (פרשת ויגש שאמר יוסף לאחיו יעיי"ש). י"ל דע"י אל תעצבו ואל יזר בעיניכם עיי"ו למחי' ירחם השי"ת וישפיע לכם ולכל עמו ישראל מחי' וכלכלה בודאי ירחם אבינו שבשמים ית"ש על עמו כי בנים אתם לה' ואמרו חז"ל בין כך ובין כך קרואים בנים והיתכן לחשוב ולומר כי יראה ה' וישתוק ח"ו רק בודאי יעזור השי"ת וירחם על כלל ישראל ויוציאם מצרה לרחוק במהרה והטוב באמת הוא שימהר ויחיש לגאלנו גאולה שלימה במהרה הוא ביאת בן דוד גואלנו ובמשך הזמן עד אז אל יעזבנו ואל יטשנו כאשר אנו אומרים דחם נא וכו' על ישראל עמך ועל ירושלים עירך וכו' רענו זוננו ופרנסנו וכלכלנו וכו' ובנה ירושלים עיר הקודש, הרי דבמשך הזמן עד הגאולה אנו מתפללין על מזונות ופרנסה והשי"ת שומע תפלת כל פה עמו ישראל, הכלל שאין לדאוג על מזונות כי השי"ת מכין מזון לכל בריותיו אשר ברא ובפרט לעמו ישראל שהם עיקר ותכלית הבריאה כאשר אמרו חז"ל בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ולדאוג על החובות לשלם שלא נהיה בכלל לה וכו' ולא ישלם בודאי יעזור השי"ת למי שרוצה לשלם כי הבא לטהר מסייעין אותו כתיב אל תמשכני עם רשעים וכתיב כי לא אל חפץ רשע אתה וכו', ובודאי רוצה השי"ת באמת ואתם ברוכי ה' חפצים מאד וכוספין ומתגעגעין להשאר באמונתכם בודאי יעזור השי"ת כן ותזכו לישא וליתן באמונה ימין ה' עושה חיל ותזכו לחיל ועשירות דקדושה ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך שאר ישראל אכי"ר.

לא תבערו אש וכו' עיי"ש בפירש"י ז"ל יש מרבזתינו אומרים הבערה ללאו יצאת ויש אומרים לחלק יצאת, ויש לתמוה אם בא הכתוב לחלק להיות ניזון בדבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא שיתחייב על כל מלאכה בפני עצמה א"כ אמאי פרט הכתוב דוקא מלאכת הבערה ולא מלאכה אחרת. אך י"ל עפ"י פשוט דאם הי' פורט הכתוב מלאכה אחרת לא הי' נשמע דהבערה ג"כ בכלל הזה להיות חייב עלי' בפני עצמה מחמת שי"ל דהוא קל שהותרה מכללה במקדש הגם דכל מלאכה הותרה במקדש בשבת לעבודת ציבור שקבוע להן זמן אבל הבערה מצינו קולא באברים ופדרים שכשרים כל הלילה א"כ נוכל להמתין ולעכב הקטרתם עד מוצאי שבת, ואעפ"כ התירה התורה להקטירן ביום משום דחביבה מצוה בשעתה כדברי ר"ש בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה וזאת הוא חידוש לכאורה ומשי"ה פרטה התורה לחלק במלאכת הבערה ותדין ממנו על כל מלאכות שבת משום דבר שהי' בכלל כנ"ל.

כתיב איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו ודרשו חז"ל יכול אמר לו אביו חלל את השבת יכול ישמע לו ת"ל ואת שבתותי תשמורו אני ה' כלכם חייבים בכבודי. ויש לתמוה דאמאי דוקא כתבה התורה הך דינא דכלכם חייבים בכבודי שלא ישמע לאביו לעבור על מצות ה' בשמירת שבת. הא הך דינא הוא על כל מצות ה' כידוע.

אך י"ל דהנה ג' שותפין באדם הקב"ה ואביו ואמו והנה אמרו בגמרא דס"ד לישמע לאביו משום דהוקש כבודם לכבוד המקום ב"ה וע"ז בא הכתוב לומר אני ה' כלכם חייבין בכבודי אף דציוותה התורה לכבוד לאביו ואמו משום דהם שותפין אבל חלק הקב"ה הוא הנשמה והוא התכלית של כל הגוף אי"כ כבוד המקום בודאי עולה על כולן והנה איתא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ל"ט כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ שהוא בחינת עולם הנשמות שהוא כולו שבת יעיי"ש. ולפי זה יתיישב הא דפרט הקרא הך דינא שלא ישמע לאביו לעבור על מצות ה' במצות שבת כי שבת הוא בחי' נשמה והוא התכלית כנ"ל אי"כ העיקר והתכלית הוא חלק הקב"ה ומהאי טעמא אין לשמוע למצות אביו לעבור על שבת כי שבת הוא בחי' הנשמה שהוא חלק הקב"ה והוא התכלית והוא העולה על שותפות אב ואם וכמו כן תדין בכל מצות ה' שלא לשמוע לאביו ואמו לעבור על שום מצות ה' מהאי טעמא כי הנשמה היא עיקרית והיא חלק ה' ית"ש כנ"ל.

ידידי יקירי וחביבי ר' הלל נ"י האתה זוכר מה שדברנו אודות ליתן צדקה לצדיק אמת אשר הוא עושה פירות מיד, נא להדיעני מצב בן אחיך הב' חיים שאול נ"י.

ועתה הנני אומר לכם ברכת מז"ט מאחי מאירל נ"י שעשה התקשרות באמירה עם בתו תחי' ות"ל כי לפי דאות עינינו הוא שידוך טוב מאד, גדולים מעשי ה', יה"ר שיגמור הדבר בכי טוב כדמצינו במדרש שאמר אליעזר עבד אברהם התחלת גמור, ועתה אודות הנדוניא בעוה"י"ת בודאי תסייעו כפי אשר יתן ה' בלבכם כדברי האור החיים ז"ל שמפרש הכתוב מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, הרצון כי מאיש הנדיב לב מה שמעריך עצמו ונותן הוא תרומתי באמת כי בודאי מה שמעריך עצמו ונותן הוא הראוי לו ליתן יעיי"ש, יתן ה' שתזכו לעשות צדקה וחסד ברחבת ידים ועושר. ידיכם הדו"ש באהבה וחפץ טובתכם.

אפרים

ידידי ואוהביי אף שהמכתב הלז הוא מטושטש ואין מהכבוד עכ"ז יעלה לרצון כדכתיב על כל פשעים תכסה אהבה.

י"ל הא דכתיב קחו מאתכם הא אמרו חז"ל תן לו משלו שאתה ושלך שלו, אך י"ל דהנה ידוע דנדבת המשכן ועשייתו הי' לכפר עון העגל כידוע והנה דרשו חז"ל בשבת אשכל הכופר דודי לי מי שהכל שלו מכפר לי עון גדי שכרמתי לי עיין במסכת שבת במאמרי מ"ת, וי"ל הפירוש שאעפ"י שהכל שלו אעפ"כ מכפר הנדיבות על עון גדי היינו חטא העגל, לזאת י"ל דמש"ה כתיב קחו מאתכם מאהבת ה' את ישראל ועדיין חביבותא גבן כאשר דרשו חז"ל דכתיב נתן דיחו, ונחשב להקב"ה כאילו הי' שלהם ועי"ז מכפר, ומש"ה כתיב מאתכם.

שמיני

ב"ה יום ג' משפטים ה'תרפ"ט לפ"ק.
החזו"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים הנעימים ה"ה הרבני החסיד
הנגיד יקר רוח איש גדיבה מו"ה ישראלקי נ"י ובנו היקר האברך המופלג
בתו"י החסיד הנגיד יקר רוח איש גדיבה מו"ה הלל נ"י.
אחדשה"ט. אודיעכם כי ת"ל כל הסחורה ששלחתם על המלבוש לנכון הגיעני
לא חסר דבר ועתה מה אשיב לה' כל תגמלוהי עלי הנה מצאתי חן בעיניכם
לא ידעתי מה זה ועל מה זה אך מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו כי לא
עלה בדעתי לחשוב על כזאת כי חשבתי הן אמת כי המלבוש שאני לובש הוא לא
לכבוד ומצינו בגמרא ר"י הוי קרא למאני מכבודותא אך מה אעשה כי אונס רחמנא
פטריה ה' יודע כי אין ביכלתי לעשות לי מלבוש חדש וכאשר הגיעני מאת
כבודכם הרמה הנ"ל הנה אלו שלחתם סחורה בינונית ה"י ג"כ די ומה גם ששלחתם
סחורה יקרה ויפה מאד ראשית צריכין להודת להשי"ת שכן חובת כל היצורים
וכו' כי ממך הכל וכו' יוסף ה' חסדו עמנו ועתה מה אברך אתכם כל הברכות
שאברך אין די אך אומר בקיצור כשם שנתכוונתם לעשות המצוה בשלמות עצהיר"ט
כן יוסף ה' להיטב אתכם ולהרבות אתכם בכל הטובת ובכל הישועת עד בלי די
הן בגשמיות והן ברוחניות וימלא כל משאלות לבכם לטובה בתוך שאר ישראל
א"ס. י"ל דמש"ה ר"י הוי קרא למאני מכבודותא דמסתמא לגברא רבא כר"י ה"י
חולקין כבוד וגדולה ואמר בענותותא כי כל הכבוד אינו מצד עצמותו שראוי
לזה רק מחמת הבגדים החשובים שלובש לזאת חולקין לו כבוד ועפ"י י"ל הא
דפרש"י ז"ל בפרשת אחרי על ויעש כן אהרן ולהגיד שבחו של אהרן שלא ה"י
לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך עיי"ש.
י"ל שאהרן לא ה"י צריך לזאת העצה לומר שכל הגדולה והכבוד שחולקין
לו הוא רק מחמת הבגדים כדכתיב לכבוד ולתפארת כי בלא זה ה"י ג"כ בחינת
מה דכתיב ואהרן מה הוא אלא כמקיים וכו'.
י"ל מה שכתוב בפר' שמיני ויקצף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן
הנותרים לאמר עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן יח ס"ק ב היינו כשבא

אדם לכלל כעס לא יפעול בכעסו שום אכזריות ואדרבא ימתיק הכעס ברחמנות בבחי' ברוגז רחם תזכור וכו' יעיי"ש היטב. ובוה י"ל מה שכתוב כאן בני אהרן הנותרים אמאי צריך לכתוב הנותרים גם כתיב הנותרם בלי יוד ולהלן כתיב וידבר משה אל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים מלא יוד י"ל כי שם רמז להם תיבת הנותרים למעלה כי אמר להם קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' כי כמו ששירי המנחה שהיא נותרת והיא במעלה עליונה שהיא קדשי קדשים כמו כן אתם הם שנותרתם מאשי ה' והינו נדב ואביהוא שנושרפו לפני ה' ואתם במעלה עליונה בחי' קדשי קדשים ומש"ה כתיב הנותרים מלא אבל כאן בעת הקצף כתיב תיבת הנותרים חסר.

הנה מובא בספר אה"ח ז"ל ע"ד אימרום ז"ל הנותרם אמר ר' פנחס ולואי שלא נשארתם יעיי"ש ולכאורה היא פליאה נשגבה על משה רבינו שהיה רחמן אמתי לומר עליהם בסווגה זאת הגם שי"ל שהכוונה עפ"י מה שאמרו חכז"ל כי בעזן מעשה אהרן שעשה את העגל נשרפו שני בניו כי תפלתו של משה רבינו ע"ה הועילה לכפר מחצה ע"כ י"ל שהיתה כוונתו ולואי שלא נשארתם אתם רק נדב ואביהוא היו נשארים אך ג"כ קשה שתהיה הכוונה לכך ובפרט שהוא על דבר העבר ומה דהוי הוי אך י"ל בשביל שבא מרע"ה לכלל כעס על מה שנושרף שיעיר החטאת מיד הפיר הכעס ברחמנות והיה לו רחמנות גדולה עליהם על שהם נותרים מן השני בניו של אהרן והם בפחיתות בדבר הזה לפ"ד חכז"ל במסכת שבת דף ק"ה ואר"ח ב"א אר"י אחד מן האחיזן שמת ידאגו כל האחיזן וכו' יעיי"ש והיה לו למרע"ה רחמנות גדול כי הם בפחיתות הזאת דהיינו מקום סכנה ועוד יקצוף עליהם ברוגז יוכלו להעגש בקל ומיד הפיר הכעס ברחמנות וכתוב הנותרם לאמר וידוע כי לאמר היא לשון רכה*).

י"ל מה שאמרו חכז"ל רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו ב"מ דף לז. ופירש"י ז"ל חביבה עליו ע"י שעמל בהן וכו' וי"ל מחמת שעמל בהן באמונה ורמז קב שלו ק"ב בגימטריא א' מ' ו' נ' ה' וי"ל מה שאמרו חז"ל שהצדיקים חביב עליהן ממונם יותר מגופם ג"כ מטעם הנ"ל בעבור שממונם הוא באמונה ואמרו על יעקב אבינו ששכח פכים קטנים וחזר עליהם מכאן שחביב עליהם ממונם וכו' לפי שאין פושטין ידיהן בגזל יעיי"ש היינו שממונם הוא באמונה ונוהרין אפילו על דררא וחששא דחששא מגזל ורמז פכים פ"ך עם האותיות בגימטריא אמונה ואמונה הוא המאור הקטן כידוע.

ועתה אתה ברוך ה' שזכית לישא וליתן באמונה יצו ה' אתך את הברכה באסמין ובכל משלח ידך ותהא ש"ש מתאהב על ידך ויקוים בך הכתוב ברוך

* א"ה אפשר לפרש ד"ק שכתב בקיצור לכאורה הקשיא נשארתי במקומה מה הפירוש ולואי שלא נשארתם אך י"ל הכוונה על מה שנושאר עכשיו במקום סכנה כנ"ל והלואי שלא נשארתם הכוונה שלא הייתם באים לידי סכנה אם לא נשרפו נדב ואביהוא.

אתה בבאך י"ל גם הכונה באך לביתך תמצא קורת ונתת רוח בגשמיות וברוחניות וברוך אתה בצאתך לפרקמטיא תהיה ברוך בשפע ברכה והצלחה חזק ונתחזק בשמחה שנוכה לעבוד ה' יתברך בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך שאר כלל ישראל אכ"ר. הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי. וי"ל דזה מרמו על הג' זמנים שהם מיוחדים ומסוגלים ביותר לתקן מעשיו ולשוב בתשובה א' ימי הספירה שהם מסוגלים לתקן המדות והפגמים שפגמנו בהם ב' חדש אלול שהם ימי תשובה ג' עשרת ימי תשובה וזאת הכונה אם אין אני לי הרצון בימי הספירה שהם בחי' אני לי כדכתיב בתורה וספרתם לכם ומובא בזה"ק לכם לעצמכם כמו בזבה כתיב וספרה לה יעיי"ש וזה לשון לי דייקא כנ"ל ובימי אלול צריכין להיות בקי ברצוא בקי בשוב כדברי רבינו ז"ל בתורה ו' כדכתיב אני לי דודי ודודי לי ר"ת א"ל/ל' יעיי"ש וזה כשאני לעצמי היינו שאין לי ב' הבקיות מה אני ואם לא עכשיו אימתי היינו בעשיית שאז השי"ת קרוב ביותר לקבל בתשובה כמו שדרשו חכ"ל דרשו ה' בהמצאו וכו'. וי"ל בן בג בג אומר הפך בה והפך בה דכולא בה וכו' זה קאי על עסק התורה כמובן בג בג רמו על פת דכתיב בדניאל פת בג התורה נמשלה ללחם דכתיב לכו לחמי בלחמי וכו' בן הא הא אומר לפום צערא אגרא י"ל דקאי על התפלה שבא לאדם ע"י צער כמבואר בדברי רבינו בליקוטי תנינא סימן מ"ו וכן בתפלה איתא במדרש הנעלם שהוא בחי' כי עליך הורגנו כל היום וכו' כי צריך יגיעה גדולה ומלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים ותחבולת לנוס ולברוח מהם וע"ז נאמר כי עליך הורגנו כל היום נמצא שהוא מסירת נפש כו' יעיי"ש זה מרמו בן הא על התפלה כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן מ"ט ס"ק ד' וכשמקים את התפלה את בחי' מלכות בבחי' ולעבדו בכל לבבכם וכו' והם שני בתים ביתא עילאה וביתא תתאה יעיי"ש וידוע שהם שני ההין שבשם הקדוש ית"ש.

ויש לנעוץ סוף פרקי אבות בתחלתו שבסופו מרמו על ענין התפלה שהוא במסירת נפש כי לזה זוכין ע"י התורה שבנגלה וזה משה קיבל תורה מסיני היינו תורה שבנגלה שהוא בחי' סיני כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ט"ו ס"ק ד' יעיי"ש וי"ל לפום צערא אגרא ורצון אגרא הוא סתרי תורה שהוא עיקר השכר שזוכה לדעת את ה' יה"ר שנוכה לעבדו ית"ש באמת ובאמונה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת ובתוך הרחבה אבקשך לעיין בכל המקומות שכתבתי לך יעיי"ש כדי שבעזרה"ת תבין ביותר גם אבקשך להסתיר את המכתבים שאני שולח לך בלי להראות לאחרים כי באמת הכל הוא בכח רבינו ז"ל כמובא בסיפורי מעשיות שכשמניחין הכלי על הבהמה היא מנגנת יעיי"ש הנני מברך אותך שתקבל התורה"ק מחדש בחג השבועות ללמוד וכו' ולקיים בשמחה ובטוב לבב מרב כל. אפרים

תוריע מצורע

ב"ה אור ליום ה' וישלח תרפ"א לפ"ק.

אחדשה"ט. ראשית דבר ת"ל כי ראיתי במכתבך כי נתקיים בך הכתוב ברצות ה' דרכי איש וכו' יתן ה' שתזכה לכל המזמור אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו וכו' ותעלה על במתי הצלחה הלוך וגדל וכו' תורה וגדולה עד כי יבא שילה וסוף המזמור הוא שלום על ישראל. תאמין לי ידידי יקירי כי שכחתי לדבר מזה שכתבת אך נהירנא שאאמ"ו ז"ל ה' רגיל לומר כאשר שכח לומר לאחד דבר אמר בודאי מאת ה' היתה זאת וגם זו לטובה ובאמת עושה שלו' במרומיו הוא יעשה שלו' כי לו יאתה מלך שהשלו' שלו ועיקר לכל דבר הוא התפלה כאשר מצינו בספרים הקדושים וביחוד בספרי הליקוטי מוהר"ן הקדוש ז"ל קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וכו' וקיים מאמר הכתוב מענה רך משיב חמה ובודאי בעזרה"ת יהי' הכל טוב הנה המעות והצימוקים נכון הגיע לידי גם אשר כתבת במכתבך הקדום הכל קיימתי כאשר כתבת לי לעשות תשואות חן חן לך על הדורן הלז ובזכות זה ימלא ה' משאלות לבך לטובה. הנה אתה ברוך ה' גורם שלא להיות לזה רשע וכו' הנה אותיות רשע להיפך עשר יתן ה' לך עשירות גדול דקדושה עשר וכבוד וחיים ויקיים בך הכתוב אורך ימים בימינה ודרשו חכז"ל ק"ו לעשר וכבוד ותזכה לראות נחת גם ממני שאזכה ברחמיו הגדולים לפרנסה טובה וכלכלה מאתו ית"ש ולישועה בבני חיי מזוני רויחא בתוך שאר ישראל.

ועתה באתי לכתב לך איזה גרגרים חדושי תורה אשר ית"ש חבני ברחמיו המרובים במסכת שבועות דף יח אר"ח בר"א אר"י כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים זכרים וכו' ויש להבין אמאי מגיע לו שכר זאת בעד הפרישה הא מדותיו יתברך הוא מדה כנגד מדה ועוד קשה לי הא חיוב הוא לפרושן כדכתיב לעיל מיני' והזרתם את בני ישראל מטומאתם אר"י מיכן אזהרה לבגל ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן והלשון של ר"ח ב"א אר"י משמע דלא משום איסורא הוא עיין בב"י על הטור אר"ח סימן ג' שהקשה דמשמע מלשון דאמר ר"ח בר' חנינא כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין לו בנים זכרים דמשמע דלא משום איסורא הוא וכו' יעיי"ש*) אך י"ל דמכאן משמע כשיטתן הסוברים בש"ע יו"ד סימן קפ"ד סעיף י' דהא דחייב אדם לפקוד את אשתו קודם צאתו לדרך אפילו סמוך לוסתה הוא בדברי ריצוי ולא בעונה יעיי"ש או י"ל

(* א"ה פירוש כמו דאמרינן בעלמא שאסור לישון בין מזרח למערב מביא הב"י ראי' מהגמרא אמר ר' חמא ב"ר חנינא כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין לי' בנים זכרים דמשמע זה הלשון דלאו משום איסורא קאמר כמו כן גם כאן כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה לאו משום איסורא אלא שנותנין שכר טוב להנזהר בדבר וקשה כנ"ל.

דכך הכוונה אר"ח ב"א אר"י כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה היינו ביום צאתו לדרך אף שמעיקר הדין מותר עכ"ז מחמיר לעצמו ומקיים הפקידה רק בדברי ריצוי כנ"ל זוכה לבנים זכרים והוי מדה כנגד מדה והנה ידוע באשה מזרעת תחילה יולדת זכרים וידוע באשה משתוקקת לבעלה טרם צאתו לדרך א"כ אז העת והעונה אשר היא מזרעת תחילה מחמת השתוקקת והנה הוא גודר בעצמו במותר לו מחמת חשש סמוך לוסתה בשכר זאת נותן הקב"ה לו זכרים ולא יהי נפסד ח"ו וא"ש ג"כ מה שאמר ריב"ל הוויין ליי בנים שראויים להוראה משום דמצינו הגס לבו בהוראה וכו' רק כאשר הדבר ברור לו כאשר מצינו אמור לחכמה אחותי את אם הדבר ברור אצלו כאחותו אז תאמר והנה בכאן שמחמיר על עצמו בשביל שתושש שמא תראה לזאת ראויין בנין להוראה ולא יכשלו ח"ו בהוראה.

א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר כל המקדש עצמו בשעת וכו' הוויין ליי בנים זכרים י"ל א' לפי מה שמפרש הרי"ף ז"ל גם למה דקאמר ר"ח ברי חנינה הנה גזלת ה' בנים בשכר שמהיין עצמן וכו' כדי שיזרעו נשותיהן תחילה הקב"ה נותן להם בשכרן בנים לפי"ז בודאי נידא השכר הזאת מדה כנגד מדה ועוד י"ל דהנה זכר הוא משפיע ונוקבא היא בחי' מקבלת כידוע והנה ראיתי בספר אחד שכחתי שמו דאם מתכוון עצמו לקבל תענוג הוא בבחינת מקבל רק צריך להיות כוונתו רק להשפיע וזאת הרצון כל המקדש עצמו שאין כוונתו לקבל תענוג רק להשפיע לקיים מצות בוראו ית"ש נותן הקב"ה לו מדה כנגד מדה בנים זכרים שנקרא בחי' משפיע יתן ה' שנזכה לקדושה וטהרה באמת*).

אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים וכו' י"ל דבאמת כולם בחכמה עשית אך האדם שהוא שלימות הברואים יצר בחכמה הרצון שנתן לו הקב"ה חכמה כדמצינו במדרש שבקשו מלה"ש לומר שירה לפניו שטעו בו ובשביל זה ברא בו נקבים וכו' שלא יטעה ח"ו האדם בעצמו ולא יתגאה כדמצינו בכתוב יחזקאל כ"ח פסוק י"ג עיי"ש ברש"י ז"ל*) בד"ה מלאכת תפיך וכו' יתן ה' לנו מדות טובות ועיקר להכיר טובתו ית"ש תמיד ונזכה להודות לו תמיד ולשמח בישועתו ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל דברי ידיך המוקירך באהבה. אפרים

*) אמר המעתיק מכאן תוכל לשער לך גודל קדושתו כי לא כתב דבר רק מה שהחזיק בזה וכ"ז זכה מגודל ענוותנותו כמובא בל"ק סימן י"א גאות וניאוף תלויים זה בזה כמ"ש ואשת איש נפש יקרה תצוה ועיין גם בתורה ק"ל על המאמר חכנ"ל תקפו של יוסף ענוותנותו של בועז פירוש שעיקר תוקפו של יוסף שעמד בגסיון ע"י שהיתה לו מדת העניויות של בועז כי ע"י ענוה גיצול מפגם הברית.

*) א"ה וז"ל רש"י ז"ל מלאכת תפיך ונקביך בך אעפ"י שנתתי לך הכבוד הזה יודע הייתי שתתגאה ועשיתי בך מלאכת תופים ונקבים המוציאים רוח בקול זמר כתוף ובם הי' לך להתבונן.

ב"ה יום א' לסדר הגה נרפא תרפ"ט לפ"ק.

את התג המצות תחוגו בכשרות ודיצות.

החזה"ש אל כבוד ידידי גפשי ולבבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מר"ה ישראלקי נ"י ולבנו היקר האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח וכו' מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. מכתבכם קבלתי הגה ראיתי כי הנכם צריכים חיזוק רב נא למען השם יתברך חזקו ואמצו אל ירך לבבכם כי עת צרה היא ליעקב וממנה יושע כי בטח יעזור ויושיע השי"ת לעמו בית ישראל ובודאי תהיו בתוכם הגה אמרו חכז"ל בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו הגה אתם ברוכי ה' רצונכם לעמוד באמונתכם הן בין אדם למקום ית"ש הן בין אדם לחבירו ע"כ בודאי השי"ת יעזרכם ע"ד כבוד שמו ולמען הצדיקים האמתיים שאתם מאמינים בהם אתם ראיתם כמה פעמים בחשבון הכולל כי השי"ת עושה עמכם נפלאות למעלה מהטבע בודאי עוד יעזור לכם ולא יתן למוט ח"ו רגלכם אדרבה עוד יוסף ויתן יקום ברגלכם כדי שתוכלו לעבדו ית"ש בתוך הרחבה כחפצכם נא חזקו ואמצו כמאמר חכז"ל ברכות דף ל"ב. ת"ר ארבעה צריכין חיזוק ופרש"י ז"ל שיתחזק אדם בהן תמיד בכל כחו וכו' תורה ומע"ט תפלה ודרך ארץ ופרש"י ז"ל ודרך ארץ אם אומן הוא לאומנתו אם סתור הוא לסחורתו וכו' יעיי"ש אפשר ההרפתקאות שעוברים עליכם בעת הזאת הם נסיונות לראות האם תעמדו באמונתכם הגה גם במן מצינו שהי' בו נסיון דכתיב הנגי ממטיר לכם וכו' למען אנסנו וכו' ע"כ נא בעזהי"ת בכל כחכם חזקו ואמצו לעמוד באמונתכם ויעזור השי"ת ואל יביאנו לידי נסיון ולא לידי בזיון ויתן לכם אמונה שלימה ובטחון לבטוח בו ית"ש בכל לבבכם ותהיו בשמחה השי"ת יתן לכם חן וחסד בעיני כל בני אדם למלאות רצונכם בעין יפח הגה הכתוב אומר יש מתעשר וכו' מתרושש והון רב לזה אין להסתכל אם רואין באדם שמצליח שמוכר הרבה סחורה לסחורים הרבה אין מכל זה ראוי כלל כנ"ל ולפעמים המצא תמצא אדם כזה אשר לפי הראות מרויח מעט שאין לו קונים הרבה והברכה שורה בו כדכתיב והון רב ונזכה לאמונה ובטחון באמת ולהיות נושע בה' תשועת עולמים ונזכה לגאולה שלימה בחדש זה א"ס.

י"ל מה דאיתא במדרש רבה פר' מצורע מעשה ברוכל אחד שהי' מחזיר בעיירות וכו' הי' מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים וכו' סליק לגבי' הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק מי האיש החפץ חיים מה כתיב בתרי' נצור לשונך מרע וכו' א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעו וכו' יעיי"ש. ולסאורה תמה מאי חידש הרוכל הזה. אך י"ל ע"פ דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ע"ר כמו שיש התעוררות מאדם לחברו כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררות בלב נשבר אזי

חברו מתעורר ממנו ג"כ וכי כמו כן יש אצל האדם בעצמו התעוררות מניי וביי שמתעורר מתוך דברי עצמו דהיינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצווק וי לי ובתוך כך נתעורר מזה וכי ומתחיל שנית לצעוק וי לי ודייקא ואף שבתחילה נדמה לו כאילו גם כן אומר באמת כראוי עכ"ז אח"כ רואין ההפרש בין קודם לאח"כ והבן יעיי"ש. ובוה ז"ל שהרוכל בא לחדש עצה איך לזבן סם חיים היינו שמירת הלשון שהוא דבר הרגיל וקשה לפרוש ממנו כאשר מצינו בדברי חז"ל שאמרו וכולן בלשון הרע ומפרש הגמרא אח"כ היינו באבק לשון הרע והעצה הוא נצור לשונך מרע היינו שיאמר בהתעוררות אל עצמו (* עצמו) נצור לשונך מרע וכי ועיי' הדיבורים שידבר אל עצמו בהתעוררות יתעורר בכל פעם יותר ויותר עד שבעזה"י יזכה לשמירת הלשון באמת כמאמר חז"ל הבא ליטתר מסייעין אותו ובוה ידויק הכתוב היטב דלכאורה תמה לשון הכתוב שמתחיל בלשון נסתר מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות שהוא לשון נסתר כמדבר על אחרים ואח"כ כתיב בלשון גוכח נצור לשונך מרע. אך להב"ל מיושב כי ספר תהלים מלמד אותנו כי מי האיש החפץ חיים וכי נצור לשונך מרע הרצון שידבר אל עצמו בהתעוררות נצור לשונך מרע וכי ועיי' הדיבורים יתעורר עצמו בהתעוררות גדול בכל פעם עד שיבא בעזה"י לשמירת הלשון באמת ובפרט ע"פ דברי רבינו ז"ל בל"ק סימן י"א וז"ל מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה כמו שארז"ל פתח פיך ויאירו דבריך וכי יעיי"ש.

וי"ל שגם זאת רמו הרוכל דווקא לשמור את עצמו מריבוי שיחה עם האשה באשתו אמרו וכי כי מצינו במסכת בבא קמא פרק מרובה כי עזרא תיקן שרוכלין יחזירו בעירות להביא תכשיטי נשים שימצאו חן וכי תה רומז הרוכל אף שהוא מביא בשמים ותכשיטין לנשים עכ"ז להזהר ולהשמר הלשון מרע וכי ולא ירבה שיחה עם האשה וכי*) ובוה ז"ל מה שאמרו המרגלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם ופירש"י ז"ל שמענו שהיו אומרים נמלים יש בכרמים יעיי"ש ויש להבין מה לשון נמלים אך י"ל שהשי"ת נתן בלבם לומר בלשון נמלים ולא בלשון חגבים כאשר אמרו הם ונהי בעינינו כחגבים כדי שיקחו המרגלים רמו מלשון ג'מ'ל'ים ר"ת י' מ'רגלים נ'צרו ל'שונכם מ'רע הם לא לקחו רמו

(* א"ה עיין בספר חיי מוהר"ן מעלת התבודדות אות ו' המקור לזה וז"ל לאתר מגדולי מקורביו ז"ל צוה לו בימי נעוריו של המקורב הנ"ל שידבר הרבה בפרטיות עם כל אברי גופו ויסביר להם שכל תאוצת הגוף הבל והתנהג כך איזה זמן ואח"כ סיפר עם רבינו ז"ל והתנצל לפניו באשר שהגוף אינו שומע ומרגיש כללות כל דבריו וטענותיו עמו א"ל ריזל התחזק בענין זה ואל תרפה ירך מזה ותראה אח"כ מה שהי וקיים דבריו עד שזכה אח"כ שכל אבר ואבר שדובר עמו בפרטיות נמשך אחר דבריו וכי עד שהאברים הפנימיים שהחיות תלוי בהם כגון הלב וכיוצא היה צריך לצמצם דבריו בכדי שלא תצא ממנו החיות ממש ר"ל וכי עיין שם ותבין.

(* א"ה שם בפרקי אבות פרק א' משנה ה' מסיים וגורם רעה לעצמו וזה רמו הרוכל בנצור לשונך מרע כנ"ל.

ומוסר יה"ר מלפניו ית"ש כאשר זכינו ליהב"ם ולסליחה ולמחילה ולכפרה ולמחול
בו את כל עונותינו ומובן כי בעזה"ת יותר בניקל לשמור את עצמנו מחטא ועון
כמאמר חז"ל עבירה גוררת עבירה*) לזאת יהי רצון שנקבל עלינו לשמור את
לשוננו מדע ולומר כל הברכות במתינות ובכונה הינו פירוש המלות ולהיות בשמחה
תמיד ולקיים עצות רבינו ז"ל בפרט העצה של התבודדות שהוא עצה כללית
כדברי רבינו ז"ל בלק"ת סימן כ"ה.

לידידי יקירי וחביבי וכו' ר' הלל נ"י.

הנה אשר שלחת על הבי דואר הכל קבלתי לנכון הנה יש לדקדק על
הכתוב בסדר תזריע ושלשים וכו' תשב בדמי טהרה בכל קדש וכו' עד מלאת ימי
טהרה ואם נקבה תלד וכו' אמאי לא כתיב מקודם הך קרא ואם נקבה תלד שנדע
הדין כמה ימי טומאה וטהרה לזכר וכמה לנקבה ואח"כ יאמר הכתוב הך דינא
בכל קדש לא תגע וכו' עד וכו' והך דינא שוה בין לזכר ובין לנקבה ואמאי הפסיק
הך קרא בכל קדש ביניהם אך י"ל בפשוט כי הנה באמת יש בכל קוץ וקוץ רזין
דרזין אין תכלית אך התורה ניתנה גם בדרך הפשט כידוע ובפשוטו יש להבין
דאמאי יהי דינא לאחר ימי טומאה לטבילת יום ארוך שאסורה בתרומה אמאי
לא נימא דלאחר ימי טומאה כשם שטהורה לבעלה כך תהי' טהורה לכל ותהי' מותרת
להביא כפרתה ג"כ מיד לאחר ימי טומאתה אך י"ל דחששה תורה דאם תהי' מיד
לאחר ימי טומאתה טהורה לגמרי ותהי' מותרת בתרומה ובקדשים אזי מרוב
שמחתה שטהורה היא תשכח מניינה של הדם טהור ויוכל להיות שתהיה לאחר
מלאת ימי טהרה ותהיה סבורה שבתוך מלאת היא כי הוא ימים הרבה לזכר
ל"ג ולנקבה ס"ו ותוכל לבא לידי חשש כרת ולזה הטיל הכתוב בה חומר במשך
ימי טהרתה שתהיה טמאה לתרומה ולקדשים בשביל מחוסר כפרה ועי"ז תהיה
מוכרחת לספור מניינה שתדע עד כמה היא מחזרת בכל קדש לא תגע וכו' ותדע
באמת המנין בבירור שתביא כפרתה בלי איהור כנ"ל.

ולפי"ז מיושב מה שהטיל הכתוב הך דינא בכל קדש אצל זכר דהא כל הך
דינא בפשוטו הוא כדי שתזכר ימי טהור שלה וידוע כי זכר הוא בחינת זכרון
כידוע בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל בתורה נ"ד כי זכרון הוא בחינת בן זכר
עי"ש. ולפי"ז מיושב ג"כ מה ששמעתי מקשים לפי דעת הט"ז ז"ל דמה שכתוב
בתורה בפירוש להתיר לא הי' כח ביד חכז"ל לאסור א"כ אמאי נהגו לאסור דם
טהור כמבואר בש"ע יו"ד אך להנ"ל מיושב אף לו שכתוב בתורה בפירוש ההיתר

(* א"ה פירוש כי כל השנה קשה לשוב מפני שעבירה גוררת עבירה אבל אחרי
יוהכ"פ שגטהרגו מעונותינו בניקל לשמור עצמנו מעון כו' כנ"ל.

דכתיב תשב בדמי טהרה אולם חזינן שהכתוב בעצמו חששה פן תבא חיו לידי מכשול מחמת שכחה כמה ימי מגינה ועייז הטיל בה הכתוב חומר שתהיה גידונת לטבילת יום ארוך ותהיה מחוסרת כפרה ותהיה אסורה בתרומה ובקדשים ועייז תזכר אבל עתה בעויה שאין לנו במה להזכר בחאי ראוי לנו לחוש פן חיו תבא לידי טעות ושפיר גזרו חכז"ל ברוך שבחר בהם ובמשנתם ובמנהגיהם האמתיים. הנני מברך אתכם בכשרות ובשמחת החג הפסח הבע"ל. ידיכם החפץ טובתכם.

אפרים

י"ל מה שאנו אומרין בתפלת מוסף של ר"ח ולסליחת עון בסוף הלא בתפלת ש"ע מבקשין מקודם סלח לנו מחל לנו ואח"כ מבקשין על גאולה ורפואה ופרנסה אך י"ל דהנה ראיתי דהנך י"ב דברים הם כנגד י"ב חדשים ובשנת העיבור מוסיפים גם ולכפרת פשע. והנה י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ח' כי ע"י הרוח חיים שלימות החסרון שממשיכין מהצדיק ע"י אגזה עייז נתכפרין העונות יעיי"ש. ולזה י"ל דהנך שני דברים אחרונים הם כנגד יוסף ובנימין שהם שבטים אחרונים כפי סדר תולדתם והנך שני שבטים נקראו בשם יוסף הצדיק בנימין הצדיק כידוע ועל ידיהם מחילת חטא וסליחת עון כנ"ל הנה אנו מבקשין בתפלת מוסף שתעלנו בשמחה לארצנו הרצון שירחם השי"ת וימתיק הדינים מעל כל עמו ישראל ויעלנו בשמחה לארצנו.

הנה בפר' מצורע כתיב בפרשת הדל על מקום דם האשם ובעשיר כתיב על דם האשם וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן ו' ותיקון לזה שיהפוך דם לדם (בחולם) שיהי' מן השמועין חרפתם ואינם משיבים ולא ידקדק על בזיון כבודו יעיי"ש. ובה י"ל שמרמו שנותן שמן שהוא בחשאי כידוע על דם האשם לרמו שיהפך הדם לדם להיות בחשאי כמו שמן אבל הדל הוא בעצם בחשאי כדכתיב בתחנונים ידבר רש וממילא נתקנה הדם וצריך ליתן השמן עפ"י המצה על מקום דם האשם כנ"ל גם עשיר גדול יוכל להיות בעצמו בחי' עני כמו שמצינו בדרך המלך כי עני ואביון אני ואני בעניי וכו' הנה אמרו חכז"ל כל גל וגל שבא עלי בעניתי לו ראש י"ל ג'ל' ו'ג'ל' בגימטריא חסד היינו ע"י שנענה להם בראשם נתערר לו מדת החסד וכתיב כל משבריק וגליך עלי עברו יומם יצוה ה' חסדו היינו כנ"ל גם אתה ידידי יקירי מי יודע עד כמה העגמת נפש שלך העובר עליך פחה נפשכם מכל צרה יתן ה' שנזכה לאמונה שלימה ולשמחה תמיד ולהכיר טובתו יתברך ולהודת לו תמיד ולהתפלל לו תמיד על הכל על גשמיות ועל רחניות הכל על דבר כבוד שמו יתברך.

אמור

עניני ספירה ול"ג בעומר וגדולת התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זצוק"ל

ב"ה ל"ה למ"בי פר"ת לפ"ק.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך המופלג בתורה ויראה יקר רח
מהלל במעלות ומדות מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. תשואת חן חן לך תנוח דעתך שהנחת את דעתי כי שמחתני
בישועתך כי כתבת לי בשורה טובה יתן ה' שתזכה ברחמי הגדולים לבשר בשורות
טובת תמיד ולא יוכל שום אדם לנגוע בכם לרעה ח"ו ותמצאו יחול לבבכם לטובה
הנה הייתי שתי שבתות אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א בראדישיץ הנה זכור הזכרתי
אתכם לטובה לפני אדמו"ר שליט"א.

ועתה באתי לכתוב לך מעט חידושי תורה יהי רצון שנוכה לכוון לאמיתה
של תורה לכבוד ל"ג בעומר הנה בסנהדרין פליגי רבנן ור"ש דרבנן ס"ל דסקילה
חמורה ור"ש ס"ל דשריפה חמורה יעיי"ש י"ל דהנה ראיתי במדרש ר' תנחומא
בפרשת בלק על הכתוב ומוצא אני מר ממות את האשה וכי דהנה בעגל נפלו
כשלוש אלפי איש ובשטים ע"י האשה נפלו כ"ד אלף יעיי"ש איני זוכר לשונו
הקדוש הרי דחטא זנות חמירא מע"ז אך י"ל משום דהיה שם גם חילול השם כמבואר
בפירש"י בחומש להגיד שבחו של פנחס שלא נמנע מלקנא משום חילול השם והנה
בסנהדרין שם גבי פלוגתייהו מבואר בש"ס דת"ק דר"ש ס"ל דסקילה חמורה משום
דניתן למגדף ועובד ע"ז אדרבה שרפה חמורה דניתן לבת כהן שזינתה ומסיק שם
דאפ"ה פושט יד בעיקר חמור יעיי"ש. ולפי המדרש הנ"ל מבואר דזנות עם חילול
השם חמור יותר כנ"ל וגבי בת כהן י"ל דיש ג"כ חילול השם דכתיב את אביה
היא מחללת אך י"ל דהנה מבואר שם בסנהדרין ס"ג פלוגתא דאחרים אומרים דאלמלא
ויו שבהעלוק לא נשתייד ח"ו שריד ופליט דחטא העגל היה ע"ז בשיתוף אמר לו
ר"ש בן יוחאי והלא כל המשתתף ש"ש וד"א נעקר מן העולם דכתיב בלתי לה'
לבדו אלא שאיוו לאלהות הרבה יעיי"ש בפרק ד' מיתות. והשתא י"ל דלשיטתייהו
אזלו דת"ק דר"ש ס"ל כאחרים דחטא העגל היה בשיתוף ומש"ה נפלו רק כשלוש
אלפי איש אבל לעולם פושט יד בעיקר חמור ור"ש לשיטתו דס"ל דגם בשיתוף
חשוב ע"ז ממש א"כ חזינן כדברי המדרש הנ"ל דחטא זנות עם חילול השם
חמורא מע"ז כנ"ל וש"מ מהא דשריפה ניתנה לבת כהן שזינתה דהיי ג"כ זנות עם
חילול השם דשריפה חמורה.

דהנה במנחות דף מ"ג פליגי רבנן ור"ש אי נשים חייבים בציצית ור"ש
ס"ל דפטירי משום דלילה לאו זמן ציצית והוי מ"ע שהזמן גרמא דכתיב וראיתם

אותו פרט לכסות לילה. והנה בברכות דף ה: תניא אמר ר"ש בן יוחאי פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים בלילה אחת קודם עה"ש ואחת לאחר עה"ש ויוצא בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה והקשו בתוס' דלימא רבותא דאף בקורא שתיהן לאחר עה"ש קודם הנץ החמה יוצא אחת משום שחרית ואחת משום ערבית יעיי"ש ברא"ש ז"ל דעתו דאינו יוצא משום שתיהן בכה"ג יעיי"ש וי"ל משום דהוי תרתי דסתרי דאם גזשב איתן הזמן ללילה איך גזשוב אותו ליום אך יקשה דהתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משעה שיכיר בין תכלת ללבן דהוא שיעור מאחור מעמוד השחר כמובן אי"כ שפיר יצויר לקרות שתי פעמים ק"ש לאחר עה"ש קודם הנץ אחת קודם משיכיר בין תכלת ללבן, ואחת לאחר שיכיר ויוצא בהן דזה לא הוי תרתי דסתרי, אך י"ל דהנה במנחות דף מ"ג ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי לי לכדתניא וראיתם אותו חכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו ואיזה זה ק"ש כדתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן יעיי"ש וקשה לר"ש דמפיק לי' וראיתם אותו פרט לכסות לילה מג"ל הך דרשא משיכיר וכו'.

אך י"ל דס"ל דהוא אסמכתא בעלמא ועיקר טעמא הוי משום הרחקה דעבוד רבנן דילמא אתי למיטעי לקרות ק"ש של שחרית קודם עה"ש ויטעה שהוא עה"ש כאשר היה פעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד במסכת יומא א"כ ר"ש לשיטתיה דס"ל דהך זמן משיכיר הוא רק מדבריהם אי"כ שפיר הוי תרתי דסתרי אם יקרא שתיהן לאחר עה"ש קודם הנץ אף שיקרא אחת קודם משיכיר ואחת לאחר שיכיר סוף סוף זמן אחד הוא אבל לרבנן י"ל דס"ל דלימוד גמור הוא משיכיר וכו' ולפי"ז יש ליישב קושית התוס' בברכות דף ט' בד"ה אלא בין תכלת שבה ללבן שבה פירש"י צמר הצבוע תכלת ויש בה מקומות שלא נקלט הצמר יפה וקשה דאמרינן במנחות ראה מצוה זו שבה תלויה מצוה אחרת ואינו זו ק"ש כדתניא משיכיר בין תכלת ללבן ואי קאי אגוזת צמר אינה תלויה בציצית יעיי"ש אך להג"ל מיושב די"ל דדעת רש"י ז"ל דרבנן סבירא להו דהך שיכיר הוא דרשא גמורה ומה"ת הוא הך זמן ומוכרחין אנו לומר דתלויה בציצית כדדרשינן להך קרא אבל לר"ש י"ל אף לו דלא מצינו דיחלוק על הך זמנא משיכיר אך י"ל דהוא ס"ל דהוא מדבריהם משום הרחקה כנ"ל אי"כ אינו תלויה בציצית דהך קרא מפיק לי' למילתא אחריתא ואנן קי"ל כר"ש דנשים פטורות מציצית וכסות לילה פטורה ושפיר מפרש רש"י ז"ל אליב"י ומוה ג"כ ראייה דהלכה כר"ש דכסות לילה פטורה מהא דפסיק הש"ס והלכה כר"ש גבי פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים בברכות דף ז', ולהג"ל הא בזה תליא כנ"ל.

אפרים

דברי ידידך.

ב"ה אור ליום ה' ויק"פ ה'תרצ"א לפ"ק.

כבוד ידידי ואהובי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ובנו האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

ת"ל כי הוטב לי נגד יום שלשום כי ביום ג' העבר הייתי תש כח למאד עד שהוכרחתי לנח במטתי איזה שעות והי' נדמה לי שיש לי חום ועתה הוטב לי יה"ר שירפא השי"ת אותי ברפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בשח"י. הנה כתבתי פיתקא עבורי להניחו על ציון הקדוש של מרן זצוקלה"ה ומקודם כתבתי בלשון אגרת לכ"ק מרן זצוקלה"ה כי צדיקים במיתתן נקראו חיים ובפרט ביום הילולא ידוע כי הנשמה בעוה"ז בקבר וכתבתי היות כי דרכי הי' לנסוע על ציונו בכל שנה על היאצ"ט ועתה מחמת תשות כחי לא נסעתי לזאת נא כאשר אהב אותי בחיים חיותו והתפלל בעדי ופעל ישועות בעדי בתוך שאר ישראל כן יעתיר ויתפלל בעדי ויפעל ישועות בעדי שאושע בכל ענינים הן בגשמיות הן ברוחניות בתוך שאר ישראל ונתתי לאחד להניח הכל על הציון יה"ר שיהי' נחשב ממש כאשר הייתי בעצמי ועתה הנני כותב לכם אתם ברוכי ה' נא למען השם יתברך חזקו ואמצו ואל ירך לבבכם הגם כי חולפים ועוברים עליכם בודאי נסיונות הרבה בענין המסחר עכ"ז נא בעזהי"ת חזקו ואמצו עוד באמונה ובטחון כי בודאי יעזור השי"ת כדכתיב כי לא יטוש ה' את עמו וכתוב לא יעזוב את חסידיו ובפרט כי כל רצונכם הוא לעמוד באמונתכם והוא ג"כ כבוד שמים בודאי יעזור השי"ת למען כבוד שמו ויהי רצון שלא יביא אתכם עוד לידי נסיון ולא לידי בזיון וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיכם ויקוים בכם יראו עינינו וישמח לבנו בתוך שאר ישראל והנה ימי ניסן ממשמשים ובאין אשר אמרו חז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל יה"ר שנזכה אז לגאולה שלימה א"ס. ידידכם המוקירכם באהבה.

אפרים

ב"ה יום א' אל ישוב ד"ך נכלם למב"י ה'תרצ"ב לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו היקר האברך החסיד המופלג ירא ה' מו"ה הלל נ"י. אחדשה"ט. הנה בשבוע העברה קבלתי מכתב קארטיל מנכדו כמ"ר חיים שאול שיחי' איך שהוא בלובלין בעול מלכות הידוע המו מעי לו הנה עונותי גרמו זאת אך עוד תוחלת ותקוה כאשר אנו אומרים בתפלה גואל ישראל הרצון כי השי"ת גואל תמיד מצרות הזמן הן בכלליות והן בפרטיות

ובפרט לחוסים בו כדכתיב אשרי כל חוסי בו כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן קצ"ה בצר הרחבת לי היינו שגם אפילו בהצרה בעצמה השי"ת מרחיב לנו כי אם יסתכל האדם על חסדי ה' יראה שאפילו בעת שהשי"ת מיצר לו גם בהצרה בעצמה השי"ת מרחיב לו ומגדיל חסדו עמו וזה בצר הרחבת לי היינו אפילו בהצרה בעצמה נתת לי הרחבה בתוכה מלבד מה שאנו מצפים שהשי"ת יושיענו בקרוב מכל הצרות ויטיב עמנו מאד אך אפילו גם בהצרה בעצמה מרחיב לנו יעיי"ש הנה מצינו במסכת יומא דף ס"ט: דאמר ריב"ל למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה וכו' אתא ירמי' לא אמר נורא אתא דניאל וכו' לא אמר גבור אתא אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורתו ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה האיך אומה אחת יכולה להתקיים מפני כמה אומות יעיי"ש היינו כנ"ל שהיו רואין בהצרה בעצמה הרחבה י"ל דנקראו כנסת הגדולה דכן הוא הסדר חסד וגבורה וכו' והם הסתכלו רק על החסד פנימי שיש בכל דבר היינו הרחבה שיש בכל צרה לזאת ראו דהן הן גבורותיו וכו'.

י"ל בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי דהנה ידוע במסכת יבמות דף צ"ו דאר"י א"ר מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים וכו' אלא אמר דוד וכו' יה"ר שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז וכו' שפתותיו דובבות בקבר יעיי"ש ולפי"ז י"ל דכך אמר דוד המלך בצר הרחבתי לי הרצון כי כאשר אדם הוא בצר אז מהדרך לומר נעים זמירות ישראל אי"כ שפתותיו דובבות בקבר והרחבת לי ועתה היתכן שיהיה האדם בצר ולי הרחבה כאשר מצינו בגמרא שאמר ר' חנינא בן דוסא כל העולם בצער וחנינא בנחת בתמי' לזאת אין עצה רק חנני ושמע תפלתי וזה פירוש הכתוב בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי כדי שיהי' להאדם ג"כ נחת והרחבה בגשמיות וברוחניות השי"ת יזכנו לומר תהלים הרבה בהרחבה.

הנה י"ל הא דאמר הלל אם אין אני לי מי לי כשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי יש לפרש דהנה יש שלש זמנים מסוגלים מאד לתיקון פגמי נפשו א' בימי הספירה שידוע שבהם ימי תיקון פגמי הנפש כמו שאנו אומרין בכל לילה ומבואר בספרים הקדושים גדולת מעלת הימים הללו ב' חודש אלול שהם ימי תשובה ג' עשרת ימי תשובה ועתה יש לפרש אם אין אני לי מי לי היינו בימי הספירה שאז נאמר וספרתם לכם ומובא בזה"ק לכם לעצמכם כמו בזבה כתיב וספרה לה ודרשו חז"ל לה לעצמה יעיי"ש בספר קדושת לוי אמור וכו' הדברים תלויים בכם וכו' לכם דייקא יעיי"ש היטב כי בפסח הי' התעוררות עליון ובספירה אנחנו רוצים בזה התעוררות וזה לכם וכו' יעיי"ש וזה אם אין אני לי היינו בימי הספירה אם אין אדם מתקן חלילה להיות לי היינו לכם כנ"ל מי לי. וכשאני לעצמי מה אני קאי על חודש

אלול שאיתא רמו על אלול איני לידודי וידודי ליי שאז צריך רק לה' כנרמו
 אני לדודי וממילא דודי לי אבל כשאני לעצמי ואיני מקיים אני לדודי מה
 אני אינו כלום ואם לא עכשיו אימתי קאי על עשרת ימי תשובה שהם ימים
 אחרונים של תשובה המסוגלים גם ליחיד כדכתיב דרשו ה' בהמצאו ודרשו
 חז"ל אימת בעשרת ימים שבין ר"ה ליוה"כ ואם לא עכשיו אימתי יה"ר שנוכה
 לשוב בתשובה שלימה כרצונו ית"ש.

ועתה נא אחיי ורעי חזקו ואמצו באמונה ובטחון כי אשרי כל חוסי בו
 הן בעה"ז ובפרט בעה"ב כי לאדם שנוכה ברחמיו לאמונה ובטחון אינו דואג
 ומיצר רק מקווה ומצפה לתשועת ה' שיעשה לו בחסדו הגדול ובודאי השי"ת
 עוזר לו תמיד ומרגיש גם בעוה"ז מעין גן עדן רמו לזה כי א'מ'ו'נ'ה' ב'ט'ח'ו'ן
 בגימטריא ג'ן' ע'ד'ן' שנוכה לגן עדן בעוה"ב גם בעוה"ז מרגיש טעם גן עדן
 שאינו דואג ומיצר רק משליך יהבו על אבינו שבשמים ית"ש אף שנדמה
 לבני אדם כבהמה לא יחוש לזה ויקיים הכתוב אדם ובהמה תושיע ה' ודרשו
 חז"ל אלו בני אדם הערומין בדעת כאדה"ר ומשימין עצמן כבהמה הנה המשא
 ומתן שהזמין השי"ת לו עליו מוטל לעשות בעבור שרצונו ית"ש כן רק
 יאמין באמונה שלימה שכל הכח הוא רק מאתו ית"ש כי הוא הנותן לך סח
 לעשות חיל ותרגומו יהיב לך עיטא למקני נכסין ויתפלל להשי"ת שישלח
 ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו והוא יעשה את שלו כרצונו ית"ש וממילא לא
 יהי' לו שום עגמת נפש ושום דאגה כי נכון לבו בטוח בה' ובשכר זאת שהוא
 בטוח בה' אף שיש לו עיי"ז תענוג בעה"ז מזה עצמו יש לו שכר גן עדן
 בעה"ב כי התענוג הזה הוא מהקדושה ממדת הבטחון והאמונה שהוא גדול
 מאד ובזה יש לפרש מה שאנו מתפללין ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך
 באמת דלכאורה קשה דאמאי צריכין להתפלל על זה דהא ידוע כי הקב"ה
 אינו מקפח שום שכר ברי' אפילו דבר קטן מאד אך י"ל יען כי הבוטחים
 בשמו באמת יש להם תענוג מעין גן עדן בעה"ז שאינם דואגים ושמחים תמיד
 כנ"ל ויש מקום לומר שינוכה משכרם בעה"ב כאשר ינוכה מתענוגי עה"ז
 כידוע אך מהטוב הנצמח ממדת האמונה והבטחון אין מנוכה כלל בעה"ב רק
 אדרבה מזה התענוג שבא ע"י האמונה והבטחון מזה יש ג"כ עה"ב עין לא
 ראתה כנ"ל כדכתיב בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה והתענג על
 ה' ויתן לך משאלות לבך וכו' וכו'.

הנה י"ל טעם על שאנו אומרים קודם תפלה מנחה ומוסף כי שם
 ה' אקרא הבו גודל לאלקינו יען כי קודם תפלת ערבית ושחרית יש מצות
 קריאת שמע, ובמנחה ובמוסף אין ק"ש לכן אומרים זה הפסוק שגרמו בו
 רמו מק"ש וברוך שם וכו', כי שם ה' אקרא, אקרא לשון קריאה רמו על
 קריאת שמע הבו גודל וכו', רמו לברוך שם וכו', כמובא ברש"י ז"ל האזינו

על תבו גודל וכו', מכאן אמרו שעונין ברוך שם כבוד וכו' אחר ברכה שבמקדש תענית ט"ז יעיי"ש, גם יש בפסוק הזה כ"ה אותיות כאשר יש בפסוק שמע ישראל וכו', לפי הנ"ל כי ע"י אמונה ובטחון מרגיש גם בעה"ז טעם מעין גן עדן, יש לפרש מה שמצינו בדברי חז"ל כל העונה אמן פותחין לו שערי גן עדן, יש לפרש גם בעה"ז כי אמן הוא האמנת דברים שמאמין כי הברכה אמת ואמונה כידוע ובא לידי אמונה ויוכל לבא גם לבטחון בחסדי השי"ת ופותחין לו שערי גן עדן גם בעה"ז כנ"ל יה"ר שנוכה לומר אמן איש"ר מברך וכו' בכל כח ונוכה לכל טוב סלה.

הנני דו"ש אביך ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ר' ישראלקי נ"י, נא להיות בשמחה תמיד כי עד הנה עזרנו ברחמיו ובנסים נוראים בודאי יעזור תמיד ואנו מצפים שיוסיף ה' חסדו להיטב בכל הישועות ועיקר הישועה שימהר ויחיש לגאלנו גאולת עולם ובין כך ובין כך ירחם ה' על עמו ויאמר די לצרותם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה, הנני דו"ש ידידנו הרבני החסיד וכו' ר' דוד יואל נ"י והנני מברכו בכט"ס ידידכם החפץ טובתכם.

אפרים

י"ל שנשמור חקיך בעה"ז הרצון להיות לנו גם עה"ז ולשמור חקיך בתוך הרחבה ולא יקופח מימות המשיח ומחיי העוה"ב, ומה שאמר יוסף לאחיו אלקים חשבה לטובה ח'ש'ב'ה' נוטריקון של ש'מר ח'ביב ב'עולם ה"זה כי ע"י שירד יוסף למצרים מקודם עי"ז לא ירדו בשלשלאות של ברזל רק בכבוד והי' להם פרנסה ברוח י"ר שנוכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך שאר ישראל א"ס.

ב"ה החוה"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד וכו' ר' ישראלקי נ"י מיכאליץ ולבנו היקר וכו' ר' הלל נ"י.
ת"ל כי השגתי עתה מכתב בשורת מזל טוב, הנה אמרו חז"ל נולד בן זכר הכל שמחים וראוי לכם להגדיל השמחה מאד הנכם רואים כדברי רבינו ז"ל ליקוטי מוהר"ן ז"ל כי אין שום יאוש בעולם כלל כי הוא עושה נפלאות גדולות לבדו, וידוע כי אין בעל הנס מכיר בנסו יה"ר שיביא הבן לכל המשפחה מו"ט ורב ברכות כי זכר בגימטריא ברכה וה' ברך את אברהם בכל דרשו חז"ל ב'כ"ל' בגימטריא בן ומצינו בו לשון ברכה ויתן ה' לכם שפע ברכה והצלחה בכל ענינים, נא חזקו ואמצו להתפלל לה' ולא ירך לבבכם רק חזקו ואמצו בהאמונה הקדוש כי עד הנה עזרנו ברחמיו

כן יוסיף חסדו עמנו ולא נבוש ולא נכלם ויקוים הכתוב לא יבושו בעת רעה וכו' ישבעו, והגני אומר ברכת מז"ט לאבי הבן הנולד למז"ט ר' אברהם נ"י ויזכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ולגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט בתוך הרחבה ונחת ויביא רפואה לכל המשפחה רפואת הנפש ורפואת הגוף ורפואת ממון כמובא במסכת נדרים רפואת ממון, יה"ר שירום קרנכם למעלה ישועה בכל ענינים הושיעה את עמך וכו', ובא לציון גואל בב"א. בס"ד לפי דברי רבינו בליקוטי קמא סימן כב שצריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף לראות לזכך הגוף עד שתוכל הנשמה להודיע לו מכל שהיא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאד, י"ל בזה דברי הגמרא ברכות דף ל"א רב אשי עביד הילולא לברי' חזוהו לרבנן דהוו קא בדחו טובא איתא כסא דזוגיתא חירותא ותבר קמייהו ואעצבו יעיי"ש.

וי"ל דהנה שמעתי בשם המגיד מדובנא ז"ל על הא דציוותה תורה לאכל ולשתות ביו"ט ולשמוח עפ"י משל חיגר וחרש שנודמנו לפונדק אחד והיה שם כלי זמר הרבה ומיני שמחת לרוב, והחיגר שמע ורצה מאד בשמחת לבו לרקד אבל לא יכול כי הוא חיגר, והחרש לא שמע ולא נשא לבו לרקד והחיגר רצה שהחרש ישא אותו על כתפיו וירקדו יחד ושת לבו לעצה שישקה את החרש יין עד שיבא לשמחה מחמת היין וממילא יבא לרקד וישא עמו גם את החיגר וירקדו יחדיו, כמו כן ביו"ט הנשמה הקדושה משגת קדושת ושמחת היום כמו שאנו אומרים ותתן לנו וכו' מועדים לשמחה וכו' אבל הגוף החומר העכור אינו מרגיש ומונע גם הנשמה לשמוח כראוי כי הנשמה בעצמה אינה יכולה לגלות השמחה בלי הגוף וציוותה התורה ליתן להגוף אכילה ושתיה כדי שגם הגוף ישמח ולא תהיה מניעה להנשמה מלגלות השמחה בפומבי כראוי ע"כ י"ל דכאן בהילולא דברי' דרב אשי מסתמה היו הרבנן במעלה עליונה שהשיגו דברים עליונים מאד גם זככו גופם מאד ולא היה להם שום מניעה מלגלות שמחתם מאד וקא בדחי טובא והיה רב אשי מתיירא פן ח"ו יעלה בלבם שום פניה והתפארות שבאו למדרגות גדולות כאלו לזכך גופם ביתר שאת, והראה להם לדוגמא כסא דזוגיתא חירותא היינו זכוכית לבנה שבא מן החול והעפר כידוע הרי לדוגמא שנוכל לעשות מן החומר העפר זכוכית לבנה, ע"כ זאת לדוגמא אשר בעזיה"ת יוכל אדם לזכך את הגוף החומר ג"כ שיבא ג"כ להשגות ע"י הנשמה כדברי רבינו כנ"ל ועכ"ז הראה להם לקיים אל תאמין בעצמך דכמו שיוכל להשבר זכוכית לבנה כמו כן יוכל ליפול ח"ו גם ממדרגה גבוהה מאד למטה ואעצבו שראו שיוכלו ליפול מאלו המדרגות ונוכל לומר דכוונת רב אשי לא היה שיתעצבו ח"ו כדברי רבינו ז"ל בסיפורי מעשיות שאמר המלך לבנו שמסר לו המלוכה בחייו

וכו' ואני רואה שאתה עתיד לירד מן המלוכה בכך תראה שלא יהיה לך עצבות כשתרד מן המלוכה רק תהיה בשמחה וכו' יעיי"ש, ומצינו כמה פעמים בדברי רבינו כי הירידה הוא תכלית העליה כידוע.

ויה"ר שיעלה נא אמרינו לרצון לפניו ית"ש הנה בחג השבועות העבר חנן ה' אותי לפרש מאמר הגמרא ר"י ביומא דעצרתא אמר עבדו לי עגלא תילתא אי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא ותמהו המפורשים הלא ר' יוסף היה עניו כאשר אמר לא תיתני ענוה דאיכא אנא בסוף מסכת סוטה ואיך התפאר עצמו כאן אך י"ל דאין זה התפארות כלל אדרבה הוא עניויות כי אמר לעשות לו עגלא תילתא מחמת השמחה שהיה לו מזה שהיה סיני ובקי בתורה ומזה אין שייך להתפאר ולהתגאות כי השי"ת חנן אותו בחכמה ואם רוצה מסיר שפה לנאמנים והראיה כי חלה ושכח תלמידו ואביי הזכירו כידוע רק מזה יוכל אדם להתגאות ח"ו מחמת יראת חטא ומדות טובות כי קנה שם טוב, וזאת תלה השי"ת בבחירת אדם ונחשב על שמו ואעפ"כ אמר אי לאו האי יומא דקגרים, ופירש"י ז"ל שלמדתי תורה ונתרוממתי הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף ומה ביני לבינם יעיי"ש, אף לו שבודאי באמת היה הרבה בינו לבינם ביראת שמים ובקדושה ובטהרה, אבל מחמת עניויות של ר' יוסף לא חשב לו כלל זאת רק שנתרומם מחמת התורה שלמד חזק לא מצדו רק מתת ה' הוא שחלק מחכמתו ליראיו כדכתיב ה' יתן חכמה ומפיו וכו' ואין מקום להתפאר בזה ולהתיהר בו רק שמחה בזה שחנן ה' אותו במתנה טובה ונתרומם בזה במתנת חנם.

הנה ר"א ס"ל דמכשירי מצוה אף שאפשר לעשותן מע"ש דחין את השבת ומש"ה ס"ל בפסחים דף ס"ה הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום וכו' דחין אמר ר' אליעזר והלא דין הוא מה אם שחיטה שהוא משום מלאכה דחה את השבת אלו שהן משום שבות לא ידחו את השבת, א"ל ר' יהושע יו"ט יוכיח שהתירו בו משום מלאכה ואסור בו משוב שבות ופירש"י ז"ל שהתירו שחיטה ובישול שהוא אב מלאכה ומותרין להדיוט ואסור בו להביא דבר מחוץ לתחום ולאכלו הואיל והיה אפשר להביאו מאתמול אע"ג דתחומין דרבנן א"ל ר"א מה ראייה למצוה ופירש"י ז"ל אכילת הדיוט רשות הוא וצורך גבוה מצוה היא ואם העמידו חכמים איסור שבות שלהן במקום רשות יעמידוהו אף במקום מצוה בתמיה וקאמר הגמרא לקמן דף סח ר"י לטעמיה דאמר שמחת יו"ט נמי מצוה הוא וכו' אמר ר' אלעזר הכל

מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא יעיי"ש. בתוס' ד"ה הכל מודים בעצרת תימא לרבא א"כ מה קאמר ר"א מה ראייה רשות למצוה דנימא עצרת תוכיח שהוא מצוה וכו' יעיי"ש וי"ל דהנה המג"א ז"ל מקשה איך אנו אומרין ביום ראשון של עצרת זמן מתן תורתנו. הלא אנו סוברין כדעת ר' יוסי דבשבועה ניתנה תורה אך שמעתי לתרץ דהנה הגמרא מקשה לדעת ר' יוסי מדכתיב וקדשתם היום ומחר אמר לך ר' יוסי יום אחד הוסיף משה מדעתו א"כ ביום הששי לחדש היה נמי זמן מתן תורתנו כי נראה בעליל שהסכים הקב"ה למרע"ה להצדיק וחכמי הדור שבידם כח התורה והתורה שלנו הוא ושפיר אנו אומרין זמן מתן תורתנו היינו התורה שלנו הוא, ולפי"ז מיושב קושית התס' ז"ל דכל ענין דבעינן נמי לכם בשבועות ביום ראשון שהוא יו"ט מדאורייתא הוא מחמת נתינת התורה לחכמי הדור האמתיים, וסובר ר"א דאין שייך לדחות דבר מדבריהן באפשר לעשות מאתמול לצורך שמחת יו"ט שבעצם שמחת יו"ט הוא רשות רק מחמת נתינת התורה לנו כנ"ל ואיך שייך לדחות דבר מדבריהם, הלא אנו רואין ביום הזה כמה גדולים דברי חכמים שהסכים הקב"ה על ידם לאחר זמן נתינתה אבל גבי פסח שהוא צורך גבוה סובר ר"א ק"ו מה שחיטה שהוא אב מלאכה דוחה את השבת אף לו שא"א לעשותה מאתמול עכ"ז הוא חמור מחמת שהיא מן התורה שהיא אב מלאכה אלו שהן משום שבות ראוי בודאי לדחות את השבת אף שאפשר לעשותן מע"ש הם קל נגד אב מלאכה אף שאי אפשר לעשותה מע"ש כן דעת ר"א אבל ביו"ט של עצרת שכל המצות שמחת יו"ט הוא משמחת מתן תורה של כח החכמים הקדושים ואיך שייך לעשות קל איסור מדבריהם לדחותו באפשר לעשותו מערב יו"ט כנ"ל.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג בתורה ויראה החסיד הנגיד יקר רוח איש חמודות מו"ה הלל נ"י.

מכתבך קבלתי הנה עשיתי רצונך ושלחתי פתקא בעדך ובעד אביך נ"י להציון של הסבא קדישא וצוקלל"ה מראדישיץ זי"ע ועכ"א כאשר פעל ישועת בקרב הארץ בחיים חיותו והנה מצינו גדולים צדיקים וכו' בזכותם יעזור השי"ת לכל ישראל הן בגשמיות והן ברוחניות וימלא כל משאלות לבבנו לטובה א"ס ועתה נא בל ירע בעיניך על אשר אחרתי את מכתבי עד הנה, הנה קודם שבת לא יכלתי לכתוב לך ואחר שבת קודש רציתי לכתוב לך ולא עלתה בידי, נא אל תשת עלי חטאת וכו', הנה אודת שכתבת אלי שאכתוב לך באם תבוא לכאן לבתי הקיץ מי אנכי שאוכל לחוות דעי בזה, הנה רצוני שיתן ה' בלבכם הטוב והישר בכל ענינים והעיקר שתהיו בבריאות השלמות ותזכו לדורת טובים בכל המעלות

ולשפע ברכה והצלחה עד בלי די בתוך שאר ישראל, הנני דו"ש אביך היקר ידידי הנאמן וכו' ר' ישראלקי נ"י ודו"ש ידידנו וכו' ר' דוד יואל נ"י תודיעני את כל הקורת אחיך ר' יעקב שמואל נ"י, נא תקיים ולאחיו יאמר חזק כי השי"ת יעזור ויושיע.

אפרים

ידידכם החפץ טובתכם.

ב"ה יום ג' עשרה ימים לספירה תשא לפ"ק ירושלים תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג חו"ג הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' וימהר ויחיש קיבוץ גלויותינו ברחמים גדולים והחבלים יתהפכו לנעימים ונזכה לראות במהרה במהרה נחמת ציון וירושלים אכ"ר, ועתה באתי למלאות רצונך לכתוב לך דברי ידידות ויה"ר שאזכה לכתוב לך דברי תורה דיבורי אמת שיהיו בנויים על יסודות אמתיים היוצאים מפה קדוש של רבינו נגמ"ח ז"ל, י"ל דהנה מספר ימי ספירת העמר הם מ"ט ימים בגימטריא ל'ב' טו'ב' דע"י ספירת העמר זוכין ללב טוב וידוע מאמר ריב"ז בפרקי אבות, רואה אני את דברי ר' אליעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם, והנה אמרו חכז"ל איזה עבודה שבלב זו תפלה ויכולין לזכות לתפלה שהוא דבר ה' שהוא שורש הכל יעיי"ש בליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן א' כי כולם הם בחי' לוויין זה מזה וכו' עד המלוה הגדול כי הוא בבחי' הבעל תפלה שהוא המלוה הגדול כי הוא בבחי' השורש עליון שהוא דבר ה' יעיי"ש, וי"ל דע"י מצות ספירת העמר כתקנה יכולין לזכות להג"ל וזה מרומז וספרתם לכם מ'מחרת ה'שבת ר"ת מ'לו'ה' כנ"ל גם ע"י ספירת העמר זוכין לקבלת התורה מחדש כידוע שהוא הכנה לקבלת התורה בחג השבועות והתורה מתחלת בבית ומסיימת בלמד תיבת ל"ב. והנה איתא בדברי חכז"ל לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימיות שבלב ומובא בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן ה' ועיקר השמחה היא בלב כמ"ש נתת שמחה בלבי וא"א ללב לשמוח אלא עד שיסיר עקמימיות שבלב שיהי' לו ישרת לב וכו' כמ"ש ולישרי לב שמחה ועקמימיות שבלב מפשיטין ע"י רעמים כמ"ש חז"ל וכו' ורעמים הוא בחי' קול שאדם מוציא בכח בתפלתו ומזה נעשה רעמים וכו' יעיי"ש, וי"ל דהנה ר'ע"ם' אותיות ע'מ'ר' וע"י ספירת עומר בכח כמו שנוהגין העולם, מזה נפשט העקמימיות שבלב וזוכין לישרת לב הרצון ללב טוב כמספר הספירה.

ובזה י"ל מה שמובא בדברי חכז"ל במסכת שבת על ר"א בן ערך

כאשר אתיקר תלמידו אמר על החדש הזה לכם החרש הי' לבם הגם בודאי יש בדבר הזה סודת נפלאות אין חקר אך י"ל ג"כ לרמוז כי אז הי' קודם ספירת העמר בהיותם במצרים הי' החרש הי' לבם הרצון כי כמו שהחרש אשר אינו שומע הרעמים ואין לבו נפשט מעקמימיות כן הי' לבם אז אף שזכו למה שזכו ביציאת מצרים רק לאחר שזכו לספור ימי הספירה זכו לישרת לב וזכו לקבלת התורה כנ"ל. גם י"ל כי הטעות הי' באותיות ריב החדש הזה לכם אמר החרש הי' לבם לרמוז על עקמימיות שבלב שהוא בחי' ריב היינו חלק לבם גם רמז סור מרע כי ס'ו'ר' בגימטריא צעקו מרע אותיות עמר הרצון לצעוק בעת ספירת העמר ועי"ז נפשט העקמימיות שבלב וזוכין לישרת לב ועשה טוב.

ובזה י"ל מה שאנו אומרין בכל לילה המזמור למנצח בנגינות וכו', ומכוונין בכל ספירה לתיבה אחת שבמזמור הזה ולאות אחת של ישמחו כי המזמור הלז הוא מכוון נגד מצות ספירת העמר אך קשה איך הארבע תיבות הללו למנצח בנגינות מזמור שיר על מה מרמזין אך י"ל דהנה הר"ת של הנך תיבות הם לב שם, והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן א' אך יש ג' מדות שהם מפסידין היראה התלוי' בלב וכו' תאוות אכילה ממון ומשגל כי ג' מדות אלו הם בלב וכו' בכל רגל משלש רגלים נתתקן מדה אחת מג' מדות הנ"ל וכו', וזה בחי' קרואי מועד אנשי שם אנשי שם זה בחי' ג' מדות הנ"ל שכ"א נקרא שם, יעיי"ש היטב בסעיף ה' ולפי"ז י"ל עפ"י ד"ק שגם בספירת העמר שזוכין לישרת לב כנ"ל ג"כ יכולין לתקן ג' מדות הנ"ל, וזה לב שם היינו כנ"ל ובוזה יש להבין מה שמובא בעדיות פרק ב' משנה י' דרע"ק ס"ל דמשפט רשעים בגיהנם י"ב חדש וריב"נ ס"ל מן פסח ועד העצרת יעיי"ש, ויש להבין אמאי דוקא מפסח עד עצרת אך י"ל דלעולם יש להם לרשעים לטעון דהם טרודים ביצרם והם כמו אנוסים דאיתא בגמרא ברכות דכתיב וייצר בשני יודין אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי אך לפי הנ"ל דע"י מצות ספירת העמר יכולין לזכות לישרת לב ממילא שיכולין להתגבר כנגד היצה"ר אשר מדור שלו הוא בחלל השמאלי שבלב כמובא בליקוטי קמא סימן ו' ובשביל זה העונש גיהנם הוא כמו מפסח עד העצרת יען שלא שמרו מצות ספירת העמר שעל ידו יכולין להתגבר כנגד היצה"ר שבלב ולתקן כל המדות רעות שבלב ולזכות לישרת לב כנ"ל, ועתה נא ידידי יקירי וחביבי לקיים עצת רבינו ז"ל של התבודדות שהוא דבר השווה לכל נפש מקטן ועד גדול וכו' ואם אין לך פנאי רק שעה מועטת ג"כ טוב ותוכל לדבר אז לפני השי"ת בקשות על כל מה שחסר לך בעבודת השי"ת ובפרט לבקשו יתברך שיעזור לך שיהי' בני ביתך יראי ה' כי זה הוא העיקר גם על פרנסה ברחבה שתוכל

ליתן צדקה ולקיים תן לו משלו וכו' ותלך בדרך טובים ותהא שם שמים מתאהב על ירך גם ללמוד בכל יום או בלילה איזה שורת בליקוטי מוהר"ן בלי נדר ולהתפלל בליקוטי תפלות בכל יום איזה שורות או יותר בודאי טוב וללמוד עכ"פ סעיף בשלחן ערוך הכל בל"ג יה"ר שתזכה ללמוד וכו' ולקיים הכל בתוך הרחבה ונחת יה"ר שנזכה לאמונה שלימה בכל הבחי' ולצפות לישועה ולעבדו ית"ש בשמחה ונזכה לראות במהרה במהרה לקיבוץ גלויותינו ולבנין בית מקדשנו, דברי ידיך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון הנני דו"ש בנך כמר שמחה בונם שיחי'.

הנה מובא בספר הקדוש ליקוטי הלכות פסח הלכה ט, וזה הלשון וזה בעצמו בחי' מנחת העומר שעורים שהיא בדיקו דאשת חיל שהם כלל ישראל כמבואר בזהר וכו' יעיי"ש, י"ל כי בזה המנחת העמר הוא בדיקו וכו' כי כמו הסוטה נבדקת בהמנחה ובהמים אם טהורה היא כן בדיקו דאשת חיל הם כלל ישראל ע"י המצוה של ספירת העומר אם זוכה לספור ספירת העומר בשלימות, אזי הסימן כי טהור הוא וזוכה לקבלת התורה מחדש בחג השבועות וכן מבואר בלשון הזהר שאומרין בתיקון ליל שבועות יעיי"ש, וי"ל כמו שכתוב וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע ודרשו רז"ל ומובא בפרש"י ז"ל גשא אם היתה יולדת בצער יולדת בריוח וכו', י"ל גם כאן דע"י מצות ספירת העומר זוכה להתגלות בתורה ועבודה לא ע"י צער כי התגלות היא בחי' לידה שהתורה היתה נעלמת ממנו כמבואר בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן לו על פסוק בקרוב עלי מרעים יעיי"ש, יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן עג כי מ"ט ימי הספירה הם כנגד מ"ט שערי תשובה שהם בחי' מ"ט אותיות שיש בשמות שנים עשר שבטי י, י"ל רמז לזה שאנו אומרין אחר ספירת העומר למנצח בנגינות ואיתא שצריך לכוון בכל יום אל תיבה אחת של המזמור הנ"ל ואל אות אחת של ישמחו, י"ל כי תיבה הוא רמז על תשובה בלשון תרגום תיבו היינו כי יש מ"ט שערי תשובה וזה מ"ט אותיות של ישמחו מרמו על מ"ט אותיות של שבטי י, והארבע תיבות של למנצח בנגינות מזמור שיר מרמו שהכל נמצא בספר תהלים של דוד המלך נעים זמירות ישראל כמבואר בדברי רבינו ז"ל בהתורה ע"ג הנ"ל, יה"ר שנזכה לקיים מצות ספירת העומר כרצונו ית"ש בתוך שאר ישראל ונזכה גם להרגיל באמירת תהלים כראוי ונזכה ע"ז לתשובה שלימה בתוך הרחבה ונזכה לגאולה שלימה במהרה במהרה ברחמים גדולים וברחבה ובנחת, הנני דו"ש בנך היקר כמר שמחה בינם שיחי' יה"ר שיהי' ירא שמים ותשמחו בצאצאיכם שמחה של מצוה, ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

נא תמחול לעיין בכל הנ"ל.

הנה איתא במסכת סוכה דף מה: כל העושה איסר לחג באכילה ושתי מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן יעיי"ש. ויש להבין מאי זה האסרו חג. אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן א' ס"ק ה' צריכין לזוהר מאד בכבוד יו"ט ולקבל השלש רגלים כראוי כי ע"י מצות השלש רגלים עי"ז זוכין לתקן השלש מדות הנ"ל כי בפסח נתתקן תאוות ממון וכו', בשבועת נתתקן תאוות משגל וכו' בסוכת נתתקן תאוות אכילה וכו' יעיי"ש. והנה ידוע כי בכל בחי' בקדושה נכללין כל הבחינות כמו שמצינו שבכל מצוה תלוין כל המצות. וי"ל כי אף שכל רגל הוא תיקון מיוחד למדה אחת עכ"ז בכלל רגל נתתקן כל המדות כנ"ל אך הוא בכלל וכל רגל מיוחד למדה אחת ואם שגיתי השי"ת בטובו יכפר בעדי ולזה צריכין לעשות אסרו חג לאסר ולקשר החג על כל השנה להיות תיקון להמדות הנ"ל וזה אסרו חג בעבותים והנה עבות נקרא שלשה כמו שמצינו בהדס שצריך להיות תלתא תלתא היינו לקשר כל חג בתיקון כל השלשה מדות בפרט במדה אחת ובכלל כל המדות והנה מה שצריכין לאסר ולקשר את החג ע"י אכילה ושתי דוקא י"ל עפ"י מה שמצינו במדרש שיר השירים א' ז' מעשה באשה אחת בצידון ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה אתון גבי ר"ש בן יוחאי בעיין למשתבא דין מדין אמר להון חיכוון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ומשתה כך אין אתם מתפרשים זה מזה אלא מתוך מאכל ומשתה הלכו בדרכיו ועשו יו"ט וכו' הלכו להם אצל רשב"י ועמד והתפלל עליהם ונפקדו יעיי"ש היטב כמו כן י"ל גם כאן כשם שההתקשרות בחג הי' ע"י אכילה ושתי שמביא שמחת יו"ט כן ההתפרשות ג"כ צריך להיות ע"י אכילה ושתי וזה מביא לקשר ולאסר את החג בתיקון המדות לכל השנה כנ"ל גם בעל המאמר הלז כל העושה איסר לחג הוא ר"ש בן יוחאי יעיי"ש ולשיטתו אזל כנ"ל.

ומה שנחשב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנת המזבח י"ל כי רמז הוא על שלשה מדות הנ"ל שהביא רבינו ז"ל כנ"ל כי בנין מזבח מרמז על תיקון תאוות ממון כאשר מצינו אצל דוד המלך כאשר רצה ארזונה ליתן לדוד המלך מקום המזבח והכלים בחנם לא רצה דוד המלך רק לקנות במחיר כמובא בשמואל בסופו והוא בחי' שבירת תאוות ממון וקרנת המזבח רמז על קרבן חטאת שדמו טעון על ארבע קרנות וחטאת מביאין על פגם הברית של עריות ח"ו גם על פגם אכילה של איסור כרת כגון חלב ודם ופיגול ונותר נמצא כי ע"י חטאת נתתקן לפעמים פגם תאוות משגל שמביא לידי החטא ר"ל גם על פגם תאוות אכילה שמביא לידי החטא של אכילה שנתחייב עלי' החטאת וע"י האיסר וההתקשרות של החג ע"י אכילה ושתי יכולין לבא לתיקון המדות שזוכין ע"י החג ולא נבוש ולא נכשל לעולם ועד יה"ר שנזכה לתקן כל המדות רעות ונזכה לקיים מצות ספירת העמר בכל פרטי' וכו' שהיא תיקון המדות כידוע ונזכה לקבלת התורה הקדושה בשלימות וללמוד וללמד ולשמור ולעשות

ולקיים את כל התורה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת עפ"י ה' וביד משה ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל וזוכה לגאולה שלימה במהרה בימינו א"ס.

הנה בפרשת לחם הפנים כתיב ונתת על המערכת לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה ופרש"י ז"ל שאין מן הלחם כלום לגבוה רק הלבנה והיא אזכרה ללחם שעל ידה הוא נזכר למעלה ויש לדקדק איך הלבנה היא אזכרה ללחם מה שייכת לבנה ללחם. וי"ל בדרך פשוט כי הנה מצינו בבבא בתרא עד שלא יאכל אדם יש לו שני לבבות ואחר אכילה יש לו לב אחד היינו שדעתו שלימה. והנה בודאי הן אכילה הוא לחם כי עיקר הסעודה נקרא על שם הלחם והנה מצינו בגמרא שבת כי הן הוא לשון אחת דכתיב הן יראת ה' היא חכמה שכן בלשון יתגי קורין לאחת הן והנה תיבת לבנה הוא ל'ב' ה' ה' היינו לב אחד חאת היא ע"י אכילת לחם ולפי"ז שפיר שייך לבנה ללחם.

העיר ה' את רוחי בשב"ק העבר בלמדי פרקי אבות ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה ופירש הרע"ב ז"ל מי ששומע חרפתו ושותק י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ו' ס"ק ב ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק וכו' יעיי"ש נמצא כי כאשר זוכה למדריגה הזאת אינו צריך לתענית וסיגופים לתשובה רק לידום ולשתוק על בזיונו ואינו צריך להחליש את גופו ע"י התעניתים וסיגופים כנ"ל יה"ר שזוכה לתשובה שלימה באמת כרצונו ית"ש ועתה אבקשך שתמחול לעיין בכל מקום שכתבתי יעיי"ש כדי שתדע היטב הענין באר היטב ולא נבוש בעה"ז ולא נכלם לעה"ב בתוך שאר כלל ישראל. הנני דו"ש בנך היקר שמחה בונם שיחי' יה"ר שיהי' ירא שמים ולגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט בתוך הרחבה ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ה יום הנותן ליעף כ"ח' לספירה תש"ב לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חר"ג ירא חרד על דבר ה' וכו' מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל ויוציאם מצרה לרחצה וכו' ויקבץ גליותינו לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה תשואת חן חן לך על מכתבך היקר ובפרט על דבר טוב שזכית לקבוע מקום לתפלתך עם חסידי ברסלב שיחי' והוא ממש מה שאמרו חכז"ל משל לנכנס לחנותו של בושם וכו' י"ל כי בושם הוא רמז ליראת ה' כדכתיב והריחו ביראת ה' וידוע דברי רבינו ז"ל שאמר שהוא האוצר של יראת שמים

הנה שמעתי אמרים בשם ידידינו היקר וותיק וחסיד וכו' ר' יצחק ג"י בריטר מוארשא שאמר על המתקרבים לחסידי ברסלב ובאים לביהכ"ס כי זה מה שאמרו חז"ל על תיבת נח כי מי שהתיבה קולטתו נשאר בה ויפה דיבר כי באמת אנו רואין כי יש אשר נתעוררו ובאים לביהכ"ס דברסלב ורואין דבר שאין נוח להם ונדמה להם לדבר זר ועי"ז הם מתרחקים משם ח"ו ואלו שזוהבים באמת ממתנת חנם להתקרב עומדים בנסיון ודנים הכל לכף זכות וזוכין למה שזוכין להתקרב ולהתקשר לרבינו הצדיק האמת נמ"ח זצ"ל שהוא העיקר והיסוד שהכל תלוי בו כמובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן קכ"ג ומובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן ס"ו ס"ק ד' שכל יהדותו תלוי בזה כגון לנסוע לצדיק אמתי יעיי"ש אך מזמינין לו מניעה וי"ל שגם בתיבת נח היו באים ג"כ בהמות וחיות ועופת יותר משנים שנים ויותר משבעה שבעה אך י"ל שלא השתיתו את דרכם כ"כ והיו רואין ג"כ לכנוס לתיבה אך לא כל כך זכים כמו השנים שנים והשבעה שבעה ונזדמן להם בהתיבה מניעות עד שלא היה נראה להם התיבה להנצל שם ובעבור שלא היו רואין כ"כ הלכו משם אך השנים שנים והשבעה שבעה שהיו באמת זכים וראוין הם עמדו בהנסיון והיה נוח להם התיבה ונשארו חיים וקיימים והיה מהם בנין עולם אשרינו שזכינו עד כה להתקרב לרבינו ז"ל יה"ר שנזכה עוד להתקרב לרבינו ז"ל בזה ובבא.

גם מצאתי קודת רוח מדבריך הנעימים שכתבת אודת המצב הפרנסה אשר שקטה כעת ואין פדיון עכ"ז ת"ל אתה מתחזק ומצפה לישועת ה' כתיב טוב ה' לקוויו וכו' בודאי יעזור השי"ת כמובא ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך אשרי כל חוסי בו יש לפרש אח לא פדה יפדה איש לא פדה הרצון אפילו אם הגיע עת אשר לא פדה כי שקטה הפדיון עכ"ז יעזור השי"ת אשר יפדה אח"כ אי"ש ר"ת אין ש"ם י"אוש. א"ח ר"ת אחי ח'זק הגם לא פדה כעת עכ"ז יעזור השי"ת יפדה אח"כ כי אין ש"ם י"אוש והעיקר כדברי רבינו ז"ל בלק"ת סימן ה' תקעו אמונה העיקר הוא האמונה וצריך כ"א לחפש את עצמו ולחזק את עצמו באמונה וכו' יעיי"ש ולהיות בשמחה תמיד יעיי"ש בספר המדות מי שהוא שמח תמיד עי"ז הוא מצליח ומובא במראה מקומת מהרב הגאון מטשערין ז"ל שמובא במדרש רבה וישב ויהי יוסף איש מצליח גבר קפוח ומפרש המתנות כהונה איש מקפיץ צהל ושמח וכו' יעיי"ש. ומובא בדברי רבינו ז"ל בלק"ת סימן מ"ח בסופו והעיקר להיות בשמחה תמיד וישמח עצמו בכל מה שיוכל ואפילו ע"י מילי דשטותא לעשות עצמו כשוטה ולעשות עניני שטות וצחוק או קפיצות ורקודים כדי לבא לשמחה שהוא דבר גדול יעיי"ש. וי"ל דזה הענין איש מקפיץ וכו' שהיה עושה קפיצות וריקודים וכו' וי"ל בדרך צחות מה שאיתא במסכת שבת דף ה' דבן עזאי ס"ל מהלך כעומד דמי ומובא בתוס' ד"ה בשלמא בשם הירושלמי על דעתא דבן עזאי אין אדם מתחייב על ט' אמות בר"ה לעולם דיעשה כמו שהונחה על כל אמה ואמה ויפטר ומשני

משכחת לה בקופץ יעיי"ש. והנה ידוע דאדם ישראלי צריך להיות בחי' מהלך לילך מדרגא לדרגא ולא בחי' עומד ועל דעתא דבן עזאי צריך להיות דוקא ע"י קפיצה כדי לבא לשמחה ואז יוכל להיות מהלך באמת לילך ממדריגה למדריגה יותר עליונה אבל מהלך כדרכו בלי קפיצה היינו שמחה נחשב לעומד יהיר שנזסה לשמחה אמתיות לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

הנה יש לדקדק מה זה יומא דפגרא בפסח שני לדיןן הא ציבור אינן נידחין לפסח שני אך י"ל דזה בעצמו מה שאנו רואין שגם יחיד אינו נדחה לגמרי רק אומרין לו המתן תזכה ג"כ לעשות פסח שני ביום י"ד לחדש שני מזה אנו שמחין על אשר אין שום נדח וי"ל רמז כי יום י"ד לחדש השני אשר מזלו שור ויוסף הצדיק נקרא שור כידוע וזה אשר אין שום נדח זה בא מכח הצדיק יסוד עולם בחי' יוסף אשר הוא מתקן את כל העולם כידוע י"ד רמז על יד שור הוא הצדיק יס"ע הנ"ל בזכותו וכוחו יש תקוה לכל הנדחים בל ידחו לגמרי וזה מרמז אשר הפסח שני הוא ביום י"ד לחדש אייר אשר מזלו שור כנ"ל.

אשריך אשר ת"ל זכית להיות בהילולא רבא קדישא של הרשב"י זצ"ל זי"ע ועכ"י אכ"י"ר יש לדקדק מה שאנו אומרין ל"ג בעומר ולא ל"ג לעומר כמו שאנו סופרין בספירה אך י"ל כי ל"ג ב'ע'מ'ר' בגימטריא מ'ש'ה' הנה איתא בספרים הקדושים כי נשמת רשב"י הקדוש הוא נשמת מרע"ה ומה שאנו אומרין ל"ג בעומר ולא ג"ל בעמר כמו שאנו סופרין מספר המועט קודם למרובה. אך י"ל שהוא רמז על הקבלה אשר גילה התנא הקדוש והנורא רשב"י זצ"ל והנה לימוד הקבלה מובא בש"ך ז"ל הלכות ת"ת יו"ד סימן רמ"ז יש שכתבו שלא ללמוד קבלה עד שיהא בן ארבעים שנה בעבור שצריך קדושה וטהרה חריזות ונקיות לזה וכו' יעיי"ש א"כ הלימוד הוא במספר המרובה ובודאי צריכין ללמוד גם על ימים הקודמים לתקן גם הימים הקודמים כדכתיב ואברהם זקן בא בימים ומובא בספרים שבא עם כל הימים אף עם ימי ילדותו. הנה הצירוף של ק'ב'ל'יה' מובא בליקוטי מוהר"ן קמא סימן י"א ס"ק ה'. השתחוו ל'ה' ב'הדרת קודש נמצא הצירוף הוא למפרע היינו כנ"ל ה'ריעו ל'ה' כ'ל ה'ארץ ר"ת ה'ל'כ'יה' יעיי"ש נמצא כי הצירוף של קבלה הוא למפרע י"ל ללמוד גם על הימים הקודמים לתקן גם אותם והלכה הוא כסדר מילדותו כסדר ולזה י"ל שאנו אומרין ל"ג בעמר כי לימוד הקבלה שנתגלה ע"י התנא הקדוש רשב"י זצ"ל מספר המרובה הוא קודם במעלה ואח"כ מעלין גם המספר המועט היינו ימים הקודמים אולם לימוד ספרי רבינו הקדוש ותלמידיו הקדושים בודאי הם טובים לכל נפש מקטן ועד גדול כ"א לפי בחינתו כי כולם הם עצות טובות וישרות לקיים התורה המצות כולם נכוחים למבין וישרים למתצאי דעת ונכלל בהם הקבלה הקדושה כידוע.

עיין במסכת ברכות דף כ"ז ת"ר מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר"י

א"ל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל רשות בא לפני ר"ג א"ל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל חובה א"ל והלא ר"י אמר לי רשות א"ל המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לביהמ"ד כשנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל וכו' א"ל ר' גמליאל חובה וכו' ה"י ר"ג יושב דורש ור"י עומד על רגליו עד שרננו כל העם ואמרו לחצופית המתודגמן עמד ועמד אמרי עד כמה נצערי' תיזל בריה אשתקד צערי' בבכורת במעשה דר' צדוק צעריה הבא נמי צעריה תא ונעבריה וכו' אמר ר"ג תואיל דהבי הנה איזיל ואפייסיה וכו' א"ל נעניתי לך מחול לי וכו' ואותו תלמיד ר"ש בן יוחאי הנה ופירש"י ז"ל ואותו תלמיד ששאל תפלת ערבית רשות או חובה רשב"י הוא יעיי"ש כל הסוגיא ותבין היטב בעזה"י. יש לדקדק היתכן שיעשה רשב"י הקדוש אף בהיותו צעיר בבחי' תלמיד עכ"ז איך נצמח מחלוקת כזאת על ידו. אך י"ל ע"פ ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ו ס"ק ח' כי השלום תלוי בדעת וכנ"ל ומחלוקת הוא היפך הדעת אך יש מחלוקת שהוא לשם שמים שהוא באמת דעת גדול מאד יותר מהדעת של שלום כי באמת זאת המחלוקת היא אהבה ושלום גדול כמו שאמרו חכז"ל את הב בסופה לא חו משם עד שנעשו אהבים זה לזה וכו' וזה בחי' משה כי משה בחי' הדעת שהוא בחי' מחלוקת לשם שמים וע"כ מ'ש"ה הוא ר"ת מ'חלוקת ש'מאי ה"לל שהם בבחי' מחלוקת לשם שמים וכו' יעיי"ש. וי"ל דכוונת רשב"י הקדוש ה"י בזה אחר שראה כי ר"ג היה מצער שתי פעמים לר"י עד שרננו כל העם גם מקודם כדאיתא בבכורת דף לו. לזה עשה עתה מחלוקת לשם שמים כנ"ל ומה המחלוקת נצמח באמת אהבה ושלום גדול שהלך ר"ג בעצמו לפייסו לר' יהושע ונתפייס ובודאי נעשו אהבים ביתר שאת אשר היה מקדם ומה שאמר הש"ס ואותו תלמיד רשב"י הנה ופירש"י ז"ל הוא ויש לדקדק מה לשון הוא דהוא לשון זה אך י"ל דבאמת אור של רשב"י זרח גם עתה צא ולמד מהכח המושך על ההילולא שלו שנמשכים אלפים אנשים על ציונו הקדוש גם כל השנה יש כיסופים וגיגועים להמשך אליו כי אורו זרח תמיד כי הוא גילה אור תורה סתרי תורה אשר לא ניתנה רשות לגלות לשום בר נש עד אליו כמובא לזה פירש"י ז"ל הוא ובש"ס כתיב הנה ולא הוא כי הנה לשון עבר והוא לשון זה כי אורו זרח תמיד כנ"ל.

מה שכתבתי על לא פדה יפדה נזכרתי ששמעתי מאחד בדרך צחות על השלשה היבות לא פדה יפדה בדרך הנ"ל אף שלא פדה עכ"ז יפדה אך ואיר ה' עיני לפרש גם תיבת א'ח' ותיבת איש כנ"ל וי"ל עוד יפדה איש הרצון כי השי"ת איש מלחמה יפדה את ישראל כדכתיב והוא יפדה את ישראל ובסליחות לשני קמא כתיב ויחיש עת פדיון ומזאת הירידה אשר שקט הפדיון יצמיח השי"ת הפדיון הגדול האמת ויחיש לנו גאולתינו ופדות נפשנו בב"א.

בא אחי חזק חזק אחי יקירי אנו אומרים בעל מלחמות זורע צדקות מצמיח ישועת וכו' נא גם בתג השבועת הבע"ל תתפלל עם חסידי ברסלב תתקור ותדרוש

אם יהיו ניצודים בליל שבת בבית החסידים תהיה גיב חבר עצמם ותתפלל עמם בבקר השכם בעת רצון שדם מתפללים ותוכה לקבל התורה הקדושה בחדש ובעזה"ת תקבל גם קמח שפע גשמיות ושפע רוחניות כמובא בדברי חכרל הכפר והלחם ניתנו כרוכים מן השמים ושם רבינו ז"ל עולה בגימטריא קמח כידוע כי כל השפעות מן הצדיק יס"ע כמובא בליקוטי קמא סימן ע' יעיי"ש. דברי ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ומברכך בשמחת החג השבת העל העני דרש בנך כמר שמחה בונם שיחי' יה"ר שיזכה לקבלת התורה ומצות ויראת שמים.

אפרים

ב"ה מספר אה"ב"ה לספירה השיג לפ"ק ירושלים עיה"ק תוב"א.

החזק"ש אל כבוד ידידי יקירי חביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח ורג נאמן רוח וכו' מו"ה הלל נ"י. ת"ל אתנו החזק"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל ויוציאם מצרה לרחוק וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

במסכת ב"מ דף פ"ה אר"י אמר רב מאי דכתיב מי האיש הזכר וכו' על מה אבדה הארץ וכו' עד שפרשו הקב"ה בעצמו על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם אר"י אמר רב על שלא ברכו בתורה תחלה יעיי"ש ויש לדקדק מאי הן מדה כנגד מדה אך י"ל דהנה ידוע בדברי רבינו ז"ל כי ארץ מרמו על אמתה דכתיב שכן ארץ ורעה אמונה וכתיב בפסוק ירמי' אבדה האמונה וי"ל כי על תורה שבכתב היו מברכין ברכת התורה לפני אב"ל על תורה שבע"פ לא היו מברכין ברכת התורה כי סברו שהעיקר היא תורה שבכתב ותורה שבע"פ נכלל בתורה שבכתב והוא כדעת ר' הונא במסכת ברכות דף י"א על מקרא צריך לברך ור"י ורב ס"ל דאף לתלמוד צריך לברך והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"א ס"ק ו' ושלימות התורה הוא ע"י תורה שבע"פ וכו' וכשהתורה יש לה שלימות וכו' ואזי משפעת בכל החכמות ונמתקים כל הדינים יעיי"ש ומובא בסימן י"ב ותורה שבע"פ הינו שכינתא כמ"ש מלכות פה ותורה שבע"פ קרינו לה וכו' יעיי"ש ובתורה ר"ז כי עיקר תורה שבע"פ הוא תלוי בצדיקי הדור וכו' יעיי"ש.

זה י"ל על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם לפניהם דייקא הוא תורה שבע"פ אשר ניתן לצדיקים חכמי הדור שהם ידרשו את התורה ב"ג מדות שהתורה נדרשת שהיא תורה שבע"פ ובזה שלא היו מברכין על תורה שבע"פ היה נראה שלא היתה התורה שבע"פ חשובה להם כ"כ כראוי שהוא שלימות כל התורה שבכתב כנ"ל ועיי"ז נענשו בעונש כזה שאבדה הארץ שנסתלקה השכינה ואבדה האמונה בחי' תורה שבע"פ ורב לשיטתיה אזיל שהוא בעל המימרא הלז דאמר

רב יהודא אמר רב על שלא ברכו בתורה תחלה והוא ס"ל במסכת ברכות דף י"א דאף לתלמוד צריך לברך כנ"ל ובוה י"ל מה שאנו מברכין ג' ברכות על התורה היינו לעסוק בדברי תורה והערב נא שהוא ברכה לפני עצמה לפי דעת האר"י ז"ל וברכת אשר בחר בנו וכו' אך י"ל דברכת אשר קדשנו וכו' לעסוק בדברי תורה קאי על תורה שבכתב והערב נא וכו' קאי על תורה שבע"פ כי באמת ע"י הדרשות שדרשו חז"ל שאדם הוגה בהן ומוצא בהן טעם ועריבות ומסיים המלמד תורה לעמו ישראל שהוא יתברך מלמד איך לדרוש ולהגות לכוון לאמיתה של תורה ולקבל משפטי הנהגות ישרות מכל הלימודים כדברי רבינו ז"ל בתורה ס"א הנ"ל וכ"ז זוכין ע"י אמונת חכמים ונתרבים ספרים בחי' תורה שבע"פ כמובן יעיי"ש וברכת אשר בחר בנו י"ל כי לכאורה קשה מאי זה שאנו אומרים ומברכין להשי"ת אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ולא נדע מדברי חז"ל שהקב"ה חזר על כל אומה ולשון לקבל את התורה ולא רצו לקבלה אך י"ל כי לכל אומה ולשון רצה הקב"ה ליתן רק התורה בדרך הפשוט והוא ג"כ חוקים ומשפטים צדיקים אשר יש ויש זכיה גדולה לקבל ולקיים ולא רצו גם בזה אבל לנו בחר השי"ת באמת מכל העמים ונתן לנו את תורתו ודייקא היינו תורת ה' שהיא בחי' נסתר כידוע מדברי רבינו ז"ל בתורה חותם בתוך חותם ליקוטי קמא סימן כ"ב כי לנו נתן כל התורה אשר היתה כתובה אתו יתברך במרום שעשועי יום יום וידוע דברי רבינו ז"ל שם וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא וכו' שיהיה נעשה וכו' מבחי' נשמע בחי' נסתר וכו' בחי' תורת ה' יהיה נעשה מזה בחי' נעשה בחי' נגלה ויהיה לו בחי' נשמע גבוה יותר וכו' יעיי"ש וע"ז אנו מברכין להשי"ת ביחוד וי"ל דע"ז קטרגו המלאכים שאמרו תנה הודך על השמים שהם רצו שההוד של התורה היינו הנסתר יהיה נשאר בשמים להם ולישראל ליתן רק הנגלה אבל משה רבינו נצח אותם ואמר כלום למצרים ירדתם כלום משא ומתן יש ביניכם וכו' הרצון כי ישראל ראויים ג"כ לפנימיות וסתרי התורה ע"י שנזדככו במצרים בשיעבוד מצרים ויש להם בחירה ע"י הטרדות משא ומתן ויש להם יצה"ר וכופין את יצרם ובחרים בחיים והטוב ראויין הם לזכות גם להטוב והגנוז היינו סתרי תורה כנ"ל.

והנה איתא בש"ע או"ח סימן מ"ז ברכת התורה צריך לזוהר בה מאד יעיי"ש וי"ל כי ר"ת צ'ריך ל'זוהר ב'ה מ'אד הם אותיות ב'צ'ל'ם רמו לדברי חז"ל אבות פרק ג' חביב אדם שנברא בצלם והנה שמעתי בשם רבינו ז"ל שאמר כי כאשר לומד אדם כל הש"ס זוכה לצלם אלקים וי"ל כי ע"י התורה היינו ע"י חכמת התורה זוכה האדם לצלם כדכתיב חכמת אדם תאיר פניו וידוע כי עיקר החכמה היא חכמת התורה ושאר החכמות הם בטלות כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ה כי עיקר החכמה לקנות שלימות אינם רק חכמת אלקות וכו' יעיי"ש ובסימן ק"א נמצא שעיקר שם אדם בחי' השכל האמתי דהיינו חכמות התורה

שהוא בחי' אנפין נהירין בחי' הרחקת ושבירת כל התאוות ומדות רעות כנ"ל וכו' יעיי"ש.

ובזה י"ל הא דחשיב התנא רע"ק במשנה שם חביב אדם שנברא בצלם י"ל היינו ע"י התורה שבנגלה כדברי רבינו ז"ל כשלומד כל הש"ס, חביבין ישראל שנקראו בנים למקום י"ל ע"י הרחקת ושבירת כל התאוות ומדות רעות כי ישראל בשרשם הם מרחקין מכל התאוות ומדות רעות כי נקראו בנים למקום והם מושרשים בע' פנים של תורה כדברי רבינו ז"ל בסימן ל"ו יעיי"ש וידוע כי קב"ה ואורייתא וישראל חד הוא.

חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה י"ל שקאי על סתרי תורה כי מסיים התנא כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו תורת רמוז על תורת ה' היינו סתרי תורה וג' ברכת התורה נרמז בהשלשה בחי' הנ"ל חביב אדם שנברא בצלם היינו התורה שבנגלה נרמז בברכה ראשונה לעסוק בדברי תורה וברכת והערב מסיים המלמד תורה לעמו ישראל י"ל היינו שילמד ויקבל מכל הלימודים משפטי אמת שידע איך להתנהג להרחיק ולשבר כל התאוות ומדות רעות כנ"ל וזה בחי' בנים כנ"ל וכלי חמדה היינו סתרי תורה הוא ברכת אשר בחר בנו וכו' כנ"ל יה"ר שנזכה לומר ברכת התורה מלה במלה בתוך הסידור ובכוונה עכ"פ פירוש המלות בפשיטות ולשמוח ולקבל התורה בכל יום מחדש כאילו היום ניתנה כדברי חזו"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כאשר אנו אומרים גותן התורה שהוא לשון הוזה ונזכה לשמוח ג"כ בנתינת התורה בכל יום ונזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל התורה כרצונו ית"ש ולעבדו בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך כלל ישראל ותהיה קורת רוח להשי"ת מישראל בכל מקומת מושבתם.

ובהנ"ל יש להבין מה שתיקנו חזו"ל הברכה שניה של ברכת התורה היינו והערב נא כל נוסח הברכה בלשון תפלה והערב נא וכו' ונהיה אנחנו וצאצאינו וכו' כי מבואר בליקוטי הלכות הלכות ר"ח הלכה ז' ס"ק י' כי תפלה בחי' מלכות בחי' לבנה בחי' תורה שבע"פ כידוע יעיי"ש לזאת הברכה שניה והערב נא שהיא כנגד תורה שבע"פ כנ"ל מדברת בלשון תפלה שהם בחי' אחד ע"כ בחי' ראוי ונכון להאריך בהברכה ולהתפלל בכל לב והערב נא וכו' את דברי תורתך בפינו שנגיש עריבות ונעימות בהתורה ונהיה אנחנו וצאצאינו וכו' כולנו יודעי שמך וכו' והוא תפלה על צאצאינו וצאצאי צאצאינו וצאצאי ישראל שכולם ידעו שמו יתברך וכו' וצריכין אנחנו מאד לזה בא וראה שגם סוף הברכה זאת ה'מלמד' תורה' לעמו' ישראל' הר"ת והסופי תיבות יחד עולים בגימטריא תהלים עם האותיות מספר תין שהוא תפלה כנ"ל בחי' תורה שבע"פ כנ"ל יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בלקו"ת סימן ע"א אשרי הזוכה להרגיש נעימות בתורה וכו' יעיי"ש יה"ר שנזכה ברחמיו לזה א"ס.

ועתה אתה ברוך ה' לאשר שאני מכיר בך שזכית ברחמי הגדולים להיות
 נאמן רוח לישא וליתן באמונה אשרי חלקך בזה ובבא העיר ה' את רחי בדבר
 הסיכסוך שיש בינך וביני וכו' לאשר שהכתב לא נכתב כראוי וכנכון וכן הדבר
 שתשאל להרב אשר יתווד הדבר להוסיף לך על הסכום בדבר טענות ותביעות שלך
 אם הוא בהיתר גמור ההוספה כי ידעתי בך שאתה חושש כגון זה בדבר עסק שלך
 להתרחק מן דררא דממונא בחששא דחששא ובעזזיית מובטחני בך כי בחדאי תלך
 לבטח דרכך ותהיה איש מצליח ויצו ה' אתך את הברכה באסמיך ודרשו חז"ל בדבר
 הסמוי מן העין. ועתה לכה ונחכה בדבר הנהגתך במסחר שלך אשר לכאורה נראה
 כמו כסילות אבל באמת אין זה כסילות כי אתה רוצה להרחיק עצמך מדררא
 דממונא דאיסורא עד קצה אחרון כי באמת משא ומתן באמונה הוא דבר גדול מאד
 נעלה והיא שאלה ראשונה ששואלין לאדם נשאת ונתת באמונה אשרי האיש שזוכה
 להשיב הן ובאמת היד ה' תקצר כי הרבה רוח והצלחה לפניו ויכול השי"ת ליתן
 ברכה בכל אשר תעשה ובפרט להציל אותך משום נזק ובפרט מדאקטורים ורפואת
 ר"ל ובאמת עצת ה' היצה"ר היא כסילות כי נקרא מלך זקן וכסיל אבל היצר טוב
 נקרא מסכן חכם כי זהו החכמה האמתיות לילך בתמימות ובפשיטות ובאמת אנו
 רואין אשר החכמים הלוקחים בעצמם הריות אשר לפי שעה נדמה שהם מרויחים
 ואוספים ממון הרבה אבל הכתוב אומר יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב י"ל
 מה שאנו מבקשין על פרנסה בהיתר ולא באיסור הלא די לומר בהיתר וממילא נדע
 לא באיסור רק י"ל כי הדיבורים ולא באיסור הם מורין על בקשת בהיתר הרצון
 שתהיה הפרנסה בהיתר גמור בלי שום חשש איסור ואם חז"ל אין אנו זוכין לזה
 כי לזה צריכין זכיה גדולה אנו מבקשין עכ"פ להיות הפרנסה לא באיסור ובאמת
 מצינו אצל המן שלא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר גם היום הפרנסה היא
 בחי' מן רק שהיא מלובשת בטבע דעשיה או במשא ומתן או במלאכה אבל הכל
 הוא בהשגחתו יתברך ואיתא בספר ארן העדות כי מ"ך ה'יא' אותיות אמונה שהכל
 תלוי באמונה וע"י אמונה זוכין לכל טוב גם אנו רואין כי התמימים הפשוטים
 מצויה בהם יותר עשירות וגדולה מכת החכמים הנקראים בשם קאפ מענטש אקעניר
 מלומדי לשונת וחכמות חיצוניות כי הם נציבים אצל התמימים הפשוטים הנגידיים
 והגבירים ומקבלין פרס חדשי מהפשוטים ההולכים לתומם אף כי הנגידיים והעשירים
 הם חכמים ג"כ אבל חכמתם היא מפשיטות כי מזל מחכים אבל החכמים
 מחמת לימודם חכמות ולשונת הן הן נציבים ומשרתים אצל התמימים
 כזאת ראינו גם בחוצה לארץ להבדיל וגם בארצנו הקדושה יה"ר שנזכה לאמת
 ותמימות ופשיטות ולכל טוב בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון בתוך שאר כלל
 ישראל והעיקר שנזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו בקרוב ויקיים הכתוב ומלאה
 הארץ דעה את ה' ידיך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ב יחי' דו"ש ושלוש ביתו הטוב.

ב"ה א"ך טוב לישראל לחדש אייר ל' איחל לספירה תשי"ג לפ"ק ירושלים
עיה"ק ת'ו'ב'ב'א'.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי הרבני החסיד הנגיד יקר ערך
נאמן רוח מכסה דבר חו"נ נדיב לב וכר מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזו"ש ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהן
ויוציאם מצרה לרוחה וכר ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו
משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

הנה בל"ג בעמר הלולא של התנא הקדוש והנורא וכר רשב"י זצ"ל
זכותו כדאי שיגן עלינו ועכ"י בכל הישועות בגשמיות ורחמינות ולגאולה שלימה
במהרה במהרה בימינו בקרוב א"ס.

יש להבין מה שאנו אומרים וקוראים היום בשם ל"ג בעמר ולא ג"ל לעמר
בלשון הספירה שאנו סופרים מספר המועט קודם המרובה גם אנו אומרים לעמר אך
יש לומר דהנה רשב"י ז"ל גילה חכמת הקבלה סתרי תורה חיבר ספר הזהר הקדוש
ומובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י"א ס"ק ו' וזה בחי' הלכה וקבלה
קבלה היא בחי' השתחוה ליה ב'הדרת ק'ודש ר"ת קבלה והלכה היא בחי' הריעו
ליה כ"ל ה'ארץ ר"ת הלכה יעיי"ש ויש להבין אמאי האותיות קבלה מרומזים בכתוב
למפרע והאותיות הלכה מרומזים כסדר אך י"ל כי מובא במסכת תגיגה דף י"ג.
א"ל ר"י לר"א תא ואגמורך במעשה מרכבה א"ל לא קשאי ופירש"י ז"ל לא זקנתי
וכר יעיי"ש הרי כי סתרי תורה צריכין ללמוד בימי זקנותו כי אז לבו דואג והש"ך
ז"ל כתב בש"ע יו"ד סימן רמ"ז בזה"ל יש שכתבו שלא ללמוד קבלה עד שיהא בן
ארבעים שנה וכר יעיי"ש. ולפי"ז י"ל דמש"ה גרמוז הקבלה למפרע להורת שצריכין
ללמוד חכמת הקבלה כאשר הוא בן ארבעים ולתקן גם על השנים והימים הקודמים
שיעלה לימודו בדרך האמת אבל הלכה הוא כסדר ללמוד מנעוריו כסדר כנ"ל ולזה
קוראים יום ההלולא קדישא בשם ל"ג שהוא ג"כ למפרע לכבוד התנא בוצינא קדישא
זצ"ל שגילה חכמת הקבלה המרומז למפרע על שם הלימוד שהוא למפרע כנ"ל ומה
שאנו אומרים בעמר י"ל כי ב'ע'מ'ר' גימטריא ש'ב'י' ר"ת שם הקדוש ש'מעון ב'ר
י'וחאי ומאי שמובא בשם בר יוחאי ולא בשם העצם בפשוטו י"ל מחמת יראה וכבוד
שאין אנו כדאין לקראו בשמו אך י"ל עפ"י מה שמובא במסכת סוכה דף מ"ה מאמר
חזקי' אר"י משום רשב"י ראיתי בני עליה והן מועטין וכר אני ובני מהן ומי זוטרי
כולי האי וכר הא דעיילא בבר והא דעיילו בלא בר ופירש"י ז"ל בלא בר בלא
רשות מועטין הן וכר יעיי"ש וי"ל כי ב'ר' יו'ח'א'י' בגימטריא ב'ל'א' ב'ר' עם
השני תיבות וי"ל כי עם התיבות ע"י המילין קדישין שגילה זכה לעייל בלא בר

אולם דע ידידי יקירי חביבי כי לימודי רבינו הקדוש ז"ל אף שיש בתוכם חכמת הקבלה סתרי תורה רזי דרזין אעפ"כ אין שום חשש כלל ללמוד בתוכם גם בימי הנעורים אדרבה אשרי מי שזוכה להתקרב לרבינו וללמוד ולשתות בצמא דברי הקדושים בימי הנעורים כי רבינו ז"ל הלביש הקבלה והנסתר בלבושים וצמצומים רבים כמבואר בליקוטי קמא סימן ל' וצריך כ"א לבקש מאד מלמד הגון כזה וכו' שיוכל להסביר שכל גדול כזה ע"י השכל התחתון כנ"ל כדי שיוכלו הקטנים להבינו וכו' יעיי"ש אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו להתקרב לרבינו ז"ל יה"ר שנזכה לילך אחרי עצותיו הקדושים האמתיים בתוך הרחבה ובשמחה.

הנה בתחלת ספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ז"ל מובא רשב"י הבטיח שלא תשתכח התורה מישראל על ידו כמובא בדברי חזו"ל כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י שלא תשתכח שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו וכמבואר בזהר בהאי חיבורא דאיהו ספר הזהר יפקון בי' מן גלותא וכו' יעיי"ש. וי"ל כי כאשר ראו רבותינו הכובד ואריכת הגלות שיהיה הבינו כי עתידה תורה שתשתכח וכו' אולם רשב"י הבטיח שלא תשתכח מחמת חיבורו דאיהו ספר הזהר הקדוש דיפקון בי' מן גלותא י"ל אף עתה בכובד ואריכות הגלות כאשר זוכין לדעת אז אין גלות כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"א ס"ק ט' כל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי ערך חסרון הדעת וכשנשלם הדעת אזי נשלם כל החסרונת בבחי' דעת קנית מה חסרת וכתוב גלה עמי מבלי דעת וכו' יעיי"ש ועיקר הדעת הוא הקבלה סתרי תורה וע"כ יכולין לצאת גם עתה מן הגלות ע"י שלומד וזוכה להדעת המובא בספר הזוה"ק ועיי"ז לא תשתכח גם התורה שבנגלה ע"י שנזכה להדעת ולצאת מגלותא גם עתה כנ"ל ובוה י"ל מה שכתוב וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשתכח מפי זרעו כי ש"י ר"ה' בגימטריא ת'פ'ל'ה' בחי' נסתר כמבואר בליקוטי קמא סימן כ"ב חותם בתוך חותם בחי' נסתר בחי' תפלה וכו' כי ע"י השירה היינו ע"י חלק הנסתר שבתורה שהוא עיקר הדעת לא תשתכח גם התורה שבנגלה יעיי"ש בהתורה הנ"ל כי נעשה ונשמע הם בחי' נסתרות ונגלות נעשה הוא בחי' נגלות היינו המצות שאפשר לקיים לפי מדרגתו ונשמע היא בחי' נסתרות מה שהוא גבוה ונסתר ממנו וכו' בחי' תפלה שהיא דביקות כי שמיעה תליא בלבא כמ"ש ונתת לעבדך לב לשמוע ועבודה שבלב זו תפלה וכו' יעיי"ש וי"ל כי ונ'ש'מ'ע' אותיות ש'מ'ע'ו'ן' רמז על ר'ש'ב"י שהוא גילה נסתרות שבתורה אפשר שמעתי זאת.

וי"ל מה שקשה לכאורה על מה שכתוב בפר' משפטים בסופו ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' וכו' ויען כל העם וכו' אשר דבר ה' נעשה וכו' ויכתב משה את כל דברי ה' ופירש"י ז"ל מבראשית ועד מתן תורה וכתב מצות שנצטוו במרה ואח"כ כתיב ויקת ספר הברית ופירש"י ז"ל מבראשית ועד מתן תורה ומצות שנצטוו במרה ויקרא באזני העם ויאמרו כל

אשר דבר ה' נעשה ונשמע יעיי"ש היטב וקשה אמאי לא אמרו מקודם נעשה ונשמע אך עפ"י דברי רבינו ז"ל מזבן היטב כי מקודם כתיב ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים פירש"י ז"ל ז' מצות שנצטוו בני נח ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה ולפי פשוטו הם בחי' נגלה לקיים המצות והדינין בפשיטות בחי' נגלה ומש"ה לא אמרו העם אז ונשמע רק אח"כ שכתב משה את כל דברי ה' ופרש"י ז"ל מבראשית ועד מתן תורה וכו' אשר שם כתב בריאת שמים וארץ וסיפורי מעשיות של האבות ויציאת מצרים עד מתן תורה ויקרא באוני העם ששמעו והבינו כי יש בהם סודות גסתרים ורזין דרזין אז אמרו ונשמע שקבלו עליהם נגלה ונסתר כדברי רבינו ז"ל הג"ל י"ל מה שאמר רשב"י הואיל ואיתרחיש ניסא איזל אתקין מילתא במסכת שבת דף ל"ג: אמרו לי איכא דוכתא דאית בי' ספק טומאה ואית להו צערא לכהנים לאקופי וכו' עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ד' ואפילו ההכרחיות יהיו נעשין ע"י אחרים כ"ש ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו' ואתם כהני ה' תקראו כהני ה' תקראו דייקא בחי' חסד בחי' עולם חסד יבנה היינו שיהיו נקראים כהני ה' בחי' חסד שאין צריכים לעשות שום מלאכה וכו' והנה רשב"י ס"ל דצריך רק לעסוק בתורה ומלאכתן נעשית ע"י אחרים כידוע הוא בחי' כהני ה' כנ"ל ומש"ה נתגלגל הדבר שעשה התיקון בעבור הכהנים לשיטתי' כנ"ל.

ומה שכתבת לי להודיעך ממצב בריאותי הלא מאז הודעתוך כי ת"ל הנני מלומד בנסים גדולים כי הרבה פעמים אשר אני תש כח מאד ל"ע ועוזר השי"ת ומטיב לי כי הוא רופא חולי עמו ישראל ואני רגיל לפרש מה שאומרין בתפלה אתה גבור וכו' מחי' מתים אתה רב להושיע הרצון כי השי"ת מחיה מתים גם עתה בזה שהוא רב להושיע ועושה גדולות ונוראות שהוא בכלל מחיה מתים כאשר עושה לי ברחמים רבים וכיוצא בזה ובזה יש ליישב קושיית התוס' ז"ל במסכת ב"מ דף פ"ה: גזר רבי תעניתא אחתינהו לר"ח ובניו אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מטרא כי מטא למימר מחיה מתים רגש עלמא וכו' יעיי"ש בתוס' ד"ה כי מטא למימר מחי' מתים וכו' אע"ג דאיכא נמי מחי' מתים מקמי משיב הרוח וכו' ולהג"ל מיושב דהך מחי' מתים של תחלת הברכה שאומרים מחי' מתים אתה רב להושיע י"ל שהכוונה על הישועות הגדולות שעושה השי"ת בגבורתו ומושיע בעת צרה למשל לחולה כמוני וכיוצא בזה שהוא בכלל מחי' מתים אבל בסוף הברכה ונאמן אתה להחיות מתים ברוך אתה וכו' מחי' המתים הכוונה על תחיית המתים ממש שיהיה לעתיד אשר נכתב בתורה ואז רגש עלמא יה"ר שישלח השי"ת לי רפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שאר חולי ישראל ונוכה להתקשרות לרבינו הקדוש שמזבא בספר המדות התקשרות להצדיק הוא רפואה גדולה בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין

יהי' שישלח לכם השי"ת שפע ברכה והצלחה בכל אשר תפנו ברווח ובכבוד ובהיתר ובנחת ויהיה ש"ש מתאהב על ידך ותזכה לראות נחת ורחבה בכל בני ביתך יחיו בגשמיות ורחמניות בתוך שאר כלל ישראל ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו בקרוב א"ס. דברי ידיך ואותבך תחפץ טובתך בגוף ונפש וממון. אפרים

ב"ה יום א' במדבר בן ארבעים לספירה תשי"ג לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הניגד יקר רוח נאמן רוח חו"ג נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש יתן ה' שירחם ברחמים גדולים על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב א"ס.

העיר ה' את רחמי בענינא דהלולא קדישא של התנא בוצינא קדישא רש"ב"י זצ"ל מה שלא מצינו כזאת על הצדיקים הראשונים על התנאים הקודמים ועל הנביאים הראשונים ואחרונים בודאי ובבירור כי מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו גם בענין לגלות סתרי תורה לא ניתנה רשות לגלות לשום בר נש עד רשב"י ז"ל כמובא ואנו מחייבים להתאמץ באמונה שלימה כי הכל בצדק ובמשפט מאד עמקו מחשבותיו יתברך.

נפלאתי עליך על אשר לא היית בתוך הבאים למירון ביום הלולא קדישא הנ"ל בודאי היה אצלך איזה מניעה ונא להודיעני מה זה ועל מה זה הנה מצינו בפרש"י ז"ל צו אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס י"ל כי מצינו בדברי חכז"ל חשב אדם לעשות מצוה ונאנס וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה וי"ל דזה הוא דוקא באונס גמור אזי מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה אבל אונס מחמת מניעת ממון היינו חסרון כיס לא הוי אונס גמור כמו שאומרים העולם (געלט איז אנארישקייט) וי"ל דזאת הכוונה ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס בזה אינו נחשב אונס להעלות עליו הכתוב כאילו עשאה וצריך הכתוב לזרזו שיעשה דייקא ולא יסמוך על האונס והמניעה וע"י הזריזות והרצון והכיסופין יזכה לשבר המניעה כדברי רבינו ז"ל בסימן ס"ו יעיי"ש נחזי אנן כי הרבה והרבה עניים ואביונים נוסעים למירון על ההלולא קדישא הנ"ל ומוציאין הוצאות הרבה ובפרט כעת שהדרך ממעטת הרבה ממון כידוע ועכ"ז השי"ת ממציא להם על הוצאות הדרך ועל אכילה ושתייה במשך הדרך והכל בנס נפלא בודאי הוא בזכות הצדיק התנא הקדוש רשב"י ז"ל לשיטתיה דס"ל דאם עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים בדרך נס וגם כאן הוא בדרך הזה.

עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ו ס"ק ד' ודע שהתורה המלוכש תוך ההסתרה שבתוך הסתרה היא תורה גבה דייקא היינו סתרי תורה וכו' שהוא תורת ה' בעצמותה כדי שלא יוכלו הקליפות לינק משם הרבה בבחי' ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וכו' כי בארץ מצרים ששם מקום הקליפות מאד ע"כ שם דייקא מלוכש השי"ת בעצמו היינו תורת ה' בעצמה היינו סתרי תורה וכו' יעיי"ש היטב י"ל הכתובים בפר' ויצא לאחר שברח מלבן הרשע כתיב ויקח אבן וירימה מצבה ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל כי יש לומר שיעקב אבינו בעת שהיה יושב אהלים אהלו של שם ועבר וי"ד שנים שנטמן בבית עבר טרם לכתו לתרן היה עוסק בתורה בבחי' נגלה ואח"כ כשבא לבית מקום הרשע והקליפות היה עוסק בבחי' סתרי תורה שהיה רועה צאן ועסק בעבודות פשוטות בדרך ארץ והסתיר עצמו מלבן הרשע והיה כל עסקו בהעלם בבחי' סתרי תורה כדי שלא יוכלו הקליפות לינק ממנו ולזה כאשר ניצל מלבן כתיב ויקח יעקב אבן וירימה מצבה אב"ן נוטריקון נ'עשה אדם ב'צלמנו והגה איתא בהשיר של בר יוחאי נעשה אדם נאמר בעבורך וי"ל ברמו כי נ'ע'ש'יה א'ד'ם' עם הכולל בגימטריא ש'מ'ע'ו'ן' עם האותיות מ'צ'ב'ה' בגימטריא קבלה לקטו אב'נ'י'ם' ר"ת ב'ר י'וחאי נ'משחת א'שריך מ'חבריך ויעשו גל רמו על ל"ג בעומר שבו הלולא קדישא של הרשב"י עמוד של הסתרי תורה שזכה שנתגלה על ידו דזוקא ויאכלו שם על הגל רמו להשמחה של אכילה ושתיה שיהיה בו כי יעקב זכה להנצל מלבן ע"י בחי' סתרי תורה שהוא בחי' רשב"י הקדוש ז"ל ויקרא לו לבן יגר שהדווא רמו להזר הקדוש שיהיה בלשון תרגום כי ז'ה'ר' עם הכולל בגימטריא י'ג'ר' שהדווא הוא לשון עד רמו על השירה שהיא בחי' נסתרות וכתוב וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפיו זרעו אשר הס"ת הם אותיות יו'ח'א'י' כדברי רבינו ז"ל ויעקב אבינו קרא לו גל עד לרמו כי גם ההתגלות השמחה של ההלולא קדישא שיהיה ביום ל"ג בעומר ג"כ יהיה לעד ולא תשכח לעולם כאשר אנו רואין עין בעין זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל א"ס.

ב"ה ח"י ח"י לספירה לסדר ונתתי שלום בארץ וכו' תשי"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח איש נאמן רוח חו"נ נדיב לב וכו' מו"ה ר' הלל נ"י מיכאליץ.
אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם ה' על כל עמו ישראל בכל

מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אכ"ר.

הנה העיר ה' את רוחי בענינא דהילולא רבא של רשב"י זצ"ל כי גם האנשים הבאים על ההילולא הנ"ל והם עייפים ויגיעים ושוכבים על הארץ ואינם אומרים כלל תחנה ובקשה ג"כ נקראים בני הילולא וגם הם גרשמים עם כל הצטרכותם בגשמיות ורוחניות לפני אדונינו בר יחאי זצ"ל לפעול לפני השי"ת ישועות גם עליהם כי כמו אצל חתונה בגשמיות באים קרובים וריעים לשמח התתן וכלה ויש שבאים לשמוח בעצמם ויש שבאים לראות השמחה ונח בעיניהם השמחה וכולם נקראים בשם בני החתונה וכ"ש כאן כל אחד ואחד בא בטירחא גדולה ורבים בחסרון כיס וידוע דברי ר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס וקצת כמעט במסירת נפש ממש בודאי אשרי חלקם של הבאים בתוך שאר כלל ישראל כי הם שלוחים של כל ישראל להיות כל ישראל נמשעים בה' תשועת עולמים בזכות הצדיק הקדוש רשב"י זצ"ל כמאמר חז"ל כדאי ר"ש לסמוך עליו וכו' י"ל על מה שנקרא בשם ב'ר' יו'חאי' כי ל"ג בעומר הוא תמיד ביום ח'י אייר הוא ר"ת ח'י אייר ר'בים י'אספו (יתפללו) ב'בית וו'עדו הוא מקום גניזתו.

עיי"ש במסכת שבת דף ל"ג: נפקו חזי איגשי דקא כרבו חרעו אמרו מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה כל מקום שנותנין עיניהם מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חזרו למערכתכם וכו' אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזל איתקן מילתא וכו' ויחן את פני העיר יעיי"ש בפירש"י ז"ל דברי חן וחנייה אמרי איכא דוכתא דאית ביה ספק טומאה ואית להו צערא לכהנים לאקופי וכו' עבד איהו נמי הכי וכו' ופירש"י ז"ל היה מקצץ תורמסין ומשליכן שם ונעשה גס וצף המת במקום שהוא שם וציינו על הקבר וכו' יעיי"ש היטב כל הגמרא.

וי"ל דכל הנ"ל נרמו בספר תהלים קפיטל מ"ו פסוק ג' קשת ישבר וקצץ חנית עגלות ישרף באש הרפו ודעו כי אנכי אלקים וכו' קשת הינו קשת הברית י'ש'ב'ר' ר"ת ר' ש'מעון ב'ר' י'חאי שהיה קשת הברית כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ט ס"ק ו' וקצץ חנית הרצון שהיה מקצץ תורמסין ובוה עשה חנית מלשון ויחן האמור אצל יעקב אבינו שתקן מילתא חן וחניה גם הוא תקן מילתא של חן לכהנים לפי שיטתו להיות מלאכתן נעשית ע"י אחרים כ"ש ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו' ואתם כהני ה' תקראו יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ד' ס"ק ג' עגלות ישרף באש מרמו על סיבות כמובא בקדושת לוי ז"ל פרשת ויגש לשיטת רשב"י אין צריכין לשום סיבות כי בזמן שעושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים כנ"ל לזה כשיצאו מן המערה

ולפי"ז י"ל דאפילו מי שהוא אב הטומאה כמו שרץ אעפ"כ ע"י אמירת תהלים שיש בו מאה וחמשים מזמורים יוכל לבא לתשובה שלימה.

אחי ורעיי נא חזקו ואמצו ולהתפלל ולצפות לישועת ה' שיעשה עמכם שתזכו ברחמיו לבא לארץ ישראל ארץ הקדושה חיש קל מהרה הגם שיש לכם מניעות שונות וירידות אל ירך לבבכם כי נראה כי לבא לארץ ישראל לקדושת ארץ ישראל הגם שכוונתכם גם לפרנסה כבר אמרתי כי העיקר הכוונה לקדושת וחיבת הארץ הגע עצמך אם נשמע במדינת הים מדינה אשר אפילו עפרות זהב לה לא רציתם לגסוע לשם רק לארץ ישראל דייקא אתם כוספין ומשתוקקין ומתגעגעין אין זה רק בשביל קדושת הארץ וזאת ידוע כי צריכין ג"כ לפרנסה ברווח וארץ ישראל נקראת ארץ זבת חלב ודבש ולבא לקדושת הארץ מזמינין מניעות כמובא בדברי רבינו בסימן ס"ו וע"כ ראוי לאדם לדעת כשיש לו מניעות וכו' מאיזה דבר שבקדושה ידע ויבין מזה שזה הדבר שרוצה לעשות הוא נחשק גדול מאד וכו' יעי"ש והנה ארץ ישראל נחשב במסכת ברכות דף ה' אחד משלשה מתנות שנתן הקב"ה לישראל וכו' ע"י יסורין וי"ל דהמניעות נחשב ליסורין והנה אמרו חז"ל ארבעה צריכין חיזוק ואחד מהם הוא דרך ארץ ויש לרמוז עפ"י דברי רבינו בליקוטי תנינא סימן ע"ח כי דרך ארץ שהוא יישוב העולם שנברא בעשרה מאמרות זה הוא בעצמו דרך ונתיב לארץ היינו לארץ ישראל כנ"ל וזה דרך ארץ היינו דרך לארץ ישראל כנ"ל ולפי"ז יש לרמוז זאת בדרך ארץ הנ"ל שצריכין חיזוק השי"ת יעזור לכל עמו ישראל ויוליכנו קוממיות לארצנו בב"א תשואת חן חן לך על מכתבך ועל המעות ששלחת ע"י וכו'. ידידך.

אפרים

ב"ה יום ב' לסדר והתחזקתם ולקחתם מפרי וכו' יש לפרש עפ"י פשוט דע"י החיזוק נוכל תמיד ליקח מפרי וכו' הן בגשמיות והן ברוחניות ועוד יש לפרש דיוכל אדם לחזק עצמו מפרי הארץ דהלא אנו רואין דהגרעין נרקב מקודם ואח"כ נצמח פרי כן בל יתיאש אדם את עצמו כאשר הגיד לנו רבינו הקדוש ליקוטי מוהר"ן ז"ל כי אין יאוש בעולם כלל יעי"ש בליקוטי תנינא סימן ע"ח והנה י"ל עפ"י פשוט דמשה רבינו ראה שיהיה להם מקום לטעות דהא התפלל בעד יהושע וראה שיהיה להם קושיות שיראו רק חסרונים בארץ ישראל וע"ז אמר להם והתחזקתם שלא יפלו מאמונה ולפי"ז יש לפרש מאמר חז"ל אמונה זה סדר זרעים היינו כנ"ל דע"י זרעים נוכל ליקח אמונה דהא אנו רואין אף שהגרעין נרקב מקודם ועכ"ז נצמח אח"כ והיה לפרי טוב יתן ה' בלבנו אמונה שלימה כרצונו ית"ש. ולפי"ז יש לפרש מה שיהושע וכלב לא לקחו כלום ולא קיימו מאמר מרע"ה אף להנ"ל ניחא דהם פירשו המאמר להיות להם התחזקות.

ולפי"ז יש לפרש מה שאמר משה רבינו עליו השלום להמרגלים וראיתם את הארץ מה הוא וכו' החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב ומה הארץ וכו' הטובה היא אם רעה וכו' הבמחנים אם במבצרים ומה הארץ השמנה היא אם רזה וכו' והתחזקתם וכו' דלכאורה תמוה היתכן לומר להם בדרך ספק בכמה אופנים ובפרט לומר אם רעה על ארץ הקדושה שאמר הקב"ה עליה ארץ טובה וכו' אך להג"ל י"ל עפ"י פשוטו דמרע"ה ראה מקודם שיהיה להם קושיות ובלבולים ומקום לטעות ח"ו אמר להם בדרך הזה וראיתם את הארץ מה היא הרצון אף שתראו את הארץ בכל אופן שתראו אף שתראו אותה בקושיות להיות נדמה לכם החזק וכו' המעט וכו' הרעה הרזה עכ"ז והתחזקתם וכו' וע"י שאמר להם מקודם כל המניעות שיהיו עכ"ז יראו להתחזק ועי"ז חשב מרע"ה שלא יפלו מהאמונה ע"י המניעות והנסיגות שיהיה להם ולפי"ז י"ל דמשי"ה באו חכדל' וגילו לנו רוח הקודש מה שיהיה בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא נערים פני זקנים ילבינו וכו' ואין תוכחה גם גילו לנו חבלי משיח כדי שעיי"ז נוכל לחזק עצמנו בהאמונה ולא נפול ח"ו ע"י הצרות והמבוכת והחשכות של חבלי משיח כי מבואר בספר ליקוטי תפלות קמא כ"א שהם רוצים ח"ו עכשיו בעיקבא דמשיחא שתתפשט ח"ו חכמת הפילוסופיא בעולם אשר זהו עיקר חבלו של משיח ירחם השי"ת עלינו ויטע בלבנו ובלב כל ישראל האמונה שלימה כרצונו ית"ש ויהיה בקביעות כיתד שלא תמוט ונזכה לבטחון שלם לבטח בו ית"ש ולשפוך לפניו לבבנו כדכתיב בטחו בו בכל עת עם שפכו לפניו לבבכם ויש להבין איך שייך הכתוב הזה ראשיתו לסופו אך י"ל עפ"י פשוטו אף לו שנזכה לבטוח בו וכו' אעפ"כ גם מזה אל תנת ידך לשפוך לפניו לבבכם היינו להתבודד לפניו ולשפוך לפניו כל שיח אשר עם לבבו כי הקב"ה מתאהב לתפלתן של צדיקים ועמך כולם צדיקים.

והנה י"ל מה שגילו לנו חכדל' ודרשו טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים אמאי בא הכתוב עם לשונות העמים בתוך מצות תפלין. אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ה כי התבודדת הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל וכו' ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמדברים בו דהיינו בלשון אשכנז במדינתינו יעיי"ש. והנה מצינו בליקוטי קמא סימן ל"ד דע"י הדיבורים בינו לבין קונו וכו' ועי"ז נתבטל ערלת לבו היינו חרפת היינו אהבת רעות והנה אנו אומרים קודם הנחת תפלין לשעבד תאוות מחשבות לבנו ועל הראש נגד המוח שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו ית"ש ולפי"ז י"ל דע"י לשונת העמים אשר ישראל רגילים בהם ע"י השיחות בינו לבין קונו הם בחינת תפלין שעל ידו נתבטלו התאוות רעות של הלב אף שהלשונת העמים נרמזים במצות תפלין של ראש והביטול של התאוות רעות והחרפות הם בלב כנ"ל עכ"ז מצינו שאסור להפסיק בין תפלין של יד לשל ראש לבד מזה שגורם ברכה שאינה צריכה ג"כ אסור משום דכתיב והיו הויה אחת לשתיהן וגם מצינו שמקודם צריכין

להניח תפלין של יד ואח"כ של ראש כדכתיב וקשרתם לאות על ירך וכו' וגם
מבואר בש"ע שתפלין של ראש חולץ תחלה משום דכתיב והיו לטוטפת בין עיניך
כ"ז שבין עיניך יהיו שתיים נמצא דתפלין של ראש צריכין לתפלין של יד י"ל
משום דמקודם צריכין להסיר ערלת הלב התאוות והחרפות רעות השורין על הלב
יה"ר שנזכה לקיים מצות תפלין בשלמות כרצונו ית"ש ולהתבודד לפניו בתוך
הרחבה ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל נא אחיי ודעי אל תיראו ואל
ירך לבבכם כי בודאי יעזור השי"ת אתכם בתוך שאר ישראל ולא תבושו בעה"ז ולא
תכלמו לעה"ב אף לו שצריכין בעת הזאת להתחזקות גדול כאשר אומרים בשבועת
באקדמות שברנא ליה תקוף הימנותא הרצון כי צפינו לישועה בחזק אמונה ולא
נפול ח"ו ע"י הנסיונות והחשכות של חבלי משיח ויקוים בנו הכתוב וצדיק באמונתו
יחיה ובכלל יחיה הוא בני חיי מזוני ושפע רב יה"ר שיטע ויקבע בלבנו האמונה
הקדושה כרצונו ית"ש.

עלו זה בנגב י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל קמא קט"ו כי מי שהוא הולך
בגשמיות כל ימיו ואח"כ נתלהב ורוצה לילך בדרכי השי"ת אזי מדה"ד מקטרג
עליו וכו' ומזמין לו מניעה והשי"ת חפץ חסד הוא ומסתיר א"ע כביכול בהמניעה
הזאת ומי שהוא בר דעת מסתכל בהמניעה ומוצא שם הבורא ב"ה וכו' יעיי"ש
היטב וי"ל דמרע"ה ידע שיהי' להם מניעות ורמוז להם עלו זה בנגב זה מרמוז
על השי"ת כדכתיב זה א-לי ואנהו ב'נ'ג'ב' בגימטריא נ'ג'ד' היינו מניעה שיהיה
נגד להם ויסתכלו שהשי"ת בהמניעה ולא יחושו על המניעה אבל הם לא עשו כן
כדכתיב ויעלו בנגב ולא כתיב זה בנגב הרצון שחשו על המניעה ולא הסתכלו
שהשי"ת שם נא לומר תהלים ובפרט תיקון הכללי בכל יום בלי נדר חוץ מאלו
קפיטלך ג"כ לומר כי תהלים מסוגל לתשובה כמבואר בדברי רבינו ז"ל תנינא
ע"ג יעיי"ש ומסוגל לנסים וי"ל רמוז לזה כי תהלים הוא ל"י ת"ה"ם' ומבואר
בדברי רבינו ז"ל קמא סימן ז' כי לשון תהם הוא בחי' נסים שעל דברי נסי
תמהין העולם ע"כ בכל עת הפנאי לכם תאמרו תהלים אף בחנות תוכלו לומר
תהלים גם י"ל כי תהלים מרמוז על סוף התורה שבכתב שמסיים בלמד לעיני כל
ישראל וסיום תורה שבע"פ בגמרא בנדה מסיים בתיו הלכות וסיום הגביאים
במלאכי במ"ם וסיום הכתובים באות ה' יעיי"ש בתיקון ליל שבועות ותראו וסיום
כלו תפלות דוד בן ישי ביוד לרמוז כי תהלים כלול כל התורה יה"ר שנזכה
לומר תהלים בכוננה כרצונו ית"ש תדעו שהכל מכח הצדיק האמתי ולא מכחי כלל
דברי ידידכם החפץ טובתכם. דר"ש ידידנו החסיד ר' דוד יואל נ"י.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר והתחזקתם ולקחתם וכו' תרצ"ב לפ"ק.

החזקה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו היקר האברך החסיד המופלג ירא ה' הנגיד מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה רציתי כמה פעמים לכתוב לכם אולם הלא הודעתי לכם מכבר כי עצלות שיש בי ותשות כחוי ר"ל הן הן המניעות ובאמת ידוע מדברי רבינו ליקוטי מהר"ן ז"ל כי האדם צריך לשבור כל המניעות יה"ר שנזכה לקיים הכל בתוך הרחבה הנה רצוני מאד להודיעני מה נעשה בנידון מסים וארנונית כל דבר שורש הגם כי מובן ממילא שאינכם רוצים לצער אותי אעפ"כ רצוני לידע ויעזור השי"ת שתוכלו באמת לבשרני בשורת טובת תמיד בתוך שאר ישראל ועתה הנני מבקש מכם לקיים והתחזקתם כי נראה אשר אם היו להמרגלים התחזקות לא היו באים להוציא דבה כי באמת הי' להם מקום לטעות שראו קוברים מתים כמבואר בפרש"י ז"ל גם בדברי מרע"ה שאמר להם וראיתם וכו' הטובה היא אם רעון וכו' שלסאורה נראה לספק אך ידוע כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם וכו' כי יש מקום לטעות גם מניעות וע"י התחזקות באמונה פשוטה ילך בטח ומשבר כל המניעות ורואה האמת והי' להם לחזק עצמם בדברי ה' שאמר למרע"ה להוציאם מארץ מצרים ולהעלותם אל ארץ חמדה וכו' ארץ זבת חלב ודבש לזאת גם אתם ברוכי ה' תוכלו לחזק עצמכם בכתוב עיני כל אליך ישברו ואתה נתן להם וכו' פותח את ידיך וכו' נתן לחם לכל בשר וכו' ואתם עיניכם נשואות למי שאמר והי' העולם ית"ש באמונה ובתפלה ובבטחון בודאי יעזור השי"ת לכם בתוך שאר ישראל מאוצר מתנת חנם תחננו ובזכות הצדקה הנה י"ל פזר נתן לאביונים וכו' פיז'ר' נוטריקין ר'ענו ז'וננו פ'רנסנו ויה"ר שתזכו לפרנסה ברווח ובכבוד ובהיתר ובנחת ולשפע ברכה והצלחה בכל ענינים. הנני דו"ש ידידנו וכו' ר' דוד יואל נ"י. ידיכם החפץ טובתכם.

אפרים

ב"ה ט"ז סיון לסדר טובה הארץ מאד מאד תרח"ץ ירושלים עיה"ק תובב"א.

החיים וכל טוב יחולו על כבוד ידידי יקירי חביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאלץ.

ת"ל אתנו החיים והשלו' יתן ה' ויוסיף חסדו עמנו ועם כל ישראל ויגמלנו חסדים טובים והעיקר שירחם השי"ת וימהר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס. ועתה ידידי יקירי נ"י אודת שכתבת בנידון הדין ודברים אשר בינך וכו' כדת מה לעשות מי אנכי ליתן לך עצה אך בפשיטות נראה לילך בתום

ולבא לד"ת וידוע דברי רבינו ז"ל על פסוק טוב ה' לכל זה בחי' תפלה שמאמין בה' שהקב"ה טוב לכל הן לרפואה הן לפרנסה הן לכל הדברים וכו' יעיי"ש ליקוטי קמא סימן י"ד ותתפלל להשי"ת שתזכה בדין וידוע דברי רבינו ז"ל בסימן ס"א ע"י אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור ובי"ה כי יש לך אמונת חכמים שזכית להיות מקורב להצדיק האמת רבינו הקדוש ז"ל יה"ר שזוכה לאמונה שלימה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת ומה שאתה חושש וכו' נכון הדבר שיעזור השי"ת לך וירחיב את גבולך ותזכה ליתן להם הרבה יותר מכפי שורת הדין שיצא מהפסק ותזכה לילך לפנים משורת הדין וליתן צדקה הרבה ברחבה וע"י הדין תורה תקיים בעזה"ת הכתוב והסר ממך עקשות פה וכו' יה"ר שתזכה למצא חן ושכל טוב בעיני ה' ואדם ולכל טוב בגשמיות ורוחניות.

בס"ד י"ל מה שאמר מרע"ה עלו זה בנגב ועליתם את ההר עפ"י מה שפירש"י ז"ל הוא ה"י הפסולת של ארץ ישראל ועיין בשפתי חכמים בשם הרא"ם ז"ל ששם חברון שהקצוהו לקברות מתים והוא הפחות שבמקומות הארץ יעיי"ש. וי"ל שרמזו להם משה רבינו שיתפללו וישתטחו על קברי אבות להיות ניצולים מעצת היצה"ר לדבר על ארץ ישראל ח"ו כי ידע מרע"ה שהיצה"ר יתגבר עליהם מאד בדבר הזה עד שקרא להושע בן נון יהושע כידוע ומסתמא על השאר לא ה"י יכול להתפלל ואפשר שלא יתבטל הבחירה בזה לגמרי אבל עכ"פ התפלל על יהושע שהי' משרתו מנעוריו ולא מש מאהל אבל עכ"פ רמזו להם שהם בעצמם יתפללו וישתטחו על קברי אבות אבל לא עשו כן רק כלב לבדו ובאמת הועיל לו ובוה יש ליישב היאך סיכן כלב עצמו לילך לחברון לבדו אשר שם ילידי הענק אך י"ל שסמך עצמו על דברי מרע"ה שרמזו בדבריו עלו זה בנגב והבין כי סוונתו הקדושה ה"י לילך ולהשתטח על קברי אבות ולהתפלל שם על הג"ל עלו זה י"ל כי זה מרמז על תפלה בחי' זה עני קרא ח"י שמע וי"ל ע"פ דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ט' ודע שיש י"ב שבטים נגד י"ב מזלות וכל שבט ושבת יש לו נוסחא מיוחדת ויש לו שער מיוחד לכנס דרך שם תפלתו וכו' יעיי"ש ועפ"י הג"ל י"ל כי זה בגימטריא י"ב רמז על הג"ל להתפלל וי"ל דכחו של עני הוא שזוכה להוליד תפלתו לשער השייך לו בכל הי"ב שערים ועפ"י י"ל מה שאומרים ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות הרצון ע"י תפלה המרומז בתיבת ד"ה כנ"ל יומשך שפע רב וכו'.

ובזה יש לפרש ועליתם את ההר הרצון שע"י ריבוי התפלות השתטחות על קברי צדיקים תזכו לנצח את ההר הרומז על היצה"ר כמאמר חז"ל לצדיקים נדמה להם כהר ואם ה"י כולם עושין כן ה"י בודאי מועיל כידוע מדברי רבינו ז"ל על גדולת התפלה וכו' גם י"ל שרמז מרע"ה בדבריו הקדושים והתחזקתם ג"כ רמז על תפלה הוא אחד מהד' דברים שצריכין חיזוק כמאמר חז"ל והימים ימי ביסודי ענבים י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בסי' ב' כי הבכורה שהוא בחי' עבודת התפלה

בזוי' פי שנים וכו' יעיי"ש וזה בכורי ע'נ'ב'י'ם' י"ל כי ע'נ'ב'י'ם' הם הר"ת של י' ע'זרה ב'צרות ג'מצא מ'אד יה"ר שנזכה לקיים מאמר רבינו ז"ל שאמר להתפלל וללמוד ולהתפלל וי"ל שבוזה המאמר ג"כ מקיים דברי רבינו ז"ל שאמר שתפלה הוא פי שנים כנ"ל וי"ל מה שאמרו חז"ל על הכתוב כרום זלת לבני אדם אלו דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזלין בהם וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן קי"ב העיקר שבתפלתו וכו' אעפ"י שא"א לו לדבר שום תפלה וכו' מגודל החשך והבלבול והמסבב אותו מכל צד אעפ"כ יראה לדבר הדיבור באמת באיזה מדריגה נמוכה שהוא וע"י דיבור האמת יזכה לראות הפתחים שבתוך החשך וכו' ועי"ז יזכה לצאת מחשך לאור ולהתפלל כראוי וכו' יעיי"ש וי"ל כי זאת הסוגיה דברים העומדים ברומו של עולם שכתוב מקודם סביב רשעים יתהלכין היינו החשך והבלבולים שבאים מהקליפות אעפ"כ יוכל להיות הדיבורי של התפלה דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזלין בהם י"ל הרצון שבזאת התפלה שאינו מתפלל בחיות כראוי רק בחשך ובלבולים בני אדם מזולזלין בהם ואינם חושבין אותם לתפלה כראוי אבל באמת יוכל להיות שהוא ג"כ דברים העומדים ברומו של עולם כנ"ל הכל בכח רבינו הקדוש ז"ל. דברי ידיך החפץ טובתך בגו"ר.

אפרים

קרח

(חסד התחלות המכתב)

ובזה י"ל מה שמובא בגמרא ב"ב דף ע"ד ע"א מובא בליקוטי מוהר"ן סימן י' אמר רבה בר בר חנה אמר לי ההוא טיעא תא ואחוי לך בלועי דקרח אזלי חזאי תרי ביזעי והוי נפיק מיניהו קיטרא וכו' ושמעית דהוי אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין וכו' יעיי"ש ויש לדקדק דאמאי יש תרי ביזעי ולא די באחת גם מה שאומרין והן בדאין ולא כתיב ואנתנו וכו' אך י"ל דהתרי ביזעי אחד לקרח ולכל אשר לו אחד ביזעי לדתן ואבירם כי הם במחיצה אחרת כי הם היו העיקר בהמחלוקת והם אינם זוכין לתשובה הזאת בכל ראש חדש לומר משה ותורתו אמת כי נחשב כמו תשובה בר"ח והגיהנם של ר"ח אינו אלא החרטה כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י' כנ"ל ולזה אומרין בכל ר"ח החרטה הנ"ל משה ותורתו אמת והן בדאין והן קאי על דתן ואבירם אשר הצו על משה בעדת קרח כדכתיב בתורה אבל דתן ואבירם אינם זוכין להחרטה הנ"ל והם בכלל הרשעים שאפילו על פתחה של גיהנם אינם חוזרין בתשובה ועליהם נאמה דברי

המד' הנ"ל שאין להם חלק לעה"ב אבל על קרח ור"ג נאמר מוריד שאל ויעל וידוע דברי האר"י ז"ל שאמר צדיק' כתמר' יפרח' ס"ת הם קר'ח'.

הנה רש"י ז"ל מפרש אל תפן אל מנחתם בשם המדרש יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תשרפנו יעיי"ש. הנך רואה עד היכן השגחתו יתברך פרטיות עד אין סוף ותכלית כי ששים רבוא נפשות היה לכלם חלק בתמידי ציבור והיה גברר לכל אחד מה חלקו בשה אחד היו כל ישראל שותפין בו ולכל אחד היה חלק מבורר מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו הכלל שאין לנו לדאוג כלל כי השגחתו יתברך הוא על כל דבר פרטי אף דקה מן הדקה וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד רק נגילה ונשמחה בישועתו יה"ר שנוכה לאמונה שלימה באמת כרצונו יתברך וכרצון הצדיק האמת. יש לתמוה מה שאמר משה רבינו לחבב וכו' חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אתו אתן לכם וכו' הלא לא נתקיים כך כי עכבו במדבר אח"כ ארבעים שנה אך י"ל כי אם היה חתן משה הולך עמם כאשר ביקש משה רבינו מאתו אז לא היו ישראל באים לשלוח מרגלים כי זאת היתה עצה שאינה הגונה גם עצת מרגלים היתה עצה רעה ר"ל וידוע שיתרו היה חכם גדול מאד והיה מיועצי פרעה ואח"כ נתגייר ובודאי היה עצתו כאשר ישאל איש וכו' והוא אמר למשה רבינו בפ' יתרו איעצך ויהי אלקים עמך הרי שעצתו היתה עצה ברורה ובודאי היו ישראל נמלכים מקודם ביתרו והיה סותר עצתם והיה אומר להם סורו מעצות הללו ולא יתלכו בחכמות כי הוא היה יודע החכמות והשליך כל החכמות הלך למדבר לשמוע דברי תורה ולילך בפשיטות האמונה וישראל היו בודאי נשמעים לעצתו ולא שלחו מרגלים והיו באים לארץ מיד עם משה רבינו לזה אמר לו משה רבינו חזית לנו לעינים ופירש"י ז"ל כל דבר דבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו י"ל דהכוונה כנ"ל וכו' השי"ת יתקנו בעצה טובה מלפניו ויה"ר שנוכה לקיים השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך. דברי ידידך הדו"ש הטוב חפץ טובתך בגוף ונפש וממוך.

ב"ב דו"ש ושלום מרבית ביתו שיחי' בכלל ובפרט.

אפרים קראקובסקי

ב"ה יום ד' חוקת תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני תחסיד הנגיד יקר רוח נדיב לב נאמן רוח כו' מו"ה ר' הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרחצה כו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי אודות הדבר שכתבת לי שאתה רוצה למכור הבית שלך במכירה פומבית ושאתה מוכרח לזה תאמין לי ידידי יקירי חביבי מה שלא הסכמתי לזה עד הנה הוא מחמת אהבתי מאד אליך ולא ידעתי בבירור מה שטוב לך אולם עתה לאשר שקבלתי המכתב ממך שכתוב שם גדול היסורים והבלבולים שלכם וקשה כח הסבל לזאת עלה בלבי לאשר שמוכא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קמ"ג מעלת המקבל עצה מחכמי הדור כי הוא המתקת הדינים כו' יעייש ודע ידידי יקירי חביבי כי לפי דעתי בבירור החכמי הדור והצדיקי הדור הם הם החסידי ברסלב יחיו לזאת נכון הדבר להציע הדבר לפניהם וכאשר הם יסכימו לזה גם אני מסכים ג"כ לזה ובעזרה"ת תלך לבטח דרכך ותצליח בכל אשר תפנה ואבקשך מאד בל תאמר לבני ביתך יחיו מזה שכתבתי לך עתה כי אין לומר זאת לכל אדם כמוכן רק תוכל לומר להם שכתבתי לך באם עוד איזה אנשים מחסידי ברסלב יסכימו לזה גם אני מסכים ובין כך ובין כך במשך הזמן לא תהיו עצבים כי מי יודע מה שהיסורין פודין ומצילין אתכם כדכתיב יסור יסרני כו' ולמות לא נתנני הרי שיסורין נחזין יותר ממות ר"ל ובאמת יסורין לא ניתנו לעולם רק על זמן כמאמר חכז"ל נאמנים בשליחותן ובודאי קרוב לזמן הישועה קשה ביותר לסבול הנה מובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן מ"ו שלו בגימטריא ג' הזויות וג' אלקים דהיינו שג' פעמים הויה ממתיק ג' אלקים כו' יעייש והנה י"ס'ר'י'ך בגימטריא ג"כ ש"ל'ו' ובודאי ג"כ הם ממתיקים כנ"ל והשי"ת יעזור ויקל מעליכם היסורין בכל הקלים שבעולם ויאמר די לצרותיכם ויהפך הכל לטובה הן בגשמיות והן ברוחניות.

י"ל מה דכתיב והאלקים יבקש את הנרדף מה הלשון יבקש אך י"ל כי באמת השי"ת יודע עד היכן לטובה מה שהוא נרדף אך יודע כי קשה כח הסבל לזאת הוא יבקש את הנרדף שיסבול עוד זמן מה כי קרובה ישועתו לבא הנה מצינו בדרך המלך שהיה נרדף מאד מאד גם כתיב בו ישיתו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר כל רואי ילעיגו לי וכו' וכמה וכמה פסוקים כיוצא בזה חכה למה שזכה אך הוא סבל מה שסבל ועשה דרך כבושה לכל ישראל עד סוף כל הדורות שלא יצטרכו לסבול כ"כ רק יזכו למה שיזכו ע"י מניעות מעט כ"א לפי כחו כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו כידוע וי"ל כתיב לשד השמן ל'ש'ד' בגימטריא נ'ר'ד'ף' ה'ש'מ'ך' בגימטריא פ'ר'נ'ס'ה' גם אותיות גשמה ויעייש בליקוטי תנינא סימן ה' תקעו אמונה ס"ק ג' וצריך לזכך ולצחצח הנשמה כו' עיי"ז נכפל ונתרבה פרנסתו כו' יעייש וי"ל דעיי הרדיפות שנרדף זוכין לזה כנ"ל ובוה י"ל שבמזמור ה' רועי לא אחסר שהמזמור הלז הוא מרמו על פרנסה כתיב בסופו אך טוב וחסד ירדפוני הרצון שהתפלל שהרדיפות יהיו אך טוב וחסד ולא בדרך הקשה לסבול ח"ו כנ"ל. נא להדיעני

איך מצב פרנסתך כעת אם הוטב לך השי"ת יעזור לך בכל ענינים בגוף ונפש וממוך.

הנה איתא במסכת מגילה דף י"ז: שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני ר"ג על הסדר יעיי"ש בפירש"י ז"ל הפקולי י"א שהיה משתכר בצמר גפן הנקרא פקולי יש לדקדק מה רמז בזה אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ט בסופו מן ה'מ'צ'ר' קראתי אותיות צ'מ'ר' יעיי"ש ובהו י"ל הרמז הפקולי על צמר הרמז על מן המצר קראתי י"ה ומתחלה הוא מן המצר ואח"כ ענני במרחב י"ק י"ל שבא לגדלות המחזין כי י"ק הוא בחי' מחזין כידוע בדברי רבינו ז"ל וגפן מרמז לזה שנקרא תירוש ודרשו חכמי זכ"ל זכה נעשה ראש שהוא בחי' מחזין וזה הרמז שהיה משתכר בצמר גפן הסדיר שמונה עשרה שהוא בחי' צמר גפן כנ"ל גם אתה ידידי יקירי במצר קראתי י"ק תזכה ברחמיו הגדולים ובזכות רבינו ז"ל לרחבה בגשמיות וברוחניות י"ל הכתוב השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו עפ"י דברי רבינו בליקוטי קמא סימן קכ"ד זמרו למי שמנצחין אותו ושמוח כי כשמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות וכו' אך השי"ת בעצמו שולח ומזמין לו דיבורים וטענות לנצח אותו יעיי"ש ובודאי נאמר זאת על עת התבודדות כי אז מדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו כמובן ואז השי"ת שולח אמרתו ארץ וידוע דאמירה הוא רכה הרצון טענות ופיוסים לרצונו דכתיב מענה רך משיב חמה ועיי"ז עד מהרה ירוץ דברו שנודע כי דיבור הוא קשה היינו שמסולקין ונמתקים הגבורות הקשות המרומזים בתיבת דברו ונתהפך הכל לרחמים גמורים וחסדים טובים ובהו י"ל מה שכתוב את ה' האמרת היום וכו' וה' האמירך היום הרצון שבתחלה אתה מפרש האמירות רכות שיחות ופיוסים לרצונו ועושה אתערותא דלתתא ועיי"ז נעשה אתערותא דלעילא ושולח השי"ת אמירות רכות ופיוסים אמיתיים איך לרצונו יתברך חוכין לנצח אותו כנ"ל וי"ל מה שכתוב דרשה צמר ופשתים צ'מ'ר' מרמז על מ'צ'ר' היינו מן המצר קראתי י"ק ופשתים מרמז על מרחב כמו פשתה המספחת היינו שהרחיב וניתוסף כפירש"י ז"ל בראשית על פישון זה גילוס שימיו מתברכין כו' יעיי"ש וזה ותעש בחפץ כפיה וידוע דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ג ס"ק ז' חפץ הוא בחי' לב יעיי"ש וזה ותעש בחפץ אף בעת המצר כי רואה תמיד הרחבות בדברי רבינו ז"ל על פסוק בצר הרחבת לי.

ויקח קרח יעיי"ש בפירש"י ז"ל מה לקח והנה כתיב כפטיש יפוצץ סלע מה פטיש כו' י"ל כי פרש"י ז"ל מה ראה קרח לחלוק כו' נתקנא על נשיאתו של אליצפן בן עוזיאל כו' יעיי"ש י"ל כי בודאי לא היה הקנאה לשם תאוה וכבוד כי קרח היה גדול הלויים כמוכא אך בודאי סתנתו היה לשם גבה כדי להתעלות ע"י הנשיאת במדריגות גדולות וגבהות בעבודת

השי"ת אך באמת אם האדם הוא בלתי לה' לבדו ואין מתכוין כלל לעצמו אף ליטול חלק לעוה"ב רק לעשות נחת רוח להשי"ת בעבודתו אזי בודאי אין נפ"מ לו אם הוא זוכה למדרגות גדולות או חבירו סוף סוף מוכרח להיות רק נשיא אחד לזה הנשיאות א"כ מה נפ"מ אם ממנו או מאחר יתקלס עילאה יתברך לזה שפיר נתפרש תיבת ויקח הרצון שהיתה כוונתו דקה מן הדקה גם ליקח לעצמו ולא בלתי לה' לבדו כנ"ל.

ובזה י"ל מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ד ולעתיד תתגדל השמחה מאד וע"כ אמרו רז"ל עתיד הקב"ה להיות ראש חולה לצדיקים לע"ל וכו' ע"י השמחה יתקן כל החולאת כנ"ל כו' יעיי"ש היטב ולכאורה תמה איזה חולאות יהיו אז לעתיד אך י"ל כידוע כי גם לעתיד יהיה כל אחד משיג לפי מדרגתו ולפי עבודתו ויגיעתו וטרחו אשר יגע וטרח בזה העולם וכו' כל צדיק נכזה מחופתו של חבירו וכו' יעיי"ש בליקוטי קמא סימן כ"א ותראה כן א"כ יהיה אז ג"כ צער ובושה והיא החולאת כאשר מצינו אוי לאותה בושה כו' אך ע"י השמחה הגדולה שיעשה הקב"ה והיא שמחת המחול יתקן כל החולאות הנ"ל ויהיה כ"א שמח בחכמתו ובתבונתו כמובא בתנא ד"א בפרק ה' יעיי"ש גם מובא שם בפרק ג' יש שנותנין לו מאור הפנים כצאת השמש בגבורתו כמו שעה א' ויש שנותנין לו כ"ב שעות כו' ויש כאור הלבנה וכו' יעיי"ש עכ"ז קאמר התנא ד"א לעיל אלא כל אחד ואחד משמח בחכמתו ובתבונתו י"ל היינו ע"י שמחת המחול שיעשה להצדיקים עי"ז יתקנו כל החולאות היינו צער הבושה מזה שכל אחד נכזה מחופתו של חבירו ושכר חבירו גדול ממנו רק כ"א ישמח ממדרגתו מחמת שכל כוונתו אז יהיה לשמח בשמחת הקב"ה כדכתיב נגילה ונשמחה בישועתו בישועתו דייקא והנה רואין בחוש כי בעת המחול אזי כל אחד שזה לנקודה האמצעי הרצון שאז ע"י השמחה הגדולה אף לו שכל אחד קטן מחבירו במדרגתו עכ"ז יהיה כמו שכולן שוין כביכול מחמת השמחה שישמחו אז בישועת ה' כביכול ואין מתכוונין לעצמם כלל כנ"ל יה"ר שנזכה למדת אמת ואמונה ולעשות רצונו יתברך שמו באמת. דברי ידידך ואהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממוך.

אפרים קראקאבסקי

ר"ח תמוז תש"ה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

התה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי הרבני החסיד הנגיד ירא ה' בתמימות ופשיטות חו"ג איש נאמן רוח נדיב לב וכו' מריה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו הודים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל

בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן סלה.

ועתה באתי לבקשך היות שהשגתי הזמנה לבא לחגיגת הבר מצוה של הבחור יצחק יחי' בן ש"ב ר' שמואל שארפארץ גהירנא כד הייתי מתגורר ערך שבעה שבועות בכפר ניקלאן בבית אביו המנוח החסיד וכו' ר' איציק ז"ל לשאוף רוח צח מלבד האש"ל שקיים בי אז אין לשער ונסע עמי שני פעמים להדאקטר הגדול לסטארחיוון וטרח מאד בעדי לטובתי ופעם כפה לקצב אחד שישחוט בהמה דקה שיהיה לי בשר לאכול ובפרט אותו האיש שמואל שהיה אז צעיר לימים היה משמש אותי בחיבה יתירה והיה כופה אותי לאכול כי לא היה לי אפעטיט לאכילה ל"ע והוא עמד אצלי ודבר אלי שאראה לאכול ולשתות כראוי כי היה בחור מתוכם ונתתי אל לבי שראוי לי להחזיק טובה כדברי רבינו ז"ל בספר המדות צריך להחזיק טובה להנותן וכו' יעי"ש ומובא בספר תנא דבי אלי' פרק י"ח כל הסועד עם חבריו אפילו פת במלח או ירק או תמרים או גרוגרות או אפילו טובל עמו בציר אעפ"י שיש לאותו סועד מאה סעודות בכל יום כסעודת שלמה בשעתו אפילו הכי יחזיק לו טובה לחבירו בפניו יעי"ש לכן הנני שולח אליך המכתב ברכה ואתה תמחול לשלח אליו ע"י הדואר או ע"י שליח כרצונך הטוב.

ועתה באתי לשמחך בד"ת הנה לפי הנראה לכאורה שעיקר המחלוקת של קרח ועדתו נגמר ע"י דתן ואבירם שהיו שונאים למשה רבינו והיו בעלי מחלוקת אליו גם במצרים אף שאמר הכתוב ויקח קרח כו' י"ל דהתחלה נצמחה מקרח על שנתקנא על נשיאתו של אליצפן בן עוזיאל כפרש"י ז"ל אך מחמת שנשתתפו עמו גם דתן ואבירם הם החזיקו במחלוקתם שלא יתבטל ולולא הם י"ל כי גם קרח היה חחר בו ע"י ההתראה שהתרה בהם משה רבינו במבחן הקטרת אך הרשעים הללו דתן ואבירם הם עמדו במרדן ולא הניחו לעזוב המחלוקת ובוזה י"ל במה דכתיב בקר וידע ה' כי הנה מצינו בברכות דף י"ט תנא דבי ר"י אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום וכו' אלא ודאי עשה תשובה וכו' יעי"ש וחשב משה רבינו שבבקר יעשה קרח תשובה כג"ל אך י"ל כי דתן ואבירם לא הניחו אותו לעשות תשובה רק להחזיק עוד במחלוקת הראיה ששלח משה רבינו לקרא לדתן ואבירם כו' וגם אח"כ כתיב וילך משה אל דתן ואבירם הרי שעיקר המחלוקת היתה תלויה בהם כי קרח ועדתו רצו ליטול נשיאות של כהונה ובדאי היה כוננתם לשם שמים לעבדו ית"ש בעבודת כהונה אך טעו בזה כי אין לאדם לילך בגדולות ובנפלאות ממנו רק להחזיק בעבודתו יתברך במה שנתן לו השי"ת בפשיטות ותמימות כמאמר דוד המלך ע"ה לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני

וכי אבל כוונתם היה לטובה לשם שמים רק בטעות כגיל אבל דתן ואבירם לא רצו ליקח שום מעלה ונשיאות כי אמרו שני פעמים לא נעלה היינו שאינם רוצים שום עליה כי חשבו כי משה רבינו קורא אותם ורוצה ליתן להם גדולה ומדריגות גדולות כי משה רבינו היה בחי' דעת מוח הכללי שהוא היה הדעת הכולל של כל ישראל ע"כ ע"י ראיתו לבד שהיה מסתכל בתוך כ"א ואחד עי"ז היה יכול לחלק הגדולה והשררה לכ"א ואחד כראוי לו לפי מדריגת מחו כמובא זאת בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ב יעיי"ש.

ואמרו לא נעלה הרצון שאינם רוצים בעליה למדריגות גדולות העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה י"ל הרצון כי אמרו כי גם אם ירצה משה רבינו ליקח מהם המדריגות שהיה להם מקודם כי בחאי היו אנשים בעלי מדריגות שהיו יכולים להיות בעלי מחלוקת על משה רבינו כי אנשים פשוטים אינם יכולים לחלוק על משה רבינו כמובן רק הם היו רשעים ובעלי מדריגות שראו בעיני שכלם גדולות ונראות עד שאמרו למשה רבינו במצרים הלהרגני אתה אומר וכי כי היו יודעים שם המפורש והיו קראי העדה וגמרו בדעתם מלבד שאינם רוצים שום גדולה ממה רבינו אף גם זאת אם ירצה משה רבינו ליקח מהם המדריגות כי הוא הדעת הכולל וירצה לנקר עיניהם היינו עיני השכל שלהם גם מתרצים אך לא לילך אצלו ולעזוב המחלוקת כי היו שונאים בתכלית למשה רבינו כגיל ואמרו שני פעמים לא נעלה פעם הראשון אמרו לא נעלה הרצון שאינם רוצים שום עליה ומדריגה יותר ממה שיש להם מתמת שנאתם למשה רבינו ולא רצו ממנו שום עליה וטובה ואח"כ אמרו העיני האנשים ההם תנקר הרצון שגם אפילו אם ירצה משה רבינו ליקח מהם מדריגתם שיש להם גם כן מרוצים הם שלא יהיה להם שום עליה ומדריגה בעבור שנאתם בתכלית למשה רבינו רק להחזיק במחלוקת כגיל לזה אמר משה רבינו אל השי"ת אל תפן אל מנחתם י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קצ"ג דע שהמחשבה יש לה תוקף גדול ואם יחזק ויגביר מחשבתו על איזה דבר שבעולם יוכל לפעול שיהיה כך וכי רק שהמחשבה תהיה בביטול כל ההרגשות והמחשבה תקיפה כי עד שאפשר למסור נפשו במחשבתו ממש כו' יעיי"ש והנה י"ל כאשר ראה משה רבינו שמחשבתם כ"כ תקיפה לשנאתו ולחלוק עליו כמו מסירת נפש עד להשליך מאתם כל המדריגות שלהם והוא כמו מסירת נפש והיה ירא מזה פן יוכלו לפעול ח"ו שיהיה כך כרצונם לזה אמר להשי"ת בתפלה אל תפן אל מנחתם י"ל כי מנחתם רמו על מסירת נפש שלהם כי מצינו ונפש כי תקריב מנחה ופרשיי ז"ל כאילו הקריב נפשו יעיי"ש ובוה ניחא מה שכתוב בפי' פנחס הוא דתן ואבירם כו' אשר הצו על משה ואהרן כו' הרי שתלה הכתוב עיקר המחלוקת בהם גם בספר דברים כתיב אשר עשה לדתן ואבירם כו' אשר פצתה הארץ את פיה כו' ולא הזכיר שם קרח ועדתו גם בספר תהילים כתיב

תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירים כו' ולא הזכיר קרח הכל כגיל רק הם היו המורדים והפושעים שלא הניחו את קרח ור"ג איש לעזוב את מחלוקתם והנה מובא בספר אור החיים ז"ל פ"י קרח כי המ"ד שסובר כי לעדת קרח אין להם עוה"ב קאי על דתן ואבירים ועל קרח ור"ג איש נאמר מוריד שאל ויעל יעיי"ש.

הנה איתא בשם האר"י ז"ל כי צדיק' כתמר' יפרח' ס"ת קרח וי"ל דהכונה עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא רע"ז כי המחלוקת של צדיקים בודאי כונתם הוא רק לטובה שמרימין ומנשאין אותו עי"ז כו' שנותנין לו טובה בהעלם והצנע כו' כי יש תמר בקדושה כו' ושורש הדינים והס"א הוא מחלוקת שבקדושה כי הס"א הוא בחי' מחלוקת ושרשם הוא מחלוקת שבקדושה ואין הדין נמתק אלא בשרשו כו' ועי"ז צדיק כתמר יפרח כי נמתק ונתבטל התמר דס"א ע"י המחלוקת שהוא בחי' המתקת הדינים בשרשן וכו' יעיי"ש היטב וי"ל שזה מרומז בדברי האר"י ז"ל הנ"ל כי ידוע שתנה התפללה על קרח ועדתו בפסוק מוריד שאל ויעל וי"ל כי אמרה כי כונתם הי' לטובה בחי' מחלוקת שבקדושה כג"ל וי"ל כי התחלת המחלוקת של קרח הי' מחלוקת שבקדושה כי קרח הי' אדם גדול מאד מטועני הארץ כידוע רק אח"כ כשנשתתפו עמו גם דתן ואבירים אשר היו רשעים אף שהיו ג"כ קריאי העדה עכ"ז מצינו שחלקו תמיד על משה רבינו גם במצרים ובקשו את נפשו כדכתיב כי מתו כו' המבקשים את נפשך וממילא היו רשעים גמורים שונאי הי' בעבור שהיו שונאים למרע"ה מעודם ועי"ז נשתלשל המחלוקת של קרח ועדתו לרעה עד שאמרו חכז"ל שכפרו גם בתורה ח"ו ר"ל ובאו למה שבאו הכל הי' באמצעות דתן ואבירים שהם הי' עיקר הגורמים וי"ל דזאת התפללה תנה על קרח ועדתו שהם לבדם אינם מחוייבים כי"כ שלא יחיו לעוה"ב ח"ו כי עיקר המחלוקת דס"א הי' רק ע"י דתן ואבירים ופעלה בתפלתה כדכתיב מוריד שאל ויעל על קרח ועדתו כמובא באוה"ח ז"ל כי קאי על קרח ועדתו ודתן ואבירים אינם בכלל זה שאלו אבדה תקותם כו' כן יאבדו כל איביך הי' יעיי"ש.

וזה מרומז בדברי האר"י ז"ל צדיק' כתמר' יפרח' ס"ת קר"ח שיהי' לו תיקון לעוה"ב כי מעצמו הי' מחלוקת שבקדושה ונתן טובה לאהרן הכהן ע"י מחלוקתו כמובא בתנא דבי אלי' בפרק כ"א כן אמר אהרן אלולי קרח לא עמדה עלי אותו הברית וכו' ואמר אהרן לטובתי נשברה רגל פרתי יעיי"ש וי"ל שזה שהלך משה רבינו אל דתן ואבירים הי' גם בשביל זה כדי לעמוד בצדם ולומר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה והי' כונתו על הרשעים האלה שעמדו בצדו אז הייט דתן ואבירים ולא רצה לקרות קרח ועדתו רשעים וממילא עלו מעל משכן קרח ודתן ואבירים מסביב וכו' וי"ל

שזה שיוצא קול מתוך בליעתם משה אמת ותורתו אמת והן בדאים כמובא בדברי רבב"ח כל תלתין יומא מהדרא להו גיהנם להכא ואמרו כנ"ל הרצון והן בדאים היינו דתן ואבירם שהם גרמו לכפור במשה ותורתו ח"ו ועתה מתחרטים ומתדיים ומתביישים וי"ל עוד רמז לזה הנ"ל כי בהתחלת המחלוקת של קרח טרם שנשתתפו הרשעים היינו דתן ואבירם עמו הי' מחלוקתו מחלוקת דקדושה לעשות טובה לאהרן כדברי התר"א הנ"ל כי ויקח קרח הרצון שלקח במחלוקתו כמספר ק'ר'ח' בגימטריא ט'ו'ב'ה' ל'א'ה'ר'ן' כי זאת היתה כוונתו מקודם ועי"ז זכה שיקוים כדברי האר"י ז"ל על פסוק צדיק' כתמר' יפרת' ס"ת הם קרח כתפלת חנה מוריד שאול ויעל כו'.

כתיב וירדו הם וכו' ותבס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל ויש להבין מה זה הכוונה ויאבדו מתוך הקהל הלא ממילא אנו יודעין כן אך י"ל עפ"י מה ששמעתי אומרים בשם צדיק אחד לפרש מה שאמרה אשת און בן פלת לבעלה מה נפקא לך אם אהרן כהנא רבא את תלמידו ואם קרח כהנא רבא את תלמידו כמובא בדברי חכ"ל מה כוונתה בזה ואמר הוא שהכוונה שהם אמרו ומדוע תתנשאו על קהל ה' הגם כי משה ואהרן הי' בבחינת מה דכתיב ותתנו מה אך הם טעו וסברו כי הם מתנשאים ואינם מעורבים בין הקהל רק הם נבדלים מתוך הקהל והוא כמו התנשאות אבל הם אם יזכו לגדולה להיות כהנא רבא יהי' מעורבין בין הקהל כמו מקודם הגדולה ולא יהי' שום חילוק בינו ובין הקהל ואשתו של און בן פלת היתה חכמה ואמרה לבעלה שזה טעות שגם קרח אם יזכה לגדולה ג"כ יהי' לו נשיאות ואת תלמידו ולא יהי' כמו קודם קבלת הגדולה ומה נפקא לך ע"כ שמעתי ולפי"ז י"ל הכוונה ויאבדו מתוך הקהל לא כמו שאמרו להקהל כי אם יקבלו גדולה יהי' מעורבין בין הקהל ולא יהי' שום חילוק ופירוד בינם לבין הקהל רק אבדו לגמרי מתוך הקהל כמספר נ'ר' עפ"י דברי רבינו ז"ל על מספר של עדת קרח חמשים ומאתיים.

בליקוטי קמא סימן ס"א ס"ק ז' וזה הלשון כי הנפשות הם בחי' אבנים כמ"ש תשתפכנה אבני קודש וכולם באים ונכללים בתוך הצדיק הדור וכו' ועי"ז שנכללים יחד כל הנפשות כנ"ל עי"ז נעשה שמחה בבחי' אור צדיקים ישמח כי הנפש הוא בבחי' נר בבחי' נר ה' נשמת אדם וכשנכללין יחד נעשה מהם אור ועי"ז נעשה שמחה בבחי' אור צדיקים ישמח יעי"ש ולפי"ז החמשים ומאתיים איש שלא רצו להכלל בתוך הצדיק הדור הוא משה רבינו שהי' בבחי' נר כנ"ל יה"ר שנזכה להכלל בתוך הצדיק הדור ולבא לשמחה ולנסוע לצדיקים אמיתיים על ר"ה כמבואר שם בהתורה הנ"ל ס"ק ז' יעי"ש דברי ידידו הדו"ש וחפץ טובתו בגוף ונפש וממון ומבקשך שתכתוב לי כל דבר שורש ונא חזק ואמץ כי הכל לטובה כתיב צהלי קולך בת גלים

י"ל אף אלו שעוברים עליהם הגלים היינו גל וגל עכ"ז צהלי קולך כו' השי"ת יעזרנו שיהיי הכל בסדר בלי שום יסורים ויתן בידינו הרחמנות ואצלנו הרחמנות בפשיטות וכו' כדברי רבינו ז"ל זי"ע ועכ"י אכ"ר. הנני דו"ש בנו היקר כמר שמתה בונם שיחי' יגדל בתורה ויראת שמים ובתוך הרחבה ויקיים בו בן חכם ישמח אב ואמרו חכמ"ל אם אין יראה אין חכמה רק יזכה ליראה וחכמה וישמח אביך ואמך וכו'.

אפרים קראקאבסקי

חקת

בס"ד פסחים דף ס"ח רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדו לי עגלא תילתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא חדקדקו המפרשים היתכן שר"י התפאר עצמו אך י"ל דיש בזה ענה דהנה מצינו בברכות דף ס"ג: ועוד פתח ר"י וכו' היום הזה וכו' וכי אותו יום ניתנה כו' אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שניתנה מהר סיני יעי"ש א"כ מה לו להתפאר דוקא ביומא דעצרתא אך ר"י היה עניו ולא החזיק עצמו במדרגה הנ"ל ועכ"פ שמח בזה על האי יומא דקא גרים שיום מתן תורה מעורר אף אותו לשמח בשמחת מתן תורה שלא שם חלקו מיושבי קרנות.

ברכות דף י"א: מאי מברך אר"י א"ש לעסוק בד"ת ור' יוחנן מסיים בה והערב נא וכו' המלמד תורה לעמו ישראל ורב המנונא אמר אשר בחר בנו בא"י גותן התורה אר"ה זו המעולה שבברכות הלכך נימרינהו לכולהו יעי"ש וי"ל טעם על הגמ' ברכות הנ"ל דברכה ראשונה לעסוק בד"ת קאי על אלו המקיימין והגית בו יומם ולילה שכל עיקר עסקם הוא רק בתורה וברכה שניה המלמד תורה קאי על אלו הקובעים עתים לתורה וברכה שלישית קאי על אלו שאינם עוסקים כלל בתורה כמו עמי הארץ כי גם להם חלק בנתינת התורה כי כל הנשמות עמדו על הר סיני כידוע ומצינו בחולין דף צ"ב אומה זו כגפן נמשלה כו' יעי"ש ומש"ה זו המעולה שבברכות משום דהוי דבר השתה לכל גפש הלכך נימרינהו לכולהו דידוע דכל אדם צריך לומר בשבילי גברא העולם וצריך להיות שפל בעיניו.

שם בברכות דף ס"ג: אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה כיום שניתנה מהר סיני אר"ת ברי' דר"ח איש כפר עכו תדע שהרי אדם קורא ק"ש שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא דומה כמי שלא קרא ק"ש מעולם

יעי"ש ויש להבין מנ"ל כן גם קשה אמאי נקט וערב אחד אינו קורא ולא נקט על שחרית אחד אך י"ל דנפ"ל מה דחכמים אומרים עד חצות ומסיק הש"ס דחכמים עשו סייג לדבריהם כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואמר אלך לביתי ואוכל קימעא כו' וחוטפתו שינה כו' יעי"ש דף ד': ויש לדקדק בשלמא להרחיק אדם מן העבירה כגון גזירה דרבה שמא יעבירו דהוא חשש איסור סקילה או באכילת קדשים דאמרו עד חצות שלא יבא לאכלן אתר עה"ש כמבואר בפרש"י ז"ל דהא חשש איסור כרת שייך שפיר לעשות סייג לתורה אבל כאן גבי ק"ש דהוא חשש שמא יעבור פעם אחת על מצות ק"ש דהדעת נותנת כיון שהוא עשה בשוגג שחשב שאח"כ יקרא ק"ש ואם יראה אח"כ דישן כל הלילה בודאי לא יעשה עוד כזאת שיירא לנפשו כיון דלא עשה בזה בפעם ראשונה כנ"ל אלא דאי דלעבור על מצות ק"ש פעם אחד נחשב כלא קרא ק"ש מעולם ומש"ה נקט של ערבית כיון דההוכחה היא מק"ש של ערבית ובוה יתישב דאמאי תלי התנא זמן ק"ש של ערבית משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן אף דהגמרא מסיק דמלתא אנב אורחא קמ"ל דכפרה לא מעכבא עכ"ז קשה דאיזה שייכות יש ק"ש לתרומה אך י"ל דבא לרמוז דבכל פעם שקורא ק"ש יהא חביב לו כפרש"י ז"ל בפרשת ואתחנן על פסוק אשר אנכי מצוך היום כו' אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה יעי"ש והנה בודאי אכילת תרומה לכהנים מחוסרי כפרה שנאסרו שבעה ימים בתרומה ועכשיו הותרו בודאי חביבה להם כדמצינו במסכת נדה אמר ר"מ מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה ימים כו' יעי"ש הרי דדבר הניתר לאחר ז' ימים כו' גם ק"ש אף שרגיל בו שחרית וערבית עכ"ז בכל פעם שקורא יהא חביב לו כחדשים.

חולין דף ו': דרש להן מקרא זה וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחשתן אפשר בא אסא ולא ביערו בא יהושפט ולא ביערו והלא כל העכו"ם שבעולם אסא ויהושפט ביערום אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו והקשו בתוס' ז"ל בד"ה אלא מקום תימה דלא משמע הכי בפרק במה בהמה דדרשינן ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר בנה שלמה אותם ביער יאשיהו אפשר בא אסא כו' אלא מקיש כו' ואמאי לא משני דמקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו יעי"ש וי"ל דבאמת יקשה היתכן לומר דבשביל להתגדר בו יטעו בני ישראל ח"ו לעבוד ע"ז אך י"ל דהנה רש"י ז"ל פירש בפסוק מלכים ב' י"ח ויקרא לו נחשתן וז"ל לשון בזיון מה צורך בזה אינו אלא נחש נחשת יעי"ש וי"ל דבאמת לא עבדו אותו ח"ו לשם ע"ז אך הנה מצינו במסכת ר"ה דף כ"ט. וכי נחש ממיש נחש מחיה אלא כ"ז שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין כו' יעי"ש ע"כ

י"ל דבני ישראל טעו וסברו שמרעיה עשא בשמות הקדושים והניח בו קדושה אשר סגולתו היתה לרפאות נשיכת הנחש לזאת החזיקו את נחש הנחשת הנ"ל לדבר שבקדושה הזאת היה כמו קיטור לעי"ו לחשוב דבר חול לדבר קדוש גם נחלש כח אמונה ח"ו כי באמת היה הנחש נחשת בעלמא דבר חול רק בכח שהיו ישראל מסתבלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים בזה היו מתרפאין וזה מביא לידי אמונה שלמה בהשי"ת אבל אותן שטעו וסברו דהנחש נחשת בעצם סגולתו ריפא עי"ו נחלש כח אמונה ח"ו כנ"ל היו כמו עי"ו ובוה מוכן פירוש הכתוב ויקרא לו נחשתן הרצון שהוא נחשת בעלמא ואין בו קדושה כנ"ל ובוה חיזק חזקיהו מלך יהודה את האמונה כמו שגזו ספר הרפואות והיה ג"כ כוונתו לחזק האמונה הקדושה כידוע ולזה מיתשב מה דתנן כתת נחש הנחשת והדו לו מאי רבותא בזה מאי צורך להודות לו בזה להסיר עי"ו מהעולם אך להנ"ל מיתשב דלא היה עי"ו מעולם רק פגם חלישת אמונה כנ"ל אבל הבמות היתכן שלא לבערם בשביל להניח לדורות אחריהם להתגדר בו ומיושב קושית התוס'.

ביצה דף ד'. רב אשי אמר לעולם ספק יו"ט ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיל"מ אפילו בדרבנן לא בטל יעי"ש בפרש"י ז"ל הנה רעק"א ז"ל מביא קושיא לשיטת הר"ן ז"ל בנדרים דהא דדבר שיש לו מתירין לא בטל הוא משום דהוא מין במינו בעצם גם באיסור והיתר יעי"ש נדרים דף נ"ב יקשה איך מדמה רב אשי ספיקא דרבנן לביטול דטעמא רבה יש בו משום דהוא מבי"מ כנ"ל יעי"ש אבל בספק דרבנן אמאי לא מקילינן אך י"ל דהנה מבואר במסכת חולין דף צ"ט: דאף לר"י דס"ל מין במינו לא בטיל עכ"ז באיסור דרבנן כגון ציר דגים טמאים בטל דמשני הש"ס שאני ציר דזיעה בעלמא הוא יעי"ש בתוס' ד"ה שאני ציר אי"כ יקשה דאמאי דשיל"מ באיסור דרבנן לא בטיל אמאי מחמרינן טפי ממין במינו לדעת ר"י אלא ודאי דדבר שיל"מ שנוכל לאכלו בהיתר גמוד עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה לזאת גם בספיקא דרבנן בדבר שיל"מ כיון דספיקא דאורייתא לחומרא רק בדרבנן הקילו אבל היכא שיל"מ התמירו בו להיות כשל תורה ושפיר תלאו ספק לביטול דשוין הן בטעמא כנ"ל.

ב"ה ב"ך יברך כו' לחדש טבת ת"ש לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.
 התחזיש אל כבוד ידידי יקירי ותביבי האברך החסיד ירא ה' הנגיד
 יקר רות חר"ג וכר מריה הלל נ"י מיכאליץ.
 אחזשה"ט. ת"ל אתנו תחיים והשלוי ירחם השי"ת על כל עמו ישראל

בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרחוק כו' והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ותה נא בל ירע בעיניך על אשר לא מלאתי את בקשתך לכתוב לך דברי שלי וידידות עד כה הגם שאתה ידעת תשות כחי ל"ע עכ"ו עיקר המניעה הוא מחמת עצלות ועצבות יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ט ח"ל צריך ליזהר מאד מעצבות ועצלות כי עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות בבחי' נחש עפר לחמו עפר הוא בחי' עצבות ועצלות שהם באים מיסוד העפר כמובא בספרים וי"ל ע"פ ד"ק יען כי הנחש גרם מיתה לעולם והוא בחי' עצבות היפך חיים שהוא בחי' שמחה בחי' ותחי רוח יעקב אביהם זה בחי' שמחה כמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן כ"ג יעיי"ש ויש לרמוז זאת כי ס"ת עץ' הדעת' טוב' ורע' הוא עצבת שהוא הביא עצבות והכל הי' ע"י הנחש וי"ל שהחטא של דוד המדבר שתפלו על המן שאמרו ונפשנו קצה כו' שהי' ע"י שנסעו מהר ההר לסבב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך ופרש"י ז"ל בטורח הדרך כו' וכל דבר קשה על האדם נופל בו לשון קיצור נפש כו' כאדם שהמרחב בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו דבר כו' יעיי"ש תה בחי' עצלות ועצבות שאין סובל רחוק מניעה ודבר קשה.

יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קנ"ה באמצע המאמר ח"ל שיאריך אפו על כל דבר בלבול ומניעה כו' שיסבול הכל ולא יתעצב ולא יתעצל כו' וי"ל שעיי"ז שלא יכלו לסבול ובאו לבחי' עצבות ועצלות הי' כפתי טובה על המן כמובן כי עצלות ועצבות מביאין להיות כפוי טובה ר"ל וכתוב אד"כ שאמר הקב"ה למשה עשה לך שרף י"ל רמוז על אש התלהבות שהיא בחי' שמחה היפך מעצבות ועצלות וכתוב ויעש משה נחש נחשת ופרש"י ז"ל לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקב"ה קראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון יעיי"ש וי"ל כי מבואר בדברי הליקוטי תפלות בסימן כ"ג ח"ל כי עיקר העצבות בא ע"י פגם הברית עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן כ"ג כי ע"י תיקון הברית מאיר לעצמו אור פני מלך חיים יעיי"ש ומבואר בדברי רבינו ז"ל סימן י"ט שכל הלשונות העמים נופלים ע"י לשון הקודש וזה בחי' לשון נופל על לשון ורע הכולל שכל הרעות של ע' לשון כלולין בה כו' נופל ונתבטל ואין לו שליטא ע"י לשון הקודש יעיי"ש וזה לשון נופל על לשון רמוז על תיקון הברית כנ"ל עיי"ז זוכין לגרש העצבות והעצלות וזוכין לבחי' שמחה תה כל הנשוק היינו מנשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות שבא ע"י פגם הברית ר"ל וראה אותו היינו הנחש נחשת שהוא בחי' לשון נופל על לשון היינו בחי' תיקון הברית כנ"ל, עיי"ז חיי בא לידי זריזות ושמחה כנ"ל בחי' חיים כנ"ל

וי"ל כי עצבות בגימטריא עצלות חסר בי"ח לרמוז כי ע"י העצבות בא לידי עצלות ונדמה לו שאין לו כח ובאמת יוכל להיות שיש לו כח רק ע"י העצבות הוא עצל ונדמה לו שאין לו כח ובאמת יוכל להיות שיש לו כח רק ע"י העצבות הוא עצל ונדמה לו כי הוא חש כח וכאשר זוכה לשמחה זוכה ג"כ לכח כנ"ל וי"ל שעמלק גרם להם כל זאת שבאו לידי עצלות ועצבות ועי"ז תפלו על המן כי זאת אירע להם אחר מות אהרן הכהן וכתיב שם וישמע הכנעני כו' וילחם בישראל וישב ממנו שבי ופרש"י ז"ל שה"י עמלק שנאמר עמלק יושב בארץ הנגב יעיי"ש וידוע שעמלק הוא מטמא ברית דכתיב אשר קרץ כו' אף שישראל נצחו עכ"ז פעל ברשעתו חוהמתו הגדולה איזה פגם דק עד שחזרו לאחוריהם דרך ים סוף כו' וגרם להם כל הנ"ל יה"ד שנזכה למחיית עמלק ימש"ו במהרה בימינו ונזכה לזריזות ושמחה תמיד ולהכיר טובה ולהודות לו ית"ש תמיד כדכתיב אנרכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו בפיו.

ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל כו' ויש לדקדק אמאי לא כתיב מקודם את מקדש ה' טמא ואח"כ ונכרתה דיהיה משמעו אם נכנס למקדש בטומאתו אזי ונכרתה כמו שכתוב גבי משכן ולא יתחטא את משכן ה' טמא ונכרתה ופרש"י ז"ל אם נכנס לעזרה כו' אך י"ל דהנה התחזיקו זה בדרך פרד"ס כידוע וי"ל ברמו דהנה ידוע גדל מעלת הבא לביהמ"ד ולביהמ"ד אשר אין לשער גדל שכרו כי הנה מצינו בספר תנא דבי אלי' סימן כ"א וכי מה טיבן של נחלים אצל בתי כנסיות ובתי מדרשות שאומר כנחלים נטיו אצל מה טובו אוהליך יעקב אלא לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מן הטומאה לטהרה כך ב"כ מעלין את האדם מן הטומאה לטהרה כיצד אלא מביאין את האדם מחובה לזכות כו' יעיי"ש בישועת יעקב מביא בשם ילקוט בני אדם נכנסין לתוכן מלאים עונות ויוצאים מלאים מצות יעיי"ש וי"ל דזה הוא מחמת שעונין אמן ומברכין את הקב"ה בברכו ואמרין קדושה ומתפללין שהם דברים העומדין ברומו של עולם הנה מצינו במסכת שבת דף קי"ט אריב"ל כל העונה אמן יהא שמי' רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו ר"ח בר אבא אמר ר' יוחנן אפילו יש בו ש"מ של ע"א מוחלין לו כו' אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן כו' יעיי"ש.

וי"ל דכך נרמו בכתוב הנ"ל ואיש אשר יטמא ולא יתחטא הרצון שנכנס לבתי כנסיות ובתי מדרשות כי י'ט'מ'א' נוטריקון מ"ה ט'ובו א'והליך י'עקב ולא יתחטא הרצון שאינו עונה שום אמן ח"ו רק מדבר שם שיחת חולין בעת היותו שם אזי ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל הרצון שאינו נצטרף למנין הקהל דהנה מצינו בשו"ע א"ח סימן קכ"ד סעיף ד' כשש"ץ חוזר

התפלה הקהל יש להם לשתוק ולסוין לברכת שמברך החזן ולענות אמן ואם אין ט' מסוין לברכותיו קרוב להיות ברכותיו לבטלה לכן כל אדם יעשה עצמו כאילו אין ט' וזולתו ויכון לברכת החזן יעיי"ש ועיי"ש בסימן ג"ה סעיף ו' ואם התחיל אחד מהעשרה להתפלל לבדו ואינו יכול לענות עמהם או שהוא ישן אפ"ה מצטרף עמהם יעיי"ש ולכאורה נראה כסתירה יעיי"ש היטב בט"ו ובמג"א ז"ל אך י"ל דלעולם מצינו בשו"ע סימן ס"ט דמותר לפרוס על שמע ולומר אבות וגבורות וקדושה ואח"כ לגמור כל התפלה אפילו בשביל אחד שלא שמע ברכו וקדושה יעיי"ש אך י"ל דהא דאם אין ט' עונין אמן קרוב להיות ברכותיו לבטלה היינו היכא שבחזן ובשאט נפש אינו רוצה לענות אמן ח"ו אזי אינו מצטרף להעשרה אי"כ הוי קרוב ברכותיו לבטלה דהוי כאילו אין כאן עשרה אבל היכא דאנוס שהתחיל להתפלל או דישן דמצטרף לעשרה ולא הוי ברכותיו לבטלה ומש"ה כתיב מתוך הקהל היינו לרמו כנ"ל. השי"ת ישים בלבנו ובלב כל ישראל לאהבה וליראה את שמו ית"ש שנוכה לענות אמן על כל ברכה ובטונה ולהתפלל בציבור בטונה הכל כרצונו ית"ש ויקוים בנו הכתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

ומזה מי הגדה דרשו חז"ל יומא י"ד שהפירוש הוא שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו כו' יעיי"ש וי"ל שהרמו ומה כמו שכתוב בשמות מזה בידך הגה להנושא דבר שיך לשאול מזה בידך אי"כ אין להוציא התיבה מפשטי' לגמרי ומיושב קושית התוס' שם ביומא שהקשו דאנאי לא דרשו על ומה לפרשו על נוגע יעיי"ש ולפי הג"ל מיושב דאי"כ יהי יוצא מפשטי' לגמרי כנ"ל.

הנה הבעל הטורים ז"ל מביא בפרשת ויצא מסורה ב' פעמים ויגל ביעקב כתיב ויגל את האבן וכתוב בתהלים ויגל כבחי יעיי"ש וי"ל עפ"י תנ"ל כי ויגל כבחי הוא לשון גילה וכתוב מקדם לכן שמח לבי ויגל כבחי הרצון כי ע"י השמחה זוכין לזריזות וכו' ועיי"ז ויגל את האבן ופרשיי ז"ל כאדם שמעביר הפקק כו' להודיעך שכתו גדול הרצון כי ע"י השמחה נודע שכתו גדול כי ע"י העצבות והעצלות נדמה להאדם שהוא תש כח ר"ל אבל כשזוכין לשמחה זוכין לכח ולעבוד ית"ש בכח גדול ולהעביר האבן שמרמו על היצה"ר הסירותי את לב האבן כתיב יעיי"ש בדברי רבינו בהשיר שנדפס לפני התחלת הליקוטי מהר"ן ז"ל חה לשונו הקדוש חוק ותחזק ואל תהי כפיל הגדול וכגמל אפילו כשמשכו בחוטמו העכבר לא יבעט בו וכל זה מתמת שטות שאינו יודע מכחו אבל נפשי הפקחת החזקה וכו' יעיי"ש עלינו לשבח ולהודות להשי"ת שזכינו לידע מרבינו ד"ל יה"ר שנוכה גם להתחזק ולילך אחר עצותיו הקדושים ולקיים כל דבריו הקדושים ובפרט לימוד שו"ע בכל יום ולהתבודד בכל יום איזה שעה שאמר כי תנ"ל

הוא דבר השוה לכל נפש חוב על כל אדם כידוע מהשיחות וי"ל רמו
 לד"ק ז"ל מה שאמרו חכמי"ל אין לך אדם שאין לו ש'עיה' הוא ר"ת שולחן
 ערוך ה'תבודדות יה"ר שנזכה לכל הג"ל גם בתוך הרחבה כמובא בליקוטי
 תפלות ח"ל ונזכה לגאולת הנפש הגוף והממוץ. דברי ידידך הודיש וחפץ
 טובתך בגשמיות וברוחניות ותזכה לראות נחת ורחבה בכל בני ביתך יודיש
 חסידיש בגידוש ותודיעני וכו' אם הוטב כו' יה"ר שישלח השי"ת רפואה
 שלימה במהרה מן השמים בתוך שח"י אב"יר. ידידך.

אפרים

הנני דר"ש בנך היקר שמחה בונם שיח"י ותזכר לגדלו לתורה ולחופה
 ולמעשים טובים.

ב"ה יום ב' בלק השי"ה לפ"ק ירושלים ציה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני הנגיד החסיד
 המופלג ירא וחרד על דבר ה' חו"נ איש נאמן רוח נדיב לב כו' מו"ה הלל נ"י.
 אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו ישראל
 בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרחצה כו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות
 הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במרה בימינו א"ס.

ועתה באתי לשמחך בד"ת יה"ר שנזכה לדיבורים אמתיים כרצונו ית"ש
 בזכות רבינו ז"ל הנה כתיב וישמע הכנעני מלך ערד כי בא ישראל דרך
 האתרים כו' וידר ישראל נדר כו' והזרמתי את עריהם וכו' ויתן את הכנעני
 כו' יעיי"ש בפירש"י ז"ל וישמע הכנעני ועמלק לעולם רצועה מרחות לישראל
 יושב הנגב זה עמלק שנאמר עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר
 בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם
 אינם כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשתם לשון כנען אמרו
 נתפלל סתם כו' יעיי"ש וי"ל כי ידוע כי קליפת עמלק הוא כנגד אמונה כי
 עמלק בגימטריא ספק כמובא כי כל כחו להכניס ספיקות בלב להחליש את
 האמונה גם זאת כי טימא בריתם י"ל ג"כ כונתו כדי להחליש ח"ו את
 האמונה שתלויה בברית כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א ס"ק ג'
 יעיי"ש ובוה י"ל שנקרא בשם כנעני כי כנען מרמו כאן עני כמובא בדברי
 רבינו ז"ל בשם הגמרא פסחים דף נ' יעיי"ש י"ל כי קליפת עמלק מפיל
 ספק כאן עני הרצון אף שרואה אדם כי השי"ת זן אותו מעודו עד היום
 הזת עכ"ו נותן בלבו ספק פן כאן עני פן יהיה מעכשיו עני ח"ו וזה מלך
 ערד ער"ד' אותיות ר'ע"ד' שנותן רעדה בלב על הג"ל וכל כחו הוא רק

בעת שנפול אדם מהאמונה אזי בא בכח ובחוזק ח"ו כמו שמצינו ברפידים דכתיב על נסותם את ה' כו' היש ה' בקרבנו כו' ויבא עמלק וכו'.

גם כאן י"ל לאחר שמת אהרן שמובא בפרש"י ז"ל ויראו כל העדה כי גוע אהרן כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה כו' מיד בקש משה רחמים והראו מלאכי השרת מוטל במטה ראו והאמינו יעיי"ש י"ל כי זאת היה בכלל נפילת האמונה שלא האמינו מקודם לדברי משה רבינו עד שראו בשביל זה היה כח לעמלק ימ"ש לבא להלחם כו' וי"ל שהכוונה כמו שהמרגלים לא האמינו דכתיב וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו כמו כן לא האמינו לדברי משה רבינו עד שראו בעיניהם ועי"ז בא עמלק להלחם וידר ישראל נדר י"ל עפ"י דברי קדשו של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ז ס"ק ב' ולהקים אמונה הנפילה הוא ע"י בחי' יעקב היינו ע"י נדר שידור איזה נדר יעיי"ש ולזה נדרו הנזכרתי את עריהם ופרש"י ז"ל אקדיש שללם לגבוה י"ל כי עמלק מפיל ספק פן מעתה יהיה עני לזה נדרו והראו שאין חוששין לזה ח"ו רק אקדיש שללם לגבוה כנ"ל.

ובזה י"ל מה דכתיב בפרשת שלח לאחר החטא של המרגלים והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו וסעו לכם המדבר דרך ים סוף י"ל שע"י החטא של המרגלים נפלו מהאמונה הקדושה דכתיב וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו והעמלקי והכנעני היינו שגברה קליפת עמלק שהוא בגימטריא ספק ומפיל לספיקות והכנעני היינו כאן עניי הוא בעמק הרצון אף לו שנדמה לאדם שיש לו אמונה בשלימות אבל בעמק הלב יושבת הקליפה הנ"ל מחר היינו שדואג מה נאכל למחר העצה לזה פנו וסעו לכם המדבר דרך ים סוף היינו שתראו לתקן זאת ולבא לאמונה שלימה באמת גם בעמק הלב וז"ל המדבר לשום עצמו כמדבר כהפקר שלא ידאוג על למחר דרך ים סוף שבאו אז לאמונה שלימה דכתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו ובוזה י"ל מה דכתיב בפרשת בשלח שאמר משה רבינו ליהושע צא הלחם בעמלק מחר כו' י"ל בדרך רמז להלחם אתו ולהכניע קליפתו שמפיל ספק ודאגה מה נאכל למחר כנ"ל גם י"ל מה שאמרו והזרמתי את עריהם כי חרם הוא אותיות מחר שהכניעו את קליפת עמלק ועשו מתיבת מחר חרם שלא לדאוג על מחר ח"ו רק להאמין ולבטוח בו ית"ש כמו שבטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד אדרבה יוסף חסדו עמנו ביתר שאת ויתר עז יה"ד שנזכה לאמונה ובטחון באמת כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת יה"ד שאזכה ברחמי הגדולים לכתוב לך בתוך הרחבה מכתבים תכופים ולשמחך ואתה תזכה לשמחנו בבשורות טובות חזק ואמץ אשרנו שזכינו למלח ברית היינו להצדיק האמת רבינו ז"ל שהוא הממתיק כל המרירות שבעולם יה"ד

שנוכה לילך בעצותיו הקדושים היה טוב לנו בזה ובבא. דברי ידידו המוקירו באהבה ובחיבה ומברך אותך ואת בני ביתך שיחיו יהודי שישלימו אתך כר ותמצא קורת רוח מהם נחת וגדולה עד כי יבא שילה.

אפרים קראקאבסקי

שכחתי לכתוב כי י"ל עמלק יושב בארץ הנגב כי עמלק מפיל לספיקות שמנוגב מכל טובה ואינו שמח בחלקו רק נדמה לו שחסר לו מכל טוב ורק הוא מנוגב השי"ת יצילנו וישמרנו.

בלק

ב"ה יום ג' בלק ה'תרצ"ג לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח כר מר"ה הלל נ"י.

הנה שמעתי מקשים היתכן לקרא שם הסדרא על שם בלק אך י"ל עפ"י דברי רבינו לק"ת סימן כ"ה ח"ל התבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל כר וכר והוא דבר השה לכל נפש מקטן ועד גדול כי כולם יכולים לנהוג הנהגה זו ועי"ז יבאו למעלה גדולה אשרי שיאחו בזה וכר יעיי"ש ובליקוטי קמא סימן ל"ד נמצא שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו כדי שיאיר בחי' נקודה בחי' פי ידבר חכמת להואו שהוא בחי' הגות לבי תבונות ועי"ז נתבטל ערלת לב היינו חרפת היינו אהבות רעות וכר יעיי"ש והנה ידוע כי זה לעומת זה עשה כר והנה מצינו בבלעם וילך שפי ותרגומו יחידי וי"ל דבלעם הרשע ידע כח הגדול של התבודדות והוא הלך בכח הטאמאה לעורר דין וקטרוג על ישראל חלילה ע"י התבודדות שלו אך כתיב למען דעת צדקת ה' שלא כעס*) באותן הימים ולא הועיל שום כח הרע אבל עכ"פ בחי' אנו עד היכן כח התבודדות לטוב כי מרובה מדה טובה כידוע חה נרמו ב'ליק' נוטריקון בינו ל'בין קונו היינו שצריך כ"א לדבר שיחה ותפלה בינו לבין קונו ועי"ז יתבטל ממנו ערלת לבו כר ויבא למעלה גדולה ומיושב מה שלא נמצא בסדרא זאת שום מצוה מה שלא מצינו מעת מתן תורה בשום סדרה עד משנה תורה שנקרא בספר תנא דבי אלי' ספר תוכחה ולהג"ל מיושב שמצינו למדין גדול כח התבודדות לטובה שיכולין לבא מעלה גדולה כנ"ל.

*) עיין בספר המדות באות התבודדות מובא שם ע"י התבודדות שאינו כראוי בא לידי כעס כי בלעם הרשע רצה ע"י התבודדות שלו לגרום לכעס אך השי"ת ברוב רחמיו

הנה י"ל דבזכות אמן שעונין ישראל לא הי' בכח בלעם הרשע לקלל את ישראל כי אמרו חז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך חאת י"ל כי נרמו בתיבת מאן בלעם הלך עמנו מ'אין' אותיות אמן היינו ע"י אמנים שאומרים ישראל עי"ז מאן בלעם כו' חאת י"ל דנרמו ג"כ במאמר בלעם הנה ברך לקחתי ברך ולא אשיבנה הרצון דע"י הברכות שמברכין ישראל וברך שנתוסף בו ויו יש לרמו על אמן שגדול יותר מן המברך גם הנקודות מרמזין על אמן שיש בו נקודת קמץ וצירי גם ברך לקחתי יש בו קמץ ובירך יש בו צירי כנקודת אמן הרצון דע"י הברכות ואמנים שאומרים ישראל לא הי' בכח בלעם הרשע להשיב את הברכות כאמרו ולא אשיבנה יה"ר שנזכה לומר כל הברכות בכוונה מלה במלה ולענות אמן על כל ברכה וברכה ובפרט איש"ר שאמרו חז"ל כי העונה איש"ר בכל כחו קורעין לו גדיד ולשמע קריאת התורה כראוי ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

איתא במסכת שבת דף קי"ט: אמר ר"ל כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנאמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים א"ת שומר אמונים אלא שאומרים אמנים יעיי"ש ויש להבין אמאי הוא המדה לשלם לו לפתח לו שערי ג"ע אך י"ל בפשוט דהא אמן משמע אמונה שמאמין שאמת זאת הברכה שמברך המברך רק באיש"ר הכוונה שיאמנו הדברים ויתקיימו גם באמן של דאמירן בעלמא ואמרו אמן וכל שאר אמנים שבקדיש ג"כ הכוונה כמו באיש"ר אבל באמנים של הברכות הכוונה שאמת הוא הברכה ורש"י ז"ל מפרש בכל כחו בכל כוונתו יעיי"ש ע"כ י"ל דבשכר זאת שמאמין בהברכות אף שאינו רואה ממש בעין משו"ה נותנים לו שכר שזוכה לראות בעין בשכר הצדיקים לאחר פטירתם בג"ע שבעבור זאת פותחין לו שערי ג"ע שיזכה לראות שכר שבו חאת הכוונה פתחו שערים ויבא גוי צדיק הרצון אף שעשה מעשי גוי שעבר עבירות הרבה עכ"ז מחמת שענה אמן בכל כחו והאמין בה' שאמת הברכה בשכר האמונה זוכה לראות בהדיא בגן עדן הגם שאין מגיע לו לישב בג"ע בין הצדיקים לפי מעשיו עכ"ז זוכה עכ"פ שיפתחו לו שערי ג"ע לראות השכר שבה להצדיקים ואפשר שהצדיקים בראותם אדם כזה שעומד על הפתח ורואה מתפללין עליו שיבא לשם ג"כ כדכתיב פתחו שערים ויבא כו' אבל בשעת הדין מגיע לו לפתח לו ולראות בעין בשכר האמונה שהאמין יה"ר שנזכה לענות אמן בכל כחו על כל ברכה ולענות איש"ר בכוונה ולהתפלל בציבור ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ויה"ר שתזכה לזריזות ושמחה ולקשר עצמך לצדיק שבדור ולקבל

לא כעס באותן הימים וגם זה מרומז בדברי חז"ל ויודע דעת עליון שידע מתי הקב"ה כועס כי כל ענינו הי' להמשיך כעס אך הי' הפיר עצתו כנ"ל.

דבריו על כל אשר יאמר כו' כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מדרשין ז"ל סימן קכ"ג יעיי"ש ונזכה לשמוע בשורות טובות תמיד. ידיך הזפץ טובתך מאד.

אפרים

ב"ה יום ג' לסדר כי ברוך הוא קרבה ישועה לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג וכו' ר' הלל נ"י מיכאליץ.

ת"ל אתנו החיים והשלום יוסיף ה' חסדו עמנו ועם כל ישראל וימהר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה הנני נותן לך תשואת חן על מכתבך ועל דבר השליחות שעשית שליחותי הנה אפשר אמרתי לך מכבר זאת הנה י"ל שכחו של בלעם שבא בפיו ע"י שאמרו זקני מדין על מרע"ה שאין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכת בפיו י"ל ששאלו על מרע"ה מה מדתו האם הוא משתמש בקבלה מעשיות ע"י שמות הקדושים אמרו שאין כחו אלא בפיו וזינו שאין משתמש רק בתפלה ותחנונים להשי"ת אז אמרו אף אנו נבוא עליהם באדם וכו' היינו כי בלעם הרשע הלך לקלל אף שראה שאמר לו הקב"ה ואך את הדבר כו' ופרש"י ז"ל ואעפ"כ וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה ומצינו אח"כ שכתוב וילך שפי ופרש"י ז"ל כתרנומו יחידי וי"ל שידע בלעם הרשע כמה גדול כח התבודדות כידוע בדברי רבינו ז"ל וחשב אותו רשע שגם לו יהיה הכח הזה של התבודדות להתפלל תפלות רעות שיתרצה ח"ו לקלל מחמת גדול כח התבודדות ומצינו בדברי רבינו ז"ל שיש תפלות רעות כמו שמצינו בגמרא ברכות גבא אמחתרתא רחמנא קריא יעיי"ש בליקוטי קמא סימן ר"ט אך לא הועיל כלל עכ"פ נוכל להבין כמה גדול כח התבודדות בקדושה להתפלל תפלות טובות כמו שדיבר רבינו ז"ל בהתורה של התבודדות בליקוטי תנינא סימן כ"ה בודאי השי"ת פונה לשועתו וצעקתו ויזכה לישועה ובוה י"ל שנקרא הסדרא בשם בלק ר"ת בינו לבין קיונו היינו התבודדות שידבר בינו לבין קונו חאת הוא עצה כללית לכל איש מקטן ועד גדול כדברי רבינו ז"ל שם ונוכל להוציא זאת מהסדרא הלז כנ"ל יה"ר שנוכה להתבודדות כראוי וי"ל מה שמובא עשה שלום עם מדין כפרש"י ז"ל היינו מיראתן של ישראל י"ל מחמת שראה כי אף שאמר השי"ת אל תצר את מואב כו' אעפ"כ עמו ומואב טיהרו בסיחוק כי ע"י שלקח סיחוק הארץ מעמו ומואב נטהר ויכלו ישראל ליקח אותו הארץ עי"ז נתיירא אפשר יקומו

המזיינים ויעוררו מלחמה מחמת שנאתם מכבר השי"ת יתן בידם שאר ארץ
מואב כדי שיוכלו ישראל ליקח אחי"כ כמו ע"י סיחון לזה עשו שלום כנ"ל.
ידידך הופץ טובתך בגשמיות ורוחניות.

אפרים

ב"ה יום ב' ויקהל תשי"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד אחי ורעי האהובים והנעימים היקרים ונכבדים חסידי
ברסלב בעיה"ק תל אביב השחתים בצמא מימי הנחל ג'ובע מ'קוד ח'כמה ה' עליהם
יחיו.

אחדשה"ט הגה שמעתי עליכם לאמר כי אין דעתכם נוחה להפיק רצון של
ידידנו היקר וכו' בנידון מסירת מפתח לשעה לבא לחצר קודש ביהח"ס דברסלב
להתבודד שם ולשפוך שיחו לפני ה' אשר הוא צריך באמת לישועה גדולה מאד
בגשמיות ורוחניות כידוע לכם המו מעי לו השי"ת יעזור לו ויוציאו מצרה לרוחה
במהרה ובאמת לא זכיתי להבין כוונתכם בזה כי לענ"ד אין שום חשש בזה אדרבה
תזכו שיתגלגל זכות גדול על ידכם שיזכה האיש הנ"ל להתבודד אשר ידוע מדברי
רבינו ז"ל כי הוא מעלה גדולה ועליונה מן הכל והוא עצה כללית והוא דבר השזה
לכל נפש מקטן ועד גדול כי כולם יכולים לנהוג הנהגה זו ועי"ז יבאו למעלה גדולה
וע"כ נא שימו הדברים על לבכם אולי תוכלו בעזהי"ת להפיק רצון האיש הנ"ל
בזה והיה בזה שלום. דברי ידידכם ואוהבכם בכל לב ונפש ומברך אתכם בשמחת
פורים כרצונו ית"ש.

אפרים

ב"ה כ' לחדש תמוז תש"א לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי חביבי הרבני הנגיד וחסידי יקר רוח חכם
ונבון נדיב לב וכו' מריה הלל נ"י מיכאליץ.

ת"ל אתנו החיים השלוי ירחם ה' על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם
מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.
הנה לכאורה לא מצינו בפר' בלק שום מצוה ממצות התורה וכמדומה לי שכבר
אמרתי לך שיש ללמוד מפרשה זו מה שאמר רבינו ז"ל התבודדת הוא מעלה
עליונה וגדולה מן הכל וכו' והוא עצה כללית וכו' והוא דבר השזה לכל נפש וכו'
ועי"ז יבאו למעלה גדולה אשרי שיאחו בזה יעי"ש בליקוטי תנינא סימן כ"ה
דהנה לכאורה יש להתפלא על בלעם הרשע שהי' חכם גדול להרע והוא בעצמו
אמר לא אוכל לעבוד את פי ה' וכו' ושמע מפי השי"ת לא תאר את העם ובפעם

שנית אמר לו הקב"ה קום לך אתם אך את הדבר אשר אדבר אליך וכו' ואיך מלאן לבו לילך אתם פן יוכל לקלל. אך י"ל דבלעם ידע כח התבחדת כי גדול הוא כנ"ל. ומובא עוד בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא קכ"ד זמרו למי שמנצחין אותו ושמח כי כשמדבר לפני הקב"ה ומפרש שיחתו בטענות ובקשות רוצה לנצח את הקב"ה והקב"ה יש לו תענוג מזה ע"כ שולח לו דיבורים וטענות לנצח אותו וכו' יעיי"ש לזה חשב בלעם הרשע אשר ילך אתם וכאשר יבא אל בלק ויאמר לו לבנות מזבחות ולהקריב עליהם פרים ואלים וילך שפי ופירש"י ז"ל יחידי היינו התבחדת וידבר לפני הקב"ה טענות ובקשות כאמור את שבעת המזבחות ערכתי ויפרש הזכות שבו כפרש"י ז"ל וילמד רק סנוגריא על האומת פן יוכל לנצח ח"ו אבל באמת אמר לו השי"ת שוב אל בלק וכו' אינני רוצה התבחדת שלך שהוא לרע על ישראל ח"ו סוף סוף נוכל ללמוד מזה כמה גדול כח התבחדת לטוב על ישראל שהוא באמת מעלה עליונה וגדולה עד שנוכל לנצח אותו ית"ש כביכול עד שבלעם הרשע החכם הגדול טעה בזה כנ"ל.

ובזה י"ל שנקרא הפרשה בשם בלק שהי' רשע ג"כ ולא נקרא בשם וירא אך י"ל כי בלק נוטריקין בינו לבין קונו הרמו על התבחדת לדבר דיבורים וטענות ובקשות בינו לבין קונו ית"ש כדברי רבינו ז"ל יהי' שנוכה לזה כראוי ועוד י"ל שנרמז בפרשה זו מצות קריאת שמע דכתיב הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא ופירש"י ז"ל חוטפין את המצות וכו' ולקרא את שמע וכו' כי ק"ש של שחרית תלוי בזמן קימה ומובא במסכת ברכות דבקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע יעיי"ש יען כי נרמז בתוכו מצות ק"ש וי"ל כי למצות ק"ש שלא לאחר זמנו צריכין ג"כ להתגבר עכ"פ כלביא וכארי יתנשא הרצון כמבואר בש"ע א"ח יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר כי לזה צריכין להתגבר ביותר וי"ל כי מש"ה פריך הש"ס בריש ברכות ליתני דשחרית ברישא וכי לא ידע דכתיב מקודם ובשכבך וכו' אך י"ל דסבר דילפינן מהך קרא דפרשת בלק הן עם כלביא יקום וכו' לא ישכב וכו' ושם נרמז ק"ש של שחרית ברישא והתרצן השיב דסמך אקרא ובשכבך ובקומך וי"ל כי כ"ל ב"א' נוטקירין כי לא ב"כח י'גבר איש כמבואר בפסוק שמואל לרמו כי במצות ק"ש שהוא אמונת היחוד תלוי כל האמונה שהכל בכחו ית"ש לבד יהי' שנוכה לאמונה שלימה באמת ולכל טוב בגשמיות ורוחניות בתוך שאר כלל ישראל. דברי ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממוך.

אפרים

ב"ה יום ה' לסדר כי ברוך הוא תשי"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד
יקר רוח חו"ג נאמן רוח נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל
מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו
ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו בקרוב א"ס.

בס"ד באתי להוסיף על דיבורי הקודמים שכתבתי לך לפרש וא דכתיב את
ה' האמרת וכו' וה' האמירך וכו' שקאי ברמו על התבודדת שעומד אדם לפרש
שיחתו לפני הקב"ה והוא יתברך שולח לו דיבורים וטענות לנצח אותו כביכול
כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ד יעי"ש וזה את ה' האמרת
הרצון האתערותא דלתתא שעומד ומפרש שיחתו כמו שהוא וה' האמירך שנתעורר
אתערותא דלעילא והשי"ת שולח דיבורים וטענות לנצח אותו יתברך כנ"ל ובוזה
י"ל בדרך רמו וירא בלק וכו' עשה ישראל לאמרי הרצון לאמירות הנ"ל כי כל
כח ישראל הוא ע"י האמירות ע"כ התייעץ לשלוח אל בלעם שיהיה זה לעומת זה
בדרך הטומאה ג"כ בדרך התבודדת ולפרש שיחתו בקטרוגים גדולים על ישראל
ובטענות נכונות לעורר דין ח"ו על ישראל אולי יוכל ג"כ לנצח אותו יתברך כי
כח התבודדת הוא גדול מאד חזאת היתה טעותו של בלעם הרשע שאמר שמא
אפתנו ויתרצה כפירש"י ז"ל היתכן לחשוב כן רק חשב שמא ע"י התבודדת שלו
ע"י טענותיו יהיה כן ח"ו וכתיב וילך שפי ופירש"י ז"ל כתרגומו יחידי כנ"ל
אך השי"ת הפך מחשבתו וישם ה' דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל בלק וכו'
ולא הגיח לו להתבודד ולפרש שיחתו.

וזה דכתיב ולא אבה ה' לשמוע אל בלעם וכו' היינו כנ"ל י"ל מה שאמר
הן עם לבדד ישכן הרצון שבני ישראל יש להם הכח של התבודדת לנצח אותו
יתברך כביכול ישיכין בגימטריא הישעיה' רמו על השעה של התבודדת שאמר
רבינו ז"ל לקבוע לו שעה עכ"פ וכו' הן ע"ם לבדד ישכן ר"ת ע'לי'ה' רמו
שבזה יוכל האדם להתעלות כדברי רבינו ז"ל ועי"ז יבאו למעלה גדולה וכו'
כמבואר בליקוטי תנינא סימן כ"ה ובוזה י"ל מה שאמרו חכז"ל איזה פרשה קטנה
שכל גופי תורה תלויין בה שנאמר בכל דרכיך דעהו יעי"ש בסוף מסכת ברכות.
וי"ל איך זוכין לזה ג"כ ע"י התבודדת שיפרש שיחתו לפני קונו ית"ש ויבקש
על הכל הרמו לזה ב'דיד' ר"ת ב'כל ד'רכיך ד'עהו ובוזה י"ל מה שאמרו חכז"ל
במסכת כתובות דרגא אמר רבא דרך גג י"ל דרך גג רמו על התבודדת כדכתיב
כצפור בודד על גג ועי"ז היינו ע"י התבודדת יכולין לילך מדרגא לדרגא ולבא
למעלה גדולה כדברי רבינו ז"ל ובוזה י"ל מה שפירש"י ז"ל בפרשת יתרו וירד
משה מן ההר אל העם מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם

יעי"ש. ולכאורה קשה איזה עסקים היה לו למשה רבינו אך י"ל דהסונה על עסקי התבודדת ורמו כי מ'ש'ה' ר"ת ה'תבודדת ש'עה מ'יוחדת ועכ"ז לא היה פונה לעצמו רק מן ההר אל העם כנ"ל נמצא כי מן פרשת בלק יש לנו להתבונן גדול כח התבודדת וקדושה ועי"ז נזכה לכל טוב וקדושה ונקראת הפרשה בשם ב'ל'ק' ר"ת בינו ל'בין ק'ונו היינו התבודדת כנ"ל יה"ר שנזכה לזה כרצונו ית"ש.

כתיב והיה אדם ירשה היתה ירשה שעיר אויביו וישראל עשה חיל י"ל רמו לעת הזאת כי מלכות האומת הם בחי' רשים אף המלכים שגוברים כעת במלחמה עכ"ז אנו רואין ששער הכסף אולא ונתדלדלה וישראל עשה חיל ותרגמו יצלח בנכסין כי הם מרויחין הרבה ב"ה הן הסותרים הן הפועלים כמה יש לנו להודת ולהלל להשי"ת גם בעת הסתרה הזאת ידו נטויה עלינו והן והן גבורותיו וכי כדכתיב בעל מלחמות זורע צדקות מצמיח ישועת וכי' חן ומפרנס לכל ומטיב לכן גם אתה ידידי יקירי וחביבי חזק חזק כי בודאי יעזור השי"ת לכם בגשמיות ורוחניות ויתהפך הכל לטובה גם בפשיטות.

ועתה אתה ברוך ה' צר לי מאד עליכם על יסורים שלכם שאתם סובלים הרבה יותר מקודם ומה נעשה לדבר שכבר עשהו וכי' כי באמת השי"ת רואה בעלבון עלובים רק צריכין להמתין עד הזמן ובודאי טרם עת הישועה אשר קרובה הישועה לבא אזי קשה לסבול ביותר והנה גם בעבודת השי"ת מצינו בדברי רבינו ז"ל בהתורה קרא את יהושע ליקוטי קמא סימן ו' לשון המתנה בחי' תשובה כמ"ש חז"ל הבא לטהר מסייעין לו משל לאחד שבא לקנות אפרסמון אומרין לו המתן וכי' ובעזה"י תהיה בטוח כי לא תאונה אליך רעה ושום נזק כי באמת אין שום עצה לפגעי ומקרי הזמן רק לנוס להשי"ת היינו לתפלה ולהיות ס'ב'ל'ך' אך לזה צריכין אמונה והרמו כי ס'ב'ל'ך' בגימטריא ל"י א'מ'ו'נ'ה' וסוף סוף עוזר השי"ת כי הוא יתברך מלך עוזר ומושיע בכל עת צרה וכי' הנה מצינו כאשר אירע מעשה דינה שגלקחה לשכם כתיב ויעקב שמע כי טמא דינה בתו והחריש יעקב וכי' נראה מזה שלא רצה לעשות פעולה במרמה רק ע"י תפלה יתוקן הכל כי ידע כי הכל בדין ובמשפט רק בבני יעקב כתיב כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד וכי' ויקחו וכי' שמעון ולוי איש חרבו וכי' ויהרגו כל זכר וכי' הגם שהיו שבטי ק' קדושים עליונים ושמותם היו בחשן ואפוד לזכרון צדקתם עכ"ז ליעקב אבינו לא היה נוח לו ממעשה הזאת הראיה שלא רצה לברכם רק אמר ארור אפם וכי' כי באפם הרגו איש היינו עיר שכם כפירש"י ז"ל ומצינו כי בשכם נמכר יוסף ונחלקה מלכות בית דוד ואמרו חכז"ל בשכם שכיחא רוצחים כי יעקב בחר לו לעשות הכל ע"י תפלה ולצפות לישועת ה' שירחם כדברי רבינו ז"ל על פסוק טוב ה' לכל זה בחי' תפלה שמאמין בה' שהקב"ה טוב לכל הן לרפואה הן לפרנסה הן לכל הדברים וכי' וזה ורחמיו על כל מעשיו וכי' יעי"ש.

ונא אל תהי עצב ח"ו כי בודאי היסורין פודין אתכם מכל צרה כדכתיב

יסר יסרנו יק' ולמות לא נתנני הנה איתא בסליחות האמר לים עד פה תבא י"ל ברמו כי ים מרמו על גלי הים שיוצאין ורוצין להחריב ח"ו כמ"ש חז"ל במסכת ב"ב דף ע"ג האי גלא דמטבע לספינתא וכו' ועוד איתא פוק חזי גבורתא דמרך דאפילו כמלא חוטא דחלא לית דעבר וכו' אשר שמתי חול גבול לים י"ל ברמו חז"ל ר"ת ח'זק ו'יאמץ ל'בך זה הוא גבול לגלי הים שלא יעברו ואם ח"ו אזי העצה לנענע להם ראש ואז לא יוכלו להזיק לו ח"ו כמ"ש חז"ל כל גל וגל שבא עלי נענתי להם ראשי והשי"ת עוזר את"כ ברחבה גדולה והרמו כי ג'ל' ו'ג'ל' בגימטריא ח'ס'ד' יעזור השי"ת וישפיע לכם חסד גדול שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ירך שמעתי כי מחמת הטירדות והבלבולים אינך נותן לב להמשא ומתן שלך ח"ו יה"ר שיתן השי"ת לך כח לעשות חיל ובפרט שזכית להתקרב לרבינו הקדוש ז"ל שהזהיר מאד להתחזקות וכו' עיין בתורה מ"ח בליקוטי תנינא ודע שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאד מאד והכלל והעיקר שלא יתפחד כלל יעי"ש. ובוה י"ל מה שמובא במדרש וישלח ויעבירם את הנחל ר"ה בשם ר' אידי עשה עצמו כגשר י"ל אף שהיה במיצר מחמת עשו הרשע דכתיב מקודם וירא יעקב מאד ויצר לו וכו' עכ"ז התחזק עצמו אז ועשה עצמו כגשר לעבור בו בלי שום פחד כלל את שהגשר צר אצלו היה כסתם גשר רחב בלי פחד כנ"ל.

במסכת ב"מ דף צ"ג בר אדא סבולאה הוי קא מעבר חיותא אגמלא דגרש ופירש"י ז"ל גשר של גרש דחפה חדא לחברתה ושדיתה במיא אתא לקמי' דר"פ וזיבי א"ל מה הוי לי למעבד א"ל איבעי לך לעבורי חדא חדא א"ל ידעת בי' בבר אחתך דמצי למעבר חדא חדא ופירש"י ז"ל בבר אחתך כלומר בבן עמך ואומתך א"ל כבר צוחי קמאי דקמך ולא איכא דאשגח בהו יעי"ש היטב. ויש לדקדק מה זה לשון בבר אחתך גם מה שהשיב לו רב פפא כבר צוחי קמאי דקמך וכו'. אך י"ל בדרך רמו עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאד מאד והעיקר שלא יתפחד כלל י"ל כי אם בעזרה"ת הולך אדם בדרכי ה' בהדרגה בהדרגה ומקיים אל יהרסו וכו' כדברי רבינו ז"ל ובאופן כזה יוכל לעבור על גשר הצר וילך ויבא בשלום כמו המעשה הנ"ל אם היה בר אדא סבולאה מעביר הבהמות חדא חדא היינו בהדרגה לא כולם בפעם אחת אז היה מעביר בשלום כנ"ל וא"ל ידעת בבר אחתך ופירש"י ז"ל בבן עמך ואומתך הרצון שבעבודת השי"ת אז העצה לעבור חדא חדא היינו לילך בהדרגה ויוכל לעבור בשלום אם באמת כן הוא א"ל כבר צוחי קמאי דקמך ולא איכא דאשגח בהו היינו שצוחו שצריכין לעבור בגשר צר בעבודת השי"ת ורצו בפעם אחת לעבור בו בשלום ולא איכא דאשגח בהו רק באופן הזה לעבור בו בהדרגה בהדרגה כמו הנ"ל לעבורי חדא חדא אזי יכולין בעזרה"י לעבור בשלום בלי פחד כלל השי"ת יעזרנו על דבר כבוד שמו יתברך ובזכות רבינו ז"ל שכמו שכחו אז כן כחו עתה להצילנו מכל אויבינו ולהושיענו בגשמיות ורוחניות כאשר אמר מותרנ"ת ז"ל ודבריו הם אמת

לאמיתו. דברי ידידך ואוהבך תחפץ טובתך בגשמיות ורוחניות ותושע בכל הישועת
שבעולם בגוף ונפש וממון.

אפרים

ב"ב פורסים בשלומכם ובשלום כל ב"ב שיחי ומחזיקים טובה וברכה על
ארוחת כבוד שלכם בעין טובה ויפה על צד היותר טוב ישפיע ה' לכם כל טוב
בגשמיות ורוחניות בעינא חד דרחמי בתוך שאר ישראל ונזכה לגאולה שלימה
במהרה במהרה בימינו בקרוב א"ס. הגני שולח לך נקודת רמז שתשמח בה' בנקודת
טובת שבך כדברי רבינו ז"ל.

אפרים

פנחס

ב"ה יום ה' לסדר ברוך תהי' חיי אב ת"ש לפ"ק ירושלים ת"ו.
הזחה"ש אל כבוד ידידי יקירי ותביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
חריג וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחזשה"ט ת"ל אתנו העדים והשלח יתן ה' ברחמיו ובחסדיו לנו הרחמנות
בפשיטות כדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ס"ב יעיי"ש. ובזה יש לפרש
הכתוב הראנו ה' חסדיך וישעך תתן לנו הרצון שיראה השי"ת את חסדיו לנו כדברי
רבינו ז"ל על הכתוב בצר הרחבת לי כי כאשר יסתכל האדם על חסדי ה' יראה
שאפילו בעת שהשי"ת מיצר לו גם בהצרה בעצמה השי"ת מרחיב לו ומגדיל
חסדו עמו וכו' מלבד מה שאנו מצפים שהשי"ת יושיענו בקרוב מכל הצרות וייטב
עמנו מאד וכו' יעיי"ש חה שאנו מבקשים שנזכה לראות את החסד וגם ישעך תתן
לנו היינו מה שנחשב למעלה לישועה חסד תתן לנו היינו הרחמנות וישועה
בפשיטות כדברי רבינו ז"ל יתן לכם רחמים לכם דייקא ויש לפרש ג"כ מה
שאנו אומרים תפן אלינו ברחמים כי אתה הוא בעל הרחמים הרצון שתפן אלינו
ברחמים שתתן הרחמנות בידינו אלינו דייקא כי אתה הוא בעל הרחמים והכל
הוא רחמים אך אין אנו יכולין אותו הרחמנות ואנו מבקשין שתפן אלינו ברחמים
אלינו דייקא היינו רחמנות בפשיטות כנ"ל.

כי באמת גם יוסף הצדיק אף שדבר עמם קשות ויתנכר עליהם עכ"ו
בפנימיות לבו ודעתו הי' רק לרחמים להם כדי שישומו לבם לתשובה כי באמת
אמרו אבל אשמים אנחנו על אחינו וכו' היסורין והעגמת נפש שהי' להם מהדיבורים

ומהעלילות הי' למרק העון של החטא של מכירת יוסף רק לא הי' בכחם עוד לסבול עד שלא יכול יוסף להתאפק וכו' עד שנתגלה להם לזה אמר יעקב אבינו יתן לכם רחמים לפני האיש שגם האיש ידבר רק דברי רחמים בפשיטות כי די היסורין שסבלו עד הנה וגם ליוסף הצדיק הי' יסורין מזה שעשה להם יסורין אך נתסוך רק לטובתם הנצחי ונרמו בקרא ולא יכול יוסף להתאפק הר"ת וי' לי' הרצון שהי' וי לי מאלו היסורין שעשה להם עד הנה ולא יכול עוד לסבול כי בכל צרתם לו צר ומצינו בדברי חז"ל כשאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני וכו' השי"ת יתן לנו רחמנות בפשיטות ויזכנו לשוב בתשובה שלימה לפניו מתוך הרחמנות בפשיטות ונוכה לתשובה מאהבה והנה איתא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ו' ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק וכו' וכשרוצה אדם לילך בדרכי התשובה צריך להיות בקי בהלכה וצריך להיות לו שני בקיאות בקי ברצוא בקי בשוב וכו' אם אסק שמים שם אתה בחי' עיל בחי' בקי ברצוא ואציעה שאול הנך בחי' תפיק בחי' בקי בשוב וכו' יעיי"ש ועתה אתה ברוך ה' אף אמנם אתה סובל בזיונות בזה שאתה סובל ומקיים ידום וישתוק אתה עושה תשובה יותר מסיגופים ותעניתים כנראה מדברי רבינו ז"ל שאמר כי זה היא עיקר התשובה השי"ת יצילך מכל נסיון ומכל בזיון ותזכה לתשובה בתוך הרחבה.

וי"ל ע"ד רמז מה שכתב בפרשת ויגש ובני דן חשים ובפרשת פנחס כתיב אלה בני דן למשפחתם לשוחם וכו' ופרש"י ז"ל הוא חשים ויש להבין על שינוי השם אך יש לרמוז דהנה מבואר בגמרא פסחים דף ד' שהוא דאמר דונו דינו אמרו ש"מ מזן קאתי דכתיב דן ידין וכו' יעיי"ש בפרש"י ז"ל בכל דבר משא ומתן שהי' לו עם אדם הי' אומר בא לדין ואינו נשמע לדבר אדם אלא עפ"י דיין לזה י"ל דזה מרמו ובני דן ח'ש"ים' חיש מהר כדמצינו דמשק דולה ומשקה הרי דאות אחת מרמו על תיבה שלימה וכאן מרמו דשבט דן הולכים מהר חיש לדין ואינם נשמעים לדבר אדם רק עפ"י דיין כי מי ששומע לדבר אדם אינם ממהרין לדין מחמת זילותא דבי דינא רק בדוחק גדול אבל בני דן ממהרין חיש לדין כנ"ל אבל עכ"ז בשעה ששומעין חרפתן אינם משיבין ועונים רק סובלין באהבה כי זהו עיקר התשובה רק בדבר מו"מ שיש להם דינים בין אדם לחבירו אינם רוצים לשמוע לבני אדם רק עפ"י דיין כנ"ל לזה מרמו בקרא אחר ובני דן ל'ש'ר'ח'ים' ר"ת ש'ומעין ח'רפתן ו'אינם מ'שיבין זה כתיב בפר' פנחס ששם כתובים המשפחת משפחת השוחמי וכו' כי מי ששומע זילותא ושזתק הוא ממשפחה מיחסת כידוע במסכת קידושין דף ע"א דבדקו בני מערבא כי מינצי בי תרי בהדי הודי חזי הי מינייהו דקדים ושתיק אמרי האי מיחס טפי אמר רב שתיקותי' דבבל היינו יתוסא יעיי"ש.

מסעי

ב"ה יום א' ער"ח תמוז ה'תרצ"ב לפ"ק.

החתי"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי תאבדך הרבני החסיד המופלג ירא ה' הנגיד יקר רוח וכו' מריה הלל נ"י.

אחדשה"ט.הנה החמשה ועשרים זהובים ע"י ה"ב דואר קבלתי ועתה ת"ל כי שלחת ע"י ר' ישראל נ"י גליקמאן סך עשרים זהובים על הצדקה הידוע ובעזה"י"ת בל"נ ביום מחר אשלחם לווארשא קזה אל ה' שתעשה פירות מיד כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל סימן ע' ועפ"י דבריו הקדושים י"ל הא דכתיב אמרו לצדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו כי הנה מבואר בליקוטי קמא סימן ר"ד כי המעות שנותנין לת"ח הוא ממש תורה יעי"ש א"כ נקרא הך צדקה בשם אור כמו דכתיב תורה אור גם כתיב אור זרוע לצדיק יש לפרש ג"כ כי מצינו זרעו לכם לצדקה וי"ל דאם הזריעה היינו צדקה הוא לצדיק הוא אור עפ"י דברי רבינו הנ"ל שנקרא תורה ממש והנה כתיב וירא אלקים את האור כי טוב וי"ל אמרו לצדיק כי טוב הרצון כשנותן צדקה לצדיק אשר הצדקה הוא ממש תורה שנקרא אור אשר נאמר בו כי טוב ואז כי פרי מעלליהם יאכלו היינו מיד ואמרו לצדיק י"ל כשנותנים השפעה היינו צדקה לצדיק כי מצינו בדברי רבינו ז"ל קמא סימן ל"ז כי השפע מכונה בשם אמר יעי"ש.

ועתה אכתב לך דבר פלא השגחת הבורא ית"ש כי בשבוע העברה פתחתי את הספר ליקוטי מוהר"ן הקדוש לעיני בו כדרכי כמה וכמה פעמים ולא נתבוננתי לעיני במקום מיוחד וכאשר פתחתי בו ראיתי את המאמר סימן מ' וז"ל איתא בע"מ אלה מסעי בני ישראל בשביל שחטאו באלה אלקיך ישראל בשביל זה יסעו בני ישראל נמצא כל הנסיעות של אדם הוא בשביל קילקול האמונה וכו' וכו' יעי"ש ותיכף עלה במחשבתי כי מרמזין לי ליסע לדרך תאמין לי ידידי כי ראיתי כמה וכמה פעמים התורה הלז ולא נתעוררתי לעשות איזה נסיעה כי אדרבה אתה יודע כי רצו שאסע בקיץ של שנה שעברה לקאמינסאק ולא רציתי גם למקום אחר ולא נתרציתי ואז כאשר ראיתי המאמר הלז נתעוררתי מאד כי מרמזין לי לאיזה נסיעה ונתרציתי מאד בלבי שאסע אך לא ידעתי לאיזה נסיעה כי לא עלה בדעתי כלל אז ממך ואמרתי תיכף אחר האמירת התורה כל התפלה השיך לה בליקוטי תפלות סימן מ' יעי"ש וביום עש"ק שלח השגתי מכתב ממך וגלית בו שרצונך הטוב שאסע לטשארנעצקי גארי והוא השגחתו ית"ש עין בעין ע"כ הנני מוכן לעשות רצונו ית"ש וליסע לשם בעזרתו ית"ש ונא להודיענו עוד במכתב ויעזור ה' שיהיו כל נסיעתינו עפ"י ה' וביד משה הרצון כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת אשר כל השפעות הולכין על ידו כידוע ונוכה ברחמיו להושע בכל הישועות שבעולם הן בגשמיות והן ברוחניות בתוך שאר ישראל. דברי ידיך המוקירך באהבה וחפץ טובתך.

אפרים קראקאבסקי

ב"ה יום ג' לסדר חיים כלכם תשא לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח
הנדיב חר"ג וכו' מר"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. מכתבך הנעים עם הטשעקין קבלתי לנכון נא בל ירע בעיניך
על אשר אחרתי מכתבי עד כה כי ת"ל חלפו ועברו ימי המצרים יה"ר שנזכה
לראות בשנה הבאה איך שנתהפכו לששון ושמחה וימים טובים ויה"ר שנזכה ברחמי
הגדולים גם בשנה הזאת לגאולה שלימה ותחזינה עינינו בשובו ית"ש לציון ברחמים
אכי"ר ועתה הנני מחזיק טובה לך על רוחך הנדיבה בזה יה"ר כשם שמלאת כל
משאלותינו משלם כן ימלא ה' כל משאלותיך לטובה בגוף ונפש וממון גם אחי"עך
כי ת"ל נהיתה בליל העבר התקשרות התנאים בבית ידידינו החסיד וכו' ר' דוד
נ"י שכטר והייתי שמה ושמחנו כי באמת ראוי לנו להגדיל השמחה כאשר הודעתך
כי השידוך הלז לפי ראות עינינו הוא שידוך הגון וטוב מאד בגשמיות ורוחניות
יה"ר שייגמר גם הנישואין בכי טוב גם רואין נפלאות ה' כי מאתו היתה זאת ולא
הי' מניעה מחמת ממון כי לעני ואביון כמהו גם סך כזה הי' חוץ לדרך הטבע
אולם כתיב כי יעמוד לימין אביון וכו'.

ועתה אבקשך מאד להודיעני ממצב בריאות וכו' כי מאד עגמה נפשי ממכתבך
שכתבת ממחלת וכו' יהי רצון שישלח השי"ת רפואה שלימה במהרה מן השמים
רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שאר חולי ישראל ולא תצטרך ח"ו לעסוק
ברפואות גשמיות ע"י הרופאים והאקטוירים וי"ל לפרש וכל מאמינים שהוא בוחן
כליות הגואל ממות ופודה משחת עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן א'
לפרש ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם היינו שמקבלין כל הרפואות רק ע"י
דבר ה' היינו תפלה אזי וימלט משחיתותם היינו עשבים בחי' הקוצר לשחת
כי אין צריכין לרפואת העשבים כנ"ל ולזה י"ל בוחן כליות הגואל ממות ופודה
משחת היינו הרפואת ע"י עשבים כנ"ל רק הרפואה בא מאת השי"ת לזאת גם
שהמחלה היא על כליות ר"ל ישלח השי"ת רפואה שלימה במהרה מן השמים
בתוך שאר חולי ישראל ולא תצטרך לעסוק ברפואת העשבים גם שמעתי בשם
צדיק אחד כי מצות הכנסת כלה הוא מסוגל לרפואת החולה ורמז לזה שאנו

אומרים בבקר ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קימת לעה"ב וכו' ביקור חולים הכנסת כלה והלוית וכו' כי הכנסת כלה עושה הפרש ומגין על החולה שלא ימות ח"ו שיצטרך לוי' ח"ו רק זוכה לקום מחליו וזוכה לרפואה לזאת יעזור השי"ת וישלח רפואה שלימה במהרה מן השמים בת'ש'חי'.

יעי"ש בליקוטי קמא סימן רמ"ז איתא בזה"ק שתיקו הנאמר בש"ס הוא בחי' מחוסר תיקון דהיינו שנחסר הנון של תיקון ונעשה תיקו ודע שזאת הנון פשוטה כשנחסרת מתיקון ונעשה בחי' תיקו כנ"ל אזי היא נשפלת ונכפפת ונעשה מזה בחי' קינות שהוא אותיות תיקון רק שהנון נכפפת כנ"ל ה' יגאלנו ויתהפכו הקינות לתיקון ויתתקן התיקו כנ"ל יעי"ש. וי"ל בשביל זה הקינות שבאיכה הם באלף בית לרמוז כי לעתיד יצטרפו האותיות של אלף בית שבאיכה גם האותיות של הקינות שאומרין הכל יתהפך לצירופים לפשט ולברר האיבעיות שנשארו בתיקו וכאשר נזכה לגאולה שלימה נזכה ג"כ שיתבררו ויפשטו כל האיבעיות לאמיתתן בצירופי אותיות שישנן בסדר איכה ובסדר הקינות כולם יתהפכו לתיקון ויתתקן התיקו כדברי רבינו ז"ל חז"ל חז"ל שבעשה בסדר אלף בית לרמוז על הנ"ל יה"ר שנזכה לזה במהרה בימינו אבי"ר דברי ידיך אוהבך ומצפה טובתך בגוף ונפש וממון ובפרט שישלח השי"ת רפואה שלימה במהרה מן השמים וכו' בתוך שאר חולי ישראל אבי"ר נא להדיענו תיכף.

אפרים

הנני דו"ש בנך היקר שמחה בונם שיחי' יה"ר שיהי' ירא שמים יראת ה' היא אוצרו. הנ"ל.

ב"ה ר"ח שבט תש"ב לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי הרבני החסיד המופלג ירא וחרד על דבר ה' נדיב לב חר"ג וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו הדלים והשלום יתן ה' וירחם על כל עמו ישראל ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מהרה לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א ועתה הנני מחזיק טובה לך על נדיבות לבך הטוב אשריך שזכית ליטל חלק בהמצוה הגדולה של הכנסת כלה בהתחלה ובגמר יה"ר שתזכה במהרה בשמחת צאצאיך שיחי' ברחבה ונחת גדול בגור' ימלא ה' כל משאלותיך ותזכה לעברה בשמחה וכו' לאורך ימים ושנים טובים א"ס.

ועתה באתי בדברי תורה בס"ד הנה כתיב בספר דברים בעשתי עשר חדש באחד לחדש תאיל משה באר וכו' ויש להבין מדוע דוקא באותו הזמן אך י"ל בדרך

הפשוט כי ספר משנה תורה נקרא בתנא ד"א בשם ספר תוכחת ובפירש"י ז"ל לפי שהן דברי תוכחת וכו' יעי"ש והנה כתיב חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר וי"ל יען כי מרע"ה אשר אהב ישראל ביותר עד שמסר נפשו בעדם תמיד כי ידוע לא רצה לתת עליהם שבט מכה ח"ו רק לשחרם מוסר באהבה מסותרת והוכיחן בחדש שבט ויצא בזה השם שבט בשביל שבטו הנ"ל ועיי"ש בדברי רבינו ז"ל ל"ת סימן ח' תקעו תוכחה אבל כשמוכיח ראוי להוכיח אזי אדרבה הוא נתן ריח טוב בהנשמות וכו' בבחי' התוכחה של משה שהוכיח את ישראל במעשה העגל שע"י תוכחתו נתן בהם ריח טוב בבחי' נרדי נתן ריחו וכו' עזב לא נאמר אלא נתן וכו' יעי"ש היטב וי"ל עפ"י ד"ק בשביל זה הוכיחן בשנת הארבעים דכתיב ויהי בארבעים שנה דאמרו חכז"ל בן ארבעים לבינה וכתוב ולבבו יין ושב דכוונת מרע"ה הי' שע"י תוכחתו ישובו בתשובה שלימה ובעשתי עשר רמו סמני הקטורת שהי' ריחות טובת גם החלבנה שבעצם ריחה רע ונתהפך לריח טוב בתוך סממני הקטורת שנכללה בהם שהי' שחוקן הדק גם כאן בתוכחתו נתן בהם ריח טוב באחד לחדש רמו שיהי' כל ישראל באחדות וגם הפושעי ישראל יהיו באגודה ועי"ז יעלו כולם בריח טוב לפניו ית"ש ויש לומר סמיכות דהנה פ"י מסעי סיים על ירדן ירחו ואח"כ מתחיל אלה הדברים לרמו כנ"ל כי ירדן אותיות נרדי ירחו אותיות ריחו היינו שנתן מרע"ה בהם ריח טוב בהתוכחה שהוכיחן באלה הדברים כנ"ל.

חסר התחלת המכתב

בס"ד בזכות רבינו צי"ע נ'נ'מ"ח זי"ע ועכ"י אכ"ר.

י"ל טעם על מה דכתיב במשנה תורה בעשתי עשר חדש וכו' דבר משה וכו' אמאי דוקא בחדש הזה ואי משום שרצה להוכיחן סמוך למיתה היה יכול להמתין עד חדש אדר. אך י"ל עפ"י דברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל ליקוטי תנינא סימן ח' כי התוכחה צריכה להיות בבחי' התוכחה של משה שהוכיח את ישראל על מעשה העגל שע"י תוכחתו נתן בהם ריח טוב בבחי' נרדי נתן ריחו הנאמר על מעשה העגל עזב לא נאמר אלא נתן וכו' וכו' יעי"ש דה"ק. וי"ל רמו לזה כי בסוף ספר במדבר כתיב ירדן ירחו ואח"כ אלה הדברים הוא ספר תוכחה לרמו ירדן הם אותיות נרדי ירחו אותיות ריחו כנ"ל ובבחי' זאת הוכיחן. ולפי"ז י"ל ג"כ דהחדש הזה הוא חדש שבט ג"כ מרמו על זה דהנה ב"ש ס"ל באחד בשבט ר"ה לאילן הגם שב"ה ס"ל בט"ו בו והכי הלכתא עכ"ז ידוע דהללו והללו הם דא"ת. (ועיין בליקוטי קמא סימן נ"ו וע"כ משה הוא ר"ת 'מחלוקת' שמאי הלל וכו'). ומבואר בגמרא באחד בשבט ר"ה לאילן מ"ט א"ר אלעזר א"ר אישעיא הואיל ויצא רוב

גשמי שנה זכר ופירש"י ז"ל ונמצאו הפירות חונטין מעתה יעייש בתוס' בדיה באחד בשבט מפרש נמי לב"ה כמו לב"ש אלא קמא גקט דלמר זמן חניטתה וכו' באחד בשבט ולמר בט"ו בשבט. וי"ל דמשה גקט הטעם לב"ש אף דלא סהלכה עכ"ז משום דמצינו שמשה דיבר ספר התוכחה באחד בשבט לרמוז שעי' התוכחה נתן בהם ריח טוב כמו החנטה באילנות שמצינו בכתוב התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח הרי שהחנטה נתנה ריח ומצינו בכתוב כי האדם עץ השדה ומצינו פירות שנמשלו בהם ישראל כידוע גם יש לומר על מה שמבואר במשנה באחד בשבט ר"ה לאילן כדברי ב"ש אמאי אומר כדברי הגם שמצינו כמה פעמים כן אך מה שחונן השי"ת דעת י"ל כאן כידוע שב"ש מדתם גבורה ורוב פעמים מחמירים והוא בחי' אחת עם התוכחה ולזה התחיל משה לומר תוכחה באחד בשבט כדברי ב"ש כי הללו והללו הם דא"ח אך תוך התוכחה רצוף אהבה ורמוז לזה י"ל כי תוכחה אותיות תוך ח"ה בגימטריא אהבה כנ"ל. ובוה י"ל טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת הרצון אף לו שהתוכחת מגולה עכ"ז הוא טובה מכח זה שאהבה מסותרת.

ועוד י"ל כי מבואר בגמרא כי מוכח ממספר עשתי עשר דכל המוסיף גורע כמובן והנה מבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קלד וצריך ליהדר מאד כשאומר תורה ברבים שדיבוריו יתחלקו שלא ישמע כ"א כ"א מה שצריך לא יותר וכו' יעיי"ש דה"ק. והנה מצינו בגמרא מגילה דף לא: קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן יעיי"ש ומסתמא כל משנה תורה מה שלא מצינו שאמר השי"ת לומר ג"כ מפי עצמו אמרן הגם שבחאי הבל היה מה ששכינה מדברת מתוך גרונו עכ"ז מצינו בדברי חז"ל בלשון הזה כביכול בלשון משה מפי עצמו אמרן ומשה אמר בחדש עשתי עשר להזהר כנ"ל שלא ישמע כ"א מה שצריך לא יותר כי מצינו שכל המוסיף גורע ומוכח ממספר עשתי עשר כנ"ל ודברי רבינו הג"ל שאמר ליתן ריח טוב מצינו בקטרת שצוה השי"ת ליתן בה גם חלבנה שריחה רע שמרמוז על פושעי ישראל כדברי חז"ל וציוותה התורה ושחקת וכו' הדק נמצא שאחר השחיקה הדק היו נתנין הסממנין של הריחות הטובת גם בהחלבנה ריח טוב כמובן ובוה י"ל ג"כ מה שדיבר משה תוכחתו בעשתי עשר חודש דייקא לרמוז על סממני הקטורת שהיה בהם י"א סממנים ובהם חלבנה לרמוז על הג"ל גם מצינו כי במשנה תורה יש י"א סדרים גם בתפלה למשה יש י"א מזמורים לרמוז על הג"ל כי מרע"ה ביקש רחמים על פושעי ישראל שיחזרו בתשובה כמבואר במסכת סוטה דף יד. ומבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן רט"ו כי משה עומד בין שמד לרצון וי"ל דנרמוז בנביאת בלעם יזל מים מדליו חרעו במים רבים רמוז על משנה תורה שיהיה בחדש שבט שהוא מזל דלי כי מים רמוז על התורה כידוע גם יצא אז רוב גשמי שנה והוא זמן חניטה ונותן ריח טוב.

ב"ה לסדר ותכל תלונותם תש"ג לפ"ק ירושלים עיה"ק תובכ"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד
יקר רוח נאמן רוח חר"נ נדיב לב וכו' מר"ה הלל נ"י.

אחזשה"ט. ת"ל אתנו הזדים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל
בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ
לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו א"ס.

ועתה בעזי"ת באתי לשמחך בד"ת המשמחי לב הנה העיר ה' את רוחי
בדברי החידושין אשר גילה לנו רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רס"ב דע שע"י
התחדשות התורה נעשה נהרות וכו' והכל באים לשתות מאלו הנהרות ע"כ מי
שדוצה לחדש חידושין דאורייתא שיש בהן ממש הוא צריך לבטות מקודם וכו' וכו'
בבחי' ושיקויי בבכי מסכתי יעי"ש גם בספר המדות אות חידושין דאורייתא תה
לה"ק מחדשי אורייתא צריכין ללמוד קודם החידושין פוסקים וגם אח"כ וכו' יעי"ש
וי"ל דדברי קדשו ז"ל נאמר רק באותן חידושין שמחדש אדם מעצמו אבל החידושין
שאדם מחדש ויסודתם בהררי קודש שבנוים ביסודת חזקים מבני עליה ובפרט
שהיסודת על דברי רבינו ז"ל אין שום חשש עליהם שלא יגע בהן זר כי היסודת
הם עיקר הבנין ואחריהם נבנה כל הבנין ע"כ יש לסמוך על דברי רבינו ז"ל
שעליהם בנין כל החידושים בעה"י שיהיה לנכון הנה כתיב בפ' דברים ותקרבו
אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו וכו' ואקח מכם שנים עשר אנשים וכו'
ופירש"י ז"ל מכם מן הברורים שבכם מן המסולתים שבכם. וי"ל הלשון ברורים
מסולתים ע"ד רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קפ"ו ולך ה' חסד היינו שהוא חסד
גדול מאת השי"ת שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה שע"ז הוא מבין לפשפש
במעשיו וכו' ולשוב בתשובה אך דע שעיקר מה שמשלם השי"ת מדה במדה הוא
בא"י וכו' וע"כ היושבים שם בא"י יש להם על הרוב יסורין וכו' יעי"ש.

ובזה י"ל מה שלקח משה רבינו דוקא אלו האנשים המרגלים שידע משה
רבינו שהם ברורים ומסולתים הרצון שידע ברוחם שהם יכולין לברר טוב מן הרע
ולהוציא את הקמח ולקלוט את הסולת ועי"ז יכולין לילך לרגל את הארץ כי ידע
משה רבינו שיהיה להם מקום לטעות שיהיה נראה להם לפי פשוטו לרע ח"ו אבל
צריכין לברר הרח טובה מן הרע ולהוציא את הקמח וכו' ויראו בחכמתם רק הטוב
שבדבר בבחי' מדה כנגד מדה שע"ז איש הנבון מבין דבר מתוך דבר על מה בא
דבר הזה בחאי רק לברר הטוב והשכל שבדבר ולהתקרב ע"י הדבר להשי"ת
בבחי' מדה כנגד מדה חזק ואקח מ'כ"מ' ר"ת מדה כנגד מדה חזק מהברורים
והמסולתים ואעפ"כ לא תועיל מחמת עין העם שאמרו נשלחה אנשים לפנינו
ועי"ז טעו המרגלים והעם ר"ל אבל באותו שעה של השליחות כשרים היו כפירש"י
ז"ל ורבינו ז"ל מפרש א"כ'ל'ת' יושביה ר"ת איתה תישלם ל'איש כ'מעשהו יעי"ש

בתורה הנ"ל. ובוזה י"ל מה שאמרו וכל העם וכו' אנשי מדות הרצון מדה במדה ובוזה י"ל מה שמבואר במסכת יומא פה: אדם עובר עבירה בסתר מתפייס הימנו ב'ברים וכו' ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים וכו' יעיי"ש. ובוזה י"ל מה דכתיב בויקרא אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן וכו' יעיי"ש הרצון בדרך רמז כי יקריב מ'כ'ם' ר"ת מ'דה כ'נגד מ'דה ועי"ז יתקרב להשי"ת ויפשפש במעשיו וידע החטא שפגם בו וישוב בתשובה ויהיה נחשב כאילו הקריב קרבן פרים של נדבה שהכתוב הנ"ל מיירי בנדבה כפירש"י ז"ל שם בויקרא.

ותקרבו אלי כלכם ופירש"י ז"ל בערבוביא ולהלן הוא אומר ותקרבו אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וכו' אותה קריבה היתה הוגנת ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפנייהם וזקנים מכבדין את הראשים ללכת לפנייהם אבל כאן ותקרבו אלי כלכם בערבוביא ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים יעיי"ש ודקדק הכלי יקר ז"ל למה לו להזכיר עכשיו קריבה של מתן תורה יעיי"ש. אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ח דע כי עיקר הדעים הוא התורה וכו' וע"כ לכאורה הדבר תמוה ונפלא איך אפשר לפרוש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה ובאמת זה מן הנמנע ובלתי אפשר להיות דבוק בהתורה יומם ולילה בלי הפסק רגע וכו' אך דע כי הצדיק האמת מחיה עצמו באותו הזמן שהוא איש פשוט כנ"ל מהדרך של נסיעת ארץ ישראל וכו' והצדיק בשעה שפורש מן התורה והוא בחי' איש פשוט הוא מקבל חיות מבחי' זו של קודם מתן תורה והוא בחי' הדרך של ארץ ישראל הנאמר למעלה שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטתו משם כי עיקר כח קדושת ארץ ישראל הוא ע"י בחי' כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים כמו שפירש"י ז"ל בפסוק בראשית וכו' נמצא שעיקר כח ארץ ישראל הוא מבחי' עשרה מאמרות שבהם נברא העולם וכו' וכו' וע"כ מוכרח הצדיק הגדול לירד וליפול לתוך פשיטות וכו' כי עי"ז הוא מחיה את כל הפשוטים כנ"ל וכו' וכו' יעיי"ש כל התורה הנ"ל ותבין. ובוזה י"ל שרמזו להם משה רבינו כי בכאן שאמרו נשלחה אנשים לפנינו פגמו מיד בקדושת א"י כידוע ע"כ לא היה בהם דרך ארץ שהוא בחי' ארץ ישראל והיו כולם בערבוביא והיו דוחפין וכו' אבל בקריבה שבאו אל משה רבינו ואמרו הן הראנו ה' וכו' ועתה למה נמות וכו' קרב אתה ושמע ואת תדבר אלינו וכו' ושמענו ועשינו יעיי"ש אותה קריבה היתה הגונה הגם שכתוב ואת תדבר אלינו ופירש"י ז"ל התשתם את כחי כנקבה וכו' כי ראיתי שאינכם חרידים להתקרב אלי מ'אתה וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני יעיי"ש אך י"ל שעכ"ז היתה הקריבה הגונה כי מעשה זאת שאמרו קרב אתה וכו' ואת תדבר אלינו היתה בבחי' פשיטות נגד לשמתע מפיו יתברך בעצמו ובוזה היה מוכרח הצדיק הגדול משה רבינו כביכול ג"כ ליפול בתוך פשיטות שאמר התשתם כחי כנקבה שע"ז יוכלו העם הפשוטים לקבל בעת פשיטתו כנ"ל אבל היא בחי' ארץ ישראל שהוא בחי' דרך ארץ ובשביל זה

היה בהם דרך ארץ ובוזה יש שייכות הקריבה דלהלן להך קריבה אך הקריבה דלהלן היתה טובה בשביל שהיתה בבחי' א"י ולהבדיל הקריבה הזאת היה מה שהיה ר"ל כנ"ל.

ובזה י"ל מה שאנו מבקשין בברכת אהבת עולם בשחרית אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים וכי כן תחננו ותלמדנו מה הבקשה הזאת הלא אנו מבקשין אח"כ תיכף אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל וכי לקיים וכי אך י"ל שמתחלה אנו מבקשין מחשי"ת שבעת פשיטותינו נזכה לקבל מן הצדיק הגדול בעת פשיטותו והוא הדרך של קודם מתן תורה וזה בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם. וכי הרצון שלמדת להאבות קודם מתן תורה כן תחננו היינו מאוצר מתנת חנם ותלמדנו כדברי רבינו ז"ל כנ"ל ואח"כ מבקשין על שאר הזמנים שאנו עוסקין בתורה יה"ר שנזכה לשמוע ללמוד וללמד וכי ולקיים וכי באהבה.

ובזה י"ל מה שאמר ר"ט לרע"ק במסכת קידושין דף סו: כל הפורש ממך כפורש מן החיים הרצון כי בעת הפשיטות אשר הוא הכרח כדברי רבינו ז"ל ובמה מחיך עצמם או רק אם הוא מקורב להצדיק הגדול אזי הוא מקבל חיות מאיש פשוט הגדול אבל הפורש עצמו מהצדיק הגדול אין לו או ממי לקבל חיות והוא ממש כפורש מן החיים כנ"ל וי"ל עוד כי הפלוגתא של ר"ט ורע"ק שם על מקוה שנמדד ונמצא חסר כל הטטרות שנעשו על גביו למפרע היה ר"ט מטהר ורע"ק מטמא וכי אמר ר' טרפון משל לעומד ומקריב ע"ג המזבח ונדע שהוא בן גרושה או בן חלוצה שעבודתו כשרה אמר רע"ק משל לעומד ע"ג מזבח ונדע שהוא בעל מום שעבודתו פסולה וכי וכי יעיי"ש כל הסוגיא.

וי"ל בדרך רמז כי מה שהחמירה תורה בבעל מום יותר מבן גרושה וחלוצה עפ"י הגמרא מגילה דף כ"ט דרש בר קפרא למה תרצדין הרים גבנונים יצתה בת קול ואמרה להם למה תרצדין עם סיני כלכם בעלי מומין אתם אצל סיני כתיב הכא גבנונים וכתוב התם או גבן או דק אמר ר"א ש"מ האי מאן דיהיר בעל מום הוא יעיי"ש אי"כ הפסול של בעל מום היה גם קודם מתן תורה בשעה שבאו הדברים הגדולים תבור וכרמל לשם ליתן תורה עליהם ויצתה ב"ק שכלכם בעלי מומין בעבור הגדלות שלהם והפסול של בן גרושה וכי הוא רק פסול אחר מ"ת והפסול שהיה גם קודם מ"ת י"ל שהוא חמור ביותר (והנה מבואר במסכת יבמות דף ה' שכן ישנו לפני הדיבור יעיי"ש הרי מה שישנו לפני הדיבור חמיר כנ"ל) והך דרך לקבל בעת הפשיטות הוא דרך של קודם מ"ת כדברי רבינו ז"ל ובשביל זה אמר ר"ט לרע"ק כל הפורש ממך כפורש מן החיים היינו בעת הפשיטות שהוא הכרח להיות ואנו מבקשין מהשי"ת ע"ז בתחילת הברכה של אהבת עולם שנראה שהוא צורך גדול כנ"ל. תאמין לי ידידי יקירי וחביבי ג"י שהכל הוא בכח חכמת

רבינו ז"ל כאשר אמר מהרנ"ת ז"ל ת"ל יש ויש לנו על מי לסמוך ככחו או כן כחו
 עתה ויותר ויותר להצילנו מכל אויבנו ולהושיענו בגשמיות ורוחניות.
 הנני מבקשך מאד לעיין בדברי רבינו ז"ל מה שאני מציין יעיי"ש גם בגמרא
 כדי שתבין ביותר נא חזק ואמץ כי בודאי יעזור השי"ת ויראו עינינו וישמח לבנו
 וכו' דברי ידידך ואהבך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון.
 אפרים

ואתחנן

ב"ה יום ג' לסדר ויברך אתכם ה'תרצ"ג לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים והנעימים ה"ה הרבני החסיד
 הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי ג"י ולבנו האברך החסיד המופלג הנגיד יקר רוח
 איש תמודות מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. באתי לבשר לכם בשורה טובה כי היום הובא לי הרשיון כניסה
 לארץ ישראל הגם כי עוד הנני צריך לנסים גדולים ונוראים כמובן אולם ידוע
 דברי רבינו בליקוטי קמא סימן ז' כי ארץ ישראל היא בחי' אמונה בחי' תפלה
 בחי' נסים יעיי"ש. וי"ל אם מאמין כי התפלה משנה הטבע ומתפלל להשי"ת שיזכה
 מאוצר מתנת חנם לבא לארץ ישראל אף לו שהיא היפך הטבע זוכה לנסים ועושה
 השי"ת לו נסים תוכה לבא לארץ ישראל הנה חזינן כי יהושע וכלב זכו לארץ
 ישראל ולשבר המניעות רק ע"י תפלה כי על יהושע התפלל מרע"ה וכלב התפלל
 על עצמו הנני כותב עתה יום ד' לסדר ואתם הדבקים וכו' ח"יים כ'לכם היום ר"ת
 ח'כ"ה לרמוז שאל יפול אדם לדאגה ועצבות הן מחמת פגעי הזמן הן מחמת עצמו
 בראותו שפלתו ופחיתותו עכ"ז יחזק עצמו ויקוה ויחכה לישועת ה' ועי"ז זוכה
 לחיים היא בחי' שמחה כדכתיב ותחי רוח יעקב אביהם כמובא בליקוטי קמא
 סימן כ"ג יעיי"ש הנה זה יותר מן ח' ימים אשר הובא לי הרשיון כניסה לארץ
 ישראל ועוד לא עשיתי מאומה איזה פעולה ממשית הנה ת"ש עשית התחלה
 השי"ת יגמור בעדי.

הנה השי"ת אמר לאברהם אבינו לך לך וכו' אל הארץ וכו' ואברכך ופירש"י
 בממון ולכאורה קשה מה צורך היה לאברהם אבינו לממון כ"כ ופרש"י ז"ל ידוע.
 וי"ל בדרך צחות דהנה ידוע דמעשה אבות סימן לבנים ההבטחה הזאת נצרך מאד
 לדור אחרון בדורותינו אשר לעלות לארץ ישראל נצרך לממון הרבה לזה בירך
 ה' אותו בממון יה"ר שנזכה להתפלל כראוי השי"ת הטוב בעיניו יעשה הנה

קיבלתי מכתבכם גם העשרה זהובים יה"ר שיהי' השי"ת בעזרכם ויצליח דרככם בכל אשר אתם תולכים הנה אנו אומרים ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו הנה אתם ברוכי ה' אינכם סומכים על חכמתכם ובינתכם ח"ו רק עיניכם צופיות למרום שיחונן ה' אתכם דעת בכל דבר ודבר מה לעשות ובודאי תרוחמו מן השמים ויקוים בכם הכתוב בך בטחו ולא בושו ולא תבושו בעוה"ז ולא תכלמו לעוה"ב הנני מבקש מכם להודיענו בכל פעם מה נעשה עמכם הנה איתא בגמרא והובא בפרש"י איכה בכו תבכה בלילה לילה של בכית מרגלים בט' באב גרמה להם יעיי"ש. הבכיה של חנם ע"י המרגלים לזה י"ל דכמו אז שמאסו בארץ חמדה גרמו הבחיה של חנם ע"י המרגלים לזה י"ל דכמו אז שמאסו בארץ חמדה גרמו החרבנות כמו כן עתה שכל ישראל נכספה גם כלתה נפשם לארץ ישראל מקטן ועד גדול מי שיש לו נקודה ישראלי זאת תהי' תיקון ועי"ז נזכה לגאולה שלימה במהרה במינו א"ס. ידידכם הדו"ש הטוב ומוקירכם באהבה וחפץ טובתכם.

אפרים

ב"ה יום ב' ר"ח אייר יראת ה' הי"א' אוצרו לספירה תשא לפ"ק ירושלים ת"ז.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח חו"נ וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם השי"ת על עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א ועתה ברוך ה' הגם כי זה זמן קרוב אשר כתבתי אליך מכתב ידידות עכ"ז העיר ה' את רוחי לכתוב לך גם עתה מחמת אהבתינו ואולי נזכה לקבל דין מן דין כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן לד וגם צריך כל אדם לדבר עם חבריו בי"ש כדי לקבל התעוררת בלבו מהנקודה שיש בחבירו וכו' כמ"ש ומקבלין דין מן דין וכו' שהכל צריכין לקבל מתחלה מהצדיק ואח"כ יקבלו דין מן דין וכל אחד יקבל מני' ובי' וע"י שלשה בחי' אלו נתבטל החרפות היינו ערלת לב היינו אהבות רעות וכו' כי שם שורה אהבה דקדושה וכו' יעיי"ש וי"ל כי עיין נא בהתורה הנ"ל בסופו מזכיר רבינו ז"ל כי כשתקבל מן כל הנקודת הללו הן מיני' ובי' והן מהנקודת שיש בכל אחד מישראל הן מנקודה כללית וכו' יעיי"ש בודאי מאד עמקו מחשבותיו הקדושים שבתחילה מפרט רבינו סדרם מהנקודה הכללית ואח"כ מנקודת חבריו ואח"כ מיני' ובי' ובסופו מפרט מיני' ובי' ומנקודת חבריו ומנקודה כללית.

וי"ל עפ"י סדר האחרון הנ"ל מרמזין השלשה ערי מקלט שהבדיל משה רבינו בצר וכו' לראובני ראמות וכו' לגדי גולן וכו' למנשי וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נד וזה הלשון בלילה שאז היא פקדונות הרוחת וכו' שאז היא עיקר הזמן של ההתבודדות להתבודד בנו לבין קונו ולפרש שיחתו לפני השי"ת וכו' ולחפש הרח טובה דהיינו הנקודת טובת שיש בו עדין וכו' יעיי"ש וזה י"ל הרמז של עיר המקלט לראובני שאמרו חכז"ל במסכת ברכות ראובן ראו מה בין בני לבן חמי כי בהתבודדת בינו לבין קונו שצריך לפרש שיחתו לפני השי"ת צריך לחפש גם אחרי הנקודת טובת שבו ולבקש מהשי"ת על הכל בטענות ואמתלאות כדברי רבינו ז"ל כנודע ועיר מקלט לגדי כי לאה אמרה בגד היינו בא גד והם שני תיבות ונעשו חד לרמז על הנקודת שמקבל כל אחד מחבירו זה מזה ונעשו חד ועיר המקלט למנשי מרמז על הנקודה הכללית של הצדיק הדור שהוא בחי' גשמה לכל העם התלויים בו וזה מנשה אתיות גשמה וכל השלשה ערי מקלט קולטין והנה מבואר במסכת מכות דף טו וכנגדן הבדיל יהושיע בארץ כנען חברון ביהודה שכם בהר אפרים קדש בהר נפתלי יעיי"ש וי"ל דהם מרמזין על סדר הראשון שבדברי רבינו ז"ל כי יהודה מרמז על צדיק הדור כמו שאמר רבינו ז"ל בסימן לד הנ"ל בתחלה ועיקר הממשלה להאיר ולהתעורר לבם לעבודת השי"ת כמ"ש שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו יעיי"ש אפרים מרמז על נקודת חבירו כי אפרים על שם הפרנו וכו' וזאת הנקודה מפרה כי יוכל לקבל מכל אדם שמדבר עמו ביראת שמים כי יש בכל אחד מישראל דבר יקר מה שאין בחבירו כדברי רבינו שם ומקבלין דין מן דין וזה הפרני כנ"ל נפתלי מרמז על נקודת מיני' ובי' שצריך לדבר בינו לבין קונו בטענות ושיחות כפרשי שם על שם נפתלי שאמרה רחל נפתולי א' נפתלתי כמה בקשות החביבות לפניו נתקבלתי היינו בחי' התבודדת בינו לבין קונו כנ"ל יעיי"ש בפרשי ז"ל היטב וי"ל כי ידוע בדברי רבינו ז"ל כי יש דרי מעלה ודרי מטה וי"ל כי הדרי מעלה יכולין לקבל מתחלה מיני' ובי' כי הם בעצמם ג"כ גדולים ואח"כ מחבירו הדבר יקר מה שאין בהם ואח"כ מהצדיק היינו השלימות שמוכרח להיות ע"י הצדיק כידוע וידוע מאמר חכז"ל פני משה כפני חמה בחי דרי מעלה לזה רמז על הסדר של מיני' ובי' תחלה ואח"כ הצדיק ויהושיע הוא בחי דרי מטה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ז כי יהושיע נוטריקין י'קומין ה'קיצו ו'רננו ש'וכני ע'פר שצריך לעוררם ולהקיצם היינו הדרי מטה יעיי"ש והדרי מטה אין להם כח בעצמם להתעורר לקבל הנקודה מיני' ובי' רק מתחלה צריכין לקבל מהצדיק הדור הנקודה של התעוררת ואח"כ יוכל לקבל גם מחבירו ואח"כ יזכה לקבל גם מיני' ובי' כנ"ל והכל ניחא בס"ד.

גם י"ל מה שמצינו במסכת ברכות בפרק הי' קורא שהתנאים ואמוראים אמרו תחנונים מיד לאחר התפלת שמונה עשרה זה אמר תחנונים הללו וזה תחנונים אחרים ודקדק הצלח ז"ל מה זה ועל מה זה גם אמאי מובא בגמרא תחנונים הללו בפרק הי' קורא שהפרק מדבר ממצות קריאת שמע הי' להגמרא להביאם בפרק אין עומדין שמדבר בעיקרי התפלה יעיי"ש אך י"ל שרצו לקיים הענין הגדול של התבודדת והנה השלש תפלות הקבועת ליום הוא ידוע לכל אך התבודדת הוא שכל אחד יפרש שיחתו לפני השי"ת לבקשו על מה שחסר לו כדברי רבינו ז"ל הגם שעל זה צריכין לקבוע שעה מיוחדת כדברי רבינו ז"ל אך י"ל כי טרם השעת הנ"ל הי' מפרשין שיחתם בקיצור בלשון הקודש ואח"כ הי' מפרשין שיחתם הנ"ל באריכות בלשון שמדברים בטענות ובקשות בהשעה המיוחדת הנ"ל ולפי"ז שייך שפיר דבר הנ"ל בפרק הי' קורא שמדבר ממצות ק"ש כי התבודדת של השיחה הנ"ל היא בחי' אחת עם ק"ש כי ק"ש הוא בכל לשון וגם מצותה גם ביחידת בכל לשון כדברי רבנן שמע בכל לשון שאתה שומע ותפלה ביחיד צריכה להיות בלשון הקודש דווקא כמבואר בש"ע או"ח סימן קא סעיף ד' והשיחה הנ"ל בשעת התבודדת הוא בכל לשון וביחיד כי אז הוא לפני ה' ישפוך שיחו והקב"ה בעצמו כביכול מקבל התחנונים גם י"ל כי חששו פן ח"ו יטרוף השעה ולא יוכל לקיים התבודדת בשעה המיוחדת כנ"ל עכ"פ יצאו בזאת שיחה של תחנונים של התבודדת בשעה מועטת כנ"ל. יה"ר שנוכה לקיים ההנהגה של התבודדת כראוי כרצונו ית"ש כדברי רבינו ז"ל הוא מעלה עליונה וגדול מן כל וכו' והוא דבר השווה לכל נפש מקטן ועד גדול ועיי"ז יבאו למעלה גדולה אשרי שיאחו בזה וכו' יעיי"ש.

עקב

הקדמת המוציא לאור לפרשת עקב

היות שהמתבר הקדוש מרבה להפליא בקדושת ארץ ישראל ובמעלת היושבים בה איך שהם וידעתי גם ידעתי כי נעשה עכשיו טישטוש המוחין בענין קדושת ארץ ישראל בזמננו לזאת באתי להצדיק צדיק בצדקו וללקט באמרים מספרי רבינו זצוק"ל ותלמידיו ולהראות לכל אחד שדבריו הקדושים מיוסדים על אדני פז ואין בהם נפתל כולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת גם הבאתי איזה תפלות מהספר הק' ליקוטי תפלות להראות באיזה

השתוקקות השתוקקו כל אנ"ש מימות רבינו זצוק"ל ותלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו' לזכות להשתקע בארצנו הק' ואקוה בע"ה כי מי שיסתכל בעין אמת יראה האמת. איך שקדושת ארץ ישראל קביעא וקיימא ולא תשתנה מחמת יושביה או מאיזה סיבה שהיא כמבואר בפנים עיין בפנים בפרט בפר' עקב שלקטתי הרוב מעניני ארץ ישראל וינעם לך וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

בספר ימי מוהרנ"ת בהקדמה מובא שם וז"ל:

א"ה מבואר בדברי רבינו הק' אור הגנוז והצפון מוהר"ן זצ"ל בכמה מקומות בספריו הק' מגודל כח הסיפורים שמספרין מצדיקים הק' מאשר עבר עליהם כמובא בליקוטי מוהר"ן ח"א סי' רל"ד שעיי"ז נטהר מחשבתו של האדם המספר ועיי"ז ניצול מצרות וממתיק כל הדינים שהם מבחי' מוחין דקטנות וכו' ע"ש וכן כתב בספר המדות שלו מי שמספר מעשיות מצדיקים הקב"ה עושה לו חסד ומרומז זה בהכתוב מגדיל ישועות מלכו (מאן מלכי רבנן) ועושה חסד למשיחו היינו למי שמספר ומשיח אותם. ועוד כתב בספרו ח"א סי' רמ"ח שעיי"ז נתעורר לב האדם לעבודתו ית' בחשק נמרץ. כי נתעורר אז עיי"ז הרשימו של אותו הצדיק מה שעשה עיי' עבודתו ועיי"ז נתעורר לב האדם לעבודתו ית'. ואמר אשר הוא בעצמו יען שכל הצדיקים היו שכיחים בק"ק מעזבוז ששם מקום הבעש"ט זצ"ל ורובם ככולם נתאכסנו בבית אביו ואמו הצדיקים ושמע מהם הרבה סיפורים מצדיקים עיי"ז היה עיקר התעוררותו לעבודת ה' עד שזכה למה שזכה כמבואר מזה בשיחותיו הק'. וגם כבר נתבאר בהקדמה לספר ימי מוהרנ"ת ח"א כי כמו שבכלל תורתנו הקדושה גדולים מעשה ה' וגדול כח הספורים שבתורה שבהם מתחיל התורה כי מלבד תעלומות חכמה וסתרי תורה שיש בהם, גדול כחם גם ע"פ פשוטו לעורר לב האדם לזכות לקיים התורה, כמו כן הספורים מהצדיקים גדול ג"כ כחם לעורר לב האדם לעבודתו יתברך וללמוד חידושי תורתם ולקיימם באמת ובתמים כרצונו יתברך ע"ש. ועל קוטב זה כבר נדפסו סיפורים רבים מכל הצדיקים מהראשונים והאחרונים ומתאריז"ל ומהבעש"ט הק' זצ"ל וכן כל הסיפורים הנפלאים מאדמו"ר הק' מוהר"ן זצ"ל בספר חיי מוהר"ן ושיחות הר"ן מכל מה שעבר עליו במקומותיו למושבותיו ובכל נסיעותיו הק' ובפרט מסדר הנסיעה הק' שלו לארץ ישראל כמבואר שם מעט כטיפה מן הים מעוצם התלאות וההרפתקאות שעברו עליו עד שזכה לבוא לשם ולזכות שם למה שזכה. והנה אדמו"ר הק' מוהר"ן זצ"ל הוא גילה לנו במאמריו הק' גודל נפלאות מעלת קדושת א"י גם עכשיו כשהיא בגלות כמו שאמר בפירוש

בהתחלת המאמר ט' תיקונין יקירין סי' כ' בלקוטי מוהר"ן ח"א מי שרוצה להיות איש ישראלי היינו שילך מדרגא לדרגא א"א אלא ע"י א"י. ושם סי' רל"ד כתב כי א"י הוא כלליות הקדושה של כל הקדושות.

וגם גילה לנו גודל החיוב כמעט על כל אחד מישראל להיות בא"י לפי שעה עכ"פ אם א"א לו להשתקע ולדור שם בקביעות. ולבו היה בוער מאד לא"י כמו שכתב על פסוק ויקד ארצה בלק"א סי' קנ"ה שהיה בוער לא"י לשון כיקוד אש. וגם אחר ביאתו מא"י היה ג"כ השתוקקותו לא"י עצום ומופלג מאד בכלות הנפש ממש כאשר אבותינו סיפרו לנו אשר בהיותו בלעמבערג ישב עם אנשים בסעודה השלישית של שבת קודש שאז הוא רעוא דרעוין ודיבר אז הרבה מגודל קדושת א"י ברצון והשתוקקת עצום עד מאד עד שהחשיך הלילה ולא הכניסו עדיין נר לביתו והרגישו האנשים שישבו אצלו שהתחיל לגוע. ויצעקו להביא נר לבית ועוררו והקיצו אותו והבינו אז אשר בגלל גודל השתוקקותו לא"י כלתה נפשו לצאת. ושמעתי מאחד מאנ"ש אשר נרמו גם בתורתנו הקדושה אצל הסתלקות משה רבינו ע"ה שיצאה נפשו בעת רעוא דרעוין בשבת במנחה מחמת גודל השתוקקות לא"י כי ידוע שהתפלל משה תקט"ו תפלות לבא לא"י ולבסוף כשאמר לו השי"ת זאת הארץ וכו' הראתיך בעיניך ושמה לא תעבור מיד כתיב וימת שם משה וכו'. כי ע"י שמראין לו להאדם דבר הנחשק ומונעין אותו מאתו נתגבר החשק ביותר כמו כן ע"י שהראה לו השי"ת את הארץ ואמר לו ושמה לא תעבור נתגבר חשקו ביותר עד שיצאה נפשו. והנה יותר מכל תלמידיו הק' זכה מורנו הרב הצדיק הק' ר' נתן זצ"ל לקבל דעתו הק' לשמור ולעשות ולקיים. וכאשר הבין ממאמריו הק' שכל קדושת איש ישראלי תלוי בא"י נכסוף נכסף מאד לזכות לבא לא"י ושפך כמים לבו לפני השי"ת שיזכה לבא לשם כאשר יראה הרואה התפלות הנוראות על זה בספר לקוטי תפלות שלו וגם זכה לחדש הרבה חידושי תורה נפלאים לבאר איך שכל קדושת איש ישראלי תלוי בא"י הלא המה כתובים בספרי לקוטי הלכות שלו עד שעזרו ה' לזכות לשבר כל המניעות ולבא לא"י.

וכאשר מצאנו באמתחת כתביו הק' קונטרס מיוחד נקרא ג"כ בשם ימי מהרנ"ת שכ' כל סדר נסיעתו באריכות כל מחשבה דיבור ומעשה שעיי"ז הגיע לו רמו והתחזקות לבא לא"י או שעיי"ז היה לו מניעה לא"י שגם זה בשביל החשק וכל הסיבובים והטלטולים שהיה לו בנסיעה הזאת וכל מה שעבר עליו בכל מקום ומקום, וכבר כתבנו מקודם מגודל כח הסיפורים של הצדיקים מכל אשר עבר עליהם, לזאת אמרנו להדפיסו בכדי שיהיה לזכרון לאנ"ש ושיתעורר לב כל איש כמה צריכין להתחזק לבא לא"י כי אם צדיק גדול וקדוש כזה אשר הזמן היה יקר אצלו מאד ושמר כל שעותיו ורגעיו לבל

ילך רגע לאיבוד רק עסק תמיד בעבודת ה' בתורה ותפלה ובחידושי דאורייתא אעפ"כ לגודל חיבת א"י סיבב כמה סיבובים וטלטולים ובכל מקום עבר עליו מה שעבר והוריד עצמו לקטנות עצום לעסוק אז בנסיעתו במכירת ספרים ולבקש מקום ללון כאשר יסופר בפנים הספר מה שעבר עליו בסטאמבול ובאלכסנדריה וכל זה היה כדאי אצלו בשביל שיזכה לבא לא"י מכש"כ וכש"כ אנן יתמי דיתמי עוללים לא ראו אור בוודאי כדאי וכדאי לסבול טרחות ויגיעות רבות בכדי לזכות לבא לא"י ולהיות עכ"פ פעם אחד בחייו בא"י אולי נזכה עי"ז לשוב אליו ית' באמת, גם יבין המעיין בסיפורים אלה גודל זריזותו בעבודת ה' כי בכל מקום בואו בטלטוליו הרבים והגדולים וכל מה שעבר עליו לא בלבד אותו שום דבר אדרבא לקח מזה רמיזי דחוכמתא להזכיר עצמו להתגבר על הכל ולבא לא"י וחידש בכל מקום בואו חידושי תורה נפלאים המדברים מגודל מעלת קדושת א"י המחיים ומשיבים נפש כל חי כאשר יסופר בכמה מקומות בהספר הזה והרבה מהם נדפסו בספרו לקוטי הלכות א"ח ח"ב שכל הלכה ד' מהכרך הזה נתחדש אז בעת נסיעתו לא"י ע"ש. ובבואו מים ליבשה לתחלת גבול א"י לעיר צידון חידש הלכות ברכת הודאות היחיד הלכה ד' המתחיל וזה בחי' ארבעה צריכין להודות יורדי הים וכו' ע"ש כמו שכתב שם בסוף ההלכה וכל מי שיביט בעין האמת על סיפור הנסיעה הזאת בטח יתעורר לבבו לעבודת ה' ולזכות לבא לא"י ולהתחיל מחדש בעבודתו ית' והשי"ת ירחם עלינו שנזכה כולנו לשוב לארצינו בביאת משיחנו בבי"א:

י מ י מ ה ר נ " ת

(א) להיות יקר בעיני מאד כל פסיעה ופסיעה שזכיתי לילך ולנסוע בשביל הנסיעה לא"י. כי היה לי מניעות רבות בלי שיעור בכל יום ויום בכל נסיעה ונסיעה שהיתה נוגעת לענין הנסיעה לא"י עד אשר יכלו המון יריעות לפורטם. וא"א לבאר כולם בכתב בשום אופן. ע"כ אמרתי לכתוב מה שאפשר לכתוב מה שיעלה על זכרוני להיות לי לזכרון וליו"ח ואוהבי ורעי באמת. ומגודל חיבת א"י אמרתי לכתוב מה שעבר עלי בכל יום, מיום שהתחלתי לעסוק בהנסיעה לא"י וכל מה שאוכל לכתוב מכל ענין מחשבה דיבור ומעשה שעיי"ז הגיע לי רמז והתחזקות לבא לא"י או שהיה לי עיי"ז מניעה לא"י שגם זה בשביל החשק כדי שיגבר עיי"ז החשק יותר כמבואר אצלינו הכל אראה לכתוב בעזה"י כפי אשר יספיק הפנאי בישועת ה'. למען ידעו דור אחרון יקומו ויספרו לבניהם כמה צריכין להתחזק

לבא לא"י כל מי שרוצה להיות איש ישראלי באמת מגדול ועד קטן כי קדושת א"י מספיק לכולנו כי כ"א מישראל מגדול ועד קטן יש לו איזה חלק בא"י ושם חיינו. שם קדושתינו. שם ביתינו. שם ארצינו. שם אדמתינו. שם חלקינו. שם גורלנו. ובח"ל אנחנו גרים כאורח נטה ללין המתגולל בחוצות ובשווקים וברחובות כי אין זה אדמתינו וחלקינו כלל. וע"כ נקראת חו"ל חוץ דייקא כי בחוץ אנו עומדים בחוץ ממש ואין איש מאסף אותנו הביתה עד אשר נבוא על אדמת הקודש ויותר מזה עיין בדברי רבינו ז"ל בהתו' ט' תיקונין סי' כ' ובהתורה ארץ אוכלת יושביה סי' קכ"ט ובהתו' מענין אנשים פשוטים ע"פ ואתחנן בליקוטי תנינא סי' ע"ח ובהתורה מי שיודע מא"י בסי' מ' ובהתו' של אריכת אפים בליקוטי א' בסי' קנ"ה ע"פ וימהר משה ויקוד ארצה, מה ראה ארץ אפים ראה ועי"ז ויקד ארצה לשון כיקד יקוד אש שהיה לבו בוער לא"י וכו'. ועוד בכמה תורות. וע' בחידושינו מה שזיכני השי"ת לכתוב על זה לבאר ולהרחיב הדיבור אין כל קדושת איש הישראלי וכל הנצחון המלחמה שצריכין לנצח בזה העולם הכל הוא לזכות לבא לא"י. הש"י יזכני לבא לשם מהרה ולפעול שם מה שאני צריך לפעול בא"י באופן שאזכה לשוב אליו ית' באמת ובשמחה ובטוב לבב ולהתחיל מחדש בעבודתו ית' להיות כרצונו וכרצון רבינו ז"ל באמת עד עולם. והשי"ת ירחם על כלל עדתו ויביא לנו במהרה את משיח צדקינו ונזכה כולנו לשוב לארצינו לשבת על אדמתינו ולשמוח בבנין בית מקדשינו במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

(ב) זה ימים רבים שיש לי כיסופים וגיעגועים והשתוקקות לא"י. ולמן היום אשר שמעתי מרבינו ז"ל התורות המדברים מעוצם קדושת א"י ומכולם מובן שכל קדושת איש הישראלי תלוי בא"י מאז ועד עתה הנה אש תוקד בקרבי בוער כרשפי אש שלהבת י"ה לזכות לבא לא"י. ובפרט מעת ששמעתי התורה הנוראה ט' תיקונין שהזכיר אז רבינו ז"ל בעת שאמר התורה הנ"ל וכל מי שרוצה להיות איש ישראלי דהיינו שילך מדרגא לדרגא א"א לזכות לזה כ"א ע"י א"י. ואמר אז כשמנצחין המלחמה ובאין לא"י אז נקרא איש מלחמה כי קודם שבאין לא"י או אל יתהלל חוגר כמפתח אבל כשמנצחין אז נקרא איש מלחמה ואח"כ אמר כל התורה הנ"ל איך זוכין לבא לא"י אשרי אוזן השומעה. ואח"כ סמוך אחר שאמר התורה הנ"ל שאלתי אותו ז"ל מה כוונתכם בזה שאמרתם שהעיקר הוא א"י. וגער עלי וענה ואמר כוונתי כפשוטו את א"י הזאת עם אלו הבתים ואמר בל"א בזה"ל (איך מיין טאקי דאָס א"י מיט די שטיבער מיט די הייזיר) היינו שכל כוונתי כפשוטו שצריך כל איש ישראל לבא לא"י הגשמי הזה שמיושב באלו הבתים והחצירות העומדים שם בצפת וטבריא ושאר

מקומות בא"י. כי כל המצוות צריכין לעשות כפשוטו דייקא וא"א לזכות אל הקדושה כ"א ע"י א"י הוה הידועה לנו שישראל נוסעים לשם. והנה מאז הבנתי שרצונו בפשיטות שנבא כולנו לא"י ומן אז והלאה נכסף נכספתי מאד מאד להיות בא"י. אך רבו המניעות מאד כי בחיים חיותו ז"ל לא יכולתי לנסוע לא"י לקבוע דירתתי שם. כי לא יכולתי לפרוד ממנו כלל. אשר הוא חיי ואורך ימי ובלעדו אין לי שום חיות כלל. ולנסוע לבדי על מגת לחזור ג"כ היה קשה עלי מחמת כמה טעמים ומגודל ההוצאה שלא היה בידי וגם איך אפשר לפרוד זמן רב כ"כ מרבינו ז"ל. אשר הייתי רגיל להיות לפניו בכל פעם ושמעתי בכל פעם דברי אלקים חיים המזכין את הרבים לדורי דורות. הן על כל אלה לא יכולתי לנסוע או אבל רצוני היה חזק לנסוע לא"י בכל פעם שנוכרתי מחיבת א"י. גם כמה פעמים דיבר עמנו בשיחותיו הק' ועשה לנו חשק לא"י והודיע לנו שהוא דבר קל לבא לא"י ואין צריכין הוצאה רבה כמו שסוברין העולם ושאינו מסוכן כמו שסוברין העולם ומכותלי דבריו הבנתי שרצונו שנהיה בא"י. גם פ"א כשסיפר מעוצם המניעות והסכנות שהיו עליו בסטאנבול ואיך שהיה בסכנה גדולה קודם שבא לא"י וכו' וכו', אז ענה ואמר לנו שאנחנו נוכל לבא לא"י בנקל כאומר שעלינו לא יתגברו מניעות וסכנות כאלה כמו שהי' עליו ואם נרצה נוכל לבא לא"י. ואלו הדיבורים תחובים בלבי מאז ועד הנה והמה היו בעזרי לחזק חשקי ורצוני לנסוע לא"י:

(ג) והנה בעו"ה בא השמש בצהרים ונסתלק אדמו"ר ז"ל זה סמוך לשנים עשר שנים ונשארנו כיתומים. וסמוך אחר הסתלקותו עלה על דעתי לנסוע לא"י עם אשתי ויו"ח שיחיו לקבוע דירתי שם. וכבר חשבתי בדעתי וראיתי שבקל אוכל לעשות לי מעמד פרנסה ע"י קרובים עשירים שלנו וע"י אנ"ש וגם מעט ממון היה לי אז בערך מאה אדומים וקצת תכשיטין וכלי כסף וע"י כ"ז ראיתי שבקל אוכל לעשות לי איזה מעמד להתפרנס בצמצום ובהוצאה קטנה בא"י. אבל ראיתי שאיני רשאי לנסוע לא"י לקבוע דירתי שם מחמת כמה עסקים של זכות הרבים גדול מאד שאני צריך לעשות כאן בחו"ל, דהיינו בענין תורתו של רבינו ז"ל שזכיתי לכותבה ושאני צריך לכתוב עוד מה שאני זוכר עדיין להעתיק ולהדפיס וכו' וכו', כאשר באמת זכיתי בשנה הראשונה אחר הסתלקותו להדפיס ספרו לקוטי תנינא וספר הא"ב והקיצור בשנה ההוא. ע"כ ראיתי שא"א לי לנסוע לקבוע דירתי שם לגמרי. ולנסוע לבדי ג"כ לא היה לי פנאי אז וגם מחמת ריבוי ההוצאה ושאר מניעות הן על כל אלה לא יכולתי לנסוע. ודרך האדם שבתוך כך בא עליו שכחה ושוכח. ע"כ עברו כמה זמנים ששכחתי מלכסוף לא"י. אבל מחמת שבתורתו של רבינו ז"ל נזכר א"י

כמה פעמים ומבואר שם שצריך כ"א לבקש מהשי"ת שיהי' לו כיסופין וחשק לא"י וכו' ע"כ נתגברתי בכל פעם ונזכרתי בדברי רבינו ז"ל וחזרתי ונכספתי לא"י וכן היה כמה פעמים. אבל בכל פעם ראיתי שא"א לי עכשיו להוציא מכח אל הפועל חשקי ורצוני לנסוע לא"י מעוצם המניעות שהיו לי אז. והנה מעת שזכיתי לכתוב התפילה מהתורה ט' תיקונים הנ"ל מן אז והלאה התחלתי להתפלל כ"ס לפני השי"ת שיעזור לי לבא לא"י ובכל פעם שראיתי עוצם המניעות שעומדים לפני שמונעים אותי מא"י אז דייקא התפללתי הרבה שאזכה לבא לא"י. כי ידעתי כי גדול ה' והש"י יכול לעזור בעוצם מניעות כאלה שאזכה לשבר הכל ולבא לא"י. כי הוא ית' גבור ורב להושיע וממנו לא יפלא כל דבר. אח"כ זכיתי לכתוב עוד כמה תפלות לבא לא"י ובכל פעם נתגבר חשקי יותר ויותר. ואעפ"כ עברו ימים ושנים הרבה ולא זכיתי לגמור מחשבתי בפועל לנסוע לארץ ישראל:

(מט) גם אז כשדברתי מא"י סיפר לי א' מאנ"ש שהיה אצל רבינו ז"ל בעת שכבר אחז בדרך נסיעתו הק' לנסוע לא"י ונמצא אז איש א' מאנ"ש שהיה איש עשיר קצת ומיוחס גדול ונתאוה מאד לנסוע עם רבינו ז"ל לא"י והרבה רעים על רבינו ז"ל לבקש עבורו שיקח אותו עמו לא"י ונודע לרבינו ז"ל ענין זה. ענה ואמר רבינו ז"ל להאיש הנ"ל אתה חסץ לנסוע לא"י מפני מה אין אתה נוסע. השיב האיש הנ"ל אם תקחו אותי עמכם אסע עמכם מיד. ענה רבינו ז"ל ואמר לו מה טעם יש לך שאתה רוצה לנסוע לא"י בוודאי מוכרח שיש לך טעם כי הלא גם ישמעאלים וערביים נוסעים לא"י וכו'. והשיב לו מה שהשיב. והנה איני זוכר סיפור הדברים היטב אבל העיקר מה שנצרך לנו מסיפור זה הוא מה ששמעתי מהאיש הנ"ל שאח"כ נודעו רבינו ז"ל והפך פניו מאיש הנ"ל ודיבר אל העולם בהתלהבות גדול. וכל דבריו היו כגחלי אש כדרכו. וענה ואמר כשרוצים באמת לבא לא"י יאמר אם אקח אותו יסע. כך רוצים לבא לא"י. הלא כשרוצים לבא לא"י צריכין לילך רגלי כי השי"ת אמר לאברהם לך לך מארצך וממולדתך וכו' אל הארץ. לך דייקא. שצריכין לילך רגלי ממש כדי לזכות לבא לא"י ואמר זאת בהתלהבות גדול מאד. והנה דיבורים אלו שזכיתי לשמוע אז חזקו את לבי מאד בענין הנסיעה לא"י. כי בכל פעם ופעם שאני זוכה לשמוע איזה דיבור בעלמא שיצא מפי רבינו ז"ל מה שלא שמעתי עדיין יקר בעיני מאד מפז ומפנינים. מכ"ש וכ"ש עתה כשזכיתי לשמוע דבר חדש בעתו מה טוב ומה נעים.

מהספר ליקוטי עצות

(טז) מעלת ושבת קדושת א"י גדול ונורא מאד עד שא"א לשער במוח כלל גודל מעלתה ושבת קדושתה כאשר אנו רואים שכל התורה כולה מראשה ועד סופה מלאה משבת א"י, וכל ההבטחה שהבטיח השי"ת את אבותינו הק' לאברהם ליצחק וליעקב הי' העיקר על ירושת הארץ, וכן כל גאולת ויציאת מצרים ע"י מרע"ה הכל הי' כדי לזכות לבא לא"י, ומכל זה יכולין לראות ולהבין מרחוק מעלת קדושת א"י שהשי"ת מבטיח כ"כ עליה, בפרט המעיין בגמ' ומדרשים וזוה"ק ובשאר ספרים הק' שמבואר בכולם הרבה מאד מגודל קדושת א"י ומעלת הזוכה לישוב בה ואפילו לילך בה רק ארבע אמות, וע"כ אם הי' האדם מאמין באמת בקדושת א"י חלק מאלפי אלפים מכמו שהוא באמת בוודאי הי' רץ ופורח לא"י בכל כחו ולא הי' שום מונע שימנעוהו ובאמת אין שום מניעה על זה כלל, כי המניעה הגדולה מריחוק הדרך וטלטול הקשה על הים ומההוצא' רבה שצריכין על זה, הלא אנו רואים מעשים בכל יום מאנשים רכים ומעונגים שנוסעים ומטלטלים א"ע לדרך רחוקה ביותר בשביל ספק ריוח, וכן אנו רואים עניים שמשיאים בניהם ובנותיהם בהוצא' רבה יותר ממה שצריכים על נסיעת א"י ואעפ"כ השי"ת עוזר להם מה שמוכרח להם ביותר, ומכש"כ אם הי' משתוקקים באמת לא"י ולחשוב מחשבות ותחבולות ע"ז לבא לשם בוודאי הי' השי"ת עוזר להם בלי ספק, אך עיקר המניעה הוא רק מניעת המוח מה שהבע"ד מבלבל את מוחו לבלי להרגיש בשלימות קדושת א"י ולבלי לתאמין בדעתו בשלימות שהוא צריך לעשות דבר זה ושחיו הנצחיים תלדים בזה.

וכל זה נמשך מחמת שתיכף כשאדם נתעורר להשתוקק לארץ ישראל אזי כפי התעוררותו ותשוקתו נמשך עליו הארה מקדושת א"י שעיקר קדושתה ששם שופע הנועם העליון שהוא בחי' המוחין של א"י, ואזי תיכף מתעוררים ג"כ החובלים שהם בחי' המוחין של חוץ לארץ ובאים ונופלים בנעימים כדי להתתקן, ומחמת שהחובלים הם בחי' מוחין של חוץ לארץ בחי' מחלוקת, ע"כ מתגבר הרע שבהם ומבלבלים מוח האדם וגורמים לו מניעות גדולות והעיקר הוא מניעות המוח מה שמחו נתבלבל כנ"ל, כי כל המניעות שמונעים את האדם מלעשות רצונו הם בחי' מחלוקת כי המניעות עומדים כנגדו וחולקין עליו ורוצים למונעו ח"ו, וכל זה נמשך מבחי' החובלים הנ"ל, וזה בחי' היסורין שצריכין לסבול קודם שזוכין לבא לארץ כמארז"ל שא"י היא אחת מג' דברים שניתנו ע"י יסורין, ועיקר היסורין הם המניעו' שצריכין לשבר קודם שבאין לא"י, אך כשהאדם משים אל

לבו היטב שעיקר כל המניעות הם מניעת המוח כנ"ל ומתגבר על זה ומאמין באמת למרע"ה ולכל הצדיקי אמת שהפליגו כ"כ בשבח קדושת א"י, עי"ז יזכו לשבר כל המניעות גשמיים ג"כ הבאים מן הרע שבחובלים הנ"ל והרע שבהם יפול ויתבטל לגמרי והטוב שבהם יעלה ויכלל ג"כ בקדושת הנועם העליון, ואז בוודאי יזכה לבא לא"י ולקבל שפע קדושתה ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו: (שם אות דלת זיין ע' מניעות אות גימל):

(סג) עיקר קדושת איש הישראלי הוא בא"י שיש לכ"א מישראל חלק שם וכפי מה שמקדש ומטהר עצמו כן ממשיך עליו קדושת א"י, וכן זוכה להחזיק ולכבוש חלק מא"י וכן להיפך ח"ו כפי חטאיו ופגמיו כן פוגם בקדושה א"י וכן נתרחק משם כמ"ש ומפני חטאינו גלינו מארצינו, ועיקר התגלות מלכותו ית' שיתגלה ע"י מלכות משיח שיבא במהרה בימינו הוא בא"י וירושלים ומשם כל התגלות אלקותו בעולם כמ"ש מציון מכלל יופי אלקים הופיע, אבל לכבוש א"י א"א כ"א ע"י צדיקי אמת כמ"ש צדיקים ירשו ארץ, והעיקר הוא אמונת חכמים להאמין בצדיקי אמת שכל דבריהם ומעשיהם יש בהם רזין כמבואר בפנים (חזקת מטלטלין הלכה הא אות יא):

(סד) אעפ"י שאנו מתחננים כ"כ שנים הרבה לשוב לא"י ועדיין אנו רחוקים משם אעפ"י כ"כ אין שום תפלה וצעקה נאבדת אפילו של הפחות שבפחותים, כי בכל צעקה ותפלה כובשין איזה חלק ונקודה מא"י עד שיתקבצו כל הנקודות שכבשנו בתפלותינו ואז נשוב לארצינו בקרוב, ואפ"י מי שהוא פגום מאד ואין לו כח בצעקתו ותפלתו לכבוש איזה נקודה וחלק מא"י. אעפ"י כ"כ צעקתו פועל הרבה, כי הוא בחי' מחאה המבואר בדין חזקת קרקעות שכל זמן שהוא מוחה אז אין חזקת המחזיק מועלת כלום, ע"כ אעפ"י שהם גזלו מאתנו א"י שהיא ארצינו ונחלתינו ואין בנו כח להוציאה מאתם מחמת פגם מעשינו, אעפ"י כ"כ אנו מתפללים וצועקים בכל פעם שא"י הוא שלנו כי הוא נחלתינו, ובזה אנו עושין מחאה להס"א שידעו שאין חזקתם חזקה כלל כי א"י היא שלנו מאבותינו וסוף כל סוף נוציא אותה מידם בעזרת ה' (שם אות יב):

ל י ק ו ט י ת פ ל ו ת

(כ) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה. מקצה הארץ אליך אקרא בעטף לבי בצור ירום ממני תנחני, חוס וחמול עלי יעוררו רחמין וחסדיך תגדולים עלי. ועזרני וזכני לילך ולבוא מהרה לארץ הקדושה, אשר היא

מקור קדושתינו, כאשר אתה ידעת י"י אלהינו שכל קדושתינו וטהרתינו וכל יהדותינו תלוי בארץ ישראל, ואי אפשר להיות איש ישראלי באמת, ולילך ולעלות מדרגא לדרגא. כי אם על ידי שזוכין לבא לארץ ישראל מקום קדושתינו. הארץ אשר בחרת בה מכל הארצות ונתת אותה לעמך ישראל הנבחר מכל העמים לנחלה. ארץ אשר אתה דורש אותה תמיד. כמה שכתוב ארץ אשר י"י אלהיך דורש אותה תמיד עיני י"י אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. ואתה ידעת עוצם ריבוי המניעות והעירבובים והבלבולים המונעים אותנו מזה. אשר על ידם אין אנו יכולים לילך ולבא לארץ ישראל. וכבר כלינו ימינו ושנותינו בחוץ לארץ ואנו מגורשים מארץ החיים. מארץ הקדושה מהסתפח בנחלת י"י, אשר היא חיינו ואורך ימינו. לשבת על האדמה אשר נתן לנו י"י. רבוננו של עולם רחם עלינו ברחמיך הרבים ותעורר את לבבינו ואת לבב זרענו ולבב כל עמך בית ישראל שיהיו לנו כיסופין וגיגעועים גדולים והשתוקקות נמרץ לארץ ישראל. ונכסוף ונשתוקק תמיד באמת לבא לארץ ישראל. עד אשר תזכנו ברחמיך לבא לארץ הקדושה במהרה. למען נזכה על ידי זה להתעורר באמת לעבודתך וליראתך. חוס וחמול נא עלינו מלא רחמים. שלא נבלה ימינו חס ושלום בחוץ לארץ, כי אתה ידעת את כל תלאותינו וחלישותינו בעת הזאת, ואין אנו יכולים לשבר ריבוי המניעות העצומות המונעים מארץ ישראל, אלפי אלפים ורבבות מניעות ועיכובים אשר קצרה ידינו לשברם. כי אם בכחך הגדול ובחסדיך העצומים ואין לנו על מי להשען כי אם עליך אבינו שבשמים. חמול על עמך ישראל. ומהר להביאנו לארץ ישראל חיש קל מהרה. ותתן לי כח ברחמיך הרבים לנצח את המלחמה לשבר ולגרש ולבטל את כל מוציאי דבת הארץ רעה. אשר מהם נמשכים כל מיני מניעות ובלבולים מלבא לארץ ישראל. באופן שנזכה לשבר ולבטל כל המונעים והמעכבים. ונזכה לבא לשלום לארץ ישראל חיש קל מהרה:

וזכינו בחסדיך העצומים לעלות מהרה לארץ ישראל. ונזכה לעבדך שם באמת ביראה ובאהבה. ומהר להוציאנו מתוך עומק גלותינו אשר גלינו מארצנו זה מה וכמה שנים. והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו. רבש"ע אתה ידעת. אשר כל אריכות גלותנו זה. הוא רק מחמת פגם חלישות האמונה. אשר בשביל זה גלינו מארצנו. ועדיין לא זכינו לתקן פגם האמונה. ומחמת זה ארך עלינו הגלות המר הזה עד הנה. ע"כ חמול על עמך ישראל. כי אין מי יעמוד בעדינו. כ"א שמך הגדול יעמוד לנו שתטע ותקבע אמונתך הקדושה בלבנו באמת מעתה ועד עולם. ותסיר עקמימיות שבלבנו. שלא יעלה בלבנו שום עקמימיות ושום קושיא ח"ו על הנהגותיך ונזכה להאמין תמיד כי צדיק וישר אתה.

כי ישר דבר י"י וכל מעשהו באמונה. כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרנו חננו ועננו. וזכנו לאמונה שלימה באמת תמיד ועי"ז נזכה לשוב לארצינו בקרוב. כ"ש תבואי תשורי מראש אמנה במהרה בימינו אמן:

(נה) אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי. עזרי מעם י"י עושה שמים וארץ. רבש"ע. אלהי אברהם ואלהי יצחק ואלהי יעקב. עשה למען זכות אבותינו. וזכני לבא לארץ ישראל חיש קל מהרה. ועזרנו והושיענו וזכנו שיתגלה קדושת ארץ ישראל גם עכשיו בגלות המר הזה. אשר בעונותינו הרבים ארץ ישראל היא תחת יד הסטרא אחרא. אעפ"כ בזכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב. תגלה קדושתה העצומה גם עתה. ועי"ז נזכה להפיל את אויבינו תחתינו ויקויים בנו מקרא שכתוב שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך. וזכור לנו ברית אבותינו כמו שכתוב וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. ונאמר ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני י"י אלהיהם:

רבש"ע אתה ידעת את חלישות כחינו בעת הזאת, שאין לנו שום כח לשבר המונעים והמעכבים מארץ ישראל ומכל הדברים שבקדושה בשום דרך מכל הדרכים האלו שהזכרתי לפניך, כי אם בשמך הגדול לבד בטחננו, ועל חסדך אנו נשענים שתושיענו בגודל רחמיך וחנינותיך, ובעוצם חמלתך, ובזכות וכח צדיקי אמת שכבר זכו לשבר כל המגיעות ועברו בשלום ובאו לא"י בזכותם וכחם לבד נשענתי ובחסדך הגדול תמכתי יתידותי, שתחנני ג"כ לנסוע ולבא לא"י מהרה, אף על פי שאיני כדאי והגון להזכיר בפי שם ארץ ישראל הקדושה, ואני רחוק מאד מאד מקדושת ארץ ישראל בתכלית הריחוק, אף על פי כן אתה מקרב רחוקים. חוס וחמול עלי. חוס וחמול עלי. חוס וחנני במתנת חנם. שאזכה לבא לארץ ישראל מהרה למען אזכה לכנוס בדרכי הקדושה באמת. ואזכה לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא בקדושה ובטהרה באמת חיש קל מהרה. באופן שאזכה להתקרב אליך באמת ובתמים מעתה ועד עולם. ולא אבוש בעולם הזה ולא אכלם לעולם הבא. ואתהלך לפני י"י בארצות החיים. אעברה נא ואראה את הארץ הטובה הזאת ההר הטוב הזה והלבנון. תיקר נא נפשי האומללה בעיניך. ומלא משאלותי ברחמים. והביאנו לשלום לארץ ישראל במהירות גדול מיד. ואזכה לדרוך ולהשתטח על עפר אדמת הקודש. ולרצות את אבניה ולנשק רגבותיה. יגולו רחמיך על מדותיך. ותעשה עמי לפנים משורת הדין. ואל תבא במשפט עמי כלל כי לא על צדקותי אני מפיל תחינתי לפניך כי אם על רחמיך הרבים. מתרצה ברחמים ומתפייס בתחנונים עזרני והושיעני שלא

אתן דמי לך. ולא אחריש ולא אשקוט ולא אפסיק מלהתפלל על זה תמיד. רק אזכה להעתיר ולהרבות בתפלה ותחנונים על זה תמיד. עד שאזכה לפעול בקשתי ברחמים אצלך. שאזכה לבא בחיים חיותי חיש קל מהרה לארץ ישראל. ויקויים בי מקרא שכתוב. כי הצלת נפשי ממות הלא רגלי מדחי להתהלך לפני אלהים באור החיים אמן ואמן:

וזכני לילך ולבא לארץ ישראל לארץ החיים לארץ הקדושה. חיש קל מהרה. להתגולל בעפרה ולנשק רגבותיה ולשאוב מאוירה הקדוש ולהסתופף בצלה. חוס וחנני ורחם עלי וזכני לבא מהרה לשלום לארץ ישראל. הארץ אשר בחרת בה מכל הארצות. ארץ הקדושה בעשרה קדושות. ארץ החיים: ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. ארץ אשר י"י אלקיך דורש אותה תמיד עיני י"י אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה:

(כט) עיני תמיד אל י"י כי הוא יוציא מרשת רגלי. אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים, הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל י"י אלהינו עד שיחנינו, חנינו י"י חנינו כי רב שבענו בזה. אבי שבשמים מלא רחמים רב חסד ומרבה להיטיב, טוב לכל ורחמיו על כל מעשיו, המרחם על הארץ ומרחם על הבריות, רבונו דעלמא כולא, אתה בראת עולמך ברצונך הטוב בשביל ישראל עמך, כדי להתפאר עמהם בכל דור ודור, ובטובך הגדול בחרת ישראל עמך מכל העמים, ואת ארץ הקדושה מכל הארצות, להיות לעמך ישראל לנחלה, כי ידעת ששם אויר הקדוש המחכים ושם מקום מוכן לקדושת ישראל, להשיג שם חכמה האמתית, להכיר אותך בדעת נפלא ובאמונה שלימה, רבש"ע אדון כל הארץ, אלוה כל הבריות, מה אומר ומה אדבר, אתה יודע מעלת א"י וקדושתה העולה עד אין סוף ואין תכלית, ואנכי הבזוי והנמאס אשר הרביתי לפשוע נגדך, ופגמתי וקלקלתי הרבה מאד, עד אשר על ידי ריבוי עוונותי ופשעי העצומים ובפרט על ידי כל מה שפגמתי בפגם הברית מעודי עד היום הזה, על ידי כל זה טרפתי את דעתי ופגמתי וקלקלתי הרבה מאד, עד אשר על ידי ריבוי עוונותי ופשעי העצומים ובפרט על ידי כל מה שפגמתי בפגם הברית מעודי עד היום הזה, על ידי כל זה טרפתי את דעתי ופגמתי את מוחי, ואפילו מעט הרשימו שנשארה מדעתי היא גם כן מבולבלת ועכורה מאד, אך עם כל זה גם זאת הרשימו המעוטה של אמתת דעתי רואה מרחוק ומציץ מן החרכים מבין זכרון דברי תורתך הקדושה אשר חוננתנו ברחמך הרבים עד אשר אני מבין מרחוק גודל עוצם מעלת קדושת ארץ ישראל בלי שיעור וערך, וכאשר שמענו מפי הצדיקים האמתיים וראינו בספריהם הקדושים שכל קדושת איש הישראלי תלויה בארץ ישראל:

והנה עתה אחרי כל מה שעבר עלי מעודי עד היום הזה, וכמה סיבות סבבת עמי, ובכמה גלגולים גלגלת עמי כדי לקרבני אליך ולהחזירני בתשובה שלימה לפניך, ועדיין לא עלתה בידי לזכות לתשובה שלימה כראוי, ולא די שלא זכיתי לתשובה שלימה אף גם פגמתי הרבה מאד בכל עת, ועתה אחרי כל אלה איני יודע עתה שום דרך בית מנוס ממני, ולא שום עצה ותחבולה, כי אם עוד רוחי מקשקש בקרבי, עוד קול דודי דופק בי, ומעוררני ומזרזני בתורתו הקדושה לנסוע לארץ ישראל אולי אזכה לשוב מכסילתי וממעשי הפגומים, אולי אזכה להתחיל לחיות חיים אמתיים אולי יחוס אולי ירחם, ואתה יודע עוצם ריבוי הספיקות שיש לי בזה בלי שיעור וזה עיקר המניעה שלי, בצירוף שארי מניעות מחמת ממון וריחוק הדרך ושארי מניעות רבות, אבל באמת אני מודה לפניך בוחן לבות וכליות שעיקר המניעה היא מניעת המוח מחמת כמה ספיקות ובלבולים שמבלבלין את דעתי ומונעים אותי מלהתגבר ולהתחזק לעסוק בזה להכין לי הדרך לנסוע לארץ ישראל, ואף על פי כן ברחמיך הרבים אתה מרמוז לי בכל עת להשתוקק לזה לבא לארץ ישראל עד אשר לא אוכל לנח ולשקוט מלכסוף לזה לילך ולבא לארץ ישראל, כי ידעתי כי רחמיך לא כלים, כולי האי ואולי תזכני לבא לשם בשלום, ולהמשיך עלי שם קדושת ארץ ישראל באמת באופן שאזכה להתחכם מעתה, ולהשכיל על דרכי, ולבער הרע מקרבי, ולבטל הרוח שטות ממני, ולזכות לתשובה שלימה באמת, אשר לזה לבד כלתה נפשי, כי זה כמה נכסוף נכספתי לשוב אליך, וכבר גלית לנו גודל רחמיך ועוצם חנינותיך בכל עת, ורב טובך בכל דור ודור, אשר אתה צופה לרשע וחפץ בהצדקו, כי לא תחפוץ במות המת כי אם בשובו מדרכיו וחיה, ועד יום מותו תחכה לו, תשב אנוש עד דכא עד דכדוכא של נפש:

רבש"ע רחם על יונה אלמת כמוני, רחם על חלוש דעה, על נבזה ונמאס כמוני, אשר אני נבזה ונמאס בעיני עצמי בתכלית המיאוס ולא על חנם מדרך הענוה האמתיות, כי אם מחמת עכירת מיאוס מעשי הרעים ועוונותי העצומים ופגמי המרובים, אנא אדון יחיד מלא משאלותי ברחמים, וזכני לבא לארץ ישראל מהרה, ואזכה לעבור ולדלג על כל מיני מניעות, ולנסוע ולבא לשם מהרה חושה בשלום בלי פגע, ולפעול שם קדושה וטהרה, באופן שאזכה לשוב אליך ולהתקרב אליך באמת, ולא אשוב עוד לכסלה מעתה ועד עולם, רבש"ע זכני בזכות כל הצדיקים שגילו קדושת ארץ ישראל בעולם, ובזכות כל הצדיקים והכשרים שזכו לבא לארץ ישראל אחרי מניעות רבות ועצומות בלי שיעור כאשר אתה ידעת ופעלו שם מה שפעלו, זכני בזכותם ובזכות תורתם הקדושה ובזכות מעשיהם הטובים שאזכה גם אנכי השפל והבוזי לילך ולבא לארץ ישראל חיש קל מהרה:

אבי שבשמים הגומל עמי חסדים וטובות רבות בכל עת אשר זכיתני ברחמיך וחסדיך להתפלל על זה לבא לארץ ישראל, גמול על עבדך עוד חסדים וטובות יותר ויותר, ותגדיל נפלאותיך עמי, ותעשה עמי חסד חנם בכל עת, ותלמדני בדרך עצותיך האמיתיות, ותורני בדרך הישר והאמת, באופן שאזכה מעתה לעזוב דרכי הרע ומחשבותי הפגומות, ואזכה להתקשר בך מעתה ולילך ולבא מהרה לארץ ישראל בשנה הזאת, ואזכה להתחדש לגמרי להתחיל מחדש בעבודת י"י כאלו נולדתי היום:

רבש"ע זכור נא ההתפארות והשיעשועים שקבלת מכל הצדיקים שהיו בכל דור ודור, ומכלל ישראל עמך הקדוש, וכל התפארות והשיעשועים אשר אתה מקבל עדיין מכלל ישראל עמך ומהצדיקים והכשרים אמתיים הנלוים אליהם שבדור הזה, אשר משם נמשך כל קדושת ארץ ישראל, וזכני גם כן, שיהיה לי חלק בהתפארות הזאת, שאזכה לשוב אליך ולעשות רצונך באמת, עד אשר תתפאר עמי השכינה תמיד בכל עת, כי ברחמיך הרבים בחרת בנו מכל העמים, ואתה מתפאר בנו בכל דור ודור, וזאת ההתפארות עולה לכתר ועטרה על ראשך בבחינת תפילין, ומשם נמשך קדושת ארץ ישראל כי ההתפארות בוקע בעינים ועל ידי זה נמשכין עיני השגחתך על ארץ ישראל, אשר משם מקבלת ארץ ישראל קדושתה הגדולה, כי על ידי זה אוירה מחכים, על ידי שנמשכין שם תמיד עיניך הקדושים שהם עיני החכמה והמדע, כמו שכתוב ארץ אשר י"י אלהיך דורש אותה תמיד עיני י"י אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, על כן רחם עלי ועל כל ישראל וזכני שיתגלה לנו קדושת ארץ ישראל עד אשר נזכה לכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד באמת לארץ ישראל, ולהתפלל הרבה על זה לפניך מלא רחמים, עד אשר נזכה לבא לארץ ישראל חיש קל מהרה:

פ"ד י"י י"י אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת. זכני ברחמיך הרבים שיהיה לי ולכל ישראל כיסופין וגיגעועים והשתוקקות וחשק אמתי לבא לארץ ישראל, עד שאזכה ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים להוציא מכח אל הפועל חשקי ורצוני. לילך ולנסוע ולבא לשלום לארץ ישראל חיש קל מהרה. כי אתה יודע גודל ההכרח שלי כמה אני צריך ומוכרח להיות בארץ ישראל בארץ הקדושה לגודל עוצם ריחוקי ממך. ולעוצם עוביות גשמיותי ועקמימיות שבלבי ובלבול דעתי. אשר על כל זה אני צריך להיות בארץ ישראל אשר שם עיקר יסוד מקור האמונה הקדושה. שם שורש כלליות קדושת ישראל. היא הארץ אשר י"י בחר בה בשביל עמו ישראל הנבחר. היא הארץ אשר י"י דורש אותה תמיד. ארץ

החיים האמיתיים והנצחיים. ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו. ארץ אשר בה עיר אלהינו הר קדשו. יפה גוף משוש כל הארץ:

אנא יי'. רחמן מלא רחמים. חסדן מלא חסדים. טוב מלא טובות. צדיק מלא צדקות. מושיע מלא ישועות. הטיבה ברצונך עמי. ותן לי ברחמים וחסד ובמתנת חנם. שאזכה מהרה לבא לארץ ישראל לארץ הקדושה. הארץ אשר ירשו אבותינו. הארץ אשר כל הצדיקים אמתיים נכספה וגם כלתה נפשם להיות שם. ורובם באו לשם ותיקנו שם מה שתיקנו ופעלו שם מה שפעלו וזכו שם למה שזכו. הכל על ידי קדושת ארץ ישראל. שהיא נקודה הקדושה של כל העולם. אשר טרח ויגע אברהם אבינו ע"ה ימים ושנים הרבה מאד. והביט וראה והבין וחקר וחקק וחצב ומדד ושקל ומנה. עד שגילה לו השם יתברך את הארץ הקדושה הזאת שהיא יסוד נקודת הקדושה יסוד האמונה. והבטיחו להנחיל אותה לזרעו אחריו לדורותם. על כן רחם עלי למען שמך. וחני בזכותו וכחו ובזכות כל צדיקים שזכו לבא לשם. שאזכה גם אנכי הנבזה והפחות בתכלית שאין פחיתות אחריו. לדלג ולקפוץ מהרה על כל המניעות והעיכובים והסכסוכים המונעים מלנסוע לארץ ישראל. לשבר הכל מהרה. ולבא בזריזות גדול לארץ ישראל הקדושה. נא אבי אב הרחמן המרחם רחם עלי. רחם על עני ואביון כמוני הפורש כפיו נגדך. מבקש ושואל צדקה ומתנת חנם לבד. וגם זה איני זוכה לומר באמת. מעוצם בלבול ועכירת דעתי. כאשר נגלה לפניך אדון מלא רחמים. ואף על פי כן. אני מצפה לישועתך וטובתך וחסדיך הרבים וצדקותיך הנוראות והנפלאות. שאזכה לעבור על כל המניעות והעיכובים והבלבולים ועל כל מניעות המוח. ותשפיע לי ממון בשפע על הוצאות וכל הצטרכות הדרך. ואזכה לנסוע בשלום ולבא בשלום לארץ ישראל. שלום בגופי ובתורתי ובממוני. שלום בלי פגע. ותצילני מכל מיני הרהורים רעים ומכל מיני פגמים. ולא יגיע לי חיזק ח"ו על ידי הדרך הרחוק הנה בשום דבר שבעולם. בגוף ונפש וממון. לא בגשמיות ולא ברוחניות. ואצא בשלום ואבא בשלום. ואזכה לפעול שם בארץ ישראל כל צרכי. לזכות להתקרב אליך באמת על ידי קדושת ארץ ישראל ולילך ולעלות מדרגא לדרגא בקדושה ובטהרה גדולה כרצונך הטוב:

ותזכני ע"י קדושת א"י לשבר מדת הכעס בתכלית. ואזכה לאריכת אפים בכל הבחינות. שאזכה לכבוש כעסי תמיד. ולא אכעוס ולא אקפיד שום כעס והקפדה כלל על שום דבר שבעולם. ואזכה לעבוד אותך באמת ובאמונה שלימה ובתמימות גדול. ולעסוק בתורה ותפלה בכוונה גדולה ועצומה. ולהכניס כל כחי וכל מחשבות לבי ודעתי בתוך כל דיבור ודיבור

של התפלה הקדושה והנוראה מאד מאד. ואדע ואאמין באמונה שלימה. כי מלא כל הארץ כבודך ואתה עומד עלינו בשעת התפלה. ואתה שומע ומביט ומאזין ומקשיב כל דיבור ודיבור של התפלה. ואדע לפני מי אני עומד. לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ועיני יומשך עלי יראה ואימה גדולה מפניך. ואזכה לכווין היטב היטב בכל דיבור ודיבור של התפלה. ולא אסיח את דעתי כלל משום דיבור של התפלה. ולא אתחיל להטות דעתי כלל מכוונת פירוש המלות של התפלה. ולא אחשוב ח"ו שום מחשבה חיצונית וזרה כלל בשעת התפלה. רק אזכה לקשר מחשבתי בדיבורי התפלה בקשר אמיץ וחזק אשר לא ינתק ולא יהרס לעולם. ואזכה להתגבר בעבודת י"י בתורה ובתפלה ובמעשים טובים בזריזות גדול ובשמחה רבה ועצומה. ולא אשגיח בדעתי על שום ביטול ובלבול ומונע ומעכב. ולא אבלבל דעתי עליהם כלל. ולא אחוש ולא אסתכל עליהם כלל. ולא תפול עלי שום עצלות ועצבות וכבידות וחלישות הדעת כלל. רק אזכה ברחמיך הרבים להתגבר על ידי האמונה הקדושה לשבר ולבטל לגמרי כל מיני עצלות וכבידות ומניעות גשמיים ועצבות ומרה שחורה ומחשבות זרות ובלבולים ועקמימיות שבלב. הכל אזכה לשבר ברחמיך הרבים וחסידיך הגדולים והעצומים. ואזכה למדת ארך אפים באמת. שאזכה להאריך אפי על כל המניעות והבלבולים לבלי להסתכל ולבלי לחוש עליהם כלל. ולא יכפת לי שום דבר כלל. רק אזכה לעשות את שלי בתורה ותפלה ומעשים טובים בזריזות ובשמחה ולא תקצר רוחי חס ושלום. משום דבר שבעולם. ותשפיע עלי כח הגודל וכח הצומח דקדושה. הנמשך מן האמונה הקדושה שאזכה להיות הולך וגדול וצומח בעבודתך. ולא יזיק לי שום דבר שבעולם. ובכל מעשה אשר אחל בעבודת י"י ובתורה ובמצות בכל לבבי אעשה ואצליח:

אנא מלא רחמים. גותן ליעף כח ולאין אנים עצמה ירבה. אתה לבד ידעת ריבוי חלישותי ובלבול דעתי ועקמימיות לבבי שיש לי בכל דבר שבעולם ובפרט בדברים שבקדושה. אשר כל דבר שבקדושה שאני רוצה לעשות יש לי מניעות ועיכובים ובלבולים רבים בלי שיעור קודם שאני מתחיל לעשותו. ואפילו בעת שאני זוכה לעסוק בו לעשותו מבלבלים ומעקמים את לבבי ודעתי בכמה וכמה עקמימיות על עקמימיות. ובכמה וכמה מיני עצבות ומרה שחורה ועצלות וכבידות ובלבול הדעת ומחשבות זרות ופניות בלי שיעור וערך ומספר. עד אשר כשל כח הסבל עד אשר קצתי בחיי. כאשר אתה ידעת י"י אלהי ואלהי אבותי מלא רחמים. ומה אעשה ועוונותי עשו כל זאת. רחם עלי למען שמך. שאזכה לאריכת אפים באמת. באופן שאעבור על כל המניעות והבלבולים המעכבים מן הקדושה הן מניעות שיש לי ממני בעצמי מחמת תאוות ובלבול הדעת ומחשבות

זרות וכיוצא בזה. הן מניעות מאנשי העולם הקרובים והרחוקים. כי רבים קמים עלינו בכל עת כאשר אתה ידעת. הכל אזכה לבטל. ואאריך אפי ורחמי ולא אשגיח ולא אסתכל ולא אחוש עליהם כלל. ואל יבהלוני רעיוני. ואל יקצרו רחמי ח"ו. אל ירך לבבי ולא אירא ולא אחפוז ולא אערוץ מפניהם. כי י"י אלהינו ההולך עמנו להלחם לנו עם אובינו להושיע אותנו.

רבש"ע אמץ ידיים רפות וברכים כושלות תאמץ. אל תטשני. ואל תעזבני אלהי ישעי. זכני לבא לארץ ישראל חיש קל מהרה. ולזכות שם לכל מה שיכולין לזכות בארץ ישראל. מקום אשר משה ואהרן מסרו גפשמ לבא לשם. ואזכה לאריכת אפים בכל הבחינות. ולאמונה שלימה באמת. ולבטל הכעס והקפידות בתכלית. ואזכה להיות טוב לכל. שלא יהיה בלבי שום צד קנאה ושנאה והקפדה וכעס על שום אדם שבעולם. אפילו על השונאים והרודפים אותי. רק אזכה להיות טוב לכל באמת כרצונך הטוב. ואזכה להודרו בעבודתך מאד בשמחה וחיות והתלהבות גדול דקדושה. ותחזקני ותאמצני תמיד עד שאזכה לעבור בשלום ולדלג ולקפוץ על כל המניעות והעיכובים מן הקדושה. ואזכה מהרה להתקרב אליך באמת כרצונך הטוב. ואהיה חזק ואמיץ ותקיף בעבודתך תמיד. ואזכה להיות גבור לכבוש את יצרי ורחמי לסור מרע ולעשות הטוב בעיניך תמיד. אדיר איום ונורא. חזק ואמיץ. חזקיני ואמצינו באמונתך ובעבודתך הקדושה. ותשפיע עלינו עוז ותעצומות וגבורה דקדושה בלב. באופן שלא יוכל לבלבל דעתינו שום דבר שבעולם. ונזכה לקיים כמו שהזרתנו בתורתך הקדושה כמ"ש חזק ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי י"י אלהיך הוא ההולך עמך לא ירפך ולא יעזבך. ונאמר קה אל י"י חזק ויאמץ לבך וקה אל י"י. וקיים לנו מקרא שכתוב וקווי י"י יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ילכו ולא ייעפו ירוצו ולא ייגעו חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לי"י:

ועיין בזהר הק' פר' תרומה דף קנא ע"ב וזלה"ק אי תימא בגין קדושה לית אתר בקדושה בכל ישובא כגונא דארץ ישראל. ע"כ מהמוציא לאור.

ב"ה אור ליום ד' יתרו ה'תרצ"ג לפ"ק.

החווה"ש אל כבוד ידידי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך החסיד הנגיד המופלג יקר רוח וכר' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. מכתבתכם קבלתי הנה ידעתי כי הי' לי למלאות רצונכם תיכף ולכתוב לכם תשובה אך ידעתם מאז עצלותי וכבידות גופי עד שאני כותב

מכתב*) הנה מבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן קמא סימן קנ"ה כי עצבות ועצלות הינו מחמת חסרון אמונה וכו' כי ארץ ישראל היא בחיי אמונה כמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה וכו' נמצא שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י ארץ ישראל וכו' יעיי"ש כל התורה הנה ראיתי פלא בשבוע שעברה באותו יום שהגיעני מכתבתכם העיר ה' את רוחי ללמוד התורה הלז יען שמדבר שם מגודל מעלת ארץ ישראל גם להתפלל בליקוטי תפלות התפלה על התורה הלז והוא סימן פ"ד חלק א' וכמדומה לי שלא אמרתי בשום פעם התפלה הלז טרם יום הנ"ל שנדבה רוחי לזה מחמת הגעגועים והכיסופין אשר השי"ת זכני ובתוך הלימוד בא השליח עם המכתב הנ"ל מכם ואחר הלימוד התפלה פתחתי מכתבכם וראיתי כתוב בו מדבר ואומר מענין ארץ ישראל והוא פלאי והנה בדבר שאלתכם אודות ארץ ישראל מי אנכי לשית עצה כי בער אנכי וכו' אך לכאורה מה זה שאלה הלא נודע מאמרי חז"ל בכתובות דף קי"א גודל מעלת ארץ ישראל יעיי"ש ובפרט רבינו ז"ל גילה מאד מעלת קדושת ארץ ישראל והנה בימים הקודמים הי' מניעה לאנשים אשר אינם במעלה לכסוף נפשם לקדושת ארץ ישראל ולהשליך מנגד ההצטרכות הגוף כי שם היה פרנסה בדוחק גדול רק אנשים יחידי סגולה אשר נמספה נפשם לקדושת ארץ ישראל שמו נפשם בכפם ונסעו לשם אף לגלגל עצמם בלחם צר וכו' רק להיות בארץ הקדושה ורוב בני אדם אשר לא הגיעו למדה זאת ובכאן הי' להם שפע פרנסה ותענוגות בני אדם כאשר ראינו גם אנחנו בשנים הקודמים לא נסעו לשם אבל עתה כפי הנשמע כי גם בגשמיות טוב מאד שמה ובכאן המצב פרנסה הוא בדוחק גדול מאד ע"כ מי שיש לו יכולת לנסוע לשם מהיכי תיתי שימנע עצמו מלישב בארץ הקדושה כי יש מקום לומר על כל הנוסעים לשם שהיא לשם מצות ישיבת ארץ הקדושה אף לו שכוונתם להטיב להם בענין פרנסה.

עכ"ז נחוי אנן אם אותן אנשים אם היו יודעין שמדינת אמעריקא טוב להם בענין פרנסה ורשות ליכנס לשם עכ"ז אנשים החסידים בודאי לא הי' מרוצים לנסוע לשם והי' מגלגלים עצמם עוד בדוחק וצער להתעכב בכאן ולא לנסוע למדינת אמעריקא רק לקבוע דירתו בארץ הקדושה לזה נכספה נפשם אך ידוע שצריכין גם פרנסה כמאמר התנא אם אין קמח כו' והנה הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו לך מארצך וכו' אל הארץ ואברכך בממון וכו' עכ"ז נחשב לנסיחן כידוע והנה פלא כי גם אותן שאינן בגדר חסידים לבם בוער לארץ ישראל אף לאכול שם לחם צר וכו' מחמת חיבת ארץ הקדושה והנה י"ל דהוא נפלאות תמים דעים ית"ש יען כי ארץ ישראל הוא בחיי אמונה כדברי רבינו

*) א"ה רציתי להעיר לב המעיינים שכל זה כתב מגודל עגותנותו שידוע שהיה זריז גדול רק מעוצם חולשתו שחי ממש בנס כאשר מבואר כמה פעמים בתוך המכתבים לזאת נחעכב לפעמים שלא כתב תיכף תשובה ומכאן יקיש המעיין לכל המקומות שנמצאו לשונות כאלה שהם רק מעוצם מדת השפלות דקדושה שהיתה בו אשר אין לשער וכו'.

ז"ל וידוע כי חושב מחשבות בלתי ידח ממנו נדח לזאת נתן יד לפרשעים שיאחזו בארץ הקדושה בכיסופין וגעגועים הרבה מאד כמעט במסירת נפשם יהיה מה שיהיה עכ"פ הם בכלל האמונה הם בכלל ישראל ולא ידחו חלילה יה"ד שיזכו כולם לתשובה שלימה ועתה אתם ברוכי ה' ידידי ואהוביי היקרים אינני יכול ליתן לכם עצה כי מי אנכי אני בער ולא אדע ואינני יודע לשית עצה לכם וכל מה שכתבתי הוא רק בדרך משא ומתן אבל לא לשם עצה רק בעזרהי"ת אמרתי בלבי להתפלל בעדכם כי הקב"ה שומע תפלת כל פה שתזכו ברחמיו לעצה טובה מלפניו ולהיות נושע בה' תשועת עולמים הן בגשמיות והן ברוחניות ותזכו מאוצר מתנת חנם לנסוע לארץ ישראל חיש קל מהרה ברחבה ונחת בתוך שאר ישראל. דברי ידידכם הדו"ש באהבה עזה ומבקש שתכתבו מכתבים בכל פעם הגם שאינני מכיר טובתכם שאני מאחר מכתבי יה"ד שאזכה להכיר טובה ולזריזות ושמחה ולנסוע לארץ הקדושה חיש קל מהרה עכ"ז אתם ידידי ואהוביי תכתבו לי בלי איחור יהי' משכורתכם שלמה מאת ה' יתברך.

אפרים

יש לדקדק מה דכתיב בפר' עקב זכר וכו' את אשר הקצפת וכו' למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד בואכם עד המקום הזה ממרים הייתם עם ה' היתכן בפשיטות הלא כתיב זכרתי לך חסד געורריך כו' לכתך אחרי במדבר וכו' וכתוב ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו אך י"ל עפ"י פשוט עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ו' וצריך להיות לו שני בקיאות בקי ברצוא ובקי בשזב וכו' והנה שמעתי שהעיקר הוא הבקיאות של ושוב כך שמעתי מאנ"ש ואפשר מובא כן בדברי תלמידי רבינו ז"ל והסברא נותנת כן כי בעת הרצוא היינו בעת העלי' אין רבותא כלל כי אז הוא בבחי' מלאך שנפתח לו אור מן השמים רק בעת הירידה והנפילה אם מחזיק עצמו ביראת ה' זאת הוא רבותא גדולה ועי"ז זוכה לעלי' היותר גדולה כידוע כי הירידה צורך עלי' ועי' הירידה שזוכה לחזק עצמו בעזרהי"ת זוכה לקבל שכר גם על עבודת השי"ת שבימי העלי' כי חזינן שגם בימי הירידה מחזק עצמו מכת בחירתו ובשביל זה מוכרח להיות בעבוהי"ת ירידות ועליות וי"ל דישראל במדבר אף שהי' דור דעה אך הכל הי' בכחו של מרע"ה שהי' המנהיג שלהם שהאיר אפילו בפחות שבפחותים אפילו בשפחה כשארז"ל ראתה שפחה על הים והכל הי' בכחו של המנהיג רועה גאמן מרע"ה כמבואר בליקוטי תנינא סימן ל"ט יעי"ש אבל כשהי' להם ירידה ונפילה לא הי' להם התחזקות רק התלוננו על משה וניסו אותו יתברך זה עשר פעמים והכל הי' בסתמא בימי הנפילות והירידות ובשביל

זה שלא חיזקו עצמן בימי הירידות אפלו עבודתם הגדולה בימי עלי לא הי' נחשב כל כך.

ואמר משה רבינו להם בתוכחה למן היום אשר יצאת מארץ מצרים שידוע שיצאו ממ"ט שערי טומאה ובאו לחמשים שערי קדושה מן השמים לבד היינו העליות עד באכם עד המקום הזה ממרים וכו' המקום הזה הוא מרומז על ירידות על צמצום המקום הכל הי' נחשב לממרים וכו' וי"ל דזאת מרמז אות לי שבתית למן היום דלכאורה קשה אך י"ל דאות לי היא האות הגדולה שבכל הכ"ב אתון דאורייתא וזאת רמו על הגדלות העליות שהי' להם בעת הרצוא כנ"ל יה"ר שנזכה לחזק עצמנו תמיד ולילך בדרכי התשובה של רבינו ז"ל י"ל רמו חז"ק' ר"ת ז"ה ק"נה ח"כמה שאמרו חכז"ל זקן זה קנה חכמה הרצון שע"י התחזקות של הירידות זוכין לקנות חכמה הוא עליות לגדלות המוחין ובוה יש להבין מה שאמר מרע"ה להם ממרים הייתם וכו' מיום דעתי אתכם הרצון מיום שהאיר להם הדעת כי הכל הי' בכחו של משה רבינו שהי' בבחי' דעת כידוע וכאשר נפלו מזאת הגדולה לא חיזקו עצמן כנ"ל ויש לרמו בתיבת ממרים שהתחיל במם פתחה ומסיים במם סתומה עפ"י דברי הש"ס בשבת ק"ה מאמר פתח מאמר סתום י"ל כי בימי העלי' היינו הרצוא אזי הוא בבחי' מאמר פתח שאז נפתח לו אור גדול מלעילא ויכול לדבר דיבורים לפני השי"ת כראוי והמאמר סתום מרמז על הנפילות והירידות מדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן י"ב וע"כ כשאדם נופל ח"ו וכו' וכו' ושואל ומבקש איה מקום כבודו וכו' וזה עיקר תיקונו ועלייתו בבחי' ירידה תכלית העלי' וכו' וזיינו המאמר סתום וכו' יעיי"ש היטב.

נזכרתי שאמרו אנ"ש בשם מהרנ"ת זצ"ל שאמר שמה שאמר רבינו ז"ל בלקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן קי"ב והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דיבור אחד של אמת לפני ה' כראוי יעיי"ש ושמעתי שהזכיר הנ"ל יוכל לזכות דייקא רק בעת הירידה השי"ת יעזרנו בזכות רבינו ז"ל לקיים כל עצת רבינו ז"ל אשר הם עצות אמתיות לעבוה"י הנה כתיב לא ת'חסר כ"ל ב'ה ארץ וכו' י"ל עפ"י דברי הרמב"ן ז"ל שכתב בבואו לארץ הקדושה אשר הי' חרבה מיהודים מתי מספר הי' בה כמבואר בדבריו הקדושים וכותב ופרי הארץ לגאון ולתפארת ופרי' ותבואתה מרובה ועדיין היא זבת חלב ודבש ליושביה דימיתין הורתי ליולדת שמת בנה בחיקה והחלב בשדי' למטאובים ותניק את גורי הכלבים וכו' ובמרחקים יזכרוך ויתפארו בעיר הקדושה וכאשר יבאו אליך וכו' יברחו כי אינם הגונים לך וכו' יעיי"ש בארוכה וי"ל דזאת מרומז בקרא ל'א ת'חסר כ"ל ב'ה ארץ ר"ת כ"ל ב'ת'א' הרצון אף בימי חורבנה מישראל עדיין לא ת'חסר כל בה ותשפיע לגורי הכלבים הן הגויים ב'ה אשר עתה יש בה ישראל כן ירבו יה"ר שנזכה לקיבוץ גליות והוא יוליכנו קוממיות לארצנו בב"א.

הנה בתורה קב"ט לקוטי קמא ארץ אוכלת יושבי' מדבר שם מתחלה מהתקרבות ואמונה להצדיק וכו' ואח"כ כותב וכן ארץ ישראל בעצמה יש לה ג"כ כח הזה וכו' יעיי"ש הרי דא"י הצדיק הם בחי' אחת וכן נראה בליקוטי תנינא סימן מ' יעיי"ש והנה ידוע שאמר רבינו ז"ל גאר מיין זאך איז ר"ה והנה בתורה מצינו ג"כ על ארץ ישראל עיני ה' וכו' מראשית השנה ועד אחרית שנה הרי כנ"ל יה"ר שנוכה לילך ולנסוע לצדיקים אמתיים על ר"ת הבע"ל ולשבר כל המניעות ויהי' נעשה מהמניעות נעימות כידוע וצריכין להתפלל ע"ז כאשר מצינו בליקוטי תפלות ס"א ע"ז בזכות רבינו ז"ל נזכה להנ"ל ונזכה לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה שלימה בכלל ובפרט אכ"ר.

הנה אתמול הגיעני מכתבך ראשית ת"ל שמח שמחתני מבריאתך הטוב כן יעזור השי"ת בבריאות השלימות ולפרנסה טובה ולכלכלה ברחבה גדולה וכל טוב סלה בגו"ר ואדות מה ששאלת ממני אינני ידע לשית עצה לך כי מי אנכי ליתן עצה אך ת"ל זעני אודב נאמן לך הנני רוצה בטובתך מאד ואינני ידע לומר לך עצה רק זאת היא ראשית לעשות העסק הנ"ל בממון אחרים בהלואה ובפרט לשלם רוחים בודאי אין נכון רק אם תוכל לעשות המסחר באופן קטן מהונך לבד ויעלה שכר כראוי עכ"פ לשכר טרוא והנני מברך אותך בברכת הדיוט ובברכת אהבה אשר השי"ת אשר הוא גדול העצה והוא הנותן כח לעשות חיל כמבואר בתרגום יונתן הוא יהיב לך עיטא למקני נכסין הוא יתן לך עצה טובה ויקוים בך וכל אשר יעשה יצליח נא על ירע בעיניך על אשר אחרתי את מכתבי הלז זה זמן רב תדין אותי לכף זכות מחמת תשות כחי ל"ע ת"ל הנני מלומד בנסי נסים תמיד כמבואר בדברי רבינו ז"ל ע"פ בצר הרחבת לי וע"פ אזמרה לא' בעודי. הנני דו"ש בנך יחידך שמחה בונם שיחי' ויהי' ירא שמים ולכט"ס ידיך ואהבך.

אפרים

ב"ה יום א' פנחס ה'תרצ"ג לפ"ק.

לכבוד ידידי היקרים וכו' וכו' גרם יאיר.

הנה מכתבכם קבלתי הנה איתא בספר המדות סגולה להנצל מדיני עכ"ם לומר פרשיות המועדים של פרשת פנחס ע"כ נכון שתאמרו בל"ג מהיום בכל יום פרשת המועדות אפשר הכוונה מתחילת פרשת התמיד עד סוף פרשת פנחס וזכות רבינו יעמוד לכם שתנצלו מכל צרה הנה שמעתי בפה כי בנו של ר' רפאל קאנצארסקי אשר נסע זה מקרוב לארץ ישראל וכתב לאביו מכתב שבח הארץ הקדושה גם בתוכו כתוב לאמר לר' ישראלקי נ"י שלא יעלה

מורא בלבו לבא לארץ הקדושה כי יוכלו לעשות שם עסקים טובים ותנה ידוע כי אין מעצור לה' להושיע אם ברב וכי אך כל העגמת נפש הקורות אתכם הם בודאי רק מניעות יה"ר שיתהפכו המניעות לנעימות אתון דדין באותון דדין ט"ר ח"א' נוטריקון ארץ ח'מדה טיובה ר'חבה ולבא לשם בא בטרחא כמאמר חז"ל כי ארץ ישראל בא ע"י יסורין וי"ל דעתה היסורין הם קודמין לארץ ושם לא תחסר כל בה השי"ת יעזרכם ברחמיו הגדולים ויאמר די להצרות ולכל צרות ישראל ותזכו מעתה לבא לכל טוב הן בגשמיות והן ברוחניות ובמרט לבא תיכף חיש קל מהרה לארץ ישראל הקדושה בתוך ש"כ"י.

ועתה באתי לשמחו בד"ת יהי' לרצון אמרי פי הנה איתא בברכות דף מ אמר רב טול וברך וכי א"צ לברך הבא מלח וכי צריך לברך ור"י אמר אפילו הביאו מלח נמי א"צ לברך גביל לתורא וכי צריך לברך ורב ששת אמר אפילו גביל לתורי נמי א"צ לברך דאמר ר"י אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת יעיי"ש היטב בפרש"י ז"ל ובשו"ע או"ח סימן קס"ז מבואר בטורי זהב ז"ל דאף אם מפסיק בין הברכה לאכילה במידי דלא הוי צורך פרוסת המוציא רק הוא צורך הסעודה ג"כ לא הוי הפסק מהא דס"ל דגביל לתורי לא הוי הפסק דלא הוי ג"כ צורך המוציא משום דמותר לטעום פרוסת המוציא קודם אכילת בהמתו דלא קאמר אסור לאדם לטעום קודם שיתן לבהמתו רק קאמר אסור לאכול דוקא אכילה אסור כדכתיב ואכלת ושבעת אלא ודאי משום דהוא צורך הסעודה לא חשיב הפסק יעיי"ש ותמה עליו הבאר היטב שם דהרי מבואר בגיטין דף ס"ב אמרו ל"י לטעום מר מידי א"ל הכי אמר ר"י א"ר אסור לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו וכי הרי מבואר דקודם אכילת בהמתו גם טעימה אסור א"כ שוב הוי גביל לתורי צורך פרוסת המוציא.

ויש ליישב דברי מאורן של ישראל הטרו"ז ז"ל דיש לומר כך דאם בא לאכול סעודת קבע אזי ס"ל להטרו"ז ז"ל הדין אמת שמותר לטעום קודם שיתן לבהמתו כדכתיב ואכלת ושבעת אבל אם כל אכילתו הוא רק טעימה היינו כביצה פת דנקרא טעימה כידוע או אסור ג"כ טעימה הזאת קודם שיתן לבהמתו דהך טעימה הוי אכילתו ואחשבי' ל"י לאכילה דהא סגי ל"י בכך הגע עצמך אם אחד לא יאכל באכילתו רק כביצה הנקרא טעימה יהא מותר לו לאכול קודם שיתן לבהמתו א"כ אם יאכל בכל פעם כך כי אין צריך יותר לאכילתו א"כ יתבטל אצלו כל הדין ליתן בהמתו קודם היתכן לומר כן אלא ודאי דבהך גוונא גם הטרו"ז מודה דאסור לו לאכול אף טעימה עד שיתן לבהמתו ומיושב הסוגיא בגיטין שם דא"ל לטעום מר מידי דלא בקשו ממנו

רק טעימה אז שפיר השיב להם דאמר ר"י א"ר אסור לאדם לטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו משום דהך טעימה חשוב אכילה כנ"ל ולפי"ו יש לומר דהא דס"ל לר' יוחנן גביל לתורי הוי הפסק אף לו דס"ל ג"כ כר"י א"ר דאסור לאדם לאכול קודם שיתן מאכל לבהמתו דהא מבואר כן בקרא ונתתי עשב וכו' רק י"ל משום דס"ל כדעת הטו"ז ז"ל דטעימה מותר קודם שיתן לבהמתו והוא ס"ל דמידי דאינו צריך להמוציא הוי הפסק אף דהוא צורך להסעודה מש"ה ס"ל גביל לתורי הוי הפסק אבל ר' ששת ס"ל דגביל לתורי לא הוי הפסק דס"ל לגמרי כדעת הטו"ז ז"ל דגם במידי דהוי צורך הסעודה לא חשוב הפסק וגביל לתורי גמי הוי צורך הסעודה דהא אסור לאכול קודם שיתן לבהמתו ואגן קי"ל כרב ששת ומש"ה ס"ל להטו"ז ז"ל דכל מידי הצורך לסעודה אף דלא הוי צורך להמוציא לא חשוב הפסק ומעתה י"ל דאם בא לאכול פת שחרית דהיא ג"כ כביצה אסור לאכול קודם שיתן לבהמתו דהא כל אכילתו עתה הוא רק טעימה וחשוב אכילה והכל גיחא בס"ד.

הנה ראיתי בספר סוד שיח שרפי קודש מביא שם בשם צדיק אחד ואיני זוכר שמו שהתנצל אחד לפניו איך שאינו עושה שום מצוה כראוי והשיב לו דאיך שיהי' נחשב למצוה דהראי' שתקנו חכז"ל לברך ברכת המצות ולא חששו משום ברכה לבטלה ח"ו יעי"ש ועפ"י דבריו הקדושים י"ל דהא דתקנו חכז"ל לומר כל הברכות עובר לעשייתן משום דחשו פן לא יהי' המצוה כראוי אבל אם מברך עובר לעשייתן הנה הוא מברך ומכין עצמו לעשות המצוה כראוי כי הכל חפצים ליראה שמך אך נאנס כי לאו כל מוחא סביל דא לכוון כראוי או נופל לו פניות ח"ו אבל הברכה הי"י כראוי וי"ל דע"י הברכה שמברך ומחשיב המצוה ורוצה בה נחשבה באמת למצוה לפניו ית"ש אבל בטבילה מברך אח"כ משום דגבי טבילה אף לו דהטבילה לא הי' בטונה אפילו הי' בפניות וכו' עכ"ז טיהר עצמו מטומאתו ושפיר יוכל לברך אח"כ כנ"ל.

הנה בברכות דף ל' אביי הוי יתיב קמי' דרבה חזי' דהוי קא בדח טובא אמר וגילו ברעדה כתיב א"ל אנא תפילין מנחנא. ויש להבין מאי השיב לו סוף סוף כתיב וגילו ברעדה וי"ל דהנה איתא בספר רבינו לקוטי מהר"ן ז"ל ליקוטי תנינא סימן י' וז"ל ולבא לשמחה הוא ע"י מה שמוצא בעצמו איזה נקודה טובה עכ"פ וכו' חה בחי' בדיחא דעתי' שהוא דבר גדול דהיינו שמקשר השמחה למוחו ודעתו וכו' יעי"ש ע"כ י"ל דאף שכתוב וגילו ברעדה זה נאמר בסתם אבל התם י"ל דאביי הי' מקודם עצב ופשפש במעשיו וראה וכו' כדרך הצדיקים הגדולים שחושבים את עצמם לגרועים כי אין יוצאין כלל בעבודתו ית"ש לפי גדולתם שרואים גדולת הבורא ית"ש לזאת הפליא עצה לשמח את עצמו למצא בעצמו נקודה טובה וחשב בדעתו שהוא

מניח תפילין כתר א דמלכא עילאה זיינו וכי שהוקשה כה"ת כולה לתפילין ועיי"ו בא לשמחה גדולה מאד וזאת הי' אשר קא ברח טובא וזאת הרצון אנא תפילין מנחנא זיינו שזאת היא שמחתו הגדולה אשר זכה להניח תפילין ולהרחיק את העצבות שמקודם הוכרח להיות בשמחה גדולה מאד כדי שעי"ו וגם יגון ואנחה. דברי ידידכם הדו"ש באהבה חפץ טובתכם.

אפרים

ב"ה יום א' לסדר ולא תקיא הארץ אתכם י"ט לספירה תרצ"ג לפ"ק

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח איש תבונה מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ראשית אודיעך כי ת"ל באתי לביתי לחיים ושלי' ולא נצטרכתי לירד בקאלישיק ובכמה פעמים ישבתי בין הערלים לבד ועכ"ו ת"ל לא נגעו בי לרעה אף לא בדיבור ובגארשקאוויטץ נסעתי עם האוטו בעד שני זהובים והנני נותן הודאה לשעבר וצריך אני לצעוק לעתיד לבא כי הנה כאשר נסעתי מפה אצליכם דמיתי כי זוג' תחי' נתרצית שאסע לבדי לעת עתה והיא ליוותה אותי עד האוטו ולא פצתה פיה כנגדי על הנ"ל ובשבת העבר רבתה אנחות ובמוצש"ק שאלתי אותה מה זה ועל מה זה גילתה את דעתה שקשה לה הדבר הזה שתשאר היא ובתי הילדה תחי' אינני יודע אם היא בעצמה נתנה אל לבה לחשוב לירא פן לא יתנו לה הסיפוק כמקדם גם מאין יהיה לי אח"כ לדרוש אותם לשם או אנשים דברו על לבה כזאת סוף דבר איננה מרוצת לזה האופן רק שתסע ג"כ עם בתי תחי' או עכ"פ ליקח עמי בתי תחי' והיא תסע לקאמינסאק ועתה אינני יודע מה לעשות כי ע"ז האופן צריכין ממון הרבה כידוע אפשר אדבר עם הגימינא שהם יתנו לי מעות על הרצאותיהם בעד זכות של הנאמנות ולע"ע לא תעשה עבודי רעגיסטראציע צא ולמד גודל השגחה שחסר בשבוע שעברה הנצרך להנ"ל כי הוא יתברך משגיח על כל דבר פרטי ואין לי עצה רק תפלה ותחנונים להשי"ת כי הוא כל יכול.

הנה ת"ל עשיתי התחלה להנסיעה לצורך ארץ ישראל והמתחיל במצוה אומרים לו גמור ה' יגמור בעדי ברוב רחמיו ומאוצר מתנת חנם יחנני זה י"ל ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר הרצון בעת ההוא זיינו בעיקבתא דמשיחא אז יהי' כיסופין וגעגועים לארץ ישראל ומניעות רבות והעצה רק להתפלל להשי"ת ויתקבלו תפלותינו ותפלת מרע"ה פעלו לדורות הבאים ובפרט בעיקבתא דמשיחא אשר אז יתרבו מניעות רבות כהיום ועכ"ו כאשר יתפלל אדם להשי"ת ע"ז שיוזכה לבא לארץ ישראל מאוצר מתנת חנם יתקבל תפלתו הנה איתא

בגמרא כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלקי וכי' וי"ל ע"פ דברי רבינו בליקוטי קמא סימן ק"ז כי ארץ ישראל היא סגולה לכעס ולעצבות והנה י"ל דכעס נמשך מכח המדמה שבלב שנדמה לו שראוי לכעוס על דבר זה כי בלא זה מהיכי תיתי לכעוס לחטא חטאה גדולה כ"כ כידוע בדברי חז"ל רק שנדמה לו שעל זה ראוי לכעוס ובאמת אין לכעוס על שום דבר כידוע בספרים הקדושים ובוה י"ל כל הדר בארץ ישראל דומה הרצון אף בשעה שמתגבר עליו הכח המדמה עב"ז כמי שיש לו אלוקי ועוצר ברחו ואינו כועס כי הכועס כאילו עובד ע"ז כידוע כי ארץ ישראל הוא סגולה להסיר הכעס מלבו ולפי"ז מיושב מה דכתיב והסר כעס מלבך כי הכעס בא לפעמים מכח המדמה שבלב שנדמה לו שראוי לכעוס ח"ו השי"ת יצילנו ממדה הרעה הזאת אכ"ר.

הנה איתא בבבארי היטב אר"ח סימן ד' ס"ק א' בשם ספר עמק ברכה שיטוח בברכת על נטילת ידים שיש בו י"ג תיבות כנגד י"ג מדות של רחמים יעיי"ש ותמוה מה שייך ברכת ענט"י להי"ג מדות אך י"ל דהנה איתא בר"ה דף י"ז א"ר יוחנן וכי' מלמד שנתעטף הקב"ה כש"ץ והראה לו למשה סדר תפלה ואמר לו כ"ז שישאל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם וכי' יעיי"ש והנה איתא בספרים דהרצון שאם יעשו לפני כסדר הזה היינו שיתנהגו ג"כ במדת החסד והרחמים כאשר דרשו חז"ל והלכת בדרכיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכי' והנה איתא טעם על מצות נטילת ידים שחרית משום שנעשה בבוקר בריה חדשה אנו נוטלין ידים לחזק עצמנו לעבודתו ית"ש כמו כהן שמקדש ידיו ורגליו קודם עבודה לחזק לעבודתו יעיי"ש בש"ע הרב והנה ידוע כי בבקר מתעורר חסד בעולם בוקר דאברהם וכתוב שבענו בבקר חסדך ע"כ יש לכון בברכת ענט"י כנגד הי"ג מדות הרצון שע"י מצות נטילת ידים אנו מחנכין עצמנו לעבודתו ית"ש לילך בדרכיו במדת החסד כי אז הזמן מתעורר לזה כנ"ל ועיי"ז יהי' נמשך עלינו הי"ג מדות של רחמים ולפי"ז יש לפרש מה שאנו אומרים בסליחות של שלש עשרה מדות בהפזמון תמכתי יתירותי בשלש עשרה תיבות והי' קשה לי מכבר אמאי לא קאמר בשלש עשרה מדות כי בהשלש עשרה מדות יש יותר מי"ג תיבות נוצר חסד לאלפים ורב חסד אך י"ל דהכוונה על הי"ג תיבות של ברכת ענט"י שחרית שהם מכוונין נגד הי"ג מדות ואנו מעוררין עצמנו ברחמיו הגדולים לקיים והלכת בדרכיו מה הוא רחום וכי' השי"ת יעורנו שנוכל לקיים כל זאת ועיי"ז שאנו מכוונין עצמנו לחזק עצמנו לילך בדרכיו יתמשך עלינו כל הי"ג מדות של רחמים ויוושעו כל ישראל בכל הישועות הן בגשמיות והן ברוחניות וימטר השי"ת ויחיש לגאלנו גאולה הנצחיות בב"א.

אפרים

דברי ידידך החפץ טובתך ומוקירך באהבה.

בס"ד י"ל עוד כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלקי זכר
 דהנה שמעתי בשם צדיק אחד דאם מחזיק ידי עניי ארץ ישראל אינני זוכר
 אם אמר דנחשב כמו ישיבת ארץ ישראל או סתם יש לו זכותא דארץ ישראל
 כמו שמצינו גבי עירובי תחומין דמקום פיתא גודם והוי כמו דירתו יען שנתן
 להם פת להיושבים בארץ ישראל ולפי"ז י"ל דזאת תכונה כל הדר בארץ
 ישראל וזינו אף אם יושב בחוץ לארץ רק שמחזיק ידי עניי ארץ ישראל ונתן
 להם פת הוי כמו הדר בארץ ישראל אך לא ממש כשיבתו שם רק הוי
 כמי שיש לו זכר והדר בחוץ לארץ וזינו שיושב בארץ ישראל רק עיניו תלויות
 לקבל שפע מבני חוץ לארץ דמקום שמחשבתו שם נחשב כמו דירה עכ"ז
 יען שיושב בארץ ישראל דומה כמי שאין לו זכר יען שמחשבתו ועיניו
 תלויות לחוצה לארץ והוי רק כמו דומה יה"ד שנזכה לישב בארץ ישראל
 ממש בכל הבחינות ונזכה לבחי' אמונה ארץ אפיים כרצונו ית"ש. ידידכם.
 אפרים

ב"ה אוד ליום ג' לסדר את הברכה אשר תשמעו תרצ"ג לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי היקרים ואהוביי הנאמנים ה"ה הרבני החסיד
 הנגיד יקר רחן מר"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך החסיד המופלג הנגיד יקר
 רחן איש חמידות מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ס. הנה מכתבכם וכל התכריך הכל הגיעני לנכון תשואת חן
 חן לכם על הכל ובפרט על עזת אהבתכם בכל לב ונפש שאתם רוצים שגם
 אני אזכה לעלות לארץ חמדה טובה ורחבה על ידכם תאת נקרא טוב ומטיב
 כי הנה מבואר בשו"ע אר"ח סימן קע"ה סעיף ד' אין לברך הטוב והמטיב
 אא"כ יש אחר עמו דהכי משמע הטוב לו והמטיב לחבירו יה"ד שתזכו ברחמי
 לבני חיי מזוני רויחא כי אמרו חז"ל בני חיי מזוני לאו בזכותא תלין אלא
 במזלא והנה ט"ו"ב' ו'מ'ט"י"ב' בגימטריא מ'ז'ל'א' עפ"י דברי רבינו בליקוטי
 קמא סימן ל"א וז"ל צדקה היא בחיי הגלגלים וכו' יעיי"ש וי"ל בפשוט דע"י
 צדקה מתנהגים הגלגלים לטובת האדם ויכולין להתהפך מרע לטוב ע"ק בספר
 זכרון זאת כי תשא שהקשה על הא דאיתא אין מזל לישראל וכו' ועוד הרבה
 ראיות שמזל מועיל גם לישראל וגם כי איתא בני חיי מזוני לאו בזכותא
 תליא כ"א במזלא וכי אשמעינן בשביל הגוים וכו' יעיי"ש דבריו הקדושים
 ז"ל וי"ל כי מזל בגימטריא ע"ז כי המזל הוא בתוקף ועוז והכל הוא בכח ה'
 כי הוא המסבב כל הסיבות אך י"ל דהא דהמזל הוא בתקפו הוא נגד הגוים
 כי הם תחת המלכות כידוע הם בטלים נגד המזל ואין יכולין לשנות המזל
 אבל ישראל הם למעלה מהמזל והמזל בטל נגדם ולהם נקרא מ'ז'ל'א' אשר

בגימטריא ל'ח'ם' וכמו שלחם נתהפך למהות האדם האוכלו כמובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן קכ"ט כי טבע האכילה שהמזון נתהפך לניזון יעיי"ש כן לישראל נתהפך המזל למהות האדם לטוב לו וזה י"ל בני חיי מזוני לאו בזכותא תליין אלא במזלא ומזלא מרמו שיוכל להתהפך כנ"ל היינו ע"י צדקה וע"י תפלה כמובא בדברי רבינו כידוע זה י"ל הא דאמרו המרגלים אפס כי עז העם שאמרו שהמזל של יושבי ארץ כנען הוא עז בתוקף ועוז ואין יכולין ח"ו לעמוד נגדו ויהושע וכלב אמרו לחמנו הם ופרש"י ז"ל נאכלם כלחם י"ל כנ"ל שהכוונה שנגד ישראל המזל הוא מזלא בגימטריא לחם שנתהפך ובטל להאכל כנ"ל כן נאכלם כלחם.

עיי' בדברי רבינו ליקוטי א' סימן ז' כי יש בני אדם המכסים כללית הנסים וכו' מכסים בדרך הטבע וכשתכלה את ותתרבה האמונה בעולם אזי יבא משיח כי עיקר הטענה תלויה בזה כמ"ש תבואי תשורי מראש אמנה יעיי"ש וי"ל עפ"י דבריו הקדושים בסימן הנ"ל כי ארץ ישראל היא בחי' אמונה וי"ל כי הוא כללית אמונה יעיי"ש בסימן רל"ד וז"ל כי ארץ ישראל הוא כללות הקדושה כי שם כל העשר קדושות יעיי"ש ועתה שרוב בית ישראל רובו ככולו אף הגרועים והפחותים ערגה נפשם ומשתוקקים ומתגעגעים לבא לארץ ישראל נמצא שאחזים בבחי' אמונה ועיי"ו יבא משיח במהרה בימינו וזה י"ל שרמו דוד המלך בספר תהלים אתה תקום תרחם ציון וכו' כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבני' כי הנה ידוע כי בזמן שאין עושין רצונו של מקום נקראין בשם עבדים לזה אמר אתה תקום תרחם ציון וכו' כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו שכמעט כולם אף הנקראים עבדים ג"כ חובבי ציון אי"כ נתרבה האמונה ויבא משיח בב"א. ועתה הנבי כותב לתרץ עצמי מה שלא כתבתי במכתב העבר אודות מה שנתחדש אצלך ידידי יקירי וחביבי וכו' ר' הלל ג"י מה אכתוב לך בענין זה אינני יודע רק בודאי הכל לטובה ויהי' שתמצאו חפצכם בה כי הוא ארץ חפץ ותשבו בטח ולא לחזור חלילה ויש לפרש הכתוב והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח כי כתיב ירושלים הרים סביב לה הנה ידוע בדברי רבינו בסימן כ"ב כי אמונה נקרא ירושלים קריה נאמנה יעיי"ש ונגד האמונה יש בלבולים הרבה ומניעות ועיכובים.

וי"ל דזאת הכוונה ירושלים הרים סביב לה ועפיי"ו י"ל דהכוונה והניח לכם מכל אויביכם מסביב הרצון שיתבטלו כל הבלבולים והמניעות מהאמונה אזי ותשבו בטח ויהי' שכל היסודין והעגמת נפש שלכם מכל הדברים בכלל ובפרט כלם הם רק לבא מחמתם לארץ חמדה טובה ורחבה שבא ע"י יסודין כמאמר חז"ל כידוע ושמה תמצאו כל חפצכם הן בגשמיות והן ברוחניות כי גם הגשמיות של ארץ ישראל ג"כ קודש כמאמר חז"ל ר"א הוי מנשק כיפי

ה
פ
י
נ
ה
ב
ם
ע
נ
ג
כ
ה
י
ז
ל
ת
י
י
ק
ח
ב
י
ס
י
יו
ק
ת
א
ז
י
ע

דעכט. ועתה אודות נסיעתי גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם ית"ש כי נכסוף נכספתי לבא לארץ ישראל כי הכל חפצים ליראה שמך אך העיכוב הוא מה שאחותי האלמנה קילא תחי' דרה בביתי עם צאצאי' שיחיו היתומים והם דואגים ותוששים על נסיעתי כידוע מעט לך ידידי יקירי וכו' ר' ישראלקי נ"י בהיותך פה והגני מתירא מהעון של אלמנה ויתום לא תענוך והגני מוסר הכל להשי"ת ובהתקשרות להצדיק האמת וברצות ה' דרכי ברחמיו הגדולים מאוצר מתנת חנם יעזור ויושיע להם תיכף וישבר המניעה ונזכה לנסוע חיש קל מהרה כי השי"ת הוא כל יכול תשועת ה' כתרף עין ובודאי הכל לטובה הנה אודיעכם כי הייתי אודות צרכי בהגמינא דפה ואמרו שם כי הם חפצים ליתן בעד בית זה שאני דר בו סך שני אלפים ולאטיס ע"כ אם עוד לא מכרת לגיסך את הבית תוכל למכור להם ותקח סך הנ"ל ואם מכרת לגיסך עכ"פ יתן לך כל הסך שנתרצית ולא יעכב עבורי כי בעזהי"ת עד שאסע לארץ ישראל יה"ר שירחם השי"ת ברחמיו הגדולים שנוכה לנסוע עמכם עוד קודם ר"ה הבע"ל כי הוא יתברך כל יכול ועכ"פ מהזמן שאני חייב ליתן שכירות הבית בעזהי"ת אתן לו כאשר יתפשר בינינו ע"כ תקח אצלו כל המעות בלי עיכוב כלל נא תמחלו לכתוב לי כל הקורות אתכם בעזהי"ת. הגני דו"ש הטוב ומברך אתכם שתזכו מעתה בנקל לילך ולנסוע לארץ ישראל ולמצא שם כל טוב סלה כי באמת לא תחסר כל בה. ידידכם החפץ טובתכם.

אפרים

ב"ה תחזה"ש אל כבוד ידידי יקירי חביבי האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח איש תמידות מו"ה הלל נ"י.

אחזשה"ט. יש ליתן טעם על מאי דקי"ל בשו"ע או"ח סימן נ"ח כאחרים במסכת ברכות דף ט' דסוברים דזמן ק"ש של שחרית משיראה את חברו ברחוק ד' אמות ויכירנו הא איכא שם כמה תנאי דפליגי ונתנו זמנים אחרים ואמאי פסק ר"ה בגמרא לתפילין כאחרים וכו' וי"ל דהנה מבואר בשו"ע שם דהך חברו הוא הרגיל עמו קצת והנה מובא דקודם התפלה צריך אדם לקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך והנה ידוע דצריך לסמוך גאולה לתפלה וא"כ צריך לקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך עוד קודם ק"ש שלא להפסיק בין ק"ש לתפלה ומשו"ה בחרו בדעת אחרים כדי שיתעורר האדם לקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך כי מסתמא לחבירו הרגיל עמו הרבה אהב אותו ובאמת צריך לאדם לאהוב כל איש ישראל אף שאינו רגיל עמו הרבה כמדומה לזה מצינו במסכת יומא דעריהכ"פ שחרית היו מעמידין הכה"ג בשער המזרח והי' מעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיתבונן אל לבו בהלכות

עבודה יעייש גם סאן ישים אל לבו לאהוב בלבו כל איש ישראל אף למי שאינו רגיל עמו הרבה דהא עיי הכרתו לזה מביא לידי קיש ותפלה יהי שנזכה לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך בהרחבה.

יש לדקדק אמאי בפרשה שניה של ק"ש המדברת בלשון רבים כידוע ובמצות מזוזה כתיב בלשון יחיד וכתבתם ולא כתיב התיו בסגל כמו וקשרתם וי"ל דידוע דאין דומה יחיד שעושה התורה לרבים העושים שכל דבר עדיף ברבים משום ברוב עם הדרת מלך ולפי"ז י"ל דמשה"ה כתיב פרשה שניה בלשון רבים לרמוז על הנ"ל אבל במצות מזוזה אין שייך לקיים ברבים שהוא חובת הדר וא"א לקיים ברבים רק ביחיד משה"ה כתיב בלשון יחיד איתא בתנא דבי אלי' פרק י"ח אין לי אלא צרת צבור צרת יחיד מניין ת"ל יקראני ואענהו זגו"א"כ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר הקב"ה בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם שנאמר לו צר אל תקרא לו צר אלא לי צר שנאמר ויאמר לי עבדי כו' יעייש ולכאורה בלתי מובנים דברים הקדושים האלו וי"ל ע"פ פשוטו דחילוק יש בין יחיד לצבור דלעולם גם כשיחיד בצרה ר"ל הקב"ה עמו כדכתיב עמו אנכי בצרה ובצבור אף כשאנו צרה שירגישו שהם בצרה רק מצטערים בעלמא כלשון התנא ד"א בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם אל תקרא לו צר דלשון לו צר י"ל דקאי על ישראל שאמרין שגם לו צר א"כ בודאי מרגישין הם בצרה אבל לי צר קאי רק על הקב"ה שאומר לי צר ומשמע שגם אם ישראל אינם בצרה ואינם מרגישין כ"כ בצרה עכ"ז לי צר וא"כ בודאי עתה שישראל נתונים בצרה שהם במצור ומצוק מאוד בטח יעזור השי"ת לעמו ישראל ויוציאם מצרה לרוחה למען שמו יתברך כדכתיב ומלאך פניו הושיעם כו' יהי רצון שיחיש לנו ישועה בכלל ובפרט.

הנה מצינו במשנה ברכות פרק ב' אמר ריב"ק למה קדמה שמע להי' אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ודקדקו בתוס' תיפק לי' דכתיב בתורה קודם פר' שמע לפרשת והי' אם שמוע יעייש אך י"ל עפ"י דברי רבינו ד"ל ליקוטי קמא סימן קנ"ה דצריך כל אדם לבקש מהשי"ת שיהי' לו כיסופין לארץ ישראל וגם שיהי' לכל הצדיקים גיגועין לארץ ישראל וכי' וזה שקודם ק"ש שהוא אמונת היחוד אנו מבקשים הוא יוליכנו קוממיות לארצנו היינו שאנו מבקשים ומתגעגעין לארץ ישראל ועי"ז זוכין לאמונה היינו ק"ש שהוא אמונה יעייש ולפי"ז י"ל שהי' מקום לומר אף שכתוב פר' שמע קודם והי' אם שמוע עכ"ז יען שבפ' הי' א"ש כתיב מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם וכי' למען ירבו ימיכם וכי' על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כו' בפעם הראשון י"ל לזכר הכיסופין הגעגועין לארץ ישראל עיי שאנו זוכרין הארץ אשר נתן

ה' לנו ובלמען ירבו אנו וזכרין אשר נשבע ה' לאבותינו לתת להם וכו' שהאבות חמדו וכספו לארץ ישראל עד שנשבע ה' לתת להם יש לזכור להתפלל שיהי' גם לכל הצדיקים כיסופין וגעגועין לארץ ישראל ועיי' זוכין לאמונה היינו ק"ש והי' סברא לומר והי' א"ש קודם שמע ועכ"ז אומרים שמע מקודם כדי שיקבל עליו עמ"ש מתחילה בפשיטות ואח"כ עול מצות.

י"ל לימוד זכות וטעם על מנהג ישראל שמנשקין המעיל של הס"ת או גרתיק של המזוזה ביד ונושקין אח"כ היד מה טעם יש בו שמנשקין היד הנה ראיתי כתוב שהוא מנהג בורת אך מבואר בגמרא הנח להם לישראל מנהגן והאיר ה' ברחמיו עיני לומר טעם ע"ז כמו שמצינו בפרה אדומה מחמת שהקילו בה שהי' מטמאין הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקים וכו' ומש"ה החמירו בה הרבה חומרות כידוע ומש"ה גם כאן יען שחכז"ל גזרו בי"ת דבר שהספר מטמא את הידים כדי שלא לאחז הספר תורה ערום בלי מטפתת כי אסור ליגע בספר תורה עצמו בלי מטפתת מחמת קדושת הספר תורה לכאורה נראה להמון עם הך גזירה דבר תמוה שהספר יטמא את הידים ומש"ה הנהיגו ישראל בעצמן שמנשקין את המעיל של הס"ת או תיק המזוזה ונושקין אח"כ היד להראות חומר קדושת הספר שהנוגע בכיסוי' נתקדש ג"כ בקדושה יען שאינו נוגע בספר תורה עצמה כדברי חכז"ל שגזרו בזה ואנו רואין גודל קדושת הספר תורה שאסור ליגע בה בלי מטפתת מחמת גודל קדושתה ומש"ה גזרו חכז"ל לטמא את הידים כדי שלא ליגע בה ערום ח"ו כנ"ל.

יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קנ"ה נמצא שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י א"י שהיא בחי' אמונה בחי' אריכת אפים בחי' כח הגדול וכח הצומח שעיי' זוכין להתחזק בעבודתו ובלי להסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל שא"א לזכות לעבודת ה' באמת כ"א עיי' וכו' יעיי"ש היטב ואתה אחי יקירי חזיבי הנך רואה בעיניך אשר הרבה הרפתקאות ובלבולים וטרדין שונים אשר חלפו ועוברין עליך בבית ובחוץ ואתה ברוך ה' הנך נושא אותם ומנענע להם ראשם ואתה עושה את שלך בעבודתו יתברך העיקר שזכית להתקרב לרבינו ז"ל אשר הוא העיקר היסוד שהכל תלוי בו הכל הוא בכח א"י ובכח רבינו ז"ל כאשר נראה מדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קכ"ט היינו כשדבוק להצדיק ומאמין בו שהוא בחי' ארץ נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש וכן ארץ ישראל בעצמה יש לה ג"כ קח הזה וכו' יעיי"ש ובאמת מבואר בדברי רבינו ז"ל סימן קפ"ז על פסוק ולך ה' חסד וכו' היינו שהוא חסד גדול מאת השי"ת שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה שעיי' הוא מבין לפשפש במעשיו וכו' ולשוב בתשובה אך דע שעיקר מה שמשלם השי"ת מדה במדה הוא בא"י וכו' וע"כ היושבים

שם בא"י יש להם על הרוב יסורים וכו' יעיי"ש ובודאי כל הבלבולים והמניעות והעכובים נחשבים ליסורים וזוכין על ידיהם מה שזוכין כי בודאי בא"י מיקל השי"ת היסורים בכל הקלים שבעולם כדכתיב כאשר ייסר איש את בנו כו' מביאך אל ארץ טובה ובודאי כי האב המייסר את בנו הוא מייסרו ביסורים קלים בכל האפשרי כרחם אב על בנים ויש רמז כי הס"ת ייסר איש את בנו הוא תשוב כי האת ריש של ייסר במספר קטן הוא אות ב' כידוע נוטריקון תשוב כי ע"י היסורים זוכין לתשובה ומירוק העונות ומה שדוקא תיבת ייסר בא במספר קטן לרמז כי היסורים הם קטנים וקלים בכל האפשרי יה"ר שנזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו באהבה בלי שום יסורים ויזכו כל ישראל לשוב לאצרטו ויביא השי"ת לנו משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב אמן סלה.

הנה התוה"ק משבחת את ארץ ישראל לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחשת ארץ חטה ושעורה וכו' ולא מצינו שישבח הכתוב אשר תוצבין בה כסף וזהב הרי שכסף וזהב לא נחשב בארץ כאשר מצינו בימי שלמה כתיב אין כסף נחשב בימי שלמה יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בהתורה מישראל דסכינא ס"ק ד' ליקוטי קמא.

ת"ל אשר כבר התחילו לעסוק בהדפסת ספר ליקוטי תפלות ובעזרהי"ת יהיה נגמר בכי טוב בפאר והדר יה"ר שנזכה לעסוק בו בהרחבה.

וא להודיעני מצבך הטוב בעסק הפרנסה ובכל דבר שודש ולקיים שמחתי ושימחתי ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ונזכה לילך ולנסוע לצדיקים האמתיים על ר"ה ורבינו הקדוש ז"ל יעשה הענינים והתיקונים לכל הנפשות המקורבים אליו ובאים אליו על ר"ה הבע"ל. דברי ידיך ואהבך החפץ בטובתך בגוף ונפש וממוץ.

אפרים

ב"ה אור ליום ו' עש"ק לך תרצ"ד לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי ואהוביי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד וכו' מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך החסיד המופלג יקר רוח איש חמדות וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט מכתבכם מארץ הקדושה הגיעני בשמחה תדעו נאמנה כי מאד שימחתם אותי בקראי את מכתבכם שזכיתם להיות על מקומות הקדושים אשריכם מה טוב חלקכם וכו' הגם כי עוד אין השמחה בשלימות יען כי לא באתם עוד אל המנוחה ואל הנחלה (אפשר עתה באתם) אולם הנני מצפה

לרחמי שמים שבטח יעזור לכם גם בזה שתמצאו ארץ חפץ להיות טוב לכם כל הימים כי לפי קט שכלי כל נסיעתכם הי' בדרך נס אחד כי גם הסך מעט הכמות שאספתם הי' ג"כ בדרך נס לפי איכות העסק שלכם בלאחז ומה גם כאשר באתם לעזוב את המסחר בודאי בדרך הטבע שיתקיים מעט תאסוף כמובן שנית מה שנתרצו צאצאי ידידי יקירי ר' ישראלקי ג"י לעזוב אתכם כי בודאי אם היו מתעקשים הרבה יען כי קשה להם פרידתכם בנוגע לגוף ובנוגע לממון בודאי לא יכולתם לשנות דעתם בע"כ רק מאת ה' היתה זאת היא נפלאות וכו' שלא הי' עיכוב מכל הנ"ל ובודאי יעשה השי"ת עוד לכם נפלאות וטובות שתזכו לפרנסה טובה וכלכלה ותזכו לעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב מרב כל ומה שהיה קשה לכם בהתחלה כידוע כי כל התחלות קשות וכתוב ועתה אם שמוע כו' ופרש"י ז"ל מכאן ואילך יערב לכם אחי ורעי מה הם הטובות שמצאתם בישיבתכם בלאחז הלא הי' רק ברוב הימים כעס ומכאובות מהעסק בעצמו ובפרט מהקונים אבל עתה אתם ברוכי ה' כאשר תמצאו נחלה ומנוחה בעוה"י"ת תהיה באמת מנוחה ושמחה ותזכו לעבודת השי"ת בשמחה אף לו כי בארץ הקדושה אינם יושבים על סיר הבשר ואינם מוכרחים גם לשאר תענוגות בני אדם אך מצינו בכתוב טוב פת חרבה ושלה בה וכו' ובארץ הקדושה היא ארץ החיים כדכתיב אתהלך לפני ה' בארצות החיים והיא ארץ ישראל יעי"ש בפרש"י ז"ל.

וי"ל בפשוטו דנקרא ארץ החיים כי היושבים בה הם חיים באמת כי מצינו באותן שחיהו אינן חיים ובארץ ישראל מוצאין קורת רוח מחיים אף לו שאין לו תענוגות בני אדם עכ"ז שמח בחלקו חיי חיים טובים כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן מ"ז לפרש הכתוב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם כי לפעמים אדם אוכל לחם מחמת עניות ולא מחמת חסרון תאוה לתענוגים אחרים אבל אם הי' לו שאר מאכלים לא הי' אוכל לחם לבד חוה שבח א"י שלא מחמת עניות תאכל לחם אלא מחמת שיבור וביטול תאות אכילה וכו' יעי"ש הרי שבארץ ישראל אף למי שיש לו עושר ותכסים עכ"ז אינו כרוך אחר תענוגים ומוצא קורת רוח ממה שיש לו חיי באמת חיים טובים והנה התנא דבי אלי' בפרק י"ב קורא לארץ ישראל חמדת העוה"ז יעי"ש וי"ל דמש"ה נקרא חמדת העוה"ז דהנה מובא בליקוטי מהר"ן ז"ל בסופו וז"ל דבר עמנו כמה פעמים מענין יסורי עוה"ז שכל בני העולם מלאים יסורים אין גם אחד שיהי' לו עוה"ז ואפילו העשירים הגדולים ואפילו השרים וכו' כי כל ימיהם כעס ומכאובות וכולם מלאים טרדות ודאגות ועצבות וכו' יעי"ש אך י"ל כי ארץ ישראל נקרא חמדת עוה"ז כי להיושבים בה יש להם עוה"ז יען שמוצאים בה קורת רוח מחיהו וכל אחד שמח בחלקו והוא תמיד בשמחה ויש להם עוה"ז ומובן שבודאי מתוך העוה"ז כנ"ל זוכין לעוה"ב וי"ל

דמש"ה נקרא ארצות הודים ארצות יען כי ע"י ארץ ישראל זוכין לחיי עוה"ז ולחיי עוה"ב והוא שני ארצות הודים כי גם עוה"ב נקרא ארץ כמובא בפרק חלק כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמד כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ והמונה על עולם הבא כידוע.

וי"ל דזה הרמו בגמרא כתובות דף קי"א כל ההולך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עוה"ב יעיי"ש כי הד' אמות מרמו על הסתפקות של אדם כי מקומו של אדם הוא ד' אמות כידוע והרצון שאינו אץ להעשיר ואינו כרוך אחר תענוגים דוקא רק מוצא קורח רוח ושמח בחלקו וחי חיים טובים כי ישיבת ארץ ישראל מסוגל לזה כנ"ל הרי הוא בן עוה"ב כי דייקא מעוה"ז כנ"ל באין לחיי עוה"ב כי למי שיש לו עושר ונכסים רבים וכל טוב ואינו מסתפק בזה ורודף אחר תענוגים וכל ימיו כעס ומכאובות ר"ל הוא יורש תרתי גיהנם אבל מי שזוכה לחיות חיים טובים בעוה"ז שמתפק במה שיש לו ושמח בחלקו לזה יש באמת עוה"ז ועוה"ב ואתם ידידיי ואהוביי היקרים ג"י יה"ר שתזכו לכל טוב להיות טוב לכם כל הימים בזה ובבא בתוך שאר ישראל ואחדות ליצץ לכם כדת מה לעשות בענין הנחלה מי אנכי להגיד לכם עצה ובפרט לילך בעצת היועץ מחוץ לארץ לצורך ישיבת ארץ ישראל אשר שם החכמה העיקרית כידוע אך קוה קויתי שיעזור השי"ת לכם ויתן לכם כח לעשות חיל ותרגומו עיטא למקני נכסין כי ת"ל דרככם תמיד לישא עיניכם למרום ולא לומר חלילה כחי ועוצם ידי וכו' ויש לרמוז לזה הכתוב עליך יעזוב חלכה וכו' הרצון כי למי שעליך יעזוב היינו שסומך רק על השי"ת נתן לו כח לעשות חיל כי חל'כיה' נוטריקון ה'נותן כ"ח ל'עשות ח"יל ומה שיתן (אפשר נתן) השי"ת בלבכם וכן תעשו תמצאו חפץ וקורת רוח ותהיו בשמחה תמיד כי בודאי בעוה"י"ת לא יחסר לכם כל צרכים וידוע כי אין מעצור לה' להושיע אם רב וכו' ומה כשודיתם בחוצה לארץ ראיתם בעסקיכם כמה פעמים רק ברכה בדרך נס כידוע לכם קל חומר עתה בארץ הקדושה אשר שם עיקר הנסים כמובא בדברי רבינו סימן ז' ושם הברכה כדכתיב יברכך ה' מציון אירא ארץ ישראל מחכים ומובא בדברי רבינו קמא סימן י"ב כי החכמה היא מקור הברכה יעיי"ש ובודאי יוריק לכם השי"ת ברכה וכו' בתוך שאר ישראל חזקו ואמצו ואל ירך לבבכם מזה אשר קשה לכם לבא לנחלה ולמצא קורת רוח תיכף כי ידוע כי כל התחלות קשות ובארץ ישראל הוא התחלה חדשה.

ובזה יש לפרש מה שאמר השי"ת לאברהם אבינו לך לך מארצך וכו' ופרש"י ז"ל להנאתך ולטובתך וכו' וכתוב וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וכו' ולסאורה תמה מאי זה נסיון שאמר ה' לאברם לך לך מארצך הלא הבטיחו לכל טוב ומאי זה שכתוב וילך אברם כאשר דבר אליו ה' אך י"ל לפי מה

שמצינו בגמרא ברבי זירא כאשר רצה לילך לארץ ישראל התענה מאה תענותים שישבח תורת בבלי ויזכה לתורת ארץ ישראל הרי שבארץ ישראל התחיל לילך מחדש בעבודת השי"ת וגם כאן י"ל אצל אברהם אבינו אף שבדאי אברהם אבינו הי' או בשעה שאמר השי"ת לו לך לך במדריגה גדולה מאד ובדאי הגיע או למדריגת לשמה כי מצינו בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו ואז הי' בן ע"ה שנה ואעפ"כ אמר השי"ת לו לך לך להנאתך ולטובתך הרצון שיתחיל מחדש לעבודת השי"ת שלא לשמה כהתחלת עבודה שאמרו חז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה וכו' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה וזה היה הנסיון שביטל דעתו לגמרי והתחיל לעבוד את השי"ת מחדש שלא לשמה וזה דכתיב וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' ואח"כ מצינו שאמר אברהם לשרה למען ייטב לי בעבורך וכו' הרי כנ"ל ולפי זה מתורץ מה שלא הזכיר הכתוב בפירוש צדקת אברהם אבינו עד שהלך לארץ ישראל גם הנסיון של אור כשדים לא נזכר בפירוש בקרא ולהנ"ל מיושב כאשר מצינו ברי' זירא כנ"ל ובעזרה"ת ברחמיו בטח תמצאו נחלה ומנח של קורת רוח לנפשכם ותחי רחמכם שזכיתם לעלות לארץ ישראל ארץ חמדה טובה ורחבה ולעת עתה חזקו ואמצו צא ולמד מה שמצינו במסכת גיטין דף ט': דהתירו חז"ל להקונה נחלה בארץ ישראל לומר לעכו"ם לחתום השטר קנין להיות בתוקף אפילו בשבת משום דאמירה לעכו"ם שבות ומשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן יעיי"ש בתוס' אף דבמקום מצוה אחרת לא התירו לומר לעכו"ם לדעת הרבה פוסקים עכו"ם משום ישוב ארץ ישראל התירו הרי דקנין נחלה בארץ ישראל הוא דבר גדול מאד כנ"ל ומשו"ה יש בו מגיעות ועיטובים רבים וסוף כל סוף בעזרה"ת ברחמיו באים להתכלית הטוב והנעים.

ומה שכתבת לי ידידי יקירי וחביבי וכו' ר' ישראלקי נ"י מחסרון בריאותך ובפרט מזוג' תחי' בדאי ג"כ ירחם השי"ת וישלח עזרכם מקדש הגה כתיב החכמה תחי' בעלי' נא ידידי ואהוביי היקרים תמחלו לכתוב לי תיכף מכתב גם אבקש לכתוב לי מכתבים רצופים כי מאד הנני חומד ומתגעגע לידע מהקורות אתכם בארץ הטובה יה"ר שאזכה ברחמיו לשמוע מכם ומכל ישראל בשורות טובות תמיד כי גם מכתב מארץ ישראל ג"כ הוא דבר חשוב מאד כאשר מצינו שר' אבא הי' מנשק כיפי דעכו דכתיב כי רצו עבדיך את אבני' וכו' וי"ל מה שמצינו בפרש"י ז"ל דברים על הכתוב צידונים יקראו לחרמון שריקן והאמודי יקראו לו שניד יעיי"ש בפרש"י ז"ל ובמקום אחר הוא אומר ועד תר שיאן הוא חרמון הרי לו ארבעה שמות למך הוצרכו ליכתב להגיד שבח ארץ ישראל שהי' ד' מלכיות מתפארות בכך זו אומרת על שמי יקרא וזו אומרת על שמי יקרא יעיי"ש וי"ל עפ"י המובא בתרגום טור תלגא ומובא בתרגום יונתן דלא פסיק מיני' תלגא לא בקייטא ולא בסיתוא יעיי"ש ומה נלמד חיבת ארץ ישראל עד מאד כי אף להר הזה

שהי' עליו תמיד שלג אי"כ אינו נושא שום פירות עכ"ז הי' חביב לד' מלכיות אחד קראו שיאון י"ל כי ש"י א"ן הוא בגימטריא שינה עם התיבות והנה ידוע בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן ה' כי ע"י קר ולח עי"ז הוא עיקר השינה יעיי"ש הי' מתפארין שבא על ידי השלג טובה לשינה כנ"ל ואחת מתפארת וקראו חרמן אף שהי' ראוי בפשוטו לקראו חרם על אשר הוא חרם בלא זריעה וקצירה עכ"ז קראו חרמן בגימטריא רחמים אף שאינו נושא שום פירות עכ"ז הוא רחמים מחמת חיבת ארץ ישראל ואחת קראו שריון הרצון שהוא מגן ותריס בעד החום והאמרי שהם יושבים בה קראו בשם האמת שניר על שם השלג כאשר מצינו בדברי רבינו קמא סימן מ"ז כי ארץ ישראל הוא בחי' אמת ולא רצו לכדב וזה ג"כ שבח ארץ ישראל.

דברי ידידכם החפץ טובתכם ולשמוע תיכף בשורה טובה הנני דו"ש ידידכם וידידי בבחרותי האברך המופלג החסיד הגביר וכו' ר' איטשע נ"י זנאמירובסקי אפריין נמטי לי' על טרחתו והשתדלותו עמכם לטוב לכם יה"ר שיזכה לראות אצלכם ואצל כל ישראל נחת והרחבה בגשמיות וברוחניות.

אפרים

ב"ה אור ליום ג' שמות תרצ"ד לפ"ק.

חזוה"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים והנעימים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ובנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה מכתבכם הנעים עם הפאנט קבלתי תנח דעתכם שהנחתם את דעתי כי במכתב הקודם לזה לא נזכר שום כתיבת יד מידידי יקירי וכו' ר' ישראלקי נ"י וחשבתי פן ח"ו מתנתם הוא על העלי' לזאת בלבד עלי תאמינו לי כי מתחלה עד עתה לא עלתה על דעתי שום שמץ חרטה על ריבוי דברים שהרבתי לכם לעלות לארץ הקדושה אף שראיתי במכתבכם הקודמים כי עוד לא נחה דעתכם ובפרט לפי ששמעתי עליכם אשר כתבתם ללאדו עכ"ז ב"ה נכון לבי בטוח שבטח ת"ל תמצאו קורת רוח ושמחה בישיבת ארץ הקדושה כי היא ארץ תמדה טובה ורחבה ותנא דבי אלי' קורא אותה חמדת העה"ז אשריכם שזכיתם לעלות וראוי לכם להודת להשי"ת ע"ז ולשמח תמיד בזאת המתנה טובה של ארץ ישראל כי היא מתנה טובה בזה ובבא ואל ירך לבבכם על הירידה שנתמעט העלי' כי י"ל כי היא ירידה צורך עלי' כאשר הי' כזה איזה פעמים ובפרט במכתבכם העבר ת"ל ראיתי כי נחה דעתכם ושמחתי מאד מאד הטבתם בבנין הבית

כי י"ל כי עיקר מצות ישוב ארץ ישראל הוא בבנין בית לפי דברי רבינו ליקוטי קמא סימן י' ויעקב קראו בית שהוא מקום ישוב לבני אדם יותר משדה וכו' יעיי"ש ויה"ר שישלח ה' ברכה והצלחה בכל מעשי ידכם ותתענגו תמיד מדשן ביתכם מטוב חמדת העה"ז של ארץ הקדושה ותזכו לעבו"ה בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

וי"ל כי מרב כל הוא רמזא רמו על ארץ ישראל דייקא כי עשו אמר יש לי רב ויעקב אמר יש לי כל וידוע כי יעקב ועשו ברוו להם חלקם יעקב בירר לו עוה"ב ועשו עה"ז א"כ רב מרומז לעה"ז וכל על עה"ב והנה ארץ ישראל נקראת בתנא דבי אלי' בשם חמדת עה"ז וי"ל כי שם דייקא מתענגין בעה"ז כי שם נמצא קורת רוח מדת הסתפקות כמבואר בדברי רבינו קמא סימן מז על הפסוק ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם יעיי"ש, ובה דייקא זוכין לעה"ב כמבואר בגמרא כתובת דף קי"א כל ההולך ד"א בא"י מובטח לו שהוא בן עה"ב א"כ הוא בחי' רב כל ושם דייקא יכולין לזכות לעבדו יתברך בשמחה ובטוב לבב מרב כל וי"ל דזאת נרמז ג"כ בזה שאמר הקב"ה למרע"ה על ואתחנן וכו' אעברה נא וכו' השיב לו רב לך אל תוסף וכו' רב לך הם אותיות רב כל רמז על ארץ ישראל כנ"ל ומשה רבינו זכה ג"כ לרב טוב הצפון שיכולין לזכות ע"י ארץ ישראל ועיין בפרשי ז"ל ואתחנן רב לך הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך וי"ל כנ"ל שרמז שיזכה גם לרב טוב הצפון אשר זוכין ע"י ארץ ישראל כנ"ל ולפי"ז י"ל ועם נבר תתברר עפ"י שמובא בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן סב דהברור של המאכלים הוא ע"י אמונה יעיי"ש ומובא בסימן ז דארץ ישראל הוא מקור האמונה יעיי"ש א"כ שם עיקר הברור הנ"ל וע"ז מרמז ועם נבר בגימטריא רב כל שמרמז על ארץ ישראל אשר שם זוכין לשני עולמים עה"ז ועה"ב כנ"ל ושם זוכין לברור המאכלים ע"י האמונה.

ועתה הנני מחזיק טובה לכם על הפאנט שיוצא בארץ ישראל והוא בכלל מעות של ארץ ישראל והוא ג"כ בחשיבות ומה שכתבתם ליתן לכם עצה אודת החנות שאתם חושבים לעשות לכם אינני יודע לומר לכם עצה מי אנכי להגיד לכם עצה ובפרט שכבר הגדתי לכם שאין לשאול עצה מיושבי חוץ לארץ על ארץ ישראל אשר שם הוא עיקר החכמה כידוע כי אירא דא"י מחכים. יה"ר שתזכו ברחמיו לעצה טובה וכל אשר תעשו תצליחו והנני מקוה לישועת ה' כשם שגמל לכם חסדים טובים שזכיתם לעלות לארץ ישראל כן תזכו לעלות ג"כ על במתי הצלחה ועיקר לעלות מדרגא לדרגא בעבודת השי"ת שזוכין ע"י ארץ ישראל כמובא בדברי רבינו ותזכו לנחול שני עולמים עה"ז ועה"ב נא חזקו ואמצו להיות בשמחה תמיד כי לעת עתה אתם אוכלים מזומן אל ירך לבבכם מזה היד ה' תקצר

בידו יתברך לשלם לכם בעד כל העת הלא גם בחוץ לארץ כשהייתם בלאזו הי' ג"כ זמנים טובא אשר עפ"י דרך הטבע לא הי' שום רוח ועוד הי' הוצאה מרובה ג"כ חוץ מהוצאת שלכם על צרכיכם ועכ"ז ראיתם כמה פעמים אשר הפליא השי"ת בחסדו נגד הטבע והלא הדברים ק"ו מה בחוצה לארץ עשה השי"ת לכם נס ופלא כ"ש בארץ ישראל אשר שם הוא מקום הנסים כמובא בדברי רבינו בסימן ז בודאי יעשה השי"ת לכם חסדים טובים ותראו בעיניכם וישמח לבכם ועתה הנני מבקש מכם שתכתבו לי מכתבים כי מאד גדלה שמחתי במכתבכם ויעזור השי"ת לכם שתכתבו לי מכתבים טובים בשורת טובת ותתפללו בעדי ובעד בני ביתי שיחי' שנוכה ג"כ לעלות לארץ ישראל חיש קל מהרה בתוך שאר ישראל.

הנה בסוף מסכת כתובת מובא בגמרא הרבה משבחי ארץ ישראל יעי"ש וצריכין להבין אמאי זכתה דוקא מסכת כתובת לדבר משבחי ארץ ישראל אך י"ל עפ"י דברי רבינו בסימן ז' דע כי עיקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה וכו' ובשביל זה כשפגם אברהם במה אדע ובוזה פגם בירושת ארץ ישראל שהיא בחי' אמונה בחי' תפלה היה גלות מצרים וכו' יעי"ש ובודאי שם נודככו חכו לאמונה כדכתיב ויאמן העם וזכו לגאולה וי"ל דע"י שישבו בארץ גשן דכתיב בארץ גשן אשר שם בני ישראל זכו לאמונה כי מצרים גופא היה היפך הנסים דכתיב נסים לקראתו והיפך התפלה דכתיב כצאתי את העיר וכו' יעי"ש כי מצרים היה מקום טומאה מאד אבל בארץ גושן היה יכולין להודכך ולבא לאמונה ולזכות לגאולה והנה מובא בדברי חז"ל כי ארץ גשן כתב פרעה לשרה בכתובתה בעת שלקחה ובשביל זה נתן פרעה לישראל ארץ גשן שהוא מיטב הארץ גמצא שע"י ארץ גשן זכו ישראל להודכך ולתקן פגם אמונה של במה אדע ולבא לאמונה ולזכות לגאולה לבא לארץ ישראל, ובשביל זה יש שייכת מסכת כתובת לארץ ישראל אף שגם ארץ גשן היה היפך הנסים וכו' דנקרא ג"כ בשם מצרים אבל עכ"פ אינו כארץ מצרים ממש ובפרט שארץ גשן הי' מיוחד לישראל הי' יכולין להודכך ולזכות לאמונה ולבא לארץ ישראל כנ"ל*). יה"ר שנוכה ג"כ לאמונה שלימה ותתרבה האמונה בעולם ונוכה לגאולה שלימה במהרה במהרה נא לכתוב לי תיכף מבריאיתכם וכו' ידידכם הדו"ש באהבה עזה וחפץ טובתכם.

אפרים

(* א"ה עיין בהתורה בראשית לעיני כל ישראל ליקוטי מוהר"ן תגינא סימן ס"ז כי בכל מקום שבאים בני ישראל ויושבים שם נעשה שם בחי' ארץ ישראל וע"כ ע"י ארץ גשן שדרו שם בני ישראל המשיכו קדושת ארץ ישראל וזכו לצאת מטומאת מצרים כו' כנ"ל.

ב"ה אור ליום ב' תרומה תרצ"ד לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי היקרים ואוהבי הנעימים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י שוכני ארץ הקדושה מקור האמונה והתפלה והנסים כמבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ז יעיי"ש.

אחדשה"ט י"ל הא דנקרא ארץ ישראל בהתורה הקדושה בשם ארץ כנען רמו על שלש בחי' הנ"ל הנה מצינו כנען בשם תגר סוחר והוא רמו על אמונה כמובא בדברי רבינו סימן ט כמ"ש ואמונתך סביבותיך עיי"ש גם כנען רמו על הכנעה כמובא הוא רמו על התפלה שצריך להיות בהכנעה כמבואר במשנה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופירש הר"ב הכנעה ומורא דכתיב עבדו את ה' ביראה כי ע"י כובד ראש היינו הכנעה באים ליראה כמבואר באגרת הרמב"ן ז"ל וע"י ענוה תעלה על לבך מדת היראה וכו' גם כנען (בגימטריא קץ) עם הכולל בגימטריא ט'ב'ע' ג'ס' רמו כי ארץ ישראל הוא רק השגחה כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן רלד עיי"ש כי גם הטבע הוא רק נס כי הוא מקום הנסים עיין בספר תנא דבי אלי' פרק יח הכינו לכם צידה וכי צדה הי' צריכים והלא אינן היו אלא אוכלי המן וכו' אלא כך אמר להם עשו תשובה בדי שתכנסו לארץ וכו' ותאכלו מתבואתה שנאמר ויאכלו מתבואת ארץ כנען וכו' יעיי"ש הרי שהיו צריכין לעשות תשובה טרם אכילת תבואת הארץ אף שהי' אוכלין מקודם המן שהי' לחם אבירים ואמרו חז"ל לחם שמלאכי השרת ניוזנים הימנו עכ"ז אכילת תבואת ארץ ישראל הי' גדול במעלה יותר מאכילת המן יען כי המן היה בחי' דעת גדול כמבואר בדברי רבינו סימן ג"ו יעיי"ש ואכילת תבואת ארץ ישראל הוא בחי' אמונה כי המן הי' לחם מן השמים ולא היה צריך שום בירור כמובן אבל אכילת התבואה צריכה בירור ובירור המאכלים הוא ע"י אמונה כמבואר בדברי רבינו סימן ס"ב.

וידוע דברי רבינו דהעיקר הוא האמונה וי"ל דאם מאמין אדם באמונה שלימה שאין האדם עושה כלום רק הכל הוא מהשי"ת לבד כי הכל הוא כח השי"ת לבד גם הלחם מן הארץ הוא לחם מן השמים מכת האמונה שמאמין באמונה שלימה שהכל הוא מן השמים ואיתא בספר ארן עדות פר' בשלח הנני ממטיר בגימ' תבואה כנ"ל דאם מאמין אדם באמונה שלימה שאין פעולת אדם כלום רק הכל הוא כח השי"ת גם תבואה היא בחי' לחם מן השמים גם תבואה בגימטריא יתד י"ל כי אף לו שגם בהמן מצינו ג"כ בחי' אמונה שלא הותירו ממנו עד בקר והממעיעט לא החסיר

אך עכ"ז ראו עין בעין ע"כ האמונה לא הי' בקביעות אבל בארץ ישראל אשר הוא מקור האמונה וע"י (סדר) התבואה שהאמינו בחי עולמים וזרעו כדמצינו במסכת שבת דף לא אמונה זה סדר זרעים ומובא בתוס' שם בשם הירושלמי שמאמין בחי עולמים תורע ולכאורה תמוה מאי אמונה הוא זה, הלא היא דרך הטבע.

ופירש אבי מורי ז"ל דהפירוש שיאמין שהכל הוא כח השי"ת אף שהוא מנהג עולם עכ"ז הוא רק כח חי עולמים ית"ש וזאת הוא אמונה חזקה ונכונה ואם זוכה אדם לאמונה כזאת שגם הטבע הוא השגחה יוכל להיות האמונה תקוע וקבוע בלב כיתד שלא תמוט כמו שמצינו בתפלת הרבי ר' אלימלך זצוק"ל קודם התפלה ותקבע אמונתך בלבנו כיתד שלא תמוט ובוה יש לפרש תבואתה לראש יוסף עפ"י דברי רבינו ליקוטי קמא סימן לא ודע שאין קיום אמונה אלא ע"י בחי' ברית כדכתיב ובריתי נאמנות לו יעיי"ש ולפי"ז י"ל תבואתה היינו ת'בו'א'ה' בגימ' י'ת'ד' הרצון האמונה השלימה הקבועה ותקוע בלב כיתד אשר היא דוקא ע"י סדר תבואה אשר הגלוי הוא סדר הטבע מערכת המזלות עכ"ז מאמין באמונה שלימה שהוא רק השגחה וכח השי"ת לבד הוא לראש יוסף היינו בחי' ברית הרצון שע"י בחי' ברית הוא קיום אמונה יה"ר שנוכה לכל זה ברחמיו.

הנה אתם ברוכי ה' אשר זכיתם לישיב באדמת קודש אשריכם מה טוב חלקיכם בזה ובבא מבקשים ממני להתפלל בעדכם הלא אתם במקום התפלה העיקרת אדרבה הנני מבקש מכם שתתפללו בעדי שנוכה ברחמיו ג"כ לילך ולנסוע לארץ ישראל ארצות החיים הלא ידעתם כי נכסוף נכספתי גם טרם נסיעתכם לנסוע עמכם בצוותא אך בעונותי הרבים לא זכיתי לזה אך עכ"ז עוד נכספה נפשי לזה ואין לי להשען אלא על אבינו שבשמים ית"ש שירחם עלינו ומאוצר מתנת חנם יחנני ע"כ הנני מבקש מכם שתתפללו בעדי גם שישלח השי"ת רפואה שלימה במהרה מן השמים לזו"ג תח' רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שחי'.

ויש לרמוז לפי דברי רבינו שקיום אמונה תלוי' בברית הא דכתיב בקרבן חטאת על ע"ז של ציבור בפרשת שלח ונסלח וכו' כי לכל' העם' בשגגה' ס"ת מ'י'ל'ה' הרצון כי מהיכן נצמח שציבור יחטאו בע"ז שהוא פגם אמונה הוא ע"י שגגה של פגם הברית היינו מילה ולא שבו עלי' ע"ז אינה לידם חטא של ע"ז גם יש לרמוז כי ברית בגימטריא ו' פעמים אמונה לרמוז על תורה שבע"פ שכלולה בששה סדרי משנה והיא בחי' אמונה כידוע כי תורה שבכתב ושבע"פ הם בחי' אמת ואמונה ואמונה תלוי' בברית כנ"ל.

ובדרך צחות י"ל הא דאמרו חז"ל רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו וזהו איתא במסכת ברכות דף כ"ב בענינא דבעל קרי אמר רבא הלכתא בריא המרגיל חזולה המרגיל ארבעים סאה ובריא לאנסו ט' קבין וכו' יעיי"ש וזה רמזו חז"ל רוצה אדם בקב שלו הרצון שיזכה לשמירת הברית עד שזוכה לאמונה שהוא תלוי' בברית חזאת הרמו של ק"ב' שלו בגימטריא א'מ'ר'י'נ'ה' מתשעה קבין של חבירו כי ע"י שמירת הברית עד שבא לאמונה ניצל ממקרה לילה ולא יצטרך לתשעה קבין של חבירו כי לאנסו צריך תשעה קבין דובר המצוי שבא ע"י חבירו כי בעצמו קשה לשפוך עליו התשעה קבין כמובן.

ועתה אתה ידידי יקירי חביבי מאד וכו' ר' הלל נ"י נא להודיעני איך אתה נוהג בטבילת מקוה כי אינני מקבל שום לשון הרע ובפרט על ארץ ישראל כי מקותי' מועטין הלא מצינו במשנה מקואות פרק ח' ארץ ישראל טהורה ומקואותי' טהורין וכו' יעיי"ש הרי שמקואות של ארץ ישראל מסתמא נעשו בהכשר אילו לא קבלו ישראל לשון הרע של המרגלים לא גלינו מארצנו כידוע ת"ל עוד הנני כוסף מאד לעלות לארץ ישראל עם בני ביתי שיחי' השי"ת ינחני במעגלי צדק למען שמו י"ל מעגלי צדק רמו להילוך לארץ ישראל כי צדק היא אמונה כידוע וארץ ישראל היא בחי' אמונה כידוע תאמין לי ידידי יקירי נ"י כי מאד שמח שמחתני בהגיע לי מכתבים כי באמת ראוי לנשק מכתב מארץ ישראל כי מצינו בגמרא ר"א הוי מנשק כיפי דעכו ותכתוב לי כל הפרטים שלכם הן בענין הבית שלכם יה"ד שישלח השי"ת ברכה והצלחה בכל מעשי ידכם ולא יגיע לכם שום עגמת נפש רק ששון ושמחה באהליכם והן בענין הבריות ואיך סדר הצטרפות אם רבה אם מעט ואם אתם בשמחה תמיד ובנידון שלי הנה נתתי לעת עתה לדודך ר' שלמה' לי נ"י סך חמשה ועשרים זלאטעס הנני רוצה לשלם לו בעד קווארטעל חמישים זלאטעס יה"ד שאזכה לשלם לו שכר דירה כרצונו ית"ש ובכל המוקדם לילך ולנסוע לארץ ישראל בתוך שאר ישראל.

הנה אמרו חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה הנה א'ד'ר' עם הכולל בגימט' בני חיי מזוני עם השלוש תיבות י"ל כי בחדש הזה גבר מזל של ישראל כידוע כי פור המן נהפך לפורנו וידוע כי בני חיי מזוני לא בזכותא תליי' אלא במזלא ובחדש הזה מסוגל לשלש אלה יה"ד שיזכו כל ישראל לשלש אלה ויעבדו את ה' ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל הנה ידוע הקושיא ומובא בספר זכרון זאת איך תלויים השלש אלה במזל הלא איתא אין מזל לישראל יעיי"ש בפרשת כי תשא אך י"ל דהרצון שאין ישראל נתונים תחת המזלות בהכרח על ידי הנהגתם רק השי"ת הוציאנו מארץ מצרים ושדד מערכת הטבע בחדש ניסן שהוא מזל טלה שהי' המצרים עובדים אותו ושבר תוקף שלהם והעלנו למעלה מחמזלות ומשי"ה כתיב המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו הרצון יען כי העלנו מארץ מצרים שנהי' למעלה מהמזלות עיי"ז יוכל אדם להתפלל להשי"ת על הכל כי התפלה משנה הטבע

מערכת המולח רמו לזה זכר ליציאת מצרים ר"ת מ"ז'ל' כי המצות שנתן השי"ת זכר ליציאת מצרים מעורדים את המזל העליון מזל של ישראל אשר נעשה ע"י יציאת מצרים.

ועפ"י דברי רבינו יש לישב מה שאמר מרע"ה לחובב וכו' נוסעים אנחנו אל המקום וכו' אתו אתן לכם ולכאורה קשה על הלשון אתן הלא ארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו וכתוב בפרשת וארא ונתתי אותה לכם מורשה. אך י"ל כי א"ת"ן מרמו על א'מנה ת'פלה ג'סים שהדברים הללו עיקרם הם בארץ ישראל כנ"ל הנה היום יום ד' תצוה ת"ל השגתי מכתבכם היקרים מארץ הקדושה ת"ל כי הנני רואה שאינכם דואגים ומתחרטים ח"ו והנני מקה ומצפה לישועת ה' שיראו עיניכם וישמחו לבכם בישועת ה' אשר יעשה לכם בתוך שאר ישראל הנה מה שאתה ידידי חובבי וכו' ד' ישראלקי ג"י כתבת אלי שבמחשבתך למכור את הבית שאתה בונה הגם מי אנכי לשית עצה עכ"ז בדבר פשוט כזה יוכל כל אדם לומר כי בודאי לא נכון למכור את הבית ח"ו כי איתא בגמרא קידושין ריש פרק האומר כי מקח הראשון שקונה אדם לא ימכור כי לא מסמנא מילתא ולדעתנו זה הבית הוא מקח הראשון כי המקח והממכר של חוצה לארץ לא יחשב נגד ארץ ישראל כי היא העיקרת ונקראת ארץ כנען לשון סחר הנה מצינו בגמרא כתובת כי ר' זירא התענה מאה תעניתים שישכח התורה שלמד בחוצה לארץ גם יש לתרץ מה שתמזה שלא מצינו בפירוש בהתורה מצדקת אברהם אבינו טרם שהלך לארץ ישראל הלא הי' בן ע"ה שנה בצאתו מחרן ואיתא בחז"ל בן מ"ח שנה הכיר אברהם את בוראו רק י"ל דמעשים של חוצה לארץ נגד ארץ ישראל כלא חשיבין ע"כ נא שלא יעלה בלבבכם למכור את הבית רק יעזור השי"ת ברחמיו שיעלה הבית יפה יפה וישלח ברכה והצלחה בכל משלח ידכם ויהי לכם שזכרים טובים ברב שפע וברכה והצלחה ואדות לעשות איזה מסחר או ללמוד איזה אומנת אינני יודע מה לשית עצה בזה איזה מסחר טוב לכם או איזה אומנת רק יעזור השי"ת ויתן לכם עצה טובה בכל ענינים הן בגשמיות והן ברוחניות ותזכו במהרה במהרה לשלם כל החובות שאתם חייבים ויצילכם מחובות והלואות ותזכו לעבו"ה ברחבה בלי בלבולים ולהיות בשמחה תמיד דברי ידיכם הדו"ש הטוב וחפץ טובתכם ומצפה להתראות עמכם במהרה ולשמח יחד בתוך שאר ישראל ידידנו החסיד ר' פנחס ג"י אמר לי שרצונו לדרוש לכם פריסת שלו.

ב"ה יום ד' י"ב ניסן תרצ"ד לפ"ק.

תחזה"ש אל כבוד ידידי היקרים ואוהבי הנעימים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה ישראלקי ג"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט הנני מחזיק טובה על שזכיתם להיות שלוחי מצות מאת השי"ת לשלוח לי את הסך פאנט מעות ארץ ישראל כמאמר חז"ל ר"א א"ב אומר תן לו משלו שאתה ושלך שלו וכן בדוד הוא אומר כי ממך הכל ומידך נתנו לך ואיתא בדברי רבינו בספר המדות אות צדקה וז"ל צריך להחזיק טובה להנותן ואל תאמר שלא נתן לך משלו יעיי"ש הרי שאף שהנותן צריך לידע שהוא לא נתן רק הכל מהשי"ת ולא יתפאר בלבו גם לא יקמץ רק יתן בעין יפה ובשמחה אבל המקבל צריך להחזיק לו טובה כנ"ל ובודאי על אחת כמה וכמה שצריך להחזיק טובה להשי"ת שהוא נתן להנותן גם נתן בלבו להשפיע לזולתו ולפי"ז י"ל הא דכתיב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה ופרש"י ז"ל הקב"ה חשבה לאברם לזכות וצדקה על האמונה שהאמין בו ויש לדקדק אמאי נקרא זכות זה בשם צדקה אך י"ל כנ"ל כמו גבי צדקה אף שהכל הוא מהשי"ת עכ"ז צריך המקבל להחזיק לו טובה כן גמי הכי אף שהאמונה שהאמין בה' הי' בכח השי"ת כי האמונה נקרא בכתוב כמה פעמים ואמונתך כידוע עכ"ז חשבה לזכות אצל אברהם כמו גבי צדקה כנ"ל יה"ר שתזכו לעשות צדקה וחסד בתוך הרחבה ולקיים הכתוב וצדקה תהי' לטו כי נשמור לעשות וכו' שתזכו לילך מדרגא לדרגא בעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך שאר כלל ישראל שהשי"ת יוליצנו מזהה קוממיות לארצנו.

ועתה אתם ברוכי ה' אשר שאלתם עצה מה לעשות בנידון מכירת הבית בדרך מסחר אינני יכול לומר לכם עצה כי אף לו שמסחר בתים הוא בודאי מסחר גדול וכאשר השי"ת מצליח בזה בקל להתעשר הרבה אולם יש מקום ח"ו וכו' הרבה גם ידעתי בכם שאינכם אצים להעשיר רק להתפרנס בכל צרכיכם ברחבה גדולה שיקוים בכם הכתוב יצו ה' אתך את הברכה באסמך סמוי מן העין ואולי נכון המסחר הזה כדי שיתוסף על ידכם בתים בשביל מצות ישוב ארץ ישראל ויתגלגל זכות על ידכם ועיי"ז תזכו ג"כ להצלחה גדולה ולהנצל מעין הרע ומכל נזק יש מקום לומר לכאן ולכאן ע"כ אינני יודע להגיד לכם עצה רק בעזרה"ת הנני מצפה כאשר נתן השי"ת לכם עצה שיקוים בכם הכתוב בחכמה יבנה בית כי אירא דארץ ישראל מחכים ת"ל על העבר כן יעזור השי"ת ויתן לכם עצות טובות מלפניו גם יקוים בכם העושר הכבוד מלפניך ותזכו ברחמי לכל טוב סלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידכם ועתה הנני מבקש מכם לכתוב לי מכתבים רצופים כל הקורת אתכם יה"ר שנוכה לשמוע אך בשורת טובת תמיד הנני מברך אתכם בכשרת החג הפסח ובשמחה ונזכה להודת להשי"ת תמיד בשמחה ידידכם אהבכם.

אפרים

ביה יום ג' לסדר מביאך אל ארץ טובה וכו' תרצ"ד לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי ואוהביי היקרים ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מר"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. הנה מכתביכם גם המעות א' פונט קבלתי לנכון ראשית צריך אני להחזיק לכם טובה על הנתינה כמבואר בספר המדות אות צדקה וז"ל צריך להחזיק טובה להנותן ואל תאמר שלא נתן לך משלו יעיי"ש כי י"ל דתן לו משלו שידך רק בחפצי שמים כפירוש הרב ז"ל שם בפרקי אבות פ"ג משנה ז ר"א א"ב אומר תן לו משלו וכו' ופירוש הרב ז"ל לא תמנע מלהתעסק בחפצי שמים וכו' יעיי"ש כי זה הפסוק כי ממך הכל וכו' נתנו לך קאי על גדבת הביהמ"ק בימי דוד המלך כדכתיב בדברי הימים יעיי"ש אבל ליתן צדקה לעניים לכאורה אין שידך לומר כן כי הוא נותן לחבירו העני ועפ"י הטבע נחסר מהנותן מה שנתן הגם כי באמת לית דמעני מן הצדקה אדרבה עשר בשביל שתתעשר אבל לזה צריכין אמונה ובשעת מעשה נדמה שחסר לו ומצינו בגמרא ב"מ דף ל"ג אבידתו וכו' אבידתו קודמת מה"מ אר"י א"ר דכתיב אפס כי לא יהי' בך אביון שלך קודם לשל כל אדם יעיי"ש עכ"ו ציוותה התה"ק ליתן צדקה לעניים ולגמול חסד ולא לחוש על חסרון ממונו ומצינו בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן ד' ואת העורבים צויתי לכלכלך זה בחי' צדקה כי בתחלה כשמתחילין להתנדב לצדקה אזי צריכין לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות וכו' לזה צריכין באמת להחזיק טובה להנותן ואל תאמר שלא נתן לך משלו כי תן לו משלו שידך רק בחפצי שמים בין אדם למקום ב"ה ויוכל להיות שזאת הי' סברא פשוטה של דוד המלך שלא בזבו האוצרות שהכין לצורך הביהמ"ק לעניים בימי הג' שנים של הרעב כי סבר כי לבנין ביהמ"ק קודם לצדקה לעניים כי לבנין ביהמ"ק הוא ממש תן לו משלו והוא כמו שלך קודם וכו'.

ועתה ירחם ה' וישלח רפואה שלימה במהרה מן השמים לידידי יקירי ר' ישראלקי נ"י כדכתיב צדקה ומרפא כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים הנה מה ששאלת האם לעסוק ברפואות ולדרוש ברופאים הנה ידוע דברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל שהזהיר מאד בלי לדרוש ברופאים רק להתרחק מהם כי הם מזיקים מאד רק לסמוך על השי"ת כי הוא רופא נאמן ורחמן הנה י"ל דאמירת ועניית אמן בכוונה מסוגל לרפואה עפ"י דברי חז"ל שבת דף קי"ט אר"ל כל העונה אמן בכל סחו פותחין לו שערי גן עדן וכו' ופרש"י ז"ל בכל סחו בכל סונתו יעיי"ש והנה העולם אומרין שיבא לו רפואה מגן עדן הרי שרפואה נצמח מגן עדן ובעניית אמן בכוונה פותחין לו שערי ג"ע בודאי נמשך לו רפואה ג"כ וכתוב זורע צדקות מצמיח ישועת וכו' י"ל זורע צדקות בגן עדן ומצמיח ישועת

בורא רפואת והרפואת יוכל להיות בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכ"ר כמבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל סימן רל"א ע"כ טוב לבקש מהשי"ת בעת שאומרים וצבא השמים לך משתחוים שאז באים כולם להשתחות וליתן שבח והודיה אליו יתברך שיצוה השי"ת להם שימשיכו אלו הכוחות הצריכים לרפואתו בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכ"ר יעיי"ש ע"כ ידידי יקירי ג"י נא תקיים זאת באמונה פשוטה לכוון בעת אמירת וצבא השמים לך משתחוים כן גם בלי נדר תתן צדקה דבר מה פרוטה או יותר בעת שתאמר ואתה מושל בכל אם תתפלל בבית התפלה תקח לעצמך קודם התפלה איזה מטבע ובשעת אמירת ואתה מושל בכל תפרוש אותו לצדקה ותכוין כנ"ל תיכף בעת אמירת וצבא השמים לך משתחוים גם טוב להפריש צדקה דבר מה קודם התפלה כידוע להיות בביתך פושקאלי והצדקה תתן בתוך הרחבה לעניי ארץ ישראל גם ליוזר בלי נדר לומר בכל יום תיקון הכללי.

הנה אנו אומרים ונאמר אמן ו'נ'א'מ'ר' ר"ת א"ל מ'לך ר'ופא נ'אמן ר'רחמן לרמוז כי עניית אמן מסוגל לזה כנ"ל גם יעזור השי"ת לך שתוכל לאכל פת שחרית עכ"פ מעט פת חיטין שרויה בחמין בכל בוקר גם להתפלל בכל יום בבקר כדי להתפלל בזמנה ולהתפלל סמוך למטתו כדברי אבא בנימין בגמרא ונא שלא תהיה בעצבות חלילה רק לצפות לרחמי שמים כי הוא יתברך רופא נאמן ורחמן כדכתיב מחצתי ואני ארפא כי שמחה הוא רפואה גדולה כמבואר בדברי רבינו בליקוטי תנינא סימן כ"ד יעיי"ש הנה ידידי יקירי ר' ישראל בודאי יש לך פנאי תרגיל עצמך באמירת תהלים כי מבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ע"ג כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה עיי"ש ומבואר בגמרא יומא כי תשובה מביאה רפואות כדכתיב ארפא משובתיכם ע"כ נא חזק ואמץ וירחם ה' וישלח עורך מקדש ומציון יסעוך ואתה באדמת קודש וחובב ציון ישלח לך רפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בשח"י (הנה י"ל מה שאינה ה' לכם ביתכם ברחוב שענקין מספר 78 כי שענקין הוא פירוש של מתנה כי ארץ ישראל הוא מהג' מתנות טובות שנתן הקב"ה לישראל ומספר 78 הוא בגימטריא ל'ח'ים' וגימטריא מזלא ובגימטריא חסדו) יתן ה' לכם כל הנ"ל במתנת חנם וישלח ברכה והצלחה בכל משלח ידכם ושמחתם בכל משלח ידכם ונא להודיעני ממצב בריאות ידידי יקירי ג"י גם ממצב פרנסתכם האם שכר הבית מספיק ברחבה גם מה מעשיכם בכל משך היום האם הזמין השי"ת לך ידידי יקירי ר' הלל ג"י איזה שירות להרויח.

גם. אם כלכם מפיקים רצון מה' משיבת ארץ הקדושה ואינכם עצבים חלילה כי באמת מהראוי לכם להיות בשמחה תמיד הן בגשמיות הן ברוחניות כי הנה ברוחניות מודעת זאת גודל טובת ישיבת ארץ ישראל אשר אין לשער כמבואר במסכת כתובת גם בגשמיות גקרא בספר תנא דבי אלי' חמדת העולם הזה זכרו

נא ריבוי האנחות והעגמת גפש אשר חלפו ועברו עליכם בהיותכם בלעזו אך זאת אשר ידידי יקירי ר' ישראלקי נ"י הוא בחסרון הבריאות ר"ל אין אנו יודעין מה שהיה ראוי לבא אם הייתם בלעזו כי בודאי זכותא דארץ ישראל גדול מאד גם אנו מצפים לרחמי השי"ת כי לא כלו רחמיו שירחם עליך וישלח לך רפואה שלימה במהרה מן השמים בתוך שח"י כי מצינו בגמרא שבת דף י"ב ת"ר הנכנס לבקר את החולה ור"מ אומר יכולה היא שתרחם יעיי"ש כי זכות שבת גדול מאד וידוע כי זכותא דארץ ישראל גדול מאד כמבואר בגמרא כי מי שנגמר דינו למיתה וברח לארץ ישראל סותרין את דינו כי אולי זכותא דארץ ישראל יגרום למצא לו זכות וישאר בחיים הרי דיוכל זכותא דארץ ישראל להציל ממות לזאת נא חזקו ואמצו ולהרבות באמירת תהלים וירחם ה' ברחמיו הגדולים כדכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה וכו' ועתה אודת נסיעתי לארץ ישראל אין לי להשען אלא על אבינו שבשמים ית"ש שירחם עלי ברחמיו הגדולים מאוצר מתנת חנם כי כתבתי להמשרד ארץ ישראל המרכזי בווארשא שירחיבו לי הזמן ולא השגתי שום תשובה וכתבתי אח"כ קארטיל כפול ולא השגתי ג"כ שום מענה אך אין אני מייאש עצמי ח"ו רק עוד הנני מצפה להשי"ת שירחם עלי ויתן לי כיסופין וגיגועים אמתיים לארץ ישראל ויזכני להוציא מכח אל הפועל היש קל מהרה.

הנה כתיב בסוף סדר פרשת דברים הוא הגלחם לכם ואתחנן אל ה' וכו' י"ל אף שהתפללות שהתפלל מרע"ה שיכנס לארץ ישראל לא נתקבלו עבורו עכ"ז הועילו לדורות הבאים ובפרט לעקבתא דמשיחא שיהיה הדור שפל והועילו התפללות שאפילו השפלים יזכו לכנס לארץ והיינו הסמיכות לכם ואתחנן הרצון שהתפללות הועילו לכם בעת ההיא לאמר עיין בספר זכרון זאת שמפרש דעת ההוא על עקבתא דמשיחא יעיי"ש. וי"ל שהתפללות הועילו על דור של עקבתא דמשיחא שגם השפלים זוכין לכנס לארץ בכח תפלת מרע"ה כי מרע"ה השתדל תמיד לעשות גרים ובעלי תשובה שקירב גם הערב רב אף שרואין קשיות אצלם עכ"ז מי יודע לולא זאת ההתעוררת של הארץ היכן הי' עומדים בחוץ כי כמעט נטוי רגלם אבל עתה הם בכלל אמונת ישראל ויוכל להיות שיזכו כולם עי"ז לתשובה שלימה אכ"ר הנה מצינו במסכת ע"ז דף כ"ו ת"ח מה בין גנבי בבל ולסטין דארץ ישראל ופרש"י ז"ל אעפ"י שסתם ליסטין פרוצים מגנבים להודיעך שבחה של ארץ ישראל יעיי"ש. ועתה הנני מבקש ממך ידידי יקירי וכו' ר' הלל נ"י לאשר שהיתי המעכב בנתינת המעות של חצי פונט לדודך ר' יוסף נ"י עד בא יבא רשיון מחתנו ר' יצחק נ"י אפשר הוא זאת עיכוב על להבא לכן נא שתראה עצמך עם ר' יצחק נ"י הנ"ל ולדבר עמו דברים רכים גם עם זוג' תחי' מעט כדכתיב אל תרבה שיחה עם האשה שישלחו לדודך לעתים תכופות כי נצרך הוא מאד כי חלוש ועני הוא ועיניו נשזאת אליהם שישלחו לו לזאת ירחמו עליו וישלחו לו נדבת ידם בהיתר דברי ידידכם הדו"ש באהבה ומצפה לתשובתכם הטובה כי ריחם ה' והעלה ארוכה ומרפא

לאביך נ"י ולבשרני בשורת טובת תמיד כי מאד גדלה השמחה אצלי בהגיע לי מכתביכם.

אפרים

ב"ה יום ה' לסדר ויהפך ה' וכו' לברכה תרצ"ד לפ"ק.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג הנגיד יקר רוח איש תבונה מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. מכתבך קבלתי צר לי מאד על מכתבך בראותי גדול תשות כח של אביך נ"י עד שלא הי' יכול בשום כח לכתוב אלי גם מדבריך נראה בעליל כן המו מעי לו אך אמרו חז"ל ברכות אפילו חרב חדה וכו' אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר הן יקטלני לו איחל יעיי"ש. וי"ל רמו ח'ד'ה' ר"ת חסדי דוד הנאמנים (מובא בפסוק ישע"י) לרמו שע"י חסדי דוד הנאמנים היינו ע"י ספר תהלים הנאמר ע"י דוד מלך ישראל יכולין להמתיק הדינים עיין בדברי רבינו ליקוטי תנינא ע"ג וז"ל מי שרוצה לזכות לתשובה יהי' רגיל באמירת תהלים כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה וכו' נמצא כי ע"י אמירת תהלים זוכה לתשובה והוא תפלה ונקרא חסדי דוד הנאמנים ומובא בדברי רבינו כי אמונה חשוב כמו צדקה נמצא שיש באמירת תהלים כל השלש אלו תשובה תפלה צדקה מעבירין את רוע הגזירה הנה כמדומה לי שראיתי בדברי הרבי מלובלין זצ"ל כי גם אחת מהג' הללו מעביר רוע הגזירה יעיי"ש. וי"ל לפרש לפי"ז בדרך רמו המשנה סוכה דף ל"ח מי שהיה עבד וכו' מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרין ותבא לו מאירה יעיי"ש בפרש"י ז"ל שלא למד וכו' יעיי"ש במסכת ברכות דף כ' באמת אמרו בן מברך לאביו וכו' אבל אמרו חכמים תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו יעיי"ש.

ולכאורה תמוה היתכן לקלל לאדם על זה שלא למד אך י"ל שבתוך הקללה הזאת נרמו ברכה ג"כ כי בודאי לאדם כזה שאינו יכול לברך ומצפה לברכת בניו או אשתו בודאי בא לחלישת דעת ללב נשבר והוא בחי' תשובה דכתיב לב נשבר ונדכה וכו' לא תבוז ועי"ז מעביר את רוע הגזירה מ'א'ר'ה' ר"ת מעביר את רוע הגזירה ובמסכת ברכות כתיב מארה בלא יוד יעיי"ש ושפיר אמרו חכמים תבא וכו' ע"כ נא לחזק עצמו כי אין שום ייאוש בעולם כלל כמובא בדברי רבינו ז"ל ובודאי כן הוא הן בגשמיות והן ברוחניות ואל יעלה בדעתו כי אם הי' בחוץ לארץ ח"ו לא הי' חולה חלילה להעלות על הדעת כן כי זכותא דארץ ישראל גדול מאד כמובא ושם הוא עיקר האמונה והתפלה והנסים כמבואר בדברי רבינו ז"ל הנבי מצפה להשי"ת שאזכה ברחמי הגדולים לשוב בתשובה שלימה על כל הפגמים שפגמתי מעודי עד היום ועל זה שהסכמתי מאד לכם לעלות לארץ ישראל ע"ז

אינני רוצה לשוב אדרבה נא ידידי יקירי וחביבי ר' ישראלקי נ"י חזק ואמץ עצמך במה שזכית לבא לארץ ישראל וקה אל ה' כי הוא מחזק ומרפא רופא עם האותיות בגימטריא ארץ שם יוכל להיות עיקר הרפואה בדרך גם מהשי"ת לבד כי שם עיקר הנסים כדברי רבינו ז"ל וכתוב כי אני ה' ר'פ'א'ך' בגימט' א'ר'צ'י' ארץ המיוחד הוא ארץ ישראל ושם עיקר הרפואה ע"י השי"ת לבד בדרך גם כי שם הוא רק השגחה כמבואר בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן רל"ד יעיי"ש. הנה ידוע בתנא דבי אלי' כי אין לך סם חיים וכו' אלא מדת הצדקה בלבד שנאמר וצדקה תציל ממות נא להרבות בצדקה ומובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ז כי צדקת ארץ ישראל הוא גדולה ולמעלה מצדקת חוץ לארץ ע"כ נא ליתן לעניי ארץ ישראל מה טוב ליתן לאנ"ש חסידי ברסלב שבארץ ישראל ולומר להם שיתפללו בעדו גם לבקש מעניי הכולל של קופת ר"מ בעה"נ להתפלל בעדו הנה אנו אומרים בסליחות של ערב ר"ה תפלה וצדקה ירבה אולי מיסורין יחבא י"ל א'ו'ל'י' ר"ת י' לי ולא אירא.

כתיב לדוד בשנתו את טעמו לפני אבימלך ויגרשהו וילך יש להבין אמאי בפסוק שמואל א' כ"א כתיב (ויבא אל אכיש מלך גת) וישם דוד את הדברים האלה בלבבו וירא מאד מפני אכיש מלך גת וישנו את טעמו וכו' יעיי"ש ושם נקרא אכיש וכאן נקרא בשם אבימלך יעיי"ש בפרש"י ז"ל וי"ל דהנה מובא בדברי רבינו ליקוטי תנינא כ"ד והכלל שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אך שמח תמיד כי טבע האדם למשוך לעצמו מרה שחורה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן וכל אדם מלא יסורים ע"כ צריך להכריח עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח א"ע בכל אשר יוכל ואפילו במילי דשטותא וכו' יעיי"ש השי"ת יזכנו לזה ברחמיו ומבואר בספר שיחות הר"ן ענה ואמר כפי הנראה שא"א לבא לשמחה כ"א ע"י עניני שטות לעשות עצמו כשוטה ולעשות עניני צחוק ושטות וכו' יעיי"ש ולפי"ז כאשר בא דוד המלך לאכיש מלך גת וירא מאד מפני אכיש וכו' כנ"ל והוא יראה תיצונה כמובן ולא הי' לו שום עצה להנצל מידו רק ע"י שישנה את טעמו ולעשות עצמו כשוטה ועי"ז יבא לשמחה ודרך העולם כשרואין איזה איש עושה עצמו כשוטה ג"כ שחוקין ושמחין והנה מובא בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן כ"ג ח"ל כי יש יגון ואנחה שהם הס"א שאינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה וע"כ הם בורחים מן השמחה וכו' יעיי"ש ולזה כאשר ראה אכיש מלך גת שהוא עושה עצמו משוגע ויזרח לבא עי"ז לשמחה ויגרשהו וילך כי הס"א אינם רוצים בשמחה שהוא מרכבה אל הקדושה וי"ל דמש"ה נקרא כאן בשם אבימלך כי מה שהס"א אינם רוצים להיות מרכבה להקדושה אף שהם יודעין רבונם שקרו ל'י' אלקי' דאלקיא עכ"ז אינם רוצים להכניע עצמן ולהתבטל להשי"ת רק הקדושה הוא נכנע ונתבטל להקב"ה כמובא בספרים ומובא בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן י' כי זה הבעל גאה מכונה בלשון אבימלך אבי לשון רצון כי הוא רוצה למלוך וחינו אבימלך וכו' יעיי"ש ובשביל

זו מכונה כאן בשם אבימלך כי זאת שרצה למלוך גרמה שלא רצה בשמחה להתבטל להקדושה ויגרשהו וילך השי"ת ישמחנו בישועתו תמיד ולעבדו בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך שאר כלל ישראל.

י"ל מאמר חז"ל כתובת דף קי"א א"ר אלעזר כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון שנאמר ישעי' ל"ג ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון א"ל רבא לרב אשי אנן בסובלי חלאים מתנינן לה יעי"ש וי"ל דשני הדרשות עולת בקנה אחד דאם בא אחד לארץ ישראל ושוכן בה ונחלה ר"ל אל יעלה על דעתו ח"ו כי ארץ ישראל גרמה לו החולי ח"ו כי אדרבה העם היושב בה נשוא עון וידוע מאמר חז"ל כי אין יסורין בלא עון וזה הפירוש בל יאמר שכן חליתי הרצון מחמת ששוכן בארץ ישראל חליתי ח"ו העם היושב בה נשוא עון ואין יסורין בלא עון רק ידע כי /העונות/ מקודם גרמו ואם הי' בחוץ לארץ הי' רע ומר לו ביותר בזה ובבא ויסבול החולי עד שירחם השי"ת עליו ויחזק עצמו בכל מה שיוכל ובפרט בזה שזכה לבא לארץ ישראל הנקרא בתנא דבי אלי' חמדת העוה"ז ובפרט העולם הבא הצפון להיושבים בה כידוע ועוה"ב הוא העיקר כמאמר חז"ל העוה"ז דומה לפרחודור וכו' ועתה הנני דו"ש ידידי יקירי וחביבי וכו' ר' ישראלקי נ"י הנני מברכך ברפואה שלימה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בשח"י ובכתיבה וחתימה טובה ימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה והנני דו"ש כל ידידי היקרים ומברך אותם בכתיבה וחתימה טובה ולידידי היקר ר' הלל נ"י דברי ידיך ואהבך מאד וחפץ בטובתך מאד גם חפץ במכתביך היקרים שתכתוב לי בכל פעם מכתב ויה"ר שתזכה לכתוב בשורת טובת בתוך שאר ישראל והנני מברכך בכתיבה וחתימה טובה זכין לאדם שלא בפניו כל בני ביתי דו"ש הטוב ומברכים אתכם בכתיבה וחתימה טובה.

אפרים

ב"ה יום עש"ק בראשית תרצ"ה הארץ לפ"ק.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח מהולל במעלות ומדות וכו' מו"ה הלל נ"י.

הנה באתי עתה על אשר לא טובה השמועה הנשמע מאביך היקר ע"ה שהלך לעולמו ושבק לן חיי הן אמת כי מהראוי לבכות ולהתאבל עליו כי הי' אדם כשר עליו נאמר טוב שם טוב וכו' אולם זאת נחמתנו על אשר זכה להיות מנחתו כבוד בארץ הקדושה אשר אמרו חז"ל במסכת כתובת דף קיא אמר רב ענן כל הקבור בא"י כאילו קבור תחת המזבח וכו' יעי"ש ובפשיטות י"ל כי כמו שהמזבח הוא מכפר ונקרא מזבח כפרה כמו כן המיתה והקבורה שם מכפרת כדכתיב וכפר אדמתו עמו אשרי חלקו שזכה לבא לארץ ישראל בחייו ולהסתלק שם בשם טוב תהי'

נשמתו צרורה בצרור החיים וכו' ועתה אתה ברוך ה' תזכה לאריכות ימים ושנים עם כל בני ביתך שיחי' בתוך כ"י כדכתיב למען ירבו ימיכם אל תדמי בנפשך כי ח"ו בארץ ישראל נצמח החולי לאביך ע"ה כי זאת ידוע לכל כי הוא נצמח בכמה וכמה שנים טרם התודע ונגלה סוף כל סוף אשרי חלקו שזכה כ"כ ואתם הדבקים בה' וכו' חיים כלכם וכו' ועתה אל תעצבו אך לעבוד את ה' בשמחה כדכתיב עבדו את ה' בשמחה ודרשו חז"ל וגילו ברעדה במקום גילה שם תהיה רעדה ומובא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן כ"ד מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד ובפשיטות כי צריכין תמיד לעבוד את ה' כי צריכין לטון בכל מעשיו לשם שמים והכל נקרא בשם עבודה לה' ית"ש וצריך להיות בשמחה תמיד וגם השמחה בעצמה הוא עבודה גדולה כמובא ברמב"ם ז"ל בפ"ח מהלכות לולב יעיי"ש ורבינו הזהיר מאד להיות בשמחה כמבואר שם יעיי"ש היטב.

ועתה הנני מבקשך שתכתוב לי כל פרטי הדברים באר היטב הן בענין הבית והן בנידון פרגסתך גם הנני מבקשך שלא תבעוס כלל רק תעבור על מדותיך ובפרט בהיותך בארץ ישראל אשר מבואר בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן קמא סימן קנ"ה אשר בא"י זוכין למדת ארץ אפיים יעיי"ש היטב כל התורה ואפשר ידמה לך שום דבר לעולה תקבל הכל באהבה וקיים והוי דן את כל האדם לכף זכות ולא תדאוג כלל כי עד הנה עזרנו ברחמינו וכו' ואל יטשנו לנצח לא שבק ולא שביק דברי ידיך החפץ טובתך ומצפה ג"כ לבא לארץ ישראל עם בני ביתי שיחי' ב'ש"כ"י.

אפרים

גם אני הנני כותב המקום ינחם אותך בתוך שאר אבילי ציון וירושלים ומעתה יושיע לך השי"ת בכל הישועות שבעולם בעולם הזה ובעולם הבא בכל הישועות בכלל כל ישראל ממני המעתיר בעדך ושמור לי בתפלה ואשמור לך הכל בתפלה פנחס בן ביילא שהוסיפו לה שם אלטע אבקשך להתפלל בעדי שיחונן אותי השי"ת לבוא לארץ ישראל חיש קל מהרה בשנה הזאת. (ע"כ מר" פנחס זצ"ל הי"ד).

כתיב ויהי אחרי מות אברהם ויברך וכו' פרש"י ז"ל נחמו תנחומי אבלים והוא במסכת סוטה דף י"ד יעיי"ש. וי"ל מה לשון ויברך אך י"ל דברכו בכל טוב וזאת היא נחמה יה"ר שהמקום ב"ה יברך אותך בכט"ס וינחם אותך בתוך שאר אבילי ציון וירושלים וי"ל מה דכתיב באותו הפסוק וישב יצחק עם באר לחי ראי משום דברכו השי"ת בכל טוב ועיקר הצטרפות של אדם הוא בני חיי מזוני אך עיקר הכוונה צריכה להיות בכלם צורך גבוה דייקא לעשות נחת רוח להשי"ת שפעל הכל למענהו וזה וישב יצחק עם ב'אר' בגימטריא ב'ני' ח'י"י מ'ז'ני לחי ראי והכוונה שיתראה הכל לחי עולמים כי מצינו לא הביט און וכו' ולא ראה עמל וכו' אבל הטוב רואה יה"ר שנזכה לעבדו ית"ש באמת.

הנה מבואר בפרש"י ז"ל בשם ספרי בפ' עקב ושמעתם את דברי אף לאחר שתגלו היו מציינים במצות הניחו תפילין עשו מזותת כדי שלא יהי לכם חדשים כשתחזרו וכן הוא אומר הציבי לך ציונים יעייש הרי הנראה דעיקר קיום המצות גם המצות של חובת הגוף הוא עיקר בארץ ישראל אף דקי"ל דחובת הגוף נהגת אף בחוץ לארץ דהלכה כן עכ"ו גראה מהג"ל דעיקר הכוונה היא בארץ ישראל ולפי"ז י"ל פירש"י ז"ל בבראשית אר"י לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם בחלת גוים שאם יאמרו עכו"ם לישראל לסטים אתם וכו' הם אומרים להם וכו' הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו וכו' יעייש יש לפרש אף דעיקר התורה בפשוטו הוא ללמד תורה ומצות לשמור ולעשות וכו' עכ"ו יען כי עיקר הכוונה של קיום המצות בשלמות הוא רק בארץ ישראל וי"ל דכמו שמצינו עיני ה' וכו' ארץ אשר ה' וכו' דרש אתה ופרש"י ז"ל והלא כל הארצות הוא דרש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה הדרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה יעייש ע"כ י"ל דהיה ג"כ עיקר סונת הבריאה ארץ ישראל וע"י ארץ ישראל ברא כל הארצות ובזה י"ל הפירוש כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם וכו' דבהפסוק בראשית יש כ"ח אתון כמבואר בספרים לרמוז על כח מעשיו וזאת הוא ארץ ישראל דהיה בכח ג"כ דהיא עיקר הכוונה ובשביל זה נקרא ארץ ישראל כח מעשיו והוא עיקר סונת הבריאה ושם היא עיקר סונת קיום המצות א"כ צריך הכתוב להגיד לישראל סדר בראשית להראות כח מעלת ארץ ישראל אשר שם ג"כ עיקר סונת המצות וחזונו דארץ ישראל שייך באמת רק לישראל דבשביל זה מבואר בקרא סדר הבריאה להראות על ארץ ישראל דהיא עיקר מקום קיום המצות והתורה והיא שייכת רק לישראל כדכתיב חוקיו ומשפטיו לישראל השי"ת יודנו נפלאות מתורתו ונוכה לחידושי תורה אמתיים ומה ששגיתי יעמידני על האמת ואל תצל מפי דבר אמת בזכות רבינו נ"ג'מ"ח.

ב"ה אור ליום עש"ק ויחי תרצ"ה הארץ לפ"ק.

התחיש אל כבוד ידידי יקירי חביבי ואברך החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. הנה מכתבך גם המעות א' פונט הגיעני הנה כתבתי מכתב אליך ע"י חרדי מו"ה יוסף משה ג"י ועתה הנני מחזיק טובה לך על התשורה אשר הובאת לי על ידך כי באמת צדקה שאנו נותנין ממך הכל ומידך נתנו לך אך השי"ת מגלגל זכות וכו' שיזכה האדם הנותן בצדקה זו כאילו היתה מידו ממש כ"כ צריך המקבל ג"כ לתחזיק טובה להנותן כמבואר בספר המדות ויש לפרש נתון נתן לו נתון

משמע ממילא כמוכן תתן מוסב על הנותן הרצון אף שבאמת הנתינה היא ממילא כדכתיב ומידך נתנו לך עכ"ז נחשב הנתינה להנותן כנ"ל ועתה אודת שכתבת לי שאכתב לך מאיר זאב סיגל נ"י שישלם לך את החוב בל"ג בעזיה"ת אעשה כדבריך ואודת בריאתינו ת"ל העושה גדולת עד אין חקר נסים ונפלאות עד אין מספר אשר שם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו ובפרט לזוגי תחי' אשר בחורף שנה שעברה סבלה צער הרבה וכמה הרפתקאות דעדו עלינו ועתה מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי על כל נשימה ונשימה מהראוי לנו להודת ולהלל תמיד לו ית"ש ולשמוח בישועתו ולהתפלל שיוסיף עוד בטיבו לגמלנו חסדים טובים תמיד בתוך שאר ישראל כאשר אמרתי מכבר רחמנא ל'ב'א' בעי ל'ב'א' ר"ת ל'ויבין ב'עטין א'פגיראמט אלו שלשה דברים צריכין תמיד כי גם תורה נוכל לכלול בתוך בעטין לפי דעת רבינו ז"ל שאמר לעשות מתורה תפלות כידוע.

אולם זאת בקשתי ממך וגדולה היא אלי להיות כי נכסף נכספתי לבא לארץ הקדושה חיש קל מהרה וידוע דברי רבינו כי ארץ ישראל היא מקור האמונה ותפלה ונסים לזאת נא להתפלל עלי בכל תפלה של ימות החול באמצע של שומע תפלה בזה הלשון רבש"ע רחם נא על אפרים צבי בן רייציל ועל בני ביתו לחונם חנם מאוצד מתנת חנם שיזכו לילך ולנסוע לארץ ישראל חיש קל מהרה בתוך שאר ישראל גם הושיע נא לפינחס הכהן בן בילא אלטא ועל ביתו שיזכו ג"כ ברחמים לילך ולנסוע לארץ ישראל חיש קל מהרה בתוך שאר ישראל כי הנני רואה בו שנפשו תערוג מאד לבא לארץ ישראל וכתוב ואהבת לרעך כמוך לזאת הנני מבקשך שתתפלל בעדו ג"כ.

ואודת כתיבת שבח על המצבה של אביך ז"ל לא כתבתי שבח יותר מדאי כי בודאי יותר טוב שלא לכתוב שבח הרבה כי הרבה גדולים ציוו דייקא שלא לכתוב שום שבח ואעכ"פ שלא להרבות וכו' ות"ל כאשר ערכתני כן הוא.

ועתה אודת שכתבת ליתן לך עצה בדבר קנין החלקים הן אמת מי אנכי שאזכה ליתן עצה אולם כי ת"ל שזכיתי להיות בחסדו הגדול עכ"פ הפחות שבאנשי שאמר רבינו הגדול ז"ל שגם הפחות שבאנשי אני מוליך בדרך צדיק גדול מאד וכו' מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי לזאת לא נמנעתי מלכתוב לך מה שעולה על דעתי כי זה מאז אין דעתי נוחה במי שקונה את כל החלקים ונשאר לבדו בכל העזבון כי הרבה פעמים כמדומה לי שאינני רואה כ"כ מעלה וכו' בזה והנני תולה בזה יען כי אף שמכרו ברצונם עכ"ז ידוע כי המוכר עצב וכו' ובפרט אח"כ אם ח"ו אינו מצליח כ"כ בהמעזות ונשאר קרח מכאן וכו' בודאי אין נוח לו ואין לו עין יפה על הנשאר לבדו כמוכן ע"כ הייתי מרוצה ביותר שיעזור השי"ת שיזמין השי"ת לך פרנסה טובה וכלכלה ובנידון הבית יהי' כמקדם ותהי' שמח בתלקך ולא תהי' אף להעשיר ואפשר גם לאחריך יותר טוב שיהי' לו חלק ונחלה

בארץ ישראל ואתה תשלח לו השכר מה שיעלה לחלקו משכר הדירות ובודאי אחיך היקר נ"י ישאל עצה מרבו הצדיק מראדישיץ שליט"א ותשמע מה שיאמר לו ובפרט ללוח ברוחמים בודאי לא נכון הדבר להיות בעל חוב ובפרט ברוחמים שהוא עול כבד מאד והעיקר שתתפלל להשי"ת ותקנו בעצה טוב מלפניך והוא יעזרך ברחמיו הגדולים לכוון האמת תמיד כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמתיים.

הנה י"ל על זה דכתיב ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם שנתכוון רק לטובתם כדי שיוכיחם אביהם ובטח יקבלו תוכחתו באהבה ועי"ז יהי מטתו שלימה ר'ע"ה אל אביהם ר'ע"ה ר"ת על ר'אש ה'מטה ופרש"י ז"ל על שהיתה מטתו שלימה.

הנה איתא במסכת כתובת דף קיא אמר אביי מחילות נעשה להם בקרקע ופירש"י ז"ל ועומדים על רגליהם והולכים במחילות עד ארץ ישראל ושם מבצבצין ויוצאים ויש לדקדק אמאי אינם יוצאין בחוץ לארץ במקום שנקברו שם ואח"כ לילך לארץ ישראל ובפשיטות י"ל משום דאזיר חוץ לארץ טמא ומש"ה הולכים תוך המחילות ואפשר יש לפרש מחיה מתים אתה רב להושיע הרצון על המתים שבחוצה לארץ שלאחר התחיה צריכין לישועה שלא יהיה להם צער גלגול לארץ ישראל רק מחילות נעשה לצדיקים והולכים דרך המחילות כנ"ל יה"ר שנוכה לשוב לארצנו הקדושה חיש קל מהרה ונוכה לעלות מדרגא לדרגא כדברי רבינו ז"ל שעיקר עבודת איש הישראלי הוא ע"י ארץ ישראל דיקא ועתה אתה ברוך ה' אשריך שזכית לדור בא"י ונא לקוות ולצפות לישועת ה' שיזמין לך גם עסק ולקיים הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה ולומר תהלים הרבה ונא לכתוב לי סדר הנהגתך והנהגת בני ביתך שיחיו ת"ל כי אינני מקבל לשון הרע ובפרט על ארץ ישראל כי בודאי ארץ ישראל מחזיר למוטב להיות טוב יותר מאשר היה בחוצה לארץ והנה איתא בסוף מסכת כתובת אר"ח ב"א א"ר עתידין כל אילני סרק שבא"י שיטענו פירות י"ל דקאי על החפשיים שהם דמיון לאילני סרק שאף הם יטענו פירות מצות ומע"ט ויחזרו בתשובה בל ידח ממנו נדח כי רוב עבודה שעובדים בארץ בעיקר מחמת חיבת הארץ כי בודאי בחוץ לארץ לא יתמצו בעבודה שכזאת ובארץ ישראל נוחים ושמחים בעבודה קשה זאת יעמוד להם שיזכו לתיקון ומישוב בזה מה שנאמר מאמר הג"ל בסוף המסכת ולא נקט לה לעיל דאירי בהני מילי דפירות ארץ ישראל יעיי"ש בתוס' שנראה שהיה קשה להם זאת ולהג"ל מיושב שזה רמו על האדם עץ השדה ונאמר המאמר הג"ל בסוף המסכת לרמו שזה יהיה בסוף יה"ר שנוכה לתשובה שלימה לפניו ולעבדו ית"ש באמת כרצונו וכרצון הצדיקים האמתיים דברי ידיך אהבך הדו"ש וחפץ טובתך ולשמוע ממך בשורת טובת בתוך שאר ישראל ולהתראות עמך במהרה במהרה בתוך הרחבה.

ועתה הנני מבקש ממך בל לכתוב לי כדרכך לכ"ק מו"ר שליט"א כי מי

אנכי לתאר אותי בשבחים כאלו אין בי לא מינייה ולא מקצתו רק לכתוב לי ידידי יקירי או מודי נ"י ולחתום עצמך בשמך הלל מיכאליץ כי להתפלל עבורך כי השי"ת שומע תפלת כל פה וכו' ידעתי שמך ושם אמך תחיה ומה לך לחתום כדרך חסיד אל רבו המפורסים יה"ר שנזכה לאמת ולא יטעו בי בני אדם ולא אטעה בעצמי ח"ו רק נזכה לאמת ואמונה.

אפרים

ובהנ"ל יש ליישב ולנעוץ סוף המסכת כתובת בתחלתה, בתולה נשאת ליום רביעי כי כמדומה לי שראיתי בספר המדות ב'תולה נ'ישאת ל'יום ה'רביעי ר"ת לבנה יעיי"ש והנה מבואר בש"ע אר"ח סימן תכ"ו ברמ"א ונהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקים שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכו' ולכן עושין שמחת וריקודין בקידוש החדש דוגמת שמחת נשואין יעיי"ש ולפי הנ"ל דאף אילני סרק שבא"י יעשו פירות הרצון שגם החפשיים יעשו פרי ויתתקנו ויחזרו בתשובה וזה יהיה ע"י דוד מלך ישראל חי וקים כי הספר תהלים מלוכש בו דוד המלך הוא מעורר לתשובה כדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ע"ג כי תהלים מסוגל לתשובה וזה הפירוש נאם הגבר הוקם על שהקים עולה של תשובה ובוה יש לפרש מדרש פליאה לא נתקררה דעתו של דוד עד שהגיע לפרק בתולה נישאת והינו כנ"ל כי ב'תולה נ'ישאת ל'יום ה'רביעי ר"ת לבנה והוא רמז למלכותו שנמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה להיות בחי' נישואין ובוה יש לפרש הכתוב תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד הרצון שע"י אמירת תהלים שנחשב כאילו אמרם דוד המלך ע"ה בעצמו כמאמר הכתוב אגורה באהלך עולמים שיהיו שפתותיו דובבת בקבר כמבואר בש"ס יבמות ועי"ז יברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד הרצון שיוכל כל בשר לברך שם קדשו ע"י כחו של דוד המלך כנ"ל יוכל כל אדם לומר תהלים.

דברי הנ"ל

יה"ר שנזכה לאמירת תהלים ולשוב בתשובה שלימה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיקים האמתיים.

ב"ה יום א משפטים תרצ"ה הארץ לפ"ק.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג ירא ה' הנגיד יקר רוח וכו' מר"ה הלל נ"י.

מכתבך עם מכתב מאחיך קבלתי לנכון והנה קבלתי ג"כ מכתב מאחיך נ"י ובתוכו כתוב מרירות נפשו למאד ר"ל השי"ת ירחם עליו ויאמר די לצרותיו בתוך שאר כלל ישראל.

הנה בעזרהי"ת השבתי לו כי כתבתי אליך כי אין דעתי נחה בזה שתקנה חלקו אולם עתה בראותי במכתבים הללו גדול לחצו זו הדחק ר"ל וכמעט הוא מוכרח לזה עפ"י דרך הטבע וממילא גם אתה מוכרח לזה ואין אתה שמח בזה המקח רק בע"כ לחזק ידי אחיך ג"י לקיים והחזקת בו ע"כ העצה בפשיטות לקיים השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך שומר פתאים ה' וברחמיו הגדולים לא תאונה אליך שום רעה ויעזור השי"ת להיות לכלכם לטובה כי אתם אחים ורעים כל אחד רוצה גם בטובת אחיו באמת גם כתבתי לו כי נכון הדבר שישאל מקודם את רבו הצדיק מראדישיטץ עצה בדבר הזה ואם יכתוב לך שהוא במוסכם כלם גם תשאל לזוג' תחי' אם תסכים עמך שלא יהי' לך ח"ו עגמת נפש ובפרט שום מחלוקה ח"ו אז תסמוך על ה' יתברך שהוא יהיה בעורך וישלח עורך מקודש וכו' ויצליח דרכך בכל אשר אתה הולך הן בגשמיות והן ברוחניות והלואה בודאי תעשה בהיתר עיסקא כתיקון חכז"ל כדת וכדין והעיקר תתפלל לה' ותקנו בעצה טובה מלפניך.

ואודת מה שכתבת שמדברים עליך לה"ר ח"ו לא תהי' כזאת בישראל לא שמעתי עליך שום שמץ דבר אך הנני רואה שאתה מקיים דברי רבינו לילקוטי מוהר"ן קמא סימן ט"ו היינו שישפוט את כל עסקיו כמו שכתוב יכלכל דבריו במשפט היינו שישפוט וידין בעצמו את כל עסקיו וכו' יעיי"ש כי הנני רואה שאתה מחזיק עצמך לפחות ומתפלל להשי"ת להתנהג בדרך הישר מעתה ת"ל היטבת לעשות נא תקיים ג"כ דברי רבינו מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד ולילך בהתורה רס"ב של אומרה לאלקי בעודי וכו' שצריך לדון א"ע לכף זכות ולמצא בעצמו איזה נקדה טובה עדיין כדי לחזק א"ע שלא יפול לגמרי ח"ו רק אדרבה יחיה א"ע וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו ובפרט שזכית לישב בארץ הקדושה שאמרו חז"ל איירא דארץ ישראל מחכים וכתוב הזכמה תחיה את בעליה הנה אמרו חז"ל מגילה דף ו' רקת זו טבריא ולמה נקרא שמה רקת שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון יעיי"ש ויש להבין היאך מרמו תיבת רקת על דבר זה שמלאין מצות כרמון אך י"ל דדבר זה עצמו שמחזיקין עצמן לריקנין הראיה ששמה רקת זאת גופא תגיד שמלאין מצות כי באמת אמרו חז"ל מה דכתיב כפלה הרמון רקתך שאפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון אך י"ל שהוא דייקא שמחזיקין עצמן לפחותים ודין את עצמן ואת כל עסקיהן ומחפשינן ג"כ על עצמו למצא איזה נקודת טובת לחזק א"ע ולשמח את גפשמ במעט הטוב כדי לבא לשמחה וי"ל שנמשלו לרמון עפ"י מה שמצינו במסכת חגיגה דף ט"ו ר"מ רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק עפ"י המבורא בהתורה הנ"ל היינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדושה שזכה לעשות הוא ג"כ מלא פניות ומחשבות זרות ופגמים הרבה עכ"ז איך אפשר שלא יהיה באותה מצוה והדבר שבקדושה איזה מעט טוב וכו' יעיי"ש כי י"ל כי בפנמיות הדבר יש בו מעט טוב והוא ניכר לה' שיראה ללבב והוא תוכו כמו תוכו של הרמון. גם י"ל כי טבריא רמו לזה כי טבריא יושבת בעמק כידוע יעיי"ש במסכת

ר"ה דף לא: וטבריא עמוקה מכולן ורמו להנ"ל אף שלפי הנראה הוא ריקן ופחות וכל מעשיו הטובים מלאים פצעים ואין בהם מתום עכ"ז בפנימיותם ועמקותם יש בהם איזה מעט טוב ויוכל להחיות א"ע בזה ובפרט בארץ ישראל אשר אורא מחכים ההחכמה תחיה ולזה רמו רקת על טבריא וללמד על הכלל כלו שבכל ארץ ישראל יכולין גם הריקנין להחיות את עצמן בהמעט טוב אשר הוא בפנימיות ובעמק הדבר טוב אך בודאי רבינו הקדוש גילה שבכל מקום גם בחוץ לארץ יכולין להחיות עצמו בהתורה הנ"ל כי בסז רבינו הכל אפשר כידוע.

הנה איתא במשנה ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאין ממנה העמר והבכורים ושתי הלחם וכו' וי"ל כי השלשה דברים הם שייכים דוקא לארץ ישראל עפ"י המבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן פ' כי כל ראשית הוא קדש בכל מקום וראשית הוא בחי' חכמה כ"ש ראשית חכמה והנה ארץ ישראל הוא בחי' ראשית חכמה וכו' ושייכים לה הגך שלשה דברים שהם בחי' ראשית כי העמר הוא ראשית קצירכם גם שתי הלחם הוא ראשית לכל המנחות וביכורים נקרא ראשית דכתיב ולקחת מראשית יה"ר שנוכה לעבדו יתברך באמת ואמונה ועיקר עבודת איש הישראלי הוא בארץ ישראל כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן קנ"ה יעיי"ש דברי ידידך החפץ טובתך בגשמיות ורוחניות ימלא ה' כל משאלות לבך לטובה בתוך שכ"י הנה ידידנו וותיק וחסידי חפץ מאד לפרוס בשלום אך קשה לי להביא מכתבי אצלו יהיה נא בעיניך כאילו וכו' כי הוא חפץ טובתך מאד נא לכתב לי ג"כ אודת הפירות המובאין מארץ ישראל לסאן האם אין חשש עליהם משום טבל.

אפרים

ב"ה יום ב י"א יום לספירה תרצ"ה הארץ לפ"ק.

לכבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג יקר רח הנגיד איש חמדות מו"ה הלל נ"י.

הנה הדרישה והמכתב והמעוץ ששלחת לי הכל קבלתי לנכון ראשית מצאתי את עצמי חובה להודת לה' על כל זה כמובא שכן חובת כל היצורים וכו' להודת וכו' מה אשיב לה' כל תגמלוהי עלי כי מצאתי חן בעיניו ובעיני בני אדם הנה יש לפרש וחנתי את אשר אתן ואינו מפרש מי הוא אך י"ל למי שידע בעצמו שאינו ראוי להגון מצד עצמו כלל רק הכל ממתנת חנם לזה חונן השי"ת עוד גמול ועוד טובה וחסד וזאת הכוונה את אשר אתן הרצון למי שידע בעצמו שאני חנו וכו' גם אנכי ידעתי כי לא מצד פעולותי זכיתי לשום טוב רק הכל מאוצר מהנתת חנם לבד כן יזכנו עוד ברחמי הגדולים ויגמלני חסדים טובים תמיד בגשמיות

וברחמניות ויגמור בעדי לבא עם כל בני ביתי לארץ ישראל חיש קל מהרה ולבא שם לכל מה שאני צריך כרצונו ית"ש בתוך שאר ישראל ועתה הנני מחזיק טובה לך ראשית על הדרישה ששלחת לי ועל רב השתדלות וטרחא ויגיעה שהיה לך בדבר הזה ועל רב הכסף שהוצאת מכיסך על זה תהי משכרתך שלמה מאת ה' אשר באת לחסות אותי תחת כנפיו לישב בארץ הקדושה אשר שם עיקר עבודת איש הישראלי כמובא בדברי רבינו כי ארץ ישראל היא מקור האמונה ותפלה ונסים יעיי"ש בסימן ז' ובסימן קנ"ה יה"ר שתזכה ברחמיו לתורה וגדולה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ויה"ר שירחם השי"ת וידרוש לציון עיר הנחזה ובדרישה הזאת המיוחדת יושעו כל ישראל ונזכה לעלות לציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ועל הצדקה א' פונט ששלחת לחלק ת"ל עשיתי שלחתך וידוע כי גדולה צדקה וכו' יעיי"ש בספר תנא דבי אלי' בפרק א' מסדר אלי' זוטא.

ובדברי רבינו ז"ל כי הצדקה מועלת וצדקה הוא תיקון הברית והנני מחזיק טובה לך על כל אחד וכו' כמובא בספר המדות צריך להחזיק טובה להנותן ואל תאמר שלא נתן לך משלו ויה"ר שישלח ה' ברכה והצלחה בכל מעשי ידיך גם בהמעות שנתת לאחיך היקר ר' יעקב שמואל נ"י ישלח ה' ברכה והצלחה כמו שמצינו גבי איוב כל מי שנטל פרוטה ממנו מתברך ותזכה לשמוע ממנו כל טוב ויהיה ביניכם אהבה ואהה שלום וריעות ויזכה ה' גם אחיך נ"י הג"ל וכל מרבית ביתו שיחיו לבא לארץ ישראל בתוך הרחבה ונחת היד ה' תקצר וכו' הנה מה שכתבת לי שאתה לומד עצמך במלאכת הצביעה אינני יודע פירושו אם צביעת סחורה או צביעת חדרים ובתים בין כך ובין כך לאשר היא לכאורה מלאכה קשה בעבור הריח של הסממנים לזאת נא להזהר להרגיל עצמך בפת שחרית שמובא בגמרא גדול מעלתה גם לעשות המלאכה ארעי ה' יברך אותך בכל אשר תעשה ותהיה מלאכתך מתברכת ותקיים יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ וכו' עשה מלאכתך ארעי ותורתך קבע גם ידעתי מאז כי אתה צריך לישן כראוי לך ע"כ נא בל תגזול שינתך מעיניך ותישן במדה הראוי לך וקוה אל ה' וכו' בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ודעה אמונה ולא תדאוג ח"ו על פרנסה גם תאמר לזוג' תחי' שלא תדאג מאומה גם בחוצה לארץ אין לדאוג רק לבטוח בה' וכ"ש שכן ארץ ורעה אמונה אשר שם הוא עיקר האמונה וכו' כנ"ל ותוכלו להתפרנס ברחבה במעט מלאכה ובמעט דרך ארץ.

ואודת נסיעתינו לארץ הקדושה אינני יודע מתי כי הנני צריך לעשות האקטין יעזור השי"ת שעשיית האקטין יהיה נעשים בניקל ובמהרה גם ליקח הפאס ועל ההוצאות הדרך הנה רבות מחשבות בלב איש וכו' וי"ל עצת ה' היא תקום כי עצת ה' הוא תקים הנה אמרו חז"ל אין עמידה אלא תפלה יעיי"ש בדברי רבינו סימן ט' מפרש וקם שבט מישראל וקם היא בחי' עמידה בחי' תפלה ועיין בסימן מ"ט יעיי"ש הגם שראוי לעשות בכל האפשרי ולא לסמוך על הנס אך גם על עשיות גשמיות

ופעולת גשמיים צריכין ג"כ תפלה לחונן דעת איך לפנות ואל מי ולמצא חן חסד בעיני וכו' והגני מצפה לרחמיו וחסדיו שימציא לי על כל ההוצאות ברחבה הנה השי"ת אמר לאברהם לך לך וכו' אל הארץ וכו' ואברכך ופרש"י ז"ל בממון י"ל רמז לו על הדור אחרון שיצטרכו לממון הרבה על עליית ארץ ישראל הנה גדל מעלת ארץ ישראל בודאי אין לשער ואין לספר הנה מצינו במשה רבינו שהתפלל תקט"ו תפלות לבא לארץ ישראל ומצינו בכתוב על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם ודרשו חז"ל מכאן לתחיית המתים מה"ת הרי שגם להאבות שיקומו בתחיה יהיה להם מתנה טובה ארץ ישראל אדמת קודש דכתיב לתת להם אף שאבותינו הקדושים גדלה מעלתם מאד מאד ובפרט לאחר התחיה עכ"ז יצטרכו לארץ ישראל הרי שכל השלימות הוא רק בארץ הקדושה שכלולה מכל העשר קדושת כמובא בדברי רבינו ליקוטי מהר"ן קמ"א סימן רל"ד.

יה"ר שיקוים הכתוב יתמו חטאים מן הארץ כדרשת ברוריא דביתהו דר"מ בגמרא ברכות מי כתיב חוטאים חטאים כתיב וממילא ורשעים עוד אינם ופרש"י ז"ל שם שיכלה יצה"ר יעיי"ש ובעי רחמי עליהו והדרו בתשובה וראוי לנו ג"כ להתפלל ע"ז כי השי"ת שומע תפלת כל פה ואפשר י"ל דמה שאיתא בגמרא שם ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה דכתיב יתמו חטאים וכו' ברכו נפשי וכו' הרצון שלהרשעה יהיה מפלה כי הרשעים ישובו בתשובה כנ"ל ואפשר י"ל מה שמובא בדברי רבינו סימן נ"ה דע כי לראות במפלתם של רשעים א"א אלא ע"י בחי' ארץ ישראל וכו' כי עיקר מפלתן של רשעים הוא ע"י ירושת ארץ ישראל ע"י המשכת קדושת א"י וכו' יעיי"ש. י"ל דהנה בפשוטו הרשעי עכו"ם יהי' מפלתן בפשיטות כדכתיב עד אשית אויביך הדם לרגליך וכו' ומפלתן של רשעי ישראל הוא שהרשעה כעשן תכלה וישובו בתשובה והוא ע"י המשכת קדושת ארץ ישראל וע"י שמסייעין בבנינה בפשיטות ועוסקין בישוב ארץ ישראל כמעט במסירת נפש אף שהיא שלא לשמה עכ"ז מצינו לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ומצינו בדברי הרמב"ן ז"ל בפר' אחרי בשם הספרי וירשת וישבת בה ושמרת לעשות מלמד ששקולה מצות ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצות שבתורה יוכל להיות שע"י מצוה הזאת שעוסקין בישוב ארץ ישראל יזכו לתשובה שלימה לפניו ויקוים בהם הכתוב יתמו חטאים מן הארץ וממילא ורשעים עוד אינם כי ישובו בתשובה כנ"ל. ואפשר י"ל רמז לזה כתיב ארץ אשר איב' נ"י'ה' ב'ר'ז'ל' עפ"י מאמר הגמרא ולא אמר הללוי' עד שראה במפלתם של רשעים דכתיב יתמו חטאים ברכי נפשי את ה' הללוי' יעיי"ש ברכות דף ט: אבניה ר"ת ברכי נפשי את ה' הללוי' ב'ר'ז'ל' ר"ת ר'שעים ז'וכין לשוב ב'תשובה וע"ז אמר דוד הללוי' כדכתיב נאום הגבר הוקם על שהקים עולה של תשובה כי עיקר התשובה ע"י דוד מלך ישראל שיסד ספר תהלים ואמרו חז"ל לא היה דוד ראוי וכו' אלא להורת

תשובה ועיין בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן ע"ג מי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים כי אמירת תהלים הוא מסוגל לתשובה וכו' יעיי"ש כל המאמר בודאי אתה לומד בספר הקדוש ליקוטי מהר"ן ז"ל ואתה אומר בכל עת הפנאי תהלים וליקוטי תפלות כי עצום הוא ומביא להתעוררת גדול ולתשובה וביום שב"ק בודאי אתה בביתך לקיים שבו איש תחתיו גם בני ביתך שיחיו כי לטייל בחוץ ובפרט בעיר גדולה ויפה כזאת קשה להזהר ולהשמר כמוכן (ת"ל א'ב'י'ב'ר"ת אשרי יושבי ביתך בשבת לומר תהלים או ללמוד תורה) אין לך יפה מן הצניעות או זוכין לקיים לא הביט און וכו' והעיקר להתפלל שנזכה להיות כרצונו ית"ש ויהיה לו קורת רוח מישראל בכל מקומת מושבותם הנה איתא בליקוטי תפלות תפלה כ' אע"פ שאיני כדאי והגון להזכיר בפי שם ארץ ישראל הקדושה ואני רחוק מאד מאד מקדושת ארץ ישראל בתכלית הריחוק אעפ"כ אתה מקרב רחוקים וכו' יעיי"ש על חסדו הגדול נשענתי כשם שעזרני עד כה כן יוסיף חסדו עמנו ומאוצר מתנת חנם יחננו ויזכה אותי וכל בני ביתי שיחיו לילך ולנסוע לארץ ישראל חיש קל מהרה בתוך שאר כ"י ולהיות שם כרצונו ית"ש ולראות אך טוב לישראל הן בגשמיות והן ברוחניות זכין לאדם שלא בפניו ד"ש מאת ידידינו וותיק וחסיד וכו' ר' פנחסל ג"י הנה הוא שלח ערך שלשה פונט לידידו ר' יחיאל ג"י גרינזואלד שישתדל עבורו בדרישה בתור רב וזה איהו חדשים כמדומה לי שהיה אחר חנוכה ואין קול אפשר ימצא לך הזדמנות שתוכל לדרוש בזה מה זה ועל מה זה כי ידידינו הנ"ל הוא כוסף מאד מאד לבא לא"י כידוע לך מאז יה"ר שיזכה לזה חיש קל מהרה ברחבה גם גריס מאת ידידינו החסיד וכו' ר' אברהמיל ג"י. דברי ידיך ואוהבך החפץ טובתך ולהתראות עמך פא"פ במהרה במהרה ונא לכתוב לי עוד מכתבים טרם נסעה ונלכה לשם.

אפרים

י"ל השומר שבת הבן עם הבת לאל ירצו כמנחה על מחבת אמאי דוקא כמנחה על מחבת הלא יש מנחת מרחשת ומנחת סולת וכו'. אך י"ל כי לא מיבעיא אם בעזה"ת זוכה האדם לשמור הבן עם הבת ולקיים בשבת אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה ורחושי מרחשין שפתותיהם בדיבורי תורה ותפלה זמירות ותשבחות בודאי מה טוב ומה נעים ואפילו אם יושבים בבית ואינם רוצים בעשה טוב הנ"ל עכ"פ נשמרים מרע ח"ו וירצו כמנחה על מחבת כי מנחת מרחשת נקרא ע"ש שהיא עמוקה וכו' ומעשה מנחה העשיין לתוכה רחשין וכו' גראה כרוחש ומנענע כפרש"י ז"ל פר' ויקרא יעיי"ש והעיקר להתפלל ע"ו ולומר בניחותא כי היכי דלקבלו מיניה כידוע ולקיים מאמר חז"ל על ר"ז מימי לא הקפדתי בתוך ביתי מגילה דף כ"ח.

ביה יום ג' במדבר כ"ד' הי' מונה תרצ"ה תארץ לפ"ק.

כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד הנגיד יקר רוח איש חמודת מהולל במעלות ומדות וכו' מר"ה הלל נ"י.

מכתבך קבלתי צר לי מאד על העגמת נפש שלך ובפרט על שאתה חושב כזאת כי נראה כי מיום בואך לארץ ישראל נלקח ח"ו לא תהי' כזאת בישראל לחשוב שטות כזה לך נא ונוכחה מה האיר וצמח קרן מזלך בחוץ לארץ הלא בשנים האחרונים טרם נסיעתך זיתם הלוך וחסור ע"י המסים וארנונות הכבדים גם ע"י החובת אשר נשמטו הרבה מאד ולפי הזמן לפי ראות עינינו אם הייתם עוד בחוצה לארץ אם היה מתנהג בנייכם כמקדם במשך שנה או יותר מי יודע אם היה לכם כח ההוצאות לכל אחד אלף ליטש גם מעמד פרנסה לא היה לכם זמן רב גם טרם נסיעתך רק ת"ל בכל שנה היה לכם נסים גדולים שלא נתמוטטו רגליכם לגמרי כאשר אירע להרבה נכבדים סחרי ארץ ר"ל כאשר עינינו ראו וכפי הנראה היה לאביך החסיד ירא ה' ר' ישראל ע"ה זכיה גדולה שזכה לבא בחיים חיותו ונקבר בהר הזתים בקברי צדיקים וקדושים באדמת קודש אשרי חלקו ואתם הדבקים בה' וכו' חיים כולכם וכו' בודאי אשריכם מה טוב חלקיכם וכו' באו חשבתן הנה כמדומה לי כי ערך הכסף אשר הי' לחלקך בחוץ לארץ ת"ל יש לך שוה כסף כזאת אפשר עוד יותר בארץ ישראל ומה הפסדת בעלייתך לארץ ישראל ומה שאין לך עד עתה מעמד פרנסה הלא גם בחוצה לארץ לא הי' לך בשנים האחרונים מעמד ומצב פרנסה בדרך הטבע פלא בעיני הלא אירא דארץ ישראל מחכים ומה ראית לשטות זה ע"כ כלך מדרך זה הנה אמרו חז"ל אין מזל לישראל ובפרט ארץ ישראל אינו תחת המערכות רק השגחה לבד כידוע בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן רל"ד וע"כ נאמר בארץ ישראל תמיד עיני ה' וכו' בה כי שם הוא רק השגחה.

וידוע דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד ומה שלא מסתייע מילתא בדבר המלאכה שלך בודאי לטובה כי אינך מוכשר לזה קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וכו' ויזמין השי"ת לך פרנסה טובה וכלכלה ולא יעלה עוד בלבך עשתונת כאלה רק תהיה בשמחה ותתפלל להשי"ת בודאי לא ירפך ולא יעזובך וכו' ותאמר לזוגי תחי' שלא תדאוג מאימה בודאי כאשר עוזר השי"ת לכל היושבים בארץ הקדושה גם לכם יעזור ויושיע אך חזקו ואמצו ולא תתנו לב להתנחם על עזיבת חוצה לארץ רק אדרבה תאמרו תמיד ברוך ה' אשר החיינו והגיענו לארץ הקדושה בודאי אל יעזבנו ואל יטשנו והבוטח בה' חסד יסובבנו ובודאי יהיה כך ומה שיש לכם עגמת נפש מאחזק נ"י השי"ת יודע ועד כי לא רצית לקנות חלקו והי' לך עין טובה בחלק אחיך נ"י רק הוא הכריח אותך לקנות חלקו ולא רצית לעשות לו שום עולה בודאי יעזור השי"ת שלא תאונה אליך רעה ח"ו ונא להתפלל בעדו שיצליח בכל אשר יפנה וממילא לא יהיה לו שום תרעומת כלל כמובן וידוע כי ארץ ישראל הוא

מקוד התפלה וכו' כידוע בדברי רבינו קמא סימן ז' יעיי"ש ותעשה תפלתך פירות וידוע דכל המתפלל בעד חבירו וכו' נא להיות בשמחה תמיד והיא סגולה להצלחה כמובא בספר המדות.

ואפשר הנני טועה בחשבון כי היה לך טרם נסיעתך לארץ ישראל הן יותר מערך עתה עכ"ז אין להתמרמר כלל ע"ז ובפרט כאשר זכית לשיבת ארץ ישראל י"ל כמו שאנו אומרים בכל יום ברוך אתה ה' וכו' שלא עשני גוי אף שהגוים שלוים ושקטים ויש להם עה"ז וישראל הם בגלות דוויין וסתופים והרבה במצור ומצוק עכ"ז אנו מברכין ושמחים במה שלא עשני גוי כי אנו מסתכלין על התכלית הטוב הנצחי אשר עומד לישראל אשרינו מה טוב חלקינו וכו' כמו כן י"ל עפ"י שאמרו חזו"ל כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו א' וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו א' מהראוי לבן ארץ ישראל לשמוח ולהתענג במה שזכה לישב בארץ חמדה טובה ורחבה ובודאי לא יחסר לו כל טוב ג"כ כדכתיב לא תחסר כל בה והנה עתה כאשר כתבת כי נועצת לעשות לכם מסחר יעזור השי"ת לכם וישלח ברכה והצלחה בביתכם כדכתיב יצו ה' את הברכה באסמך וברכך בכל אשר תעשה הנה איתא בספר דברי ישראל בשם הקדוש ונורא ר' אלימלך זצוקלה"ה דיוכל האדם להתפרנס אפילו מקוסמין דקים רק שלא תהיה הסחורה נמאסת בעיניו יעיי"ש ואיתא טוב טוב יאמר המוכר חזקו ואמצו ותתפלל להשי"ת שישפיע לכם שפע פרנסה טובה וכלכלה ותזכו לעבוד בשמחה ובטוב לבב מרב כל ותזכה לשלם במהרה כל החובות ותנצל מעתה מכל חוב והלואה בתוך שאר ישראל.

ועתה נא אבקשך בל ירע בעיניך על אשר דברתי קשות אליך הן אמת אינני כדאי להתוכח עמך כי קטנך עבה ממתני אך מחמת חיבת ארץ ישראל שלא לשמוע שום זילותא אף אבק זילותא על ארץ ישראל והנני מתכוין להנאתך ולטובתך כי איתא גאמנים פצעי אוהב ואיתא טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת ויש לפרש כי טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת הרצון מחמת שבתוך התוכחת מגולה יש בו אהבה מסותרת וי"ל כי תוכחה מרומז הנ"ל ת'ו'כ'ח'ה' תוך ח'ה' ח'ה' בגימט' אהבה כי תוכו רצוף אהבה ועיי"ש בגמרא סנהדרין פרק חלק מפני מה זכה סנהרב וכו' מפני שלא סיפר בגנות ארץ ישראל יעיי"ש הרי שאף לגוי שאינו מספר בגנות ארץ ישראל הקב"ה משלם לו שכר בעה"ז על כך ויש לרמוז ולא תקיא הארץ וכו' ת'ק'י'א' ר"ת א"תה קידוש יושב ת'הלות וי"ל כי השי"ת רוצה גם לשמוע תהלת ארץ ישראל כי לשבח ארץ ישראל הוא ג"כ מצוה ובוה אנו מראין אהבה וחיבה לארץ ישראל ממילא גם ארץ ישראל אהבת אותו כי איתא כמים הפנים לפנים וכו' זכתיב על כל פשעים תכסה אהבה ומסוגל שלא תקיא אותו הארץ השי"ת יתן בלבנו ובלב כל ישראל חיבת קודש של ארץ ישראל באמת ולשמור עצמנו מן עבירה ומכל דבר מכווער וכל האנוסים ביד יצרם ישובו בתשובה שלימה לפניו וארץ הקדושה תתפאר בנו לעד וכו'.

נא בל תעצבו ובל יחר בעיניכם וכמדומה לי שראיתי באיזה ספר קדוש כי ע"י אל תעצבו ממילא אל יחר בעיניכם כי ע"י סילוק העצבות וזוכין לשמחה ויזכה ממילא לדעת ולא יחר בעיניו על שום דבר כי יבין כי הכל מאתו ית"ש והכל לטובה ויזכה ממילא לכל טוב ג"כ בפשיטות ובאמת ברחמיו הגדולים כי טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו הגה בפנימיות הדיבורים יש לצדד הדיבורים לכף זכות כי ארץ ישראל אינו תחת המערכות והמזלות רק השגחה לבד כנ"ל ובודאי אך טוב לישראל נא תכתוב לי מכתבים רצופים יעזור השי"ת שיהיו בשורת טובת ומלא שמחה בתוך שאר כלל ישראל כי טוב ה' לכל וכו' אודת נסיעתינו לארץ ישראל ת"ל הגה שלחתי הזכיות למשרד ארץ ישראלי מרכזי בורשא והגני מצפה להשי"ת שישלחו לי פיתקא לקבל על ידו הפאספארט יה"ר שיעזור השי"ת על כל גם להיות לי על ההוצאה היד ה' תקצר וכו' כי הוא יתברך כל יכול כבר אמרתי לך, לפרש רחמנא לבא בעי ליב'אי נוטריקין לזיבין על העבר ב'עטין על להבא א'פגיראמט כדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן כ"ד מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד נא כאשר תראה ידינו ר' אלטיר פנחס נ"י באקאוסקי תבקש ממנו עבורי שיכתוב לי ויודיענו כל דבר שודש אודת ששאלתי ממנו עבור ידינו וותיק חסיד ר' פנחסיל נ"י הגני דו"ש חורגי היקר וכו' ר' יוסף משה נ"י והגני דו"ש ידינו הרבני החסיד ר' יצחק אלבירט והגני דו"ש אביו ר' חיים מאיר נ"י וכל הידידים גרם יאיר. ידיך אוהבך וחפץ טובתך.

אפרים

ב"ה אור ליום עש"ק תרצ"ה הארץ לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך הרבני החסיד המופלג ירא ה' הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ראשית אל ירע בעיניך על אשר אחרתי מכתבי זה כי הוא מחמת עצלות וכבודות גופי כידוע יתן ה' ברחמיו הגדולים שנוכה לבא חיש קל מהרה לארץ ישראל אשר שם זוכין לארך אפיים היפך העצלות ועצבות וכבודות הגוף כמבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן קנ"ה יעיי"ש אבל איך זוכין לה כי רבו המניעות מאד מלבא לארץ ישראל ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים שיתקנו בעצה טובה מלפניו שנוכה לבא לארץ ישראל חיש קל מהרה בתוך שאר ישראל ועתה נא אבקשך בל תדאוג מאומה כי כאשר זכית ברחמיו הגדולים לשיבת ארץ ישראל בטח לא יעזבך ולא ירפך.

יש לומר מה שכלל יעקב אבינו בתוך הנדר ונתן לי לחם לאכל וכו' הגם שאיתא דמצוה להתפלל על מזונו ונקרא ברא מהימנא עכ"ו לנדר נדר קשה לכאורה

דידוע לכל כי השי"ת הוא זן ומפרנס לכל אך י"ל מחמת שהלך מארץ ישראל לחוץ לארץ וידוע כי עיקר השפעה הולך מארץ ישראל דשם הוא רק השגחה לזה גדר שיהי' מזונגו ג"כ בדרך השגחה לבד כמו בבחי' ארץ ישראל אשר שם הוא רק השגחה וע"כ נאמר בא"י תמיד עיני ה' וכו' בה כמבואר בליקוטי מוהר"ן קמא בסימן רל"ד יעיי"ש לזה כתיב ונתן לי לחם וכו' לי דייקא בהשגחה מיוחדת ואתה ברוך ה' שזכית להיות בארץ ישראל בודאי לא יחסר לכם מזון לעולם ועד בתוך שאר ישראל נא לומר תהלים הרבה הנה ס"ת ה' הזן את' הכלי בגימטריא ת"ה' ל"י'ם' כתיב תלמיה רזה נח תלמיה אותיות תהלים בטח השי"ת יזמין לך עסק טוב ויה"ר שתזכה לקיים יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ ולעת עתה קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וכו'.

י"ל לפרש מאמר חז"ל שכל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אל' וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו וכו' ותמהו המפרשים על לשון דומה דמשמע לכאורה שהוא רק דומה ולא באמת ח"ו אך י"ל עפ"י המבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן ז' כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה שאינם יודעים כלל בידיעתו יתברך וכו' מה חמית בחי' איה מקום כבודו ולהיפך צריך להראות לדרי מטה שאדרבא מלא כל הארץ כבודו כי יש שוכני עפר שהם בני אדם המונתים במדרגה התחתונה ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו יתברך וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם וכו' יעיי"ש ומבואר בליקוטי קמא סימן ל"ג שבכל דברים גשמיים ובכל לשונת העכו"ם יכול למצא בהם אלקות וכו' יעיי"ש ועתה י"ל דכך הפירוש בגמרא שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו וכו' הרצון כי שם הוא בבחי' דרי מעלה כי אוירא דא"י מחכים רק הצדיק צריך להראותו כי הוא רק דומה מה חמית בחי' איה מקום כבודו אבל בחוץ לארץ שעפרה ואוירה טמא דומה כמי שאין לו כי שם הוא בבחי' דרי מטה אך צריך הצדיק להראות להם שהוא רק דומה ובאמת גם שם יוכל למצא אלקותו בטוד ואתה מחי' את כולם וזאת מובן ממילא לכל אשר יותר טוב להיות מדרי מעלה מלהיות מדרי מטה ואפשר שע"י הנ"ל מרגלא בפומי דאינשי הרבה טוען אראפ קיין ארץ ישראל הלא ארץ ישראל גבה מכל הארצות אולם יען ששם הוא בחי' דרי מעלה וצריכין להראות לו מה חמית בחי' איה מקום וכו'.

אפרים

יה"ר שנזכה לאמת ואמונה ידידך.

ב"ה יום ה' וישב תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג

וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים השלוי' יתן ה' ויוסיף חסדו עמנו ועם כל ישראל

ונזכה לשמוע בשורת טובת ישועת ונחמת מכל ישראל וירחם ה' וימהר ויחיש לגאלינו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס ועתה הנה מכתבך הגיענו יום אתמול ובעזרה"ת הנני כותב לך מענה כי העתקה של דבריהם ראיתי מה אמר מה אדבר ה' ידוע ועד קוה אל ה' כי הוא יוציא המשפט לאורה כדכתיב כי המשפט לא' הוא בזכות רבינו הקדוש ז"ל כמבואר בליקוטי קמא סימן ס"א ע"י אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור וכו' יעיי"ש הנה ידוע כי קושטא קאי וכתיב אמת מארץ תצמח ולעת עתה רק חזק ואמץ אף שעובר עליך מה שעובר תקיים מה שאמרו חז"ל כל גל וגל שבא עלי נעניתי לו ראשי וכתיב כל משבריך וגליך עלי עברו וכתיב תיכף יומם יצוה ה' חסדו וכו' נהירנא מה ששמעתי מאבי מורי ז"ל ששמע לפרש הכתוב וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול הרצון מי שרוצה להיות לו מנוחה כי טוב העצה להיות סבלן צא ולמד מדברי רבינו ז"ל ומהרנ"ת ז"ל שמדברים הרבה והרבה מעניני התחזקות שצריכין תמיד להתחזק ולבלי לייאש עצמו ח"ו רק להתחזק תמיד בכל כחו כמו שמובא אין רגע בלא פגע ושמעתי אומרים שהעצה ע"ז להפך את הפגע לתפלה כי תפלה נקרא ג"כ פגיעה כידוע ויתהפך הכל לטובה כמובא בדברי רבינו ז"ל על פסוק טוב ה' לכל זהו בחי' תפלה ע"י תפלה יכולין לבא לכל יעיי"ש.

ונא אל תבא לריב עם ולא שום מחלוקה גם תבקש מבני ביתך שיחי' בלי להתקוטט שום קטטה רק לקבל הכל באהבה כמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ו ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק יעיי"ש ומובא בדברי חז"ל כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו הנה עלה בדעתי עפ"י דברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן קצ"ה על פסוק בצר הרחבת לי היינו שגם אפילו בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לנו כי אם יסתכל האדם על חסדי ה' יראה שאפילו בעת שהשי"ת מיצר לו גם בהצרה בעצמה מרחיב לו ומגדיל חסדו עמו וכו' מלבד מה שאנו מצפים שהשי"ת יושיענו בקרוב מכל הצרות ויטב עמנו מאד וכו' יעיי"ש הנה אתה ברוך ה' ראוי לך להודת להשי"ת על שהביאך לארץ ישראל מלבד על הזכי' הגדולה שזוכין לבא לארץ ישראל אשר ברוחניות אין לשער ואין לספר וכו' כמובא בזוה"ק לך לך אראך מה דלא יכילת למיקם עלי' ולא יכילת למנדע חילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתום יעיי"ש צא ולמד מה שמובא במסכת כתובת כל היושב בא"י שרוי בלא עון כל ההולך ד"א בא"י מובטח לו שהוא בן עולם הבא לעולם ידור אדם בא"י אפילו בעיר שרובה עכ"ם וכו' כי כל הדר בא"י דומה וכו' הכל מעלין לא"י ת"ת מה בין גבני דבבל ולסטין דארץ ישראל מסכת ע"ז דף כ"ו ומובא ברמב"ן ז"ל בשם ספרי כי ישיבת ארץ ישראל היא מצוה אשר היא שקולה כנגד כל המצות וצריכין להאמין הכל בפשיטות ובתמימות ויש להבין בפשיטות דברי הרמב"ן ז"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל כי ארץ ישראל הוא בחי' אמונה כדכתיב שכן ארץ ורעה אמונה וכתיב כל מצותיך אמונה ומבואר בליקוטי

תפלות כי אמונה הוא יסוד כל התורה לכן שקולה מצות ישיבת ארץ ישראל שהיא בחי' אמונה וזוכין בה לאמונה שלימה והיא שקולה כנגד כל המצות כנ"ל וצא ולמד מה שרבינו ז"ל מדבר מגדולת ארץ ישראל כי רבה היא וכו' וכו' אלא גם בגשמיות טובה הארץ מאד מאד כי התה"ק משבח א"י גם בגשמיות ארץ חטה ושעורה וכו' לא תחסר כל בה ארץ טובה ורחבה ארץ זבת וכו' וצריכין להאמין גם בפשיטות באמת כי התה"ק בדרך פ'ר'ד'ס'.

ואתה ידידי יקירי וחביבי נ"י נא הוי מחשב אם לעת כזאת היית בלודו מה נעשה עמך כי בודאי מה שאביך ז"ל שבק לן חיי בארץ הקדושה בודאי גם בלאודו הייתה זאת כאשר הי' אז עת עתו ר"ל כי בודאי האמת ברור כי ארץ ישראל מסוגלת לאריכות ימים ושנים ככתוב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה וכו' והדבר מובן כי עפ"י הטבע הי' אחיך ר' יעקב שמואל ע"ה נעשה שותף בהעסק ולעת כזאת אשר אחיך ע"ה שבק לן חיי ויש כאן אלמנה ויתומים שיחיי שאמרו חז"ל תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה בודאי לא היית יוצא ידי חובתך ח"ו ומובן כי לא הי' נוחה לך אף בבליעת חתיכת לחם כאשר ראית צאצאי אחיך ע"ה ובפה יעזור השי"ת שנוכל לשלוח להם ברחבה יותר ויותר מהמגיע להם והעיקר שהשי"ת ירחם עליהם וימציא להם פרנסתם ברחבה גדולה הכלל כי השי"ת עשה עמך נס גדול שהביאך לארץ הקדושה ועליך להודת לו גם מובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן קפ"ז כי היסורין שסובלין בא"י הם חסד גדול מאת השי"ת וזוכין לתשובה וכו' יעיי"ש והנה ימי חנוכה ממשמשין ובאין אשר מובא בליקוטי תנינא סימן ב' ימי חנוכה הם ימי הודאה כמ"ש וקבעו שמנות ימי חנוכה להודת ולהלל וכו' יעיי"ש ובוה יש לפרש מה שאנו רואין בנוסח על הנסים בחנוכה אשר נראה לכאורה שהיא אריכות לשון ובנוסח של פורים היא בקיצור אך להנ"ל מיושב כי שמעתי אומרים כי רבינו ז"ל אמר למהרנ"ת ז"ל כאשר יכתוב בעניני אמונה ינוח את הקולמס לכתוב היינו באריכות יען שידוע בדברי רבינו ז"ל כי העיקר היא האמונה לכן צריכין להרבות בדיבורי אמונה לכן גם כאן יען שימי חנוכה הם ימי הודאה והעיקר בהם הוא ההודאה לזאת תיקנו חז"ל ההודאה באריכות וי"ל שגם מצות נר חנוכה שצריך להיות בפרסום ניסא בכל האפשר היינו ג"כ כדי שעיי"ז יזכור את הנס ויבא להודת להשי"ת יה"ר שנוכה להודת ולהלל תמיד להשי"ת כאשר אנו אומרין שכן חובת כל היצורים לפניך ה' וכו' להודת ולהלל וכו' ונזכה לקבל כל הטובת והישועת מהשי"ת הן בגשמיות הן ברחמינות ולהכיר טובתו ולהודת לו ית"ש תמיד בשמחה ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל בתוך כלל ישראל דברי ידיך המוקירך באהבה ומברכך כט"ס הנני דר"ש בנך היקר שמחה בוגם שיחיי הנני דר"ש ידידנו היקר החסיד ר' דוד יואל נ"י.

אפרים

ב"ה כ"ט אדר תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ראשית ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' חיים טובים ושלוה לכל ישראל ובפרט ירחם השי"ת על עמו וימהר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס ועתה נפלאתי עליך מאד היתכן שחלף ועבר זה זמן רב ולא השגתי ממך שום מכתב כי אין לומר שיש בלבך עלי מה זה ועל מה זה לך נא ונוכחה הנה על ביאתך לשלוה לארצנו בודאי אין לך להתרעם ח"ו כי כל מה שעובר עלינו ראוי לנו לשמוח כי אנחנו בארצנו כמו שאומרין מיר זענען עכ"פ אין דער היים וואַרים ארץ ישראל איזט באמת אונזער היים ארץ ישראל נקרא ארץ חמדה ומבואר בספר הקדוש תנא דבי אלי' שנקרא בשם חמדת עולם הזה יעיי"ש כי באמת גם בבחי' עה"ז טוב בארץ ישראל מחו"ל ובפרט בבחי' עה"ב ידוע ומבואר בדברי חז"ל אין לשער וכו' הנה מי יודע מה שהי' חלף ועבר עלינו בחו"ל בעת הזאת הנך רואה שגם היושבים בחו"ל ויש להם פרנסה ברחבה הרבה והרבה יש אשר נכספה נפשם מאד לבא לארץ ישראל גם בעת הזאת אשר נשמע שם כל המאורעות והקורת דשם הנה השגתי מכתב מבן גיסי נ"י מראדאמסק כותב אף לו שיש לו פרנסה ואין חסר לו מכל טוב אך זאת חסר לו שאינו בארץ ישראל שגם גפשו מתגעגע לבא לארץ ישראל ובאמת היא נקראת ארצות החיים כידוע תאמין לי ידידי יקירי נ"י שאינני מתחרט כלל על מה שנתתי הסכמה עליך לילך ולנסוע לארץ ישראל.

ואדת הבנים ג"כ אין להתחרט כי אנו מחויבים להאמין כי אירא דארץ ישראל מחכים כדברי חז"ל וידוע כי אם אין יראה אין חכמה ומסתמא נותנת גם יראה לחפצים בה ומה שאנו רואין וכו' מי יודע מה שאירע לבנינו בעת הזאת בחו"ל ובאמת אין אנו מבינים על הפנימיות כי מבואר בדברי חז"ל במסכת ע"ז דף כ"ו ת"ח מה בין גנבי בבל ולסטין דארץ ישראל ופרש"י שם ואעפ"י שסתם לסטין פרוצין מגנבים להודיעך שבחה של א"י יעיי"ש הרי שהפנימיות של הלסטין שבארץ ישראל הי' יותר טוב מהפנימיות של הגנבים דבבל גם צריכין אנו להתפלל על צאצאינו שיחיי' שילכו בדרך הישר וישמרו דרכי ה' וכו' ולהוכיח במישור כל האפשרי ומבואר בדברי רבינו ז"ל כי אמונה בחי' תפלה בחי' נסים אינו אלא בא"י הרי שבניקל לקבל האמונה ולהתפלל ולזכות לנסים בכאן ביותר ומה שאמרתי לך שנכון שתלך לדין תורה וכו' ג"כ אין לך להתרעם עלי כי לא הי' לך עצה אחרת כי לילך בארבעות שלהם בודאי אין טוב.

הנה סיפר לי אחד מפה אשר יש לו עם אחד בנידון משכנתא על אחוזה ונתן הנ"ל הדבר בארבעות והוצרך אח"כ לילך לארבעות אחרת כפי החוק שלהם ולעת

עתה הוציא על הדבר הנ"ל יותר מסך חמשים ל"י ועוד נצרך ליתן להעורך דין עתה מחדש סך חמשה לא"י אך אין לו ליתן ורוצה שיתעכב הדבר עוד ומי יודע אם יזכה במשפט לאחר כל הוצאות הנ"ל הנה שמעתי משל נחמד מא'א'מ"ו ז"ל על ההולכים בערכאות כאשר שמע בדרך משל אשר בחוץ לבית הערכאות ה"י מצויר טבלא עם ציור של שני אנשים המתוכחים בדין אחד ה"י לבוש בכתונת לבד ואחד ה"י ערום לגמרי אף בלי כתונת והנמשל ע"ז כי האיש אשר היה לבוש בהכתונת ה"י האיש אשר יצא חייב כי יען אשר ה"י חס על כתונת שלו למכרו להוציא עוד על הוצאת הערכאות לכן יצא חייב והשני שלא חס על כתונת שלו ומכר גם הכתונת להוציא הוצאת של הערכאות עי"ז יצא זכאי אך נשאר ערום ועריה ר"ל ע"כ אחי יקירי חזק ואמץ וקוה אל ה' כי לא שבק ולא שביק ובודאי יעזור אותך ואת ביתך שיחיי הנה ימי חודש ניסן מגיע הוא החודש אשר ישועות בו מקיפות ובכלל ישועות גשמיות וישועות רוחניות יה"ר שתזכה ברחמי הגדולים ובזכות רבינו הקדוש ז"ל שאתה ג"כ מהמקורבים אליו ואיתא בספר המדות בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין ובכלל פרנסה הוא ג"כ להשיא צאצאינו שיחיי ברחבה ותזכה לפרנסה ברוח ובכבוד ובהיתר ובנחת ולזיווגים טובים לצאצאיכם שיחיי ולהשיאם ברחבה ולראות מהם נחת ורחבה בגשמיות וברוחניות כדברי רבינו ז"ל על פסוק טוב ה' לכל זה בתי תפלה וכו' הן לרפואה הן לפרנסה הן לכל הדברים וכו' יעיי"ש בליקוטי קמא סימן י"ד והנני מברך אותך ואת ביתך שיחיי שתזכו לקבל ימי הפסח הבע"ל בכשרת ובשמחה ולקיים מצות ספירת העומר כרצונו ית"ש דברי ידידך הדו"ש וחפץ טובתך בגוף ונפש.

אפרים

הנני דו"ש בנך היקר כמר שמחה בונם שיחיי ישמח האב וכו' הנני דו"ש ידידנו הרבני החסיד ר' דוד יואל ג"י והנני מברכו בכשרות ובשמחת חג הפסח הבע"ל.

הנה איתא במסכת תענית ת"ר ארץ מצרים וכו' נמצא כל העולם כולו ככיסוי קדירה לגיהנם יעיי"ש ויש לדקדק מאי גרמו בזה הדמיון לכיסוי קדירה אך י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן קי"ט דיבר עמנו כמה פעמים מענין יסורי עוה"ז שכל בני העולם כולם מלאים יסורים אין גם אחד שיהי' לו עה"ז ואפילו העשירים הגדולים ואפילו השרים וכו' וכו' ואפילו מי שנדמה עליו שיש לו עה"ז בשלימות וכו' ואין שום עצה ותחבולה להנצל מעמל יגון הזה כ"א לברוח להשי"ת ולעסוק בתורה וכו' ואז אשרי לו כי ניצול מעמל העה"ז וזוכה לחיי עוה"ב וכו' יעיי"ש. וי"ל לברוח להשי"ת הוא תפלה ואז כשזוכה לתפלה ולתורה אז אשרי לו גם בעה"ז ובפרט בעה"ב מה רב טוב הצפון לו וכדמצינו בדברי חז"ל אשריך בעה"ז וטוב לך לעוה"ב ובוה יש לפרש מה שנרמו בזה שכל העולם כולו ככיסוי

קדרה לגיהנם הרצון שכמו שמצינו בכיסוי קדירה שע"י כיסוי קדרה נתבשל בתוכו ולפעמים אין נשמע בחוץ הבישול ולפעמים נשמע גם בחוץ הבישול כידוע כמו כן בעוה"ז נראה שהוא הגיהנם אך שהוא מכוסה ונתבשל בתוכו ובלשון אשכנז וואָס קאַכט זיך איבער מיט אמענש ולפעמים נשמע בחוץ ג"כ הבישול היינו היסורים ולפעמים אין נשמע רק בתוכו נתבשל ומבחוץ נדמה שיש לאותו האיש עה"ז בשלימות רק אם יסתכלו בו היטב הוא ג"כ מלא כעס ומסאובת וכו' כדברי רבינו ז"ל יעיי"ש כל המאמר הקדוש רק העצה עצת רבינו ז"ל לברוח להשי"ת ולעסוק בתורה ואז אשרי לו וכו' יה"ר שנוכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולגאולה שלימה במהרה ותחזינה עינינו בשובו יתברך לציון ברחמים א"ס.

ב"ה יום ט"ו באב לסדר לא תחסר כל בה תרצ"ט לפ"ק ירושלים
עיה"ק ת"ו.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד המופלג יקר
רוח חו"נ וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת ויזכנו ולכל ישראל
לראות נחמות ציון זירושלים במהרה בימינו א"ס.

ועתה בס"ד נבא לדבר בענינא דיומא שאמר רשב"ג בתענית דף
כ"ו: לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיוהכ"פ שבהן בנות ירושלים
וכו' יוצאות וחולת בכרמים וכו' בחור שא נא עיניך וכו' יעיי"ש ויש להבין
בפשיטות על הלשון לא היו י"ט לישראל כט"ו באב וכיוהכ"פ הלא בודאי
השלש מועדים גדולים ביתר שאת כמוכן אך י"ל עפ"י שאמרו חכז"ל במס'
קידושין (פ"א) סקבא דשתא ריגלא*) ומשה מובא בשו"ע או"ח סימן תצ"ב
תענית בה"ב אחר פסח וסוכות יעיי"ש בבאה"ט שחוששין שמא מתוך שמחה
ומשתה באו לידי עבירה ח"ו ומשה אף שהם בודאי מועדים וימים טובים
גדולים אולם אלי' וקוץ בה מחמת החשש הנ"ל אך בט"ו באב וכיוהכ"פ
שהם בעצמם ימים טובים מחמת הדברים הנאמרים במסכת תענית ואין
בהם משתה ושמחה ואין בהם חשש עבירה ח"ו לזה יש מקום לומר עליהם
לא הי' ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיוהכ"פ ובהם הותרו בנות ישראל
להיות להם יומא דפגרא ויוצאות וחולות בכרמים כי בשאר יומי דשתא

(* סקבא דשתא ריגלא המתרגם פירש סקבא לשון חולי של עור עיין בקידושין
פ"א בפירוש רש"י ז"ל סקבא לשון רצוע של ימות השנה ליחוד ולעבירה ימות הרגל
שיש קבוצת אנשים ונשים לשמוע דרשה ונותנים ונושאים זה עם זה.)

נאמר כל כבודה בת מלך פנימה מחמת חשש דעבירה אך בימים הללו שהם בעצם ימי שמחה ולא מתוך אכילה ושתי' לזה ניתן להם רשות לחול בכרמים ועיי'ז נודווג זיווגם בכשרות.

וי"ל רמז בקרא מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכשרות הרצון שבכל ימות השנה צריכים להיות בנות ישראל ביתה גם מי שאין לו אשה ונקרא בודאי בשם יחידים אין לו לצאת לחוץ ליקח לו זיווגו רק להתפלל לה' שימציא לו זיווגו הטוב ובאותן הימים אמרו חז"ל שם בחענית מי שאין לו אשה נפנה לשם דשם שעת הכושר למצא כל אחד זיווגו בכשרות וזה מוציא אסירים בכשרות הרצון שכל הימים הם אסורים בבית כל כבודה בת מלך פנימה ובאותן הימים מוציא אותם בכשרות שהם ימים שכשר בהם לצאת בלי חשש עבירה יה"ר שירחם השי"ת על עמו ישראל ויתן בלבנו רוח טהרה שכל בחורי ישראל ובנות ישראל יזדווגו זה לזו בחופה וקידושין כדת משה וישראל ובכשרות ולקיים גם בזה זריזין מקדימין למצות ונוכה לשמירת הברית כי בזה תלוי פרנסה בלי טורח כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"ט היינו ע"י תיקון הכללי וכו' יעיי"ש ולא לחשוב מקודם להכין פרנסה בטוחה כי לא תדע מה יולד יום אדרבה ע"י הנשואין בזמנו היא הגורמת פרנסה בלי טורח כי הרבה רוח והצלה לפניו ית"ש ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים להתפלל לפניו מול את לבבינו לאהבה את שמך כדברי רבינו ז"ל בסימן קמ"א כשימול ה' את לבבו ימול גם לבב זרעו וכו' יעיי"ש.

הנה מצינו בתנא דבי אלי' פרק י"ח מעשה בכהן אחד שהי' ירא שמים בסתר וכו' והיה לו וכו' ששה זכרים וד' נקיבות ובכל יום הי' מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר שלא יבוא אחד מהן לידי עבירה ולידי דבר מכוער וכו' עד שראה כהנים גדולים וכו' מבניו ומבני בניו וכו' יעיי"ש הרי גודל כח התפלה כי הניא בעותא גם בבבל שהוא חו"ל ומה גם בארץ ישראל ששם עיקר התפלה כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ז' כי עיקר אמונה בחי' תפלה בחי' נסים אינו אלא בא"י בודאי ראוי לנו להתפלל הרבה להשי"ת עלינו ועל צאצאינו שיחיו שילכו בדרך הישר והטוב ויה"ר שנוכה לומר בחודש אלול הבע"ל בכל יום התורה של אלול ליקוטי קמא סימן קמ"א ואחריו התפלה בליקוטי תפלות. קמא סימן פ"ה בלי נדר גם להתפלל שנוכה לילך ולנסוע לצדיקים אמתיים על ר"ה הבע"ל והשי"ת שומע תפלת כל פה עמו ישראל ברחמים ונוכה בטובו הגדול לכל טוב בגוף ונפש כמבואר בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן י"ד על פסוק טוב ה' לכל זה בחי' תפלה וכו' יעיי"ש.

וי"ל רמו בכתוב כי כו' ארץ נחלי מים עינות ותהומות כו' רמו לאמונה תפלה נסים ארץ נחלי מים ר"ת אמן בחי' אמונה כידוע עינת רמו על עיון תפלה שהוא מהדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה וקרן קיימת לעוה"ב שאנו אומרים בכל יום אחר ברכת התורה תהומת רמו על נסים כמבואר שם בדברי רבינו ז"ל שעל דבר נסיי תמהין העולם יעיי"ש כאשר ייסר איש את בנו ה' כו' מיסרך י"ל רמו על דברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סי' קפ"ז ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו היינו שהוא חסד גדול מאת השי"ת שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה שעיי"ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה אך דע שעיקר מה שמשלם השי"ת מדה במדה הוא בא"י וכו' וע"כ היושבים שם בארץ ישראל יש להם על הרוב יסורין*) וכו' יעיי"ש וי"ל כי הסופי תיבות ייסר' איש' את' בנו' ה' הוא תשובה אך הריש של ייסר הוא במספר קטן על ב' כידוע ונשלם אותיות תשובה וי"ל דמשה"ה בא תיבת ייסר על מספר קטן רמו שיסורי ארץ ישראל בודאי הם יסורים קלים בכל מיני קלות שבעולם לזה באה במספר קטן לרמו על יסורים קטנים כי מסברא כן הוא כי בודאי האב מייסר את בנו רק שידע לשוב בתשובה ומרחם עליו כרחם אב על בנים כן הוא ביסורי ארץ ישראל כדכתיב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' וכו' וסמך ל"י כי כו' מביאך אל ארץ טובה וכו' וי"ל דנרמו זאת גם כן במה שאמר השי"ת לאברהם אבינו לך לך וכו' אל הארץ אשר אראך הרצון ששם זוכין לראות החטא וכו'*) ולשוב בתשובה ובפשיטות י"ל כי אירא דארץ ישראל מחכים חוכין להבין דבר מתוך דבר וי"ל דמשה"ה תשובה הוא מבינה דכתיב ולבבו יבין ושב כי צריכין להבין דבר מתוך

(* לפי דבריו הק' נראה לתרץ מה שהי' קשה לכאורה מ"ש בתורה קפו על הפסוק ארץ אכלת יושביה אכלת ר"ת אתה תשלם לאיש כמעשהו, שעיקר מה שמשלמין מדה במדה היא בארץ ישראל ע"ש, א"כ יחששו בני חו"ל להשתקע בא"י מטעם הג"ל לזה בא לתרץ כי הם רק יסורים קטנים בכל מיני קלות כי כאשר ייסר איש את בנו וכו' כנ"ל.

(* א"ה הענין מבואר בליקוטי קמא סימן צח וז"ל הענין מה שנאמר בגמרא נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות מה הלשון נתן עיניו בו ומה נעשה גל של עצמות. אך הגה האדם אינו רואה עד היכן הפגם מגיע אם עבר עבירה והצדיק רואה כי הצדיק יש לו עיני ה' כמ"ש עיני ה' אל צדיקים שהצדיק יש לו עיני ה' ועיני ה' המה משוטטות בכל הארץ (זכרי' ב טו) גמצא שהצדיק רואה עד היכן הפגם מגיע וזה פירוש הגמרא נתן עיניו בו כלומר שהי' רואה בעיניהם של צדיקים ונעשה גל של עצמות גל לשון התגלות ועצמות מלשון עוצם עיניו מראות ברע דהיינו שהוא רואה מה שפגם שהי' נסתר ממנו מקודם ואין עונש גדול מזה כשאדם רואה מה שפגם ועיין בספר זמרת הארץ על התורה הג"ל וז"ל בא"י כל היושבים בה הם בבחי' צדיקים כנ"ל כמה פעמים ועיני ה' אל צדיקים כמבואר בפנים ע"כ שם בניקל יותר להאדם לפקוח את עיניו ולהתבונן על דרכיו ולפשפש היטב במעשיו בבחי' נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'.

דבר ולשוב בתשובה כנ"ל וי"ל רמז דכתיב קחו עמכם דברים ושובו אל ה' דברים היינו דבר מתוך דבר ועי"ז מפשפש במעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה יה"ר שנוכה לתשובה שלימה ברחמים רבים.

יעיי"ש במסכת סוכה דף ל"ה ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה ואין א"י חסרה כלום שנאמר לא תחסר כל בה ופרש"י ז"ל שם ולמדך כו' דאפילו פלפלין בכלל ויש להבין דמאי זה הרבותא של פלפלין דזקא מכל הפירות אך י"ל דהנה מבואר באור החיים ז"ל בראשית כי כל דבר הוה הוא דוגמא לרוחניות והנה מצינו בדברי חכמ"ל טבא פלפלא חריפתא והוא רמז על פלפול התורה והנה מצינו במסכת בבא מציעא דף פ"ה כי ר' זירא כי סליק לארעא דישראל הוה יתיב מאה תעניתא דלישתכח גמרא בבלאה מיני' כי היכי דלא ליטרדי' ופרש"י ז"ל ואמוראין שבא"י לא הי' בני מחלוקת וכו' ומיישבין את הטעמים בלא קשיות ופירוקין יעיי"ש והוי אמינא לומר כי ח"ו אין בא"י פלפול התורה ומצינו כי הקב"ה חדי בפלפולא דאורייתא לזה בא הרמז כי לא תחסר כל בה שגם הפלפלין בכלל והוא דוגמא לרוחניות על פלפול התורה שגם בא"י יש פלפולא דאורייתא אך באופן היותר טוב כמובא בדברי רבינו ז"ל בשם המדרש אין חכמה כחכמת ארץ ישראל (בליקוטי תנינא סימן ע"א).

הנה פלא כי במשנה תורה משבח מרע"ה את ארץ ישראל ומוזכר ארץ ישראל ברוב מקומות עיין ותשכח וי"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל ליק"ת סימן מ"ד האמונה תולה בפה של אדם בבחי' אודיע אמונתך בפי היינו ע"י שמדברין האמונה בפה זהו בעצמו אמונה וגם עי"ז באים לאמונה וכו' יעיי"ש והנה ידוע בדברי רבינו ז"ל כי ארץ ישראל הוא בחי' אמונה דכתיב שכן ארץ ורעה אמונה ורעה מרע"ה לקבוע האמונה בישראל טרם הסתלקותו כי העיקר הוא האמונה ודיבר הרבה במשנה תורה מדיבורי אמונה וביטול ע"ז ומשה רבינו נקרא רעיא מהימנא יעיי"ש בסימן י' בדברי רבינו ז"ל כי משה הוא מבטל הע"ז ובשביל זה נקבר מול בית פעור כדי לבטל הע"ז שבפעור ומובא בדברי רבינו ז"ל כי קלקול האמונה הוא גם כן ע"ז* לזאת דבר הרבה מארץ ישראל שהוא בחי' אמונה שהיא עבודתו להכניס אמונה בלב ישראל ולגייר גרים ולבטל ע"ז.

איתא במדרש (שוחר טוב משלי י"ז) טובה פת חרבה ושלוח בה אמר ר' יוחנן זו ארץ ישראל שאפילו אוכל אדם בכל יום פת במלח וזר בתוך ארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא מבית מלא זבחי ריב זו

* כמובא בל"ת סימן סב בשם הבעש"ט זצוק"ל על פסוק וסרתם ועבדתם וכו' שתיכף כשסרים מהשי"ת הוא בחי' ע"ז.

חז"ל שהיא מלאה חמסים וגזילות וי"ל מאי זה אפילו וגם קשה אמאי חז"ל מלאה חמסים וגזילות י"ל בפשיטות דהנה מבואר בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן נמ"ז לפרש הכתוב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם כי לפעמים אוכל אדם לחם מחמת עניות ולא מחמת חסרון תאוה לתענוגים אחרים אבל אם הי' לו שאר מאכלים לא הי' אוכל לחם לבד וזה שבת א"י שלא מחמת עניות תאכל לחם אלא מחמת שיבור וביטול תאוות אכילה כי היא מקבלת הארץ מבחי' תפילין מבחי' יעקב וכו' שמשם בא עשירות נמצא מה שתאכל לחם לבד לא מחמת מסכנות אלא מחמת שיבור וביטול תאוות אכילה וכו' יעיי"ש נמצא שבחי' א"י הוא מדת הסתפקות שאפילו עשיר גדול אינו להוט אחר תאוות הריבוין כמו מרבה נכסים מרבה שפחות כו' רק מסתפק בהסתפקות ההכרחיות והנה אנו רואין בחוש כי מי שהוא נקלט באוירא דא"י אם משתבר בכל יום אף בעבודה שאינו לפי כבודו בחז"ל כי בחז"ל אף עני ואביון זכפרט מי שהוא מגדל בנעוריו בין נגידים נכבדים בז לדבר לעבוד עבודות פשוטות אף מקום שאין מכירין אותו ובא"י פוק חזי איך האנשים הם בשמחה גדולה שמקבלים עבודה פשוטה וכן כמעט כולם הנקלטים באוירא דא"י וכן באכילה וכן בדירה ובכלי בית והן במלבושים יש בכלן הסתפקות ואינו מתקנא בגדול הימנו.

וזה י"ל כוונת המדרש כי הנה מבואר בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן קנ"ה נמצא שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י א"י וכו' יעיי"ש הרי שבא"י יוכל אדם לזכות לעיקר עבודת השי"ת היינו לשלימות העבודה וקמ"ל המדרש טובה פת חרבה ושלוחה בה אר"י זו א"י שאפילו אוכל אדם פת במלח ודר בתוך ארץ ישראל הרצון שאפילו אם אינו אדם השלם רק זוכה לקבל מבחי' א"י מדה זאת של הסתפקות לבד שאוכל פת במלח ודר בתוך א"י היינו שמוצא קורת רוח מזאת האכילה ג"כ חאת הכוונה ודר בתוך א"י*) בתוך דייקא שהיא מדת א"י שמקבלת מבחי' יעקב שאמר לחם לאכול ובגד ללבוש שהסתפק עצמו בלחם ובבגד ולא הוצרך לבגדים משונים בכל עת הצורך אף שהי' לו עשירות גדול אח"כ ובזו המדה לבד זוכה ג"כ להיות מובטח שהוא בן עולם הבא אבל חז"ל היא מלאה גזילות וחמסים יען ששם עיניו לא תשבענה וכמעט אדם שרואה בחבירו דברי גדלות הן בדירה והן בכלי בית והן במלבושים צריך ג"כ לילך בגדולות ובנפלאות כמוהו אף שיודע שתבירו גדול ממנו בעשירות עכ"ז הוא מוצא בעצמו שצריך לילך אחריו כי הוא בוש ממנו אם לא ילך אחריו ומחמת

(*) ועיין בזהר בלק דף קפו מהינוקא בריה דרב המנונא סבא והברית התכון בתוך הקרשים בריח התיכון עמודא דיעקב וכו'.

ששם אין מדת הסתפקות צריכין ללות מאחרים או לחמס ולגזילות ועייז
 היא מלאה חמסים וגזילות כנ"ל היוצא לנו מזה כי עלינו לשבח להשי"ת
 על שהנחיל לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה יה"ר שנוכה להיות נבלל
 במהות ארץ ישראל ונוכה לכל המדות טובות לעיקר עבודת איש הישראלי
 ונוכה לכל טוב בגשמיות וברוחניות כי א"י משובח בגשמיות וברוחניות
 דכתיב ארץ חטה ושעורה לא תחסר כל בה ובפשיטות הוא בגשמיות ומכל
 טוב של הגשמיות נוכל להבין הרוחניות שבה אשר היא אין לשער וכו'
 שהיא מהג' מתנות טובות שנתן הקב"ה לישראל כידוע מאוה"ח כי כל הוה
 הוא דוגמא לרוחניות וזה י"ל והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ הרצון שאף
 אם יפלו ממדרגתם כי יש עלי' וירידה ובפרט שהי' להם מקום לטעות
 מחמת שאמרו בשלחה אנשים לפנינו עכ"ז והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ
 שיש שם כל טוב משונה כזאת תוכלו להשיג גודל טוב הרוחניות שבה
 אשר אין לשער והוא עמיק וסתום רק צריך לחזק עצמו ולהתפלל להשי"ת
 שיזכה לראות האמת כמו כלב שהרבה בתפלה על קברי אבות חכה לראות
 טוב הארץ מאד מאד בגש' וברוח'. ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממך
 הנני דו"ש בנך היקר הבר מצוה יה"ר שתזכור תמיד שאתה בר מצוה.

אפרים

ב"ה טוב לחדש אדר א' ת"ש לפ"ק.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר
 רוח חו"ג וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל
 בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה ונוכה לקיבוץ גליות ויביא לנו
 משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי להודיעך כי ת"ל נערך ונסדר כל כלי הבית על מכונם
 והבית הנה רחבת ידים גם לעקטרי דולק בו גם אינני מרגיש קרירות בתוכו
 כאשר בדירה שלפני' וכל מי שבא לבקר את הדירה החדשה אומר כי
 היא דירה טובה ויפה השי"ת יעזור שנוכה להרחבת הדעת לעבודת השי"ת
 כאשר אמרו חז"ל ג' דברים מרחיבין דעתו של אדם דירה נאה כו' עיין
 בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן נ"ג שמפרש דירה נאה היינו היראה
 וכו' יה"ר שנוכה ליראת ה' ולשודש היראה היא דעת כמובא בדברי
 רבינו ז"ל סימן ט"ו יעיי"ש וי"ל כי זה נקרא דירה נאה מה אשיב לה'
 כל תגמולהי עלי אולי ידעתי בחוצה לארץ כי יהי' לי בכאן רק דירה

קטנה גדלו ד' על ד' ג"כ הייתי מרוצה בכל לב בודאי לגודל ההשתוקקות שלי לארץ ישראל ארץ חמדה טובה ורחבה כי באמת מובא במדרש אליו במדבר סלה מוטב ללון במדבריות של ארץ ישראל ולא ללין בפלטרין של חוצה ארץ ומה גם כי יש לי בפה רחבת ידים שני חדרים ומעלות הרבה בתוכם בודאי ראוי לי ליתן שבת והודאה להשי"ת תמיד.

יה"ר שנזכה להכיר טובה וליתן הודאה לשעבר ולצעוק לעתיד לבא וזה י"ל הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו עפ"י מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בסימן ט"ו כי כשאנו קוראין להקב"ה בתוארים של ב"ו והוא נמצא לנו בכל קראינו אליו זה חסד השי"ת כי אם לא הי' חסדי השי"ת לא הי' כדאי לקרות ולכנות את השי"ת בתוארים ושבחים וכו' יעיי"ש ובוה י"ל ברוך ה' אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי הרצון כי כל ענין התפלה הוא רק חסדו כנ"ל ובוה י"ל לפרש הכתוב הודו לה' כי טוב הרצון על לשעבר כי לעולם חסדו הרצון על להבא להיות לעולם חסדו היינו התפלה שהיא בחי' חסדו כנ"ל נחזי אגן מה שאנו אומרין בהגדה אלו האכילנו את המן ולא הכניסנו לארץ ישראל דיינו הרי אף גם כי ידוע כי המן הוא לחם הנבלע באברים לחם שמלאכי השרת גיוזנין הימנו אעפ"כ ישיבת ארץ ישראל גדולה במעלה הימנו אף שאוכלין שם לחם מן הארץ כי המן הוא לחם מן השמים ומובא בדברי רבינו בסימן ט"ו כי שמים בחי' דעת וגם מובא בסימן ג"ו כי המן בחי' דעת יעיי"ש וארץ ישראל הוא בחי' אמונה כמבואר בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים דכתיב שכן ארץ ורעה אמונה והעיקר היא האמונה אשרינו שזכינו לישיבת ארץ ישראל שהיא גדולה במעלה מאד מאד וי"ל מה דכתיב כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן מ"ז ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם שלא מחמת עניות תאכל לחם אלא מחמת שיבור וביטול תאוות אכילה יעיי"ש ונראה גם בחוש כי בארץ ישראל אוחזין במדת הסתפקות ואינו בוש בעבודה שהיא זרה לו לפי ערכו וכאשר ימצא איזה שירות ועבודה יהי' מה שיהי' בשכר הצריך לו ליום אחד לבד ג"כ מסתפק עצמו ומוצא קורת רוח בעמלו אשר עמל ושמח במעשיו אבל בחוצה לארץ לא תשבע עיניו בכל אשר לו ומבקש תמיד יותר ויותר הן בדירות הן במלבושי כבוד ושאר צרכי אדם ומה יתרון לו בכל עמלו שיעמול כו' הנה אמרו חז"ל איזהו עשיר כל שיש לו נחת רוח בעשרו והנה מצינו בכח מעשיו יתברך שמו בכל יום כתיב כי טוב חוץ מיום שני ונכפל ביום שלישי כי טוב וביום הששי כתיב וירא כו' והנה טוב מאד כו' אף כלפי גדולתו ית"ש אין חקר כו' מה זה נחשב עולם השפל הזה גם מצינו בכל הדברים צריכין תיקון החטים צריכין תיקון לעשות מהם פת התורמסין צריכין תיקון רב

כמובא בדברי חז"ל גם רמז צפון חסר עכ"ז השי"ת ראה כי טוב כי תמים דרכו ובאמת הוא טוב כי כולם בחכמה עשית וכו'.

ומצינו בדברי רבינו ז"ל בסיפורי מעשיות הקדוש במעשה מחכם ותם שהחכם הי' מלא יסורים תמיד פעם אחד בא שר גדול והביא אבן טוב יקר שבא ממרחקים והביא לו עוד אבן טוב עם ציור וצוה לו שיצייר בציור הזה על האבן הטוב שהביא וצייר ממש כאותו הציור רק ששינה בדבר אחד שלא הי' שום אדם מבין על זה רק הוא לבדו ובא השר וקבל האבן טוב וישר בעיניו והי' לו להחכם הזה יסורים גדולים מן השגיאה הלא עד היכן מגיע חכמתו וכו' יעיי"ש והתם היה תמיד מלא שמחה והי' מתפאר במלאכתו אף שהי' מנעל בג' קצוות והי' אומר אשתי כמה יפה ונפלא המנעל הזה וכו' יעיי"ש בסוף המעשה הזאת ואם התפלה אינה כראוי היא מנעול בג' קצוות כי כל המעשיות הם קדש קדשים לוטר סודות התורה והנה שמעתי אומרים בשם מורינו ר' נתן ז"ל כי אפילו אם לא הי' עולה תפלתו כראוי ביוהכ"פ לא הי' עצב רק בשמחה והי' מקוה להשי"ת שלמחרת יוהכ"פ תהי' התפלה כראוי כך שמעתי וי"ל רמז לזה כי ביום השני לא כתיב כי טוב ובעבור זה ביום השלישי נכפל בו כי טוב וזה כח מעשיו הגיד לעמו להראות להיות שמח בחלקו אף בעבודת השי"ת אף בהמעט טוב שמוצא בעצמו כדברי רבינו על הפסוק אומרה לאלקי בעודי יעיי"ש בסימן רפ"ב לתת להם נחלת גוים כי ארץ ישראל היא בבחי' הנ"ל למצוא קורת רוח תמיד בעמלו וזוכה בה לאריכת אפיים כמובא בדברי רבינו ז"ל בסימן קנ"ה יעיי"ש שאין שום דבר יכול לבלבלו ולא יתעצל וכו' ויעשה את שלו בעבודתו וכו' נמצא שעיקר עבודת איש ישראלי זוכין ע"י ארץ ישראל שהיא בחי' אמונה בחי' אריכת אפיים וכו' יעיי"ש היטב יה"ר שנוכה לכל הנ"ל באמת ובתמים.

כתיב בפר' ויקהל ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל כי משה עומד בין שמד לרצון כי מספר מ'שה' הוא ממוצע בין ש'מ'ד' למספר ר'צ'ו"ן כי הוא עומד תמיד להמתיק השמד להפכה לרצון וכו' יעיי"ש בסימן רט"ו והנה ידוע כי עיקר עבודת ישראל לעשות המשכן הוא לכפר עון העגל כידוע מדברי חז"ל ובוה י"ל כי מיד שקבלו ישראל על עצמם להביא הנדבות לצורך המשכן יצאו מבחי' שמד שהי' מקודם מחמת עון העגל ונכנסו לבחי' רצון בכחו של משה רבינו וזה ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה הרצון שיצאו ממה שלפני משה היינו מספר שמד כי מיד שקבלו על עצמם ברצון ובנדבה בכל לב נחשב לעשי' ולפי"ז י"ל שנסמך מצות שבת למלאכת המשכן כי גם ע"י מצות שמירת שבת כהלכתו ג"כ יוצאין משמד לרצון כמאמר חז"ל כל השומר שבת

כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו וע"י עשיית המשכן ג"כ יצאו משמד לרצון כנ"ל כי לשמידת שבת כהלכתו קשה מאד כדברי רבינו ז"ל בסימן רע"ז כי בקל אפשר להכשל בחילול שבת ח"ו וכו' יעיי"ש ע"כ ציזה להם עשיית המשכן לכפר על חטא העגל וי"ל דברי חז"ל במסכת שבת דף פ"ח אשכל הכופר דודי לי בכרמי עין גדי מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי יעיי"ש בפרש"י ז"ל עון גדי הוא עון העגל וכו' י"ל דהכוונה אף שהכל שלו כי לי הכסף וכו' עכ"ז הי' מכפר השי"ת לישראל על עון העגל בזה שנתנו לו הנדבות ברצון טוב לעשות המשכן כדכתיב כי ממך הכל ומידך נתנו לך יה"ר שנוכה לנדבת הלב כרצונו ית"ש.

דברי ידיך ואזהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון יה"ר שנוכה לישועת ישראל בכלל ובפרט והעיקר לגאולה שלימה במהרה בימינו א"ס.
אפרים קראקאבסקי

י"ל מה שבמשנה תורה נזכר ארץ ישראל הרבה מאד מאד יען כי משנה תורה הוא ספר תוכחה כמבואר בתנא דבי אלי' יעיי"ש והיא בחי' ארץ ישראל לפי המבואר בדברי רבינו ז"ל בסימן קפ"ז על פסוק ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ח"ל אך דע שעיקר מה שמשלם השי"ת מדה במדה הוא בא"י וכו' ושם נתגלה עונו וכו' יעיי"ש וזה בחי' תוכחה שע"ז הוא מבין לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה ובודאי היסורין שם הם בכל הקלות שבעולם כאשר ייסר איש את בנו אשר הוא ברחמנות גדול בכל האפשר תוכחה הוא ת'ר'ך' ח'ה' הרצון תוכו אהבה כי ח'ה' בגימטריא א'ה'ב'ה'. הנני דו"ש בנך הבר מצוה לעולם היקר שמחה בונם שיחי'.

ב"ה יום א' לסדר למען יברכך וכו' ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. מכתבך קבלתי ת"ל אתנו החיים והשלום יתן ה' ויוסיף חסדו עמנו ועם כל ישראל וירחם עלינו בפשיטות כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ס"ב שימסור הרחמנות בידינו וכו' ואצלנו הרחמנות בפשיטות להתרפא מן החולי וכיוצא בזה כו' יעיי"ש ובזה י"ל מה שאנו אמרין תפן אלינו ברחמים כי אתה הוא בעל הרחמים הרצון אלינו דייקא שימסור הרחמנות בידינו היינו בפשיטות כנ"ל כי אתה הוא בעל הרחמים

והכל אצלך רחמים גם הדינים ר"ל אבל אנו מבקשין תפן אלינו ברחמים הרצון בפשיטות כנ"ל ולא ישמע עוד שוד ושבר בארצנו ולא בכל מקומות ישראל ונזכה לראות ולשמוע בשורות טובות ישועות ונחמות מכל ישראל ועיקר שירחם השי"ת וימחר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א ועתה אבקשך נא בל ירע בעיניך על איחור מכתבי תאמין לי ידידי חביבי יקירי כי בפרשת שלח ערכת מכתב אליך והתחלתי לכתוב סימן לדבר טובה הארץ מאד מאד אך מחמת תשות כחי ל"ע משכתי את ידי מלגמור את מכתבי הנ"ל.

ועתה ת"ל בעזרת הנותן ליעף כח ערכת מכתב חדש אליך יהי' שאזכה לספר בשבח הארץ הטובה הן בגשמיות והן ברוחניות נחזי אנן הנה מבואר במסכת ברכות רשב"י אומר ג' מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכו' תורה וארץ ישראל וחיי עוה"ב הנה התורה הקדושה הכל מאמינים והרבה רואין שהיא מתנה טובה חמדה גנחה שעשועי יום יום וכתוב תורת ה' תמימה משיבת נפש וכו' ומתוקים מדבש ומי שהוא בכלל ירא ה' רואה בעין אמת איך שכל המצות עשה והמצות ל"ת הם עצות טובות באמת לגוף ונפש כמו שאנו אומרין אמת אשרי איש ששמע למצותיך כו' כי העבירות ר"ל הם רעות לגוף ונפש והמצות הם טובות גדולות ובוזה"ק קורא תרי"ג עיטין דאורייתא כי הם באמת עצות טובות לגוף ונפש ובודאי גם ארץ ישראל היא מתנה טובה כמו התורה וכמו חיי עוה"ב שצריכין להאמין באמונה שלימה כי הוא שכר אשר עין לא ראתה כו' אך היצה"ר הוא גדול כנגדו ומבלבל את האדם בבלבולים גדולים ר"ל כאשר טעו המרגלים ר"ל וצריכין להתפלל להשי"ת שיצילנו מעצת היצה"ר כאשר עשה כלב שניצל מעצת המרגלים רק ע"י תפלה כידוע גם יהושע ניצול רק בתפלת מרע"ה כי איתא בדברי רבינו ז"ל בסימן ז' כי עיקר אמונה תפלה נסים הוא רק בארץ ישראל הנה רבים אומרים ושואלים כי בהיותם בחוצה לארץ היו מרגישים חיות והארה בתורה ובעבודה יותר כו' אך באמת היא הנותנת כי מחמת שארץ ישראל היא גדולה במעלה מאד מאד לזאת אין מרגישים בה וכו' עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ז' כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה וכו' וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה שאינם יודעים כלל בידיעתו יתברך שזה בחי' השגת של מה בחי' מה חמית וכו' ולהיפך צריך להראות לדרי מטה שאדרבה מלא כל הארץ כבודו כי יש שוכני עפר שהם בני אדם המונחים במדרגה התחתונה ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו יתברך וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם בבחי' הקיצו ורננו שוכני עפר ולגלות להם שה' עמם והם סמוכים אליו יתברך וכו' יעיי"ש.

ולפייו מובן הנ"ל מחמת שארץ ישראל היא גדולה במעלה מאד מאד והיושבים בה הם בבחי' דרי מעלה ע"כ ארץ ישראל הקדושה מראה להם בחי' מה חמית וכו' אבל בני חוצה לארץ שאוירה טמא והיושבים בה הם בבחי' דרי מטה והשי"ת רוצה בעמו וקרוב אתה לרחוקים ונותן להם התחזקות כי מלא כל הארץ כבודו ונותן להם חיות והארות שיתחזקו בזה כי שכינתא בגלותא אבל באמת מובן לכל כי יותר טוב לדרי מעלה וב"ה שאנחנו זכינו להיות בכלל דרי מעלה וי"ל שזה רמז מרע"ה להמרגלים שאמר להם וראיתם את הארץ מה הוא היינו שהיא בחי' מה כנ"ל והנה שמעתי מאאמ"ו ז"ל שאמר שאיתא בזה"ק שאמרו המרגלים לעצמם כי בארץ ישראל לא יהיו ראשים י"ל כנ"ל כי הארץ הקדושה תראה להם בחי' מה חמית ועי"ז נפלו וכו' ר"ל וצריכין אנו להאמין כי ארץ ישראל היא טובה לכל איש ישראל הזוכה לבוא שם הן בגוף הן בגפש הנה ראיתי במדרש שחזר טוב וזה הלשון טוב פת חריבה ושלה בה אר"י זו ארץ ישראל שאפילו אוכל אדם בכל יום פת במלח ודר בתוך ארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עוה"ב מבית מלא זבחי ריב זו חוץ לארץ שהיא מלאה חמסים וגזילות וכו' יעיי"ש משלי י"ז ויש לפרש עפ"י מה ששמעתי מאחד שהתמרמר מאד איך כאשר בהיותו בחוצה לארץ היה עושה הרבה צדקות וחסד הן טובת הכלל והן בפרט גם למד תורה ועתה הוא חסר מכל הנ"ל אך באמת צריכין אנו להאמין כי ישיבת ארץ ישראל עולה על הכל כי מובא בהרמב"ן ז"ל בשם הספרי כי ישיבת ארץ ישראל הוא שקולה ככל המצות שבתורה נחזי אנן איך שמשנה תורה כמעט בכל פרשה נזכר ארץ ישראל והרבה נזכר משבח ארץ ישראל וכתוב ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשותכם אתם בארץ וכו' ומובא ברש"י ז"ל בפרשת עקב ושמעתם את דברי אף לאחר שתגלו היו מצוינים במצות הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו וכו' יעיי"ש הרי שעיקר המצות הוא בארץ ישראל אף שעפ"י פשוטו קי"ל דכל המצות שהם חובת הגוף נוהגת אף בחוצה לארץ עכ"ז פרש"י ז"ל כן בשם הספרי וצריכין אנו להאמין שהכל אמת והנה מובן שהאיש שהוא אוכל פת חריבה בכל יום אין בכחו לעשות צדקות וגמילות חסדים עכ"ז בהיותו דר בתוך א"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב יותר מאשר היה בחו"ל עושה צדקה וחסד הרבה מבית מלא זבחי ריב זו חו"ל שהיא מלאה חמסים וגזילות.

י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בסימן מ"ז ליקוטי קמא כי א"י היא מקבלת הארה והשפעה מבחי' תפילין מבחי' יעקב וכו' נמצא מה שתאכל לחם לבד לא מחמת מסכנות אלא מחמת שיבור תאוות אכילה וכו' יעיי"ש הרי שארץ ישראל היא בבחי' הסתפקות שאדם שמח בחלקו ומוצא קורת

רוח אף בלחם ומים ובאיזה דירה שדר יותר ממה שהיה לו עושר ונכסים בחו"ל כי יוכל להיות שם כל ימיו כעס ומכאובות כמובא ובוה י"ל ודר בתוך ארץ ישראל היינו במדת א"י במדת הסתפקות וקורת רוח מכל אשר לו אבל בחוצה לארץ שאין שם מדת הסתפקות רק רודפין אחר הממון ואץ להעשיר ויש לו מנה רוצה מאתים עי"ז בא לידי חמדה ותאוה לממון חבירו וידוע דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ט חה הלשון כי דע כי גם ע"י חמדה ותאוה והשתוקקות שיש לו לממון חבירו גם עי"ז יוכל לגחלו כי המחשבה יש לה תוקף גדול וכו' יעיי"ש חה י"ל שהיא מלאה חמסים וגזילות היינו ע"י החמדה כנ"ל אבל בארץ ישראל הוא במדת הסתפקות במה שהיא ואדם שמח בחלקו ומה שאנו רואין ביוצאי חלצינו שאינם כמו שאנו רוצין זה לא מחמת וכו' כי אורא דא"י מחכים כידוע והנה אמרו חז"ל אם אין יראה אין חכמה ובודאי אורא דא"י שהוא אור טהור בודאי מביאה גם יראה אך מי יודע מה שהיה בחוצה לארץ בעת הזאת גם י"ל שהפנימיות שלהם יותר טוב מאשר נראה בחוצה לארץ לעינים כמובא אדם יראה לעינים וכו' יראה ללבב והנה אמרו חז"ל בעי"ז דף כ"ו ת"ח מה בין לסטין דארץ ישראל לגנבי דבבל הרי דאף לפי הנראה לסטים הם גרועים הרבה יותר מגנבים עכ"ז נראה פנימיות הלסטין שבארץ ישראל טוב יותר מפנימיות של גנבי דבבל.

והעיקר להתפלל להשי"ת שימל לבבנו ואת לבב זרענו ובפרט בחדש אלול ואשרי מי שזוכה לומר עכ"פ בחדש אלול בליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן קמ"א התורה דשם ובליקוטי תפלות קמא סימן פ"ה על הפסוק ומל ה' וכו' א"ת ל'בבך ח'אית ל'בב וכו' ובודאי נוושע כי הוא יתברך שומע תפלת כל פה ועתה ידידי יקירי וחביבי נא להיות אצל הצדיקים האמתיים בר"ה הבע"ל נא להתפלל עי"ז ולומר התפלה בליקוטי תפלות סימן ע"ו בכל יום עד ר"ה ת"ל הנני מזכירך הרבה פעמים שתזכה להיות בר"ה אצל הצדיקים אמתיים ונא שתתפלל בעצמך על זה כי רחמנא לבא בעי וידוע מדברי רבינו ז"ל כמה גדול כח של הכיסופין וגעגועים דקדושה הנה רצוני להיות לך כל טוב גם בפשיטות בגשמיות וברוחניות בתוך שאר ישראל ועתה הנני מברך אותך ואת ביתך בברכת השנה החדשה ימלא ה' לכם כל בקשותיכם ותזכו לכתובה וחתימה טובה הנני דו"ש בנך היקר כמר שמחה בונם שיחי' יה"ר שתזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט ויזכה להיות ירא ה' כדכתיב יראת ה' היא אוצרו.

ידידך הדו"ש וחפץ טובתך בגשמיות ורוחניות.

אפרים

ראה

ב"ה י"ג אלול תש"ד לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מהולל במעלות ומדות נאמן רוח ירא וחמד על דבר ה' הולך בדרך תמים חו"ג וכו' מר"ה הלל ג"י.

אחזשה"ט. ת"ל אתנו הזדים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרחוקה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

הנה בפר' ראה כתיב כי יקום בקרבך נביא וכו' ובא האות והמופת לאמר נלכה ונעבדה אלקים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וכו' ואח"כ כתיב כי יסיתך אחיך וכו' נלכה ונעבדה אלקים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך וכו' לא תאבה לו ולא תשמע אליו וכו' ויש לדקדק אמאי אצל הנביא כתיב סתם אשר לא ידעתם ואצל המסית כתיב אשר לא ידעת אתה ואבותיך וי"ל דאצל הנביא שנותן אות או מופת יוכל להיות שיאמר בפשיטות לעבוד ע"ז ח"ו כי סומך עצמו על האות והמופת אבל המסית יודע שאם יאמר ויסית לעבוד ע"ז ממש אין שומעין לו ע"כ בא בדרך שקר ומסית לעזוב ח"ו דרך אמונה רק לילך בדרך חקירה בידיעת השי"ת וזה הדרך קרוב מאד לעבודה זרה ממש כמובן וזה נלכה ונעבדה אלקים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך שמסית מה לך לילך בדרך אמונה אשר לא ידעת אתה ואבותיך לך בדרך חקירה לידע בידיעה ברורה ע"ז אמר הכתוב לא תאבה לו וכו' רק לילך בדרך אמונה בדרך שדרכו בו אבותינו כי אנחנו מאמינים בני מאמינים ודרך חקירה נקרא דרך שקר וי"ל שע"ז כיון דח המלך דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני דרך אמונה בחרתי וכו' דרך שקר נקרא דרך חקירה הגם כי המסית שחייב מיתה הוא בודאי אם מסית לעבוד ע"ז ממש אבל בקרא ברמו גם על הדרך חקירה שקרובה מאד לעבוד ע"ז ח"ו לא תאבה ולא תשמע אליו.

עיינ בסיפורי מעשיות הקדוש במעשה מבן מלך וכן שפחה שנתחלפו אקעגון טג האט ער גיהערט זייער אגרויס גילעכטער חאָ חאָ חאָ וכו' האט ער אים גיענטווערט דאָס לאַכט דער טאָג אויס דיא נאַכט וכו' יעיי"ש היטב הנה ידוע אז יעדים וואָרט פון דעם הייליגן ספר איז קודש קדשים לוטער סודות התורה עכ"ז יש לומר ברמו ע"פ דברי רבינו ז"ל בליקוטי

תנינא בהתורה תקעו אמונה ס"ק ב' כי עיקר גידול האמונה היא בבחי' ואמונתך בלילות דהיינו כל מה שנדחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום נתגדל האמונה ביותר וכן הולכת ונגדלת מעט מעט כפי מה שנדחה מהלילה ונתקרב יותר אל היום עד שבאור היום אז נתגדל האמונה בשלימות בבחי' חדשים לבקרים רבה אמונתך וכו' יעיי"ש וזה י"ל מה שהיום שוחק מן הלילה כי ביום נתגדל האמונה כג"ל ומי שזוכה לאמונה שלימה אזי זוכה לחיים טובים דכתיב וצדיק באמונתו יחיה ויכול לשחוק מכל עוה"ז הדומה ללילה כמאמר חז"ל במסכת פסחים דף ב: עוה"ז הדומה ללילה וכו' יעיי"ש וזאת הוא החוכא ששוחק היום מן הלילה והשחוק הוא חא חא חא חא חא ר"ת חיי אמונה כי ע"י אמונה זוכין לחיים כג"ל ואמונה הוא בשלשה בחי' אמונה בה' ואמונה במשה עבדו ואמונה בתורה הקדושה אשר נתן לנו השי"ת ע"י משה רבינו ובכלל הזה הוא אמונת חז"ל ובכל הדברים הקדושים ובאמונת הצדיקים שבכל דור שהם בחי' משה כידוע ובהנ"ל מיושב נמי מה שקשה לכאורה למה הוצרך הכתוב לומר גבי מסית לא תאבה לו ולא תשמע אליו היעלה על הדעת לשמוע למסית לעבוד ע"ז ח"ו רק היה לו לומר לא תחוס עינך וכו' כי הרג תהרגנו וכו' רק להנ"ל מיושב דהלאו לא תשמע וכו' קאי היכא דהמסית מסית לו לילך בדרכי חקירה בעבודת השי"ת ולא לסמוך ח"ו על אמונה שזה הדרך קרובה לע"ז ממש כידוע וזה נלכה אחרי אלקים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך הרצון שעד עתה לא ידעת וכו' ואבותיך העכשיו שתלך בדרכי חקירה בידיעת השי"ת תדע בידיעתו ית"ש ע"ז אמרה התוה"ק לא תאבה לו וכו' רק תלך בדרך אמונה ותמימות כדכתיב תמים היה וכו' וכתיב הולך תום ילך בטח כג"ל.

וי"ל נמי דהברכות והקללות האמורים בהר גריזים ובהר עיבל מרומז בהם ג"כ כג"ל וזה את הברכה א'שיר' תשמעו אשר ר"ת ראש אמנה שלימה דכתיב תשורי מראש אמנה עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"א ס"ק ב' ואמונה היא מקור הברכות בבחי' איש אמונות רב ברכות וכו' יעיי"ש ובוזה י"ל דהר גריזים מרמז לזה ג'ר"ז'ים' אותיות מ"י ג'ז'ר' היינו לילך בדרך אמונה דכתיב כל מצותיך אמונה כי כך גזר השי"ת לעשות כל המצות כאשר ציוותה התוה"ק בדרך פשיטות ותמימות לא בדרך חקירה ושכל והקללה אם לא תשמעו וכו' א"ם ר"ת מ'חוסר אמונה דכתיב וסרתם מן הדרך וכו' ללכת אחרי אלקים אחרים אשר לא ידעתם היינו נמי כג"ל אם תרצו לידע בבירור ע"י חקירה ושכל אשר לא ידעתם אזי קרובה לבא לידי וסרתם וכו' ללכת אחרי אלקים אחרים כג"ל כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ס"ב בשם תבעש"ט כי קלקול האמונה הוא

ג"כ בחי' ע"ז דכתיב וסרתם ועבדתם וכו' שתיכף כשסרים מהשי"ת הוא בחי' ע"ז יעיי"ש חזה י"ל הר ע"י'ב'ל' ר"ת ע'ורים ב'דרך ל'א י'דעו היינו שידוע שהכל בחזקת סומין מדרש רבה יעיי"ש רק מה שהאיר השי"ת עיניו כאשר אנו מברכין בכל יום פוקח עורים וכתוב פר' וירא ויפקח אלקים את עיניה ותרא באר מים אבל לא שהאדם בעצמו רוצה לפקח עיניו העורים ולראות במופלא ממנו בדרך חקירה ושכל זאת היא ארס של נחש הקדמוני שפיתה לחוה ואמר ונפקחו עיניכם וכו' יודעי טוב ורע רק האדם צריך לילך בתמימות ופשיטות בדרך אמונה ואח"כ זוכה שיאיר השי"ת עיניו ובא לשכל אמת כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן צ"א ויהי ידיו אמונה עד בא השמש שאפילו בידיה היה האמונה כ"כ גדולה עד בא השמש היינו להשכל של הדבר וכו' יעיי"ש הנה כתיב כי לעתיד והולכתי עורים בדרך לא ידעו וכו' ישעיה מ"ב יעיי"ש כי לעתיד יקוים הכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וכו' כי השי"ת בעצמו יאיר עינינו ויגלה לנו תעלומות חכמה אמיתיות אבל עתה העצה לילך רק בדרך אמונה בתמימות ופשיטות ונזכה לכל הברכות והישועות בגשמיות ורוחניות יה"ר שנזכה לאמונה שלימה כרצונו ית"ש וכרצון הצדיק האמת בזכות רבינו הקדוש נ'נ'מ'ח' זי"ע ועכ"י אכ"ר. דברי ידידך ואוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ותזכה להיות ברסלבר חסיד באמת בתוך הרחבה ונחת.

אפרים

יה"ר שאזכה ג"כ להיות ברסלבר חסיד באמת בתוך הרחבה בתוך כלל ישראל שיקוים הכתוב ונתתי לכם ל'ב' ב'ש'ר'.

שופטים

ב"ה אור ליום ה תרצ"ג לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי היקרים האהובים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. הנה נתתי אל לבי לכתוב לכם בפעם הזאת לאשר כי חוששני לכם פן יעלה מורך בלבבכם ועצבות רוח ודאגה בעת הזאת אשר אתם יושבים בדד בלי משא ומתן והיצה"ר מפיל בכם בודאי חרטות ומחשבות שונות וכוונתו להפיל אתכם ח"ו לעצבות אשר הוא מדה מגונה

מאד כמובא בדברי רבינו בסימן קנ"ה בתחילת המאמר דשם אשר מדבר שם כולו רק מארץ ישראל וז"ל עצבות היא מדה רעה מאד וכו' יעיי"ש לזאת אחי ורעיי חזקו ואמצו בהאמונה הקדושה שהכל נהיה בהשגחתו העליונה בהשגחה פרטיות ובודאי הכל לטובה גדולה וע"י האמונה תזכו בעזרהי"ת לנצח כל המלחמות כמובא בספר ליקוטי הלכות יו"ד הלכות גילוח על מאמר חז"ל בסוטה דף מ"ב שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה מאי שנא שמע ישראל אר"י משום רשב"י א"ל הקב"ה לישראל אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית אי אתם נמסרין בידם כי ע"י ק"ש שהוא אמונה נוצחין כל המלחמות הן בגשמיות והן ברוחניות וכתוב אל תיראו ואל תחפזו וכו' ובעזרהי"ת אין לכם לירא ולפחוד מכל הבלבולים והחרטות אשר באים מצד היצה"ר וכת דילי' כי בודאי כל העגמת נפש אשר קרה לכם הכל נחשב ליסורים אשר על ידיהם זוכין לארץ ישראל כמאמר חז"ל שארץ ישראל בא ע"י יסורים יה"ר שתזכו ברחמינו לבא שם חיש קל מהרה למצא שם כל טוב סלה כי כבר יצאתם ידי חובתכם בהיסורים שהגיע לכם עד הנה מהסיבות שונות הכלל למען השם יתברך תראו לחזק עצמכם בהאמונה ולהיות בשמחה ולקוות ולצפות לרחמי שמים שירחם השי"ת עליכם ויטיב לכם ובפרט בארץ טובה יעיי"ש בדברי רבינו סימן כ' וז"ל היינו כשבא לבחי' ארץ ישראל אזי נקרא גבור ותקיף אבל אח"כ כשנוצח אזי נקרא איש מלחמה הרי כי לבא לארץ ישראל מתעורר כמה מניעות ועיכובים ומלחמות ובעזרהי"ת נוצחין המלחמות ותזכו שם לשלום בנפש ובגוף ובממון נא להודיעני מהקורות אתכם בעת הזאת וזמן הנסיעה בעזרהי"ת. ידידכם החפץ טובתכם.

אפרים

כי תצא

ב"ה יום ג' משפטים תרפ"א לפ"ק.

החזה"ש יחילו על ראש כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך הנעלה הרבני החסיד המופלג בתורה ויראה יקר רוח איש חמודות נדיב לב הנגיד מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. לכאורה קשה לדעת הסוברים דשאר מינין פטורין מציצית מה"ת רק מדרבנן חייבין אמאי תקנו רבנן דיפטרו רק במינן מה טעם יש בו וי"ל דגזרו רבנן דאם יפטרו אף שלא במינן אתי למטעי ולמפטר

גם צמר ופשתים דחייבין מה"ת ובאמת אינן פוטריין דבר שחייב מה"ת לזה גזרו חכז"ל ותיקנו דיפטרו רק במינן ולא אתי לידי תקלה והשתא י"ל דלכאורה יש מקום לגזור בשאר מינן שלא יבא להטיל בהם ציצית חוטי פשתן ותכלת ביחד כמו גבי טלית של צמר ופשתים דמותר להטיל בהם חוטי צמר ופשתים ביחד כדעת רחבה אר"י במנחות דף ל"ט אמר רחבה אר"י חוטי צמר ופשתן פוטריין בכ"מ כו' א"כ לכאורה הי' לפטור אותן לגמרי מציצית כדי שלא יבא בהם לאיסור כלאים כנ"ל דנוכל לטעות כמו דרמינן חוטי צמר ופשתים ביחד לטלית של צמר ופשתים כמו"כ יבא להטיל גם בטלית של שאר מינן כיון דנימא דחייבין בציצית דאטו כולי עלמא דיני גמירי וידעו דחייבין רק מדרבנן.

אך י"ל לדעת ב"ש דסוברין דסדין בציצית פוטריין גם רבי ס"ל דאסרוהו מדרבנן ומפרש ר"ז גזירה משום כסות לילה ואנן פסקינן כן יעיי"ש בתוס' מנחות דף מ' בד"ה סדין בציצית א"כ מדרבנן אין לעשות כלאים בציצית אף בבגד דחייב מה"ת בציצית גזירה משום כסות לילה כנ"ל או שוב שפיר נוכל לחייב מדרבנן גם שאר בגדים בציצית בלי כלאים כמו בבגד צמר ופשתים כנ"ל ולא שייך שום גזירה כנ"ל אבל לדעת ב"ה דס"ל דסדין בציצית חייב ולא סבירי להוא יהך גזירה שוב י"ל דשאר בגדים פטורין לגמרי מציצית משום גזירה הנ"ל דיבוא לטעות להטיל בהם כלאים כמו גבי בגד צמר ופשתים ובשלמא גבי בגד צמר ופשתים דחייבין מה"ת לא גזרו ב"ה גזירה משום כסות לילה אבל בבגדי שאר מינן דפטורין מה"ת רק לחייבן מדרבנן הא יוכל לבא מזה לידי איסור דאורייתא כנ"ל ע"כ י"ל דלדידהו שאר מינן פטורין גם מדרבנן כנ"ל ולפי"ז י"ל מה שקשה לכאורה דאמר רב נחמן השיראין פטורין מן הציצית איתיבי רבא לרב נחמן השיראין והכלך וכו' כולן חייבין בציצית ומשני הש"ס מדרבנן וכו' יעיי"ש במנחות דף ל"ט וקשה הי"ל לומר לר"ג השיראין פטורין מה"ת מציצית ולא לומר פטורין סתם דמשמע אף מדרבנן כמו שמקשה הש"ס בגיטין דף ד' א"ה אומר הי' אומר ר"מ ד"ת מיבעי לי' יעיי"ש בפרש"י ז"ל בד"ה מיבעי לי' וז"ל דהוי לי' לרב נחמן דאמורא הוא לפרושי למילתי' דלא תיפק מיני' חורבא אך י"ל דרב נחמן ס"ל כדעת ב"ה א"כ פטורין לגמרי אף מדרבנן משום גזירה כנ"ל ולא תקנו רבנן בהם ציצית כלל דלא לבא לידי איסור דאורייתא ח"ו כנ"ל והברייתא הנ"ל ס"ל כדעת ב"ש וכרבי דאין להטיל שום כלאים בציצית מדרבנן גזירה משום כסות לילה א"כ דגם בבגד צמר ופשתים אין להטיל כלאים א"כ שוב שייך שפיר לחייב מדרבנן גם שאר בגדים דאין לבא לידי איסור כנ"ל דהא אין מטילין כלאים בשום בגד כנ"ל.

וגם יתיישב קושית התוס' שם בד"ה פליגא דר"ג וז"ל הוי מצי למימר מדרבנן וכו' וכוונתם מבואר דהא דרחבה אר"י לא פליגא אדר"ג רק מה שאמר רחבה אר"י חוטי צמר ופשתן פוטרין בכ"מ אפילו בשיראין הכוונה חוטי צמר לחודא וחוטי פשתן לחודא כמו שמפרש הש"ס אליבא דר"ג הברייתא שהביא רבא לאותבי' וכוונת רחבה אר"י שחייבין מדרבנן חוטי צמר לחודא או חוטי פשתן לחודי' פוטרין בהן ובהנ"ל יתיישב דסוף סוף פליג אר"ג דהא ר"ג ס"ל דמיפטרו לגמרי כמשמעו דפטורין לגמרי משמע והרמב"ם ז"ל שפוסק דחייבין מדרבנן לשיטתי' אך קשה לי אמאי איצטריך הש"ס לפרושי הברייתא דהא דקתני חייבין הוא מדרבנן לימא מדאורייתא רק הברייתא אתיא כרבנן דס"ל דבגדים סתם משמע כל בגדים ומשו"ה כל בגדים חייבים בציצית ור"ג ס"ל כתנא דבי ר"י דס"ל דבגדים סתם היינו צמר ופשתים ומשו"ה שאר בגדים פטורין כמסקנת הש"ס שם ור"ג כתנא דבי ר"י וצ"ע השי"ת יאיר עינינו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו ונזכה לעבדו בשמחה ובטוב לבב מרב כל. ידיך מוקי' באהבה ומברכך שתעלה על במתי הצלחה בגשמיות וברוחניות עד בלי די אפרים

ב"ה לכבוד ידידי יקירי וחביבי וכו' וכו' ר' הלל נ"י.

הנה ראיתי מובא בשם מדרש עתיד עשו הרשע להתעטף בציצית ולישב בין הצדיקים והקב"ה מושכו משם דכתיב ואם בין כוכבים וכו' משם אורידך וכו' והדבר תמוה לכאורה אך י"ל דהנה מצינו בגמרא דאמר רשב"ג שהוא קיים מצות כיבוד אב יותר מכל אדם ואעפ"כ עשו קיים ביותר ששימש לאביו בבגדים יקרים ולכאורה תמוה אמאי לא עשה רשב"ג ג"כ כזאת לקיים מצות כיבוד אב ואם בבגדים יקרים אך י"ל יען כי היה איש אמת וידע כי עוד לא הגיע למדרגה כזו לזאת משך ידו הימנה אבל להבדיל עשו הרשע שעשה רק להנאת עצמו למשוך לו כל טוב עוה"ז להגדיל שמו וידוע כי אדם יראה לעינים וה' יראה ללבב וידע רק השי"ת תוכן לבות חוקר לב ובוחן כליות והנה י"ל דעשו שרצה לעשות קורת רוח לאביו ביותר עשה לו ציצית ג"כ בבגדיו כדי שיבא עמהן לאביו וירגיש הציצית ויהיה לו קורת רוח גדול ועפ"י י"ל דמשו"ה נקראו בגדי עשו החמודות בשביל שהיה בהן ציצית דכתיב בהן וראיתם אותו בחינת נחמד למראה ומשו"ה י"ל מה שמבואר בש"ע כאשר יגיע לנאמנים ונחמדים לעד ינשק את הציצית ויסירם וקשה דאמאי דוקא בכאן ינשק הציצית ויסירם אך י"ל משום דכתיב ונחמדים הם בחי' ציצית דכתיב וראיתם

אותו וכתוב נחמד למראה כנ"ל ותיבת ל'עיד' נוטריקון ל'א ע'רות ד'בר כידוע כי ציצית הם שמירה מפגם הברית כמובא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן ז' יעיי"ש ומש"ה עתיד לישב בין הצדיקים מכח כיבוד אב וע"י מצות ציצית עתיד להתעטף בציצית והקב"ה מושכו משם כי הוא יודע תעלומות וידע כי הכל היה להנאתו ולצרכו לבד כנ"ל יה"ר שנזכה לקיים מצות ציצית וכל המצות באמת ובתוך הרחבה בתוך שאר ישראל. ידיך מוקירך באהבה.

אפרים

ומש"ה י"ל שאנו מברכין בכל לילה שומר עמו ישראל לעד הרצון ששומר ג"כ ממקרה ר"ל כי הבא ליטהר מסייעין אותו ל'עיד' נוטריקון ל'א ע'רות ד'בר כנ"ל וביום יש מצות ציצית שהיא מסוגלת לשמירה הנ"ל אבל בלילה ג"כ הקב"ה שומר להבאין ליטהר יהי רצון שישמור כל עמו ישראל מפגם הנ"ל ונזכה לקדושת הברית באמת ברחמיו הגדולים ובזכות הצדיקים אמתים. דברי הנ"ל.

העתקה כנראה שתלמידו ר' הלל ז"ל כתב מה ששמע מפיו הק' זצ"ל. בגמרא ברכות דף ה' ע"א ת"ר לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר אם נצחו מוטב וכו', ואם לאו יזכיר לו יום המיתה וכו' יש לדקדק מה הלשון יזכיר לו הול"ל יזכיר וכו' ועוד יש לדקדק על הלשון יום הוה ל' למימר יזכיר המיתה אך י"ל דכך הוא הפירוש יזכיר לו הרצון שיזכיר להיצה"ר יום המיתה הרצון יום שנגזר המיתה דהנה הנחש הקדמוני שגרם המיתה הוא היצה"ר כמובא בספרים ע"כ יזכיר להיצה"ר זה היום ויאמר לו כשם שביום הזה הקב"ה קלל אותך כך הבא אחר הזמן השי"ת יפרע ממך כמו דכתיב ואתא הקב"ה ושחט למלאך המות וממילא יעזוב לו ולפי"ז ניחא מה שהקשה הצ"ח ז"ל דהא חזינן דיזכיר לו יום המיתה הוא טוב מכולן אמאי ל'א יזכיר לו בראשונה ואמאי קאמר הגמרא מקודם יעסוק בתורה וכו' אך לפי"ז ניחא דיזכיר לו יום המיתה הוא גרוע מכולן כמובן שהוא כ"כ בבחינה קטנה שאין לו עצה להגביר על היצה"ר מצד עצמו היינו בתורה או בק"ש אלא שצריך להזכיר להיצה"ר יום המיתה שהיצה"ר עצמו יעזוב לו ע"כ קאמר הש"ס שמקודם יעשה הפעולות מצד עצמו ואז אם אין לו עצה להגביר על היצה"ר יזכיר לו יום המיתה והיצה"ר עצמו יעזוב אותו ע"כ.

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבי ישר לפרש על דרך הגמרא קידושין אלמלא הקב"ה עזרו לא יכול לו וזה הפירוש כי תצא למלחמה על אויביך היינו מלחמת היצה"ר כמובא בספרים הקדושים

ונתנו ה' אלקיך בידך הרצון שהשיית נותן אותו בידו אז ושבת שבין הרצון כנ"ל שאין אדם עצמו יכול להתגבר על היצה"ר אלמלא הקב"ה עוזרו כנ"ל עכ"ל והבן.

בפרשת שופטים ושפטו את העם משפט צדק יש לפרש על דרך המשנה באבות כשבאין לפניך יהיו בעיניך כרשעים וזאת הכוונה ושפטו הרצון כשתלך לשפוט את הדין את העם היינו פשוטי עם הרצון יהא בעיניך כפשוטי עם היינו כרשעים ועי"ז יהא משפט צדק וזא שני הבעלי דינים שוים בעיניו זה מצאתי בהספר כלי יקר.

בס"ד. ברכות דף מ"א שאין לך דבר שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו אלא פת הבאה בכיסנין ופרש"י ז"ל בד"ה פת הבאה בכיסנין וכו' ומתוך שנותנין בה תבלין הרבה וכו' ומאכלה מועט לא הטעינוהו ברכה מעין ג' והקשו בתוס' בד"ה אלא פת הבאה בכיסנין ז"ל ולא הירא חדא דאמרינן לעיל כל שיש בו מה' מינין צריך ברכה מעין שלש אך י"ל דבכוונה כתב רש"י ז"ל עוד ומאכלה מועט הרצון דמחמת שנותנין בה תבלין הרבה ומאכלה מועט מתוך כך אינו אוכל כזית בכדי אכילת פרס וס"ל לרש"י ז"ל דבאוכל כזית יותר מכא"פ אין טעון ברכה מעין ג'.

בס"ד. ר"ה דף ה' ע"א ואימא עצרת דחד יומא אטו עצרת יומי מנינן שבועות לא מנינן וכו' ויש להבין דקארי לה מה קארי לה וכו' לא ידע דמנינן גם שבועות אך י"ל דהמקשן תפס סברת התוס' ז"ל דראוי לומר דחד יומא הוא משום דתפשת מועט תפשת והתרצן השיב דע"כ לא אמרינן דתפשת מרובה לא תפשת רק היכא דאיכא לאקושי לדבר שמספרו מרובה או לדבר שמספרו מועט אזי אמרינן דתפשת מועט תפשת אבל בדבר אחד שיש בו מספר מרובה ומספר מועט אז אין שייך לומר דתפשת מועט תפשת.

ב"ה אור ליום ב' לסדר ושמחת בכל הטוב וכו' ה'תרצ"ב לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה האברך הרבני החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט. מכתבך קבלתי הנה הראת לי מתוך דבריך כי עוד לא נושעתם בחיבה גלוי' לראות עין בעין הישועה ואתה אינך רוצה להודיעני דברי עגמת נפש יה"ר שתזכה לבשר אך בשורות טובות תמיד ונא להודיעני בפרטיות גם מהעסק של אחיך ג"י מה עלתה בו והעיקר הוא התחזקות

האמונה ועיי"ז ששון ושמחה ישיגו וכו' שאין לו עגמת נפש משום דבר כי מאמין שהכל הוא מהבוב"ה וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד ויש לרמוז והיה כי תבא אל הארץ הנה איתא באוה"ח שמפרש והי' הוא לשון שמחה יעיי"ש והנה מצינו כמה פעמים בדברי רבינו ז"ל כי ארץ הוא בחי' אמונה כדכתיב שכן ארץ ורעה אמונה.

ולפי"ז יש לפרש והי' כי תבא אל הארץ כי כאשר תזכה לאמונה תזכה ג"כ לשמחה כנ"ל כי תצא למלחמה על אויבך הנה איתא בדברי רבינו ז"ל אויבך הוא מרמוז על היצה"ר יעיי"ש בסימן ק"כ וי"ל דהנה אמרו חז"ל אמר ר"ל כי משמש ארבע לשונות אי, דלמא, אלא, דהא, וי"ל דהנה מצינו במסכת ברכות לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב זאם לאו יעסוק בתורה וכו' ואם לאו יקרא ק"ש ואם לאו יזכיר לו יום המיתה וי"ל דלשון אי מרמוז על הרגזה אי' נטריוקין ירגיז אדם, דלמא מרמוז על יום המיתה דמצינו דשאלו את ר"א דאמר שוב יום אחד לפני מיתתך והיכן יודע אדם אמר להם אדרבה עיי"ז ישוב אדם תמיד שמא היום לפני מיתתו. אלא, מרמוז על ק"ש שהוא אחדותו אין לנו מלך אלא אתה. דהא מרמוז על עסק התורה דלשון דהא היא גתינת טעם לדבר והתורה נותנת טוב טעם ודעת נמצא כי היינו הארבע לשונות הנ"ל הרמזים במלת כי בהם נוכל לצאת למלחמה על אויבך הוא היצה"ר כנ"ל.

ופרשו השמלה לפני זקני העיר יעיי"ש בפרש"י ז"ל וי"ל עפ"י דברי קדשו של רבינו ליקוטי קמא סימן ז ודע שעיי מצות ציצית האדם ניצל מעצת הנחש וכו' כי ציצית שמירה לניאוף כמובא בתיקונים ויקח שם ויפת את השמלה על שכם שניהם זה בחינת ציצית וערות אביהם לא ראו כי ציצית מכסה על עריק וכו' יעיי"ש וי"ל דאף דהדין כי מצות ציצית דוחה איסור כלאים כמו שדרשו חז"ל לא תלבש שעטנו גדילים תעשה לך ועכ"ז י"ל דאין כח לציצית כאלו לשמור מניאוף כי הוא רק דחי' כדמצינו בגמרא אמר ר"ל כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו, יבא עשה וידחה ל"ת וממילא אין בכח מצות ציצית כזאת להנצל מעצת הנחש כנ"ל כיון דהוא עיי דחי' ולפי"ז יש לפרש הסמיכות ל"ת שעטנו גדילים תעשה לך כמו שדרשו חז"ל גבי סדין בציצית אך יכול להיות עיי ציצית כאלו לבא לעצת הנחש היינו הוצאת שם רע כי מי שהוא נשמר מניאוף בודאי לא יוציא שם רע על ניאוף כדמצינו כל הפוסל במומו פוסל*)

(* א"ה וע"פ דבריו הקדושים אפשר לומר מה שחנני ה' ברחמי הגדולים כי אם תקיים מצות ציצית כמו שדרשו חז"ל לא תלבש שעטנו וכו' גדילים תעשה לך שציצית דוחה כלאים כנ"ל תוכל לבוא עיי ציצית כאלו לפגם הברית. וזה רמוז בפסוק אשר תיכסיה' בה בגימטריא תפ"ה כמספר שמה של הקליפה לילית עם החמש האותיות כמובא בליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא סימן ר"ה רק עיקר שלימות מצות ציצית לקיים בלי כלאים כדפסקינן בגמרא א"ר זירא גזירה משום כסות לילה, פירוש דלעולם אסור כלאים בציצית משום כסות לילה דפטור מציצית ואז חייב אם מתכסה בה משום

וזאת י"ל ופרשו השמלה וכו' הרצון להראות בחינת הציצית שלו שהוא מרומז בשמלה
היינו שאינו מקיים מצות ציצית כתיקונה בשלימות ועיי' בא להג"ל יה"ד שנוסה
לקיים מצות ציצית בשלימות וכל המצות בכל פרטיהם וכו' כרצונו ית"ש ורצון
הצדיקים האמתיים ידידך הדו"ש החפץ טובתך הן בגשמיות הן ברוחניות.

אפרים

כ י ת ב א

(חסר ההתחלה)

ב"ה היה בדעתי קודם ר"ה העבר לכתוב לך ד"ת מפרשת תבא ולא עלתה
בידי לכתוב לך והגני כותב לך טרם ימי חנוכה הבע"ל ושמת בטנא והלכת וכו'
ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי
באתי אל הארץ וכו' וי"ל עפ"י מה שמובא בדברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל קמא
סימן ל"ז ח"ל כי עיקר הבריאה היא בגין דישתמדעין ליה כמ"ש לכבודי בראתיו
וכו' יעיי"ש ועיי"ש בליקוטי תנינא סימן פ"ד וז"ל דע שעיקר התחברות דביקות
להשי"ת הוא ע"י תפלה כי תפלה הוא שער שדרך שם נכנסין להשי"ת ומשם
אשתמדעין ליה וכו' יעיי"ש ועפ"י ד"ק י"ל ושמת נוטריקין ת'כלית מ'עשה ש'מים
ו'ארץ בטנא אותיות טב נא הרצון כי עיקר הבריאה הוא להטיב לבריותיו כמובא
בספרים הקדושים ושיכירו טובתו ועיי' נא היינו בקשה ותפלה עיי' אשתמדעין ליה
והכל נכלל בדברי רבינו ז"ל כנ"ל ובאת אל הכהן י"ל שתבא אל הצדיק הדור אשר
יהיה בימים ההם ופירש"י ז"ל אין לך אלא כהן שבימיך כמות שהוא הרצון
להצדיק אשר עוסק לתקן המדות כי הימים נקראים מדות כדכתיב ומדת ימי יעיי"ש
שם בליקוטי קמא סימן ל"ג אות ג' ד'.

כלאים. וי"ל דגם זה מכון להג"ל כי כ"סו"ת' בגימטריא כמספר תפ"ה הג"ל עם הכולל
ונה הרמוז משום כסות לילה שלא יבא לידי פגם הג"ל שעיקר שליטתה היא בלילה
וע"כ אמר זה רבי שמעון דייקא ולמד מוראתם אותו פרט לכסות לילה ע"ש במנחות
דף מ"ג כי מבואר בהתורה הג"ל כי עיקר הניאוף תלוי בעינים כמו שמשון הלך אחר
עיניו וכמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ושמירת ציצית הוא בחי' עינים
מלשון מציץ מן החרכים ע"ש שע"י מצות ציצית כתיקונה גיצול מפגם הברית שרמוז
בכסות לילה כנ"ל ור"ש לשיטתו"י כמבואר בתיקונים תיקון יח וערות אביהם לא ראו
כי ציצית מכסה על עריין. וע"כ זה מרומז בדברי חז"ל עם הכולל כי הקליפה הג"ל
היא כוללת כל החטאים כי עיקרא דיצרא בישא הוא על עריין וכמו כן תיקון הברית
נקרא תיקון הכללי כי הוא כולל כל התיקונים כמבואר בסימן כ"ט ליקוטי קמא כי עיי'
תיקון הכללי הוא זורק תיקונים לכל המקומות הצריך והדקין כי יש מקומות צרים
ודקים שא"א לבא לשם שום תיקון כי אם ע"י תיקון הכללי. ואם שגיתי והוא רחום יכפר.

ובזה יש לפרש דברי רש"י ז"ל אין לך אלא סהן שבימך הרצון הצדיק אשר הוא מתקן מצותיך לטוב כמו שהוא הרצון כפי שורש נשמתו של כל אחד אישר יהיה בימים יהים ר"ת אי"ב'ה' י"ל כי יוכל להיות כי להצדיק הזה יש איבה מהדור כי רבים קמים עליו כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רכ"ח ז"ל דע שכשהקב"ה מסתכל בנשמה שתוכל להחזיר בני אדם בתשובה ולעשות גרים אזי הוא ית' בעצמו כביכול מבקש ורואה שיהיה מחלוקת עליו כי אין מקבלין גרים לימות המשיח ולא בימי שלמה משום שלחן מלכים כי אז אינן מתגייירין באהבה וכו' וע"כ בהכרח שיהיה מחלוקת על מי שמחזיר בני אדם למוטב ומגיייר גרים כדי שלא יהיה לו שום שלוח כי אז מי שמתקרב אליו הוא באמת ואזי יכול לגיייר גרים באמת וכו' יעיי"ש ומה שאמר הגדתי היום לה' אלקיך ולא אמר אלקינו י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ז' כי הצדיק צריך להראות לדרי מעלה שאינם יודעים כלל בידועתו יתברך ולדרי מטה מראה מלא כל הארץ כבודו ולא יתיאשו עצמן יעיי"ש ולפי"ז י"ל דזה שהביא ביכורים ובא לתכלית הבריאה שאינו כפוי טובה אדרבה הוא מכיר טובה ומביא הראשית לה' עכ"ז כשבא לצדיק הדור מראה לו שאינו יודע כלל בידיעתו יתברך ומש"ה אומר הגדתי היום לה' אלקיך ולא קאמר אלקינו ועוד שמיחד שמו ית' על הכהן והא מצינו שאין הקב"ה מיחד שמו על הצדיקים בחייהם כדכתיב הן בקדושו לא יאמין אבל בהצדיק הדור שהוא נבלל בו ית"ש בודאי לא יבא לידי חטא וצריכין להאמין בהצדיק אמונה שלימה כדכתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו עד שיוכל ליחד שמו יתברך על הצדיק כדמצינו באליעזר עבד אברהם שאמר אלקי אדני אברהם ואח"כ כאשר בא לשפלות ע"י שמראה לו צדיק הדור שאינו יודע כלל בידיעתו ואמר הכתוב ולקח הכהן הטנא מידך הרצון כאשר בא לשפלות מראה לו הצדיק שלא יפול לעצבות חלילה על חסרון ידיעתו והכרתו רק ישמח על הנקודת טובת שמוצא בעצמו כי כל איש ישראל יש לו נקודת טובת כמובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן רפ"ב יעיי"ש וזה ולקח הכהן הטנא' נוטריקין נ'קודת ט'ובת אמתיות והניחו לפני מזבח שהצדיק מעלה הנקודת טובת להתפאר בהם ואח"כ כאשר מראה לו הצדיק שלא יפול בדעתו רק יחזק עצמו בהנקודת טובת וגם אצלו נמצא ה' כדכתיב מלא כל הארץ כבודו כתיב וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וכו' יה"ד שנזכה להתקשר להצדיק שבדור כרצונו ית"ש הנה מובא במשנה מחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא הרי דמצות ביכורים נמשכין עד חנוכה עכ"פ בלי קריאה.

הנה הנועם אלימלך ז"ל מביא בשם המדרש בראשית ברא בשביל מצות ביכורים הנקראים ראשית יעיי"ש בפר' בראשית יש להבין אמאי דוקא בשביל מצות ביכורים דהוא אחד מתרי"ג מצות שבתורה אך י"ל דהנה מובא בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן ל"ז כי עיקר הבריאה בגין דישתמודעין ל"י וכו' יעיי"ש וי"ל כי סוגתו יתברך להטיב לבריותיו שיכירו את טובתו ויודו וישבחו לו כמו שאנו אומרים

שמן חובת כל היצורים וכו' ומובא בספר קדושת לוי בשם הרמב"ן ז"ל והוא טונת היצירה וכו' שידע ויודה לא' שבראו וטונת רוממת הקול בתפלתו וטונת בתי כנסיות וטונת תפלת הרבים זה שיהי' לבני אדם מקום שיתקבצו ויודו לא' שבראם והציאם ויאמרו לפניך בריותך אנחנו עכ"ל יעיי"ש בקדושה חמישית ולפי"ן י"ל דהכונה בשביל מצות ביכורים הרצון להכיר טובתו להודת לו תמיד כי מצות ביכורים וקריאה הי' להגיד שאינו כפוי טובה כפרש"י ז"ל הגדת היום וכו' שאיני כפוי טובה ומה שאמר הגדתי היום לה' אלקיך ולא אמר אלקינו י"ל שמרגיש בנפשו שאינו עוד מכיר טובה בשלימות הגם שאינו כפוי טובה אך עוד אינו מכיר טובה בשלימות הראי' שלא אמר כי באתי אל הארץ הטובה וכו' רק אומר כי באתי אל הארץ וכו' אך שבא אל הכהן היינו הצדיק הדור רמו בפרש"י ז"ל הכהן שבימך ולקח הכהן הטנא מידיך שלוקח הטנא שבלב מידיך רמו כי זהו שאינו מכיר טובה לתת הודאה לה' כי חושב כי כחו וידו עשו את החיל ח"ו כי אם אינו יודע ח"ו שהכל מהשי"ת אזי אינו נותן הודאה תמיד וזה מידך שלוקח ממנו זאת המחשבה שידו עושה מאומה ח"ו שעושה תנופה מוליך ומביא ומעלה ומוריד ומפרש הגמרא בסוכה דף לז: למי ששמים וארץ שלו וארבע רוחות שלו להראות שהכל שלו ואזי וענית ואמרת ונותן הודאה ומכיר טובה וקורא פר' ארמי אבד אבי וכו' ושמת בטנא ו'ש'מ'ת' ר"ת ת'כלית מ'עשה ש'מים ו'ארץ בטנא ט'ובו א'הליך ב'ריותיך ג'חנו כדברי הרמב"ן ז"ל יה"ר שנזכה להכיר טובתו יתברך ולתת לו הודאה תמיד בתוך הרחבה הנה בדבר מכתבך לא תחשוב מחשבות יתירות ולחמור בחומרות יתירות שקורין איבער טראכטיך רק תהי' בשמחה כדכתיב חזי בהם כמבואר בדברי רבינו ליקוטי תנינא סימן מ"ד יעיי"ש הנה אנו רואין שכל עיקר החטא של המרגלים שהי' כפויי טובה כדכתיב וימאסו בארץ חמדה וכמובא בספר תנא דבי אלי' פרק י"ד יה"ר שנזכה ברחמיו להכיר טובה תמיד וי"ל כי הבכ"י לדורת הוא ט' באב בעבור הבכיה של חנם שהיה ג"כ בט' באב ורמו ט' א'ב' ט'ב'א' לרמו לתקן זאת להכיר טובתו שהכל טבא ונזכה ברחמיו לשוב לארצנו ארץ חמדה טובה ורחבה בב"א ידידכם הדו"ש הטוב החפץ טובתכם ולשמוע במהרה בשורות טובות.

אפרים

ב"ה יום ג' שנכפל בו כי טוב לסדר ושמחת בכל הטוב וכו' ולביתך וכו' תשא לפ"ק תכלה שנה וקללותי תחל שנה וברכותי ירושלים תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי חביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח נדיב לב, חו"נ וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על עמו בית ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרחצה וכו' ויקבץ גליותינו ברחמים גדולים ויביא לנו משיח צדקנו

בב"א הנה ממכתבך הבנתי מה שעובר עליך וכו' והנני מבקש ממך ומזוג' תחי' להטות שכמכם לסבול כי בעזתי' בחדאי העגמת נפש שלכם והבזיון מציל אתכם מכל רע ויעזור השי"ת וישלח לכם רפואה שלימה במהרה מן השמים לכל האברים וגידים שלכם רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שאר חולי ישראל ויתן לכם שנה טובה ומתוקה כתיבה וחתימה טובה וימלא ה' משאלות לבכם לטובה בתוך שאר כלליות ישראל ואודת שכתבת מחולי וכו' ר"ל הנה איתא בספר המדות ההתקשרות לצדיק הוא רפואה גדולה ובעזתי' בחדאי תהי' בר"ה הבע"ל בתוך הקיבוץ הקדוש של חסידי ברסלב והוא ממש התקשרות לצדיק ויעזור השי"ת לך בזכות הצדיק האמת רבינו הקדוש וישלח לך מעתה ולביתך רפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שאר חולי ישראל י"ל מה שחביבה כ"כ מצות ביכורים עד שכל בעלי האומנת הי' עומדים בשביל מביאי ביכורים כידוע ומובא בספר נועם אלימלך וצ"ל בשם המדרש בראשית בשביל מצות ביכורים ברא א' וכו' יעיי"ש ואמאי דוקא בשביל מצות ביכורים.

אך י"ל עפ"י שמובא בדברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן ל"ו כי עיקר הבריאה היא בשביל דישתמודעין לי' כמ"ש לכבודי בראתיו וכו' ומובא בדברי רבינו בליקוטי תנינא סימן ב' וימי הודאה זה בחי' שעשועי עה"ב כי זה עיקר שעשועי עה"ב להודת ולהלל לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך וכו' יעיי"ש נמצא שזאת מה שמהללין ומודין לשמו הגדול יתברך זאת היא בחי' דישתמודעין לי' כנ"ל וזאת היתה כוננתו יתברך בבריאת עולם וכמובא ברמב"ן ז"ל סוף פרשת בא יעיי"ש ואנו אומרין שכן חובת כל היצורים להודת ולהלל וכו' ומצות ביכורים הוא ג"כ ענין הודאה כפרש"י ז"ל הגדתי היום שאינך כפוי טובה ומודה ומשבח להשי"ת כי בא אל הארץ הטובה וכו' וכתוב ושמחת בכל הטוב וכו' ובשביל זה חביבה המצוה הזאת מאד עד שבשביל זה היינו בחי' הודאה לו יתברך ברא כל הבריאה וע"י ההודאה אנו זוכין להרגיש בחי' שעשועי עה"ב היינו להכיר אותו יתברך שעיי"ז סמוכים וקרובים אליו יתברך כמובא בדברי רבינו ז"ל שם יה"ר שנוכה להכיר טובתו יתברך ולהודת ולהלל לו יתברך על העבר ולהתפלל ולצעוק על להבא ונוכה לכל הישועת שבעולם בגשמיות ורחניות ולגאולה שלימה ברחמים גדולים וחסדים טובים בב"א דברי ידיך הדו"ש הטוב וחפץ טובתו בגוף ונפש וממון הנני דו"ש בנו היקר שמחה בונם שיחי' בטח בעזתי' יבא ג"כ על ר"ה הבע"ל להיות בתוך הקיבוץ ויקבל מזה אהבת תורה ויראת שמים וכתובה וחתימה טובה ויה"ר שנוכה לומר בל"ג בכל יום התורה והתפלה של אלול התורה בליקוטי קמא סימן קמ"א והתפלה בסימן פ"ה.

אפרים

ביה יום לסדר ושמחת בכל הטוב וכו' תשיד לפיק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזקה"ש אל כבוד ידידי יקרי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רח מהולל במעלות ומדות ישר ונאמן ירא וחרד על דבר ה' וכו' מויה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החזקה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

הנה כתיב בפרשת ביכורים ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו וכו' ופירש"י ז"ל אשר יהיה בימים ההם אין לך אלא כהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו וכו' שאינך כפוי טובה יעיי"ש והרמב"ן ז"ל אומר על דברי רש"י ז"ל הנ"ל ולא הבינותי זה כי בענין הזקן ראוי לומר אל השופט אשר יהיה בימים ההם אעפ"י שאינו גדול וחכם כשופטים הראשונים וכו' יפתח בדורו כשמואל בדורו אבל בהקרבת הביכורים למי יביאם אלא לכהן אשר יהיה בימים ההם וכו' יעיי"ש ועוד יש לדקדק אמאי בפרשת שופטים פירש"י ז"ל אין לך אלא שופט שבימך ולא מסיים כמו שהוא ובפרשת ביכורים מסיים רש"י ז"ל גם התיבות כמו שהוא אך י"ל שיש בדברי רש"י ז"ל לפרש בדרך רמז כי לבא למדת שאינו כפוי טובה צריכין לשמירת הברית כי י"ל כי פגם הברית וכפוי טובה הם בחי' אחת וע"י פגם הברית ח"ו באין לידי כפוי טובה ח"ו כי ידוע כי כל הכח והמוח שבאדם הוא תלוי בשמירת הברית ואם ח"ו אדם פוגם בזה אזי הוא נותן הטוב שבו היינו כחו ומחו לחיצונים ח"ו הוא ממש כפוי טובה ועיי"ז בא למדת כפוי טובה גם בפשיטות.

והנה מצות ביכורים הוא בחי' שאינו כפוי טובה ובקריאת הפרשה הוא מכיר טובה וצריכין לזה תיקון הברית ובודאי זוכין לזה ע"י הצדיק הדור שהוא צדיק יסוד עולם שמשפיע מדת יסוד בעולם כדברי רבינו ז"ל על רשב"י שבימיו היה תיקון הכללי שהוא היה קשת הברית יעיי"ש בליקוטי קמא סימן כ"ט ס"ק ו' ולזה דברי רש"י ז"ל מרמזין אלא כהן שבימך שהוא כמו מיעוט כמו שהוא ג"כ מיעוט וידוע כי אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות היינו שיבא דייקא להכהן העובד ה' הגדול במעלה ביותר כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל' ס"ק ב' לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד מאד כנ"ל יעיי"ש הנה לר' ב"י ה'גיד'ר'ל' מ'א'ד'י' מ'א'ד'י' בגימטריא כ'מ'ו' ש'ה'ו'א' עם השני תיבות וע"י הצדיק הגדול הלז יכולין לבא לתיקון הברית ולמדת שאינו כפוי טובה ולזה כתיב ואמרת אליו שאינך כפוי טובה כנ"ל ובזה יש להבין המדרש המובא בספר נועם אלימלך ז"ל בראשית בשביל מצות ביכורים שנקראין ראשית יעיי"ש ויש להבין מדוע נברא העולם בשביל מצות ביכורים דייקא אך י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ז כי עיקר הבריאה היא בגין דישתמודעין ליה וכו' ובליקוטי תנינא סימן ב' להדת ולהלל

לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך וכו' שזה כל שעשועי עה"ב יעיי"ש. והנה מצות ביכורים הוא בחי' זאת להכיר טובתו ולהודת ולהלל לו יתברך והוא עיקר הבריאה כנ"ל גם יש להבין אמאי אדם הראשון אחר אכילת עץ הדעת אמר האשה אשר נתת עמדי ופירש"י ז"ל כאן כפר בטובה יעיי"ש וי"ל כי מובא ברמב"ן ז"ל בשם המפורשים כי אכילת עץ הדעת היה מוליד תאוות המשגל יעיי"ש והנה ע"י התאוה הזאת יכולין לבא לידי עבירה של פגם הברית ח"ו כפירש"י ז"ל תהלים על פסוק הן בעוון חוללתי יעיי"ש ובשביל זה בא לידי כפוי טובה יה"ר שנוכה ברחמי לשמירת הברית ולתיקון הברית להכיר טובה הכל בשלימות ובזכות רבינו ז"ל.

הנה בהפטרה של תבא כתיב קומי אורי כי בא אורך וכו' וי"ל עפ"י מה שאמרו חכמ"ל על פסוק זרח השמש ובא השמש עד שלא שקעה שמשו של משה זרחה שמשו של יהושע וכמדומה לי שראיתי בדברי מוהרנ"ת ז"ל שכמעט היה נשקע ח"ו האור הגדול של הבעש"ט ז"ל עד שבא רבינו ז"ל והאיר לנו באורו הגדול עד ביאת משיח צדקנו כידוע שאמר האש שלי תוקד עד ביאת המשיח ובוה י"ל לפרש הכתוב קומי אורי כי בא אורך כי קו'מ"י בגימטריא יו'ס"ף הוא בחי' הצי"ע אורי היינו אור הצדיק כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ג דכתיב אור זרוע לצדיק יעיי"ש והנה הצדיק דבוק בהשי"ת ואור הצדיק הוא בחי' אורו יתברך ומש"ה כתיב אורי כי בא אורך הרצון כי בא היינו לשקוע האור של הצדיק כדכתיב כי בא השמש והיה ח"ו נשקע האור של הצדיק שהוא אור של ישראל לזה מקים השי"ת ברחמי הגדולים האור הגדול של הצדיק יסוד עולם בחי' קומי בגימטריא יוסף ומאיר לישראל תמיד*).

י"ל מה שאנו אומרים שומר ישראל שמור שארית ישראל האומרים שמע ישראל שומר גוי אחד שומר גוי קדוש וכו' י"ל דשלוש שמירות הללו קאי על צדיקים בינונים רשעים האומרים שמע ישראל קאי על צדיקים שפועלין באמירתן שמע ישראל להשמיע גם להרחוקים מעבודת השי"ת שישמעו יחד השם ואהבתו ית"ש המיוחדים שמך וכו' קאי על בינונים שאינם במדרגה זאת רק מיוחדים שמו יתברך כראוי שומר גוי קדוש קאי על רשעים כי ישראל קדושים הם י"ל שכולם נקראו קדושים וכתיב גוי קדוש אף שנראה במדרגת גוי ח"ו הוא רק לפנים אבל ה' יראה ללבב כי הם מוכנים לקדושת השם יתברך כמובא בליקוטי קמא סימן פ' כי מסירת נפש על ק"ה בודאי מרוצה כ"א מישראל אפילו הקל שבקלים וכמו שכבר

(* א"ה ע"פ דבריו הקדושים אפשר למצוא רמו בסיפורי מעשיות בהמעשה של הבן מלך והבן השפחה שנתחלפו שכתוב שם בסופו באשר שהיה מלך והגיה צוואה שמי שיחזיר השם הראשון של המדינה דהיינו המדינה הטפשית והמלך החכם זה יהי מלך לכאורה קשה מה יהי כשימות גם זה המלך הי' צריך לצוות ששוב יחזור השם המדינה החכמה אך ע"פ דג"ל נחא כי הצדיק יסוד עולם שמרמוזו בקומי אורי אורו זורת תמיד כי בשם קדושך גשבעת לו שלא יכבה גרו לעולם ועד.

ראינו וכו' יעיי"ש והנה מובא בשם האר"י ז"ל כי בשעת קדושה יסוך לקיים ונקדשתי וכו' לזה אנו אומרים ואל יאבד המשלשים בשלש קדושות כי הם מוכנים לקדושת השם יתברך שהוא בחי' המשלשים בשלש קדושות לקדוש ובודאי אפילו רשע גמור אם יהיה בתוך קהל ועדה בשעת אמירת קדושה יאמר ג"כ התיבות של קדוש וכו' כי הם מוכנים ליותר מזה לקדושת השם בפועל ממש.

הנה מובא בספר יערות דבש ז"ל מדרש ה' אורי וישעי ממי אירא וכו' ה' אורי בר"ה וישעי ביוהכ"פ והמדרש סתום יעיי"ש ועפ"י דעת רבינו ז"ל שהזהיר מאד להיות בין הצדיקים אמתים בר"ה י"ל דכוונת המדרש בפשיטות ה' אורי בר"ה וז"ל ה' אורי ע"י אור הצדיק יכולין להתקרב לאורו יתברך כידוע תה' ה' אורי בר"ה ע"י התקרבות לצדיקים בר"ה וישעי ביוהכ"פ שהוא גמר חתימה טובה ממי אפחד וכח רבינו ז"ל גדול מאד שזוכין בר"ה לכתיבה וחתימה לאלתר לחיים טובים בתוך שאר כלל ישראל יה"ר שנוכה לשנת גאולה וישועה חיש קל מהרה בזכות רבינו ז"ל הנה ביום העבר ראיתי מכתבך אודת ששואלין ממך יתר הדברים מהעזבון המנוח ר"מ ע"ה מה אוכל לומר לך עצה ע"ז הלא לפי הגראה והסברא אתה מוכרח לקיים דבריהם והעיקר השי"ת יעזור לך בכל טוב בגשמיות ורוחניות וימלא כל משאלותיך לטובה בפשיטות דברי ידיך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ומברך אותך ואת ביתך יחי' בכתיבה וחתימה טובה.

אפרים

נצבים

ב"ה יום א' לסדר אתם נצבים תרצ"ד לפ"ק.

י"ל עפ"י דברי תנא דבי אלי' פרק כ"ב ואפילו עומד אדם ומחרף כלפי מעלה ויחזור ויעשה תשובה אתה הקב"ה מוחל לו על כולם וכו' יעיי"ש דהנה מצינו בפרש"י ז"ל בפ' קרח ודתן ואכירם יצאו נצבים בקומה זקופה לחרף ולגדף יעיי"ש וזאת מרמוז הכתוב אפילו הן נצבים אעפ"כ אם עושה תשובה המרמוז בתיבת היום ע"ד היום אם בקולו תשמעו לפני ה' וכו' וזינו שהקב"ה מוחל לו על כולם.

לחיים טובים יכתבו ויחתמו בכסא ליום חגנו החוה"ש אל כבוד ידידי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה הלל נ"י.

ת"ל כי חורגי יוסף משה נ"י עם זוג' תחי' נסעו בליל מוצש"ק תבא העבר לארץ הקדושה יתן ה' שיזכו לשבת שמה ביראת ה' ויהי' קודת רוח להשי"ת מישראל

בכל מקומת מושבותם ובפרט מארץ ישראל ארץ אשר ה' וכו' דורש אותה תמיד עיני ה' וכו' הנה איתא במסכת כתובת דף קי הכל מעלין לא"י ואין הכל מוציאין י"ל בדרך רמז אף אלו החלושים שאין להם כח להתגבר על יצרם והם מסורין ביד יצרם ר"ל עכ"ז הם נימולים ומחזיקים בכרית מילה למול את בניהם כנראה בחוש הרמז לזה הכל מעלין לארץ ישראל ר"ת מי"ל"ה' ו"אין ה'כל מ'וציאין ר"ת ו"ה'ם' לרמז אף אלו שהם בכלל והם לא ידעו דרכי עכ"ז אין להוציאם מארץ ישראל כי כל אלו בשם ישראל יכנו ונקראת ארץ ישראל ובפרט שיש להם גיגועין גדולים והשתוקקות רב לארץ ישראל לזאת אין ארץ ישראל מקיא אותם יען שהם חובבין את הארץ וכמעט מוסרין נפשם עבור הארץ ומצינו כמים הפנים לפנים כן וכו' הנה י"ל בדרך צחות על הר ציון ששמים שועלים הולכו בו ואתה ה' לעולם תשב וכו' לרמז כי שועל הוא חלוש שבחיות ופקח שבחיות כידוע תעלא בעידנא סגיד ליי הרי שהוא חלוש שבחיות ומצינו שהוא פקח שבחיות הוא רמז להחלושי כח להתגבר על יצרם והם פקחים בעבודת חיצוניות במשא ומתן ומלאכה כגון וכו' והם הולכים בארצנו ולהם ניתן המישרה וכתוב תיכף סמוך ואתה ה' לעולם תשב כסאך וכו' שירחם השי"ת ויגאלנו גאולת עולם.

ועתה אודיעך כי ת"ל הייתי בלובלין בר"ה ונסעתי משם לביתי מוצאי צום גדלי' וב"ה היה שם בהקיבוץ שמחה ויראה ואהבה כדאיתא בתנא ד"א פרק ג' עוד אמר דוד המלך ע"ה אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי ואהבתי עלתה על כולם וי"ל דלשון ג'שי"א' נוטריקין נ'ותן ש'מחה י'ראה א'הבה דאיש כזה שיוכל ליתן שמחה יראה אהבה הוא יכול להיות נשיא ומנהיג הנה נראה עין בעין כי רבינו הקדוש נותן כל הג"ל להתלויים בו וזיינו להמקורבים אליו אשרינו וכו' יה"ר שנוכה להתקשר אליו באמת ובתמים.

ב"ה יום ג' נצבים וילך ה'תרצ"א לפ"ק.

לחיים טובים יכתבנו ויחתמנו בכסא ליום חגנו.

כבוד ידידי יקירי ואוהבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מר"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך המופלג החסיד הנגיד יקר רוח איש חמודות מר"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט הנה ידוע הרמז של אלול מהכתוב אני ל'דודי ו'דודי ל'י וי"ל הרמז להרבות בתפלות ותחנונים כי אני הוא בחינת תפלה כדכתיב ואני תפלה ודודי לי השי"ת ישפיע לנו כל הטובות שפע גשמיות המרומז בתיבת לי כדכתיב לי הכסף ולי הזהב ושפע רחמינות המרומז בתיבת לי דכתיב ויקחו לי תרומה ופירש"י ז"ל לי לשמי נא לקיים מאמר חז"ל כל שנה שרשה בתחילתה ופירש"י ז"ל לשפוך תחנונים להשי"ת כדכתיב בתחנונים ידבר רש מתעשרת בסופה יעזור

השי"ת לכם ולכל ישראל שיהי' השנה החדשה אחרית ותקוה כדכתיב מראשית השנה ראשית חסר א' הוא לשון רש ותזכו עד אחרית שנה שנה של אחרית ותקוה ועתה הנני מברך אתכם יתן ה' לכם ולכל ישראל שנה טובה ומתוקה ותזכו לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ידידכם החפץ טובתכם ולראות בשמחתכם תמיד.
אפרים

הנה הי' בדעתי לכתוב דברי תורה אך הזמן קצר יה"ר שיהי' נחשב כמעשה.
הנ"ל

ב"ה יום ד' לסדר למען תחי' אתה חרעך וכו' ת"ש לפ"ק ירושלים ת"ו.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד הנגיד ירא ה' חר"ג וכו' מר"ה הלל מיכאליץ נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' והוא יוליכנו מהרה קומיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימנו א"ס.

ועתה אתה ברוך ה' הנני מחזיק טובה לך על הבשורה טובה שזכית לבשר לנו ממך ומביתך כי באמת כל איש ישראל בתל אביב הנשאר בחיים הוא אוד מוצל מאש כי לולי ה' שהי' לנו בהשגחתו הפרטיות הי' ביד השונאי ישראל ימ"ש עוד לירת החיצים הנוראים בשאר מקומות ח"ו ברוך ה' שלא נתנו טרף לשיניהם והרבה נוצלו בדרך נסים נוראים מאד עין בעין נראה השגחתו הפרטיות יה"ר שיגלה השי"ת נסים ומופתים בעולם בתוך הרחבה ולא יהי' עוד פרץ וצוחה וכו' ויתרבה האמונה בעולם ויקוים הכתוב למען דעת כל עמי הארץ וכו' ויבא משיח צדקנו במהרה במהרה ותחזינה עינינו בשובו יתברך לציון ברחמים וכאשר אנו אומרים אוד חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו ויכלו החצים ואל יאבד שום ישראל.

ת"ל שזכינו לקרות התוכחה בשבת העברה לקיים תכלה שנה וקללותי' תחל שנה וברכותי' רמו לדבר יש צ"ח קללות במשנה תורה כמנין חץ לרמו חצי כלים והם אינם כלים ואל יאבד שום ישראל כי כל נפש מישראל הוא עולם מלא וכתוב אתם נצבים היום כלכם וכו' ראשיכם וכו' מחטב עצידך וכו' אף שאנו אומרים ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל י"ל שאף האנוסים ביד יצרם הידועים הם ג"כ בכלל כי גם הם מוכנים למסירת נפש על קידוש השם הלא אנו רואין שמוכנים למסירת נפש על שמירת נפש מישראל שהוא חלק ה' עמו וכ"ש שהם מוכנים לקידוש השם ממש אפילו הקל שבקלים כמבואר בהדיא בדברי רבינו

ז"ל בליקוטי קמא סימן פ' וקידוש השם הוא בחי' שמע ישראל שהוא בחי' מסירת נפש כידוע ועוד יש לומר שהכוונה בתיבת שמע להכניס הדברים בלב שאינם אומרים מחמת שהם אנוסים ביד יצרם ולהם אנו אומרים שמע ישראל ה' א' ה' אחד ואף מרחוק יכולין לקבל התעוררת מזה שאומר בסונה שמע כגונא שמוא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן י"ד וזה הלשון הקדוש ואי אפשר לבא להתעוררת התשובה הן לרשעי ישראל הן לגרים אלא ע"י התורה שמאירין להם אל מקום שהם שם כמ"ש יפוצו מעינותיך חוצה חוצה דייקא וכו' יעיי"ש נמצא לפי"ז שיש לומר ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל שגם האנוסים בכלל ויהי רצון שישמעו הדברים ויתעוררו לתשובה כדכתיב יתמו חטאים וכדברי ברוריא חטאים כתיב כפרש"י ז"ל וממילא ורשעים עוד אינם וי"ל רמו מ'חטב ע'ציך ע"ד ש'ואב מ'ימך ר"ת ע"ם ש'מ'ע' הרצון שנכללו גם רשעי ישראל אשר נוכל לכוללם עם שמע שישמעו הדברים ושימו על לבם התעוררת התשובה ג"כ בכלל אתם נצבים וכו' כנ"ל הנה ידוע דברי רבינו ז"ל בהתורה אומרה לא' בעודי רפ"ב דע כי צריך לדון את כל האדם לכף זכות ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע ועי"ז שמוצא בו מעט טוב ודן אותו לכף זכות עי"ז מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה וכו' יעיי"ש וי"ל רמו לזה מה שנקד עזרא י"א נקודת על ל'ניו' ו'ל'ב'ני'ניו' ע"ד לרמו כנ"ל אף שקיבלו ערבות על הנגלות וכל מי שבידו למחות מחויב למחות כפי סזו כי כל ישראל ערבין זה לזה עכ"ז צריכין ג"כ למצוא גם נקודת טובות בכל איש ישראל ועי"ז מרמזין הנקודות והנה באחד עשר סממני הקטורת יש תלבנה לרמו שגם פושעי ישראל יהי' באגודה כמאמר חכז"ל כל תפלה שאין בה מפותעי ישראל וכו' גם כאן יש י"א נקודת שגם במי שהוא בחי' חלבנה צריכין ג"כ לחפש ולמצא בו איזה נקודה טובה ועי"ז יוכל להשיבו בתשובה ומסיים הכתוב לעשות את כל דברי התורה הזאת הרצון שגם הרשע גמור בזה שמחפשין ומוצאין בו איזה נקודה טובה שבוה המעט אינו רשע עי"ז מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה שיזכה לעשות את וכו' כנ"ל יה"ר שנזכה לכל הנ"ל להמשיך אריכות ימים לתוך המלכות כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ו היינו לקרב ולהוכיח את מי שצריכין להוכיח ולדון כל אדם לכף זכות ג"כ.

ועיין בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן פ"ב לפרש כולו סג יחדיו אפילו כשאני רואה אחד מישראל שסג מכל וכל מהקב"ה אעפ"כ צריך אני שנהי' יחדיו צריך ליחוד ולקשר עמו כמו שעשה משה וכו' יעיי"ש ובודאי צריכין להוכיחו ולהתפלל עליו שיזכה לתשובה כדכתיב יתמו חטאים וכו' כנ"ל ולא לרחקו מכל וכל רק לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב וכו' ועי"ז יוכל להשיבו בתשובה כנ"ל וי"ל רמו לזה מה שאמר מרע"ה התוכחה בספר אלה הדברים שנקרא בתנא דבי אלי' ספר תוכחה בשנת הארבעים ובעשתי עשר חדש דייקא הארבעים מרמו לפינה

כמאמר בן ארבעים לבינה וכתוב ולבבו יבין ושב ועשתי עשר מרמו על האחד עשר סממני הקטורת שיש תוכם גם חלבנה לרמו על פושעי ישראל שיהי ג"כ באגודה ולא לרחקו מכל וכל ועיי"ז יוכל לבא לתשובה כנ"ל יהי"ר שנזכה לכל הנ"ל ויהי"ר שנזכה לילך ולנסוע לצדיקים האמתיים על ר"ה ושם יהי נכללים כל נפשותינו יחד בכלליות גדול ובאהבה רבה וכו' כמבואר בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"א ובליקוטי תפלות שם ועתה הנה ידידנו וותיק וחסיד ר' נתן נ"י ברסקי חוטר מגזע קודש קדשים הבעש"ט זצ"ל ורבינו זצ"ל הנה טפלו תלוי' בי' כן ירבו וימים הנוראים מתקרבים וההצטרפות רבה נא תסייע לו כאשר יתן ה' בלבך כי גדלה הצדקה ובפרט לכבוד בני הצדיקים אשר זכות אבותם גדול מאד ועתה הנני דו"ש הטוב ושלום בנך היקר כמר שמחה בונם שיחי' והנני מברך אותך ואת ביתך בכתיבה וחתימה טובה ידיך תחפץ טובתך בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון.

אפרים

ר"ה

ב"ה יום ג' לסדר נצבים שנת עזר"ת לפ"ק.

לחיים טובים יכתבנו ויחתמנו בכסא ליום חגנו.

החזו"ש לכבוד מחו' הרבני הנגיד החסיד יקר רוח איש תבונה שלשלת היוחסין מו"ה מגנחם מנדל נ"י יאסטמאן.

הן מאז הונהג רז, טרם בא ימי הנוראים לקראתינו, הנה הנם אהבת כלולתינו, אשר מקדם ספון בחדרי לבנו, עתה לא אחשה אמרה נפשנו, עד אשר נראה בעליל עזוז אהבתינו, לברך כל איש את רעהו בלב מלא אהבת, וכאשר יעלה לפניו ית"ש אגודתינו לטובה, אז יקבל ברצון תפלתינו, וימלא לטובה כל משאלותינו, לזאת אמרתי גם אני אעשה ככה לברך את כ"מ נ"י בברכה אשר לשנה החדשה ימלא ה' לו כל בקשה ויכתב ויחתם בספר חוקה, לשנה טובה ומתיקה אורך ימים ושנות חיים, עד בנין ציון וירושלים, בב"א.

ועתה באתי לשמחו בד"ת אף אמנם לא נראה בהם כ"כ פלפול וחידוד אולם הדברים נכונים למבין גם איכא מ"ד בר"ה דף כ"ו ע"ב דבר"ה כמה דפשיט איניש טפי מעלה לזאת יקבל נא כ"מ נ"י, את המנחה לרצון ויאמר כי לזה קייתי נפש כי אחד המרבה וכו'.

זה החלי בעזר צורי וגואלי.

ר"ה דף ל"ד ע"א — אתקין ר' אבהו בקסרי תשר"ת וכו' מתקיף לה ר' עזירא דילמא ילולי הוה וקמפסקי שלשה שברים בין תקיעה לתרועה הדר עביד תר"ת מתקיף לה רבינא דילמא גנוחי הוה וקמפסקי תרועה בין שברים לתקועה דהדר עביד תש"ת וכו' יעי"ש היטב ובהרי"ף ז"ל גורס קושית ר"ע דילמא גנוחי הוה מקודם ואח"כ קושית רבינא דילמא ילולי וכן נראה מפירש"י ז"ל שגירסתו כן הוא יעי"ש וראיתי קושיא בשם הגאון הקדוש רבשכבה"ג הרבי מסוכאטשאוו ז"ל איך לא עלה בדעת ר"ע גם קושית רבינא דילמא ילולי וי"ל דהנה מעבר לדף בתוס' ד"ה לדידי בסוף דבריהם וז"ל ולרבנן דחשבי תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה אין לשהות בין זל"ז כדי תקיעה אחת או תרועה אחת וסונתם פשוט משום דהוי כשהה כדי לגמור את כולה דחזור לראש כיון דלרבנן תקיעה בפ"ע יעי"ש ולפי"ז י"ל דלגירסא דידן ל"ה קשה לר"ע קושית רבינא דילמא גנוחי הוה דידוע דשברים ארוכים מיבבות כמבואר ברש"י ז"ל ותוס' א"כ אם האמת דילולי הוה תרועה א"כ השברים מפסקי דהוי שפיר שהה כדי לגמור את כולה כמובן אבל אם האמת דשברים הם תרועה אין הילולי מפסקי דשברים ארוכים והילולי קצרים אלא הוה שהה כדי לגמור את כולה ומתריך הש"ס דהדר עבד תר"ת וניחא הכל כנ"ל אבל רבינא עדיין יקשה לו דילמא גנוחי הוה כדברי ר"ת ז"ל מובא בר"ן ז"ל כיון דכניף ר"א לכל המנהגים הוה ראוי לחוש גם לדעת ר"י דס"ל אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום רק כדי גשימה כמבואר ברש"י ז"ל בסוכה דף נ"ג ע"ב א"כ מפסקי התרועה בין השברים לתקיעה כמובן או כדברי הרמב"ן ז"ל משום דהפסק בקול פסול יעי"ש בר"ן ז"ל היטב.

ולגירסת הרי"ף ז"ל הנ"ל י"ל דהנה קשה להג"א ז"ל דמותר לעשות כל שבר ארוך קצת משום דבסדר תש"ת הוה התקיעה ארוך יותר ואין נחשב השבר לתקיעה וגם ס"ל להג"א ז"ל הנ"ל דשברים ותרועה איצ לעשותן בנשימה אחת יעי"ש א"כ יש עצה לעשות שבר הג' ארוך קצת כג' יבבות א"כ אף אם האמת דילולי הוה אין השברים מפסקי בין התקיעה לתרועה דהשבר הג' נחשב לפשוטה שלפניה ולפי"ז י"ל דמש"ה לא הוה קשה לר"ע קושית רבינא דילמא ילולי הוה דע"ז יש עצה בתקנת ר"א כנ"ל רק קושיתו היא דילמא גנוחי הוה ואין לך תקיעה שלאחריה דהא תקיעת ר"א היה רק לעשות ג' שברים ואח"כ מקשה רבינא דילמא ילולי הוה די"ל אף דסבירי לי' להג"א ז"ל הנ"ל דשברים ותרועה מותרים להיות בב' גשימות הוא רק לרבנן דס"ל דתקיעה בפ"ע ומותר להפסיק בין התקיעה להתרועה פחות מכדי לגמור את כולה י"ל דשברים ותרועה דנחשבים לתרועה אחת צריכין שלא יהי' ביניהם הפסק כ"כ רק כדי גשימה ביניהם כמו תקיעה ותרועה לדעת ר"י כמבואר בדברי הג"א ז"ל יעי"ש אבל לר"י דס"ל דגם אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום רק כדי גשימה ביניהם אף דכתובים בתורה תקיעה ותרועה שתי לשונות ראוי להיות שברים תרועה דהם לספק תרועה אחת בנשימה

אחת כן נראה מסברא ושפיר מקשה רבינא כדברי ר"ת ז"ל כיון דכניף ר"א לכל המנהגים ראוי לחוש גם לדעת ר"י וא"כ השברים תרועה צריכין להיות בנשימה אחת וא"כ א"א לומר לעשות שבר הג' לשם תקיעה כמובן וא"כ מפסקי השברים בין תקיעה לתרועה וזאת מוכרחין אנו לומר דמיד דתירץ ר"ע דהדר עביד תש"ת מידי ידע הש"ס דתקיעות ר"א תשר"ת גם מספק דילמא

(חסד הסיים)

ב"ה אור ליום ה' לסדר נח תר"ץ לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידיי ואהוביי היקרים ה"ה הרבני החסיד הגגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ובנו האברך החסיד המופלג בתורה ויראה יקר רוח איש חמודות מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ראשית אברך אתכם שכל התפלות הבקשות עלו לרצון לפני אדון כל ועשו פרי למעלה ושורש למטה להיות לכם שנה טובה ומתוקה יש לפרש ע"פ פשוטו מה שאמרין שנה טובה ומתוקה כי ידוע כי דבר מתוק הוא בתחילה מתוק לחיך ולפעמים אח"כ מזיק לו ח"ו מרוב מתיקות ולפעמים דבר מר אף שבתחילה הוא מר ולבסוף הוא מתוק כמובא ממר יצא מתוק ואנו מבקשין שתהי' באמת טובה כי עיקר הוא סוף דבר וכדמצינו אצל צדיקים אשר תחילתן יסורין וסופן שלווה וגם מבקשין שגם יהיה המתוק הרצון שגם בתחילה יהיה מתוק כי ענין מתיקות בפשוטו שייך רק בתחילה בעת הרגש המתיקות אבל בדבר מר אף שלבסוף הוא מתוק הך מתוק הוא שם המושאל והכוונה היא שהוא טוב כי איך שייך לומר שמרגיש בו מתיקות כמובן ואנו רוצין להרגיש המתיקות ויהיה באמת ג"כ טוב אף לבסוף כנ"ל יש לפרש מה שקבעו חז"ל בברכת אבות ובברכת מחיה המתים ובברכת הודאה ובברכת שים שלום להזכיר בכל אחד ואחד להתפלל על החיים כי הנה מצינו בגמרא ד' חשובין כמתים סומא ומצורע ועני ומי שאין לו בנים ח"ו יעיי"ש וי"ל דאנו מתפללין על חיים לאפוקי כל הנך דלא הנה בברכת אבות שהוא כנגד אברהם אבינו כידוע שאמר מה תתן לי ואנכי תולך וכו' ובקושי גדול מאד בנס גדול ונורא מאד נפקד בבן אנו מתפללין בברכה שלו לחיים בבני להיות לכל איש ישראל בנים זש"ק ובברכת אתה גבור שהוא כנגד יצחק כידוע שהי' סומא כדכתיב ותכהינה עיניו וכו' אנו מבקשין לחיים שלא נהיה סומין ח"ו ובברכת הודאה אף דכתיב עני ואביון יהללו שמך אעפ"כ אנו מבקשין להנצל מעניות ונזכה לחיים של עושר וכבוד עכ"ז נודה לך כדכתיב וכל החיים יחדוך סלה ובברכת שים שלום אנו מבקשין להנצל מצורעת כי צרעת בא על לשון הרע וגרם מחלוקת כידוע וע"ז אנו מבקשין להנצל מצורעת ולהיות שלום על ישראל.

ביה אור ליום עשיק י"ד תשרי ה'תרצ"ג לפ"ק.

החזו"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המפולג בתורה ויראה יקר ערך הנגיד מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ראשית באתי לברכך שכל תפלתכם נתקבלו לרצון וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ועתה באתי לספר לך מקצת שבחי אנ"ש חסידי ברסלב שיחיו מה שראיתי בעת הקיבוץ בר"ה העבר אם אגידה ואדרבה עצמו מספר התמימות והאמונה והבטחון אשר נשרש בלבם ממש כאשר מבואר בשיחת הר"ן ז"ל שאמר כי הפחות שבאנשיי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול וכו' כי דרך אמונה ובטחון אנו רואין אף בהפחות אשר נראה לעינים ובאמת הוא מדרגה גדולה כמובן ועתה מה אומר לך בעבודת התפלה אשר גם הנראה לפחות הוא מתפלל בכח גדול וביראה ואהבה ושמחה עד שמרקד מחמת שמחה מה אומר לך כי לפי דעתי יש לומר עליהן כי הם לגיון של מלך מ'ה'הק'ב'ה' ועתה תוכל להבין דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ק"מוביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו כי הצדיק בעצמו א"א להשיגו כי אין בו שום תפיסה כי הוא למעלה משכל רק ע"י אנשיו המקורבין אליו יוכל להבין מעלת הצדיק וכו' ע"כ מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק ע"י אנשיו יעיי"ש. ועתה אל תעצב על שלא היית במנינינו בר"ה כי היית אנוס בזה ובאונס מבואר במסכת סוטה דף לח: דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים ויה"ר שתזכה להתקשר להצדיק האמת כרצונו ית"ש ותזכה לעבו"ה ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

בס"ד חידושי תורה י"ל להוגה דעות בדין כי השי"ת הוא מלך חפץ בחיים ומתנהג בחסידות ואם יש לאדם רוב עונות ח"ו יוכל להיות דאם יש עון אשר יש דעה בין הפוסקים שאינו עון למשל אכל טריפה ויש דעות אשר הוא כשר אף דלא קי"ל כן בש"ע אבל יש פוסקין המתירין או עבירה אחרת אשר יש דעות להתיר אף שלא אליבא דהלכתא לדידן עכ"ו השי"ת ברוב חסדו הוגה את הדעות המזכין אותו ויצא לצדק דינו לצופה נסתרות ביום דין לקונה עבדיו בדין יש לפרש כי הקב"ה צופה נסתרות אשר יש בישראל אף בהפחות שבישראל כידוע בדברי רבינו סימן י"ז יעיי"ש כי אפילו פושעי ישראל כ"ז ששם ישראל נקרא עליו וכו' יש בו התפארות פרטי יעיי"ש א"כ הם נצרכים על כבוד מלכותו כי יש גם בהם התפארות להשי"ת כנ"ל א"כ אף לו שהם חייבים בעונותם הרבים עכ"ז כיון שהם נצרכים על כבוד מלכותו קונה אותם השי"ת כמו שאומרין העולם כי אם צריכין להגנב חותכין אותו אף מהתלי' וזאת יוכל להיות הכוונה לקונה עבדיו כי כביכול קונה אותם כיון שהם עבדיו ונצרכים לו כנ"ל הנה איתא במדרש כי במוצאי יוה"כ"פ יוצאת בת קול לך אכול בשמחה לחמך ושתה וכו' כי כבר רצה הא' את מעשיך יש לדקדק על לשון כבר אך י"ל כי לכאורה יש לחוש על אכילת מצאיי יוה"כ"פ

פן יפול ח"ו לתאוות אכילה ביותר כיון שהוא אחר התענית והוא רעב וצמא ובפרט לפי הידוע כי הגדול מחברו יצרו גדול הימנו אך י"ל דע"י אכילת ערב יוהכ"פ שהוא אכילת מצוה דמעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשעי ועשירי הורגל באכילה דקדושה ושפיר יוכל לאכול גם במוצאי יוהכ"פ בקדושה וזאת נוכל לפרש לך אכול בשמחה לחמך וכו' כי כבר רצה הא' את מעשיך הרצון כבר היינו אכילת ערב יוהכ"פ שעולה לרצון לפניו עי"ז תוכל לאכול גם עתה בשמחה ולא תחוש פן יפול ח"ו ע"י אכילה הזאת.

ועוד י"ל עפ"י מה שראיתי כתוב וכמדומה לי בספרי קודש של הרבי מלובלין וצ"ל לפרש בדרך רמז על מאמר הגמ' יומא וכבר אמר אנה השם ונשמע קולו וכו' הרצון דאם כבר עבד עבודת השי"ת הגיע לתכלית עבודה ואזי אין חשש שיבוא להתפארות ויכול לשמוע קולו אבל בהתחלת עבודה יותר נכון להיות הצנע לכת ביותר שלא לבא להתפארות מבני אדם השומעין קולו ח"ו אבל אם מכבר הוא עובד השי"ת בחדאי הגיע למדרגה גדולה באמת ואז ונשמע קולו ולא יבא לפניו והתפארות בעוה"י ולפי"ז י"ל גם כאן אימת לך אכול בשמחה לחמך ושחה בלב טוב יינך אם כבר רצה הא' את מעשיך והוא חזק ביותר בעבודת השי"ת אז יוכל גם הדברים הגשמיים היינו לחם ויין להכניס אל הקדושה כנ"ל.

הנה בש"ע או"ח סימן ק"ב סעיף א אסור לישב בתוך ד"א של מתפלל וכו' ויש מי שאומר דה"מ מן הצד אבל כנגדו אפילו כמלא עיניו אסור אפילו עוסק בק"ש יעיי"ש. וקשה דמנ"ל הא הא בגמרא איתא ברכות דף ל"א אני האשה הנצבת עמכה בזה אמר ריב"ל מכאן שאסור לישב בתוך ארבע אמות של תפלה יעיי"ש בתוס' ד"ה עמכה ומשום דכתיב עמכה מלא בה"א כלומר שלא היה יושב בתוך ד"א שלה כי אם בחמישית יעיי"ש ברא"ש ז"ל מביא בזה בגימטריא תריסר היינו ד"א לכל רוח וכו' ועיי"ש בד"ח על הרא"ש ז"ל שמפרש כל הדיעות ולולי ד"ק י"ל דדעת האהל מועד ז"ל שמביא המחבר ז"ל בשם יש מי שאומר שסובר דכנגדו אפילו כמלא עיניו ואפילו עוסק בק"ש י"ל דסובר ג"כ הך דרשא דבז'ה' גימטריא תריסר אך ס"ל דזה אתי לג' רוחות היינו לצדדין ולאחריו שעולים מספר של בז'ה' ולפניו איכא דרשא אחרת של נוטריקין של ע'מ'כ'ה' כנגד ה'מתפלל מ'לא ע'יניו ודריש שני הדרשות ע'מ'כ'ה' ב'ז'ה' כנ"ל גם ס"ל דאפילו עוסק בק"ש ג"כ אסור לישב כנגדו דריש ג"כ מתיבת ע'מ'כ'ה' ע'מ' כ'ה' כי בק"ש יש בפסוק ראשון שהוא עיקר ק"ש יחוד שמו יתברך ואיכא דיעה כי מדאורייתא הוא פסוק ראשון לבד ובפסוק ראשון יש כ"ה אותיות וזה רמז הנצבת ע'מ'כ'ה' מ'לא ע'יניו כ'נגד ה'מתפלל ועוד מרמז עמכה עם כ'ה' הרצון שאפילו עוסק בק"ש מחויב לעמוד כנגד המתפלל ובשאר הרוחות דנפקא לן מן בזה הסברא נותנת שאם היושב עוסק ג"כ בתיקוני תפלות מותר לישב דליכא רמז להיפך בשאר הרוחות כמו דאיכא רמז לכנגד המתפלל מתיבת ע'מ'כ'ה' כנ"ל.

יש לדקדק דאמאי דוקא בזה הענין שרצה עלי לענוש את שמואל שהורה הלכה בפניו כמובא בגמרא שם אתיא חנה וקא צוחה קמיה אני האשה הנצבת עמכה בזה ורמזה בלשונה הך דינא דאסור לישב בתוך ד"א של תפלה הא התפלה היתה קודם שנתעברה עם בנה שמואל והיה לה לומר אני האשה אל הנער הזה התפללתי אך י"ל שהיא חשבה שעלי הכהן יאמר שכל הישועה שהיה לה בן היה רק מחמתו שבירך אותה לאחר שחשדה לשכורה שאמר לה וכו' יתן את שלתך אבל לא מחמת תפלתה א"כ בודאי תוכל לסמוך עליו שגם אם יענוש אותו יתן לה ברחמים בן אחר לזה אמרה אני האשה הנצבת עמכה בזה ורמזה לו הך דינא שאסור לישב בד"א של התפלה ובודאי הך דינא בכל אדם המתפלל אף יהיה מי שיהיה עכ"ז אסור אף להגדול במעלה לישב בתוך ד"א ובודאי הטעם משום כבוד השכינה ששורה אצל המתפלל דכתיב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וחנה החזיקה עצמה לאמה כנגד עלי שאמרה לו מקודם אל תתן את אמתך וכו' א"כ יוכל להיות שגם תפלתה עשתה פירות ונתקבלה שזכתה לבן זהא חזינן דגדולה תפלה דאף בד"א של תפלתה הוצרך עלי שהיה גדול הדור ג"כ להיות נצב ועומד כנ"ל כי באמת גדול ויקר תפלתו של כל איש ישראל והשי"ת שומע תפלת כל פה עמו ישראל ברחמים.

י"ל מה דכתיב ויחשבה עלי לשכורה היתכן שיטעה עלי הכהן שהיה גדול הדור בזה אך י"ל דנצמח מזה כי מבואר בגמרא שם דחנה אמרה אם ראה תראה אם ראה מוטב ואם לאו תראה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי וכו' יעיי"ש והנה איתא הסמיכות של פרשת נזיר לפרשת סוטה שכל הרואה סוטה יזיר עצמו מן היין כמובא בפירש"י ז"ל בפרשת נשא הרי שהיין גורם ח"ו לזה אנה לידו שחשבה לשכורה כנ"ל רק חנה הנביאה נתנה אח"כ טעם לדבריה שאמרה לעלי כי מרוב כעסי וכו' ויש בזה נתינת טעם ג"כ על שאמרה דיבורים הנ"ל כי אין אדם נתפס וכו' ובזה י"ל המסורה שמובא בבעל הטורים ג' ויחשבה ויחשבה לו צדקה ויחשבה לזונה ויחשבה עלי לשכורה דהנה מבואר בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן רמ"ב כי צדקה היא סגולה גדולה להנצל מהרהורי ניאוף וכו' בבתי' וצדקה תציל ממות ה' יצילנו יעיי"ש ומרמו הכתוב ויחשבה לו צדקה הרצון ליתן צדקה ועי"ז יזכה להנצל מהרהורים רעים וזינו ויחשבה לזונה כי באמת לא היה הרהור רע כי מאתו יתברך יצאו הדברים כבושים כדכתיב צדקה ממני ודרשו חז"ל ממני יצאו וכו' ונצמח מזה שלשלת היוחסין מלכות בית דוד ויחשבה עלי לשכורה ג"כ היה מחמת הדיבורים שדברה אלך ואסתתר שהיה נראה ח"ו וכו' אבל באמת לא היה ג"כ בדבריה שום פגם רק מחמת צערה הגדול שהיה לה מצרתה כמבואר בפסוק שם פוק חזי מה עלתה בה שזכתה לבן כזה שמואל הנביא הרי שכל השלשה ויחשבה וכו' לגדולה כי ע"י והאמין בה' ויחשבה לו צדקה זכה לכלל ישראל שאמר לו

השי"ת כה יהיה זרעך ובוזה ויחשבה לזונה זכה למלכות בית דוד ובוזה ויחשבה לשכורה זכתה לבן כזה שמואל שקול כמשה ואהרן.

עייך בספר בכור שור בברכות מביא דברי המג"א ז"ל שכתב דלגמי דילן לתירוצא קמא דנתן סימן לאמצעי דאמצעיתא והיינו חצות משמע דחצות עת רצון הוא ולתירוץ השני לא משמע כן יעיי"ש מה שמסיק ולכן העיקר כמ"ש הזהר והאלקי האר"י ז"ל דיש להתפלל בחצות הגם מי אנכי לומר בזה אך בכח רבינו הקדוש שהפליג מאד ג"כ בקימת חצות כידוע יה"ר שנוכה לקיים ג"כ י"ל עפ"י דברי הגמרא ברכות דף ג רב אשי אמר משמרה ופלא גמי משמרות קרי להו ולכאורה קשה היתכן לקרות משמרות לשון רבים אך י"ל דרב אשי ס"ל תירוצא קמא דסימן השני הוא באמצעי דאמצעיתא א"כ הוא עיקר האשמורה השניה כיון דהסימן אז ניתן ושפיר ראוי לקראו בשם משמר כיון דהוא עיקר המשמר ועוד משמר הג' ושפיר נקרא בשם אשמורת א"כ כיון דרב אשי דהוא סתם גמרא ס"ל כן שפיר ראיה לנו ג"כ לתפוס הך תירוצא קמא דהסימן הוא באמצעי דאמצעיתא שהוא זמן חצות ואז הוא עת רצון גם מזה שמצינו שדוד המלך קם בחצות דייקא גם בקרא קומי רוני בלילה לראש אשמורת הוא ג"כ בחצות כמוכן דאם נפרש הקרא לראש כל משמר קשה הא הגמרא נתנה סימנים בסוף המשמרות גם היתכן לומר לראש אשמורה ראשונה דהוא תחילת הלילה קומי יעיי"ש בצל"ח ברכות אבל אם נפרש על חצות א"ש כמו שמפרש רב אשי הקרא קדמו עיני אשמורת דהכוונה בחצות.

ב"ה עשי"ת תרצ"ט לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החווה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט מכתבך קבלתי ובאתי להשיבך ראשית ת"ל כי אתנו החיים והשלוי יתן ה' וירחם על עמו ישראל ויאמר די לצרותיהם ויוציאם מצרה לרחה ומאפילה לאורה וימהר ויחיש לגאלנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס ועתה אודת שכתבת האם טוב עשית בזה שהיית נמנה עם הקיבוץ הקדוש של אנ"ש בעירך הנני מבקש ממך שלא תחשוב ותחקור ביותר אם יצאת כראוי יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן מ"ד גם מחכמות שיש בעכו"ה בעצמו צריך להרחיק מאד וכו' דהיינו מה שחושב חוקר ומדקדק ביותר אם הוא יוצא כראוי במה שעושה וכו' וחי בהם וכו' יעיי"ש כי לדעתי בודאי מאת ה' היתה זאת שנגעשה קיבוץ של אנ"ש בר"ה גם בתל אביב אפשר עי"ז נתוספו נפשות שהתפללו שם בר"ה ובלתי זה לא היו נוסעים לירושלים צא ולמד מידידינו החסיד וכו' ר' זאב נ"י והחסיד וכו' ר' דוד נ"י שגם בשנת השביתה של שונאי ישראל שנת

תרצ"ו שאז הי' הפחד גדול ביותר לנסוע כי עתה אנו מלומדים בנסים ת"ל השם נפשנו בחיים וכו' ואז הי' התחלה וידוע שכל התחלות קשות ועכ"ז נסעו לירושלים על ר"ה ועתה רוח אחרת היתה עמם שלא לנסוע בודאי המכין מצעדי גבר ית"ש כונן זאת וידוע דברי רבינו ז"ל שגם הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול מאד וכו' ע"כ הסר ממך החששות והדקדוקים יתירים ותקיים מאמר רבינו ז"ל מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד וכו' ולקיים דברי רבינו ז"ל התורה על הפסוק אזמרה לאלקי בעדי ותשמח בזה שזכית להיות בתוך הקיבוץ הקדוש של אנ"ש שיחי' בר"ה העבר ובזכות רבינו ז"ל תזכה לגמר חתימה טובה.

ואחת ששאלת אם להיות בירושלים ביוה"כ הבע"ל אינני יודע מה לכתוב לך אך בפשיטות לפי המבואר בסוף הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן בזה הלשון וגם כבר נודע מה שאמר אשר כל ענינו ועסקיו הוא רק ראש השנה ואמר בזה"ל גאר מיין זאך איש ראש השנה יעיי"ש והזהיר על כל המקורבים אליו שיהי' כולם אצלו על ר"ה לזאת כאשר ת"ל היות אצל רבינו הקדוש בר"ה אינני יודע אם צריך אתה לנסוע על יוה"כ ובפרט כי בעזרה"ת תהי' גם ביוה"כ בתוך הקיבוץ של אנ"ש שיחי' בעירך תל אביב ואפשר יותר נכון להיות בירושלים אי"ה בחוה"מ סוכת ביום היאצ"ט של אביך ז"ל הגם שלא תלך על קברו עכ"ז תוכל לראות את ההר הזיתים מרחוק על איזה גג כידוע ותקיים זכר לעולי רגלים ותתעכב כאן בלילה שלאחריה על הילולא רבא של רבינו הקדוש ז"ל על הסעודה ולשמח אתנו או בשמחת החג ויהי' שיקוים הכתוב ונתתי שלום בארץ וכו' ותוכל לנסוע ברחבה כי אינני אומר לך בדרך חיוב רק בדרך אפשר השי"ת יעזור לך שתזכה לכון תמיד הדרך האמת ותזכה לעבור"ה ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולהתחבר תמיד עם אנ"ש חסידי ברסלב יחיו כי זה עיקר גדול מאד כי בזה תקיים חבר אני לכל אשר יראוך וכו' דברי ידידך הדו"ש הטוב ומברכך בגמר חתימה טובה ימלא ה' כל משאלות לבך לטובה ותזכה לשמחת החג הבע"ל והנני דו"ש בנך היקר כמר שמחה בונם שיחי'.

אפרים קראקאבסקי

הנני דו"ש ידידינו הרבני החסיד וכו' ר' דוד יואל נ"י פרזעדנאוויץ והנני

מברכו בגמר חתימה טובה ובחג שמח הבע"ל.

הנ"ל

מענין ההתקרבות לאדמו"ר הקדוש
הנחל גובע מקור חכמה וצוק"ל

ב"ה יום ג' כי ב"י ירבו ימיך וכו' לחודש מנחם אב תש"ד לפ"ק ירושלים

עיה"ק תובב"א.

החתימה אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח

ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח איש חמדות מהלל במעלות ומדות וכו' מריה הלל נ"י.

אחדשה"ט. ת"ל אתנו החוה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה במהרה בימינו א"ס.

ועתה באתי להחזיק טובה לך על כל הדברים אשר בעזהי"ת זכית להיות שליחא דרחמנא והובאת לי על ידך וידוע דברי רבינו ז"ל בספר המדות וז"ל הקדוש צריך להחזיק טובה להנותן ולא תאמר שלא נתן לך משלו ע"כ יעיי"ש כי באמת אף אמנם כי ממך הכל ומידך נתנו לך עכ"ז יש בחירה על כל דבר ומצינו בתנא ד"א פרק י"ח כי הקב"ה החזיק טובה לדוד המלך על אשר היה רצונו הטוב לבנות בית המקדש וזה הלשון מכאן אמרו כל הסועד עם חבירו אפילו פת במלח וכו' או אפילו טובל עמו בציר אע"פ שיש לאותו סועד מאה סעודת בכל יום כסעודת שלמה בשעתו אפ"ה יחזיק לו טובה לחבירו בפניו וכו' כיון ששמע דוד כך מיד היה בא וכו' ואומר אבי שבשמים יהי שמך הגדול מבורך וכו' התורה שעשיתי לפניך משלך עשיתי וגמילות חסדים שעשיתי לפניך משלך עשיתי וכו' יעיי"ש והובא שם בפירוש ישועת יעקב כמ"ש כי ממך הכל ומידך נתנו לך יעיי"ש הרי כי השי"ת מחזיק טובה לאדם על הטוב שעושה אף שהכל משלו עכ"ז יש בחירה ועל מה שהאדם בוחר בטוב האמתי הנצחי מחזיק לו טובה והאדם צריך להכיר טובת השי"ת על הכל גם על הטוב שעושה אף כי בחר בטוב עכ"ז ולוי השי"ת עוזר לו לא היה יכול לעמוד נגד היצה"ר כידוע ובשביל זה ראוי להאדם להכיר טובתו ית"ש תמיד ולהודת לו על הכל בשמחה.

ולפי"ז יש לפרש מאמר התנא ר"י איש ברתותא אומר תן לו משלו שאתה ושלך שלו וכן בדוד הוא אומר כי ממך הכל ומידך נתנו לך ולכאורה תמה מאי הלשון וכן בדוד הוא אומר ולא קאמר שנאמר יעיי"ש בתי"ט ז"ל אך י"ל להתנא רמז בדבריו כי ע"ז שאתה ושלך שלו אין צריכין ראייה כי זאת ידוע לכל נאמן רוח אך מביא וכן בדוד הוא אומר וכו' הרצון אף שהאמת שאתה ושלך שלו עכ"ז מחזיק השי"ת לנו טובה והאדם צריך ג"כ להכיר טובתו ית"ש ולהודות לו על הכל כאשר מצינו בדוד המלך שאמר זאת בלשון ברכה והודאה דכתיב מקודם ויברך דוד את ה' וכו' כי באמת השי"ת נותן כח להאדם וכל הכח הוא מאתו יתברך והוא עוזר ג"כ בדבר הבחירה כמאמר חכז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו וצריכין להתדת לו.

ועפ"י הנ"ל יש לפרש מה דכתיב בפרשת כי תבא את ה' האמרת וכו' זה האמירך וכו' ופירש"י ז"ל לשון תפארת וי"ל כי ישראל מפארין להשי"ת על שזוכין לעשות רצונו ומכירין טובתו יתברך כי ממך הכל והכל בכחו יתעלה כנ"ל והשי"ת מפאר ישראל ומחזיק להם טובה על שעושין רצונו יתברך בכח הבחירה

שלהם הנה י"ל כי טלית עם ציצית הם בחי' אמת ואמונה עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ז' ס"ק ב' אבל אי אפשר לבא לאמונה אלא ע"י אמת וכו' והיינו ע"י ציצית יכולין לבא לעצת צדיקים לבחי' אמת וכו' יעיי"ש וי"ל כי טלית בגימטריא א"מ"ת ועוד מספר ח' י"ל כי יש שמנה תיבות אמת בפרק אמת ויצייב כידוע וי"ל כנגד שמונה פרשיות שבתפילין של יד ושל ראש עפ"י דברי רבינו ז"ל בל"ק סימן מ"ז תתן אמת ליעקב והוא בחי' תפילין וכו' יעיי"ש גם י"ל כנגד שמונה מעלות בצדקה מובא בש"ע יו"ד סימן רמ"ט סעיף ו' ומובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רנ"א ומה שצדקה נמשכת לאמת וכו' יעיי"ש וי"ל כי ציצית בחי' אמונה כי היא שקולה כנגד כל המצוות וציצית בגימטריא תרי"ג וכתיב כל מצותיך אמונה וי"ל כי בשביל הנ"ל יש מנהג שבחור אינו לובש טלית כי איש ואשה הם בחי' אמת ואמונה כדברי רבינו ז"ל שם בסימן ז' כי זה איש ואשה הם בחי' התחברות אמת ואמונה יעיי"ש ומש"ה לאחר הנשואין לובש טלית עם ציצית בחי' אמת ואמונה כנ"ל.

ועיין במסכת ב"ק דף יד: ת"ר פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה וכו' יעיי"ש ולכאורה תמוה אמאי נקט התנא הך דינא שהנוקין נישומים בדמים בכה"ג דלא שכיחא אך י"ל כי ידוע שיש בתה"ק פשט רמז דרוש סוד ובכל קוץ וקוץ יש בו תילי תילים של הלכות וי"ל דהתנא רמז בזה עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס"ז ס"ק ג' ועיקר האמת הוא כשאין אדם נצרך לבריות וכו' כי מי שהוא נצרך לבריות קשה לו מאד להתפלל ברבים וטוב ונח לו להתפלל ביחיד כי ברבים נופלין עליו פניות גדולת ושקרים שעושה תנועת ושקרים בתפלתו בשביל בני אדם וכו' וכו' דהיינו למשל שחפץ לעשות איזה תנועה או המחאת כף בשביל אחר וכו' נמצא שהוא מבסס השקר באמת וכו' יעיי"ש היטב וי"ל דהנה טלית מרמז על מדת אמת כנ"ל ופרה מרמז על תפלה כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ה ס"ק ד' פרה זה בחי' תפילה בחי' ונשלמה פרים שפתינו יעיי"ש וי"ל פרה שהזיקה טלית הרצון בדרך רמז על המתפלל ברבים ועושה תנועת והמחאת כפיים כדי שיהיה התפלה כראוי בכוונה ובהתלהבות אך הזיקה טלית היינו שפגם במדת האמת שהלביש השקר באמת כנ"ל ופעם אחרת התפלל וחשש על פגם האמת והלך באמת ולא עשה שום תנועה והמחאות כפיים ולא היתה התפלה בחיות כראוי וזאת נקרא טלית שהזיקה פרה כי ע"י הטלית שהוא מדת האמת לא היתה התפלה כראוי להיות בשכל חיות אין אומרים שלא יענש כלל לא על פעם זה ולא על פעם זה כי הטוב שבזה יעלה ויתקן הרע שבזה וזה אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה וכו' רק צריך לתקן הפגם של אמת שפגם גם לתקן פגם התפלה שנפגם כי צריך לתקן את נפשו ע"י התבודדות הרבה בינו לבין קונו ית"ש שיעזור לו שיוכל להתפלל ברבים בציבור כדת של תורה ולהתפלל בחיות ושכל בתנועת הצריכין לו ובהמחאת כפיים

שיהיה תפלתו כראוי והכל יהיה לשם שמים באמת לאמיתו כי בודאי מה שרבינו ז"ל אומר כי טוב ונוח לו להתפלל ביתיד הרצון שטוב ונוח לו אבל ברבים קשה לו אבל בודאי צריכין להתפלל בציבור כדברי השלחן ערוך רק העצה שיתפלל להשי"ת ע"ז בעצמו שיזכה להתפלל כראוי ובאמת כנ"ל.

ובזה י"ל מה דכתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראו באמת כי לכאורה קשה דכתיב לכל קוראיו ואח"כ כתיב וכו' באמת אך י"ל דבאמת קרוב ה' לכל קוראיו אף למי שלא הגיע עדיין למדת האמת אך צריכין עכ"פ שירצה האדם שיזכה לקרות לה' דהיינו להתפלל באמת וזה אשר יקראו הרצון שיקראו לבסוף באמת כי הבא ליטהר מסייעין אותו וברחמי השי"ת זוכה להגיע להאמת ע"י התבודדות ושיחה בינו לבין קונו ית"ש כנ"ל ובזה י"ל מה שבכל פסוק מתהלה לדוד יש באמצע הפסוק אות וי"ו תהלה לדוד ארוממך וכו' ואברכה ואהללה וכו' ולגדולתו וכו' רק בפסוק ח' אין וי"ו גם בפסוק קרוב ה' וכו' ובהנ"ל יתישב הפסוק הנ"ל כי מצינו בס"ק כי אות וי"ו נקרא אות אמת ואיתא כי רחב אמרה להמרגלים ונתתם לי אות אמת היינו אות וי"ו ובהפסוק הנ"ל אין וי"ו כי מדבר לכל קוראיו אף שלא הגיע למדת אמת עדיין אך יש אות למד במקום ויו דכתיב לכל אשר יקראו באמת הרצון כי למד עצמו להגיע למדת האמת שיוכל להתפלל באמת והשי"ת עוזר גם בזה שזוכה להאמת כנ"ל יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קי"ב היטב ואתה ברוך ה' שאינך נצרך לבריות יעזור השי"ת תמיד ותזכה להתפלל כדת כראוי וכנכון י"ל כדת היינו כדת של תורה היינו ברבים בציבור וכראוי שתוכל להתפלל בחיות ושכל ובהתלהבות שלא יגיע לך פניות בשביל בני אדם וכנכון י"ל כי כנכון מרמו על אמת דכתיב והנה אמת נכון הדבר ותזכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

העיר ה' את רוחי על מה שרבים תמהו על זה שהשאייר אדמו"ר הקדוש זצ"ל ברכה לדורי דורת להסתופף בצלו הקדוש תמיד וכל אנשיו מוליך ומביא בדרך הקדוש כל איש לבחינתו כמו שאמר כי גם הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול מאד וכו' וגם עתה כמו שאמר בלשון קדשו מיין פיערל וועט טליען ביז משיח וועט קומען ומהרנ"ת ז"ל אמר במכתביו ת"ל יש ויש לנו על מי לסמוך ככחו אז כן פחו עתה ויותר ויותר להצילנו מכל אויבינו ולהשיענו בגשמיות ורוחניות יעיי"ש מה שלא מצינו כן בהצדיקים הראשונים כגון הבעש"ט ז"ל והמגיד ז"ל ושאר הצדיקים הנוראים ז"ל ומצינו שרבינו ז"ל אמר בעצמו כי אורו לא יופסק רק תלמידיו יעשו תלמידים אחרים ותלמידי תלמידיו ג"כ יעשו תלמידים וכו' זה אנו רואין בעינינו ממש שהרבה והרבה נתקרבו לרבינו ז"ל אחר הסתלקותו וגם רשעים גמורים נעשו בעלי תשובה הרבה מאד והכל בכח רבינו ז"ל כי אף הפחות שבאנשיו נמצא לפעמים שמקרב אדם גדול בתורה ובמעשים ומהיכן נשמע ונעשה כזאת רק הכל בכח רבינו ז"ל שאורו ז"ל הגדול זורח בתלמידיו ובכח רבינו ז"ל יכולין לקרב

רחוקים בדרך רבינו ז"ל ולעשות בעלי תשובה י"ל כי מצינו בדברי חזו"ל מרובה מדה טובה ממדת פרעניות וכו' ע"כ כמו שמצינו שיש עולם התהו ר"ל ומי שמשוקע בהבלי עה"ז בחיים אזי גם לאחר מותו הולך ותועה בעולם התהו ונדמה לו שהוא חי ועוסק ג"כ בהבלי עה"ז כדרכו בזה העולם הוא עונש גדול מאד שיוכל למשוך זאת הרבה שנים עד שזוכה אח"כ לילך לגיהנם לקבל משפטו החרוף ולהתתקן אח"כ גם המחקרים מודים בהשארת הנפש רק שהם טועים בזה וסוברים שבזה שהם מחקרים בעה"ז בשכליות בחכמת התכונה לידע מהות הכוכב זאת נשאר להם אח"כ וזאת היא עולם הבא שלהם לפי דעתם המשובשת ר"ל כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן י"ט יעיי"ש היטב.

ובאמת גם זאת הוא בכלל עולם התהו כי החקירת שלהם הוא ג"כ בכלל גשמיות כגון לידע הכוכב כמו שהוא והוא מעולם העשיה כמובן אבל באמת אצלנו עיקר השגת התכלית הוא רק ע"י אמונה ומצוות מעשיות לעבד ה' עפ"י התורה בתמימות ופשיטות יעיי"ש כי אמונה ותורה ומצוות מעשיות הם אחדותו ית"ש ועל ידיהם זוכה אח"כ לעה"ב האמתי להיות נכלל באחדותו ית"ש והנה מצינו אצל הצדיקים שהיו זהירין במצוה אחת ביותר כמו שמצינו בגמרא אביך במאי זהיר ספי א"ל בציצית יעיי"ש במסכת שבת דף קי"ח אר"נ תיתי לי דקיימתי שלש סעודת אר"י תיתי לי דקיימתי עיון תפלה יעיי"ש אף שבדאי היו נוהרין לקיים כל התורה והמצוות עכ"ז בזאת המצוה היו זהירין ביותר ובזה י"ל מה שמצינו ברבינו הקדוש שבא לביתו אחר הסתלקותו בכל ליל שבת ולבש בגדי חמדות ועשה קידוש היום והוציא את בני ביתו כמובא בספר חסידים ז"ל יעיי"ש במסכת כתובת דף ק"ג ובגליון הש"ס של רעק"א ז"ל שמביא כנ"ל י"ל יען שהיה נוהר בקידוש היום ביותר ועשה אז עובדא גדולה ונוראה זכה להיות עוסק במצוה הזאת גם לאחר הסתלקותו בזה העולם כדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ז' ס"ק ד' רק עיקר השלימות של הנשמה היא שבעת שהיא למעלה תהיה למטה ג"כ ע"כ צריך שישאר אחריו בן או תלמיד וכו' יעיי"ש לזה זכה רבינו הקדוש במצוה הזאת של קידוש שהיה חביב לו ביותר לעשות כן גם לאחר הסתלקותו כנ"ל.

ומובא בנהורא השלם בשם א"ז ז"ל הכרתי יהודי אחד מוירמישא והיו קורין אותו ר' בונם והיה זקן וקובר מתים ושמעתי על האמת שפעם אחת השכים השמש לב"ה וראה אדם יושב לפני בה"כ ובראשו כתר של עשבים ונתפחד השמש ממנו וסבר שהוא שד אמר לו וכי אינך פלוני שמת אתמול אמר לו הן ואמר איך אתה באותו העולם א"ל בטוב א"ל מה זכות היה לך והלא אתה אדם קל א"ל רק בזכות שהייתי אומר ברכות בקול געים בבה"כ בזכות זה הביאוני לגן עדן ומכבדין אותי וכו' ושאל לו מה זה שבראשך וענה ואמר הן עשבים שבג"ע ששמתי בראשי כדי לבטל ריח רע שבעה"ז ע"כ יעיי"ש ולכאורה תמוה מה זה שבא לבה"כ אך י"ל מחמת שהחזיק באותו מצוה ביותר ומסתמא בכל כחו ובכל כונתו בפשיטות

כי היה אדם קל ולא תלמיד חכם וחשוב ומסתמא היה ירא חטא וסוד מרע ועיי אתו המצוה שהחזיק בו בחיים חיותו בסונה עצומה לשיש זכה לילך גם לעה"ז ולבה"כ כדרכו בחיים חיותו כנ"ל.

והנה ידוע כי דרך רבינו ז"ל היה תמיד רק לקרב בני אדם הן דרי מעלה ובפרט דרי מטה לקרבן לתורה ולמצות בעצותיו הקדושים ונוראים וכל ישעו חפצו היה רק בזה במסירת גפש עד שאמר שכל השגות הגדולת והנוראות שמשיג אינם נחשבים אצלו כמו זה הדבר שזוכה להכניס דיבורי יראה בבני אדם ואמר על עצמו שהוא אוצר של יראת שמים ומי שרוצה לראות יוכל לראות עין בעין דבריו הקדושים והנוראים בספריו הקדושים ובספרי מהרנ"ת ז"ל ע"כ זכה להיות תמיד גם בר למטה לקרב בני אדם גם רחוקים מאד לעבודת השי"ת והוא מקרב גם עתה הן דרי מעלה ובפרט דרי מטה ורבים משיב מעון ומפשע ועושה בעלי תשובה גמורים כמו בחיים חיותו ויותר ויותר אשרי מי שזוכה להיות בחלקו וגורלו בזה ובבא ונמצא שיחה מרבינו ז"ל שאמר שאנשיו ינצלו מעולם התהו אשרנו מה טוב חלקנו ומה געים גורלנו ומה יפה ירושתנו.

ובזה י"ל שמח זבולין בצאתך וכר הרצון אף בצאתך מן העולם שמח שלא תהיה בעולם התהו ח"ו אף שעסק בעה"ז בפרקמטיא כידוע כי ויששכר באהליך ועיין בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ה ס"ק ו' ויש שינה שהוא בחי' משא ומתן באמונה שהוא ג"כ פשטי אורייתא כי כשעוסק במשא ומתן באמונה אזי המחזין הינו נשמתו באה לתוך אמונה בבחי' חדשים לבקרים ונתחדשו שם ונתחזקו מעייפתם וכי יעיי"ש ובסימן צ"ג כל העושה מו"מ באמונה מקיים מ"ע של ואהבת שהוא שחדש לכל מ"ע זכו'.

ועיי"ש בפירש"י ז"ל במגילת איכה א' פסוק ו' לפני רודף כל רודף שבמקרא חסר וזה מלא שרדפו רדיפה שלימה על כן יסד הפייט מלא רודפת וחסרה שנת גאולי שנת גאולי בא חסר כתיב יעיי"ש וי"ל הפירוש של הפייט כמו שמצינו בגאולת מצרים אף שהיה הגזירה בברית בין הבתרים ת' שנה עכ"ז היו רק במצרים רד"ו שנה ויש תירץ כי קושי השיעבוד השלים את המנין גם עתה אשר אנו מתפללין להשי"ת אל ימעטו לפניך תלאותינו מהר יקדמוני רחמיך כי התלאות הרבות והגדולות אשר עברו על ישראל עד עתה יאמר השי"ת לצרותינו די וימהר ויחיש לגאלינו בבחי' אחישנה אף קודם הזמן של בעתה כי הרדיפות מלא שהיה עד עתה השלים המנין, וזה מלא רדפתי וחסרה שנת גאולי שיחסר מהמנין של בעתה רק ימהר השי"ת לגאלנו גאולה שלימה וברחמים פשוטים וגדולים שלא יהיה עוד צרה לישראל רק יוציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולת במהרה בימינו בקרוב א"ס.

ועיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ח כי קודם קבלת התורה היה מתקיים העולם רק בחסדו וכו', והצדיק בעת פשיטותו בשעה שבחל מן התורה הוא מקבל חיות מבחי' זו וזה בחי' אוצר מתנת חנם וכו', והצדיק בשעה שהוא פורש מן התורה והוא בחי' איש פשוט הוא מקבל חיות מבחי' זו של קודם מתן תורה וכו', וצריך לחזק עצמו ביראת שמים גם בעת פשיטותו בכל מה שיוכל ויזכר לבא לשמחה גדולה ע"י תמימותו ואמונתו כי חכמות אין צריכין כלל רק אמונה ותמימות ופשיטות בלי שום חכמה כלל וכו', יעיי"ש היטב וי"ל שזאת הכוונה שאנו מתפללין אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם כן תחננו ותלמדנו הרצון שגם בעת פשיטותינו כמו שלמדת חוקי חיים לאבותינו אף קודם מתן תורה לעשות רצונך בלבב שלם בחסדך לבד כן תחננו היינו מאוצר מתנת חנם ותלמדם גם אז בעת הפשיטות כנ"ל ואח"כ אנו מתפללין אבינו אב הרחמן וכו' ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל ולשמוע וכו' ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה היינו בעת שאין אנו בבחי' פשוטים אנו צריכין ג"כ לרחמי השי"ת שיתן בלבנו בינה להבין ולהשכיל כנ"ל, ובזה יש לפרש הכתוב חסדך ה' מלאה הארץ חוקיך למדנו הרצון בעת הפשיטות שאנו מקבלים מאיש פשוט הגדול שמקבל חיות מהדרך ארץ של קודם מתן תורה שהיה העולם מתקיים רק בחסדו וזה חסדך ה' מלאה הארץ ואנו מתפללין חוקיך למדני גם בעת הפשיטות כנ"ל, ובזה י"ל מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רמ"ו, לפעמים צריך האדם שיהיה לו גדלות כמה שכתוב ויגבה לבו בדרכי ה' יעיי"ש, וי"ל כי בעת הפשיטות שאז צריך מאד לחזק עצמו אף שיהיה לו גדלות מזה שיגבה לבו בדרכי ה' ולבא לשמחה גדולה כנ"ל, ובזה יש לפרש מה שמובא במסכת סוטה דף ה' אמר ר"ח ב"א אמר רב ת"ח צריך שיהיה לו שמיני שבשמינית יעיי"ש, וי"ל דהכוונה כי הגדלות יהיה לו בשעה שהוא איש פשוט וצריך לחזק עצמו אז כדי שיבא לשמחה ואז יקיים ויגבה לבו בדרכי ה' כנ"ל, וזה שמיני שבשמינית הרצון בתמניא אפי' שבתהלים כתיב באות ח' פסוק ה' חסדך ה' מלאה הארץ חוקיך למדנו שזה הכתוב מרמו בעת הפשיטות שמקבל מדרך ארץ שהיה קודם מתן תורה שהיה מתקיים העולם בחסדו לבד וצריך אז לחזק עצמו ואז יוכל להיות לו גדלות לקיים ויגבה לבו בדרכי ה' כדי לבא לשמחה וזה שמיני שבשמינית כנ"ל.

י"ל נחמו נחמו וכו', כי הנה ב"ש וב"ה חולקין במצות גר חנוכה שב"ש ס"ל פוחת והולך כנגד ימים הנכנסים וב"ה ס"ל מוסיף והולך כנגד ימים היוצאין, וי"ל דפלוגתייהו דב"ש ס"ל דאף שאנו רואין שימים היוצאין לא היו טובים ובפרט בעבודת השי"ת לא יצאנו ידי חובתנו כראוי אנו יכולין

לחזק עצמנו ולהאיר הימים הנכנסים שהם יהיו טובים כראוי, וב"ה ס"ל לחזק עצמנו גם בהימים היוצאים אף שהיו כמו שהיו עכ"ז יכולין לחזק עצמנו גם בהם בבחי' מה שגילה לנו רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רפ"ב התורה של אזמרה לאלהי בעודי לחפש איזה מעט טוב כי צריך האדם לחפש ולבקש בעצמו איזה מעט טוב כדי להחיות את עצמו ולבא לידי שמחה כנ"ל וכו', יעיי"ש היטב, וזה י"ל נחמו נחמו ב'ח'מ'ו' ר"ת ג'ר ח'נוכה מ'זסיף ו'הולך, היינו כדברי ב"ה להאיר גם הימים היוצאין וזה הנחמה שירחם השי"ת על כל ישראל וינחם אותם גם על הימים היוצאים להיות הכל הטוב והמטיב כמאמר חזו"ל על פסוק ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד יה"ר שימהר ויחיש לגאלנו גאולה שלימה ויאמר די לצרותינו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

י"ל כי ארץ ישראל מסוגלת גם לפרנסה דכתיב לא תחסר כל בה וי"ל דגם פרנסה בכלל דכתיב ה' רועי לא אחסר ועיין בדברי רבינו ז"ל בהתורה של תקעו תוכחה ס"ק י"ב השגחה בחי' א"י וזה בחי' הריאה וכו', יעיי"ש ה' רועי לא אחסר' ס"ת ר"י א"ה והוא בחי' ארץ ישראל, וי"ל שארץ ישראל הוא מסוגל גם לרפואת הריאה כנ"ל ב"ה שזכית לשבת בארץ הקדושה יה"ר שנזכה לראות כל אחינו בני ישראל ברחמים גדולים ופשוטים ורבים ואל יאבד עוד שום ישראל ונזכה לקיבוץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

במסכת פאה פרק פ' משנה א' כל זית שיש לו שם בשדה וכו', ושכחו אינו שכחה ופירש הרע"ב ז"ל דכתיב ושכחת עומר בשדה עומר שאתה שכחתו לעולם יצא זה שאתה זכרו לאחר זמן יעיי"ש, וי"ל כאשר נדקדק דכתיב בפר' עקב ורם לבבך ושכחת וכו' וכתוב והיה אם שכח תשכח את ה' וכו' והנה ברוב פעמים לשון אם הוא לשון רשות וספק ומפני מה כתיב להלן ושכחת ואח"כ כתיב אם שכח תשכח וי"ל כי שמחה הוא דבר גדול וידוע דברי רבינו ז"ל מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, וע"י השמחה יש רק ספק אם שכח תשכח ולא ודאי וגם השכחה אינה שכחה עולמית רק עתיד לזכרו וזה כפל לשון אם שכח ועתיד לזכרו ואח"כ תשכח אבל כאשר ירם לבבך ושכחת בודאי וגם הוא שכחה עולמית ח"ו הרי כי ושכחת סתם הוא משמע עולמית מדלא כתיב אם תשכח ומזה נפקא לן דגם ושכחת הנאמרה אצל מצות שכחה היינו שכחה ודאי שאין אתה עתיד לזכרו כנ"ל, יה"ר שנזכה לזכרון דקדושה לאדבקא מחשבותינו בעלמא דאתי כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ד, ועתה ידידי יקירי וחביבי חזק ואמץ ולהיות בשמחה תמיד ולעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל ולהיות נוסעים לצדיקים אמתיים על ר"ה הבע"ל היינו להקיבוץ הנקרא ע"ש רבינו הקדוש ז"ל אשר בודאי רבינו ז"ל

שמה, ואפשר יש לרמוז בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קצח, וזה הלשון כשאחד צועק להשי"ת אומרים לו ליסע וכו', ולכאורה בלתי מובן אך י"ל ברמז ליסע על ר"ה לצדיקים אמתיים כידוע מדברי רבינו ז"ל גאר מ"ן זאך איז ר"ה דברי ידידך החפץ טובתך בגש'ורח'.

אפרים

וילך

ב"ה מוצש"ק האזינו ערב סוכת תרצ"ה האר"ץ לפ"ק.

החזה"ש אל כבוד ידידי ואוהבי היקרים הרבני החסיד הנגיד יקר רוח מו"ה ישראלקי נ"י ולבנו האברך החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט מכתביך עם השני פונט קבלתי הנה צר לי מאד על אשר אין בהם שום כתיבת יד אביך נ"י בודאי תש כחו מאד ר"ל הנה השי"ת הוא כל יכול ירחם עליו ויעשה עמו נסים ובפרט בארץ ישראל שהוא מקום הנסים כמובא בדברי רבינו כידוע וישלח לו רפואה שלימה במהרה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בשח"י. הנה הנני מחזיק טובה לכם על הצדקה גדולה ורבה ששלחתם לי הסך הנ"ל כי רבה היא. הנה כתיב כן צדקה לחיים וכתוב צדקה תציל ממות יה"ר שנוכה לראות ברחמיו הגדולים תיכף ישועה גדולה בגשמיות ורוחניות אצלכם ובפרט רפואה שלימה במהרה מן השמים לאביך נ"י בזכות כל הצדקות שלכם, כ"ן צדקה לחיים ד"ת ציל'ך, י"ל עפ"י שמובא בקדושת לוי ז"ל בשם הבעש"ט ז"ל לפרש ה' צלך דכמו מה שאדם עושה כן הצל מראה ג"כ כמו כן מה שהאדם מתנהג כן כביכול השי"ת מנהיג אותו וכו' יעיי"ש ואם האדם עושה צדקה ומחי' עניים השי"ת מחי' אותו וזוכה לאורך ימים ושנות חיים כמו שמצינו בבנימין הצדיק שהוסיפו לו כ"ב שנים במסכת ב"ב יעיי"ש.

הנה ידעתי בודאי שאינני כדאי והגון לשלוח לי סך רב כזה מי אנכי אוי לו למי שהבריות מטעין בו אולם אתם כוונתם לטובה יעזור השי"ת לפי כוונתכם הטובה ובפרט שזכיתי ברחמיו הגדולים להיות מאנ"ש מחסידי ברסלב וידוע ומובא בחיי מוהר"ן ז"ל שאמר רבינו שגם הפחות שבאנשיי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול מאד וכו' יעיי"ש א"כ גם אני יכול לתלות עצמי באילן הגדול הוא רבינו שכחו גדול מאד הוא יעורר רחמים

על אביך נ"י ובזכות רבינו הקדוש ישלח השי"ת רפואה שלימה במהרה מן השמים לאביך נ"י לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו רפואת הנפש ורפואת הגוף בשח"י כי איתא בספר המדות בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין ובודאי כל מה שנשלח לי הכל בזכות הצדיק רבינו א"כ בזכותו ראוי להחיש לכם ישועה ובפרט רפואה שלימה לאביך נ"י ולא אכשל באיסור גזל כלל ח"ו. הנה כתיב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ומכאן ילפינן מצות כתיבת ספר תורה כידוע, ויש להבין הלא כתיב את השירה ואיך ילפינן שהמצוה דייקא לכתוב כל התורה כולה כידוע. אך י"ל עפ"י דברי רבינו ליקוטי קמא סימן כב נעשה ונשמע הם בחי' נסתרות ונגלות נעשה הוא בחי' נגלות היינו המצות שאפשר לכ"א לקיים לפי מדרגתו ונשמע הוא בחי' נסתרות מה שהוא גבוה ונסתר ממנו וכו' בחי' תפלה שהוא דביקות וכו' וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא ומעולם לעולם עד שיזכה בכל פעם לבחי' נעשה ונשמע גבוה יותר שיהי' נעשה אצלו בכל פעם מבחי' נשמע בחי' נסתר בחי' תפלה וכו' יהי' נעשה מזה בחי' נעשה בחי' נגלה ויהי' לו בחי' נשמע גבוה יותר וכו' יעיי"ש היטב. ולפי"ז י"ל דהנה התוה"ק הוא בדרך פ'ר'ד'ס ויש לפרש אותה גם בדרך הפשוט כמובן אבל שירת האזינו אינו מובן כלל בפשוט רק הוא נסתר והנסתר הוא נחשב לפשוט ויש נסתר גבוה יותר.

וי"ל דמש"ה נקראת בשם שירה, ש"י"ר'ה' בגימטריא תפלה שהיא בחי' נסתר נגד שאר התורה ונסתר היא בחי' תפלה בחי' דביקות כדברי רבינו הנ"ל. ולפי"ז י"ל דודאי הסברא נותנת דכוונת התורה שיכתוב כ"א מישראל ספר תורה כולה ללמדה ומה שכתב את השירה יען כי צריך כל אדם לילך מדרגא לדרגא בכל פעם לעשות מהנסתר בחי' נגלה להיות לו בחי' נסתר גבוה יותר כדברי רבינו הנ"ל א"כ גם שאר התורה נוכל לקרא בשם שירה כאשר עושה מהשירה שהוא נסתר בחי' נגלה א"כ שאר התורה הוא עתה נסתר כי משיג הנסתרות של שאר התורה ונסתר הוא בחי' שירה בגימטריא תפלה כנ"ל אך השירה של האזינו הוא בבחי' נסתר גבוה יותר וזאת היא הכוונה של כתיבת ספר תורה ללמדה ולילך מדרגא לדרגא שנוכל לקרא גם שאר התורה בשם שירה. וזוה י"ל כתבו לכם את השירה וכו' ולמדה וכו' שימה בפיהם, הרצון שיהי' נעשה מהשירה אשר היא עתה נסתר ויהי' נעשה בחי' נגלה שימה בפיהם כי נסתר הוא בלחש בחשאי ושימה בפיהם מורה על נגלה כמובן וממילא שאר התורה הוא עתה לו בחי' שירה הזאת שהי' מקודם כמובן.

הנה שמעתי אומרים כי ג' פעמים חזק בגימטריא משה, וי"ל דהנה מצינו דהקב"ה אמר ליהושע ב' פעמים חזק ופעם אחד חזק ואמץ עיי"ש

בהפטרה של וזאת הברכה, וי"ל דהנה מצינו בגמרא ד' דברים צריכין חיזוק תורה תפלה מעשים טובים דרך ארץ, וי"ל דג' פעמים חזק באין על שלשה דברים תורה תפלה מעשים טובים דהם באין בכח משה רבינו שהוא כלול מכל ישראל והוא מלובש בכל אחד ואחד מישראל בכל אבר ואבר ומזכיר כל אבר ואבר שיעשה מצוה השייכה לאותו אבר כמבואר בדברי אדמו"ר ליקוטי מוהר"ן ז"ל, אך הדרך ארץ אין שייך לומר שבא בכח משה שהוא הי' למעלה מטבע דרך ארץ, הראי' שדורו הי' מתנהג הכל למעלה מטבע ולא בדרך ארץ כידוע, רק י"ל דזאת בא רק מכח אמונה ובטחון. יה"ר שנוכה לאמונה ובטחון בשלמות כרצונו ית"ש וישפיע לנו שפע ברכה והצלחה אך טוב וחסד סלה. נא אחיי ורעי יקירי חזקו ואמצו הגם כי נסיון גדול הוא בעת הזאת עכ"ז ראוי לנו לבטוח באבינו שבשמים ית"ש אב הרחמן אשר רחמיו על כל מעשיו והפליא עמנו נסים ונפלאות אין מספר אשר שם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלינו עד כה כי כמה וכמה פעמים נדמינו כי ח"ו אפס תקוה עכ"ז עושה לנו נסים נוראים ושם לנו שארית להחיותינו כיום הזה ממש למעלה למעלה מהטבע כידוע בטח יעזור לנו עוד ואל יעזבנו ואל יטשנו ולא נבוש בעוה"ז ולא נכלם לעוה"ב ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים. הנה אנו רואין שהקב"ה מתאוה לתפלתנו כי ממש אנו צריכין בעת הזאת תמיד להתפלל כמובן כנראה עין בעין ואפשר במכוון זאת כדי לתפוש אומנת אבותינו היינו התפלה ורמז יש בכתוב פנה אל תפלת הערער וכו' תכתב זאת לדור אחרון ומובא כן בספרים ובפרט בספרי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל שעכשיו עיקר הוא התפלה יעיי"ש.

הנה י"ל בדרך צחות הנה מצינו בגמרא ברכות דף הלואי שיתפלל אדם כל היום כלו, ובמסכת בבא בתרא ולואי שיפרע בזמנו, ויש לחבר הני תרתי במה יזכה לפרוע בזמנו היינו ע"י תפלה, ע"כ נא תתפללו להשי"ת על כל החובות שיפרעו בזמנם וחזקו ואמצו אל ירך לבבכם כי עד הנה עזרונו ברחמיו בדרך נסיי לבד כן יעזור עוד ויודיק לכם ברכה כדכתיב והרקוטי לכם ברכה עד בלי די הרי דבדרך ברכה ג"כ יוכל להיות שפע עד בלי די והנה מצינו בדברי חזו"ל דמשי"ה ברא השי"ת את העולם בבית לדמו על ברכה, הרי דעיקר הוא ברכה יתן ה' לכם ולכל ישראל שפע ברכה והצלחה בגשמיות וברחמינות ונוכה לעבדו ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

הנה י"ל מה שאנו אומרין בכל שנה לשנה הבאה בירושלים, דהנה מבואר בדברי רבינו ליקוטי קמא סימן כב כי ירושלים הוא אמונה דכתיב ירושלים קרי' נאמנה יעיי"ש, א"כ כאשר אנו מגיעין לשנה הבאה ואומרין עוד לשנה הבאה בירושלים אף שאין אנו בעוה"ר בירושלים ממש אבל עכ"פ אנו אוהוין בהאמונה הקדושה ועוד אנו מצפין ומחכין עכ"פ לשנה הבאה

בירושלים אי"כ גם עתה אנו בירושלים היינו בהאמונה הנקרא ג"כ בשם ירושלים קרי' נאמנה כנ"ל, ושפיר נתקיים בהעלם מה שאמרנו אשתקד לשנה הבאה בירושלים. יה"ר שנזכה באמת לבא לירושלים בפשיטות במהרה בימינו. הנה ידידינו החסיד ר' פנחסל נ"י מתפלל עבור אביך נ"י ורוצה לפרוס בשלומכם אך קשה לי להביא המכתב אצלו לכתוב ויהיה חשוב כאילו וכו' ומר' מאיר זאב נ"י הלא ידעת מאו שהוא טרוד מאד וקשה לו ליקח פנאי לכתוב אגרת קיים נא והוי דן את כל האדם לכף זכות.

ועתה הנני מברך אתכם שכל התפללות שהתפללתם בימים הנוראים שעברו ומה שתתפללו יהיה הכל לרצון לפניו ית"ש וימלא משאלות לבכם לטובה ותקבלו פיתקאות טובות בתוך שאר כלל ישראל ויה"ר שגם אנחנו נזכה לבא לארצנו בקרוב ולשמוח יחד עם כל ישראל שנזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו. ונא לכתוב מכתבים טובים רצופים זכין לאדם וכו' זוג' תחי' ובתי תחי' דו"ש הטוב ומצפים לבשורה טובה במהרה. ידידכם אוהבכם אפרים צבי בן רייציל לישועה בכל ענינים ובפרט שיזכה ברחמיו עם כל ב"ב לבא לארץ ישראל בתוך שכ"י במהרה.

ב"ה מחרת יוה"כ הנקרא שם ה' כמובא בליקוטי מוהר"ן ז"ל לק"ת סימן סו ע"ש שנת תרצ"ט לפ"ק.

החזוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרבני החסיד הנגיד ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח יקר ערך חו"ג וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלו' ירחם השי"ת על כל עם ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותנו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו בב"א.

ועתה באתי לשמחך בד"ת יה"ר שאזכה לדיבורים אמתיים עפ"י יסודות דברי קדשו של רבינו זצ"ל.

יש לפרש מה שנקרא היום שם ה' עפ"י מאמר חכז"ל במסכת בכורות פרק ט' משנה ח' קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשים, והנה אנו אומרין גם ביוה"כ וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון ומפרש הש"ס במסכת ר"ה דף י"ח כבני אימרנא ופירש"י ז"ל ככבשים שמונין אותן לעשרן וכו' יעיי"ש. והנה איתא בר"ה

דף ט' דתני חייא בר רב מדפתי ועיניתם את נפשותיכם בתשעה, וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי משה"כ כאילו התענה תשיעי ועשירי יעיי"ש. הרי דיום התשיעי נקרא גם בשם עשירי דכתיב בי' לשון עינוי והכוונה הוא לאכילה ושתי' והוי כאילו התענה תשיעי ועשירי דהוא הכנה לעשירי כנ"ל, ויום עשירי נקרא גם בשם תשיעי דכתיב ועיניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב הרי דנקרא גם בשם תשיעי דהא בערב הוא יוהכ"פ ממש הרי כנ"ל*). ומש"ה אנו קוראין גם מחרת יוהכ"פ שם ה', הרצון שגם הוא נקרא בשם עשירי כי עשירי הוא בחי' מלכות כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן מ"ט ס"ק ז' ועשירית בחי' קדושה כנ"ל היינו כשרוצה להמשיך קדושה לתוך מלכות זכר' יעיי"ש ובחי' מלכות נקרא שם ה' דכתיב ויעש דוד שם כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ד' ס"ק ד' ושלת הימים הם קדושים ושלת ימים הם ע"ב שעות ויש שם ע"ב כידוע ובגימ' חסד ונמשך על ישראל טוב וחסד תמיד אכ"ר.

בפרשת וילך ויאמר משה אל הלויים נושאי ארון זכר' לאמר לקח את ספר התורה זכר' והי' שם בך לעד, ופירש"י ז"ל לקח כמו זכור שמור הלך, ויש לדקדק מאי לשון לאמר, אך י"ל שהכוונה שהלויים שהם לגיון של מלך יאמרו לישראל לקח את הספר התורה כי הוא לקח טוב כי הלויים הם יראי השם ביותר ודבריהן יהיו נשמעין, וזה דמו בדברי רש"י ז"ל כמו זכור היינו לזכור התורה ומצות וע"י הזכירה שמור שישמרו עצמן מכל חטא ועון וישמרו כל התורה, הלך הרצון שגם ההילוך כגון משא ומתן יהי' ג"כ בדרך התורה לקיים בכל דרכך דעהו וכל המעשים יהיו לשם שמים. והי' שם בך לעד י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בל"ק סימן קצ"ב ע"כ נמצא בכל ספר דמות דיוקנו של החכם כי כפי דמותו דהיינו שכלו בשמתו ופניו של החכם כן נצטיירין האותיות בספר זכר' יעיי"ש וי"ל שבזה שיהי' מונח ספר תורה שכתב משה רבינו בעצמו בצד הארון יהי' שם לעד כאילו משה רבינו חי ממש כנ"ל וזה והי' שם בך לעד כי ידעתי כי אחרי זכר' הן בעודני חי עמכם זכר' ואף כי אחרי מותי, וע"י הס"ת שכתב משה רבינו בעצמו יהי' מונח בו שכלו ונשמתו ופניו כאילו

(* א"ה ג"ל לפרש דברי קדשו איך שגרמו בדברי רש"י ז"ל שתפס הלשון שמונה אותן לעשרן לרמוז בזה על המשנה הג"ל בבכורות איך ששלושת הימים קדושים כמו במעשר שקרא לתשיעי זכר' לכאורה קשה הרי שם בבכורות קרא לאחד עשר עשירי גלל כן הוא מקודש ומאיפה אנו למידין לכאן שגם האחד עשר נקרא עשירי לכן מביא רא"י שבזה שאנו קוראין ליום אחד עשר שם ה' כי עשירי בחי' מלכות ובחי' מלכות נקרא שם ה' זכר' כנ"ל ע"כ יום אחד עשר ג"כ מקודש.

הוא חי ממש*). ורמו ש'ם' ב'ך' בגימטריא משה חי עם הכולל של ש'ם' ב'ך' והיינו כנ"ל.

יה"ר שנזכה ללמוד וללמד ולשמור ולעשות ולקיים את כל התורה כרצונו ית"ש ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו בקרוב א"ס. דברי ידידך והאוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש וממון ותזכה לשמות בחג הסוכות הבע"ל בשמחה גדולה ורבה ולהיות בשמחה תמיד.

אפרים

מהמכתבים האחרונים לפני הסתלקותו משנת תש"ו לפ"ק

ב"ה מחרת יוה"כ הנקרא שם ה' ה'תש"ו לפ"ק ירושלים עיה"ק תובכ"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי כנפשי ה"ה הרבני החסיד הנגיד יקר רוח חו"ג נאמן רוח נדיב לב וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החזה"ש ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס.

ועתה מה גשיב לה' כל תגמלוהי עלי אשר זיכני ברחמי להתענות ביוה"כ העבר בכל הה' עינוים ולהתפלל ה' תפלות ולהתודות י' ווידוים אלו צונו השי"ת להתענות יום אחד בשנה כמו שצונו כל המצות ג"כ הי' לנו לשמוח אשר זכינו לקיים המצוה הזאת כידוע לפום צערא אגרא, וידוע הכתוב אשר הוא נותן לך כח וכו' על אחת כמה וכמה ראוי לנו להגדיל השמחה מאד אשר זכינו למחילה ולסליחה ולכפרה וכו' אשר מחויבים אנו למאמין בזה בפשיטות ובתמימות באמת יעי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן סו, נמצא כשנתרצה הקב"ה לישראל ואמר סלחתי

(* א"ה עיין בליקוטי הלכות חשן משפט ה' שלוחין הלכה ה' איתא שמפרש הפסוק כי ידעתי אחרי מותי וכו' ומביא הוזה"ק פרשת תרומה דף קע"ד ת"ח משה לא מית ומאי דכתיב וימת משה הוא מסיטרא דילן ע"ש ומפרש שם אחרי מותי נקרא כשלא תעסקו כראוי בתורתך ולא תחפשו ותבקשו אותי היטב או יהי נקרא אחרי מותי שהוא בחי' מיתה מסיטרא דיכחו ואו השחת תשחיתון אבל כל ימי יהושע והזקנים שעסקו היטב בתורת משה או בודאי נחשב משה חי כמו שפירש רש"י ז"ל על הפסוק כי ידעתי אחרי מותי והלא כל ימי יהושע והזקנים שהאריכו ימים אחרי יהושע לא השחיתו אלא כל זמן שתלמידו קיים נחשב חי כי באמת לא מת משה וכן אצל הצדיק אמת, מבואר שם כי עיקר הצדיק הוא תורתו הק' ששם גנוז רוח"ק שלו כמבואר שם באות ז' שכשמגלים דעתו הק' הוא מתלבש בדיבוריהם ונחשב כאילו הוא חי ממש ע"ש ותבין.

כדברך אזי כביכול נגדל שמו יתברך המשותף בשמנו כנ"ל וכו' וע"כ קודין מחרת יוה"כ שם ה' כי אחר המחילה והסליחה שנעשה ביוה"כ נגדל שם ה' כנ"ל יעיי"ש. אשרינו שכולנו היום צדיקים ממש ע"י הסליחה והמחילה ויה"ר שלא נחטא עוד והעיקר הוא שמירת הלשון ונזכה לומר כל הברכות ותפלות מלה במלה וברכת הנהנין לפניהם ולאחריהם כראוי וע"י שמירת הלשון נזכה ג"כ לשמירת המעור כידוע וי"ל מה שכתוב אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וכו' כי ידוע כי לימוד התורה הוא תיקון גדול ונחשב לתשובה כמאמר חזו"ל אם רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפין ולכאורה אמאי יהי נחשב לתשובה הלא נהנה ג"כ מלימוד תורה ובפרט מי שזוכה לאהבת התורה מכ"ש מי שזוכה להרגיש איזה מתיקות בתורה.

אך י"ל יען שמובא בדברי רבינו ז"ל בל"ק סימן ג"ו כי אורייתא שמא דקב"ה וכו' ובאמת גם בהסתרה שבתוך הסתרה גם שם מלוכש השי"ת דהיינו אותיות התורה וכו' יעיי"ש, א"כ כשלומד החוטא תורה אזי בהכרח כביכול שיקוים בו מוחה פשעיך למעני למעני דייקא כיון שבתורה מלוכש השי"ת והחטא הוא נגדו יתברך, ובוה יש לפרש אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני הרצון אנכי היינו ע"י התורה המתחלת בתיבת אנכי ובתיבת אנכי מרומז הכל כאשר אמרו חזו"ל כי אינ"כ"י נוטריקון אינא ג'פשי כ'תבית י'הבית, היינו כנ"ל, וזה ע"י אנכי אנכי מוחה פשעיך למעני כנ"ל, וי"ל ג"כ לפרש הכתוב מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך שובה אלי כי גאלתיך, הרצון כאשר רואה השי"ת באדם שרוצה לשוב אך קשה לו מחמת שהוא מלא חטאים ופשעים ועי"ז הוא מגושם מאד וקשה לו מאד לשוב בתשובה והשי"ת יודע תעלומת סתרי כל חי כי כן הדבר אזי השי"ת ברחמיו הגדולים מקיים מחיתי כעב פשעיך וכו' שובה אלי היינו אחר מחיקת הפשעים שובה אלי כי אז אינו מגושם כל כך ויוכל בקל לשוב בתשובה כי השי"ת רוצה בתשובה.

י"ל מה שאנו אומרים בתפלת נעילה היום יפנה השמש יבא ויפנה נבואה שערך, עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ע"ח הכלל שאסור לייאש עצמו וכו' קיין יאוש איז גאר ניט פאר האנדין וכו' וצריך לחזק עצמו ביראת שמים גם בעת פשיטתו בכל מה שיוכל ויוכל לבא לשמחה גדולה ע"י תמימתו ואמונתו יעיי"ש, ובוה י"ל היום יפנה הרצון היום הוא יום כפורים יפנה השמש יבא ויפנה י"ל כי השמש הוא השכל כמובא בליקוטי מוהר"ן ז"ל בל"ק סימן צ"א ושמש הוא בחי חכמה יעיי"ש, היינו העליות הוא ההארות יבא ויפנה הרצון כי לפעמים הוא בא שיש לאדם בחי רצוא אבל הוא יפנה הוא בחי שוב בחי עייל ונפיק ועל אותו הפעם שהוא נפנה צריכין לחזק עצמו ביראת ה' כנ"ל. לזה אומר נבואה

שעריך היינו בחי' יראה כי יראה הוא פתח ושער לבא לחכמה ובוה הנ"ל שכתבנו כי כאשר גלוי לפניו ית"ש כי כשימחה הפשעים אזי ישוב האדם בתשובה מקיים השי"ת מחיתי כעב פשעך וכו' ואח"כ שובה אלי כי גאלתיך, הרצון כי גאלתיך מסטרא דמותא בזה י"ל לקשר הדברים וכל מאמינים שהוא בוחן כליות הגואל ממות ופודה משחת, הרצון כי ע"י שהוא ית"ש בוחן כליות ונגלה לפניו כי ע"י מחיקת הפשעים ישוב האדם בתשובה אזי הוא ית"ש גואל ממות היינו שמקיים מחיתי כעב פשעך כי רשעים בחייהם קרוים מתים ופודה משחת כי ע"י האדם שב בתשובה ונפדה משחת. יה"ר שנוכה ע"י מחילה וסליחה של יוהכ"פ לקיים שובה אלי כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ו' שצריך לאחוז בתשובה תמיד היינו לעשות תשובה על תשובה.

דברי ידידו ואוהבו המברכו בגמר חתימה טובה ובשמחת החג הבע"ל זמן שמחתנו לשמוח מאד מאד יה"ר שנוכה לקיים מצות שמחת יום טוב כרצונו ית"ש.

אפרים קראקאבסקי

הוספות

מכתבים שהשגתי אחרי גמר ההדפסה לכן נדפס בכאן

ב"ה יום א' אמור ב'ך' יברך ישראל וכו' לספירה תש"ד לפ"ק ירושלים עיה"ק תובב"א.

החזה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי הרבני החסיד הנגיד יקר רוח ירא וחרד על דבר ה' נאמן רוח וכו' מו"ה הלל נ"י.

אחדשה"ט ת"ל אתנו החיים והשלום ירחם השי"ת על כל עמו ישראל בכל מקום שהם ויוציאם מצרה לרוחה וכו' ויקבץ גליותינו מארבע כנפות הארץ לארצנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו א"ס ועתה באתי לשמחך בד"ת יהא רעוא דאימא מלתא דתתקבל. הנה בהפטורה של שבת העברה הלא כבני כושיים אתם לי בני ישראל וכו' י"ל עפ"י ד"ק של רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן א' ס"ק י"ד כי כשאדם יושב לדבר בחבירו זה בחי' ר"ה שהוא יומא דדינא שהוא יושב ודן את חבירו וצריך ליזהר מזה מאד ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפוט את חבירו כי המשפט לאלקים הוא כי רק הוא יתברך לבדו ראוי לשפוט את

האדם כשארז"ל אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חבירו כ"א השי"ת שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו וכ"א ואחד יש לו מקום אצלו יתברך וע"כ הוא לבדו יתברך יכול לדון את האדם כי הוא יתברך בעל הרחמים ובודאי הוא מקיים בנו הוי דן את כל אדם לכף זכות וכו' יעיי"ש והנה מובא במסכת סוכה דף לו. אתרוג הכושי כשר דומה לכושי פסול ומפרש הגמרא לפי פירש"י ז"ל והרע"ב ז"ל שאתרוג הגדל בארץ כוש כשר כי אורחי' הוא והגדל כאן ודומה לכושי פסול יעיי"ש הרי שהמקום גורם וכאן י"ל הלא כבני כושיים אתם לי אף שהם שחורים עכ"ז אין זה מום שמקומם גורם כמו כן השי"ת דן את כ"א ואחד מישראל לפי מקומו כי השי"ת יודע מקומו של כל אדם כנ"ל כי באמת השי"ת יודע טבע ויצר של כל אדם יש אדם שנולד במדת הכעס ויש שנולד במדת כילי וקמצן ר"ל או בשאר מדות רעות ר"ל הגם שנתן הקב"ה בחירה לכל אדם ובעוה"ת יכול כל אדם לכבוש את יצרו ולתקן ולהפוך את מדותיו הרעים לטובה ובפרט ע"י עצות רבינו ז"ל ע"י התבודדות שהוא עצה כללית לשפוך או שיחו לפני השי"ת שיקרבו אליו לעבודתו ויזכה לתקן את מדותיו ולהפכם לטובה עכ"ז לפי מקומו של אדם הרצון לפי מדות והטבע שנולד בו דן הקב"ה אותו והנה אנו אומרין וכל מאמינים שהוא טוב לכל היודע יצר כל יצורים היינו כנ"ל וזה י"ל שחורה אני ונאווה היינו כנ"ל.

הנה איתא במסכת תענית דף ט: תניא ר"א אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה וכו' א"ל ר"י והלא מימי אוקיינוס מלוחין הם א"ל מתמתקים בעבים יעיי"ש י"ל דהמיתוק שלהם הוא לפי דברי רבינו ז"ל בסימן ג' ליקוטי קמא וכשמתפלל וטועם מתיקות בדיבורי תפלה זאת הבחינה נקראת כל עצמותי תאמרנה וכו' יעיי"ש ועיין בפירש"י ז"ל בראשית כי לא המטיר וכו' ומ"ט לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתה של גשמים, וכשבא אדם וידע שהן צורך לעולם התפלל עליהן וירדו וצמחו וכו' יעיי"ש, הרי שגם הגשמים הראשונים ירדו רק ע"י תפלה וכל עיקר הגשמים תמיד יורדין רק ע"י תפלה כמובא במסכת כתובות דף ה' לפרש הקרא ומעשי ידיו מגיד הרקיע הכי קאמר מעשי ידיהם של צדיקים מי מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר ופירש"י ז"ל שם שמתפללים על הגשמים ומטר יורד יעיי"ש הרי כנ"ל. ובזה מובן דברי רבינו ז"ל בספר המדות שמביא ל'מטר ה'שמים ת'שתה מ'ים ר"ת תהלם יעיי"ש י"ל כנ"ל כי כל המטר בא רק ע"י תפלה והיינו תהלם ובזה י"ל שמה שמימי האוקיינוס אף שבעצם הם מלוחים אפ"ה מתמתקים בעבים ג"כ כנ"ל וי"ל כי צירוף תהלם הוא מ'יתוק ת'פלה ל'מטר ה'שמים היינו כנ"ל.

י"ל מה שאנו מתפללין ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת. ולכאורה קשה אמאי צריך לבקש ע"ז מהיכי תיתי שלא יהי' להן שכר טוב ח"ו אך י"ל בדרך פשוט כי מתמת שבודאי כי הבוטחים בה' באמת לא חסר להם כלום מכל הטובות שבעולם כמובן א"כ יהיה חשש שיקופח עי"ז משכרן של עוה"ב ע"י שיש להן כל טוב בעה"ז וע"ז אנו מבקשין ותן שכר טוב הרצון בעה"ב לכל הבוטחים בשמך באמת ולא ינוכה משכרן ח"ו בעה"ב וי"ל כי מה שהובא בספר הקדוש סיפורי מעשיות במעשה של אבידת בת מלך שהממונה על הרוחות נתן להשני למלכות כלי כשתושיט ידך לתוכה תקבל משם מעות יעיי"ש אף שהוא קודש קדשים לוטר סודות התורה אך י"ל בדרך רמז שהכלי הוא מדת הבטחון כמובא בליקוטי קמא סימן ע"ו כי ע"י הסתכלות בבטחון ג"כ עושה כלי וכו' יעיי"ש כי ע"י בטחון יש לו כל ואין לו שום מגיעה הן ממון או משאר דבר ובוה י"ל מה שאמר יעקב וכי יש לי כ"ל ר"ת כ'ל"י היינו הכלי של הבטחון וע"י הבטחון יש לו באמת כל.

כתיב והבוטח בה' חסד יסובבנו ב'ט'ח'ו'ן' בגימטריא עם האותיות ב'ו' ח'ס'ד' היינו כנ"ל השי"ת יעורנו ברחמיו שנוכה לאמונה ובטחון באמת כרצונו ית"ש. מה שאתה רוצה לידע אם אסע למירון על הילולא רבא של התנא האלקי בוצינא קדישא רשב"י ז"ל אינני יודע כעת השי"ת ידרכנו בדרך הישר והאמת לעשות רצונו ית"ש תמיד והנה באתי להודיעך כי ת"ל התפילין שלך נעשו ונגמרו בכי טוב ותמחול להודיענו ע"י איזה הזדמנות לשלוח לך ובין כך ובין כך נכון הדבר שבעזה"י תסע על הילולא רבא הנ"ל והשי"ת יצליח דרכך להיות נושע בכל הישועות בגשמיות וברוחניות בגוף ונפש וממון בזכות הצדיק האמת ז"ל. ידיך ואוהבך החפץ טובתך. אפרים

ב"ה בין יוהכ"פ לסוכות תרצ"ז לפ"ק בני ברק.
 החוה"ש לכבוד ידידי יקירי וחביבי מאד האברך החסיד הנגיד יקר רוח וכו' מו"ה הלל נ"י מיכאליץ.

אחדשה"ט ראשית באתי לברכך ואת ביתך בגמר חתימה טובה יה"ד שימלאו משאלות לבכם לטובה בתוך שאר ישראל ועתה אודיעך כי עגמה נפשי על אשר לא זכיתי להיות בצל קורתך בימים הללו ובפרט לאחר בואי מירושלים בהיותי בתל אביב זמן מועט אך האמת כי לא שמתי אל לבי אז ונשכח ממני ובודאי הכל לטובה כי העגמת נפש מכפר, ובאמת ראוי לי להכיר טובתך ואהבתך לי מאז ועד עתה לבד מהטובות גשמיות אשר גמלת לי מאז ועוזו אהבתך לי אין לשער גמלת לי טוב נצחי שסייעת בסיוע גדול בנידון הדרישה שלי לארץ הקדושה ששלחת לי הדרישה ובאמת

טובת ארץ ישראל הוא בגשמיות וברוחניות כי נקראת ארץ חמדה טובה ורחבה ומבואר בתנא ד"א כי נקראת חמדת עולם הזה ומה שיש עלי' קושיות הא יש קושיות גם על כביכול ית"ש יעיי"ש בליקוטי מוהר"ן ז"ל תנינא סימן נ"ב ובודאי הכל בצדק ובמשפט והכל באמת אשריכם שזכיתם להיות בארץ ישראל כי באמת טוב עה"ז הוא הכל הבל רק צריכין הטוב עה"ז כדי לסגל מצות ולעבדו יתברך בתוך הרחבה ובשמחה ולבא ע"י עה"ז לעה"ב לתכלית הנצחי והעיקר היא זאת בארץ ישראל כי בטוב עה"ז של ארץ ישראל יכולין יותר לבא לתכלית הטוב של עה"ב כאשר מצינו בגמרא כל ההולך ד"א בא"י מובטח לו שהוא בן עה"ב והדר בא"י דומה כמי וכו' לזאת תאמר לזוג' תחי' שלא תדאוג מאומה כי בעזיה"ת לא יחסר לכם גם מטוב עה"ז בארץ ישראל ועל הילדים שיחי' שילכו ביראת ה' ובדרך ארץ העיקר הוא להתפלל להשי"ת ע"ז כי בעת הזאת בעיקבתא דמשיחא מצינו בגמרא בן וכו' בת וכו' והיתכן לומר כי בחוץ לארץ יותר טוב בענין זה ח"ו כי אדרבה אוירא דארץ ישראל מחכים וכתוב הן יראת ה' היא חכמה ע"כ נכון הדבר להסיר הדאגה ומרה שחורה מלב כי הן מזיקין מאד לגוף ולנפש רק להיות בשמחה ולצפות ולבטוח בהשי"ת כי ע"י ישיבת ארץ ישראל נמצא בעזיה"ת כל טוב בגשמיות ורוחניות ולהתפלל להשי"ת על הכל כי א"י היא בחי' אמונה תפלה נסים כדברי רבינו ז"ל והנני מברך אתכם בחג שמח.

אפרים קראקובסקי

לזכר עולם

יזכר נשמת הרבני החסיד מאנ"ש היקרים ר' הלל ב"ר ישראל ז"ל מיכאליץ שנפטר כ"ח ניסן תשי"ט לפ"ק שבזכותו ששמר על המכתבים במשך כל שנות חייו זכינו לידע מגדולתו של אותו צדיק זצוק"ל ובודאי יגיע לו זכות וחסד גדול לעילוי נשמתו

תנצב"ה

לזכרון נצח

יזכר נשמת אבי מורי החסיד ר' שמואל זלמן בהרב ר' מרדכי בונים יוד הי"ד ונשמת אמי מורתי היקרה מרת שפרה בת הרב ר' יהודא ארי' ז"ל מנרלסון הי"ד ונשמת אחי יהודה צבי בהרב ר' שמואל זלמן יוד הי"ד שנפשו בשואה ונשלחו למחנה השמדה פריבלינקא בו' אלול תש"ב לפ"ק בעבור שבנם ואחיו היקר והנעלה חתנא דבי' נשיאה המחבר הקדוש זצוק"ל סייע בהרבה להוציא לאור הספר הקדוש הזה לעילוי נשמתם

תנצב"ה

לזכר עולם

יזכר נשמת אבי מורי ר' אברהם יצחק ב"ר שלמה זלמן ז"ל
הלוי נפטר בכ' סיון תשי"ח לפ"ק בעבור שבנו המוציא לאור יעקב
דב הלוי נדב סכום הגון להדפסת הספר הקדוש הזה לעילוי נשמתו
תנצב"ה

לזכר עולם

תזכר נשמת אמי מורתי מרת העני צבי' בת ר' אפרים פישל
ז"ל שנפטרה בי"ג מרחשון תשכ"ו לפ"ק בעבור שבנה המוציא לאור
נדב סכום הגון להדפסת הספר הקדוש הזה לעילוי נשמתה
תנצב"ה

לזכר עולם

יזכר נשמת אחי משה דוד ב"ר אברהם יצחק ז"ל הלוי נפטר
בג' תמוז תשי"ד לפ"ק בעבור שאחיו המוציא לאור נדב סכום הגון
להדפסת הספר הקדוש הזה לעילוי נשמתו
תנצב"ה

לזכר עולם

תזכר נשמת אחותי הבתולה מרים רייצא בת ר' אברהם יצחק
ז"ל שנקטפה בדמי ימי' ב' אדר א' תש"ח לפ"ק בעבור שאחי'
המוציא לאור נדב סכום הגון להדפסת הספר הקדוש הזה לעילוי
נשמתה.
תנצב"ה

לזכר עולם

תזכר נשמת האשה מרת לואיזה דב בת ר' משה טראכטנבערג
ז"ל שנקטפה בדמי ימיה בעבור שגיסה המוציא לאור יעקב דב
הלוי נדב סכום הגון להדפסת הספר הקדוש הזה לעילוי נשמתה.
תנצב"ה

לזכר עולם

יזכר נשכת ידידנו היקר מאנ"ש ר' דוד זאב ב"ר יהודא ארי' ז"ל
רובין שנפטר בכ' תמוז תשכ"ה לפ"ק בעבור שאשתו מרת ריסע
רובין נ"י נדבה סכום הגון להדפסת הספר הקדוש הזה לעילוי נשמתו
תנצב"ה

ועל טוב תזכר

תבלח"ט אשת חבר אלמנתו של ר' הלל ז"ל מ' חנה רייזיל מיכאליץ תחי' שסייעה ושמרה על הכתב יד במשך הרבה שנים ובזכותה יצא הספר לאור. יהא רעוא דיתברך בכל מילי דמיטב ותזכה לראות הרבה נחת מצאצאיה והספר הק' הזה יהי' לה לנחמה ומשיב נפש וזכות המחבר הקדוש יגן עלי' בזה ובבא.

ואלה יעמדו על הברכה ויזכרו לטוב

משפחת המחבר הקדוש זצוק"ל, הרבנית הצדקנית מרת חנה פעריל שתחי' אלמנת הרב הצדיק קדוש וטהור זכו' ר' אפרימל זצוק"ל, מרת שושנה רייזיל שתחי' בתו היחידה של המחבר הקדוש זצוק"ל עם כל יוצאי חלציו כולם יעמדו על הברכה, ר' יקר נ"י יוד' התנא דבי' נשיאה של הרב הצדיק קדוש וטהור ר' אפרימל זצוק"ל בעבור שסייע ומסר לידי כל הכתב יד קודש להעתקה ממה שקבל מהאלמנה מרת חנה רייזיל מיכאלי תחי' ובזכותו יצאו לאור והעולם יהנו מאורו הק' יהא רעוא דיתברכו בכל מילי דמיטב וזכות המחבר הקדוש יגן עליהם בזה ובבא.

ועל טוב יזכר

היקר והנעלה המופלא ומופלג בתוי"ד ידידי מאז ומקדם מאנ"ש היקרים כש"ת ר' יצחק גולדברג נ"י שסייע וטרה ועזר לי בהרבה שהכתב יד יגיע לידי. יהא רעוא דיתברך בכל מילי דמיטב ויזכה להתקרב באמת לדרכי אדמו"ר זצוק"ל וזכות המחבר הקדוש יגן עליו בזה ובבא.

ועל טוב יזכר

הנדיב זכו' מאנ"ש היקרים ר' צבי נ"י ב"ר יחיאל מנחם ז"ל רייכמאן שסייע בסכום הגון להדפסת הספר הקדוש הזה. יהא רעוא דיתברך בכל מילי דמיטב בגשו"ר כפי אות נפשו ויזכה להתקרב באמת לדרכי אדמו"ר זצוק"ל וזכות המחבר הקדוש יגן עליו בזה ובבא.

